

Anexa 4 - Elemente de conținut orientative pentru Strategiile Teritoriale (S.T.)¹

INTRODUCERE

Strategia de dezvoltare economico – socială durabilă, integrată, constituie un document necesar comunității locale și administrației publice locale din comuna Crasna, județul Gorj, gândit pentru a proiecta dezvoltarea comunei pe termen scurt, mediu și lung.

Identificarea nevoilor locale, a problemelor, constituirea unui portofoliu de proiecte și soluții posibile, aplicarea soluțiilor celor mai potrivite cu ajutorul unor proiecte, constituie drumul potrivit în politica de dezvoltare locală pentru dezvoltarea localității și ridicarea standardului de viață a cetățenilor comunității.

Este cunoscut faptul că, după aderarea la Uniunea Europeană, România a făcut și trebuie să facă în continuare eforturi deosebite pentru dezvoltare și reducerea disparitatilor teritoriale. La nivelul Uniunii Europene este elaborată o strategie de dezvoltare globală care prevede, printre altele, reducerea diferențelor privind nivelul de dezvoltare dintre regiuni și construirea unei piețe comune de consum. La nivel național sunt elaborate și aprobate Strategii de Dezvoltare Națională care transpun dorința de dezvoltare a întregii țări. Atât la nivel Regional cât și la nivel județean au fost elaborate Strategii de Dezvoltare Regională, respectiv Strategii de Dezvoltare Județeană pentru perioada 2024-2030. La această dată este necesară și oportună pregătirea și propunerea unei Strategii de Dezvoltare Integrate pentru Teritoriul Comunei Crasna, pe o perioadă de cel puțin pe o perioadă de 7 ani (2024-2030). Odată elaborată o astfel de strategie este mult mai ușor de stabilit o ordine de priorități și de alocare optimă a resurselor financiare.

De asemenea, este deosebit de important corelarea direcției de dezvoltare a comunei Crasna cu Direcțiile propuse în Strategiile Regionale și Județene. Pe baza strategiei, se vor fundamenta și se vor justifica cererile de finanțare pentru atragerea de resurse financiare nerambursabile din diferite programe de finanțare.

Dezvoltarea integrată a Comunei Crasna presupune în egala măsură atât identificarea nevoilor de dezvoltare cât și găsirea unor soluții corelate cu posibile surse de finanțare care să facă posibilă implementarea proiectelor considerate prioritare în comunitate.

¹ Pe baza metodologiei de elaborare a strategiei de dezvoltare teritorială zonala periurbana/metropolitană (MDPLA, 2020)

Este necesar să învățăm să trăim în marea familie europeană, să conștientizăm care ne sunt adevăratele nevoi și cum să procedăm pentru a le satisface: investiții, infrastructura, confort, sănătate, educație, cultura, mulțumire și fericire.

SECȚIUNEA 1: CONTEXT STRATEGIC

Comuna Crasna este o localitate pitorească situată în județul Gorj, în regiunea istorică a Olteniei, România. Cu o istorie bogată, tradiții autentice și un peisaj natural impresionant, comuna Crasna reprezintă o destinație deosebită, atât pentru locuitorii săi, cât și pentru vizitatori.

Strategia de dezvoltare vizează întreaga localitate, propune dezvoltarea integrată a tuturor satelor componente, pe baza nevoilor și problemelor identificate în teritoriu.

Strategia de dezvoltare a comunei Crasna reprezintă instrumentul de planificare strategică și orientare de perspectivă pe termen mediu și lung, incluzând obiective țintă, măsuri de implementare și evaluare a surselor de finanțare realiste pentru orizontul anilor 2024-2030.

Strategia de dezvoltare a comunei Crasna vizează dezvoltarea realistă și realizabilă prin atingerea obiectivelor și măsurilor stabilite în urma analizei situației existente. Acest document implică principiile dezvoltării durabile ale comunității, finalizând cerințele actuale și oferind generațiilor viitoare posibilitatea realizării propriilor obiective de dezvoltare. Prin obiectivele propuse, strategia respectă direcțiile de dezvoltare ale comunei Crasna și se încadrează în documentele programatice locale, regionale, naționale, europene și internaționale.

Strategia de dezvoltare reprezintă un document - cheie al cărui scop, în cadrul perioadei programatice 2024-2030, este reprezentat de asigurarea unei viziuni coerente de dezvoltare la nivelul comunei, municipiului, județului și regiunii sud-vest Oltenia, transpuse într-un portofoliu de propuneri prioritare, ideal sprijinite de comunitate și finanțate de către Uniunea Europeană.

Prin scopul urmărit în elaborarea Strategiei de dezvoltare a comunei Crasna se urmărește îndeplinirea următoarelor necesități de dezvoltare locale, în context național/regional/local:

- Formularea unei viziuni adecvate contextului extern și intern pentru dezvoltarea durabilă a microregiunii pe termen mediu;
- Stabilirea unui sistem de obiective și măsuri asociate corelate cu viziunea formulată;
- Crearea unui parteneriat consistent pentru validarea strategiei și implementarea acesteia;
- Îndeplinirea rolului de document cadru pentru atragerea de fonduri necesare dezvoltării durabile a localității și a zonei.

Scopul principal al strategiei este acela de a fundamenta deciziile de investiții prin actualizarea principalelor trăsături socio-economice și demografice, cu referire la dezvoltarea spațială în timp a comunei Crasna și la elementele ce țin de cadrul construit și natural din cadrul Unității Administrative Teritoriale. Se are în vedere planificarea integrată în cadrul în cadrul sectoarele prioritare, ceea ce va conduce la dezvoltarea durabilă a localității și la îmbunătățirea calității vieții locuitorilor comunei

Crasna. Strategia este fundamentată pe elementele specifice comunei Crasna: datele economice, demografice, de infrastructură, mediu, amenajarea teritoriului, serviciile publice etc., precum și o evaluare riguroasă a modului în care comunitatea dorește să evolueze.

Pornind de la nevoile actuale ale populației, așa cum au fost identificate în cadrul întâlnirilor de lucru, resursele disponibile și experiențele de lucru, comuna Rucnu a demarat adoptarea unui concept de dezvoltare având la bază o gândire integrată proactivă, care vizează creșterea performanțelor managementului administrației locale, pentru asigurarea unui consens asupra viziunii viitorului economic al localității.

Strategia integrată de dezvoltare locală a comunei Crasna pentru perioada programatică 2024-2030 este concepută pentru a răspunde nevoilor reprezentanților autorității locale și comunității în procesul de îmbunătățire a calității vieții cetățenilor și mediului economic local, precum și în procesul de îmbunătățire a calității și diversității locurilor de muncă disponibile.

Strategia se adresează unei game largi de probleme economice, sociale și de mediu ale comunității, care sunt relevante pentru a defini și furniza obiectivele necesare obținerii dezvoltării durabile și creșterii coeziunii economice și sociale în comuna Crasna, fiind un proces adaptiv care implică gestionarea schimbărilor.

Obiectivul strategiei îl reprezintă dezvoltarea comunei Crasna pe o perioadă de 7 ani prin încorporarea principiilor și practicilor dezvoltării durabile în ansamblul programelor și politicilor publice ale României.

Pe toată perioada de elaborare a strategiei a fost esențială prezența efectivă a tuturor actorilor care vor fi implicați și vor contribui la implementarea propunerilor formulate, asigurându-se, în acest sens, atât motivarea participării, cât și sensibilizarea pentru crearea unei atitudini constructive față de acest demers de planificare comunitară. De asemenea, s-a acordat o deosebită importanță procesului de consultare cu grupuri de lucru și de validare a documentelor, atât în varianta lor de lucru, cât și în cea finală, documente ce au fost spre consultare publică dar și a aparatului de specialitate al primarului comunei Crasna pentru analiza și feedback.

Prin întâlnirile organizate în comuna, s-a asigurat caracterul comprehensiv al documentului final, document ce acoperă toate sectoarele de importanță strategică din comunitate.

Strategia de dezvoltare locală a comunei Crasna, județul Gorj, a fost elaborată pornind de la orientările strategice privind politica de coeziune la nivel european și național, de prioritățile determinate de Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului, de Regulamentul (UE) 2021/1058 al Parlamentului European și al Consiliului, de Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030, de Acordul de Parteneriat pentru perioada de programare 2021-2027, precum și de planificarea strategică națională, regională și locală.

Strategia a fost astfel concepută pe tipologia socio-economică, nevoile și potențialul de dezvoltare ale comunei Crasna evidențiind corespondența cu prioritățile europene și naționale, precum și cu tendințele de dezvoltare pentru perioada 2024 – 2030, la nivel național, regional și local.

1.1. Rolul strategiei integrate de dezvoltare teritorială

Teritoriul României este organizat, sub aspect administrativ, în unități administrativ-teritoriale care sunt comunele, orașele și județele. Comunele și orașele sunt unități administrativ-teritoriale de bază.

Unitățile administrativ-teritoriale sunt persoane juridice de drept public, cu capacitate juridică deplină și patrimoniu propriu.

Unitățile administrativ-teritoriale, precum și subdiviziunile administrativ-teritoriale sunt subiecte juridice de drept fiscal, titulare ale codului de înregistrare fiscală și ale conturilor deschise la unitățile teritoriale de trezorerie, precum și la unitățile bancare.

Unitățile administrativ-teritoriale sunt titulare ale drepturilor și obligațiilor ce decurg din contractele privind administrarea bunurilor care aparțin domeniului public și privat în care acestea sunt parte, precum și din raporturile cu alte persoane fizice sau juridice, în condițiile legii.

Conform art. 98, alin. (1) din O.U.G. nr. 57/2019, privind Codul administrativ cu modificările și completările ulterioare, **Comuna** este unitatea administrativ-teritorială de baza care cuprinde populația rurală unită prin comunitate de interese și tradiții, alcatuită din unul sau mai multe sate, în funcție de condițiile economice, social-culturale, geografice și demografice. Prin organizarea comunei se asigură dezvoltarea economică, social-culturală și gospodărească a localităților rurale.

Din punct de vedere structural comunele au în componența lor mai multe localități rurale denumite sate, care nu au personalitate juridică. Satul în care își au sediul autoritățile administrației publice comunale este sat-reședință de comună.

Conform art. 129, alin. (1) din O.U.G. nr. 57/2019, privind Codul administrativ cu modificările și completările ulterioare, consiliul local are inițiativă și hotărăște, în condițiile legii, în toate problemele de interes local, cu excepția celor care sunt date prin lege în competența altor autorități ale administrației publice locale sau centrale.

Strategia integrată de dezvoltare teritorială are rol multiplu :

- I. Este un instrument de planificare pe termen mediu care presupune viziuni de dezvoltare realizabile prin îndeplinirea obiectivelor și măsurilor stabilite în urma unei analize a situației existente.*
- II. Este un document , care exprimă valorile comunității locale și stabilește obiectivele de dezvoltare, conturând viziunea asupra viitorului comunei, indicând direcții de dezvoltare și*

punctând traiectoria evoluției printr-o succesiune de proiecte ce urmează a se concretiza într-o listă finală de acțiuni.

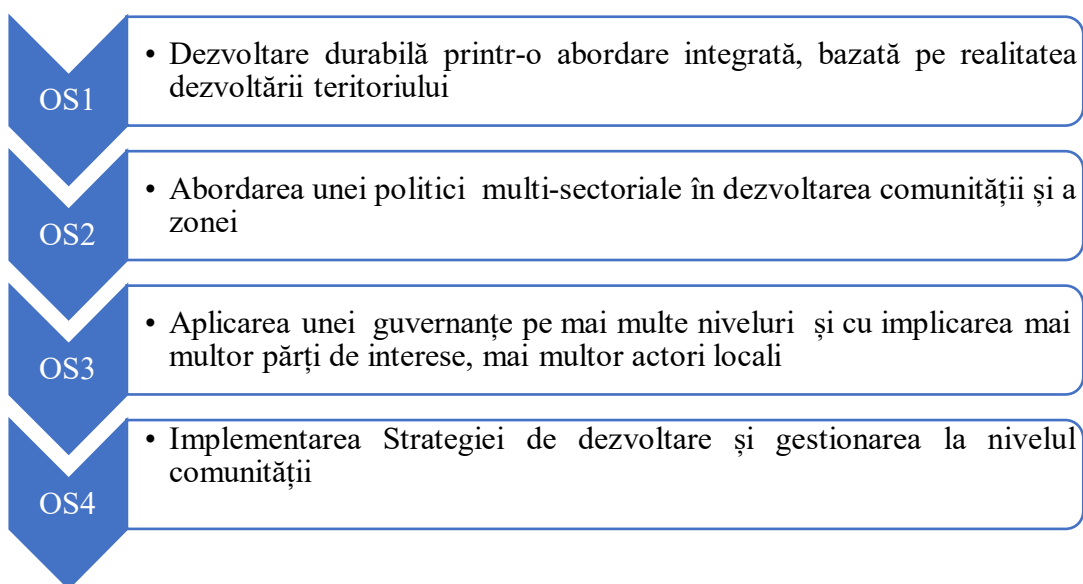
III. Este un instrument de lucru al Consiliului Local Crasna ce va orienta gândirea, decizia și acțiunea către obiectivele superioare sau către premisele obiectivelor.

IV. Este un instrument managerial care urmărește să mențină o viziune clară a destinului comunității și a teritoriului, în termeni cât mai concreți și preciși. Aceasta are ca scop, concentrarea activităților, tuturor celor implicați în viața comunității, în beneficiul și în interesul acesteia. Strategia de Dezvoltare Locală se subordonează cerințelor de dezvoltare ale Comunității Europene pe principii de Dezvoltare Durabilă.

V. Este un document care contribuie la accesarea și utilizarea resurselor destinate dezvoltării rurale asigurate de Uniunea Europeană pentru inițiative locale, prin implicarea actorilor politici economici locali și cu participarea societății civile, în domenii distincte (educație, sănătate, agricultură, cultură, economie, etc.) cu consultarea prealabilă a populației locale.

Obiectivul General al Strategiei de dezvoltare a Comunei Crasna este de a promova dezvoltarea locală integrată și inclusivă, în domeniul social, economic, al mediului precum și dezvoltarea culturale, susținerea patrimoniului natural, a turismului sustenabil în zona rurală.

Obiective specifice:

Înțelegem ca această Strategie va constitui elementul central al dezvoltării durabile a Comunei Crasna, așa cum este înțeles și promovat acest concept în cadrul politicii europene de coeziune. Strategia propusă va reflecta înțelegerea actuală a nevoilor de dezvoltare a

comunității și viziunea de dezvoltare pe termen lung, bazată pe un proces adaptiv care implică gestionarea schimbărilor.

1.2. Concepte cheie și tendințe internaționale, regionale și locale

Dezvoltarea comunităților locale, în Uniunea Europeană (UE) este un domeniu complex, influențat de o serie de concepte cheie și tendințe la nivel internațional, regional și local. Sunt relevante și consideram necesare enumerarea celor mai importante dintre acestea:

- **Politica Regională a UE:** Politica regională a UE vizează reducerea disparităților economice și sociale între diferite regiuni. În acest context, sunt dezvoltate strategii urbane pentru a sprijini creșterea economică și incluziunea socială în orașe și regiuni.

- **Dezvoltarea Durabilă :** Comunitățile locale din UE se confruntă cu provocări legate de mediul înconjurător, precum schimbările climatice și poluarea. Dezvoltarea durabilă se concentrează pe reducerea impactului asupra mediului, promovarea energiei verzi și a mobilității durabile.

- **Inovație urbană:** Utilizarea tehnologiilor și a inovației pentru a îmbunătăți viața comunitatilor este o tendință semnificativă. Conceptele precum „smart cities” (orașe inteligente) și „digitalizarea urbană” devin din ce în ce mai importante. Comunitatile inteligente utilizează tehnologia și inovația pentru a îmbunătăți serviciile, infrastructura și calitatea vieții locuitorilor. Aceste comunități sunt centrate pe utilizator, integrate digital și orientate spre soluții sustenabile.

- **Incluziune socială:** Dezvoltarea comunitară trebuie să țină cont de toate segmentele societății. Conceptul de „comunitate incluzivă” se referă la eforturile de a asigura accesul la servicii și în mediul rural . Programele sunt dezvoltate pentru a asigura accesul la locuințe, educație și servicii sociale pentru toți locuitorii comunitatilor urbane si rurale.

- **Mobilitate sustenabilă:** Reducerea traficului și promovarea transportului public, bicicletei și altor mijloace de transport sustenabil sunt priorități în dezvoltarea urbană.

- **Cultură și Creativitate:** Comunitățile locale sunt recunoscute ca centre culturale și creative. Inițiativele se concentrează pe promovarea culturii, a artei și a inovației ca factori de dezvoltare economică și socială.

- **Orașe si comunitati Verzi cu Spații Publice:** Creșterea importanței spațiilor verzi și a parcurilor în localitati, precum și promovarea arhitecturii verzi și a construcțiilor sustenabile.

De asemenea, mentionam si alte tendințe internaționale precum:

- **Transformarea digitală:** Comunele și Orașele din UE investesc în tehnologii digitale pentru a îmbunătăți serviciile publice, gestionarea traficului și eficiența administrativă.

- **Economia circulară:** Mai multe localitati promovează economia circulară, care implică reciclarea și re folosirea resurselor pentru a reduce deșeurile și a minimiza impactul asupra mediului.

- **Migrarea urbană:** Tendința de urbanizare continuă să atragă populații din zonele rurale către orașe, ceea ce pune presiune asupra resurselor urbane și necesită planificare și dezvoltare adecvată.

1.2.1. Contextul internațional

La nivel global, politicile de dezvoltare durabilă se încadrează într-un demers strategic mai larg al Națiunilor Unite, respectiv Obiectivele de dezvoltare durabilă ale Organizației Națiunilor Unite 2030 (UNSDG2030). Acestea au fost definite în cadrul Summit-ului privind dezvoltarea din septembrie 2015, în urma căruia a rezultat Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă, un program de acțiune globală în domeniul dezvoltării cu un caracter universal și care promovează echilibrul între cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile – economic, social și de mediu. În cadrul acestui demers au fost identificate o serie de 17 obiective de dezvoltare în toate domeniile esențiale ale societății umane.

Politica de dezvoltare durabilă se încadrează în cadrul unei abordări mai largi și mai cuprinzătoare promovate de Națiunile Unite prin Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) 2030, sau Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă. Aceasta reprezintă un cadru global pentru acțiunea comună îndreptată către o lume mai prosperă, echitabilă și durabilă până în anul 2030 și este compusă din 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD).

Dezvoltarea durabilă se încadrează în trei obiective:

- ODD 11: Comunități durabile - se concentrează pe asigurarea accesului la infrastructură adecvată, locuințe sigure și durabile, transport public eficient, protejarea patrimoniului cultural și natural al comunităților și îmbunătățirea rezilienței acestora la dezastre.

- ODD 7: Energie curată și accesibilă - Îmbunătățirea eficienței energetice și promovarea utilizării energiei regenerabile în comunități contribuie la atingerea acestui obiectiv.

- ODD 13: Acțiune climatică: Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și adaptarea la schimbările climatice sunt esențiale pentru dezvoltarea durabilă și pentru combaterea efectelor schimbărilor climatice asupra orașelor.

1.2.2. Contextul european

La nivel european, **Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă a ONU**, reprezintă programul de acțiune globală în domeniul dezvoltării cu un caracter universal și care promovează echilibrul între cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile:

1. *ECHITATEA SOCIALĂ* – prin care națiunile în curs de dezvoltare trebuie să aibă posibilitatea de a-și satisface nevoile de bază în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, alimentația, asigurarea energiei, apei și canalizării;

2. *CREȘTEREA ECONOMICĂ* – la nivelul națiunilor în curs de dezvoltare pentru a se apropia de calitatea vieții din țările dezvoltate;

3. *MEDIUL* – cu nevoia de a conserva și îmbunătăți baza de resurse disponibile prin schimbarea treptată a modului în care trebuie să se dezvolte și să fie folosite tehnologiile.

Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă - Transformarea lumii noastre, adoptată la 25 septembrie 2015 de șefii de stat și guverne din 193 de țări, în cadrul Adunării Generale a ONU are structurate 17 obiective de dezvoltare durabilă, susținute prin 169 de ținte subiacente.

Prin intermediul celor 17 obiective globale, Agenda 2030, are ca scop, până în anul 2030, eradicarea sărăciei extreme, combaterea inegalităților și a injustiției și protejării planetei.

Cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) menționate în **Agenda 2030**, sunt enumerate mai jos:

1. **Fără sărăcie** – Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context.

2. **Foamete zero** – Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile.

3. **Sănătate și bunăstare** – Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă.

4. **Educație de calitate** – Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții, pentru toți.

5. **Egalitate de gen** – Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor.

6. **Apă curată și sanitație** – Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți.

7. **Energie curată și la prețuri accesibile** – Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern.

8. **Muncă decentă și creștere economică** – Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți.

9. **Industrie, inovație și infrastructură** – Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației.

10. **Inegalități reduse** – Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta.

11. **Orașe și comunități durabile** – Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile.

12. Consum și producție responsabile – Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile.

13. Acțiune climatică – Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor.

14. Viața acvatică – Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă.

15. Viața terestră – Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate.

16. Pace, justiție și instituții eficiente – Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile.

17. Parteneriate pentru realizarea obiectivelor - Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă.

Obiectivele din Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă sunt prezentate și în figura nr. 1:

Figura nr. 1 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) menționate în **Agenda 2030**

România susține, de asemenea, rolul principal al autorităților locale în transpunerea în practică a Agendei 2030, asigurându-se astfel un răspuns direct nevoilor cetățenilor. Ca membru al Uniunii Europene, România contribuie la îndeplinirea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă nu numai din

perspectivă națională, dar și la nivel internațional, prin sprijinul pe care îl acordă altor țări, prin intermediul asistenței oficiale pentru dezvoltare.

Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 (*de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională (FEDR), Fondul social european Plus (FSE+), Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă (FTJ) și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură (FEAMPA) și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare (FAMI), Fondului pentru securitate internă (FSI) și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize (IMFV) FEDR, FSE+, Fondul de coeziune și FEAMPA*) sprijină următoarele obiective de politică:

1. O EUROPA MAI COMPETITIVA ȘI MAI INTELIGENTA, prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente și a conectivității TIC regionale prin:

- 1.1. dezvoltarea și creșterea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate;
- 1.2. valorificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice;
- 1.3. intensificarea creșterii durabile și a competitivității IMM-urilor și crearea de locuri de muncă în cadrul IMM-urilor, inclusiv prin investiții productive;
- 1.4. dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat;
- 1.5. creșterea conectivității digitale.

2. O EUROPA MAI VERDE, REZILIENTA, CU EMISII REDUSE DE DIOXID DE CARBON, care se îndreaptă către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon, prin promovarea tranziției către o energie curată și echitabilă, a investițiilor verzi și albastre, a economiei circulare, a atenuării schimbărilor climatice și a adaptării la acestea, a prevenirii și gestionării riscurilor, precum și a unei mobilități urbane durabile prin:

- 2.1. promovarea măsurilor de eficiență energetică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră;
- 2.2. promovarea energiei din surse regenerabile în conformitate cu Directiva (UE) 2018/2001, inclusiv cu criteriile de durabilitate prevăzute în cadrul acesteia;
- 2.3. dezvoltarea unor sisteme energetice, rețele și sisteme de stocare inteligente în afara rețelei energetice transeuropene (TEN-E); 30.6.2021 RO Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 231/71

- 2.4. promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor de dezastre și a rezilienței, ținând seama de abordările ecosistemice;
- 2.5. promovarea accesului la apă și a gestionării durabile a apelor;
- 2.6. promovarea tranziției la o economie circulară și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor;
- 2.7. creșterea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare;
- 2.8. promovarea mobilității urbane multimodale durabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon.

3. O EUROPA MAI CONECTATA PRIN DEZVOLTAREA MOBILITAȚII PRIN:

- 3.1. dezvoltarea unei rețele TEN-T reziliente la schimbările climatice, inteligente, sigure, durabile și intermodale;
- 3.2. dezvoltarea și creșterea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente la schimbările climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere;

4. O EUROPA MAI SOCIALĂ ȘI MAI FAVORABILĂ INCLUZIUNII, prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale prin:

- 4.1. creșterea eficienței și incluziunii piețelor forței de muncă și facilitarea accesului la locuri de muncă de calitate prin dezvoltarea infrastructurii sociale și prin promovarea economiei sociale;
- 4.2. îmbunătățirea accesului egal la servicii de calitate și incluzive în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online;
- 4.3. promovarea incluziunii socio-economice a comunităților marginalizate, a gospodăriilor cu venituri reduse și a grupurilor dezavantajate, inclusiv a persoanelor cu nevoi speciale, prin acțiuni integrate care să vizeze locuințele și serviciile sociale;
- 4.4. promovarea integrării socio-economice a resortisanților țărilor terțe, inclusiv a migranților, prin acțiuni integrate care să includă locuințele și serviciile sociale;
- 4.5. asigurarea accesului egal la asistență medicală și asigurarea rezilienței sistemelor de sănătate, inclusiv în ceea ce privește asistența medicală primară, precum și promovarea tranziției de la îngrijirea instituționalizată către îngrijirea în familie și în comunitate;
- 4.6. creșterea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială

5. *o Europă mai aproape de cetățeni*, prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a tuturor tipurilor de teritorii și de inițiative locale prin:

- 5.1. promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în zonele urbane;
- 5.2. promovarea dezvoltării locale integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, în domeniul culturii, al patrimoniului natural, al turismului durabil, precum și a securității în alte zone decât cele urbane.

Regulamentul (UE) 2021/1058 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 privind Fondul european de dezvoltare regională și Fondul de coeziune are drept obiect dezvoltare regională (FEDR) în ceea ce privește obiectivele Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică și Cooperare teritorială europeană (Interreg) menționate la articolul 5 alineatul (2) din Regulamentul (UE) 2021/1060. Stabilește totodată obiectivele specifice și domeniul de aplicare ale sprijinului oferit din Fondul de coeziune în ceea ce privește obiectivul Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică menționat la articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul (UE) 2021/1060.

FEDR și Fondul de coeziune contribuie la obiectivul general de consolidare a coeziunii economice, sociale și teritoriale a Uniunii.

FEDR contribuie la reducerea decalajelor dintre nivelurile de dezvoltare ale diferitelor regiuni din cadrul Uniunii și la atenuarea rămânerii în urmă a regiunilor cel mai puțin favorizate, prin participarea la ajustarea structurală a regiunilor cu întârzieri în dezvoltare și la reconversia regiunilor industriale aflate în declin, inclusiv prin promovarea dezvoltării durabile și prin abordarea provocărilor de mediu.

Fondul de coeziune contribuie la proiecte în domeniul mediului și al rețelelor transeuropene din sfera infrastructurii de transport (TEN-T).

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene - Statele membre și Comisia veghează ca egalitatea între bărbați și femei, integrarea perspectivei de gen și abordarea aspectelor de gen să fie luate în considerare și promovate pe toată durata pregătirii, implementării, monitorizării și evaluării programelor și a raportării în cadrul acestora. Statele membre și Comisia iau măsurile necesare pentru a preveni orice formă de discriminare pe criterii de gen, origine rasială sau etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală în timpul pregătirii, implementării, monitorizării și evaluării programelor și al raportării în cadrul acestora. Pe toată durata pregătirii și implementării programelor se ține seama în special de accesibilitatea pentru persoanele cu handicap.

- Pactul Ecologic European

- Mecanismului de redresare și reziliență al Uniunii Europene
- Agenda Digitală pentru Europa, Programul Europa Digitală
- Strategia UE privind piața unică digital
- Pachetul privind economia circulară (PEC)
- Propunerea privind noul Plan de acțiune pentru economia circular
- Strategia UE privind adaptarea la schimbările climatice
- Strategia Industrială a UE
- Next Generation EU
- Agenda Europeană a Competențelor pentru competitivitate sustenabilă, echitate socială și reziliență
- Transporturi și comunicații
- Energie, mediu și schimbări climatice
- Economie și antreprenoriat
- Cercetare-inovare
- Social
- Bună guvernanță

Fondul de Tranziție unul dintre instrumentele-cheie de care dispune Uniunea Europeană pentru a sprijini regiunile în tranziția către neutralitatea climatică până în 2050. Obiectivul specific al Fondului de Tranziție Justă este de a permite regiunilor și cetățenilor să facă față efectelor sociale, asupra ocupării forței de muncă, economice și de mediu ale tranziției către țintele energetice și climatice ale Uniunii pentru 2030 și o economie neutră din punct de vedere climatic a Uniunii până în 2050, în temeiul Acordului de la Paris.

Fondurile europene - FEDR, FSE+, Fondul de coeziune și FTJ contribuie la acțiunile Uniunii care conduc la consolidarea coeziunii sale economice, sociale și teritoriale în conformitate cu articolul 174 din Tratatul de Funcționare a Uniunii Europene (TFUE), prin urmărirea următoarelor obiective:

1. obiectivul Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică în statele membre și în regiuni, sprijinit de FEDR, FSE+, Fondul de coeziune și FTJ;
2. obiectivul Cooperare teritorială europeană (Interreg), sprijinit de FEDR.

1.3. Strategii relevante la nivel național, regional și local

1.3.1. Strategii relevante la nivel național

Documentul strategic care privește România și care transpune la nivel național obiectivele trasate de Agenda 2030, este **Acordul de Parteneriat pentru perioada de programare 2021-2027**. Acest acord este încheiat între România și Comisia Europeană. Acest document programatic stabilește

viitoare linii strategice de finanțare și complementaritatea dintre fondurile europene alocate conform Regulamentului 2021/1060 privind dispozițiile comune, inclusiv privind fondurile europene dedicate afacerilor interne 2021-2027.

Potrivit Acordului de parteneriat, coordonarea, demarcarea și complementaritatea dintre fondurile europene dedicate Afacerilor Interne (Fondul Azil, Migrație și Integrare – FAMI, Fondul Securitate Internă – FSI și Instrumentul pentru Managementul Frontierelor și Politica de Vize – IMFV) vor fi asigurate în mod integrat de către o autoritate de management unică multi-fond din cadrul Ministerul Afacerilor Interne (AM AI).

Obiectivele strategice ale Acordului de Parteneriat 2021-2027 sunt:

- Europă mai inteligentă,
- o Europă mai ecologică,
- o Europă mai conectată,
- o Europă mai socială,
- o Europă mai aproape de cetățeni,
- Tranziție echitabilă.

La nivel național există o serie de strategii aprobate pentru perioada 2024-2030, care vor asigura cadrul de dezvoltare :

 Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030. Prin această strategie, România își stabilește cadrul național pentru susținerea Agendei 2030 și implementarea secolului de 17 ODD. Strategia susține dezvoltarea României pe trei piloni principali, respectiv economic, social și de mediu. Strategia este orientată către cetățean și se concentrează pe inovație, optimism, reziliență și încrederea că statul servește nevoile fiecărui cetățean, într-un mod echitabil, eficient și într-un mediu curat, în mod echilibrat și integrat.

Pe plan economic este nevoie de garantarea unei creșteri economice pe termen lung de care să beneficieze cetățenii României. Deși economia unei țări adeseori se măsoară prin cifre, care nu iau în considerare potențialul cetățeanului, transformarea economiei într-una durabilă și competitivă necesită un nou mod de acțiune care să se centreze pe inovație, optimism și reziliența cetățenilor. O asemenea abordare va crea o cultură a antreprenoriatului în care cetățeanul se poate realiza material și aspirațional.

Sub aspect social este nevoie de o societate coezivă, care să beneficieze de îmbunătățirea sistemului de educație și sănătate, de reducerea inegalităților dintre bărbați și femei, dintre mediul urban și rural, care să conducă la promovarea unei societăți deschise, în care cetățenii se pot simți apreciați și sprijiniți. E nevoie de cultivarea rezilienței populației, în așa fel încât cetățeanul, într-un cadru instituțional echitabil, să își poată realiza visurile acasă. În același timp, statul trebuie să ajute la

sporirea potențialului cetățeanului prin abordarea problemelor legate de sănătate, de educație și de limitele pieței libere, probleme la care se poate răspunde prin politici publice, rezultatul fiind un nivel de trai cât mai ridicat pentru toți cetățenii. Sporirea capitalului social – crearea unui simț civic definit prin încredere între cetățeni - va conduce la deblocarea potențialului cetățenilor români pentru a se realiza prin forțe proprii, asigurând totodată și dezvoltarea durabilă a comunităților lor.

Conștientizarea importanței mediului a crescut semnificativ în ultimii ani, atât în ceea ce privește mediul natural, cât și la cel antropic. Protejarea naturii este responsabilitatea tuturor datorită impactului biunivoc om – mediu, dar și o oportunitate a cetățenilor de a se uni într-un scop nobil, prin conștientizarea acestei responsabilități. Realizarea unui mediu antropic durabil poate fi atins prin cultivarea unui sentiment de apartenență și de comunitate, care să elimine simțul singurătății cetățeanului, factor de risc în realizarea potențialului personal și, în ultimă instanță, a funcționării comunitare.

 Strategia de dezvoltare teritorială a României (SDTR) - transpune în plan teritorial obiectivele și direcțiile de dezvoltare ale României pentru orizontul de timp 2035 și are ca scop asigurarea unei dezvoltări policentrice și un echilibru între nevoia de dezvoltare și avantajele competitive ale teritoriului național în context european și global. Cele 5 obiective generale vizează:

(1) Asigurarea unei integrări funcționale a teritoriului național în spațiul european prin sprijinirea interconectării eficiente a rețelelor energetice, de transporturi și broadband;

(2) Creșterea calității vieții prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitară și a serviciilor publice în vederea asigurării unor spații urbane și rurale de calitate, atractive și incluzive;

(3) Dezvoltarea unei rețele de localități competitive și coezive prin sprijinirea specializării teritoriale și formarea zonelor funcționale urbane;

(4) Protejarea patrimoniului natural și construit și valorificarea elementelor de identitate teritorială;

(5) Creșterea capacității instituționale de gestionare a proceselor de dezvoltare teritorială.

 Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2021-2027 și Planul de acțiuni pe perioada 2021 - 2027 pentru implementarea Strategiei Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă 2021-2027 are ca obiectiv general creșterea ocupării prin măsuri de activare a persoanelor inactive apte de muncă, a șomerilor, în special a celor de lungă durată, a tinerilor, inclusiv NEETs, prin asigurarea unor tranziții rapide și de calitate în ocupare pentru tinerii absolvenți, prin dezvoltarea resurselor umane, prin stimularea culturii și a inițiativei antreprenoriale și prin stimularea creării de noi oportunități și locuri de muncă.

 Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2021-2027 și Planul de acțiune pentru perioada 2021-2027. Strategia pornește de la următoarele premise:

a) Incluziunea socio-economică a cetățenilor aparținând etniei rome este un proces necesar nu doar pentru a asigura justiția și protecția socială, ci și pentru a valorifica, sprijini și dezvolta potențialul capitalului uman specific;

b) Măsurile de intervenție trebuie să aibă caracter integrat, multidisciplinar și adaptat, care să țină seama de diferențele existente în rândul comunității, respectiv, de aspectele de intersecționalitate și de particularitățile persoanelor vulnerabile;

c) Asigurarea parteneriatului cu societatea civilă în toate etapele de implementare, monitorizare, evaluare, revizuire și actualizare ale Strategiei.

Obiectivul general al strategiei se referă la creșterea calității vieții cetățenilor români aparținând minorității rome, fundamentată pe cetățenie activă, incluziune socioeconomică și valorizarea patrimoniului cultural rom. Obiectivul general este îndeplinit prin obiective specifice și obiective orizontale.

Obiectivele specifice se referă la:

1. Îmbunătățirea condițiilor de locuire a membrilor comunităților vulnerabile cu romi
2. Asigurarea accesului cetățenilor români de etnie romă la un sistem de educație incluzivă de calitate
3. Creșterea gradului de ocupare a romilor în concordanță cu cerințele pieței în sensul evoluției profesionale a acestora
4. Îmbunătățirea stării de sănătate a membrilor comunităților vulnerabile cu romi
5. Susținerea cercetării, conservării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității culturale rome
6. Combaterea discriminării, a discursului și atitudinilor antirome generatoare de discurs incitator la ură sau infracțiuni motivate de ură

Obiectivele orizontale se referă la:

1. Îmbunătățirea cadrului legislativ și normativ existent în domeniile de acțiune propuse în Strategie.
2. Asigurarea unui flux financiar sustenabil măsurilor de incluziune a romilor în vederea implementării planurilor locale de incluziune socială, precum și a măsurilor specifice de incluziune a grupurilor vulnerabile prevăzute în strategiile naționale sectoriale.

3. Corelarea măsurilor și priorităților Strategiei cu măsurile propuse pentru atingerea obiectivelor specifice în toate Strategiile sectoriale, respectiv în Programele de Interes Național (PIN) existente.

 Strategia Națională de Sănătate 2023-2030 “Pentru sănătate, împreună”. obiectivele Strategiei Naționale de Sănătate sunt valabile și în contextul actual, rămânând aliniate la tendințele internaționale de reformare a sistemelor de sănătate și la Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă. Obiectivele generale ale documentului se referă la : „Sănătatea mamei și a copilului”, „Infrastructură de sănătate”, „E-sănătate”, „Acces la servicii”, „Politici privind bolile netransmisibile”, „E-sănătate”, „Infrastructură de sănătate” și „Măsuri transversale”.

 Strategia privind Digitalizarea Educației din România 2021-2027 - propune o serie de politici publice pe următoarele teme, considerate ca fiind prioritare: cariera didactică, echitatea sistemului educațional, profesionalizarea managementului educațional, învățământul profesional și tehnic de calitate, autonomie, internaționalizare și calitate în învățământul superior, educație timpurie, evaluarea elevilor și studenților. Țintele Strategiei SMART.Edu 2021-2027 sunt: alfabetizarea digitală a **90%** din populația României, infrastructură și resurse tehnologice adaptate pentru **toate** unitățile de învățământ din România, inserție de succes pe piața muncii pentru **82%** din populația de vârstă 20-34 de ani formată pentru meserii emergente. Cele două axe prioritare de acțiune ale strategiei sunt: competențe digitale relevante pentru transformarea digitală; ecosistem digital de educație și formare, de înaltă performanță.

 Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030 are ca obiective naționale: dimensiunea Decarbonare prin care se propune reducerea emisiilor, ce se ridică la aproximativ 44% până în 2030 față de anul 2005; dimensiunea Eficiență energetică prin implementarea celor 11 Programe naționale de eficiență energetică; dimensiunea Securitate energetică; dimensiunea Piața internă a energiei; dimensiunea Cercetare, inovare și competitivitate.

 Planul Național de Redresare și Reziliență stabilește domeniile și prioritățile de investiții precum și reformele elaborate pentru fiecare domeniu de investiții, a căror finanțare este asigurată din Facilitatea de Redresare și Reziliență (FRR) care are drept obiectiv general ameliorarea stării economice a României, consolidarea capacității de reziliență în perioade de criză pandemică și asigurarea unei creșteri economice pe termen lung. Programul urmărește finanțarea investițiilor în infrastructură (transporturi, schimbări climatice, energie și energie regenerabilă, mediu, eficiență energetică, modernizarea serviciilor publice locale, sănătate și educație etc), în digitalizare și tranziție verde, în competitivitatea mediului de afaceri și accesul la cercetare și inovare, în creșterea capacității de reziliență a României.

🚦 **Strategia Națională de Specializare Inteligentă 2021-2027** - setează viziunea pentru sistemul de cercetare-inovare românesc în orizontul 2030 și exprimă opțiunea fermă de a recunoaște și susține excelența, de a recompensa performanța, de a stimula dezvoltarea colaborării între mediul public și cel privat. Știința, inovarea și antreprenoriatul de inovare vor constitui modele de succes pentru dezvoltarea sustenabilă a României în context local, național și internațional. Strategia Națională de Cercetare, Inovare și Specializare Inteligentă este structurată pe patru obiective generale: Dezvoltarea sistemului de cercetare, dezvoltare și inovare; Susținerea ecosistemelor de inovare asociate specializărilor inteligente; Mobilizare către inovare; Creșterea colaborării europene și internaționale.

🚦 **Strategia pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar pe termen mediu și lung orizont 2020 – 2030** vizează valorificarea inteligentă și durabilă a potențialului agroalimentar și dezvoltarea spațiului rural, fiind un document suport vizionar, care susține progresul agriculturii și dezvoltării rurale în România.

- **Planul Național Strategic PAC 2023-2027**, finanțat prin FEADR. România pune în practică Politica Agricolă Comună (PAC) post 2023 prin intermediul **Planului Strategic (PS)** utilizând măsuri de dezvoltare a unui sector agricol rezilient și durabil, cu accent pe asigurarea veniturilor echitabile fermierilor, respectarea angajamentelor de mediu prin remunerarea fermierilor care contribuie la protejarea mediului peste cerințele nivelului de bază, pe dezvoltarea sectoarelor deficitare și o dezvoltare socio-economică coerentă a mediului rural în baza unei strategii a intervenției fundamentată pe identificarea nevoilor. Planul Național Strategic PAC 2023-2027 se concentrează pe atingerea următoarelor obiective:

➤ Promovarea unui sector agricol inteligent, rezilient și diversificat care să asigure securitatea alimentară, creșterea viabilității fermelor prin stabilizarea veniturilor fermierilor și eliminarea discrepanțelor și disparităților între categorii de ferme.

➤ Consolidarea orientării către piață și creșterea competitivității sectorului agro-alimentar prin intensificarea cooperării, încurajarea investițiilor colective, modernizarea, restructurarea fermelor, prin investiții pentru îmbunătățirea productivității concomitent cu dezvoltarea, modernizarea industriei alimentare.

➤ Dezvoltarea socio-economică a spațiului rural prin atragerea și susținerea tinerilor și facilitarea dezvoltării afacerilor precum promovarea ocupării forței de muncă, a creșterii, a incluziunii sociale și a dezvoltării locale în zonele rurale.

➤ De asemenea, în cadrul PS obiectivele de mediu sunt esențiale în implementarea PAC, iar acestea se vor axa pe contribuția la atenuarea și adaptarea la schimbările climatice, promovarea dezvoltării durabile și a gestionării eficiente a resurselor naturale precum și pe contribuția la protejarea biodiversității, îmbunătățirea serviciilor ecosistemice și conservarea habitatelor și a peisajelor.

🚧 **Strategie Națională privind economia circulară** care are ca și direcții generale pentru atingerea obiectivului general: 1) reducerea consumului de materii prime virgine prin activități durabile de extracție, reciclare și recuperare; 2) reducerea consumului de bunuri de consum prin prelungirea duratei de viață a produselor; 3) reducerea impactului activităților de producție asupra mediului; 4) reducerea impactului activităților de gestionare și de eliminare a deșeurilor și a apei reziduale asupra mediului; 5) îmbunătățirea coerenței politicilor și guvernantei, comunicarea și colaborarea dintre autoritățile locale, regionale și naționale.

🚧 **Planul Național de Gestionare a Deșeurilor** are ca scop dezvoltarea cadrului general propice gestionării deșeurilor la nivel național cu efecte negative minime asupra mediului. Principalele obiective ale Planului sunt: caracterizarea situației actuale în domeniu (cantități de deșeuri generate și gestionate, instalații existente), identificarea problemelor care cauzează un management inefficient a deșeurilor, stabilirea obiectivelor și ȳintelor pe baza prevederilor legale și a obiectelor strategice stabilite prin Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor, precum și identificarea necesităȳilor investiȳionale. Acest Plan conȳine și Programul Național de Prevenire a Generării Deșeurilor. Cele trei obiective strategice sunt: 1) Reducerea cantității de deșeuri menajere și similare generate pe locuitor în anul 2025 cu cel puțin 10% raportat la anul 2017; 2) Decuplarea creșterii cantității de deșeuri de ambalaje de creșterea economică, respectiv creșterea cantității de deșeuri de ambalaje în anul 2025 față de anul 2017 cu cel puțin 10% mai mică decât creșterea PIB pentru această perioadă; 3) Promovarea prevenirii generării deșeurilor de la prelucrarea lemnului și din industria chimică, metalurgică și siderurgie.

🚧 **Master-Planul investiȳiilor în turism** are ca obiectiv principal dezvoltarea comunităȳilor locale din zonele cu potenȳial turistic ridicat, prin creșterea investiȳiilor publice în infrastructura turistică. Programul urmărește dezvoltarea comunităȳilor locale din zonele cu potenȳial turistic ridicat, prin creșterea investiȳiilor publice în infrastructura turistică; dezvoltarea competitivă a turismului prin identificarea, evaluarea, prioritizarea pe forme de turism și o direcȳionare eficientă a investiȳiilor publice; dezvoltarea unei reȳele de destinaȳii turistice competitive pe plan internaȳional; identificarea unei abordări integrate a politicii turistice la nivelul regiunilor, prin dezvoltarea durabilă a turismului.

1.3.2. Propunerile de arhitectură pentru programele operaȳionale 2021-2027

Arhitectura programelor operaȳionale prin intermediul căroră va fi administrat bugetul alocat României în perioada 2021 – 2027 este semnificativ modificată față de perioada 2014-2020. Conform unor documente publicate de Ministerul Fondurilor Europene (MFE), următoarea perioadă financiară aduce schimbări importante atât în structura instituȳională, cât și în cea strategică.

Viziunea strategică a programelor operaționale regionale are la bază nevoi de dezvoltare, identificate și prioritizate într-un cadru larg partenerial ca fiind cele mai relevante în contextul stadiului actual de dezvoltare socio-economică a regiunii.

Obiectivul general al programelor operaționale regionale 2021-2027 este creșterea competitivității economice regionale și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, a infrastructurii și serviciilor, în scopul reducerii disparităților intraregionale și dezvoltării sustenabile, prin gestionarea eficientă a resurselor, valorificarea potențialului demografic și de inovare, precum și prin asimilarea progresului tehnologic.

Arhitectura pentru programele operaționale 2021-2027 vizează menținerea sistemului de management și control al fondurilor europene aferente politicii de coeziune din perioada de programare 2014-2020, îmbunătățirea și simplificarea anumitor aspecte pentru a veni în sprijinul beneficiarilor politicii de coeziune, descentralizarea implementării și creșterea leadership-ului din partea tuturor actorilor implicați.

Programele operaționale/naționale și arhitectura instituțională de gestionare a fondurilor europene aferente Politicii de Coeziune 2021- 2027 Programele Operaționale Regionale - ce vor fi implementate la nivel de regiune vor fi gestionate de MIPE .

Prin Hotărârea nr. 936/2020 a fost aprobat cadrul general necesar în vederea implicării autorităților și instituțiilor din România în procesul de programare și negociere a fondurilor externe nerambursabile aferente perioadei de programare 2021-2027 și cadrul instituțional de coordonare, gestionare și control al acestor fonduri:

- *Programul Operațional Dezvoltare Durabilă,*
- *Programul Operațional Educație și Ocupare,*
- *Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare,*
- *Programul Operațional Sănătate,*
- *Programul Operațional Tranziție Justă,*
- *Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială,*
- *Programul Operațional Asistență Tehnică,*
- *Programele Operaționale Regionale – implementate la nivel de regiune,*
- *Programul Operațional Transport.*

Conform actului normativ menționat, Ministerul Fondurilor Europene are responsabilitatea coordonării pregătirii, dezvoltării, armonizării și funcționării cadrului legislativ, instituțional, procedural și programatic pentru gestionarea fondurilor externe nerambursabile aferente politicii de coeziune alocate României pentru perioada de programare 2021-2027, deținând și calitatea de autoritate de management pentru:

- *Programul Operațional Dezvoltare Durabilă,*
- *Programul Operațional Educație și Ocupare,*
- *Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare,*
- *Programul Operațional Sănătate,*
- *Programul Operațional Tranziție Justă,*
- *Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială,*
- *Programul Operațional Asistență Tehnică.*

În cazul celor opt Programe Operaționale Regionale vor îndeplini rolul de autoritate de management agențiile pentru dezvoltare regională.

Funcția contabilă în gestionarea fondurilor europene va fi îndeplinită de Ministerul Finanțelor publice prin ACP – Autoritatea de Certificare și plată.

1.3.3. Strategii relevante la nivel regional

La elaborarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Locală a Comunei Crasna pentru perioada programatică 2024-2030, a fost avută în vedere încadrarea și corelarea cu strategiile și politicile sectoriale existente la nivel regional.

În baza prevederilor Comisiei Europene, Agenția pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare Sud-Vest Oltenia participă la procesul de consultare, la nivel național și regional, pentru pregătirea perioadei de programare 2021-2027, proces coordonat de Ministerul Fondurilor Europene (MFE) și Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației (MLPDA).

Prin activitatea de planificare regională, ADR Sud-Vest Oltenia contribuie la realizarea celor trei obiective de bază ale politicii de dezvoltare regională, stipulate prin Legea nr. 315/2004 privind dezvoltarea regională în România, și anume:

- diminuarea dezechilibrelor regionale existente;
- corelarea politicilor sectoriale guvernamentale la nivelul regiunilor;
- stimularea cooperării inter-regionale, interne și internaționale, transfrontaliere.

În vederea asigurării unei coordonări coerente și unitare a procesului de elaborare a documentelor de programare pentru perioada 2021-2027, MFE a elaborat un set de orientări metodologice ce au ca principal scop, stabilirea unor linii directoare pentru procesul de programare a fondurilor europene nerambursabile.

La nivel regional, elaborarea Planului de Dezvoltare Regională Sud-Vest Oltenia 2021-2027 (PDR) se realizează respectând metodologia propusă de MLPDA cât și ”Regulamentul - cadru pentru organizarea și funcționarea Comitetelor Regionale pentru elaborarea Planurilor de Dezvoltare Regională”.

Planul de Dezvoltare Regională Sud-Vest Oltenia 2021-2027 reprezintă instrumentul de planificare strategică prin care regiunea, plecând de la analiza socio-economică regională și având drept cadru obiectivele tematice, prioritățile de investiții și acțiunile cheie prevăzute de proiectele de regulamente privind fondurile europene, își promovează prioritățile și interesele în domeniul economic și social.

Regiunea Oltenia este situată în partea de sud-vest a României și cuprinde cinci județe: Dolj, Olt, Vâlcea, Mehedinți și Gorj. În mare coincide cu vechea regiune istorică Oltenia, în limitele sale naturale: fluviul Dunărea la Sud, râul Olt (al treilea ca mărime din România) la Est, Munții Carpați (Alpii Transilvaniei) la Nord și Vest. Cu o Suprafață de 29.212 kmp (locul 7 între regiunile României, 12,25% din Suprafața totală a țării) Oltenia formează un cadrilater aproximativ simetric, pe axele Nord-Sud și Est-Vest). Râul Jiu traversează regiunea de la Nord la Sud.

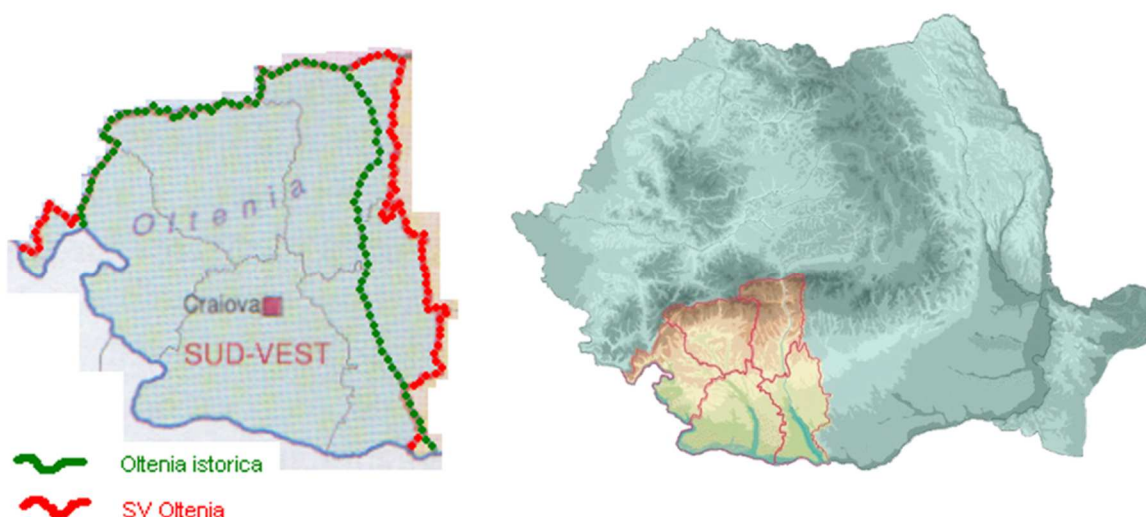

Figura nr. 2 Oltenia istorică, Regiunea de Dezvoltare Sud Vest Oltenia.

Regiunea Oltenia în cadrul României

Baza de pornire a PDR 2021-2027 a reprezentat-o evaluarea principalilor parametri socio-economici actuali la nivelul regiunii în vederea identificării gradului de dezvoltare și propunerii de soluții și acțiuni pentru următoarea perioadă de programare, inclusiv constituirea unui portofoliu de proiecte consistent, centrat pe realitățile concrete și necesarul din teritoriu.

Astfel, Planul de Dezvoltare Regională Sud-Vest Oltenia 2021-2027 reprezintă atât o reflectare a nevoilor de dezvoltare a regiunii, în vederea reducerii cât mai rapide a decalajelor existente față de regiunile mai dezvoltate din UE, cât și un instrument de prioritizare a investițiilor în regiune.

Cel mai important pilon al PDR Sud-Vest Oltenia îl constituie Strategia de Dezvoltare a Regiunii, cu rolul de a orienta dezvoltarea regională pentru un exercitiu financiar multianual și de a fundamenta accesul la fondurile europene în perioada 2021-2027.

Strategia de Dezvoltare Regională Sud-Vest Oltenia 2021-2027 reprezintă instrumentul de planificare strategică prin care regiunea își promovează prioritățile și interesele în domeniul economic și social.

Strategia de dezvoltare este corelată cu politica de coeziune a Uniunii Europene pentru a fructifica la maxim oportunitatea folosirii fondurilor europene. Prioritățile Strategiei de dezvoltare regională Sud Vest Oltenia 2021-2027 sunt:

- 1) Creșterea competitivității economice a regiunii;
- 2) Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii regionale;
- 3) Dezvoltarea urbană durabilă;
- 4) Dezvoltarea rurală durabilă și modernizarea agriculturii și pescuitului;
- 5) Dezvoltarea resurselor umane în sprijinul unei ocupări durabile și a incluziunii;
- 6) Dezvoltarea turismului, valorificarea patrimoniului natural și a moștenirii cultural-istorice.

De asemenea, în conformitate cu documentele naționale aprobate de Guvernul României, Agenția pentru Dezvoltare Regională (ADR) Sud-Vest Oltenia va asigura funcția de Autoritate de Management pentru Programul Operațional Regional pentru Regiunea Sud-Vest Oltenia 2021-2027, aspecte reflectate și în cadrul Acordului de Parteneriat în curs de negociere cu Comisia Europeană.

Programul Regional Sud Vest Oltenia 2021-2027 este un document strategic de programare și principalul instrument de finanțare pentru proiectele de dezvoltare ale regiunii, adresându-se atât autorităților publice, cât și mediului privat, în vederea creșterii calității vieții în regiune. PR Sud-Vest Oltenia propune o strategie care are rolul de a sprijini obiectivele de politică asumate la nivel de UE prin intermediul unor tipuri de investiții care să contribuie la competitivitatea regională, inovare și digitalizare, eficiență energetică, mobilitate și conectivitate. Viziunea strategică a PR Sud-Vest Oltenia are la bază nevoile și oportunități de dezvoltare, identificate și prioritizate ca fiind cele mai relevante în contextul stadiului actual de dezvoltare socioeconomică a regiunii și complementare cu documentele regionale, naționale și europene prin care se stabilesc direcții de acțiune strategică.

Principală provocare constă în structurarea și transformarea ecosistemului regional de inovare într-unul pe deplin funcțional, pentru a sprijini mai bine companiile inovatoare în realizarea de proiecte mature și adoptarea de tehnologii care pot realiza transferul către industrie și piața sau chiar pentru a dezvolta noi afaceri în domeniile de specializare inteligentă identificate în RIS regional.

Strategia programului are rolul de a sprijini obiectivele de politica asumate la nivel de UE prin intermediul unor tipuri de investitii care sa contribuie la comeptitivitatea regionala, inovare si digitalizare,eficienta energetica, mobilitate si conectivitate.

Prioritățile și obiectivele specifice strategiei sunt:

Prioritară 1 Competitivitate prin inovare si intreprinderi dinamice

- ✓ Dezvoltarea și sporirea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate (FEDR);
- ✓ Intensificarea creșterii sustenabile și creșterea competitivității IMM-urilor și crearea de locuri de muncă în cadrul IMMurilor, inclusiv prin investiții productive (FEDR)
- ✓ Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat (FEDR).

Prioritară 2 - Digitalizare in beneficiul cetatenilor si al firmelor

- ✓ Valorificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice (FEDR).

Prioritară 3 – Eficiență energetică și infrastructura verde

- ✓ Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (FEDR);
- ✓ Intensificare acțiunilor de protecție și conservare a naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare (FEDR).

Prioritară 4 - Mobilitate urbana durabila (Obiectivul specific privind mobilitatea urbană prevăzut la articolul 3 alineatul (1) litera (b) punctul (viii) din Regulamentul FEDR și Fondul de coeziune)

✓ Promovarea mobilității urbane multimodale sustenabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon (FEDR).

Prioritară 5 - Accesibilitate si conectivitate la nivel regional

✓ Dezvoltarea și ameliorarea unei mobilități naționale, regionale și locale sustenabile, reziliente la schimbările climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere (FEDR).

Prioritară 6 - Educatie moderna si incluziva

✓ Îmbunătățirea accesului la servicii și favorabile incluziunii și de calitate în educație, formare și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online (FEDR).

Prioritara 7 – Dezvoltare teritorială sustenabilă

✓ Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului sustenabil și a securității în zonele urbane (FEDR)

✓ Promovarea dezvoltării locale integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului sustenabil și a securității în alte zone decât cele urbane (FEDR)

Prioritățile - Asistență tehnică

Strategia Regională pentru Specializare Inteligentă RIS3 Sud-Vest Oltenia 2021-2027 urmărește încurajarea spiritului antreprenorial, dezvoltarea companiilor inovative, valorificarea infrastructurilor de cercetare și stimularea parteneriatului dintre universități, institute de cercetare și companii, prin concentrarea resurselor în domenii cu potențial de specializare atent selecționate, în care regiunea deține reale avantaje economice și competențe, pentru a face tranziția la o economie mai verde, mai incluzivă și rezilientă la schimbările climatice.

Viziunea RIS: Regiunea Sud-Vest Oltenia va accelera procesele de transformare economică prin sprijinirea investițiilor în cercetare și inovare pentru o creștere durabilă și favorabilă incluziunii. Prioritățile strategice a căror implementare va conduce la îndeplinirea obiectivului general determinat la nivelul strategiei sunt:

- 1) Sprijin pentru consolidarea capacității de cercetareinovare la nivel regional;
- 2) Dezvoltarea capacității de transfer tehnologic și eficienizarea transferului de know-how;
- 3) Creșterea competitivității mediului de afaceri și sprijinirea tranziției industriale;
- 4) Sprijin pentru digitalizare;
- 5) Consolidarea ecosistemului de inovare.

Planul Regional de Acțiune pentru Învățământ (PRAI) Sud Vest Oltenia 2016-2025 are ca scop îmbunătățirea corelării dintre oferta învățământului profesional și tehnic și nevoile de dezvoltare socioeconomică la nivel regional și de a crește contribuția învățământului superior la dezvoltarea regională, în perspectiva anului 2025.

Strategiile de Dezvoltare Locală ale Grupurilor de Acțiune Locală urmăresc menținerea populației în teritoriu și îmbunătățirea calității vieții locuitorilor acestuia, prin modernizarea infrastructurii și a serviciilor de bază, dezvoltarea mediului de afaceri local, facilitarea incluziunii membrilor minorităților, îmbunătățirea performanțelor sectorului agricol. Astfel, acestea sunt centrate pe trei priorități de dezvoltare rurală și cinci domenii de intervenție, fiecare fiind dezvoltat prin măsuri specifice în domeniul agricol, non-agricol, social, economic, dezvoltare locală. Măsurile propuse au rolul de a sprijini fermele de subzistență, accesul tinerilor în domeniul agricol, transferul de cunoștințe, creșterea competitivității întreprinderilor mici, dezvoltarea de domenii non-agricole, îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor de bază, favorizarea incluziunii sociale, protecția mediului, utilizarea de tehnologii moderne și inovatoare.

1.3.4. Contextul la nivelul județului

La nivelul Județului Gorj au fost aprobate documentele programatice și Strategiile de Dezvoltare pentru perioada 2024-2030.

Prin Hotărâre a Consiliului Județean Gorj au fost aprobate documentele Strategice pentru perioada următoare:

- Strategia de Dezvoltare a Județului Gorj 2021-2027;
- Planul Strategic Institutional pe termen mediu și lung 2021-2027.

Strategia de Dezvoltare a Județului Gorj 2021-2027 are drept misiune asigurarea cadrului necesar, astfel încât Județul Gorj, în anul 2027, să se caracterizeze prin:

- accesibilitate facilă pentru cetățeni, turiști și oameni de afaceri, un județ cu legături interne de transport rapide, sigure și sustenabile, conectate la principalele fluxuri de persoane, mărfuri și informații din Europa Centrală și de Est;
- acces nediscriminatoriu al populației la servicii publice de calitate, de utilități și telecomunicații, de educație, sănătate, asistență socială, siguranță publică, cultură și agrement, care să contribuie la reducerea fenomenului migrației interne și externe;
- destinație turistică importantă care să valorifice autenticitatea arhitecturii, meșteșugurile și tradițiile locale bine conservate, gastronomia, muzeele, producția culturală contemporană, dar și unicitatea peisajelor, diversitatea resurselor naturale sau moștenirea istorică a județului;

➤ un județ cu un mediu curat, spații verzi, oportunități atractive de petrecere a timpului liber și de practicare a sporturilor, capabil să conserve natura, peisajele, flora și fauna generoasă de care se bucură, atractiv pentru locuire, turism și agricultură ecologică;

➤ un mediu de afaceri dinamic, caracterizat prin atragerea de investiții, antreprenariat local și inovație, dar și prin colaborarea permanentă cu autoritățile locale și mediul universitar, capabil să genereze locuri de muncă bine plătite și bunăstare pentru cetățeni;

➤ comunitate de oameni educați, inovativi, încrezători, ospitalieri, toleranți, harnici, onești, deschiși către nou, dar și cu respect pentru tradiții și istorie, implicați în viața publică;

➤ o piață a muncii dinamică, sustenabilă, rezilientă, pro-activă și bazată pe inovare socială;

➤ administrație publică pro-activă, eficientă și interesată permanent de reducerea birocrăției, de apropierea serviciilor sale de cetățean și de mediul de afaceri, precum și de implicarea acestuia în luarea deciziilor strategice de dezvoltare a județului.

Obiectivul general al „Strategiei de dezvoltare a județului Gorj 2021-2027”, este reprezentat de dezvoltarea integrată și echilibrată a județului Gorj printr-un proces de creștere economică durabilă, favorabil incluziunii sociale, orientat către îmbunătățirea calității vieții locuitorilor, crearea de noi locuri de muncă, optimizarea serviciilor publice și conectarea la rețelele transeuropene de transport în perioada 2021-2027.

Documentele programatice ce au stat la baza elaborării Strategiei au fost:

➤ **Planul de Amenajare a Teritoriului Județean Gorj** - documentul care transpune în planuri de măsuri programul de dezvoltare socio-economică a județului Gorj. În cadrul documentului sunt identificate principalele disfuncționalități constatate la nivelul județului și stabilite prioritățile pentru fiecare domeniu de interes. Planul de Amenajare a Teritoriului Județului Gorj se corelează cu Planul de amenajare a teritoriului național (PATN), cu Planul de amenajare a teritoriului zonal (PATZ), cu programele guvernamentale sectoriale, precum și cu alte programe de dezvoltare.

➤ **Planul Teritorial pentru Tranziție Justă al județului Gorj** – a fost elaborat având la bază ideile de proiecte colectate prin intermediul chestionarului on-line, propunerile formulate în Grupul de lucru, cât și nevoile de dezvoltare ale județului Gorj identificate în Strategia de dezvoltare a județului Gorj 2021-2027, pentru a face față provocărilor socio-economice generate de întreg procesul de tranziție către o economie neutră din punct de vedere climatic, de unde au rezultate următoarele obiective/tipuri de operațiuni:

- **Obiectivul 1 - Dezvoltarea antreprenoriatului, creșterea competitivității și a diversificării economice, a cercetării, inovării și a digitalizării**

Tipuri de operațiuni preconizate pentru atingerea Obiectivului 1:

- înființarea de companii în toate domeniile de activitate în tot județul, pentru a elimina disparitățile;
- înființarea/subvenționarea incubatoarelor de afaceri și creșterea capacității și competitivității IMM-urilor existente pentru a crea noi locuri de muncă (sprijin pentru extindere etc.), inclusiv înființarea, dezvoltarea și operaționalizarea parcurilor industriale;
- sprijinirea investițiilor productive în IMM-uri și întreprinderile mari, active la nivel județean;
- dezvoltarea unei infrastructuri de sprijin pentru afaceri, prin înființarea de parcuri tehnologice/industriale/științifice dotate cu utilitățile și infrastructura necesară;
- investiții în activități de cercetare, inovare și transfer tehnologic care conduc la creșterea competitivității întreprinderilor;
- înființarea unor structuri partenariale între unitățile administrativ teritoriale pentru dezvoltarea teritorială integrată, investiții inovative și eficiente de energie verde (Smart energy).
- digitalizarea serviciilor publice.

-Obiectivul 2 - Sprijinirea investițiilor în tehnologii și infrastructuri de energie curată pentru reducerea poluării și consolidarea economiei circulare

Tipuri de operațiuni preconizate pentru atingerea Obiectivului 2:

- Investiții în parcuri/ferme fotovoltaice pentru producerea de energie fotovoltaică în sistem descentralizat și investiții în dezvoltarea de tehnologii pentru producția de energie verde (capacități de stocare, componente, subansamble etc.);
- Eficiența energetică a clădirilor, atât cele din sectorul public cât și, în special, a celor rezidențiale, în condiții de sărăcie energetică;
- Investiții în mobilitate locală inteligentă și durabilă (material rulant pentru transportul public electric, stații de încărcare autovehicule electrice etc.);
- Decontaminarea siturilor poluate și reconversia terenurilor de situri industriale degradate (reamenajarea terenurilor industriale).
- Investiții în recuperarea și reutilizarea deșeurilor;
- Contribuția estimată: crearea a minim 500 de locuri noi de muncă pentru operarea capacităților de producție de energie fotovoltaică (1 angajat/2 MW putere instalată).

- Obiectivul 3 - Creșterea ratei de angajare

Tipuri de operațiuni preconizate pentru atingerea Obiectivului 3:

- Instruire și recalificare pentru cei care au fost concediați, în special în producția intensivă de tehnologie medie până la înaltă, IT&C, construcții și renovări de clădiri,

producția de energie verde, instalarea și întreținerea soluțiilor individuale de energie regenerabilă etc.;

- Înființarea de centre de pregătire, calificare și recalificare în gestionarea proceselor tehnologice specifice domeniilor de activitate generate de piața muncii.
- Actualizarea programelor școlare în vederea formării de personal calificat adaptat viitoarelor cereri de dezvoltare a pieței.

Obiectivul acestui mecanism constă în reducerea impactului social și economic al tranziției regiunilor mono-industriale și carbonifer intensive, către o economie cu emisii reduse de gaze cu efect de seră.

➤ **Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor pentru județul Gorj 2019-2025** – Scopul Planului Județean de Gestionare a Deșeurilor pentru județul Gorj 2019-2025 este de a stabili cadrul pentru implementarea unui sistem durabil de gestionare a deșeurilor cu impact cât mai redus asupra mediului și a sănătății umane și cu un consum minim de resurse și energie, care să urmărească aplicarea practică a ierarhiei deșeurilor și să asigure îndeplinirea obiectivelor și a țăintelor în conformitate cu prevederile Planul Național de Gestionare a Deșeurilor (PNGD) și ale legislației naționale și europene în vigoare.

Principalele obiective ale PJGD Gorj sunt:

➤ prezentarea situației actuale în domeniul gestionării deșeurilor la nivelul județului Gorj: cantități de deșeuri generate și gestionate, instalații existente, identificarea problemelor care cauzează un management inefficient al deșeurilor;

➤ proiecția deșeurilor și definirea obiectivelor și a țintelor județene pentru categoriile de deșeuri care fac obiectul planificării în conformitate cu obiectivele și țintele Planului Național de Gestionare a Deșeurilor, precum și cu obiectivele și țintele existente la nivel european;

➤ stabilirea măsurilor pentru atingerea obiectivelor și țintelor privind gestionarea deșeurilor în județul Gorj; analiza alternativelor de gestionare a deșeurilor municipale și identificarea necesarului de investiții; stabilirea măsurilor de prevenire a generării deșeurilor, în baza măsurilor propuse în Programul Național de Prevenire a Generării Deșeurilor (PNPGD).

De asemenea, Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor Gorj odată aprobat va servi drept bază pentru:

➤ stabilirea necesarului de investiții și a politicii în domeniul gestionării deșeurilor care fac obiectul planificării;

➤ realizarea și dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor la nivel județean; elaborarea proiectelor în vederea obținerii finanțării.

Viziunea de Dezvoltare a Județului Gorj pentru 2027 - un județ sigur, sănătos și stimulant pentru a trăi, a munci și a investi, cu o economie sustenabilă dezvoltată prin inovare, tradiție și valorificarea resurselor; susținut de o infrastructură modernă și un cadru partenerial dezvoltat, atractiv pentru investitori și turiști.

Priorități de dezvoltare stabilite prin Strategia Județeană:

PRIORITĂȚI 2021-2027:	
PRIORITATEA 1:	SPRIJINIREA CĂTRE O TRANZIȚIE VERDE
PRIORITATEA 2:	CREȘTERE INTELIGENTĂ ȘI TRANSFORMARE DIGITALĂ
PRIORITATEA 3:	DEZVOLTARE TERITORIALĂ ȘI URBANĂ DURABILĂ
PRIORITATEA 4:	DEZVOLTARE ECONOMICĂ, SOCIALĂ ȘI INSTITUȚIONALĂ

Obiectiv General: Dezvoltarea integrată și echilibrată a județului Gorj printr-un proces de creștere economică durabilă, favorabil incluziunii sociale, orientat către îmbunătățirea calității vieții locuitorilor, crearea de noi locuri de muncă, optimizarea serviciilor publice și conectarea la rețelele transeuropene de transport în perioada 2021-2027.

1.3.5. Strategii relevante la nivel local

Comuna Crasna și-a bazat dezvoltarea în perioada 2014-2023 pe prioritățile de dezvoltare din Strategia de Dezvoltare Locală 2014-2023.

Proiectele și viziunea de dezvoltare din aceasta Strategie au stat la baza inițiativelor de Dezvoltare a Comunei Crasna. Au fost accesate finanțări nerambursabile pentru realizarea proiectelor și priorităților stabilite prin Strategia de dezvoltare Precedentă. Având în vedere contextul actual, este necesară și oportună realizarea unei noi strategii care să stea la baza dezvoltării durabile a Comunei Crasna. Ca urmare a implementării Strategiei de Dezvoltare 2014-2020, Comuna Crasna a obținut statutul de Stațiune turistică.

Elaborarea strategiei de dezvoltare locală reprezintă unul dintre cei mai importanți pași care susțin procesul de dezvoltare locală, deoarece o astfel de strategie are ca scop stabilirea unor priorități pe termen mediu și lung spre care se orientează efortul de dezvoltare al comunității locale în viitor.

Strategia de dezvoltare locală prezintă diferite alternative de dezvoltare, posibile scenarii de dezvoltare locală cu scopul de a maximiza potențialul local. O planificare strategică asigură prioritizarea proiectelor în funcție de nevoile comunității și folosirea corectă a resurselor limitate de care aceasta dispune. Strategia reprezintă un răspuns planificat, integrat la condițiile locale socio-economice, de infrastructură și de mediu cu scopul de a evidenția oportunitățile pe care le au comunitățile locale și România ca stat membru în Uniunea Europeană.

Principalul obiectiv al demersului metodologic și strategic îl reprezintă elaborarea acestui document care își propune să exprime aspirațiile de dezvoltare a comunității și să abordeze în mod realist problemele și necesitățile locale, bazându-se pe potențialul de dezvoltare existent, precum și pe perspectivele pe care acesta le poate genera. Strategia va fundamenta și inițiativele de dezvoltare și investiții a tuturor entităților care derulează activități economice și sociale pe teritoriul comunei Crasna.

Abordarea strategică și metodologia utilizată identifica viziunea, misiunea, principiile și valorile, scopurile strategice, obiectivele și acțiunile necesare pentru îndeplinirea acestora. Direcțiile strategice conturează obiectivele principale în vederea obținerii unui nivel ridicat de dezvoltare economică, socială, culturală și edilitară al comunei Crasna, astfel încât localitatea să dispună de toate facilitățile și funcțiunile necesare unei comunități europene moderne. Elaborarea Strategiei de dezvoltare locală a comunei Crasna pentru perioada 2024-2030 reprezintă o asumare planificată pe care administrația publică locală și-o însușește ca și plan de acțiune pentru viitorii 7 ani.

Strategia de Dezvoltare Locală se elaborează pentru perioada de 2024-2030 pentru a fi în concordanță cu toate documentele programatice și sursele de finanțare alocate de către Comisia Europeană pentru statele membre ale Uniunii Europene. În mod obligatoriu, Strategia de Dezvoltare Locală cuprinde și Portofoliul de proiecte pe care comuna Crasna și-l propune a fi implementat până în anul 2030. Pe baza prezentei strategii se fundamentează și se justifică toate proiectele de finanțare și investiții și se stabilesc sursele de finanțare ce pot fi accesate pentru a fi implementate.

Importanța Strategiei de Dezvoltare Locală rezidă în faptul că acest document constituie o sursă principală de referință pentru orice proiect ulterior pe care UAT-ul îl elaborează și pentru care solicită finanțare.

Strategia Integrată de Dezvoltare Locală a Comunei Crasna pentru perioada programatică 2024-2030 își propune:

- dezvoltarea unei structuri multipolare, cu poli principali susținuți de poli secundari, atât la scară rurală, cât și teritorială;
- expansiune rurală echilibrată, coroborată cu utilizarea eficientă a resurselor de teren și dezvoltarea infrastructurii;
- dezvoltarea spațială a teritoriului, ținând cont de organizarea teritorială a cererii și ofertei de mobilitate;
- dezvoltarea coordonată și susținută a zonelor de acces în comună;
- coordonarea integrată a dezvoltării comunei și a teritoriului său de influență (echilibru în dezvoltarea sistemului rural-urban);
- asigurarea unei creșteri economice care să fie echilibrată cu cerințele sociale și de mediu;

- planificarea strategică sub forma unui proces integrat, asumat la nivel teritorial;
- echilibru spațial în distribuirea serviciilor în teritoriu, în vederea evitării segregării socio-economice spațiale;
- colaborarea dintre guvernanta locală, mediul privat și societatea civilă, ca element cheie în susținerea progresului economic;
- îmbunătățirea economică a întregului mediu de afaceri;
- protecția și sprijinul pentru întreprinderile existente, precum și atragerea de noi afaceri, în care acestea să acționeze ca un instrument de marketing pentru promovarea climatului de afaceri local;
- stabilirea de parteneriate public-private atât la nivelul guvernantei locale, în procesul de luare a deciziilor privind dezvoltarea și planificarea teritorială, cât și în îmbunătățirea economiei locale, prin atragerea de investitori și realizarea unor parteneriate cu mediul privat local;
- valorificarea inteligentă și sustenabilă a patrimoniului cultural și natural pentru susținerea economiei locale.

Existența unei Strategii de Dezvoltare Locală elaborată în concordanță cu toate documentele programatice județene, regionale, naționale și europene demonstrează capacitatea administrativă și de planificare a administrației publice locale, precum și maturitatea proiectelor de investiții pe care si le propune. Viziunea reprezentanților autorității publice locale pentru 2024-2030 este una europeană, axată pe îndeplinirea unor obiective strategice bine definite și fundamentată **pe următoarele principii:**

- *O.S.1. Îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației comunei prin asigurarea accesului la utilitățile de bază, dezvoltarea infrastructurii de transport și crearea de noi locuri de muncă, oferind un teritoriu rural atractiv pentru tineri.* Se urmărește atragerea tinerilor în mediul rural prin oferirea unor condiții cât mai adecvate și mai apropiate de mediul urban în ceea ce privește infrastructura de transport, accesul la utilități și telecomunicații, spații verzi și de recreere, servicii publice și dezvoltare economică;
- *O.S.2. Creșterea economică prin atragerea de noi investitori în industrie, turism și servicii,* prin atragerea de fonduri nerambursabile, prin creșterea gradului de pregătire a resurselor umane din comuna și prin îmbunătățirea calității serviciilor publice și a infrastructurii comunitare;
- *O.S.3. Dezvoltarea sectorului educațional de la nivel local,* prin îmbunătățirea condițiilor de derulare a procesului educațional, prin implementarea unor măsuri concrete privind prevenirea și combaterea abandonului școlar și promovarea conceptului de învățare continuă, astfel încât toate categoriile socio-profesionale și de vârstă să participe și să se identifice cu comunitatea;
- *O.S.4. Sprijinirea și dezvoltarea activităților de cooperare, oferind oportunități pentru cooperarea cu sectorul privat,* fie sub forma investițiilor directe, fie sub forma parteneriatelor sau consultărilor permanente între parteneri, precum și prin bune practici și schimburi de experiență relevante;

- *O.S.5. Accesul și perspectiva îmbunătățirii condițiilor de viață pentru categoriile defavorizate;*
- *O.S.6. Protecția factorilor de mediu și utilizarea eficientă a resurselor naturale locale;*
- *O.S.7. Dezvoltarea tehnologică și digitalizarea, asigurând astfel toate condițiile necesare comunicării și transferului de informații.*

Astfel, analiza situației existente precum și condiționalitățile prevăzute în documentele strategice și programatice europene, regionale și județene, generează direcții de dezvoltare prioritare în raport cu așteptările comunității, considerate ca fiind principalele modalități de realizare a scopului de creștere generală a nivelului de dezvoltare al acesteia.

Fiecare dintre aceste direcții presupun parcurgerea unui set de obiective strategice care pot fi realizate, prin acțiuni grupate în categorii specializate, care conțin proiecte, măsuri și intervenții specifice, de a căror prioritizare, planificare și mod de concretizare, depinde implementarea în condiții optime a Strategiei de Dezvoltare Locală și atingerii obiectivelor propuse.

O astfel de organizare pune în legătură directă și obligatorie măsurile și programele de dezvoltare cu un obiectiv pragmatic, în scopul creării unui mecanism dinamic de dezvoltare. În contextul oportunităților economico-financiare, funcționarea acestui mecanism trebuie legata de inovare ca factor de dinamizare și progres dar și de facilitarea structurilor de asociere și intervenție teritorială, de tip integrat.

Pentru ca acestea să devină realitate, dezvoltarea competitivității economice trebuie realizată urmărind principiile dezvoltării convergente, intercorelării și al dezvoltării durabile. În acest sens, trebuie avute în vedere următoarele aspecte:

- Dezvoltarea convergentă are în vedere stimularea performanțelor fără a crea decalaje de dezvoltare la nivelul localității. În plus, se vizează reducerea diferențelor deja existente între comunități pe plan social, economic, cultural și al accesului la servicii și infrastructura publică, caracteristice diferitelor zone.

- Intercorelarea presupune ca obiectivele strategiei să ia în calcul obiectivele planurilor și strategiilor regionale, naționale și europene dar și adaptarea măsurilor de acțiune în funcție de recomandările politicilor de guvernare ale diferitelor instituții ce acționează la nivel local și județean.

- Dezvoltarea durabilă înseamnă propunerea unui tip de dezvoltare care să asigure un echilibru între aspectele sociale, economice și ecologice și care să ia în calcul aspectele ce țin de restricționarea accesului la resurse al generațiilor viitoare.

- **Strategia de Dezvolate a județului Gorj pentru perioada 2021-2027** care include aspecte, direcții și priorități pentru zona rurală a Județului Gorj

- **Legea Muntelui din România 2018 (Legea nr. 197/2018)** - Legea Muntelui din 2018 reglementează metodele de protecție și dezvoltare durabilă și incluzivă a zonei montane, în contextul dezavantajelor structurale cu care se confruntă. Provocările specifice zonei montane evidențiate de lege includ exodul populației tinere, distanțele mari față de centrele decizionale și administrative și izolarea de infrastructurile de transport și comunicații și piețele de capital. Legea urmărește reducerea decalajului economic și de dezvoltare a zonelor montane, precum și dezvoltarea infrastructurii tehnice și de construcție, racordarea la rețelele de energie și gaze și accesul la rețelele de internet. Legea include și măsuri pentru facilitarea accesului la educație și prevenirea riscurilor naturale. În ceea ce privește dezvoltarea activității agricole, se propune o viziune unitară în concordanță cu strategiile sectoriale existente, solicitând:

- Sprijin financiar și material pentru înființarea și dezvoltarea formelor asociative ale producătorilor și procesatorilor agricoli;
- Sprijin financiar și material pentru ca asociațiile de producători să aibă acces la piețe pentru a-și promova și vinde produsele montane;
- Sprijinirea investițiilor integrate în scopul dezvoltării, modernizării și rentabilizării exploatațiilor agricole;
- Subvenționarea achiziției de animale de rasă productive care se adaptează ușor la condițiile existente;
- Susținerea de către stat, prin subvenții, a amenajărilor pastorale cu respectarea obiectivelor de gospodărire a pajiștilor pentru menținerea valorii naturale ridicate în zona montană;
- Încurajarea producției de lapte în zona montană;
- Înființarea de centre de colectare, depozitare, abatoare și unități de prelucrare a materiilor prime;
- Promovarea produselor cu etichete montane/tradiționale/ecologice.

În sectoarele non-agricole Legea Muntelui menționează sprijinirea turismului, agroturismului și ecoturismului, precum și promovarea activităților meșteșugărești. Legea contribuie la dezvoltarea practicilor agricole prietenoase cu mediul, la protecția patrimoniului și a culturii montane, precum și la educația, cercetarea și formarea profesională în zona montană.

1.4. Procesul de consultare și implicare a factorilor interesați

Consiliul Local Crasna a inițiat în august 2024 procesul de elaborare a Strategiei de Dezvoltare a Județului Gorj pentru perioada 2024-2030, proces ce s-a desfășurat cu experți interni și externi, implicând o largă participare a comunității locale. Realizarea strategiei este un demers vital pentru dezvoltarea județului în actualul ciclu de programare europeană, strategia urmând a fi un instrument de planificare util la dispoziția actorilor de la nivel local, instituționali, privați sau non-guvernamentali,

pentru planificarea și corelarea intervențiilor realizate din diferite surse de finanțare. Etapele principale ale procesului de elaborare a strategiei de dezvoltare au fost:

- identificarea și validarea, într-un cadru participativ larg, a celor mai importante nevoi și probleme de dezvoltare cu care se confruntă comuna Crasna , județul Gorj, în domeniile de interes: infrastructură de transport și echiparea teritoriului, mediu și energie, dezvoltare economică, capacitate administrativă și cooperare inter-instituțională, incluziune socială, sănătate și educație, turism și cultură, agricultură etc.;

- analiza situației existente prin identificarea punctelor tari, slabe, a oportunităților și amenințărilor la adresa dezvoltării durabile a județului, care să fie valorificate, respectiv diminuate prin măsuri concrete în perioada actuală de programare;

- definirea și validarea unei viziuni și a unor obiective strategice de dezvoltare a județului pentru orizontul anului 2030, asupra cărora există un consens și o asumare din partea tuturor actorilor relevanți de la nivel local .

- identificarea acțiunilor concrete care trebuie implementate pentru atingerea viziunii și țințelor de dezvoltare a județului, în contextul resurselor de care acesta dispune;

- corelarea priorităților de dezvoltare de la nivelul județului cu cele deja stabilite la nivel european, național, regional, dar și local, cuprinse în diferite documente programatice;

- elaborarea unui document de planificare strategică, care să traseze liniile directoare pentru dezvoltare durabilă în perioada 2024-2030;

- stabilirea unui portofoliu realist de proiecte mature de investiții, care să permită creșterea gradului de absorbție a surselor externe de finanțare naționale și europene și să asigure creșterea calității vieții locuitorilor.

Pentru realizarea Strategiei integrate de Dezvoltare a fost lansat un proces de consultare publică ce a avut ca obiectiv: Identificarea problemelor sociale, economice și culturale cu care se confruntă Comuna Crasna și a soluțiilor de dezvoltare locală pentru perioada 2024-2030.

Pentru ceretarea sociologică au fost utilizate următoarele instrumente de colectare date: chestionare, interviuri, dezbateri și observații pe teren.

Promovarea și publicitatea s-a făcut pe multiple căi: pe site-ul oficial /pe pagina de internet a Primăriei, prin afișe, prin comunicate pe pagini de socializare.

1.4.1. Cercetare sociologică

Pe durata realizării cercetării au fost consultați un număr peste 100 actori locali din instituțiile publice, sectorul privat și societatea civilă, prin aplicarea unui chestionar de sondaj cu scopul de a obține informații relevante, care au contribuit la stabilirea obiectivelor strategiei.

Ancheta din teren pe bază de chestionar a cuprins respondenți cu vârsta cuprinsă între 18 și 70 de ani. Vârsta medie a participanților la sondaj a fost 46,1 ani, fapt ce ne îndreptățește să considerăm că respondenții au răspuns cu maturitate și responsabilitate, pe baza unei experiențe personale de muncă și de viață în Comuna Crasna, județul Gorj. Sondajul a cuprins 34 întrebări, 10 dintre ele fiind cu răspunsuri multiple.

Potrivit chestionarelor întocmite au rezultat următoarele date :

Respondenții care activează în sectorul public reprezintă 33 %

Din entitățile private au participat respondenți în proporție de 28 %

Studenti și întreprinzători privați -15 %

Alte categorii de respondenți – 24 % .

1.4.2. Colectarea de provocări și soluții

Provocările și soluțiile au fost colectate la întâlnirile din satele componente ale Comunei Crasna. Întâlnirile s-au desfășurat liber, în spații publice și au adus laolaltă actori din comunitatea locală. Dezvoltarea rurală reprezintă un domeniu complex care abordează o serie de provocări și soluții. Iată o listă cu câteva dintre cele mai comune provocări întâmpinate în dezvoltarea rurală, împreună cu soluțiile propuse:

I.Provocări identificate în dezvoltarea rurală (locală)

1. Dezvoltarea economică inegală: Regiunile rurale care înregistrează un progres economic lent comparativ cu zonele urbane.

2. Migrația tinerilor: Tinerii părăsesc zonele rurale în căutarea unor oportunități mai bune în orașe.

3. Acces limitat la serviciile de sănătate: Există adesea o lipsă de facilități medicale în zonele rurale.

4. Infrastructură: Drumuri, transport public, utilități și rețele edilitare care limitează dezvoltarea economică.

5. Agricultură sustenabilă: Provocări legate de adaptarea la schimbările climatice și necesitatea de a utiliza practici agricole mai sustenabile.

6. Educație și formare profesională: Accesul limitat la educație și formare profesională de calitate în zonele rurale.

7. Lipsa diversificării economice: Dependența excesivă de agricultura tradițională și lipsa diversificării economiei locale.

II. Soluții propuse pentru dezvoltarea rurală:

1. Crearea de locuri de muncă: Promovarea antreprenoriatului prin programe de sprijin pentru micile afaceri și start-up-uri.

2. Investiții în educație și formare: Oferirea de cursuri de formare profesională și educație continuă pentru tineri și adulți.

3. Îmbunătățirea infrastructurii: Investiții în drumuri, transport public utilități, rețele edilitare, piețe locale, pentru a facilita accesul la servicii și locuri de muncă.

4. Programe de atragere a tinerilor: Crearea de oportunități, cum ar fi locuri de muncă atractive și condiții de trai, pentru a-i convinge pe tineri să rămână în zonele rurale.

5. Agricultură sustenibilă și inovatoare: Promovarea tehnicilor agricole sustenabile, cum ar fi agricultura ecologică și agroecologia.

6. Protejarea și reabilitarea resurselor naturale: Implementarea de politici de mediu care să protejeze biodiversitatea și să restabilească ecosistemele degradate.

7. Acces la servicii de sănătate: Îmbunătățirea infrastructurii de sănătate, fie prin crearea de centre de sănătate comunitare, fie prin telemedicină.

8. Colaborare între comunități: Încurajarea cooperării între membrii satelor și alte comunități rurale pentru a împărtăși resurse și bune practici.

Aceste provocări și soluții sunt esențiale pentru a sprijini dezvoltarea durabilă a zonei rurale și pentru a îmbunătăți calitatea vieții locuitorilor din Comuna Crasna.

Implementarea acestor soluții necesită implicarea comunităților locale, autorităților guvernamentale și a sectorului privat.

1.4.3. Consultări tematice

Consultările tematice pe domeniul dezvoltării rurale au fost esențiale pentru formularea și implementarea politicilor care să sprijine comunitatea rurală. Aceste consultări au abordat o varietate de subiecte, cum ar fi:

1. Agricultură durabilă: Discuții despre practici agricole ecologice, utilizarea eficientă a resurselor și promovarea produselor locale.

2. Infrastructură rurală: Identificarea nevoilor de infrastructură, inclusiv drumuri, apă, canalizare, energie și telecomunicații.

3. Dezvoltarea economică: Strategii pentru a sprijini micile afaceri și antreprenoriatul în zonele rurale, inclusiv accesul la credite și finanțare.

4. Turismul rural: Promovarea agroturismului, a turismului gastronomic, a turismului de drumeție și a altor forme de turism sustenabil care să contribuie la dezvoltarea economiei locale.

5. Educație și formare profesională: Oferirea de programe educaționale și de formare pentru a dezvolta abilitățile populației din mediul rural.

6. Protecția mediului: Măsuri pentru conservarea biodiversității și gestionarea durabilă a resurselor naturale.

7. Inovație și tehnologie: Implementarea de soluții tehnologice moderne în agricultură și alte domenii care pot sprijini dezvoltarea rurală.

8. Participarea comunității: Modalități de implicare a comunităților locale în procesul de planificare și decizie.

Pentru a dezvolta inițiative eficiente, este important să se continue cadrul de consultare și participare care să implice toate părțile interesate, inclusiv agricultori, autorități locale, organizații non-guvernamentale și universități.

Aceste consultări pot fi realizate periodic, în sate, prin ateliere, întâlniri sau forumuri online, iar rezultatele pot fi utilizate pentru a orienta și prioritiza proiectele de dezvoltare rurală.

1.4.3. Bugetarea participativă

Prin conceptul de „Bugetare participativă” Primaria Comunei Crasna isi doreste sa asigure cadrul unei relații de parteneriat între administrația publică și cetățeni, în vederea implicării acestora în mod activ, prin idei, sugestii, propuneri, la îmbunătățirea calității vieții la nivelul comunității locale.

Autoritățile locale servesc interesele comunității, comunitate pe care trebuie să o consulte înainte de luarea oricăror decizii pentru soluționarea problemelor cu care aceasta se confruntă. Cetățenii sunt consultați inclusiv în procesul de adoptare al bugetului local, căci, potrivit art. 8 din Legea nr. 273 din 2006 privind finanțele publice locale, „Procesul bugetar este deschis și transparent, acesta realizându-se prin:

a) Publicarea în presa locală, pe pagina de internet a instituției publice, sau afișarea la sediul autorității administrației publice locale respective a proiectului de buget local și a contului anual de execuție a acestuia;

b) Dezbaterea publică a proiectului de buget local, cu prilejul aprobării acestuia;

c) Prezentarea contului anual de execuție a bugetului local în ședință publică”.

Mai mult decât atât, Legea nr. 52 din 2003 privind transparența decizională în administrația publică, cu modificările și completările ulterioare, include principiile și procedurile ce trebuie urmate de către autoritățile publice pentru a asigura publicitatea și consultarea cetățenilor cu privire la proiectele de acte normative. Bugetul local, fiind un proiect de hotărâre supus aprobării consiliului județean, se încadrează în această categorie. Legea nr. 273 din 2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare, stabilește, în cadrul art. 11, principiul anualității, potrivit căruia, „Veniturile și cheltuielile bugetare sunt aprobate, în condițiile legii, pe o perioadă de un an, care corespunde exercițiului bugetar.”

Astfel, ținând cont de această prevedere, este foarte important ca în procesul de bugetare participativă să fie incluse proiecte care se pot implementa pe parcursul unui an de zile. Art. 14 din cadrul aceleiași legi prevede că „Nicio cheltuială din fonduri publice nu poate fi angajată, ordonanțată și plătită dacă nu este aprobată, potrivit legii, și dacă nu are prevederi bugetare și surse de finanțare.”

Înainte de lansarea procesului de bugetare participativă este absolut necesar ca suma cuvenită acestui mecanism să fie prinsă în bugetul local. În situația în care bugetul autorității publice locale înregistrează foarte multe ariate, este puțin probabil ca implementarea unui astfel de mecanism să fie posibil.

Cunoașterea legislației este foarte importantă în procesul de implementare al mecanismului de bugetare participativă. În acest proces, un rol primordial este ocupat de cunoașterea principiilor de funcționare a bugetelor locale, așa cum sunt ele enunțate de legea finanțelor publice locale mai sus referite, aceasta oferind cadrul pentru organizarea unui proces de transparentizare a finanțelor publice locale și de organizare a unui mecanism de bugetare participativă.

De-a lungul timpului au fost dezvoltate mai multe definiții și concepte ale procesului de bugetare participativă, dintre care amintim: „Bugetarea participativă reprezintă un mecanism (sau un proces) prin care populația decide sau contribuie în luarea deciziei cu privire la destinația unei părți sau a tuturor resurselor publice disponibile”² sau „Bugetarea participativă împuternicește cetățenii să aloce porțiuni din bugetele publice într-un mod care să se potrivească cel mai bine nevoilor lor”³ sau „Bugetarea participativă reprezintă un proces de democrație directă, în cadrul căruia dezbaterea publică nu mai este limitată de aspecte ce țin de buget și politici publice, cuprinzând zona priorităților financiare și a controlului guvernării de către cetățeni”⁴.

Bugetarea participativă constituie un instrument inovator pentru promovarea unei democrații incluzive, precum și pentru modernizarea și creșterea capacității de răspundere a autorităților publice

locale. Concret, inițiativa de bugetare participativă are ca principal scop implicarea activă a cetățenilor într-un proces de deliberare și de decizie pentru stabilirea modalității optime de cheltuire a unei părți din bugetul local.

Elementul comun al acestor definiții și concepte privind bugetarea participativă este reprezentat de implicarea cetățenilor în luarea deciziilor. Astfel, putem concluda că bugetarea participativă este procesul prin care cetățenii, prin implicarea lor directă, contribuie la dezvoltarea localităților în care trăiesc, această dezvoltare fiind posibilă în urma unui parteneriat între autoritățile locale și cetățeni. Parteneriatul între administrație publică și cetățeni este posibil printr-un act bilateral, respectiv, pe de o parte administrația locală alocă resursele financiare necesare (o parte din bugetul anual al instituției), iar pe de altă parte, cetățenii propun proiecte care să contribuie la rezolvarea unor probleme / necesități și care totodată să facă posibilă dezvoltarea localităților în care aceștia trăiesc.

Implementarea bugetării participative urmărește respectarea următoarelor principii:

- Transparența – garantarea accesului la informații tuturor cetățenilor interesați și derularea unui proces decizional cât mai transparent;

- Incluziunea – favorizarea unui cadru care să permită participarea tuturor cetățenilor interesați prin eliminarea oricăror obstacole din procesul de participare;

- Echitatea – procesul decizional de alocare a unei părți din bugetul local pentru investiții este accesibil tuturor persoanelor, indiferent dacă în trecut au fost discriminați pe considerente etnice, de gen, religie, de vârstă, de dizabilitate, de statut socioeconomic, de marginalizare spațială, deciziile fiind în interesul tuturor;

- Comunitatea – apropierea comunității pentru bunăstarea generală comună.

În fapt, bugetarea participativă reprezintă modalitatea în care cetățenii sau locuitorii unui sat/comună/oraș/județ se pot implica în procesul bugetar și pot influența astfel alocarea fondurilor financiare publice pentru realizarea proiectelor de interes public.

În atenția cetățenilor comunei trebuie adusă și Bugetarea Participativă.

Bugetarea participativă este un proces prin care cetățenii comunei Crasna au ocazia să se implice activ în gestionarea resurselor publice, având astfel un cuvânt de spus asupra modului în care sunt alocate fondurile pentru diferite proiecte și inițiative în comunitatea lor.

Este necesar a fi prezentați pașii esențiali pentru implementarea unui astfel de proces la comuna CRASNA:

- 1. Informarea și conștientizarea comunității:** Organizarea de întâlniri, ateliere sau sesiuni de informare pentru a explica conceptul de bugetare participativă, beneficiile acesteia și modul în care cetățenii pot contribui la proces.

2. **Crearea unui cadru organizatoric:** Formarea unui grup de lucru responsabil cu coordonarea procesului de bugetare participativă. Acesta poate include reprezentanți ai autorităților locale, organizații non-guvernamentale și cetățeni activi.

3. **Stabilirea priorităților:** Realizarea consultărilor publice pentru a identifica nevoile și prioritățile comunității. Acestea pot include infrastructură, educație, sănătate, mediu etc.

4. **Colectarea de propuneri:** Lansare de invitații către cetățeni pentru a propune proiecte sau inițiative care ar putea fi finanțate din bugetul local. Acestea pot fi prezentate în scris sau în cadrul unor întâlniri publice.

5. **Evaluarea și selectarea proiectelor:** Stabilirea de criterii clare pentru evaluarea propunerilor. Un comitet format din membri ai comunității poate ajuta la selecționarea proiectelor care merită a fi finanțate.

6. **Votul public:** Organizarea unui vot în care cetățenii să-și exprime preferințele pentru proiectele propuse. Acesta poate avea loc online sau prin intermediul unor întâlniri fizice.

7. **Implementarea proiectelor:** După vot, proiectele selectate trebuie implementate de către autoritățile locale, cu participarea activă a comunității.

8. **Monitorizarea și raportarea:** Asigurarea transparenței procesului prin raportarea periodică a progresului în implementarea proiectelor și prin monitorizarea utilizării fondurilor.

9. **Evaluarea procesului:** După finalizarea proiectelor, organizați o evaluare pentru a identifica lecțiile învățate și modul în care procesul poate fi îmbunătățit în viitor.

Mecanismul de bugetare participativă este un proces complex, care necesită o permanentă sincronizare între autoritatea locală și cetățeni. În acest context, existența unei bune comunicări și coordonări la fiecare pas este cea mai bună metodă pentru a asigura derularea optimă a procesului, conform cu calendarul de lucru, astfel încât să fie atinse rezultatele preconizate.

Implementarea bugetării participative nu doar că îmbunătățește transparența și responsabilitatea în gestionarea fondurilor publice, dar contribuie și la creșterea implicării cetățenilor în viața comunității lor. Acest proces poate, de asemenea, să construiască un sentiment mai puternic de apartenență și de comunitate.

Mecanismul de Bugetare Participativă aduce o serie de beneficii atât în rândul administrației publice locale care gestionează acest proces, cât și în rândul cetățenilor, în calitate de parteneri ai administrației publice locale în implementarea acestui proces.

Cel mai important beneficiu adus de implementarea mecanismului de bugetare participativă este reprezentat de creșterea responsabilității și transparenței în procesul de guvernare – implicarea activă a cetățenilor ajută la o eficientizare a actului de guvernare, prin cunoașterea reală a problemelor cu care comunitatea se confruntă și prin sprijinirea comunității în vederea rezolvării acestor probleme

/ necesități. O transparență în actul de guvernare aduce un alt beneficiu, respectiv în conștientizarea, de către cetățeni, a rolurilor și responsabilităților administrației publice locale. Cetățenii sunt informați astfel în legătură cu limitările pe care administrația publică locală le are, care este costul proiectelor publice, ceea ce poate conduce la o guvernare mai aproape de cetățean, contribuind astfel și la o creștere a eficienței actului administrativ. Derularea mecanismului de bugetare participativă contribuie așadar la crearea unei legături de încredere între administrația publică locală și cetățeni, susținând totodată o alocare eficientă a resurselor în funcție de nevoile cetățenilor.

1.5.Stadiul implementării documentațiilor existente

Dezvoltarea locală durabilă depinde de existența unor documente de bază cum ar fi :

- Plan Urbanistic General Plan de Amenajarea Teritoriului,
- Strategii de Dezvoltare Locală, Județeană și Regională.

Comuna Crasna are un Plan Urbanistic General care reglementează dezvoltarea Urbanistica a localității. Pe baza acestui Plan Urbanistic General este reglementată activitatea de Urbansim și amenajarea teritoriului.

Pentru fiecare proiect / investiție se întocmesc documentatii tehnice bazate pe prevederile PUG în așa fel încât dezvoltarea comunei să fie cât mai eficientă și să se respecte specificul local.

Documentațiile de organizare a comunității locale au la bază următoarele principii:

1. Îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației comunei prin asigurarea accesului la utilitățile de bază, dezvoltarea infrastructurii de transport și crearea de noi locuri de muncă;
2. Realizarea creșterii economice prin atragerea de noi investitori în turism, în agricultură, producție, servicii, prin atragerea de fonduri nerambursabile, prin creșterea gradului de pregătire a resurselor umane din comună;
3. Crearea de oportunități pentru intervenția sectorului privat în parteneriat cu administrația publică locală, fie sub forma investițiilor directe în proiecte punctuale, fie sub forma asocierilor pe termen lung pentru obiective strategice locale;
4. Sprijinirea transformărilor din învățământul local și menținerea calității actului didactic și a condițiilor de derulare a acestuia, prevenirea și combaterea abandonului școlar și promovarea conceptului de învățare continuă, astfel încât toate categoriile socioprofesionale și de vârstă să participe și să se identifice cu comunitatea;
5. Dezvoltarea infrastructurii de sănătate, asigurarea unor condiții adecvate pentru toți locuitorii care au nevoie de asistență medicală;
6. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de cultură;
7. Creșterea accesului la bunăstare al grupurilor dezavantajate;

8. Implicarea activă a comunității în protejarea mediului înconjurător, respectarea normelor de dezvoltare durabilă și utilizarea eficientă a tuturor resurselor existente.

9. Asigurarea unui climat de siguranță și ordine în localitate prin constientizare și servicii publice adecvate.

10. Implicarea cetățenilor comunei în deciziile și proiectele din comunitate în așa fel încât atractivitatea comunei să fie cât mai mare pentru generația tânără. Stabilitatea populației și atragerea de noi familii în mediul rural asigură cadrul propice de dezvoltare viitoare a comunei.

SECȚIUNEA 2: ANALIZA SITUAȚIEI ACTUALE

Așezarea, diversitatea reliefului, climatul cu influențe ușoare submediteraneene, alături de o rețea hidrografică bogată și diversă și de o vegetație etajată și variată, fac din comuna Crasna un areal cu un remarcabil potențial natural.

1. Așezare – Delimitarea teritoriului – Cadru natural si istoric

Din punct de vedere al așezării geografice teritoriul acoperit de Comuna Crasna este poziționat în Regiunea de Dezvoltare Sud - Vest Oltenia, în partea de nord-est a județului Gorj și partea vestică a județului Vâlcea; este un teritoriu omogen, coeziv din punct de vedere geografic, social și economic, caracterizat prin tradiții comune, identitate locală, simțul apartenenței, nevoi și așteptări comune.

Comuna Crasna are ca vecini orașul Novaci spre est, comuna Voineasa / județul Vâlcea spre nord-est, orașele Petrila și Petroșani spre nord și nord-vest, comuna Crasna spre vest, comuna Bălănești spre sud-vest, Stațiunea balneoclimatică Săcelu și comuna Ciocadia Bengești spre sud.

Datorită așezării geografice, teritoriul comunei este bine adăpostit la nord de culmile viguroase ale Parângului ce se înalță la peste 2500 m, beneficiind în același timp de un climat blând, cu ploi

suficiente și la timp, cu temperaturi moderate în care se resimt unele influențe ale alunecării maselor de aer rece de la nord spre sud, ceea ce face în final să se încălzească simțitor la coborâre. Am putea vorbi chiar de un climat cu influență mediteraneeană din moment ce în aceste locuri crește alunul, liliacul, iedera și carpenul de pădure. În munții înalți, coniferele sunt la întrecere cu fagul, mesteacănul și plopul chiar mai sus de 1600 metri. Ele urcă până spre 2000 de metri, lucru rar în Carpații noștri.

Șoseaua județeană Curtișoara - Polovragi care străbate comuna Crasna ondulează ca un cântec de baladă printre dealuri. Ici-colo se intersectează cu pâraie care vin din munte, iar satele nu țin de firul văilor, ci de coamele de plai. Localitatea se află la circa 33 km spre nord-est de Târgu-Jiu - reședința județului Gorj, la 12 km de orașul Bumbești-Jiu, 15 km de orașul Novaci, circa 112 km de municipiul Craiova și la circa 59 km de municipiul Petroșani. Distanța până la cea mai apropiată stație de cale ferată este între 20-22 km respectiv stațiile CFR Sadu, Bumbești-Jiu, Parângu.

Din punct de vedere geomorfologic, comuna Crasna este situată în depresiunea subcarpatică denumită "Depresiunea Tismana - Bumbești-Jiu - Novaci". La limita vestică, dinspre Curtișoara trece DJ 665, prin satul Crasna Deal, care leagă comuna Crasna în partea vestică de comuna Polovragi. Comuna este situată pe marginea de nord a județului Gorj, vecină cu județul Hunedoara, respectiv cu municipiul Petroșani.

Datorită așezării sale geografice, teritoriul comunei este bine adăpostit la nord de culmile viguroase ale Parângului ce se înalță la peste 2500 m, beneficiind de un climat blând, cu plai suficient și la timp, cu temperaturi moderate, chiar cu influențe mediteraneene din moment ce în aceste locuri crește alunul, liliacul, iedera, dudul, carpenul de pădure, chiar smochinul.

Ca Unitate Administrativă, Comuna Crasna este alcătuită din șapte sate: Satele ce compun comuna Crasna, formează o unitate nu numai din punct de vedere al așezării în cadrul depresiunii subcarpatice, ci și din punct de vedere economic, politic și istoric, ele fiind așezate într-o adevărată zonă de convergență a căilor de comunicație. Satele componente sunt: Crasna, Aninișu din Deal, Aninișu din Vale, Buzești, Cărpiniș, Crasna din Deal, Drăgoiești, Dumbrăveni și Radoși

Coordonate geografice: comuna este străbătută de paralela 45°-12'-52" latitudine nordică și meridianul de 23°-33'-48" longitudine estică ;

Unitatea administrativ teritorială se învecinează cu :

- la Nord – județul Hunedoara;
- la Vest – Comuna Musetesti;
- la Sud – comuna Bălăneșt , Comuna Sacelu si Comuna Bengesti Ciocadiai ;

- la Est – Orasul Novaci.

Comuna are o suprafață de 20.908,47 ha din care:

- 11.215 ha sunt împădurite
- 8.473,19 ha sunt terenuri agricole
- intravilanul reprezintă aproximativ 757 ha.

Atestare istorică

Teritoriul din componenta comunei Crasna este locuit de peste cinci mii de ani (în satul Radoși au fost descoperite unelte din perioada neoliticului sub formă de ciocane de piatră cu două tăișuri șlefuite și perforate), dar satele componente sunt atestate documentar de aproximativ cinci sute de ani.

Reședința comunei este satul Cărpiniș, care inițial s-a numit Carpen, denumire ce are cu siguranță legătură cu pădurea de carpeni aflată pe teritoriul său. Deși, numele ar putea veni și de la ”carpi”, un trib al dacilor liberi, care formaseră un fel de rezistență împotriva stăpânirii romane. Mai există și azi un punct din vatra satului Carpen care se numește Carpen și în care pe la 1710 exista și primăria de atunci.

Comuna Cărpinișu s-a numit în vechime Cărpinișu. Acest fapt reiese și dintr-un act de dotă din 16 mai 1864. Ulterior, pe o carte de judecată, a judeului de pace al plaiului Novaci, din 30 august 1878, precum și pe un act de vânzare-cumpărare, autentificat cu numărul 419/23.03.1883, pe stampila aplicată scrie: “Districtul Gorj, plasa Novaci, primăria comunei Cărpinișu”.

La fel, pe un alt document din 3 martie 1889, autentificat sub număr 95/1889, semnat primar Ștefan Gruiescu, notar Dumitru Vamvulescu, stampila are următoarea inscripție: “Regatul României județul Gorj, plasa Novaci comuna Cărpiniș”.

Satul este atestat documentar din secolul al XVII-lea, când într-un document din 16 mai 1632 Leon Vodă confirma lui Stoica Postelnicu stăpânire peste niște rumâni, iar Malin din Carpenul semna ca martor. Cărpiniș a avut în mai multe rânduri statut de comună, dar la alcătuirea actualei împărțiri administrative, prin unirea cu comuna Dumbrăveni a dat naștere comunei Crasna. Vatra satului a rămas aici peste veacuri, dovadă a statorniciei locuitorilor. Faptul că în acest areal nu au existat mari familii boierești, arată că moșnenii, țărani liberi și mândri, au știut întotdeauna să-și apere drepturile și pământul.

Și despre satul Radoși localnicii susțin că ar fi fost cândva comună, dar acest fapt nu reiese din documente, ci mai degrabă provine dintr-o legendă, conform căreia numele așezării ar fi venit de

la stră – strămoșul Radosu, care se găsește în multe hrisoave, privitoare la munții Cărpinișenilor și Radoșenilor, hrisoave care s-au găsit în arhiva fostului tribunal Novaci.

Aniniș, un alt sat al comunei Crasna, este pomenit în unele documente slavo-romane, care îl situează, ca orizont de timp, încă de la întemeierea țării. Un document datând din 16 mai 1632, emis de către Leon Vodă, face referire la satul Aninișul.

Numele său este pomenit și în hrisovul lui Matei Basarab, din 18 ianuarie 1644, dat la Târgoviște, în care numește pe Ilie Bobican și Dan Boată din Aniniș să caute și să “adevereze” unde-i dreptatea în pricina dintre Udrea Postelnicu Bibescu și Cănepă din Novăcești pentru muntele Cibinul.

Așa cum numele satului Cărpiniș provine de la pădurea de carpeni, cel al Aninișului vine de la mulțimea aninilor ce se înșiruie pe malurile râurilor Valea Mare, Izvorul Aninișului și Ciocăzeaua Aninișului.

Satul Drăgoești este un sat vechi de moșneni care datează, după unele informații, din jurul anului 1500. Numele său provine de la un anume boier Dragu, care stăpânea moșii întinse, frații acestuia, Oprea și Holtea, dând și ei numele altor așezări, și anume cătunul Oprișești, respectiv satul Hotini. Drăgoeștiul a intrat în componența comunei Crasna în anul 1968.

Așezat pe malul drept al râului Sunătoarea, satul Crasna și-a luat numele după a doua familie venită din Valea Jiului, din localitatea Malaia, familia Mălăienilor și a Cătușoilor din localitatea Cătușă din Vâlcea.

Denumirea acestui sat este de origine slavonă și înseamnă “frumoasă”. Un document din 30 iunie 1486, emis de Vlad Vodă Călugărul, pomenește această așezare: *“Această poruncă a domniei mele, boierului domniei mele, Jupân Roman, cu fii săi Dan și Deatcu și Șerban, și alții, dacă le va da Dumnezeu și lui Jupân Jiteanu, cu frații săi ... și cu verii lor, pentru ca să le fie ... Crasna toată”*. Numele satului este pomenit, printre altele, și într-un document din iulie 1520, din timpul lui Neagoe Vodă, dar și într-un act emis la 30 iunie 1546 de către Mircea Vodă: *“Cu mila lui Dumnezeu eu Mircea Voievod fiului marelui și preabunului Radu Voievod, dă domnia mea această poruncă a Domniei mele, lui Stanciu, cu fii lui, câți îi va da Dumnezeu pentru ca să le fie moșie în Crasna, partea fratelui său Arcă...”*

Satul Crasna Deal a fost reședință de comună sub numele de Crasna din 1896 până în 1950, când devine sat component al comunei Cărpiniș, iar din 1968 este sat component al actualei comune Crasna.

Satul Buzești datează din 1550, iar numele său provine de la Șerban Buză, care formează aici o armată în sprijinul voievodului Mihai Viteazul. Numit până în anul 1965 Turbați, satul Dumbrăveni este un sat de moșneni, care inițial și-au avut locuințele pe dealul Curmăturii, la est de actuala așezare, care a devenit teritoriul locuit abia după anul 1800. Satul Hotini este așezat pe ambele părți ale râului Scurta pe șoseaua ce duce spre Dumbrăveni, iar numele său vine, așa cum spuneam, de la boierul Holtea, care stăpânea împreună cu cei doi frați, Dragoș și Oprea, moșia Drăgoeștilor și a Hotinilor.

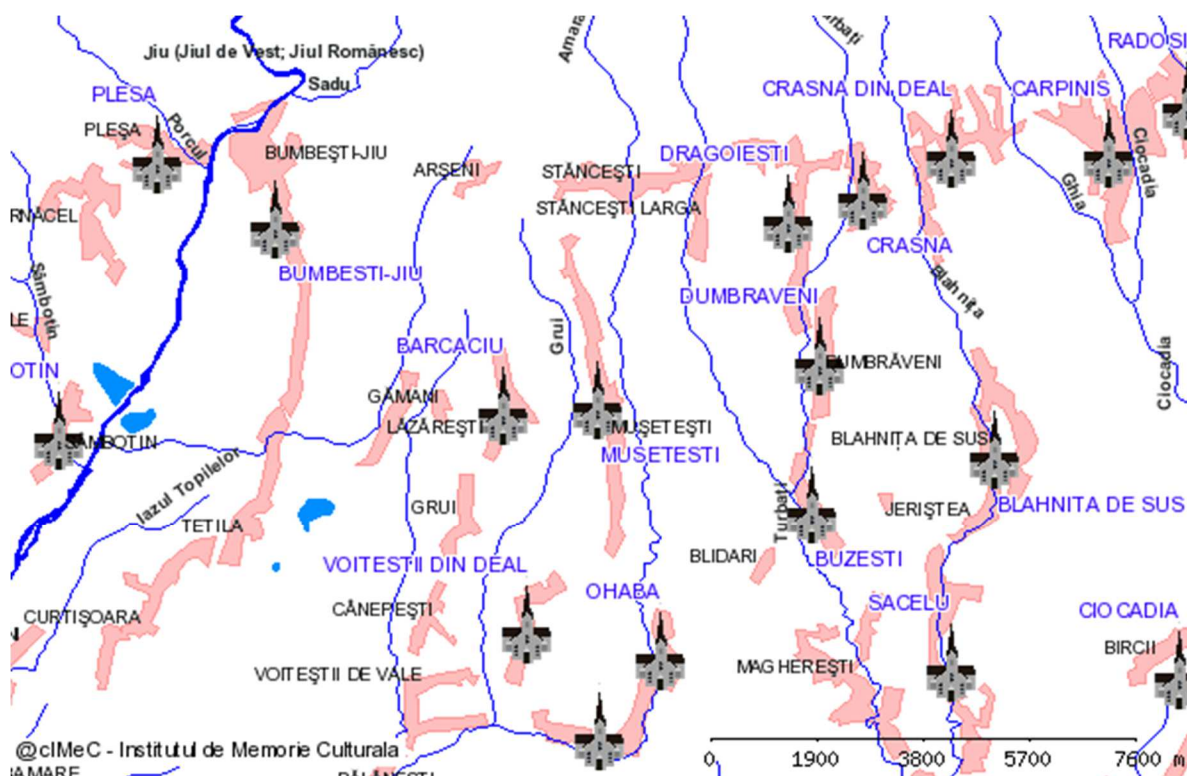
De-a lungul timpului, moșnenilor de baștină li s-au alăturat oieri veniți de peste munte, din Ardeal, fapt ce face ca din punct de vedere etnocultural, comuna Crasna să fie o interferență între zona etnografică a Olteniei de sub Munte și zona etnografică a Mărginimii Sibiului.

În teritoriul Comunei Crasna, ca și în așezările învecinate, toponimia, obiceiurile și credința au ținut locul istoriei nescrise, dar vorbită și transmisă prin grai viu, printr-un lanț lung de generații, până în zilele noastre.

De-a lungul timpului comuna a evoluat, iar în ziua de azi a devenit una modernă, cu o infrastructură bine dezvoltată și cu utilități disponibile pe toată suprafața acesteia.

Binecuvântată de natură cu o climă temperat- continentală, așezată în mijlocul unei naturi devalmase de subcarpați, în lunga depresiune dintre Târgu Jiu și Novaci face să se stingă dealurile, iar muntele să înceapă brusc din mijlocul unei câmpii.

Aria montană adăpostește adevărate capodopere ale naturii: peșteri, avene, cascade, pășuni alpine. Din punct de vedere istoric și cultural comuna Crasna este cunoscută atât la nivel regional cât și la nivel național datorită istoricului și a obiectivelor culturale religioase de pe raza comunei:

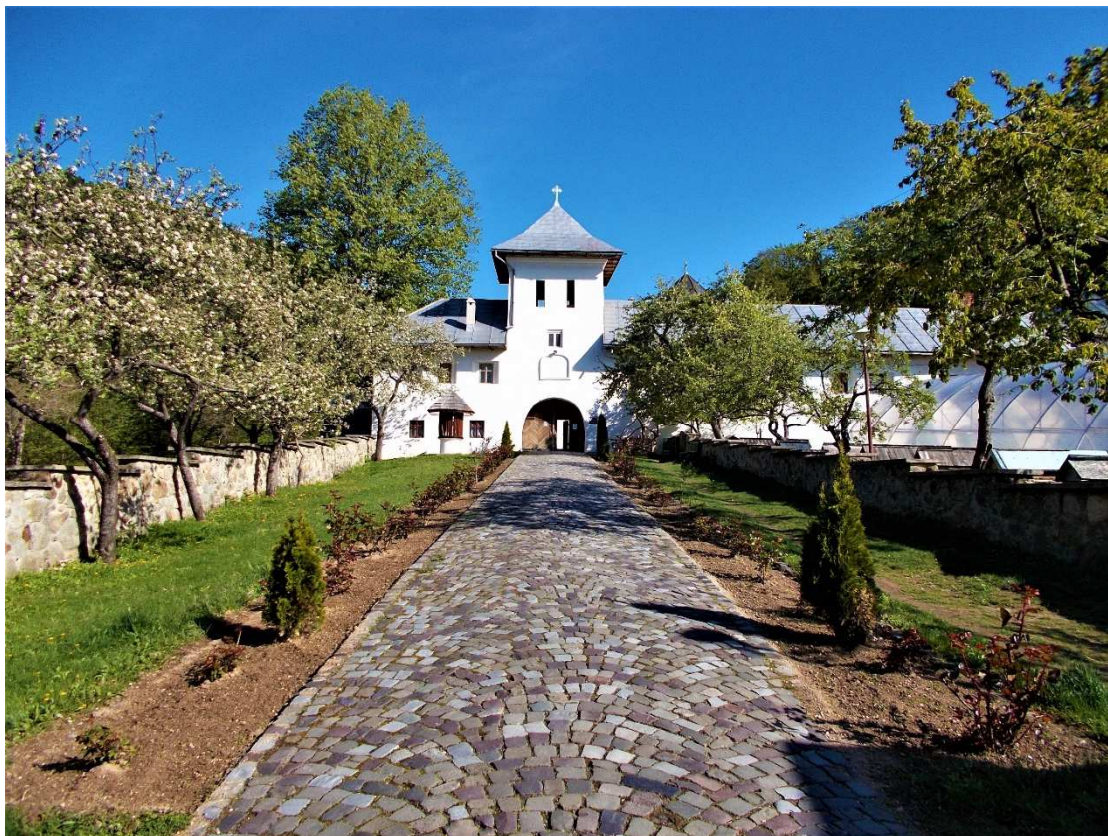

Mănăstirile și schiturile constituie o componentă importantă a patrimoniului cultural al Comunei Crasna. De numele lor se leagă evenimente importante din istoria națională, dar și personalități marcante ale culturii, istoriei și civilizației românești

- Manastirea Crasna, construita in anul 1636 de catre marele pitar Dumitru Filisanu
- Biserica de lemn *Intrarea in Biserica* datata din secolul al XIX-lea
- Biserica de lemn *Cuvioasa Paraschiva* din Aninisu din Vale datata in anul 1800
- Manastirea Icoana din satul Carpinis
- Biserica de lemn *Intrarea in Biserica* datata in 1738
- Biserica de lemn *Izvorul Tamaduirii* din satul Dragoiesti datata in 1760
- Biserica *Cuvioasa Paraschiva* din satul Dragoiesti datata in 1760
- Biserica din lemn *Sfintii Ingeri* din satul Dragoiesti datata in 1833
- Biserica de lemn *Adormirea Maicii Domnului* din satul Dumbraveni de la 1768
- Monumentul lui *Constantin Ivanus* din satul Buzesti
- **Schitul Crasna** este o mănăstire de călugări din Arhiepiscopia Craiovei, așezată în satul Crasna-Ungureni, comuna Crasna, Gorj, județul Gorj, la poalele munților Parângului. Este

situat la 30 km est de Târgu-Jiu pe șoseaua care duce la Novaci. În august 2010 avea o obște de 8 călugări. Ansamblul schitului Crasna este prezent pe lista monumentelor istorice, cu codul GJ-II-a-A-09288.

➤ Monumentul Fratilor Buzesti din satul Buzesti

Printre obiectivele turistice ale zonei, poate cel mai cunoscut este **Schitul Crasna**, mănăstire de călugări ctitorită de proprietarul satului Crasna, Dumitru Filișanul, nepotul marelui ban al Olteniei, Dobromir, văr cu Doamna Stanca, soția Domnului Mihai Viteazul. Biserica, de tip bizantin, are pereții decorați cu arcuri și cu un brâu de cărămidă sub streșină, iar catapeteasma, înaltă până la boltă, este de lemn, cu o sculptură ornamentală, poleită cu foiță de aur.

Numit manastire în secolele trecute, sfantul schit Crasna se afla în satul Ungureni, comuna Crasna, în nord-vestul judetului Gorj. Manastirea Crasna, cu hramul Sfantul Nicolae, ocrotitorul spiritual al manastirii, este situata la poalele munților Parâng, la 30 km est de Târgu Jiu și 15 km vest de orașul Novaci. Biserica schitului a fost zidită în anul 1636, de Pitarul Dimitrie Filișanu. Biserica este în formă de cruce, cu pridvor închis; pictură în frescă. Se remarcă tabloul votiv și tâmpla cu portretul lui Matei Basarab și al Mitropolitului Ștefan.

Între anii 1642-1643, Matei Basarab atestă dreptul schitului asupra moșiilor lui Dimitrie Filișanu. Pe tăblița de la intrare citim că acest schit este monument istoric, atestat documentar pentru prima dată în anul 1486. La sfârșitul secolului al XVI-lea apare documentar pentru prima dată biserica din lemn, închinată Sfântului Nicolae, unde se rugau câțiva călugări retrași de lume. În anul 1636 apar primele chilii ale călugărilor și se începe la construcția noii biserici din piatră de râu și cărămidă. Ctitorul bisericii este Dumitru Filișteanu, proprietarul satului Crasna, văr cu doamna Stanca, soția lui Mihai Viteazul.

Datorită influenței bizantine biserica a fost inițial sfințită fără pictură, împodobită fiind numai cu icoane. Mult mai târziu a fost pictată de Grigore Zograf și fiul lui, astfel pe pereții bisericii apar portretele lui Matei Basarab Voievod și al lui Ștefan, Mitropolitul Țării Românești.

La aceasta dată monumentul necesită intervenții, reabilitare și punere în valoare .

Manastirea Icoana din satul Carpinis

Este așezată în zona pitorească din nordul județului Gorj, în Sat Cărpiniș, Comuna Crasna, la poalele muntelui Parâng și a fost înființată în anul 1996 la inițiativa Comitetului de binefacere „Icoana”

din București, cu aprobarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, ca mănăstire de maici cu viață de obște.

Apoi a fost adusă și biserica din lemn căreia i s-a dat hramul „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul”, iar în anul 2008 a început ridicarea bisericii celei mari. Răcheta bisericii amintește de caracteristicile stilului brâncovenesc: forma de treflă, o singură turlă pe naos și pridvor în față.

Pictura bisericii este în stil bizantin, realizată în frescă. În 2014 s-au finalizat lucrările de construcție și pictură a bisericii. Sfânta mănăstire are hramul „Sfinți Martiri Brâncoveni” (16 august)

Biserica de lemn din Crasna din Deal, comuna Crasna, județul Gorj, a fost construită între 1797-1798. Are hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului”. Biserica se află pe noua listă a monumentelor istorice sub codul LMI: GJ-II-m-B-09289.

Biserica e situată într-un peisaj deosebit, la poalele muntelui, pe valea Ciocăzanei. Este datată de o inscripție, pe o bârnă, în dreapta intrării: „Pahomie ermonah ot Crazna 7306” (1797-1798). Este o mărturie a rolului avut de schitul pitarului Grigore Filișeanu în viața spirituală a satelor de la poalele Parângului.

Biserica, care în prezent deservește doar cimitirul și slujbele de pomenire, are temelia așezată direct pe pământ. Clopotnița este separată, iar pantele acoperișului sunt acum învelite în tablă. În 1893 biserica a fost tencuită; se mai pot observa însă uriașele console de la altar, cele în formă de cap de cal de

la navă, cosoroabele cu două rânduri adânci de zimți. Nava este acoperită de o boltă semicilindrică, cu un arc pe console; altarul are o boltă asemănătoare, cu tavane peste proscomidie și diaconicon, și fâșii curbe, tangente la pereții poligonali.

Prispa este bogat decorată, fruntarele, stâlpii, stenapii fiind sculptați cu motive denticulare. O capodoperă a artei lemnului este și ușa de la intrare și ancadramentul acesteia. Montanții intrării au un profil sculptat în frânghie ce urcă în pragul de sus până la crucea săpată în grosimea lemnului. Marginea interioară a cadrului este acoperită cu pervaze ornate, cu profile și rozete reluate și la panourile ușii.

Biserica păstrează un bogat inventar pictat în naos, pronaos și altar. Pe peretele despărțitor al pronaosului se află tâmplișoara, alcătuită din crucea Răstignirii și molenii, friză de mucenici și mucenițe, în medalioane, cu flori între ele, iar deasupra ușii sunt zugrăviți Sfinții Împărați Constantin și Elena. Icoanele din pronaos sunt: Sfântul Nicolae, Maica Domnului Hodighitria pe tron, Iisus Hristos Pantocrator.

Tâmpla principală cuprinde Răstignirea și Moleniile, friza cu apostolii în medalioane, icoanele de praznice, cu scenele delimitate între colonete decorative. Icoanele împărătești sunt: Sfântul Dumitru, Deisis, icoana de hram, Intrarea Maicii Domnului în Biserică și Maica Domnului Hodighitria, pe tron, cu arhangheli deasupra umărului. Din însemnarea de pe această icoană cunoaștem și numele pictorului care a lucrat la Crasna din Deal: „Dimitrie zugravu, 7305, platnic Ion ot Cernei”. Același Dimitrie zugrav a realizat și icoana de praznice de pe tetrapod și icoanele din altar. Ușile împărătești, cu Buna Vestire în decor arhitectural și busturile regilor David și Solomon, par a data din prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Biserica de lemn din Drăgoiești, comuna Crasna, județul Gorj, a fost construită în 1760. Are hramul „Sf.Cuvioasă Paraschiva” (14 octombrie). Biserica se află pe noua listă a monumentelor istorice sub codul LMI: GJ-II-m-B-09297.

Îndeplinește rolul de capelă de cimitir; a fost închisă cultului după 1922 când a fost construită biserica parohială de zid din Dumbrăveni (Deal). Datează din anul 1720, în unele surse anul reparației din 1829 fiind socotit al ridicării.

Are bârnele aparente (a existat doar intenția de tencuire), astfel încât se pot observa îmbinările în coadă de rândunică și consolele cu profile curbe. Nava este dreptunghiulară, cu dimensiunile de 7,60 m/4 m, absida altarului poligonală, decroșată, cu cinci laturi.

Acoperirea interioară cuprinde bolți semicilindrice, retrase de la linia pereților, în navă, iar la altar boltă semicilindrică, tangentă la traseul pereților prin fâșiile curbe. O intervenție inestetică este înveli-toarea de țiglă peste acoperiș.

Din tâmpla veche se păstrează Crucea Răstignirii și moleniile. Icoanele de praznice, ușile împărătești, cu Buna Vestire în decor arhitectural și busturile regilor David și Solomon, poalele de icoane aparțin începutului de secol XIX, fiind realizate de un zugrav care a mai lucrat în zonă.

Vechile icoane au fost alterate de repictarea făcută de Gheorghe Ciocârlan în anul 1987. Biserica deține și un candelabru de lemn, cu brațele cruci și decor floral, semnat de „Dumitru 1865 iunie 25”.

Biserica de lemn „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului” din Crasna-Ungureni

Biserica de lemn „Intrarea în biserică a Maicii Domnului” din cimitirul Ungureni-Oprișești (după numele cătunelor între care este situat), se află în imediata vecinătate a Schitului Crasna, dincolo de valea pâraului Sunătoarea, la poalele muntelui Muncel.

Conform sistemului constructiv, biserica aparține primei jumătăți a secolului al XVIII-lea; inscripția de datare s-a pierdut, posibil în timpul reparațiilor de la 1828. În naos se află piatra de mormânt, cu chenar în opturi, a unui postelnic, care este cel ce a dăruit locul de cimitir.

Pereții bisericii au temelia nordică și vestică așezată direct pe pământ, iar în rest, pe rânduri de piatră. Ei înscriu un plan dreptunghiular, altarul fiind retras doar în registrul de jos al laturilor de nord și de sud, nedecroșat în cel superior. Remarcabil este modul prin care se îmbină în console, crestate în unghi drept, capetele alungite ale bârnelor navei cu cele sud-estice și nord-estice ale altarului.

Icoanele din registrul actual al tâmpiei sunt de dată mai recentă, dintre cele vechi s-a păstrat în biserică și icoana de hram „Aducerea în biserică”; ele pot fi datate de la începutul secolului al XIX-lea și pot fi

atribuite zugravului Constandin, foarte activ în zonă, primele icoane realizate de acesta, care s-au păstrat, fiind la Novaci, una din 1796, cealaltă din 1799.

Statuia Fratilor Buzesti – Acesta a fost ridicat în curtea școlii din satul Buzești. Potrivit istoricilor, frații Buzești – Radu, Preda și Stroe – sunt fiii Banului Radu Buzea și nepoți ai Banului Vlad, descendent al lui Litovoi. Ei s-au născut în satul Buzești, care face parte acum din comuna Crasna și, împreună cu tatăl lor, au ridicat o casă gen culă chiar pe locul actualei școli generale din localitate. Cunoscuți în istorie ca „Frații Buzești“, aceștia s-au aflat, potrivit lui Nicolae Iorga, în fruntea taberei războinice a „boierilor cei noi“, fiind unii dintre oamenii de nădejde ai domnitorului Mihai Viteazul în realizarea Unirii Țărilor Române de la 1600.

2.Relief

Relieful comunei Crasna prezintă o armonie și o frumusețe rară care atrage atenția oricărui călător. Cam la jumătatea distanței dintre Târgu Jiu și Novaci, acolo unde dealurile încep să se îngemăneze cu munții, pe câteva coline și pe versantele lor scăldate în soare și pline de verdeață se află această așezare frumoasă. Privită de departe, comuna Crasna îți deșteaptă în minte imaginea minunată a unei scoarțe românești țesută în alesături măiestre.

Comuna Crasna face parte din salba satelor așezate în văile dealurilor, în umbra pădurilor și la adăpostul munților în care s-a plămădit neamul românesc și, odată cu plămădirea lui, a avut loc și plămădirea credinței creștine ortodoxe. De aceea, toată moștenirea cea mai bună a credinței creștine ortodoxe, a obiceiurilor creștine din primele veacuri se păstrează cu atâta sfințenie în satele de la poalele munților.

Este situată în depresiunea subcarpatică denumită Depresiunea Tismana – Bumbăști Jiu – Novaci. Specificul zonei este reprezentat de amplasarea ei într-un relief submontan mai înalt decât restul regiunilor turistice ale județului, clima sa fiind propice practicării agroturismului pe tot timpul anului. Zona mai înaltă determină un climat mai răcoros vara și mai cald iarna față de zonele depresionare învecinate unde aerul rece staționează. În general este o zonă bine împădurită cu un domeniu de agrement vast. Din punct de vedere climatologic, zona este ferită de curenți reci, având o climă mai blândă față de regiunile înconjurătoare, un climat de adăpost, climat cu influență submediteraneană, fapt dovedit de speciile de floră și faună adecvate acestui tip climateric.

Ca forma de relief, comuna Crasna se plasează în zona de sub poalele muntelui Parâng, zona muntoasă ce se continuă cu zona dealurilor submontane.

Munții Parâng prezintă înălțimi de peste 2000 m; pe aceste altitudini găsindu-se platforme netede, ca și versanți abrupti cu zone bogat împădurite cu plaiuri prelungi cu pasuni naturale, ceea ce a dus la practicarea pastoritului și activităților forestiere.

Analizând zona studiată a teritoriului administrativ al comunei Crasna, se poate constata că acesta se înscrie în două unități geografice principale și anume:

- Masivul Parâng din Carpații Meridionali
- Sectorul Subcarpatic din Piemontul Getic.

Datorită așezării geografice, teritoriul comunei este bine adăpostit la nord de culmile viguroase ale Parângului ce se înalță la peste 2500 m, beneficiind în același timp de un climat blând, cu ploi

suficiente și la timp, cu temperaturi moderate în care se resimt unele influențe ale alunecării maselor de aer rece de la nord spre sud, ceea ce face în final să se încălzească simțitor la coborâre.

Cele mai multe ape curgătoare sunt paraie care seaca vara, iar în timpul ploilor devin torente datorita extensiunii mari a cuverturii piemontane.

Teritoriul comunei Crasna este traversat de numeroase pâraie (Blahnița, Aniniș, Ghia, Radoșu), afluenți de dreapta ai Gilortului, toate cu direcție de curgere de la nord spre sud, pâraie ale căror trasee sunt deosebit de pitorești.

Comuna Crasna se bucură de o așezare geografică dintre cele mai fericite care îi conferă un potențial turistic de invidiat aflându-se trasee montane de frumusețe fără seamăn. Aici se perindă anual un număr impresionant de turiști atrași de frumusețile locului. Tot aici se pot desfășura partide de vânătoare organizate de Asociația vânătorilor și pescarilor din România.

O bogăție naturală de mare însemnatate o reprezintă resursele forestiere care detin o mare suprafață 53,64 % în raport cu suprafața totală a teritoriului, influențând în acest mod viața și activitatea locuitorilor, înregistrându-se eforturi pentru valorificarea pădurilor, amenajarea locurilor de odihnă și agrement, de valorificare a funcțiilor de protecție contra forțelor naturale cu efect distructiv și de asigurare a rezervelor de apă potabilă.

Așezările rurale ale comunei sunt situate în zona Subcarpaților Getici, într-un cadru natural variat ca morfologie și vegetație, dar teritoriul administrativ al comunei, dispus în trepte de altitudine, se extinde spre nord până în creasta principală a Munților Parâng, la altitudini ce depășesc frecvent 2.000 m (Vf. Gruiu, 2.345 m, Vf. Păcleșa – 2.335, Vf. Mândra – 2.360 m, ș.a.). Acest areal montan creează în viitor premise suplimentare dezvoltării turismului în localitate. Este traversat de numeroase pâraie (Blahnița, Aniniș, Ghia, Radoșu), afluenți de dreapta ai Gilortului, toate cu direcție de curgere de la nord spre sud, pâraie ale căror trasee sunt deosebit de pitorești.

Satele comunei Crasna, la fel ca și întreaga zonă a Subcarpaților Getici, beneficiază de condiții naturale deosebit de favorabile pentru practicarea turismului în toate perioadele anului, fiind avantajată de lipsa factorilor de poluare și de un potențial turistic natural care permite practicarea unor variate forme de turism.

Principalele resurse turistice legate de cadrul natural al localității sunt:

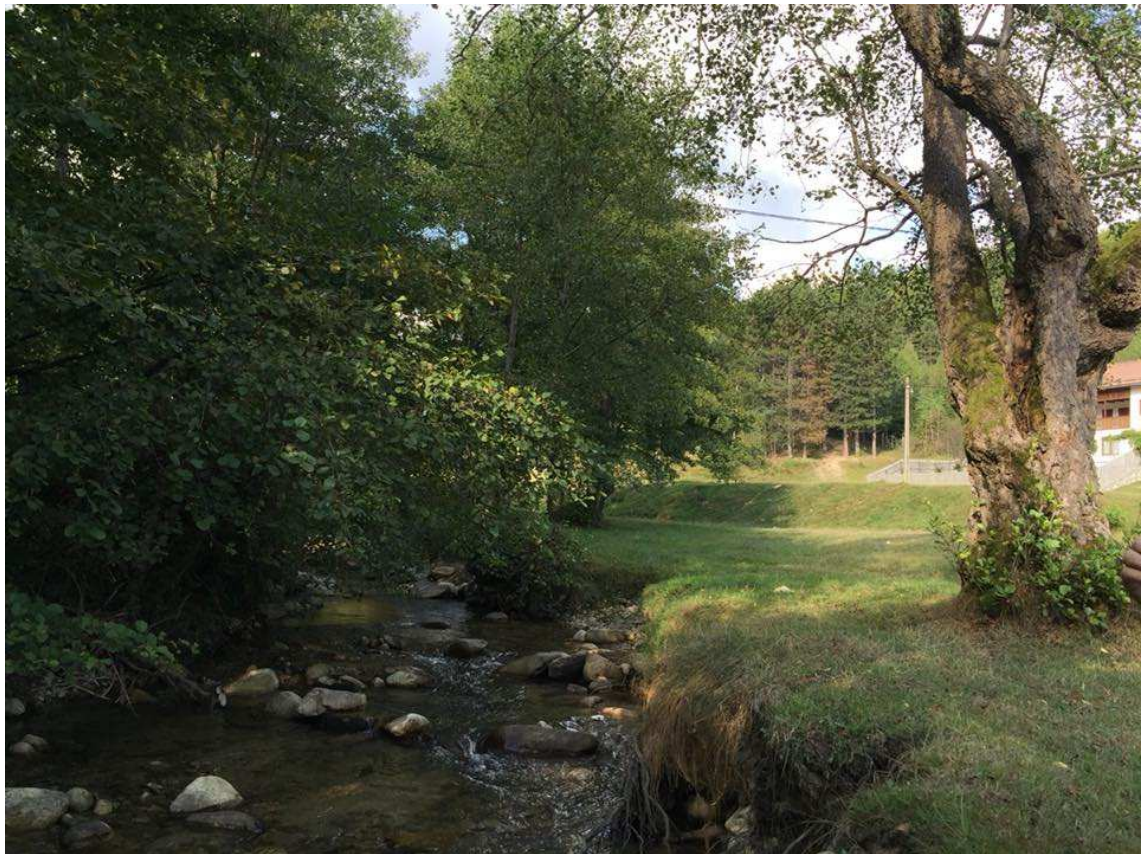
- formele de relief submontan și montan (Munții Parâng), având ca suport o structură geologică complexă, dispus în trepte de altitudine, îmbogățesc aspectul peisagistic al zonei și creează oportunități pentru turismul de odihnă și recreere;

- primele zăpezi apar aici la sfârșitul lunii noiembrie și se topesc în luna martie;
- traseele principalelor cursuri de ape, însoțite de cele mai multe ori de drumuri forestiere, deosebit de pitorești, sunt locuri de petrecere a weekend-ului la iarbă verde sau locuri de campare;
- pâraiele Blahnița și Cărpiniș prezintă spectaculoase zone de chei pe cursurile superioare; fondul forestier bogat, reprezentat prin păduri de foioase și conifere, îmbracă versanții sudici ai Munților Parâng, creează un mediu ambiant atractiv, curat, recomandat pentru vacanțe active;
- având în vedere suprafața mare ocupată de pădure (53,64 %), există multiple posibilități de valorificare economică și implicit turistică a acestei resurse naturale; flora pajiștilor montane și a fânețelor, de o diversitate impresionantă, în funcție de altitudine, îmbogățesc peisajul cadrul natural cu specii floristice multicolore; elementele climatice ale zonei, fără valori extreme, sunt favorabile practicării turismului în tot timpul anului, pentru repunere în formă a organismului după stres (climat de dealuri – sedativ de cruțare, cu temperatură medie anuală de aproximativ 8°C);
- fondul de vânătoare (specii cu valoare cinegetică – capră neagră, cerb lopătar, căpriori, urși, mistreți ș.a.) și de pescuit sportiv, mai ales pe cursul superior al pâraielor, în amonte de așezările umane.

Unicitatea și valoarea unor fenomene naturale geologice cu valoare științifică, a determinat includerea în categoria arii protejate, în conformitate cu Legea nr. 5/2000, a obiectivului:

⇒ Locul fosilifer Buzești, rezervație geologică, cu suprafața de 1,00 ha

Imaginile de mai jos redau frumusețea peisajului din aceasta localitate :

Ca forma de relief comuna Crasna se afla la poalele muntelui Parâng, zona muntoasa continuata cu zona dealurilor submontane. Teritoriul comunei Crasna se inscrie in doua unități geografice principale si anume:

- Masivul Parâng din Carpatii Meridionali
- Subcarpatii din Piemontul Getic

Peisajul geografic al comunei este un peisaj muntos (in partea de nord a comunei) si un peisaj de deal si depresiune (in partea de sud a comunei).

O bogatie naturala de mare insemnatate pentru localitate o reprezinta resursele forestiere fapt ce influenteaza atât viața cat si activitatea locuitorilor.

In acest domeniu se impun eforturi deosebite pentru valorificarea fondului forestier, pentru amenajarea locurilor de odihna si agrement cat si pentru valorificarea functiei de protectie a fondului forestier impotriva fortelor naturale cu efect distructiv.

Prin pozitia geografica pe care o ocupa si prin rețeaua de drumuri de care dispune comuna Crasna are reale posibilități si condiții de dezvoltare a turismului aflandu-se in apropierea zonelor de agrement Sacelu, Ranca, Novaci.

In contextul Județului Gorj, relieful teritoriului este marcat in imaginea de mai jos.

Solul si resursele solului

Cea mai mare parte a teritoriului comunei este ocupat de soluri brune de padure care s-au dezvoltat datorita umezelii suficiente, a temperaturilor relative ridicate ce au determinat dezvoltarea intensa a proceselor de alterare, de terasa slab inclinata(format din pietrisuri).

Avand suficiente substante nutritive, solul brun de padure se caracterizeaza printr-o fertilitate ridicata. Astfel in zona sunt soluri brune eubazice si mezobazice dar si soluri argiloiluviale podzolice si argiloiluviale brune podzolute.

Solul brun de padure podzolic se datoreaza umezelii mai ridicate din aceasta zona ca si temperaturii ridicate ce determina dezvoltarea intense a proceselor de alterare, de transformare a mineralelor primare in minerale argiloase.

Acest tip de sol este mai slab productiv si este acoperit cu paduri de foioase.

Resurse naturale remarcabile

- **ale subsolului**- este o zona in care nu au fost dezvoltate extractii de zacaminte.
- **de suprafata**- o bogata vegetatie forestiera, paduri de conifere, fag, paduri amestecate de fag si gorun, de cer, garnita, precum si zavoae, in palcuri intrerupte cu salcii, rachite, arin, plop etc. in suprafata de 11.215,00 ha, adica 53,64 % din suprafata totala a localitatii;

Structura pe categorii de folisinta a terenului este urmatoarea :

-suprafata agricola – 8473 ha

-suprafata arabila – 2176 ha

-suprafata livezi si pepiniere pomicole – 231 ha

-suprafata vii si pepiniere viticole – 328 ha

-suprafata pasuni – 2394 ha

-suprafata fanete – 3344 ha

-suprafata cultivata – 2035 ha

- paduri 11215 ha ;

- Intravilan – 757 ha

Economia localitatii este determinata de economia forestiera (53,64% din teritoriu este ocupat de paduri).

Fructele de padure reprezinta, de asemenea, o sursa importanta care nu este insa valorificata. Acestea sunt folosite de femeile din zona pentru gemuri, sucuri sau alte produse de patiserie, reprezentand in unele cazuri sursa alternativa de venit. Produsele locale (gemuri, branzeturi etc.)

rezultat al agriculturii neintensive practicata in mod traditional reprezinta punctul forte in promovarea agroturismului in zona.

Teritoriul prezinta, de asemenea , un potential ridicat pentru dezvoltarea turismului rural sau cultural datorita numarului mare de monumente istorice.

Vegetație si fauna

Flora si fauna sunt strâns legate de existenta ansamblului muntos . In partea de nord-est a comunei predomina pădurile de conifere: molid, bradul alb, pinul, iar in aval vegetația spontana, arbuști fructiferi.

Vegetatia si flora prezinta o etajare in functie de altitudine si climat. Zona montana inalta, situata la peste 1.600 m, este ocupata de golul alpin unde se intalnesc pajistile alpine si subalpine cu vegetatie ierboasa, la care se mai adauga uneori grohotisuri si stancarii. Numeroase plante erbacee cu flori multicolore sporesc frumusetea naturala a acestor locuri (bujorul de munte, vulturica, sangele voinicului). Padurile de foioase și conifere, mai larg dezvoltate pe versantii sudici, ocupa în functie de altitudine, etajele dintre 850 m – 1.600 m altitudine. Vegetatia dealurilor subcarpatice este reprezentata

in cea mai mare parte de livezi de pomi fructiferi, paduri de foioase in amestec (gorun, fag, carpen, salcam) si, pe suprafete restranse, de culturi agricole.

Dezvoltarea vegetatiei de foioase favorizeaza procesul de bioacumulare in partea superioara a profilului de sol si o buna descompunere a substantelor organice. Avand suficiente substante nutritive, solul brun de padure se caracterizeaza printr-o fertilitate ridicata. O bogatie importanta a comunei o reprezinta ciupercile comestibile, manatarcile, fructele de padure precum zmeura, murele, macesele si trufe de padure. Acestea asigura consumul populatiei, consumul intreprinderilor specializate cat si pentru export.

Calitatea pamantului determina profilul agricol al localității, remarcand in acest sens o pondere ridicata a cresterii animalelor in raport cu productia vegetala. Pe raza localității se inregistreaza si o gama variata de culturi (porumb, grau, cartofi, legume) cu productii anuale mici de subzistenta.

Agricultura este caracterizata printr-o suprafata de teren agricol cu soluri de slaba calitate. Fertilitatea scazuta a terenurilor agricole, lipsa unor lucrări de imbunatatiri funciare, precum si populatia imbatranita implicata in agricultura au condus la productii mici ce nu asigura necesarul de produse agricole pentru locuitorii din comuna.

Zootehnia reprezentata prin cresterea ovinelor, caprinelor, bovinelor, cabalinelor, porcinelor si cresterea pasarilor are o pondere deosebita in activitatea populatiei din comuna Crasna.

Pe raza comunei nu exista activitate industriala, populatia comunei este angrenata in activități industriale, in afara localității, in zonele urbane din apropiere, fapt ce a condus la dezvoltarea unor rețele de transport private ce asigura necesarul zilnic de curse in afara localității.

Cea mai mare parte a teritoriului comunei este ocupat de soluri brune de padure care s-au dezvoltat datorita umezelii suficiente, a temperaturilor relative ridicate ce au determinat dezvoltarea intensa a proceselor de alterare, de terasa slab inclinata(format din pietrisuri).

Leguminoasele: mazarea, fasolea ,ardeiul castravetele, laptuca, ceapa, telina, patrunjelul, morcovul se cultiva in gradinile caselor.

Vita de vie se intalneste in abundenta pe pantele dealurilor insorite.

Fauna salbatica in pădurile localității

Fauna se distribuie tot in functie de altitudine, de la capra neagra, specifică zonei alpine si subalpine, la mamiferele mari (urs, cerb, caprioara, lup, mistret) care populeaza padurile de conifere si cele de foioase, pana la 700 – 800 m altitudine. Dintre pasari, se aminteste cocosul de munte si

ierunca, ce traiesc în preajma golurilor alpine sau ciocanitoarea de munte, gaita si cinteza, adapostite de fagete si molivisuri. În apele reci de munte traiesc pastravul indigen si curcubeu, zglavoaca, scobarul, cleanul.

Din categoria mamiferelor intalnim:

- Mamifere mici ca popandaul, harciogul, soareci mari de miriste, sobolanii acvatici, dihorul de stepe sic el domestic, nevastuica;
- Pasari de diverse specii:
- specii cantatoare - privighetoarea mica, pupaza, specii de mierle, sticleti, scatii, sfranciacul, bot-grosul, cristeiul;
- pasari insectivore – ciocanitoarea, ghionoaia, pitigoii verzi cu guler alb, ciufii, joimarita, caprimurgul, porumbeii domestici si salbatici, graurii, porumbeii de scorbura, turturelele;
- pasari de talie mare de interes gospodaresc;
- pasari rapitoare – specii de ghindari, vanturelul de seara, soimi diversi, ciorile, stancutele, corbii;

Reptile- serpi veninosi, sarpele comun neveninos, soparle, gusterul; Insecte; Pesti.

Flora zonei in care este inclus si teritoriul administrative al comunei Crasna are aceeași mare diversitate de specii commune si rare ca si fauna prezentata mai sus, iar explicatia acestui fapt este data de microclimatul creat de influentele “submediteraneene”, de prezenta nu prea indepartata a Dunarii si a Peninsulei Balcanice, dar si de climatul continental – excesiv al teritoriului romanesc, in genere.

O clasificare a florei arata astfel:

a) vegetația acvatica si de lunca este compusa din plante submerse si de suprafata:

b) vegetația de pajisti si campie – stepe

Desi stepa este reprezentata pe teritoriul comunei Crasna, pajistile si campia obisnuita sunt deseori intalnite si sunt presarate cu covoare florale care in general s-au pastrat in zonele in care nu s-a facut destelenirea pajistilor.

c) vegetația de subarborete si arborete formeaza de obicei centuri ce inconjoara pădurile sau se gaseste in interiorul acestora si sunt formate din maces, floarea de rasuna, paducelul, drobul, drobusorul, sangerul, lemnul cainesc, porumbarul, hameiul, murul, socul, liliacul, etc.

- d) zona padurilor are flora influentata de patrunderile submediteraneene reprezentata de arbori termofili (stejarul pufos si cel brumariu) ca si de alte foioase (teiul comun, teiul argintiu, artarul, jugastrul, gorunul, cerul, frasinul, ulmul, carpenul, fagul, garnita, pinul, un complex intreg de plante agatatoare.

Teritoriul comunei Crasna este o zona cu puternice valente turistice, recreative, prin asezare, prin caile de acces către zona montana de care dispune, prin conditiile climatice, prin frumusetile naturale, o natura salbatica, prin curiozitatile floristice si faunistice mai ales.

Clima - este clima continentală de pădure si se caracterizeaza prin dominarea circulatiei maselor de aer sudic, sud-vestic si vestice. Am putea, vorbi chiar de un climat cu influență mediteraneeană din moment ce în aceste locuri crește alunul, liliacul, iedera și carpenul de pădure. În munții înalți, coniferele sunt la întrecere cu fagul, mesteacănul și plopul chiar mai sus de 1600 metri. Ele urcă până spre 2000 de metri, lucru rar în Carpații noștri.

Factorul geografic local este un element activ în modificarea climei.

Existenta culoarului Vaii Jiului duce la formarea vanturilor locale de vale în conditiile crearii unei diferente de presiune între aria depresionara puternic incalzita vara, Târgu Jiu-Campu Mare si Depresiunea Petroșani, situata la altitudini mai mari.

Analizând datele climatice ale stațiunii meteorologice Tg-Jiu privind regimul termic și datele stațiunii pluviometrice Dumbrăveni, se constată următoarele:

- Temperatura medie anuală 7°C.
- Temperatura medie în luna iulie (cea mai călduroasă lună), cca. 19°C., iar în luna ianuarie (cea mai răcoroasă medie), coboară până la -2°C.
- Data ultimului îngheț - 13 aprilie, cel mai timpuriu – 20 martie, cel mai târziu – 22 mai.
- Data primului îngheț – 2 octombrie, cel mai timpuriu 23 septembrie, cel mai târziu 19 noiembrie.

Ninsorile cad în depresiune în perioada noiembrie - martie și sunt neregulate. În zona de munte durata și intensitatea ninsorilor este mult mai mare.

Vânturile: - Austrul - de la vest la sud-vest; - Crivățul - de la răsărit.

Existența ulucului depresionar duce la formarea de vânturi locale, la brize, la schimbări bruște de temperatură, la averse puternice, la grindină. În linii mari, clima comunei Crasna este de tip continental - temperat.

Incalzirea teritoriului comunei se produce mai tarziu fata de vestul județului, datorita asezarii comunei pe pantele dealurilor, aici nu se intalnesc inversiuni de temperatura, iar gerurile iernii nu sunt puternice. Temperatura medie anuala are valori cuprinse între 8-9 grade celsius, iarna 2 grade, vara 20-21 grade.

Teritoriul comunei Crasna beneficiaza de veri moderate, dar suficient de calduroase, cu ierni nu prea reci, fără diferente termice mari de la un anotimp la altul.

Hidrografia

Resursele de apa de pe teritoriul comunei Crasna utilizate in prezent si potentiale pentru etapele de perspectiva sunt atât apele de suprafata cat si cele subterane.

Reteaua hidrografica a apelor de suprafata este tributara în totalitate raului Gilort iar principalul sau afluent care preia multitudinea cursurilor de apa de pe teritoriul comunei Crasna este raul Blahnita la care se adauga si alte numeroase cursuri de apa cu debite variabile.

Teritoriul comunei Crasna este traversat de numeroase pâraie (Blahnița, Aniniș, Ghia, Radoșu), afluenți de dreapta ai Gilortului, toate cu direcție de curgere de la nord spre sud, pâraie ale căror trasee sunt deosebit de pitorești.

Cele mai multe ape curgatoare sunt paraie care seaca vara , iar in timpul ploilor devin torente datorita extensiunii mari a cuverturii piemontane.

Debitul apelor curgătoare este determinat de apele carstice din munte și de influența climatului submediteranean, cu maximul pluviometric din lunile de toamnă și primăvară, când au loc creșteri ale debitelor.

Pe raza comunei există surse destul de însemnate de ape subterane, reprezentate prin ape freatice, cu ape de suprafață în mare măsură la nivelul apei din râu și ape de adâncime în satele situate între cursurile de apă.

Artera colectoare Blahnita de pe raza comunei este tributara Gilortului ca întreaga retea hidrografică ce drenează depresiunea subcarpatică. Alimentarea raurilor si paraielor are un caracter mixt, pluvio-nival, cu alimentare mai insemnata din izvoarele carstice. In luniile martie-aprilie, toate au ape mari datorita topirii zapezilor si ploilor, iar in mai-iunie din cauza ploilor torentiale.

O scurgere mai mare au apele în semestrul rece. Vara scurgerea este mai redusă, întrucât cantitatea de precipitații este mai mică.

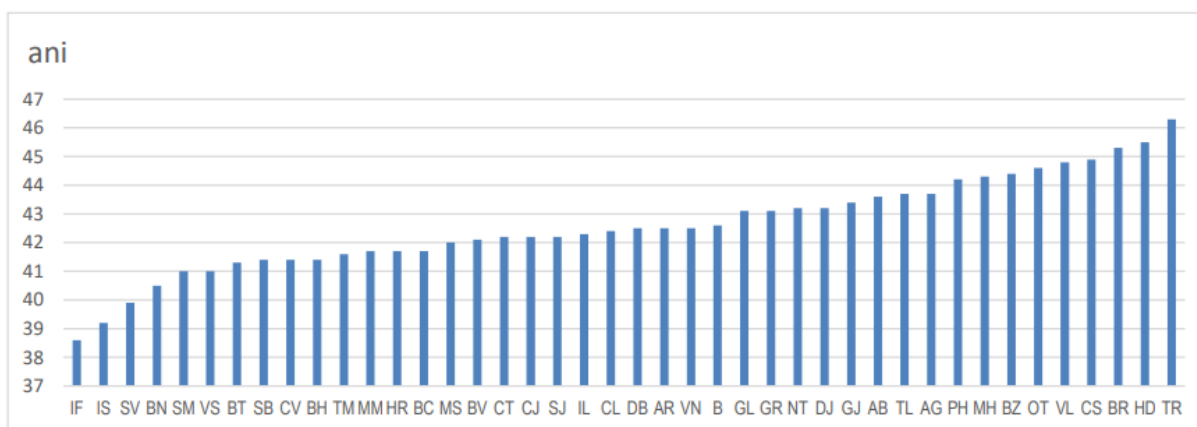
2. Populație și societate

La nivel național populația rurală a cunoscut un declin demografic, este în continuă scădere și mai ales este în curs de îmbătrânire.

Tabel și grafic cu evoluția populației în județul Gorj

Anul	Populație
Populația județului Gorj în anul 1992	401021 locuitori
Populația județului Gorj în anul 2002	387308 locuitori
Populația județului Gorj în anul 2006	383557 locuitori
Populația județului Gorj în anul 2012	334231 locuitori
Populația județului Gorj în anul 2020	311.918 locuitori
Populația județului Gorj în anul 2021	314.684 locuitori

Figura 1. Distribuția județelor după vârsta medie, rezultate provizorii RPL2021

www.recensamantromania.ro

Rezultatele provizorii ale Recensământului Populației și Locuințelor runda 2021 (RPL2021) arată o populație rezidentă a județului Gorj de 314.684 persoane, în scădere cu 26.910 locuitori (7,9%), față de recensământul precedent (octombrie 2011). Majoritatea populației rezidente este de sex feminin (159.346 persoane, reprezentând 50,6%). Pe medii de rezidență, populația rezidentă a județului Gorj este distribuită astfel: în mediul urban (137.500 persoane, reprezentând 43,7%), în mediul rural (177.184 persoane, reprezentând 56,3%). Din punctul de vedere al mărimii populației rezidente, județul Gorj se situează pe locul 31 în ierarhia județelor.

Fenomenul de îmbătrânire s-a accentuat, vârsta medie a populației rezidente pentru județul Gorj crescând la 43,4 ani (față de 40,4 ani la RPL2011). Față de vârsta medie pe țară, vârsta medie a județului nostru este mai mare cu 1,0 ani. În ierarhizarea județelor după vârsta medie la RPL2021, județul Gorj se plasează pe locul 30.

În cadrul Regiunii de Sud-Vest Oltenia din care face parte și județul nostru, vârsta medie este de 43,7 ani, județul nostru poziționându-se pe locul al doi-lea.

Migratia populatiei - Județul Gorj se confruntă cu o diminuare a numărului de locuitori, tendință manifestată și pe parcursul ultimilor ani. În plus, județul Gorj a cunoscut și o scădere a populației active, aceasta înregistrând în anul 2019 cea mai scăzută valoare din ultimii 5 ani (61,7 mii persoane).

Soldul migrator în județul Gorj a rămas constant negativ în ultimii 5 ani (-2790 persoane în 2019), ca urmare a unei tendințe asemănătoare urmată atât de plecările, cât și de sosirile din mediul urban (-1272 persoane în 2019) și rural (-1518 persoane în anul 2019).

Din punct de vedere al structurii de vârstă, la nivel național se constată:

- O scădere a populației cu vârsta cuprinsă între 0 și 14 ani.
- un trend ascendent pentru populația cu vârste cuprinse între 15 și 64 ani;
- o evidentă diminuare și îmbătrânire a populației rurale. Populația cu vârste peste 65 de ani se menține la niveluri de peste 18%: 18,7% în anul 2005, în anul 2012 – 18,3%) îmbătrânirea se manifestă diferit în profil teritorial, regiunile Sud-Est, Sud-Vest Oltenia și Vest fiind cele mai afectate.

Comuna Crasna se incadreaza in localitatile mijlocii, intre 3000 si 5.000 locuitori.

În acest context, populația comunei Crasna a cunoscut de asemenea o scădere majoră a populației, afectată de sporul natural scăzut și rata de migrație ridicată.

Comuna Crasna avea, în anul 2014, 4961 locuitori, iar în 2020 cu 5,14% mai puțini (4706 locuitori).

În această comună ponderea femeilor este ușor mai mare decât cea a bărbaților (50,2% femei, față de 49,8%

bărbați). Numărul nou-născuților a crescut în 2019 față de 2014 cu 1,41%, cel mai mare număr de nou-născuți fiind în anul 2017, când s-au înregistrat cu 1,6% mai multe persoane comparativ cu anul 2014. Față de 2017, în 2019 s-a înregistrat o scădere cu 14% a numărului de nou-născuți.

Raportat a suprafața totală a comunei 20.908,47 ha, rezultă o densitate medie de 23,40 locuitori / km², mult inferioară densității medii pe județ (71,00 loc/ km²), ceea ce caracterizează un spațiu de o concentrare redusă a populației și cu mult sub media pe județ din mediul rural (47.00 loc/ km²).

Repartizarea locuitorilor pe satele din comuna Crasna conform datelor de la recensământul din anul 2021

1.22. POPULATIA REZIDENTA PE SEXE, JUDETE, MUNICIPII, ORASE, COMUNE SI SATE, LA 1 DECEMBRIE 2021				
Denumire judet	COMUNA/ SAT	POPULATIA REZIDENTA TOTAL	SEXE	
			Masculin	Feminin
GORJ	CRASNA	4698	2363	2335
GORJ	CRASNA	747	380	367
GORJ	ANINIȘU DIN DEAL	283	148	135
GORJ	ANINIȘU DIN VALE	457	226	231
GORJ	BUZEȘTI	277	142	135
GORJ	CĂRPINIȘ	858	426	432
GORJ	CRASNA DIN DEAL	407	202	205
GORJ	DRĂGOIEȘTI	480	245	235
GORJ	DUMBRĂVENI	488	239	249
GORJ	RADOȘI	701	355	346

* <https://gorj.insse.ro>

Populația stabilă pe sexe și grupe de vârstă în Comuna Crasna conform datelor de la recensământul din anul 2021 se prezintă astfel :

1.22. POPULATIA REZIDENTA PE SEXE, JUDETE, MUNICIPII, ORASE, COMUNE SI SATE, LA 1 DECEMBRIE 2021

Denumire judet	Cod SIRUTA	JUDET COMUNA SAT	POPULATIA REZIDENTA TOTAL	SEXE	
				Masculin	Feminin
A	B	C	1	2	3
		GORJ	314685	155339	159346
GORJ	79834	CRASNA	4698	2363	2335
GORJ	79843	CRASNA	747	380	367
GORJ	79852	ANINIȘU DIN DEAL	283	148	135
GORJ	79861	ANINIȘU DIN VALE	457	226	231
GORJ	79870	BUZEȘTI	277	142	135
GORJ	79889	CĂRPINIȘ	858	426	432
GORJ	79898	CRASNA DIN DEAL	407	202	205
GORJ	79905	DRĂGOIEȘTI	480	245	235
GORJ	79914	DUMBRĂVENI	488	239	249
GORJ	79923	RADOȘI	701	355	346

TO- TAL	0 - 4	5 - 9	10 - 14	15 - 19	20 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40 - 44	45 - 49	50 - 54	55 - 59	60 - 64	65 - 69	70 - 74	75 - 79	80 - 84	85 ani si peste
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
4698	163	129	172	249	285	243	294	263	318	350	499	298	363	303	262	201	184	122

Pe grupe de Varsta, conform Recensamantului populatiei Comuna Crasna are urmatoarea structura

Structura populatiei pe sexe este relativ echilibrata:

In anul 2021 – comuna avea 2330 populatie masculina si 2331 populatie de genul feminin.

In anul 2024 – comuna Crasna Inregistreaza o scadere a populatiei de genul feminin, la 2252 (49,49%), fata de populatia de genul masculin – 2299 (50,51%)

POP107D - POPULATIA DUPA DOMICILIU la 1 ianuarie pe grupe de varsta si varste, sexe, judete si localitati

Rezultatele cautarii - POPULATIA DUPA DOMICILIU la 1 ianuarie pe grupe de varsta si varste, sexe, judete si localitati

Varste si grupe de varsta	Sexe	Judete	Localitati	Perioade					
				Anul 1992	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024
				UM: Numar persoane					
Total	Total	Gorj	79834 CRASNA	5961	4708	4661	4617	4574	4531
-	Masculin	Gorj	79834 CRASNA	2946	2346	2330	2318	2299	2252
-	Feminin	Gorj	79834 CRASNA	3015	2362	2331	2299	2275	2279

Legenda: '-' - date lipsa; 'c' - date confidentiale; 9999,00 - normal - date definitive; **9999,00 - ingrosat subliniat** - date semidefinite; **9999,00 - ingrosat** - date revizuite; 9999,00 - subliniat - date provizorii

HOME	A. STATISTICA SOCIALA	POPULATIE SI STRUCTURA DEMOGRAFICA COMUNICATE DE PRESA	POPULATIA DUPA DOMICILIU	POP107D	POP107D	↺

POP107D - POPULATIA DUPA DOMICILIU la 1 ianuarie pe grupe de varsta si varste, sexe, judete si localitati

Rezultatele cautarii - POPULATIA DUPA DOMICILIU la 1 ianuarie pe grupe de varsta si varste, sexe, judete si localitati

Varste si grupe de varsta	Sexe	Judete	Localitati	Perioade					
				Anul 1992	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023
				UM: Numar persoane					
				Numar persoane	Numar persoane	Numar persoane	Numar persoane	Numar persoane	Numar persoane
0- 4 ani	Total	Gorj	79834 CRASNA	425	146	148	159	161	166
5- 9 ani	Total	Gorj	79834 CRASNA	376	148	136	130	128	129
10-14 ani	Total	Gorj	79834 CRASNA	361	192	186	180	153	156
15-19 ani	Total	Gorj	79834 CRASNA	440	265	240	233	246	200
20-24 ani	Total	Gorj	79834 CRASNA	659	302	293	295	294	292
25-29 ani	Total	Gorj	79834 CRASNA	345	321	300	271	248	262
30-34 ani	Total	Gorj	79834 CRASNA	377	320	326	323	308	297
35-39 ani	Total	Gorj	79834 CRASNA	316	326	328	304	300	292
40-44 ani	Total	Gorj	79834 CRASNA	320	310	287	315	324	325
45-49 ani	Total	Gorj	79834 CRASNA	302	429	410	372	355	338
50-54 ani	Total	Gorj	79834 CRASNA	411	381	420	460	487	465
55-59 ani	Total	Gorj	79834 CRASNA	438	306	300	284	289	335
60-64 ani	Total	Gorj	79834 CRASNA	356	296	328	337	312	309
65-69 ani	Total	Gorj	79834 CRASNA	313	268	246	238	263	263
70-74 ani	Total	Gorj	79834 CRASNA	183	253	242	266	250	250
75-79 ani	Total	Gorj	79834 CRASNA	185	197	198	181	197	204
80-84 ani	Total	Gorj	79834 CRASNA	109	202	211	191	181	154
85 ani si peste	Total	Gorj	79834 CRASNA	45	97	109	122	121	137

Legenda: '-' - date lipsa; 'c' - date confidentiale; 9999,00 - normal - date definitive; **9999,00 - ingrosat subliniat** - date semidefinite; **9999,00 - ingrosat** - date revizuite; 9999,00 - subliniat - date provizorii

- persoane varstnice – peste 69 ani – 699 persoane
- Persoane adulte – active – 25-69 ani -2932 persoane
- Persoane tinere 0-25 ani -1067 persoane

Aceste aspecte reflecta un echilibru ideal intre grupele de varsta .

Evolutia numarului de nasteri arata echilibru demografic al localitatii :

HOME	A. STATISTICA SOCIALA	MISCAREA NATURALA A POPULATIEI COMUNICATE DE PRESA	NATALITATE	POP201D	POP201D

POP201D - Nascuti vii pe judete si localitati

Rezultatele cautarii - Nascuti vii pe judete si localitati						
Judete	Localitati	Perioade				
		Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023
		UM: Numar persoane	UM: Numar persoane	UM: Numar persoane	UM: Numar persoane	UM: Numar persoane
Gorj	79834 CRASNA		33	40	31	37
						35

Legenda: '-' - date lipsa; 'c' - date confidentiale; 9999,00 - normal - date definitive; **9999,00 - ingrosat subliniat** - date semidefinite; **9999,00 - ingrosat** - date revizuite; 9999,00 - subliniat - date provizorii

Mortalitatea inregistrata in ultimii ani reflecta o scadere considerabila, fata de anul 2020. In anul 2023, au fost inregistrate un numar de 75 decese la nivelul comunei Crasna fata de 90 persoane decedate in anul 2020

POP206D - Decedati pe judete si localitati

Rezultatele cautarii - Decedati pe judete si localitati						
Judete	Localitati	Perioade				
		Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023
		UM: Numar persoane	UM: Numar persoane	UM: Numar persoane	UM: Numar persoane	UM: Numar persoane
Gorj	79834 CRASNA		64	90	68	79
						75

Legenda: '-' - date lipsa; 'c' - date confidentiale; 9999,00 - normal - date definitive; **9999,00 - ingrosat subliniat** - date semidefinite; **9999,00 - ingrosat** - date revizuite; 9999,00 - subliniat - date provizorii

Din datele statistice rezulta ca UAT Comuna Crasna este o comuna cu populatie preponderant tanara, cu un raport echilibrat intre populatia active si populatia varstnica. La nivelul comunei predomină populația instruită, cu nivel mediu și superior de studii, atâta în rândul populației de genul masculin cât și în rândul populației de genul feminin.

Faptic se constată o stabilitate bună a locuitorilor comunei Crasna, stabilitate favorizată de apropierea de oasele din judet si de municipiul resedință de județ, de existenta rețelilor de utilitati de pe raza comunei si a infrastructurii de transport județeană/locala buna si foarte bună.

Reforma in domeniul învățământului, in desfasurare si in prezent, contureaza unele schimbari in orientarea scolara a tineretului, aceasta raspunzand cerintelor economice de piața legate de solicitarile crescande de specialist in economie, administratie, justitie, etc.

Patrimoniul de mediu - Mediu si probleme de mediu

Poluarea este rezultatul direct sau indirect al activității umane de pe teritoriul localității și constă în prezența în concentrații ce depășesc anumite valori a unor substanțe produse de om, ce pot constitui pericole pentru viața umană, vegetală și animală.

Poluarea apei: apele de suprafață sunt cel mai adesea poluate, datorită deversării apelor menajera si tratării inadecvate a apelor menajere. Poluarea aerului, ca și contaminarea solului, induce și poluarea apelor freatice. La nivelul comunei, apele sunt curate, foarte slab poluate. Din punct de vedere al inundațiilor, comuna Crasna nu a fost afectata major in ultimii ani de acest fenomen. De asemenea alunecările de teren au frecventa redusa.

Problematika de mediu este data in general de depozitarile necontrolate de deșeuri.

In acest sens au fost luate masuri graduale, incepand cu dotarea gospodariilor cu echipamente care permit colectarea selectiva pana la construirea unor insule de colectare selectiva a deseurilor si a unui Centru de Colectare a deseurilor, cu aport voluntar, prin fonduri europene nerambursabile.

La aceasta data depozitele necontrolate de pe raza comunei Crasna s-au redus foarte mult. Totusi acestea mai persista, mai exista zone in care deseurile sunt aruncate la intamplare . Eforturile viitoare trebuie concentrate pe educatie, constientizare, actiuni de ecologizare si echipare eficienta cu infrastructura de colectare selectiva a deseurilor.

In cea mai mare parte Comuna are potential de a deveni o localitate nepoluata, fapt ce se reflecta in numarul mare de producatori agricol certificati BIO.

Colectarea deșeurilor - Primăria comunei are contract de servicii incheiat cu SC SUPERCOM SA , care se ocupa de gestionarea deșeurilor prin colectare selectiva (doua fractii) și transport a deșeurilor comunale. Este necesara o abordare integrata a gestionarii deșeurilor: colectare selectiva pe mai multe fractii, depozitare controlata, recuperare, reciclare, valorificare deșeuri.

Nr. crt.	Denumire operator	Categorii de deșeuri municipale	UAT unde își desfășoară activitatea	Activități derulate	Autorizație de mediu	Licență ANRSC
7.	SC SUPERCOM SA	Deșeuri menajere și similare Deșeuri reciclabile DCD Deșeuri voluminoase/DEEE Deșeuri stradale	Comunele: Arcani, Urdari, Fărcășești, Negomir Dânculești, Stejari, Săcelu, Bilteni, Crasna, Dănești, Urdari, Fărcășești, Borăscu, Ionești, Brănești, Telești, Bumbești Pitic, Baia de Fier, Benghești Ciocadia, Alimpești, Polovragi, Arcani, Sămarinești, Plopșoru, Negomir, Cilnic, Țântăreni, Bălănești	Colectarea separată, inclusiv deșeuri reciclabile, transport separat și depozitare deșeuri menajere și similare; Colectare, transport și depozitare DCD, deșeuri voluminoase/DEEE; Colectare, transport și deșeuri stradale; Colectare selectivă deșeuri reciclabile;	Autorizație de mediu nr. 97/12.08.2019, valabilă până la data 11.08.2024. <i>Se află în procedură de revizuire a autorizației de mediu, ca urmare a preluării activității de salubritate și pe teritoriul altor UAT-uri.</i> Contract de achiziție publică a serviciului de salubritate în UAT-urile membre ADIS Gorj, încheiat între ADIS Gorj nr. 39/15.05.2019 și SUPERCOM SA nr. 66/15.05.2019	Licență nr. 4681/07.08.2019 clasa 1 Valabilă până la data de 07.08.2024

Infrastructura fizică de bază

Infrastructura constituie un element de bază în asigurarea condițiilor necesare pentru un trai decent dar și pentru dezvoltarea economică a comunităților rurale. Infrastructura neadecvată este unul din elementele principale care contribuie la menținerea decalajului accentuat dintre zonele rurale și cele urbane și reprezintă o piedică în calea procesului de dezvoltare socio-economică. La nivel național se constată că zonele rurale din România sunt afectate de lipsa sau deficiențele majore ale infrastructurii, fapt ce are un impact negativ asupra dezvoltării economice și a calității vieții.

În cadrul Regiunii Sud – Vest Oltenia, județul Gorj are o infrastructură rutieră bine dezvoltată. În privința densității drumurilor publice la 100 km², cea mai mare densitate a regiunii se înregistrează la nivelul județului Gorj, de 39,3 km/100 km², valoare ușor peste media națională (35,8 km/100 km²). Drumurile județene și comunale au o lungime de 67. 298 km (10,6% din infrastructura națională modernizată) din care 48% sunt pietruite și 29% de pământ (fiind de multe ori impracticabile în perioadele cu precipitații).

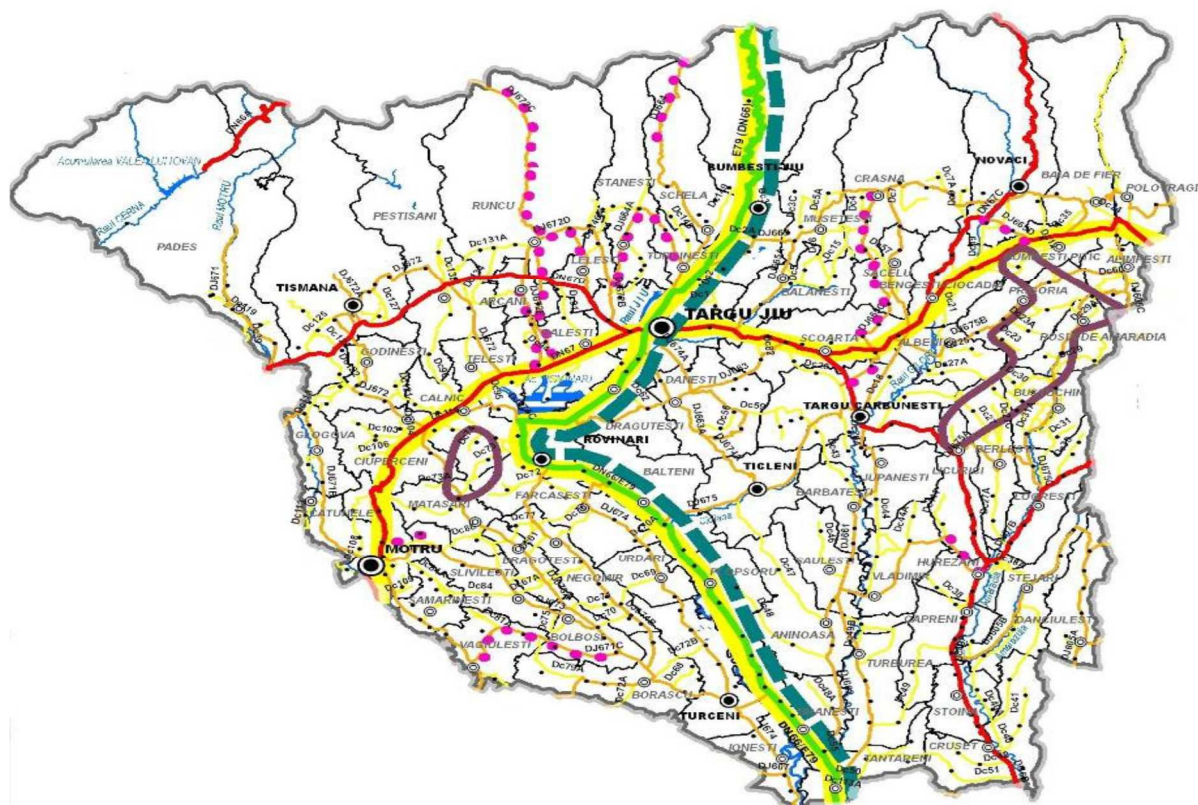
Un avantaj îl reprezintă distribuirea relativ armonioasă a infrastructurii de transport pe teritoriul județean. Analiza stării de viabilitate a drumurilor județene și comunale (aproape 40% din drumurile județene au o stare de viabilitate redusă) a relevat faptul că, în mare parte, aceasta nu corespunde cerințelor de capacitate portantă și cerințelor traficului actual. Viabilitatea redusă a drumurilor județene îngreunează mult desfășurarea activităților socio-economice, mobilitatea forței de muncă, atragerea investitorilor străini la nivelul județului Gorj.

Legătura cu municipiul Tg Jiu, care este reședință de județ, se face prin intermediul drumului județean DJ 661 prin sudul comunei dar și a drumurilor județene DJ 665 și DJ 665 C. Comuna Crasna se afla în sfera de influență a municipiului Târgu Jiu fata de care se afla la cca. 35 km și a orașului Bumbești Jiu fata de care se afla la cca. 10 km. Caile de acces în Comuna sunt asigurate în principal prin drumuri județene :

– DJ 665 (DN 67 / Horezu – Vaideeni – Polovragi – Baia de Fier – Novaci – Crasna – Curțișoara / DN 66 / E 79), din care circa 13 km sunt pe teritoriul administrativ al comunei;

– DJ 661 (Crasna – Săcelu – Tg. Cărbunești – Țânțăreni / DN 66) – cu aproximativ 4 km pe teritoriul administrativ al comunei, între satul Crasna și limita administrativă a comunei / Stațiunea Săcelu;

– DJ 665C (Crasna/DJ 665 – Dumbrăveni – Buzești – Mogoșani – Colibași – Pojogeni/Dc 20), între satele Drăgoești – Buzești, aproximativ 5 Km lungime pe teritoriul comunei

LEGENDA

CAI DE TRANSPORT RUTIER

	Drum European
	Drum National
	Drum Judetean
	Drum Comunal
	Reteaua TEN - R

DISFUNCIONALITATI

	Tronsoane de drum national care necesita lucrari pentru imbunatatirea infrastructurii rutiere de transport
	Drumuri judetene cu probleme de acces pe timpul iernii
	Zone cu pondere mare a drumurilor de pamant

Infrastructura rutieră locală - Cai de comunicare rutiere

Caile de acces judetene sunt completate de drumurile comunale:

- Dc 7A – Aninișul din Deal – Radoși, de 2 km lungime;
- Dc 9 – Huluba/DN 67C – Aniniș / DJ 665 – din care aproximativ 2 km sunt pe teritoriul administrativ al comunei;
- drumurile forestiere ce însoțesc pâraiele Aniniș, Radoși, Blahnița cu afluenții lor.

Aceste drumuri sunt modernizate, asigurand o accesibilitate buna . Exista sectoare de drum satesti si vicinale care sunt doar pietruite si necesita modernizare in așa fel încât accesibilitatea sa fie foarte buna.

Calitatea infrastructurii si a sistemului rutier pentru drumurile modernizate este foarte buna. Pentru drumurile satesti, vicinale si de exploatare sunt necesare lucrări de modernizare, deoarece calitatea infrastructurii este nesatisfacatoare, iar pentru unele portțiuni latimea acestora nu corespunde cu clasa de incadrare, punand probleme in desfasurarea traficului rutier.

In interiorul intravilanelor localităților componente, tramele stradale reflecta dezvoltarea in timp a acestora, trama stradala fiind influentata de formele de relief(zona dealuri).

Exista deasemenea o serie de drumuri interioare locale ce asigura legaturi intre zonele de locuit. Circulatia interioara in cadrul localităților, si in afara acestora necesita intervenții, modernizari, corectari de trasee, panta, curbe, imbracaminti, elemente geometrice.

Se observa lipsa trotuarelor a unor piste pentru biciclete a drumurilor agricole, si silvice. Se impune crearea unor trasee si circuite rutiere pentru ciclism si a unor amenajari adecvate pentru sport cu motor si nu numai.

In perioada 2017-2020 au fost derulate investiti in modernizarea drumurilor locale care au condus la o modernizare a sistemului rutier si o accesibilizare buna a localității :

Este necesara continuarea lucrarilor de modernizare a drumurilor de interes local, inclusiv a drumurilor agricole si forestiere .

Toate drumurile locale au fost identificate, măsurate, sunt în curs de elaborare documentații topografice care să confirme elementele de bază ale fiecărui drum. Ulterior finalizării lucrărilor topografice și de cadastru se va proceda la actualizarea domeniului public al comunei Crasna, în așa fel încât acesta să reflecte cu loialitate toate drumurile din localitate.

Trebuie avut în vedere faptul că atragerea potențialilor investitori, dezvoltarea localității și valorificarea potențialului local nu se poate realiza fără o infrastructură rutieră corespunzătoare. Transportul de persoane și marfă este asigurat numai cu mijloace auto, aparținând persoanelor fizice și juridice. Există operatori de transport care asigură curse regulate atât din comună către reședința de județ, cât și din orașele apropiate și reședința de județ către Comuna Crasna.

Sunt necesare piste de biciclete și trasee turistice dedicate cicloturismului, turismului de drumeție și de observație. De asemenea pentru dezvoltarea integrată a zonei este de dorit realizarea unui complex care să asigure servicii și infrastructura adecvată pentru turism, sport cu motor, carting și alte activități.

Infrastructura fizică – alimentare cu apă și canalizare

Sistemul public de alimentare cu apă și canalizare face parte din sfera serviciilor comunitare de utilități publice și are ca obiectiv principal captarea, tratarea, transportul, înmagazinarea și distribuirea apei potabile tuturor utilizatorilor de pe teritoriul localității Crasna, respectiv colectarea, transportul, epurarea și evacuarea apelor uzate. Serviciul de alimentare cu apă de pe raza comunei Crasna se organizează pentru satisfacerea nevoilor comunității locale și cuprinde următoarele activități :

- captarea apei brute, din surse de suprafață sau subterane;
- tratarea apei brute
- transportul apei potabile;
- înmagazinarea apei;
- distribuția apei potabile

Comuna Crasna are o infrastructură rutieră de peste 112 km de drumuri (în afara drumurilor forestiere), rețea alimentare cu apă în sistem centralizat cu o lungime de peste 11 km, fiind în execuție extinderea rețelei de alimentare cu apă la nivelul întregii comune și execuția sistemului de canalizare.

Alimentarea cu apă în sistem centralizat – se face din mai multe izvoare, captate într-un rezervor de 150 mc, din care apa pornește gravitațional în rețea, a cărei lungime are 11 km, sunt

alimentate în prezent satele Crasna, Cărpiniș, Radoși, Crasna din Deal și Dumbrăveni; se află în execuție extinderea rețelei de distribuție și pentru satele Crasna, Drăgoești și Buzești.

Comuna dispune în prezent de sistem centralizat de alimentare cu apă potabilă și parțial de canalizare care acopera doar unele sate. În momentul de față se afla în derulare un proiect ce propune extinderea sistemului de canalizare menajeră din satul Dragoiești și realizarea unui sistem de canalizare nou, cu stație de epurare în satul Carpinis.

Autoritățile locale din Comuna Crasna au solicitat finanțare pentru modernizarea sistemului de alimentare cu apă;

- În localitate sunt patru sisteme care furnizează apă potabilă
- trei sisteme care dau apă menajeră, acestea urmând să fie modernizate
- vor fi forate puturi industriale pentru a rezolva problema apei în perioadele secetoase.

Sistemul de alimentare cu apă este format din:

- Sistem de alimentare cu apă Crasna, Dragoiești, Dumbrăveni, Buzesti cu 2 surse :
 - Captare de suprafață din paraul Sunatoarea;
 - Sursa de alimentare cu apă subterană – put forat (Sunatoarea);
 - Captarea de suprafață din paraul Blahnita;
 - Sursa de alimentare cu apă subterană – put forat (la Carstoc)

Sistemul deservește 690 gospodării, toate bransate și contorizate cu un volum de apă autorizat de 130000 mc/an.

- Sistem de alimentare cu apă Aniniș Deal și Aniniș Vale : captare de suprafață din paraul Aniniș, volum anual 42.942 mc/an

Sistemul deservește un număr de 320 gospodării, din care toate realizate bransament, fără cămin de vizitare și fără control cu un volum de apă autorizat de 65211 mc/an

- Sistem de alimentare cu apă satele Radoși și Carpinis – sursa de alimentare cu apă, paraul Ghia.

Sistemul deservește un număr de 610 gospodării, din care 350 având realizate bransamente, fiind contorizate din acestea 120 gospodării, diferența neavând amplasat cămin de vizitare și nici contor cu un volum de apă autorizat de 100622 mc/an.

Serviciul de canalizare de pe raza comunei Crasna se organizeaza pentru satisfacerea nevoilor comunitatii locale si cuprinde urmatoarele activitati:

- colectarea, transportul si evacuarea apelor uzate de la utilizatori a statia de epurare;
- epurarea apelor uzate si evacuarea apei epurate in emisar;
- evacuarea, tratarea si depozitarea namolurilor si a altor deseuri similare derivate din activitati
- evacuarea apelor pluviale si de suprafata din intravilanul localitatilor

Comuna Crasna beneficiaza in acest moment de un sistem de canalizare clasic de 2.6 km. Se află în implementareun proiect prin care s-au gandit retele individuale pentru fiecare sat sau catun, cu scurgere stanga-dreapta, cu 7 sisteme stil container SBR.

De asemenea este necesar a se identifica o soluție care să rezolve și problema apelor pluviale, în așa fel încât și acestea sa fie preluate din rigole și deversate organizat, în emisar.

Extinderea canalizarii, bransarea populatiei constituie priorități viitoare.

Alimentarea cu energie electrică

Alimentare cu energie electrică este asigurată pentru toți locuitorii comunei Crasna, indiferent de locația acestora. Se doreste extinderea rețelei de alimentare cu energie electrica in zonele ce reprezinta interes pentru dezvoltarea turismului, agriculturii, zootehniei , dezvoltare industrială.

Iluminatului public este la parametri buni prin grija permanentă a autorităților locale pentru asigurarea luminii în locurile publice, pe timp de noapte, cu protejarea mediului înconjurător prin consumarea economică, fără risipă a energiei.

Asigurarea unui iluminat inteligent, a unor rețele eficiente se constituie în priorități viitoare pentru comuna.

Toate satele comunei sunt conectate la Sistemul Energetic Național, prin Linii Electrice Aeriene (LEA) de joasă și medie tensiune și 8 posturi de transformare, linia de alimentare fiind axul Tg. Cărbunești – Novaci, de 20 kW;

Alimentarea gaze naturale

Nu exista retea de distribuție a gazelor naturale. Este necesara introducerea si realizarea unei rețele inteligente de alimentare si distributie gaze naturale. Se vor pregati documentatiile necesare pentru a obtine aprobarile necesare introducerii gazelor naturale, la nivel de comuna.

Telefonie și telecomunicații și Poșta

Reteaua de telecomunicații este caracterizată printr-o evoluție pozitivă în perioada ultimilor ani, atât din punct de vedere al ariei de acoperire cât și din punct de vedere calitativ, astfel sistemul de telecomunicații aferent teritoriului comunei Crasna asigură în prezent un acces sporit și rapid locuitorilor regiunii la rețeaua națională și internațională de telecomunicații.

Pe teritoriu sunt recepționate principalele posturi de televiziune, rețeaua de televiziune prin cablu fiind funcțională în toate localitățile aparținând comunei. O evoluție spectaculoasă care se înscrie în tendințele existente la nivel național a avut-o telefonie mobilă, astfel conectarea la internet se face prin telefonie fixă și mobilă, aceasta fiind disponibilă și funcțională în toate localitățile.

Telefonie fixă și mobilă, internetul și televiziunea prin cablu sunt servicii care nu lipsesc de pe raza comunei. Rețeaua de telefonie fixă digitală precum și rețelele de telefonie mobilă cu acoperire pe toată raza comunei satisfac pe deplin necesitatea comunicării. Internetul atât prin rețeaua de telefonie fixă, internetul mobil cât și cel prin fibră optică, este de asemenea accesibil în orice punct al comunei.

5. Situație economică

Economia județului Gorj se caracterizează printr-o structură industrial-agrară. Pe teritoriul județului Gorj la nivelul anului 2018 erau 6784 de unități active.

Din totalul de 75145 salariați câți erau înregistrați în județul Gorj în 20192 (de 1,03 ori mai mulți comparativ cu anul 2018):

- 2,17% erau în agricultură și silvicultură;
- 17,1% în industria energetică;
- 13% în industria prelucrătoare;
- 12,7% în producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat;
- 2,4% în distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor și activități de decontaminare;
- 8,18% în construcții;
- 14,7% în comerț cu ridicata și cu amănuntul;
- 4,9% în transport și depozitare;
- 3,4% în hoteluri și restaurante;
- 0,8% în informații și comunicații;
- 1% în intermediere financiară și asigurări;
- 0,3% în tranzacții imobiliare;
- 2,4% în activități profesionale, științifice și tehnice;
- 6,7% în activități de servicii administrative și servicii de suport;

- 4,8% în administrație publică, apărare și asigurări sociale din sistemul public;
- 7,5% în învățământ;
- 9,2% în sănătate și asistență socială;
- 1,1% în activități de spectacole, culturale și recreative;
- 0,6% în alte tipuri de activități în afara celor menționate.

Diversificarea redusă a sectorului servicii în ansamblu este consecința dezvoltării cu precădere a serviciilor conexe sectoarelor economice dominante (producție de energie și industrie extractivă).

În județul Gorj industria s-a dezvoltat cu precădere pe baza valorificării resurselor naturale locale, și anume: cărbune (lignit), hidrocarburi, materiale de construcții, lemn, cât și a unor produse agricole, acestea fiind la baza apariției anumitor tipuri de activități integrate din domeniul energetic (exploatarea lignitului și utilizarea lui în termocentrale pentru producerea de energie electrică și termică; producția de mașini și utilaje, piese de schimb pentru industria extractivă și energetică), materialelor de construcții (utilizarea calcarului în industria cimentului și a argilei refractare pentru obținerea cărămizilor refractare), masei lemnoase (fabrici de prelucrare a lemnului provenit din exploatarea forrestiere) etc.

In contextul județean prezentat , comuna Crasna înregistrează probleme similare cu localitățile rurale din județul Gorj.

Pentru o analiză corectă a locului pe care îl ocupă economic comuna Crasna în ansamblul județului Gorj, trebuie amintit faptul că, pe ansamblu, județul beneficiază de un potențial natural, care a determinat dezvoltarea unor activități economice de bază: industrie extractivă (lignit și resurse de balastiere), exploatare masă lemnoasă, agricultura.

- **Industria** - Pe teritoriul comunei industria prelucrătoare poate constitui un sector de creștere economică, obținute mergând către:
 - ❖ Promovarea și sprijinirea unor activități agro-silvice,
 - ❖ valorificarea resurselor naturale din zonă,
 - ❖ dezvoltarea parteneriatului public privat,
 - ❖ susținerea și încurajarea întreprinderilor mici și mijlocii pot constitui un complement viabil pentru activitatea industrială viitoare a comunei.
- ***Agricultura***

Condițiile climatice permit plantelor de cultură să dezvolte întreg ciclul vegetativ, putându-se obține producții mari. Se practică cultivarea plantelor pentru înmulțire, cultivarea legumelor, a rădăcinoaselor și a tuberculilor, cultivarea fructelor semintoase și sămburoase.

Este necesar un complex de măsuri pentru a deveni cu adevărat o activitate economică ce permite dezvoltarea comunei în următorii ani cum ar fi:

- exploatații viabile și asigurarea de servicii necesare acestora;
- formarea unor structuri de producție corespunzătoare condițiilor pedoameliorative și nevoilor de consum ale populației
- măsuri de protecție a terenurilor agricole valoroase și sporire a calității solurilor degradate prin lucrări de îmbunătățiri funciare și pedoameliorative;
- formarea profesională a lucrătorilor agricoli;
- revigorarea terenurilor destinate plantațiilor viticole, pomice, pajști naturale, izlazuri comunale;
- stoparea declinului efectivelor de animale;
- crearea unei rețele de colectare, depozitare și valorificare a producției agricole și zootehnice.

Așezarea localităților componente ale comunei, relieful și solul asigură condiții pentru desfășurarea unor activități agricole cu productivitate ridicată. Terenul agricol, aflat în cea mai mare parte în proprietate privată, este cultivat cu : cereale, leguminoase, pomi fructiferi și viță de vie. O suprafață considerabilă este acoperită cu pășuni și fânețe ce asigură posibilități de creștere a animalelor .

O atenție deosebită trebuie să se acorde reabilitării viticulturii, având în vedere faptul că atât solul cât și climatul județului, ca și al comunei, sunt favorabile dezvoltării podgoriilor în vederea obținerii unor soiuri de vinuri de calitate superioară.

Așa cum rezultă din bilanțul teritorial al comunei resursele forestiere și terenul agricol pot crea suportul dezvoltării economiei viitoare a comunității locale alături de exploatarea de resurse ale subsolului.

O bogăție naturală de mare însemnătate o reprezintă resursele forestiere care dețin o mare suprafață, respectiv 11.215 ha în raport cu suprafața totală a teritoriului care este de 20908.47 ha ceea ce reprezintă un procent de 53.64% față de aceasta, influențând în acest mod viața și activitatea locuitorilor, înregistrându-se eforturi deosebite pentru valorificarea pădurilor, pentru amenajarea

locurilor de odihna si agrement, de valorificare a functiilor de protectie contra fortelor naturale cu efect distructiv si de asigurare a rezervelor de apa potabila cât și prin rolul deosebit de important în protejarea mediului.

Întreprinderile Mici și Mijlocii

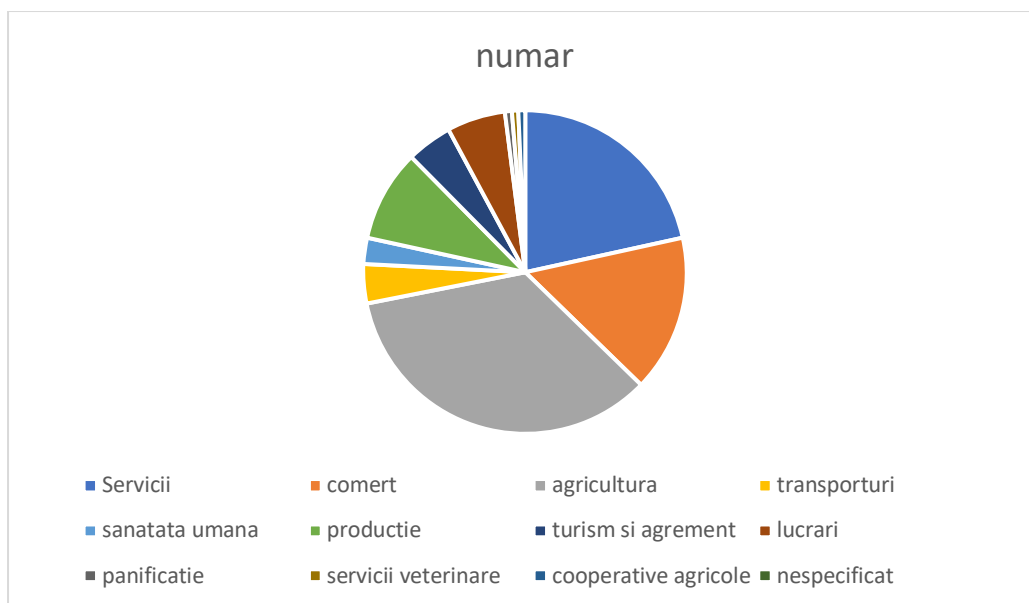
O analiză efectuată la nivelul întregului județ Gorj după Structura întreprinderilor și după numărul de angajați evidențiază o dominare a microîntreprinderilor, ca urmare a politicilor de încurajare a sectorului antreprenorial promovate de guvern. Analiza sectorului antreprenorial din județul Gorj a subliniat nevoia acută de intervenție a factorilor de decizie pentru sprijinirea acestui sector, confruntat cu blocaje severe datorită crizei financiare.

Analiza de detaliu a structurii întreprinderilor evidentiază dependența firmelor mici și mijlocii de marile companii, din subordinea statului, care beneficiază de suport de la nivel guvernamental.

În prezent, Comuna Crasna, ca și celelalte comune din zona continuă să depindă în mare măsură de centrele urbane din proximitate pentru furnizarea și accesarea acestora.

Din perspectiva dezvoltării economice, desi existența unei economii locale bazate strict pe agricultură poate constitui o oportunitate, o economie în care s-au manifestat deja tendinte de diversificare și consolidare este mai atractivă din punctul de vedere a investitorilor și are un potențial mai ridicat de creștere. Inițiativa antreprenoriala este segmentul distinct în procesul de creare a unei întreprinderi, care face ca ideea sa se materializeze.

Conform datelor preluate de la Oficiul National al Registrului Comertului , în Comuna Crasna își desfășoara activitatea Cooperative Agricole, Intreprinderi Individuale si societati comerciale cu activitate diversa . Așa cum se observa din lista agentilor economici inregistrati ca persoane juridice, la nivelul UAT Comuna Crasna , avem urmatoarea structura : Servicii – 33 ; Comert – 24; Agricultura – 53 ; Transporturi terestre -6 ; Sanatate si servicii pentru sănătate umana – 4; Productie – 14; Turism - 7;Agrement – 4; Lucrari -9; Panificatie – 1; Activitati sanitar veterinare -1;Cooperative agricole - 2;Nespecificat -10.

Este important de remarcat ca sectorul de servicii este foarte diversificat

Resursele forestiere locale au un rol important în dezvoltarea comunei prin masa lemnoasă asigurată și prin rolul important în protejarea mediului. Aceste resurse sunt valorificate prin intermediul domeniilor de activitate : comerțul cu ridicata al materialului lemnos și al materialelor de construcții și echipamente sanitare, exploatare forestieră, comerț cu ridicata al materialului lemnos, silvicultura și alte activități forestiere, fabricarea de mobilă, fabricarea unor elemente de dugherie și tâmplărie, pentru construcții.

Este importantă prezența unui număr mare de întreprinderi individuale ce desfășoară activități agricole. Apariția acestora înseamnă apariția unor forme juridice de activitate agricolă care pot accesa fonduri nerambursabile în scopul dezvoltării fermelor în formare. De asemenea este foarte importantă prezența pe raza comunei a doua cabinete de medicina de familie ce asigura asistenta medicala pe raza comunei si a unui cabinet veterinar. Aprovizionarea și distribuirea medicamentelor de uz uman se face la nivelul comunei prin puncte farmaceutice, amplasat în satele Aninisu de Vale si Radosi.

- ***Meșteșugurile***

Întreaga comună a căpătat individualitate artistică prin originalitatea cântecului, jocului, portului și arhitecturii populare. S-au practicat din cele mai vechi timpuri meșteșuguri precum lucrul manual, dulgheria, tâmplăria, zidăria.

- ***Turismul*** - Zona comunei Crasna detine un deosebit potential turistic, existand numeroase monumente istorice si de arhitectura ca obiecte protejate de interes național, vestigii arheologice, elemente tradiționale specifice, folclorice, arhitecturale sau istorice.

Potentialul turistic al dealurilor Getice care include si comuna Crasna ca si vecinatatea arealului turistic Targu-jiu si Parâng -Novaci asigura comunei condiții optime pentru promovarea unor forme

variate de turism precum turismul itinerant cu valente culturale si istorice (comuna fiind un centru important etnocultural si folcloric) ca si de tranzit către alte zone limitrofe extrem de interesante, respectiv zona montana din imediata apropiere

(pentru turism montan, turism speologic, alpinism). Zona respectiva din care face parte teritoriul comunei Crasna, respectiv arealul turistic Parâng- Novaci (definit prin Planul de Amenajare a Teritoriului județului Gorj) este deosebit si se circumscrie zonei centrale si de est a județului si cuprinde o concentrare deosebita de obiective turistice, atât in aria deluroasa si depresionara subcarpatica, cat si cea montana care se individualizeaza prin:

- Aspecte peisagistice de mare diversitate si frumuseti, atât in dealurile subcarpatice cat si in munti;
- Versantii sudici ai munților parang si Capatanei, cu peisaje de mare atractivitate;
- Forme carstice spectaculoase - abrupturi calcaroase , pesteri,(Muierilor,etc);
- Areale forestiere extinse in aria montana, locuri ideale pentru recreere si odihna;
- Domeniul schiabil de larga extensie in zona Ranca, la peste 1500 m altitudine, cu mari posibilități de amenajare;
- Prezenta pelor cu proprietati terapeutice care au permis dezvoltarea statiunii balneoclimatice de interes regional Sacelu;
- Existenta unor importante areale impadurite ce detin un fond cinegetic deosebit de valoros pentru practicarea vanatorii sportive;
- In multe localitati, printre care si comuna Crasna, exista monumente istorice si de arhitectura;
- O accesibilitate lejera cu punct de plecare din municipiul Târgu Jiu.

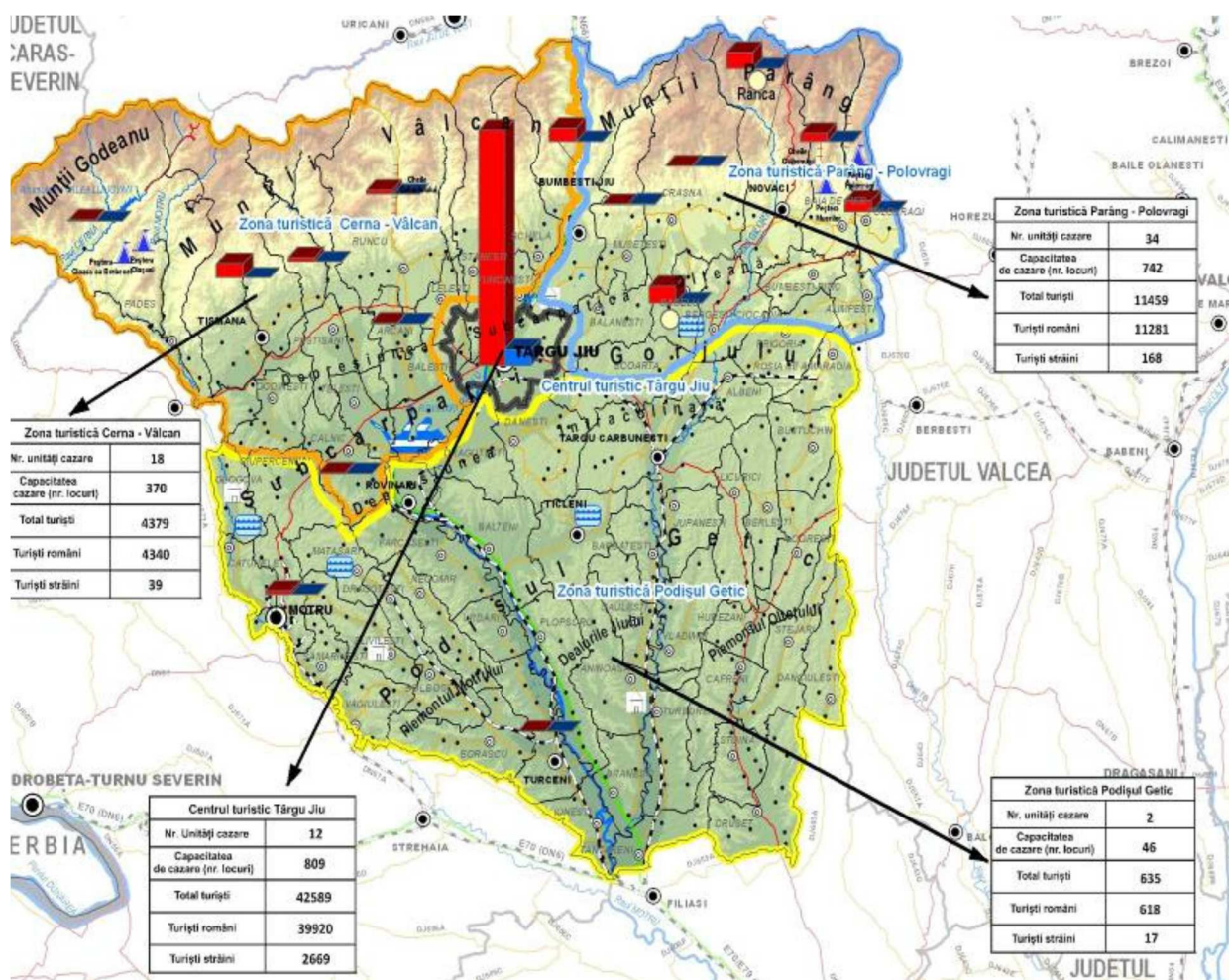
Un argument in sprijinul activităților de dezvoltare a turismului in comuna il constituie cuprinderea in documentele oficiale a unor obiecte de interes major.

Comuna detine un potential turistic complex , determinat atât de cadrul natural generos (relief, hidrografie, flora, fauna) cat si de cadrul construit (case de locuit, biserici , case boieresti) ce pot constitui atractii turistice de mare importanta. Deasemeni, ocupatiile tradiționale, datinile si obiceiurile populare specifice ar putea fi puse in valoare crescand astfel atractivitatea turistica a localității.

Obiective turistice – religioase (de cult crestin) :

- Manastirea Crasna, construita in anul 1636 de catre marele pitar Dumitru Filisanu
- Biserica de lemn *Intrarea in Biserica* datata din secolul al XIX-lea
- Biserica de lemn *Cuvioasa Paraschiva* din Aninisu din Vale datata in anul 1800
- Manastirea Icoana din satul Carpinis
- Biserica de lemn *Intrarea in Biserica* datata in 1738

- Biserica de lemn *Izvorul Tamaduirii* din satul Dragoiesti datata in 1760
- Biserica *Cuvioasa Paraschiva* din satul Dragoiesti datata in 1760
- Biserica din lemn *Sfintii Ingeri* din satul Dragoiesti datata in 1833
- Biserica de lemn *Adormirea Maicii Domnului* din satul Dumbraveni de la 1768
- Monumentul lui *Constantin Ivanus* din satul Buzesti
- Monumentul Fratilor Buzesti din satul Buzesti

LEGENDA

Aspecte de potențial ce pot fi valorificate:

- Zonă cu specific pastoral, păstrătoare de tradiții populare;
- Zonă cu valoare peisagistică mare a unităților de relief;
- Zonă cu forme de relief deosebite (plaiuri, gol alpin, puncte de belvedere);
- Zonă cu accesibilitate ușoară și medie către obiectivele turistice;

Distanță mică, 20 km, față de DN 66 (E 79);

- Localitate situată pe drumul județean 665 modernizat .
- Climat montan și submontan plăcut, cu parametri meteorologici ce oferă posibilitatea practicării turismului pe tot timpul anului;
- Mediile lunare, anuale și multianuale ale precipitațiilor nu afectează activitatea turistică;
- Elemente de interes turistic:

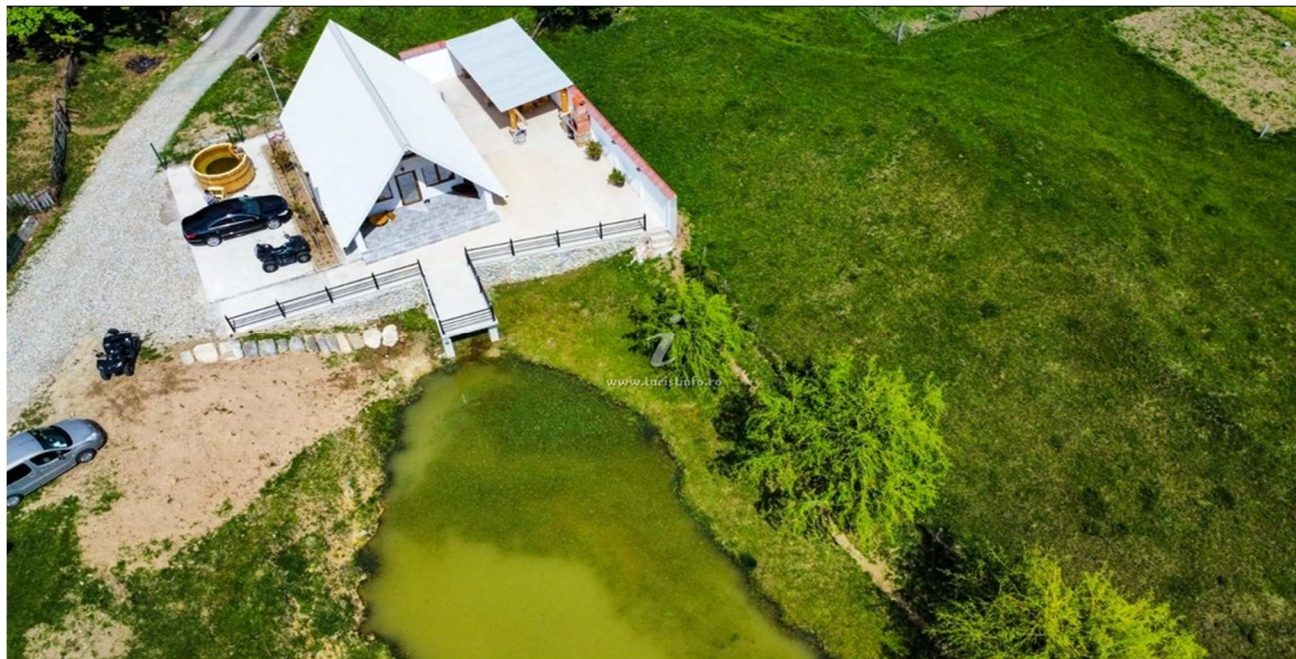
- religios: Schitul Crasna și Manastirea Icoana

- natural: zona subalpină și alpină înaltă a muntelui Parâng;

- sportiv/montan: trasee turistice de montgne -bike, cicloturism, ATV, vânătoare/pescuit etc.;

Zona nu este sub nici o influență de poluare, practic are grad de poluare aproape de minim, poate valorifica produse naturale, ecologice. Structurile de cazare și agrement realizate în anii 2000 -2024 dovedesc potențialul turistic al Comunei Crasna (date și imagini preluate de pe site-ul : <https://www.turistinfo.ro/crasna/cazare-crasna>)

- Cabana A.lakeview din Crasna - [Crasna](#), [sat Cărpiniș](#), str. Mănăstirii, nr. 24 .

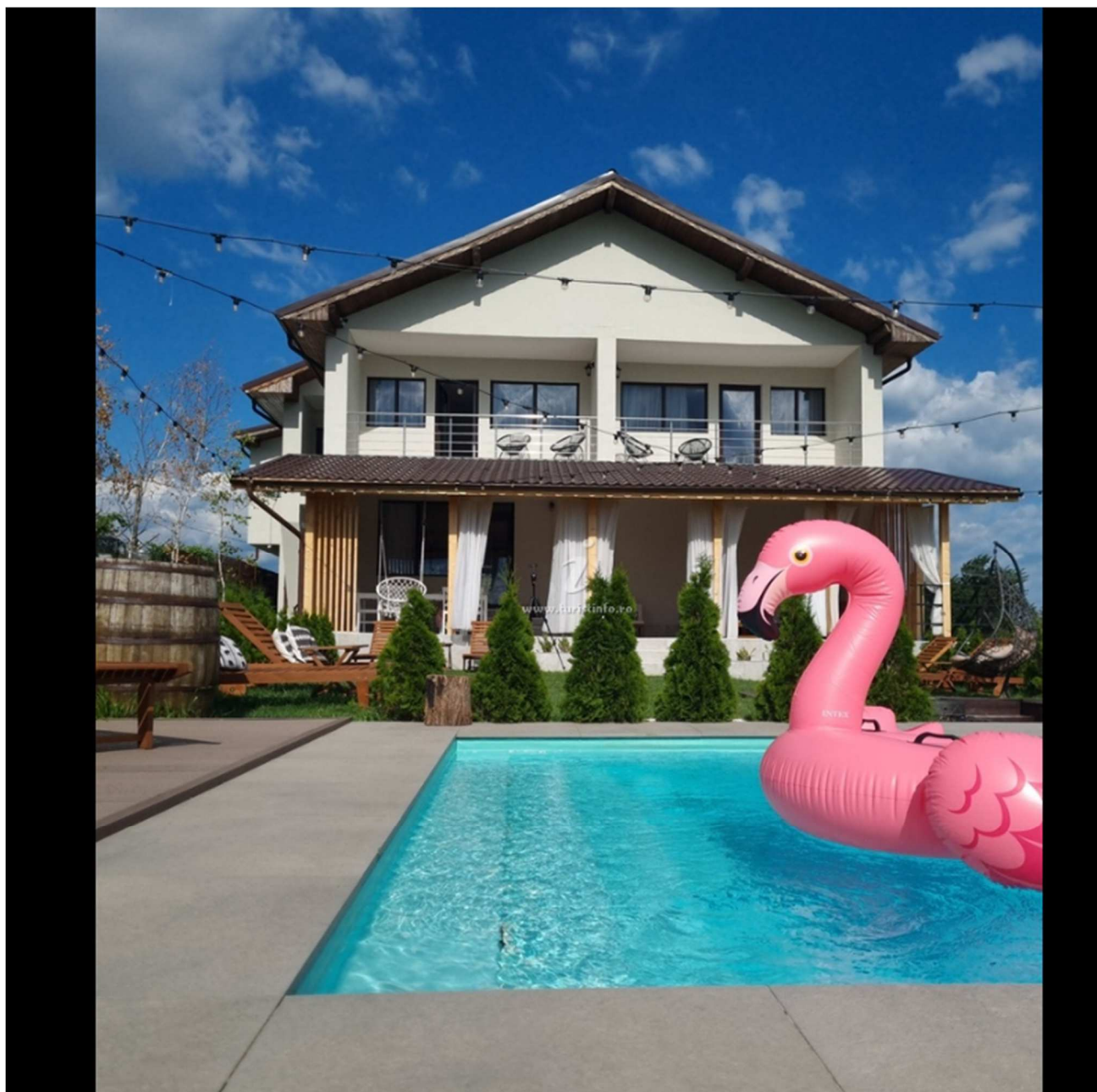

Pensiunea La Poalele Muntelui din Crasna - **Sat Aninisu din Deal** , str. Primăverii, nr. 10

17/19

Casa de vacanță R House din Crasna , sat [Crasna](#), str. Brădățel, nr. 144

Pensiunea Alexandru din Crasna , [sat Cărpiniș](#), str. Cărpiniș, nr. 421:

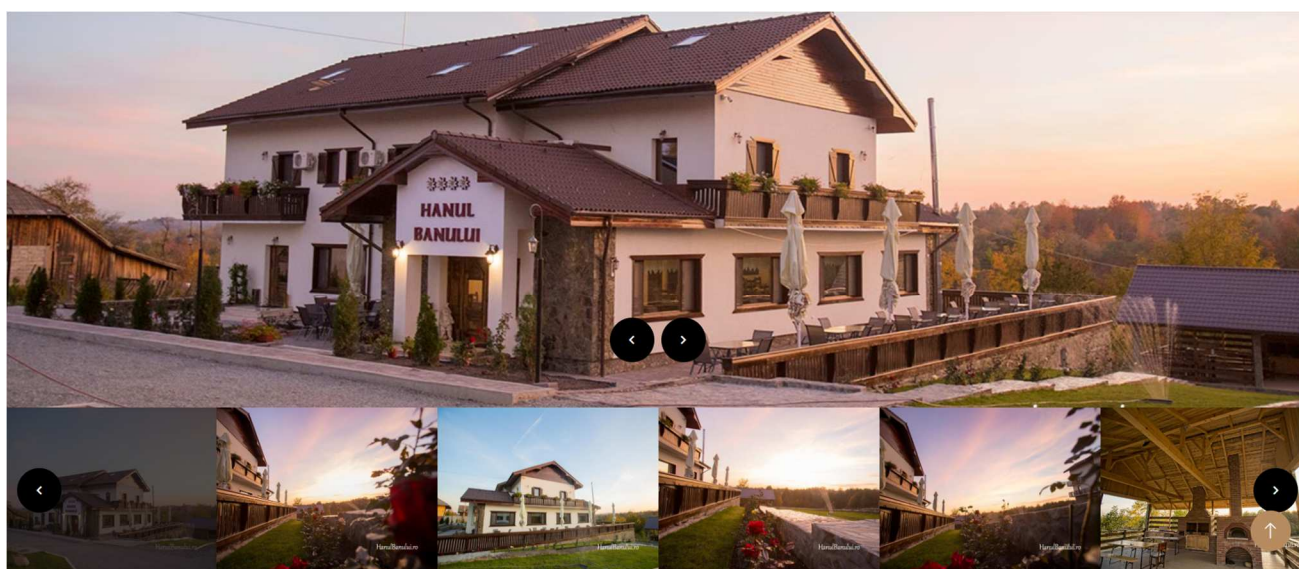
Bungalow-uri Aquacool din Crasna -str. Principală, nr. 7

Pensiunea Alex și Maria din Crasna - str. Cărpiniș, nr. fn

Pensiunea Hanu Banului

CASA LAVINIA CRASNA GORJ - STRADA PRINCIPALA, COM CRASNA, SAT ANINISU DIN VALE, NR 109,

Căsuța de la țară - [Strada Petresti 224A](#), 217169 Carpinis, Comuna Crasna, Judetul Gorj

Green Heaven Resort Crasna

1/56 imagini

Green Heaven Resort Crasna

1/12 imagini

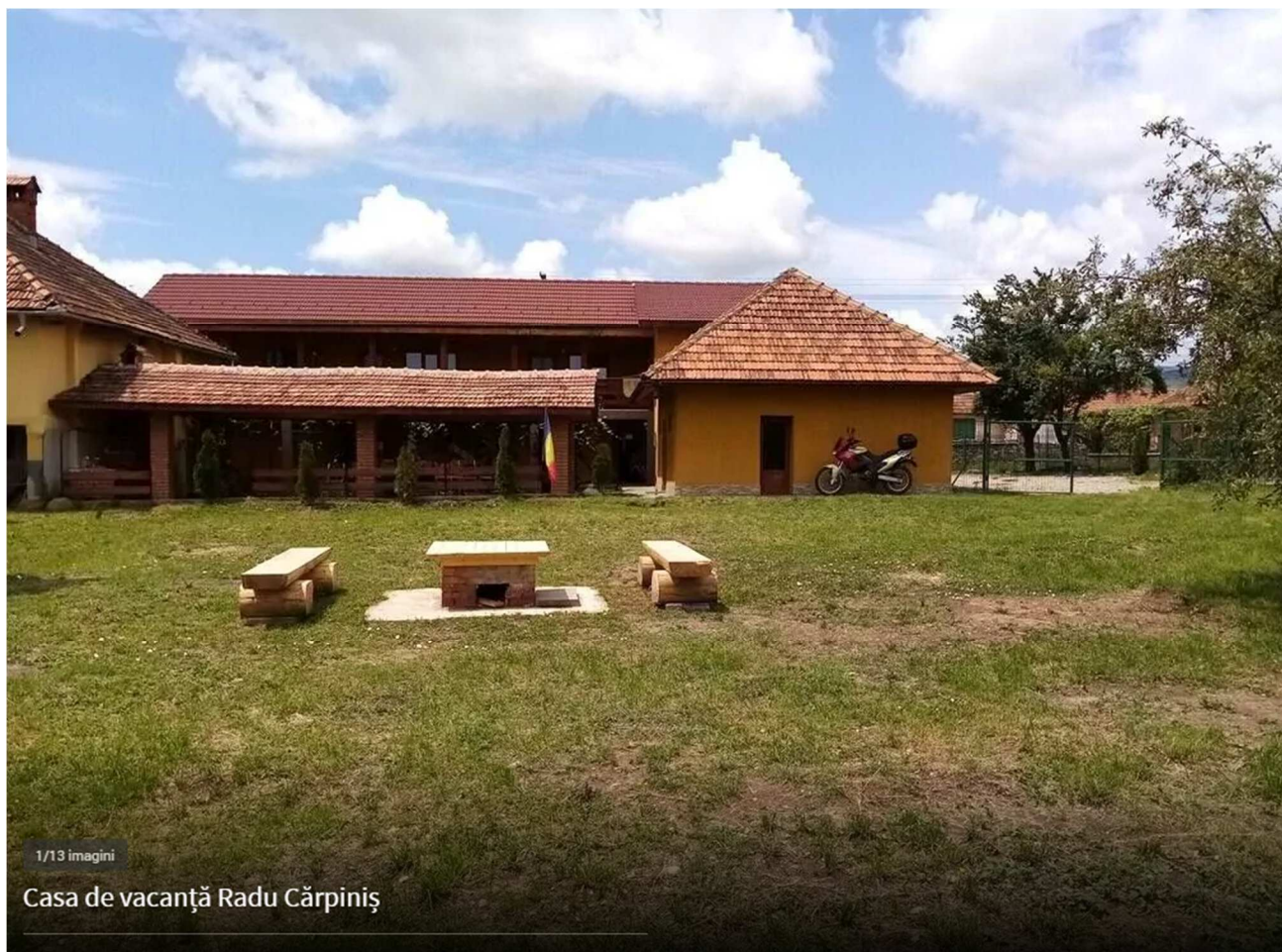
Pensiunea Ramona Cărpiniș

travelmini

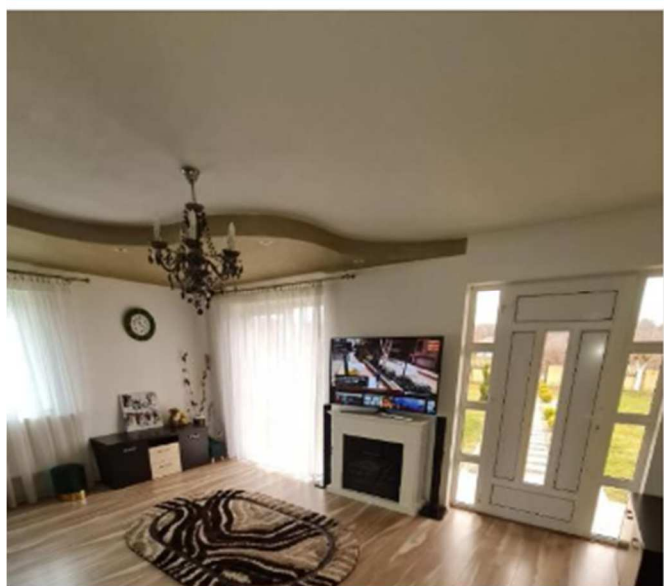
1/22 imagini

Pensiunea Crasna Aninișu din Vale

Casa de vacanță Radu Cărpiniș

Casa din povesti - [com. Crasna](#); str. Valeni; nr. 30; jud. Gorj,

Aspecte identificate ce impun masuri pentru dezvoltarea localității :

- **Structuri de cazare și alimentație insuficiente – .20 unitati de cazare în Crasna;**
- Lipsa unor programe turistice specifice locului, cu valorificare mestesuguri, traditii, folclor local;
- Lipsa unor branduri locale, gastronomie, produse locale, artizanat, suveniruri;
- Drumurile de acces către golul alpin al masivului Parâng nemodernizate, acces dificil pentru autoturisme;
- Nu există obiective turistice majore , atractive turistic (structuri de agrement) generatoare de venituri directe;
- Obiectivele de interes turistic local sunt insuficiente pentru a considera zona de interes turistic mare, nu sunt pregătite corespunzător și în acest moment ar putea corespunde doar pentru turismul de tranzit;
- Lipsa unor materiale promoționale cu destinație directă către zonă;
- Lipsa unor materiale promoționale cu destinație către restul obiectivelor turistice ale județului Gorj;
- Semnalizare rutieră neatractivă a obiectivelor turistice la intrările în localitate sau la intersecțiile de drumuri;
- Nu există panouri de informare turistică;
- Nu există nici o punere în valoare a potențialului, imaginii sau a produselor naturale (castane, nuci, fragi, ciuperci, alune etc.) ale arealelor protejate ale zonei de către custozii acestora.

Tendințe de extindere a arealului natural protejat -Partea de nord de zonei montane aferente comunei pentru a asigura continuitatea teritorială și compactarea unei suprafețe cât mai mari în vederea declarării Parcului Național Parâng.

Mărirea suprafeței protejate natural nu constituie neapărat un avantaj în dezvoltarea turismului, permanenta mărirea a arealului natural protejat se datorează impunerii unor indicatori pur matematici „14% din suprafața teritorială să fie declarată zona protejată modelul european”. Acest lucru, corelat cu excesul de zel al unor funcționari din cadrul APM, poate întârzia sau opri definitiv dezvoltarea turistică , respectiv economică, a unei zone.

Alte aspect cu impact asupra activitatii economice din zona:

- ❖ Posibilități de producție/valorificare de produse naturale, ecologice - (castane, nuci, fructe de pădure, ciuperci);
- ❖ Posibilități de dezvoltare a unui fond de vânătoare în zona – Valea Largă – Culmea Alunilor (regim proprietate, pădurile statului și persoane fizice);

Necesitati identificate din discutiile cu cetatenii comunei :

- ❖ Este necesară realizarea unor materiale cu dublu impact suvenir/material promoțional, gen minialbum foto sau CD multimedia (în română și 2-3 limbi de circulație internațională) al cărui conținut să prezinte în prima parte zona Crasna și apoi zona turistică a Gorjului;
- ❖ Sunt necesare acțiuni de dezvoltare structuri de cazare în următoarea perioada coroborate cu acțiuni de promovare turistică.

2.2. Profil economic

Performanța unui stat din punct de vedere economic este dată de nivelul său actual de dezvoltare, de productivitatea afacerilor și, într-o lume a piețelor integrate, de capacitatea sa de a exporta bunurile și serviciile pe care le produce.

Activitatea economică este definită ca fiind „acel proces economic care reflectă faptele, actele, comportamentele și deciziile oamenilor prin care au loc atragerea și utilizarea resurselor pentru a produce bunuri și servicii în scopul satisfacerii intereselor economice”. O altă definiție a conceptului de activitate economică este “ansamblul acțiunilor umane prin care se urmărește obținerea de bunuri materiale și servicii de orice fel, necesare satisfacerii trebuințelor de viață normală, în condițiile unor resurse limitate”⁵.

Obiectivul național Orizont 2030, are în vedere: „apropierea de nivelul mediu realizat la acea data de țările membre UE din punctul de vedere al producției și consumului durabile.”

În completarea dezideratelor de mai sus vine și Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030, potrivit căreia pe plan economic este nevoie de garantarea unei creșteri economice pe termen lung de care să beneficieze cetățenii României. Deși economia unei țări adeseori se măsoară prin cifre, care nu iau în considerare potențialul cetățeanului, transformarea economiei într-una durabilă și competitivă necesită un nou mod de acțiune care să se centreze pe inovație, optimism și reziliența cetățenilor.

Uniunea Europeană promovează spiritul antreprenorial ca factor cheie al creșterii competitivității economice, ceea ce se poate obține doar dezvoltând o cultură antreprenorială la scară europeană încurajând conturarea unei mentalități corespunzătoare și a unor competențe adecvate în domeniul antreprenorial. Educația antreprenorială este deosebit de importantă în cadrul oricărui sistem de învățământ. Acest lucru este confirmat și de studiile realizate de către Comisia Europeană, care evidențiază faptul că persoanele care au participat în cadrul unor programe de educație antreprenorială și-au manifestat intențiile și aptitudinile antreprenoriale într-o măsură mai mare decât cei care nu au participat, și-au găsit mai repede un loc de muncă după finalizarea studiilor, s-au remarcat la locurile de muncă prin inițiativă și inovativitate și au demarat mai multe companii comparativ cu cei care nu au beneficiat de astfel de programe.

Integrarea în Uniunea Europeană și statutul de “țară membră cu drepturi depline” a deschis granițele și piețele locale pentru firmele străine cele mai competitive. Firmele românești pot alege furnizorii de materii prime și materiale mai ieftini și/sau mai buni, au un acces sporit la tehnologii noi, pot să își desfășoare produsele și să își ofere serviciile pe întreaga piață a Uniunii Europene, să coopereze cu diferite firme de pe întregul teritoriu unional pentru cercetare, dezvoltare și inovare. Una din oportunitățile oferite de statutul de țară membră a Uniunii Europene este accesul la fondurile structurale.

Structura activităților economice prestate de agenții economici din Târgu Jiu a suferit schimbări, respectiv sectorul secundar a înregistrat o creștere mare în defavoarea sectorului primar. Evoluția a fost determinată de măsurile de reorganizare a producătorilor de energie electrică de sub autoritatea Ministerului Economiei, Antreprenoriatului și Turismului. S-a demarat astfel procesul de înființare al Societății Comerciale Complexul Energetic Oltenia S.A., administrată în sistem dualist, prin Directorat și Consiliu de Supraveghere. Complexul Energetic Oltenia s-a înființat prin fuziunea societăților comerciale: Societatea Națională a Lignitului Oltenia Tg.Jiu S.A., Complexul Energetic Turceni, Complexul Energetic Rovinari și Complexul Energetic Craiova.

Pentru o analiză corectă a locului pe care îl ocupă economic comuna Crasna în ansamblul județului Gorj, trebuie amintit faptul că, pe ansamblu, județul beneficiază de un potențial natural, care a determinat dezvoltarea unor activități economice de bază: industrie extractivă (lignit și resurse de balastiere), exploatarea masei lemnoase, agricultura.

Promovarea și sprijinirea unor activități agro-silvice, valorificarea resurselor naturale din zona, dezvoltarea parteneriatului public privat, susținerea și încurajarea întreprinderilor mici și mijlocii pot constitui un complement viabil pentru activitatea industrială viitoare a comunei.

- **A) Întreprinderi Mici si Mijlocii** - pe raza comunei Crasna activeaza peste 115 societati, cu activitati preponderente in domeniul serviciilor, agriculturii si comerului. (Anexa atasata include societatile care functioneaza pe raza comunei Crasna)

Din punct de vedere al formei de organizare, din cele 115 entitati economice, sunt organizate in baza OU 44/2008 privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale, cu modificarile si completările ulterioare si in baza Legii nr. 31/1990 privind societatile comerciale, cu modificarile si completările ulterioare.

Este importanta prezenta unor entitati economice ce desfasoara activitati turistice, agroturistice , agricole si de acvacultura. Aparitia acestora insemna aparitia unor forme juridice de activitate agricola si de care pot accesa fonduri nerambursabile in scopul dezvoltarii fermelor in formare. Activitatile desfasurate in domeniul cresterii animalelor a generat si infiintarea unor entitati economice pentru desfasurarea activitatilor sanitar veterinare.

De asemenea este foarte importanta prezenta pe raza comunei a trei cabinete pentru asigurarea serviciilor de sanatate umana. Aprovizionarea si distribuirea medicamentelor de uz uman se face la nivelul comunei printr-un punct farmaceutic.

- **B).Agricultura**

Condițiile climatice permit plantelor de cultura sa dezvolte intreg ciclul vegetativ, putandu-se obtine productii mari. Se practica cultivarea plantelor pentru inmultire, cultivarea legumelor si a pepenilor, a radacinoaselor si a tuberculilor, cultivarea fructelor semintoase si samburoase. In comuna exista un de ferme agricole ce au ca domeniu de activitate cresterea altor animale, cresterea bovinelor, cresterea ovinelor si caprinelor, cresterea bovinelor de lapte, cresterea porcinelor, cresterea pasarilor si ferme mixte.Se practica agricultura ecologica

Bosoncea Andrada Maria – Producător produse ecologice în Crasna, județul Gorj

[adaugă o recomandare](#)

Crasna , **Județul Gorj** , com. Crasna, sat Radosi, nr. 229, jud. Gorj 210201 Crasna

Repertoriu de produse: **Plante de nutreț** etc.

13 ianuarie 2024

 [Vezi certificatul](#)

Navlea Laporte Elena Mirabela – Producător produse ecologice în Crasna, județul Gorj

[adaugă o recomandare](#)

Crasna , **Județul Gorj** , com. Crasna, sat Radosi, nr. 82, jud. Gorj 210201 Crasna

Repertoriu de produse: etc.

13 ianuarie 2024

 [Vezi certificatul](#)

Navlea Cornelia – Producător produse ecologice în Crasna, județul Gorj

[adaugă o recomandare](#)

Crasna , **Județul Gorj** , com. Crasna, sat Aninisul Din Vale, nr. 212, jud. Gorj 210201 Crasna

Repertoriu de produse: etc.

13 ianuarie 2024

 [Vezi certificatul](#)

Navlea Constantin – Producător produse ecologice în Crasna, județul Gorj

[adaugă o recomandare](#)

Crasna , **Județul Gorj** , com. Crasna, sat Aninisul Din Vale, nr. 212, jud. Gorj 210201 Crasna

Repertoriu de produse: etc.

13 ianuarie 2024

 [Vezi certificatul](#)

Jianu Ion – Producător produse ecologice în Crasna, județul Gorj

[adaugă o recomandare](#)

Crasna , **Județul Gorj** , com. Crasna, sat. Crasna, nr. 8, jud. Gorj 210201 Crasna

Repertoriu de produse: etc.

13 ianuarie 2024

 [Vezi certificatul](#)

Jianu Flori Ilenus – Producător produse ecologice în Crasna, județul Gorj

[adaugă o recomandare](#)

Crasna , **Județul Gorj** , com. Crasna, sat Crasna, nr. 182, jud. Gorj 210201 Crasna

Repertoriu de produse: etc.

13 ianuarie 2024

 [Vezi certificatul](#)

Jianu Constantin – Producător produse ecologice în Crasna, județul Gorj

[adaugă o recomandare](#)

Crasna , **Județul Gorj** , com. Crasna, sat Crasna, nr. 60, jud. Gorj 210201 Crasna

Repertoriu de produse: etc.

—

Maricoiu Maria I.I. – Producător produse ecologice în Crasna, județul Gorj

[adaugă o recomandare](#)

Crasna , **Județul Gorj** , com. Crasna, sat Dragoiesti, str. Tineretului, nr. 1, jud. Gorj 217165 Crasna

Repertoriu de produse: etc.

13 ianuarie 2024

 [Vezi certificatul](#)

Comanete Nicolae I.I. – Producător produse ecologice în Crasna, județul Gorj

[adaugă o recomandare](#)

Crasna , **Județul Gorj** , com. Crasna, sat Dragoesti, jud. Gorj 210201 Crasna

Repertoriu de produse: etc.

13 ianuarie 2024

 [Vezi certificatul](#)

Cny Farm Progress Cooperativă Agricolă – Producător produse ecologice în Crasna, județul Gorj

[adaugă o recomandare](#)

Crasna , **Județul Gorj** , com. crasna, sat Radosi nr. 308, jud.Gorj, 210201 Crasna

Repertoriu de produse: etc.

tel. 0761422550

4 februarie 2024

 [Vezi certificatul](#)

Cherciu I.D. P.F.A. – Producător produse ecologice în Crasna, județul Gorj

[adaugă o recomandare](#)

Crasna , **Județul Gorj** , com. Crasna, sat Radosi, str. Parang, nr. 9, jud. Gorj 210201 Crasna

Repertoriu de produse: etc.

13 ianuarie 2024

 [Vezi certificatul](#)

Asociația Crescatorilor de Ovine și Bovine “Miorita Ungureana” – Producător produse ecologice în Crasna, județul Gorj

[adaugă o recomandare](#)

Crasna , **Județul Gorj** , com. Crasna, sat Crasna, jud. Gorj 210201 Crasna

Repertoriu de produse: etc.

13 ianuarie 2024

 [Vezi certificatul](#)

Asociația Crescatorilor de Bovine, Ovine, Caprine “Fluierasul” – Producător produse ecologice în Crasna, județul Gorj

[adaugă o recomandare](#)

Crasna , **Județul Gorj** , com. Crasna, sat Aninisul Din Vale, nr. 217, jud. Gorj 210201 Crasna

Repertoriu de produse: etc.

13 ianuarie 2024

 [Vezi certificatul](#)

Agromovis Cooperativă Agricolă – Producător produse ecologice în Crasna, județul Gorj

adaugă o recomandare

Crasna

Județul Gorj

, com. Crasna , sat Radosi, jud. Gorj 210201 Crasna

Repertoriu de produse: etc.

tel. 0765195198

4 februarie 2024

Vezi certificatul

Osbea Mosneni Aniniseni-Radoseni-Carpiniseni – Producător produse ecologice în Crasna, județul Gorj

adaugă o recomandare

Crasna

Județul Gorj

, sat Radosi, comuna Crasna, jud. Gorj, 217165 Crasna

Repertoriu de produse: etc.

13 ianuarie 2024

Vezi certificatul

Isdrariu Ion – Producător produse ecologice în Crasna, județul Gorj

adaugă o recomandare

Crasna

Județul Gorj

, com. Crasna, sat Radosi, nr. 60, jud. Gorj 210201 Crasna

Repertoriu de produse:

Lucernă

Plante de nutreț

 etc.

13 ianuarie 2024

Vezi certificatul

- Asezarea localitatilor componente ale comunei , relieful si solul asigura conditii pentru desfasurarea unor activitati agricole cu productivitate ridicata. Terenul agricol, aflat in cea mai mare parte in proprietate privata, este cultivat cu : cereale , leguminoase,pomi fructiferi si vita de vie . O suprafata considerabila este acoperita cu pasuni si fanete ce asigura posibilitati de crestere a animalelor. Fondul forestier ocupa cca doua treimi din suprafata comunei si are un rol deosebit de important in viata comunitatii, atat prin masa lemnoasa asigurata cat si prin rolul deosebit de important in protejarea mediului.

Resursele forestiere au un rol important in dezvoltarea comunei prin masa lemnoasa asigurata si prin rolul important in protejarea mediului. Aceste resurse sunt valorificate prin intermediul domeniilor de activitate: exploatare forestiera, taierea si rindeluirea lemnului, intermediari in comertul cu material lemnos si materiale de constructii, comert cu ridicata al materialului lemnos si al materialelor de constructii si echipamentelor sanitare.

- C). *Mestesugurile* – Intreaga comuna a capatat individualitate artistica prin originalitatea cantecului, jocului, portului si arhitecturii populare. S-au practicat din cele mai vechi timpuri mestesuguri precum lucrul manual, dulgheria, tamplaria, zidaria. Acestea pot constitui oportunitati de dezvoltare, promovare si vrestere economica.

- D). *Turismul*

Plecând de la peisajele montane existente, zona administrată de Comuna Crasna are un potențial turistic deosebit de frumoz dar nevalorificat la maxim. La peisajul magnific se adauga un bioclimat favorabil, unde asemenea zonelor montane, aerul este curat, puternic ionizat și ozonat, în zona neexistând surse de poluare a aerului. Ospitalitatea localnicilor, tradițiile locale, iscusinta gastronomia ofera unicitate teritoriului comunei Crasna. În acest areal există un bioclimat tonic montan și unul de cruțare, sedativ specific ariei deluroase, amândouă favorabile practicării turismului pe tot parcursul anului. Existența unor importante areale împădurite ce dețin un fond cinegetic deosebit de valoros pentru practicarea vânătorii sportive completează potențialul turistic natural al zonei.

Comuna Crasna are ca vecini zone turistice cu un pitoresc deosebit: orașul Novaci spre est, comuna Voineasa / județul Vâlcea spre nord-est, orașele Petrila și Petroșani spre nord și nord-vest, comuna Crasna spre vest, comuna Bălănești spre sud-vest, Stațiunea balneoclimatică Săcelu și comuna Ciocadia Benghești spre sud.

Cele nouă sate componente (Aninișul din Deal, Aninișul din Vale, Radoș, Cărpiniș, Crasna, Crasna Deal, Drăgoești, Dumbrăveni, Buzești), sunt așezări de tip adunat, iar reședința de comună se află în satul Cărpiniș.

Comuna are un trecut ce merita cunoscut - Atestări documentare

Descoperirile arheologice au dovedit că **zona este locuită de peste cinci mii de ani**, iar satele componente sunt atestate documentar de aproximativ cinci sute de ani. Populația locală a fost supusă de-a lungul ultimelor două secole unor influențe demografice și implicit culturale legate de transhumanța oierilor veniți de peste munte, din Ardeal. Din punct de vedere etnocultural, comuna Crasna reprezintă o zonă de interferență dintre zona etnografică a Olteniei de sub Munte (Gorj) și zona etnografică Mărginimea Sibiului.

Despre comuna și satele componente, pe lângă datele culese de la bătrânii satelor, se mai găsesc documente care indica vechimea satelor și alte aspecte privind începuturile administrative și de așezare a comunei, astfel:

„Satul Cărpinișu își poarta numele (din spusele bătrânilor de la o pădure de carpen, care a acoperit în trecutul îndepărtat o bună parte din suprafața satului – date scrise în legătura cu vechimea satului se găsesc câteva în documentele slavo-române și anume: în anul 1663, Radu Voda Mircea, confirmând stăpânire lui Vladul Bibescu peste o moșie din Jupînesti are ca martori pe Stanciu și Vladu din Cărpinișu. De asemenea în anul 1625, Alexandru Voda, confirmând Dobrifata lui Vlad din Ciocadia, stăpânire peste moșie, are martori pe Dragomir din Cărpinișu.

Din cele sfîrmaze de bătrîni se spune că prin anii 1710-1711 de comuna Cărpinișu aparțineau și satele Ciocadia, Huluba și Aninisu (nu posedam date scrise).

„Satul Betresti, are aceiași vechime ca și satul Cărpinișu cu care are hotar comuna și au format împreună comuna Cărpinișu.”

Satul Crasna, în trecut comuna Crasna, are o origine mai veche decît comuna Cărpinișu (satul), el datînd din timpul întemeieri principatelor adică din secolul al XII-lea.

Satul Radosi are o vechime ca și Cărpinișu și Petrești cu care au avut și au legături comune.

Și în sfîrșit satele Aninisu Deal și Vale care din documente sunt cunoscute scriptic din anul 1644.”

Ape curgatoare: „ Comuna Cărpinișu fiind din regiune de munte este udata de o mulțime de pîraie, însa fara mare importanta întrucît ele avînd izvorul în plaiurile înconjuratoare în timpul verii majoritatea seaca si cele mai mari ramîn cu un debit scazut de apă. Dintre pîraile principale putem cita: pîrul Aninisu, unde hotarul comunei pe o distanta de aproximativ 15 km isvoraste din muntele Rotunda, uda satul Aninisu pîna la hotarul cu satul Huluba (comuna Pociovaliștea, toamna si primavara are un debit de apă care poate actiona mori cu o pereche de pietre, ferestrate de fasonat lemnul cu una pînză, pive, etc., vara însa debitul este scazut si aceste activități sunt întrerupte (vorbim de trecut, findca în prezente toate ferestraiele si morile sunt întrerupte, exceptînd o singura moara care mai funcționeaza pe el. Aceleasi caracteristici le are cel de al doilea pîrîu mai important, care uda satele Cărpinișu si Petresti, pîrîul Ghia. Celelalte pîraie, sunt fara importanta si lipsite toata vara de apă.”

Argitectura locala este deosebita.

Manastirea Icoana este nu numai un lacas de cult ci o adevarata oaza de liniste si frumuseti

Concluzii ca urmare a analizei economiei locale:

Primordial în dezvoltarea comunei și poate una din puținele alternative la dezvoltarea locală, o reprezintă dezvoltarea turismului și a agroturismului, asta coraborat cu dezvoltarea infrastructurii locale și creșterea nivelului calității vieții, aflate într-o creștere în ultima vreme, a ofertei de servicii, a condițiilor de trai din zonă. Numai prin implementarea unor măsuri strategice de dezvoltare, urmărirea cu strictețe a planurilor propuse și implementarea acestor măsuri se va putea realiza o creștere rapidă și vizibilă a nivelului vieții cetățenilor comunei, lucru care ar da aripi dezvoltării economice, singura cale de dezvoltare pe termen lung a comunității locale.

Sunt bine știute interesele turiștilor în a vizita locuri noi, de a gusta din produsele tradiționale iar acest lucru poate stimula micile afaceri. Turismul este una din ramurile economice care are ca potențial de creștere cea mai rapidă expansiune în ultimele decenii. Motivațiile turiștilor sunt foarte diverse: unii turiști caută odihnă și relaxare, alții aventură, unii turiști preferă natura, în timp ce alți turiști vor să descopere locuri noi, sau sunt interesați de obiectivele culturale – istorice sau de manifestările culturale. Refacerea sănătății se numără de asemenea, printre motivațiile turistice frecvent întâlnite.

În comuna Crasna nu se poate vorbi de existența unei baze turistice apte să producă un flux turistic mare. Turismul este încă slab dezvoltat în localitățile comunei, deși poziția geografică, amplasamentul într-o zonă cu potențial natural, obiectivele turistice și istorice prezente în localitățile comunei și în zona, ar permite dezvoltarea semnificativă a acestei ramuri. Pentru comună, sub aspect strict economic, turismul ar reprezenta numeroase avantaje față de alte domenii de activitate, ar putea fi o șansă de dezvoltare și de creștere economică. În localitate sunt obiective naturale și istorice care se pot constitui în atracții turistice de mare interes.

Pentru care :

- se reiterează ideea exploatării turistice a comunei, ca alternativă prioritară de dezvoltare
- exista oportunitatea valorificării multilaterale, prin exploatarea tradițiilor, valorificarea potențialului natural, introducerea obiectivelor de patrimoniu într-un circuit turistic cultural, promovarea turismului de drumeție

Principalele resurse locale ce pot revitaliza sectorul turistic sunt:

- Produse agricole
- Produse lactate – în comună existând numerosi crescători de animale;
- Fructele naturale;

- Produsele alimentare tradiționale;
- Meșteșuguri tradiționale

2.3. Profil spațial și functional

Comuna are un puternic profil turistic. Este o oaza de creștinătate care adăpostește o colecție de

Monumente cultural – istorice

- Ansamblul schitului Crasna (1636) – satul Crasna;
- Ansamblul bisericii de lemn “Intrarea în Biserică” (1738) – satul Cărpiniș;
- Biserica de lemn “Cuvioasa Paraschiva” (1760) – satul Drăgoiești;
- Biserica de lemn “Izvorul Tămăduirii” (1768) – satul Crasna;
- Biserica din lemn “Cuvioasa Paraschiva” (1800) – satul Aninișu din Vale;
- Biserica din lemn “Sfinții Îngeri” (1833) – satul Buzești;
- Biserica de lemn “Intrarea în biserică” (sec. al XIX-lea) – satul Crasna din Deal;
- Biserica de lemn “Adormirea Maicii Domnului” (sec. al XVIII-lea) – satul Crasna din Vale;
- Biserica de lemn “Sf. Gheorghe” (1824) – satul Dumbrăveni.

Majoritatea locuitorilor este de religie ortodoxă, existând în zona doar lacasuri de cult ortodoxe.

Comuna Crasna este cunoscută atât la nivel regional cât și la nivel național datorită istoricului și a obiectivelor culturale religioase de pe raza comunei (date preluate de pe site-ul <https://ro.wikipedia.org/wiki/>):

➤ **Schitul Crasna este o mănăstire de călugări** din Arhiepiscopia Craiovei, așezată în satul Crasna-Ungureni, comuna Crasna, Gorj, județul Gorj, la poalele munților Parângului. Este situat la 30 km est de Târgu-Jiu pe șoseaua care duce la Novaci. În august 2010 avea o obște de 8 călugări. Ansamblul schitului Crasna este prezent pe lista monumentelor istorice, cu codul GJ-II-a-A-09288. Locuitorii de atunci ai acestui sat au fost învinuiți că au prădat în munți pe Dobromir, marele ban al Olteniei, la trecerea în Transilvania, în ziua de 18 noiembrie 1587. Din această pricină, locuitorii Crasnei, din oameni liberi devin Rumâni. Ei au fost dați urmașilor legali ai lui Calotă, marele slujer, și Gheorghe Logofăt. De la aceștia, satul Crasna ajunge în posesia lui Dumitru Filișanul din Filiași, care o stăpânește în anul 1615. După 21 de ani, în anul 1636, biserica din lemn a fost înlocuită cu cea actuală, zidită din bolovani de piatră de râu și cărămidă. Ctitorul bisericii a fost proprietarul satului Crasna, Dumitru Filișanul, nepotul marelui ban al Olteniei, Dobromir, văr cu Doamna Stanca, soția Domnului Mihai Viteazul (legenda locului spune că din satul Stâncești își are numele doamna Stanca, soția lui Mihai Viteazul).

Pisania (de la 24 septembrie 1637), cioplită în piatră și așezată deasupra ușii de la intrarea în biserică, are următorul text: „Cu vrerea Părintelui, al Fiului și al Sfântului Duh, eu robul lui Iisus Hristos, jupânul Dumitru vel-mare, cu feciorii lui, i-au dat lui Dumnezeu și n-au cruțat avuția, ce au zidit această mănăstire, în zilele bunului voievod Matei Basarab, anul 1637 (văleat 7145), luna septembrie, ziua 24.”

Potrivit unui vechi procedeu de influență bizantină, biserica a fost sfințită fără a fi pictată, ci numai împodobită cu icoane și tâmplă sau catapeteasmă, una din cei mai deosebite din țară. Sub crucea de la Răstignire, pictorul a scos în relief portretul lui Matei Basarab voievod, precum și a lui Ștefan, mitropolitul Țării Românești. Această pictură s-a executat între anii 1648-1654, timp de 6 ani, și a rămas până în zilele noastre o veritabilă capodoperă a picturii și sculpturii românești. Pictura bisericii în interior a fost executată de către Grigorie zugravul și fiul său Ioan, în anii 1756-1757. Pisania picturală se află scrisă în penel deasupra intrării în naos: „Această sfântă biserică a fost zidită din temelie de către Dumitru Filișanul, mare pitariu, în zilele marelui voievod Matei Basarab, fiind egumen la această mănăstire Vartolomeu, fiul popei Ioan Hotinescu din Drăgoiești. Acesta luând blagoslovenie de la Prea Sfinția Sa Părintele Episcop Kir Grigorie, au procurat cele necesare și apoi au pictat-o după cum se poate observa și astăzi.”

În anul 1821, la 24 martie, se aștepta la Schitul Crasna sosirea domnului Tudor Vladimirescu, care însă nu a mai ajuns. La ctitorirea Schitului Crasna au mai contribuit: jupânița Ilinca Filișanul, Grigorie Socoteanul episcopul Râmnicului, Mina Filișanul, jupânul Mihai Crăsnaru, Bălașa Crăsnaru, Barbu Țundrea, Maria Țundrea, Ioan Țundrea, Andronache Țundrea, Dumitru Ursache, Dumitra Ursache, Galaction episcopul Râmnicului, Constantin Drăgoiescu și alții.

În anul 1938 s-au ridicat din temelie mai multe corpuri de chilii și alte clădiri ale mănăstirii cu ajutorul lui Gheorghe Tătărescu, consilier regal, și al soției sale Aretia, în zilele majestății sale regelui Carol al II-lea. Alte renovări și reînnoiri s-au făcut mai apoi prin grija Mitropoliei Olteniei și a mitropolitului Nestor Vornicescu, păstrându-se originalitatea și regionalismul stilului.

➤ **Manastirea Icoana** - Această mănăstire este cea mai nouă din Gorj, construcția lăcașului de cult din cărămidă fiind încheiată în 2014. Este așezată în zona pitorească din nordul județului Gorj, la poalele muntelui Parâng și a fost înființată în anul 1996 la inițiativa Comitetului de binefacere „Icoana” din București, cu aprobarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, ca mănăstire de maici cu viață de obște. Terenul a provenit din moștenirea părintească a familiei preotului Ioan Popescu, care l-a donat Bisericii. Viața monahală din

noua mănăstire a început chiar cu lucrările de construcție a chiliilor în vara anului 1997. Apoi a fost adusă și biserica din lemn căreia i s-a dat hramul „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul”, iar în anul 2008 a început ridicarea bisericii celei mari. Arhitectura bisericii amintește de caracteristicile stilului brâncovenesc: forma de treflă, o singură turlă pe naos și pridvor în față. Pictura bisericii este în stil bizantin, realizată în frescă. În 2014 s-au finalizat lucrările de construcție și pictură a bisericii. **Sfânta mănăstire are hramul „Sfinți Martiri Brâncoveni” (16 august).**

➤ **Biserica de lemn din Crasna-Ungureni** (vechea denumire a satului Crasna), comuna [Crasna](#), [județul Gorj](#), a fost construită în [1768^{\[1\]}](#). Are hramul „[Intrarea în Biserică a Maicii Domnului](#)” (conform autoarei Ioana Cristache-Panait), „Izvorul Tămăduirii” (în Lista monumentelor istorice din județul Gorj). Biserica se află pe noua listă a monumentelor istorice sub codul LMI: [GJ-II-m-B-09292](#).

- **Biserica de lemn cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului” – Crasna din Deal** construită în [1738](#). Biserica se află pe lista monumentelor istorice sub codul LMI [GJ-II-a-B-09268](#). Biserica de lemn este o construcție din grinzi de lemn pe temelie de piatră și beton. Are formă de navă și este compartimentată în altar, naos și un mic pridvor, susținut de stâlpi din lemn. Catapeteasma este din scândură. După ce, în aprilie 2011, acoperișul bisericii de lemn a luat foc din cauza unei scântei provenite de la un aparat de sudură, nu s-a mai slujit în această biserică, deși stricăciunile au fost remediate. Biserica se află, alături de doar câteva gospodării, pe valea Ghiei. A fost înălțată în anul [1738](#), ctitorii fiind megieșii: Ilie Ereu Vlăduțu, Ereu Dumitru Târnă, Dumitru cel Mic și Ursache; acel Ursache ar putea fi „căpitanul Ursache ot Plaiu Novaci” (consemnat pe tâmpla de la [Crasna din Deal](#) în [1796-1797](#)). Deasupra ușii de intrare este un panou cu pisania de renovare a bisericii, de la [1904](#). Dedesubt este o pisanie mai veche, ștearsă (poate de la [1822](#)), în care se distinge mențiunea ridicării bisericii „la anul 1738 de nou”, când a luat locul alteia mai veche: Planul este dreptunghiular, cu altarul decroșat în partea de jos a laturilor de nord și de sud, pentru obținerea, în console, a nișei proscomidiei și a diaconiconului. Are pereții tencuiți, inclusiv consolele, cărora li se mai distinge profilul creștăturilor. Tencuielile acoperă bârnele pereților și la interior, ca și o eventuală pictură murală. Nu are clopotniță peste acoperiș, pantele abrupte ale acestuia fiind acoperite acum cu tablă, păstrându-se dedesubt șindrila veche. Acoperirea interioară este formată dintr-o boltă semicilindrică în leagăn peste navă, în timp ce peste altar se află un semicilindru, tangent la traseul poligonal prin mijlocirea fâșiilor curbe.

- **Biserica de lemn din Aninișul din Vale**, comuna Crasna, județul Gorj, a fost construită în 1800. Are hramul „Cuvioasa Paraschiva”. Biserica se află pe noua listă a monumentelor istorice sub codul LMI: GJ-II-m-B-09207. Prispa are stâlpii sculptați, bogat ornamentați, ca și fruntarele. Tâmpla bisericii cuprinde Răstignirea și moleniile, profeți în medalioane, apostolii cu Iisus Hristos, praznice. Foarte valoroase sunt icoanele împărătești: Sfântul Nicolae, cu Ioan și Maria în spatele tronului, Deisis, Maica Domnului Hodighitria cu tronul străjuit de arhangheli și icoana de hram (Intrarea Maicii Domnului în biserică), realizate în spirit brâncovenesc barocizat. Din același lot fac parte icoanele de pe pereții laterali ai naosului. Prin analogie, ele pot fi atribuite unui zugrav din echipa care a lucrat în 1753 la Baia de Fier și în anii 1756-1757 la Schitul Cra
- **Biserica de lemn din Drăgoiești**, comuna Crasna, județul Gorj, a fost construită în 1760. Are hramul „Sf. Cuvioasă Paraschiva” (14 octombrie). Biserica se află pe noua listă a monumentelor istorice sub codul LMI: GJ-II-m-B-09297. Are bârnele aparente (a existat doar intenția de tencuire), astfel încât se pot observa îmbinările în coadă de rândunică și consolele cu profile curbe. Nava este dreptunghiulară, cu dimensiunile de 7,60 m/4 m, absida altarului poligonală, decroșată, cu cinci laturi. Acoperirea interioară cuprinde bolți semicilindrice, retrase de la linia pereților, în navă, iar la altar boltă semicilindrică, tangentă la traseul pereților prin fâșiile curbe^[6]. O intervenție inestetică este învelitoarea de țiglă peste acoperiș. Din tâmpla veche se păstrează Crucea Răstignirii și moleniile. Icoanele de praznice, ușile împărătești, cu Buna Vestire în decor arhitectural și busturile regilor David și Solomon, poalele de icoane aparțin începutului de secol XIX, fiind realizate de un zugrav care a mai lucrat în zonă. Vechile icoane au fost alterate de repictarea făcută de Gheorghe Ciocârlan în anul 1987. Biserica deține și un candelabru de lemn, cu brațele cruci și decor floral, semnat de „Dumitru 1865 iunie 25”².
- **Biserica de lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” din Dumbrăveni**, comuna Crasna, județul Gorj, a fost construită în 1768. Biserica se află pe noua listă a monumentelor istorice sub codul LMI: GJ-II-m-B-09298. Biserica se află în cătunul Hotin la limita dintre satele Drăgoiești și Dumbrăveni. Pereții însciu o navă dreptunghiulară, în timp ce altarul este decroșat numai în registrul de jos (nord și sud): Cadrele originare ale intrărilor au dispărut încă din secolul al XIX-lea, fiind înlocuite de montanți simpli. Acoperirea interioară cuprinde o boltă în leagăn peste navă, cu arc ce se descarcă pe grinda de naștere; la altar: boltă semicilindrică și fâșii curbe tangente la pereți. Prispa de pe latura de vest este decorată cu măiestrie, undrelele, cosoroabele, fruntarul, stâlpii fiind bogat ornamentate. La acoperișul unitar, fără clopotniță, țigla a înlocuit șindrila deteriorată. Din 1923 are sub temelie un soclu mic din piatră. Tâmpla din naos este compusă din icoane mobile, dispuse în registre, delimitate de stinghii, medalioanele

profeților, apostolii, praznice, icoanele împărătești și ușile împărătești, cu Buna Vestire în decor arhitectural și busturile regilor David și Solomon^[7]. Tâmplișoara din pronaos cuprinde friza cu mucenici și mucenițe, cu medalioane cu flori în centru, Sfinții Împărați Constantin și Elena, icoanele împărătești: Deisis, Maria cu PCrasnal și arhanghelii, Cuvioasa Paraschiva. Pictura de la Hottin poate fi atribuită zugravului Constandin, prin analogie cu creațiile realizate în apropiere, la Dumbrăveni, în 1824.

- **Biserica de lemn cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Dumbrăveni**, comuna Crasna, județul Gorj, a fost construită în 1824. Biserica se află pe noua listă a monumentelor istorice sub codul LMI: GJ-II-m-B-09299. În catagrafia anului 1840 este indicat ca moment al ridicării anul 1760, ctitorii principali îndrumători fiind Toma Gojbă și Ion Liianu. Este închisă cultului, îndeplinind rolul de capelă pentru cimitirul sătesc în mijlocul căruia se află. Dimensiunile pereților sunt modeste, ca pentru un lăcaș de cult din lemn de secol XVIII: nava are 6,70 m/3,70 m. Altarul este decroșat în registrul de jos (0,30 m); s-a păstrat pe latura de sud-est a altarului golul inițial de lumină, de numai 0,17/0,40 m. Acoperișul are un înveliș de țiglă, ce a înlocuit șindrila, după 1953^[5]. Acoperirea interioară cuprinde o boltă semicilindrică, în leagăn, peste navă și un semicilindru și fâșii curbe, peste altar. Cadrele originare ale intrărilor nu mai există, fiind înlocuite, în timp, cu montanți simpli. Odată cu ele au dispărut și inscripțiile, care puteau oferi informații prețioase. Prispa inițială a fost mărită spre vest, însă s-au păstrat elementele decorative ale celei vechi. Tâmpla este formată din următoarele registre: Crucea Răstignirii și molenile, icoanele apostolilor, icoanele împărătești: Sfinții Împărați Constantin și Elena, Maica Domnului Hodighitria, Iisus Hristos Pantocrator, Sfântul Nicolae. Ușile împărătești au reprezentat Buna Vestire, în decor arhitectural și chipurile proorocilor David și Solomon.

Aceste lacasuri dovedesc o viață creștină activă și respectul comunității pentru credință. Păstrarea, punerea în valoare a istoriei, a moștenirii rurale și a patrimoniului cultural și promovarea acestuia constituie prioritate atât la nivel local.

Elementele de patrimoniu cultural completează arhitectura și elementele culturale istorice :

- Centrul etnografic Crasna – legat de obiceiuri tradiționale, renumit pentru port popular, pentru creație artistică populară (cusături, țesături, prelucrarea artistică a lemnului, a lânii), folclor;
- arhitectură tradițională – case vechi cu pridvor, specifice zonei etnografice “Oltenia de sub Munte”;
- costumele populare – fie în două culori, alb și negru, asemănător zonei Mărginimii Sibiului, de peste munte, fie cel oltenesc, din zona etnografică a Gorjului;
- prelucrarea artistică a lemnului – obiecte de uz gospodăresc: lăzi, coșuri, furci de tors lână ș.a.;

- instalații de tehnică populară: darac, pive, mori de apă, joagăre acționate hidraulic;
- manifestări etnofolclorice: Floriile (anual, ultima duminică înainte de paște), Drăgaica – manifestare folclorică tradițională, (anual, luna iunie), Rusaliile, Sf. Pantelimon, Sf. Dumitru

Este deosebit de important să subliniem elementele care contribuie la dezvoltarea turistică a localității:

- Diversitatea, volumul și valoarea potențialului turistic existent favorizează modalități variate de petrecere activă a timpului liber, de odihnă, de recreere și de practicarea unor forme de turism specifice.
- Turism etnocultural. Caracterul acestei localități, aflată la interferența a două zone etnografice consacrate, a determinat conservarea unor tradiții bazate pe confecționarea unor obiecte de artizanat cu specific românesc, precum țesăturile executate manual (costum popular), cusături, prelucrarea artistică a lemnului.
- Obiceiurile tradiționale legate de urcatul și coborâtul oilor de la munte, serbări și manifestări folclorice, nunta și sărbătorile religioase, sunt puncte de atracție turistică pentru iubitorii tradițiilor satului românesc.
- Manifestările tradiționale locale, cum sunt „*Drăgaica*”, „*Floriile*”, „*Rusaliile*” sau târgurile anuale, sunt un prilej de a atrage cât mai mulți turiști în zonă, de a face cunoscute tradițiile și arta populară locală, de stabilirea de contacte umane, iar pentru locuitorii comunei un prilej de valorificare a resurselor locale sau de petrecere a timpului liber.
- *Turism cultural-religios* este favorizat de existența a numeroase obiective religioase în localitate, majoritatea fiind incluse pe Lista monumentelor de importanță excepțională. Realizarea de programe/itinerare turistice locale și introducerea lor în circuite regionale sau naționale, contribuie la valorificarea acestor obiective prin turism, la cunoașterea și conservarea culturii ortodoxe românești din nordul Olteniei.
- *Turism rural*. Dezvoltarea turismului rural în satele comunei Crasna este susținută de existența unor locuri deosebit de atractive, în care obiceiurile și tradițiile păstrate de multe generații, sărbătorile strămoșești și meșteșugurile devenite artă, sunt încă vii în conștiința localnicilor. Inexistența pensiunilor turistice clasificate nu permite o circulație turistică semnificativă și nici cuantificarea acesteia. Turismul rural ar putea fi încurajat și de existența la circa 8 km a Stațiunii balneoclimatice Săcelu, pentru cazarea turiștilor care doresc să facă balneatie liberă în bazinele cu apă minerală, având în vedere capacitatea de cazare redusă din stațiune.

Promovarea turismului rural va asigura acestui spațiu păstrător de valori tradiționale românești o evoluție echilibrată și durabilă.

- *Turismul de sfârșit de săptămână (weekend)* este o formă de turism din ce în ce mai apreciată de locuitorii marilor centre urbane, care doresc să-și petreacă sfârșitul de săptămână în locuri nepoluate, departe de aglomerația și stresul marilor orașe. Apropierea de municipiul Tg. Jiu (33 km), dar și poziția față de DN 67, sunt puncte forte pentru dezvoltarea acestei forme de turism.
- *Turismul montan.* În perspectivă, poziția localității pe versanții sudici ai Munților Parâng și potențialul turistic deosebit de valoros al acestora, va determina dezvoltarea comunei Crasna ca un important centru al turismului montan. În prezent turismul montan este mai puțin practicat, dar amenajarea infrastructurii de acces și a unor structuri turistice corespunzătoare creează oportunități pentru dezvoltarea sporturilor de iarnă și a drumeției montane. Existența a numeroase poteci turistice marcate sau nemarcate și a drumurilor forestiere, ce pornesc din satele comunei spre crestele Parângului, cât și a potențialului schiabil din zona Moldviș – Șaua Brusturețului Mare, sunt premise care susțin evoluția favorabilă a acestei forme de turism. Realizarea de investiții în amenajarea drumurilor forestiere, marcarea tuturor potecilor turistice și în structuri turistice, constituie un prim pas pentru relansarea acestei forme de turism.
- *Turismul pentru sporturi extreme*, o formă de turism cu adresabilitate preponderentă către tânăra generație, poate găsi în arealul localității oportunități de dezvoltare. Zona oferă suportul necesar pentru parapantă, cicloturism, snowboard, motociclism, deltaplan.

Prioritățile în domeniul culturii, sportului, religiei și spiritualității sunt:

- Identificarea unor soluții alternative pentru finanțarea activității instituțiilor de cultură (camin cultural, biblioteca comunală);
- Organizarea unui forum al instituțiilor și organizațiilor;
- Realizarea de proiecte comune de promovare a obiceiurilor și tradițiilor locale;
- Corelarea activității instituțiilor de cultură și artă cu condițiile socio-economice actuale;
- Amenajarea și dotarea locurilor de joacă și a terenurilor destinate inițierii sportive în grădinițe și școli;
- Amenajarea și dotarea terenurilor și a sălilor de sport în școli;
- Implicarea bisericii și cultelor în realizarea de programe (separate sau comune) de prevenire a delinvenței juvenile, consiliere familială, reintegrare socială, prevenire a abandonului copiilor;

- Realizarea de programe de creștere a nivelului spiritual, prin implicarea tuturor membrilor comunitatii in viata spiritual – religioasa;
- Scutirea/reducerea taxelor și impozitelor locale pentru imobilele în care se desfășoară activități sociale, educative, de învățământ, de către culte;
- Crearea unui climat în care fiecare cetățean să se simtă acasă, prin promovarea egalității de șanse;
- Intensificarea activităților educaționale în familie, școală, biserică și media;
- Sincronizarea mai bună a acțiunilor administrației publice locale și a organelor ordinii publice;
- Crearea de locuri de muncă, prin investiții noi și înlesniri acordate investitorilor;
- Îmbunătățirea sistemului de iluminat public în toate zonele;
- Îmbunătățirea dotării cu mijloace auto, tehnică de comunicare, dotare individuală de autoapărare și intervenție a agenților de ordine, gardienilor publici și jandarmilor.

Educatie si invatamant .

Procesul educațional, la nivelul UAT Comuna Crasna se desfășoară în cadrul unei singure unități Școlare cu personalitate juridică, Școala Gimnazială Cărpiniș ce are structuri, in satele comunei, astfel:

1. Școala Gimnazială Cărpiniș - unitate cu personalitate juridică;
2. Școala Gimnazială Radoși structură arondată a Școlii Gimnaziale Cărpiniș - fără personalitate juridică;
3. Școala Primară Crasna din Deal, structură arondată a Școlii Gimnaziale Cărpiniș - fără personalitate juridică;
4. Școală Primară Drăgoiești, structură arondată a Școlii Gimnaziale Cărpiniș - fără personalitate juridică.
5. Școală Primară Dumbrăveni, structură arondată a Școlii Gimnaziale Cărpiniș - fără personalitate juridică.
6. Grădinița cu program normal Aninișul din Vale, structură arondată a Școlii Gimnaziale Cărpiniș - fără personalitate juridică.
7. Grădinița cu program normal Radoși, structură arondată a Școlii Gimnaziale Cărpiniș - fără personalitate juridică.
8. Grădinița cu program normal Cărpiniș , structură arondată a Școlii Gimnaziale Cărpiniș - fără personalitate juridică.
9. Grădinița cu program normal Crasna din Deal, structură arondată a Școlii Gimnaziale Cărpiniș - fără personalitate juridică.
10. Grădinița cu program normal Drăgoiești, structură arondată a Școlii Gimnaziale Cărpiniș - fără personalitate juridică.
11. Grădinița cu program normal Dumbrăveni, structură arondată a Școlii Gimnaziale Cărpiniș - fără personalitate juridică.

Cadrele didactice (27 cadre didactice) ce activează în cadrul unităților școlare din comuna Crasna sunt:

-Ciclul preșcolar: - 4 titulari și 2 suplinitori calificați

-Ciclul primar: - 7 titulari și un suplinitor calificat

-Ciclul gimnazial: - 8 titulari și 6 suplinitori calificați

Personal didactic auxiliar: - secretar – 1 normă; - administrator de patrimoniu – 0,5 norme;
- bibliotecar – 0,5 norme.

Personal nedidactic: - 4 îngrijitori de curățenie și 2 fochiști

Corpurile de clădire în care își desfășoară activitatea elevii și personalul Școlii Gimnaziale Cărpiniș nu au mai fost reabilitate și modernizate din anii 2015-2016.

Structura anului școlar 2022-2023 a inclus un total de 280 elevi și preșcolari: 92 preșcolari, 93 elevi la învățământ primar, 95 elevi la învățământ gimnazial. Aceștia sunt distribuiți în 18 Săli de clasă.

În afară de aceste Săli de clasă exista spații pentru: laborator de informatică, laboratoare multidisciplinare.

Unitatile de invatamant beneficiaza de dotare moderna, procurata prin proiect cu finantare nerambursabile, prin PNRR , derulat in perioada 2023-2024.

Prioritatile in domeniul educatiei si formarii profesionale sunt:

➤ Dezvoltarea și îmbunătățirea relațiilor dintre institutiile de invatamat si administrația locală. Depistarea la nivelul comunitatii locale necesităților si prioritatilor de formare profesionala.

➤ Realizarea unui sistem de asistenta si educatie, tip centre de zi – after school pentru copii din localitatile componente ale comunei Crasna ;

➤ Utilizarea spatiilor de invatamant dezafectate prin restrangerea activitatii, pentru activitati de formare profesionala in domeniul agricol si non agricol, in raport cu cerintele comunitatii.

➤ Identificarea unor resurse financiare extrabugetare pentru sustinerea actiunilor de educatie si formare profesionala continua ;

➤ Derularea de programe de formare continuă a cadrelor didactice

➤ Modernizarea infrastructurii și dotărilor sistemului de învățământ

➤ Modernizarea și actualizarea programelor de educație, a bazei materiale și tehnologice, în acord cu cerințele pregătirii pentru societatea informațională;

➤ Furnizarea fundamentelor pentru educația ulterioară și pentru atitudinile necesare viitorului loc de muncă, prin consilierea în vederea orientării spre programe de formare profesională adaptate cerințelor socio-economice ale localității.

- Realizarea unui catalog cu ofertele educaționale alternative
- Crearea unui web-site privind posibilitățile de educație în afara sistemului școlar.
- Organizarea de cursuri de recalificare în diverse meserii, pentru care există cerere pe piața muncii.
- Asistarea psihologică și socială pentru prevenirea apariției fenomenelor deviante.
- Monitorizare permanentă a pieței locurilor de muncă și o accesibilitate mai mare la aceasta.
- Educarea tinerilor în scopul învățării cât mai multor meserii, având în vedere schimbările permanente care au loc în societate. Promovarea învățării continue și a recalificării, în raport cu cerințele de piață.

Sanatate – pe raza comunei Crasna nu se regasesc Unitati spitalicesti. Asistenta medicala primara se asigura prin Cabinetele medicale de familie si Centru de Permanenta Crasna (Dispensar Radosi).

Nu exista cabinete medicale specializate, serviciile medicale sunt asigurate de Spitalele din Orasele Novaci, Tg. Carbunesti, Bumbesti Jiu si Targu Jiu.

Prioritatile viitoare in domeniul sanatatii publice sunt:

- Realizarea de programe comune ale unităților sanitare și organizațiilor neguvernamentale în vederea obținerii de fonduri necesare îmbunătățirii bazei materiale. Promovarea unui proiect pentru realizarea unui dispensar medical comunal care sa asigure atat diagnosticarea cat si tratamentul ambulatoriu al persoanelor din comuna, in conditii optime. Un asemenea dispensar ar crea atat locuri de munca la nivel local si ar contribui la atragerea personalului calificat (cabinete specializate : stomatologie, cardiologie, neurologie, etc).
- Realizarea de programe de educație pentru sănătate
- Demersuri pentru creșterea fondurilor alocate sănătății
- Realizarea unui dispensar medical la nivelul comunei si a unei „farmacii sociale" pentru persoanele defavorizate
- Acordarea de facilități cadrelor medicale care doresc să lucreze în mediul rural.

2.4. Infrastructura de transport și mobilitate

Comuna are asigurata o accesibilitate rutiera foarte buna, prin Drumuri Judetene , drumuri comunale modernizate.

- **Infrastructura rutieră existentă:**

- DJ 665 (DN 67 / Horezu – Vaideeni – Polovragi – Baia de Fier – Novaci – Crasna – Curtișoara / DN 66 / E 79), din care circa 13 km sunt pe teritoriul administrativ al comunei;

- DJ 661 (Crasna – Săcelu – Tg. Cărbunești – Țânțăreni / DN 66) – cu aproximativ 4 km pe teritoriul administrativ al comunei, între satul Crasna și limita administrativă a comunei / Stațiunea

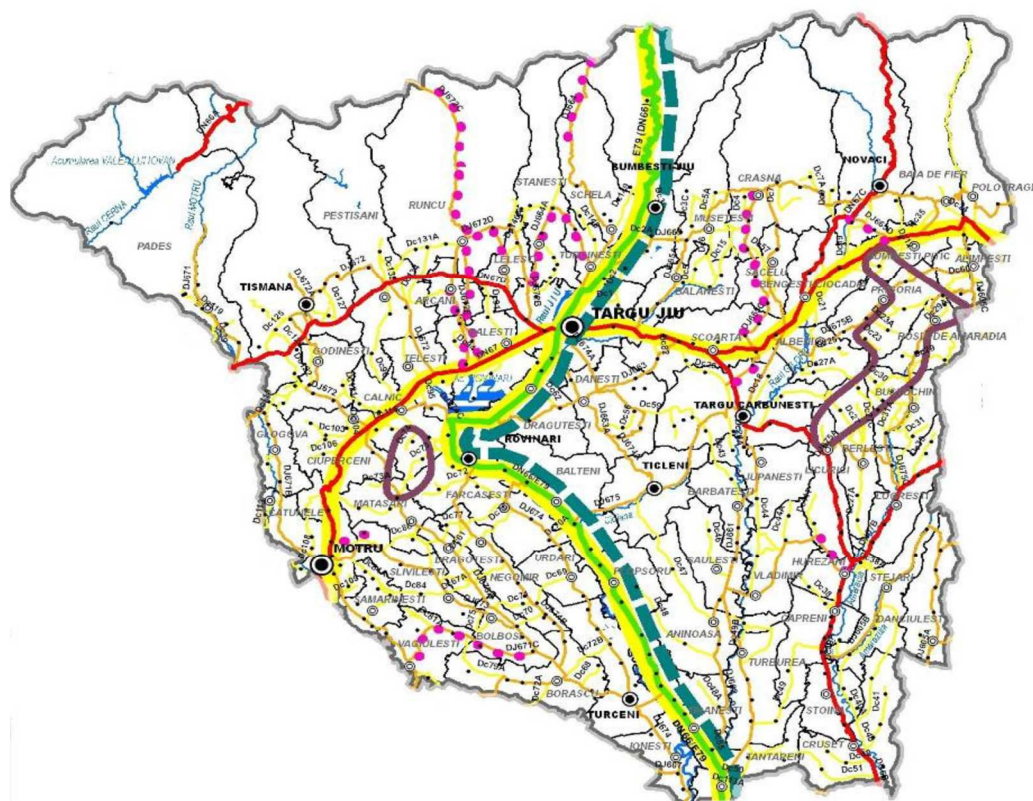
Săcelu;

- DJ 665C (Crasna/DJ 665 – Dumbrăveni – Buzești – Mogoșani – Colibași – Pojogeni/Dc 20), între satele Drăgoești – Buzești, aproximativ 5 Km lungime pe teritoriul comunei;
- Dc 7A – Aninișul din Deal – Radoși, de 2 km lungime;
- Dc 9 – Huluba/DN 67C – Aniniș / DJ 665 – din care aproximativ 2 km sunt pe teritoriul administrativ al comunei;
- drumurile forestiere ce însoțesc pâraiele Aniniș, Radoși, Blahnița cu afluenții lor.

Se dorește modernizarea tuturor cailor de acces , adrumurilor comunale și sătești, existând Studii de fezabilitate și Proiecte tehnice întocmite și aprobate. Toate drumurile locale au fost identificate, măsurate, sunt în curs de elaborare documentații topografice care să conformeze elementele de bază ale fiecărui drum. Ulterior finalizării lucrărilor topografice și de cadastru se va proceda la actualizarea domeniului public al comunei Crasna , în așa fel încât acesta să reflecte cu loialitate toate drumurile din localitate.

Trebuie avut în vedere faptul că atragerea potențialilor investitori, dezvoltarea localității și valorificarea potențialului local nu se poate realiza fără o infrastructură rutieră corespunzătoare

Transportul de persoane și marfă este asigurat doar rutier, nu există cale ferată în zonă, transportul se realizează numai cu mijloace auto, aparținând persoanelor fizice și juridice. Există operatori de transport care asigură curse regulate atât din comuna către reședința de județ, cât și din orașele apropiate și reședința de județ către Comuna Crasna

LEGENDA

CAI DE TRANSPORT RUTIER

	Drum European
	Drum National
	Drum Judetean
	Drum Comunal
	Reteaua TEN - R

DISFUNCTIONALITATI

	Tronsoane de drum national care necesita lucrari pentru imbunatatirea infrastructurii rutiere de transport
	Drumuri judetene cu probleme de acces pe timpul iernii
	Zone cu pondere mare a drumurilor de pamant

2.5. Echiparea tehnico-edilitară

Echipare edilitară:

- alimentarea cu apă în sistem centralizat – se face din mai multe izvoare, captate într-un rezervor de 150 mc, din care apa pornește gravitațional în rețea, a cărei lungime are 11 km, sunt alimentate în prezent satele Crasna, Cărpiniș, Radoși, Crasna din Deal și Dumbrăveni; se află în execuție extinderea rețelei de distribuție și pentru satele Crasna, Drăgoești și Buzești.
- rețea de canalizare: se află în implementare.
- colectarea și depozitarea deșeurilor se face pe baza de contract cu o firmă de firme de salubritate;
- toate satele comunei sunt conectate la Sistemul Energetic Național, prin Linii Electrice Aeriene (LEA) de joasă și medie tensiune și 8 posturi de transformare, linia de alimentare fiind axul Tg.

Cărbunești – Novaci, de 20 kW;

– telecomunicații: comuna dispune de telefonie fixă pe cablu optic, racordată la centrala telefonică digitală, a cărei capacitate este insuficientă față de nevoile comunei, și servicii pentru telefonie mobilă GSM.

2.6. Servicii publice

Aspecte generale

Administrația locală are un aparat propriu administrativ condus din anul 2004 de dl Profesor Aurel Vamvu. Din anul 2016, viceprimar al localității este dl Sanda Gheorghe. Activitatea deliberativă se realizează prin Consiliul Local, organ ales cu 13 consilieri, de la diverse partide politice.

În subordinea Consiliului Local se regăsesc și funcționează servicii publice :

- Serviciul Voluntar pentru situații de Urgență;
- Societatea de gospodărire locală – CRASCUP UTIL SRL
- Serviciul de asistență socială;
- Serviciul de stare civilă.

Ordinea publică se realizează prin intermediul serviciului de poliție , aflat în subordinea Ministerului de Interne .

Administrația publică locală este implicată în realizarea serviciilor publice de interes local, care asigură, în principal:

- Îmbunătățirea calității vieții locuitorilor;
- Dezvoltarea economico-socială a comunei;
- Protejarea și refacerea mediului;
- Gestionarea și valorizarea patrimoniului comunei.

Consiliul local al comunei Crasna este autoritatea construită la nivelul comunei pentru coordonarea activității comunei în vederea realizării serviciilor publice de interes local. De asemenea, ca autoritatea deliberativă îndeplinește principalele atribuții prevăzute de O.U.G. nr. 57 din data de 3 iulie 2019, privind Codul administrativ cu modificările și completările ulterioare.

Autoritățile administrației publice din comuna Crasna sunt Consiliul local, ca autoritate deliberativă și Primarul, ca autoritate executivă (Primar și aparat propriu al primarului).

Ocuparea forței de muncă, dezvoltarea resurselor umane și a serviciilor sociale

Prioritățile în domeniul creșterii gradului de ocupare a forței de muncă, a dezvoltării resurselor umane și a serviciilor sociale sunt:

- Crearea unei legături între comunitatea locală și AJOFM, Primărie și Inspectorate școlare Județean în vederea analizării situației și elaborării unor strategii comune și eficiente;
- Crearea de unități formatoare la locul de muncă pentru domeniile noi solicitate pe piața muncii;

➤ Realizarea de studii și sondaje care să evidențieze necesitățile, cerințele și exigentele pieței muncii atât în prezent cât și pentru următorii 5 ani, dat fiind faptul că un ciclu educațional durează între 3 și 4 ani de studiu;

➤ Includerea unor materii, în curriculum-ul educațional (opțional) a unităților de învățământ, care să asigure pregătirea de bază în domeniile căutate pe piața muncii;

➤ Extinderea funcției educative a societății la un ansamblu de instituții formative (școala și universitatea, dar și mass-media, familia, comunitățile, instituțiile, societățile comerciale, ONG-urile);

➤ Diversificarea și extinderea ofertei de educație permanentă;

➤ Coordonarea instituțională a principalilor „actori” ai proceselor educaționale (instituțiile publice și societatea civilă, instituțiile politice, partenerii sociali, centrele de inovare și dezvoltare);

➤ Sporirea participării tinerilor la viață economică, prin proiecte pilot în afaceri și experimentarea unor centre pentru dezvoltarea și folosirea eficientă a resurselor umane;

➤ Valorificarea potențialului creativ al tineretului, prin stimularea activităților tehnico-aplicative în domeniul informatic, prin cultivarea grijii publice a statului față de tinerii talentați;

➤ Acordarea de șanse egale tuturor tinerilor, pe parcursul întregului proces educațional. Tinerii sunt și trebuie să fie egali în cadrul procesului de învățământ. Tocmai de aceea vor fi eliminate practicile care favorizează orice fel de discriminări;

➤ Sprijinirea structurării sistemelor de educație și instruire pentru tineret, în sensul promovării cunoașterii limbii, culturii și tradițiilor naționale;

➤ Crearea condițiilor care să asigure sporirea participării tinerilor la viață economică prin promovarea unui sistem formativ pentru a facilita mobilitatea tinerilor între sistemul de învățământ și piața muncii;

➤ Stimularea aptitudinilor antreprenoriale ale tinerilor prin învățare și prin implicarea acestora în structurile economice private, inclusiv prin acordarea de credite și facilități fiscale;

➤ Facilitarea accesului tinerilor pe piața muncii, a adaptării și readaptării acestora la rigurile economiei de piață;

➤ Inițierea și susținerea de programe de informare, consiliere și orientare profesională a tinerilor, precum și susținerea de inițiative în domeniul consilierii de carieră, reconversiei profesionale și medierii muncii;

➤ Valorificarea potențialului creativ al tinerilor prin alfabetizarea și specializarea în domeniul tehnicii de calcul și utilizării tehnologiei moderne, construirea unui sistem formativ adaptat evoluției școlare a tinerilor supradotați și înființarea unor centre de valorificare a creativității tehnico-științifice;

➤ Dezvoltarea unui sistem de îngrijire medico-socială la domiciliu, de tip «home-care», pentru persoanele vârstnice dependente, cu venituri modeste, lipsite de suport informal real (vecini, rude, prieteni) sau sunt bolnavi care necesită îngrijire de durată, fiind imobilizați la pat;

➤ Acordarea de facilități privind protecția socială a pensionarilor, privind reducerea cu un anumit procent a impozitelor pe locuințe, pentru pensionarii cu venituri modeste;

➤ Creșterea și diversificarea serviciilor medico-sociale pentru vârstnici, economisirea resurselor;

➤ Implicarea autorităților, cu atribuții în domeniul protecției persoanelor vârstnice, în stoparea degradării condițiilor de viață;

➤ Asigurarea unei asistente medicale permanente pentru copii și persoane defavorizate;

➤ Recrutarea copiilor pentru a merge la școală;

➤ Reintegrarea copiilor cu probleme sociale în societate, prin participarea la activități sociale și culturale ale comunității;

➤ Organizarea de cursuri de calificare în diverse meserii cerute pe piața muncii

➤ Asistarea și protecția socială a copiilor cu probleme în familie, aflați în situație de risc;

➤ Inițierea și sprijinirea voluntariatului și a soluțiilor ce întăresc și dezvoltă comunitatea;

➤ Programe de consiliere a părinților în vederea păstrării copiilor cu handicap sever în familie;

➤ Formarea unor deprinderi de muncă (după capacitate), în vederea ocupării timpului persoanei cu handicap în mod plăcut și util;

➤ Schimbarea mentalității societății față de persoana cu handicap;

➤ Încurajarea înființării unor cluburi sau centre de zi;

➤ Consiliere legislativă în domeniul protecției sociale, în vederea dobândirii unor drepturi;

➤ Punerea în relație a familiei, copilului și adolescentului cu resursele din mediul social;

➤ Sprijinirea familiilor și copiilor în găsirea unor soluții de rezolvare a problemelor depistate împreună;

➤ Distribuirea de broșuri informative referitoare la nevoile copilului, adolescentului și la comportamentele adecvate pentru părinți și celelalte persoane implicate în procesul de asistare și educare a copilului;

➤ Sprijinirea copilului, adolescentului în efortul său educativ, prin organizarea de grupe de "meditații" pentru copiii cu dificultăți de învățare;

➤ Crearea, de către asistentul social, a unei rețele de suport social pentru copil, prin implicarea familiei, a colegilor de clasă și a personalului didactic;

➤ Acordarea mai multor ajutoare materiale copiilor defavorizați atât la nivel local cât și național;

- Implicare mai pregnantă a comunității școlare în rezolvarea unor probleme cu care se confruntă membrii săi;
- Prevenire și combatere delicvență juvenilă:
- O mai bună colaborare între instituțiile responsabile în prevenirea și diminuarea delicvenței juvenile;
- Reintegrarea delicvenților în comunitate ;
- Măsuri legislative, care să încurajeze agenții economici să angajeze persoane care provin din case de copii, penitenciare și sunt calificați într-o meserie;
- Implicarea mai concretă a organizațiilor neguvernamentale în munca de prevenție;
- Prezența mai susținută a autorităților în școli;
- Colaborarea între autorități locale și organizațiile neguvernamentale în prevenirea consumului de droguri.

2.7. Mediu și schimbări climatice

Starea mediului în condițiile neimplementării Strategiei integrate de dezvoltare locală a comunei Crasna pentru perioada programatică 2024-2030

Aer și schimbări climatice

Calitatea aerului este determinată de emisiile în aer provenite de la sursele staționare și sursele mobile (traficul rutier), precum și de transportul pe distanțe lungi a poluanților atmosferici.

Atmosfera poate fi afectată de o multitudine de substanțe solide, lichide sau gazoase. Dat fiind faptul că atmosfera este cel mai larg și în același timp cel mai imprevizibil vector de propagare al poluanților, ale căror efecte sunt resimțite în mod direct și indirect de om și de către celelalte componente ale mediului, se impune ca prevenirea poluării atmosferei să constituie o problemă de interes public, național și internațional. Poluarea aerului este cea mai gravă problemă, întrucât are efecte pe termne curte, medii și lungi.

Monitorizarea calității aerului implică urmărirea elementelor incluse în cele patru categorii de probleme:

- sursele și emisiile de poluanți atmosferici;
- transferul poluanților în atmosferă;
- *nivelul concentrațiilor de poluanți în atmosferă și distribuția spațio-temporală a acestora;*
- *efectele poluanților atmosferici asupra omului și mediului biotic și abiotic.*

Aerul este factorul de mediu care condiționează în cea mai mare măsură existența vieții pe pământ. Totodată, este factorul de mediu cel mai important pentru transportul poluanților, deoarece

constituie suportul pe care are loc transportul cel mai rapid al acestora în mediul înconjurător, acesta fiind motivul pentru care supravegherea calității aerului este de primă importanță.

În prezent, în România, domeniul „calitatea aerului” este reglementat prin Legea nr. 104/15.06.2011 privind calitatea aerului înconjurător publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 452 din 28 iunie 2011. Prin această lege au fost transpuse în legislația națională prevederile Directivei 2008/50/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind calitatea aerului înconjurător și un aer mai curat pentru Europa publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) nr. Legea nr. 152 din 11 iunie 2008 și ale Directivei 2004/107/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 decembrie 2004 privind arseniul, cadmiul, mercurul, nichelul, hidrocarburile aromatice policiclice în aerul înconjurător publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene (JOCE) nr. Legea nr. 23 din 25 ianuarie 2005.

În județul Gorj există 3 stații automate, de tip industriale, de monitorizare a calității aerului (GJ-1, GJ-2 și GJ-3), dintre care una amplasată în municipiul Târgu Jiu, respectiv stația GJ-1. Prin aceste stații sunt monitorizați poluanți precum: SO₂, NO, NO_x, NO₂, CO, O₃, pulberi (PM₁₀), cât și parametrii meteorologici, meniți să ajute la interpretarea datelor (temperatură, precipitații, direcția și viteza vântului, umiditatea relativă, presiunea, radiația solară ș.a.).

Schimbările climatice reprezintă una din cele mai importante probleme de mediu, cu efecte economice și sociale însemnate la nivel global, regional și local.

Diminuarea efectelor schimbărilor climatice asupra mediului în ansamblu (mediul natural, mediul construit, ființe umane, biodiversitatea etc.) poate fi realizată prin două categorii de măsuri care sunt bazate pe obiectivele generale din domeniul schimbărilor climatice: măsuri de reducere a emisiilor de GES și adaptarea la efectele schimbărilor climatice, precum și măsuri de atenuare a efectelor generate de schimbările climatice.

Măsurile de reducere și cele de atenuare au în vedere acțiuni care să conducă la diminuarea impactului activităților antropice asupra sistemului climatic și acțiuni care să conducă la evitarea impactului schimbărilor climatice asupra mediului.

Apă

Apa reprezintă o resursă naturală regenerabilă, vulnerabilă și limitată, element indispensabil pentru viață și pentru societate, materie primă pentru activități productive, sursă de energie și cale de transport, factor determinant în menținerea echilibrului ecologic.

Noua strategie și politică europeană în domeniul gospodăririi apelor - *Directiva Cadru 60/2000/CEE în domeniul apei* - constituie o abordare nouă în domeniul gospodăririi apelor, bazându-se pe principiul bazinal și impunând termene stricte pentru realizarea programului de măsuri.

Resursele naturale de apă reprezintă rezervele de apă de suprafață și subterane ale unui

teritoriu care pot fi folosite pentru diverse scopuri. Resursa naturală este cantitatea de apă exprimată în unități de volum acumulată în corpuri de apă, într-un interval de timp dat, în cazul de față în cursul anului 2019. Resursa teoretică este dată de stocul mediu anual reprezentând totalitatea resurselor naturale de apă atât de suprafață cât și subterane.

Resursele de apă de suprafață ale României provin din 2 categorii de surse, respectiv: *râurile interioare (inclusiv lacurile naturale)* și *Fluviul Dunărea*.

Pentru utilizatorii din România ponderea principală în asigurarea resursei necesare o au *râurile interioare*. Lacurile naturale au volume reduse de apă, cu excepția lacurilor litorale din sistemul lagunar Razelm – Sinoe care, deși dispun de volume apreciabile, au apă salmastră datorită legăturilor cu apele Mării Negre. *Fluviul Dunărea*, deși deține întâietatea în ceea ce privește volumul total al resursei, fiind situat excentric față de teritoriul național, este mai puțin folosit ca sursă de apă utilizabilă. Până în prezent singura utilizare a resursei de apă oferită de Dunăre a fost în domeniul agricol (pentru irigații).

Resursele de apă subterană reprezintă volumul de apă care poate fi extras dintr-un strat acvifer, deci volumul de apă exploatabilă. Rezervele de apă subterană reprezintă volumul de apă gravitațională înmagazinată într-o anumită perioadă într-un acvifer sau rocă magazin, depind exclusiv de datele volumetrice și se exprimă în unități de volum (de regulă, în m³).

Resursele totale de apă subterană din România au fost estimate la 9,68 mld. m³ /an, din care 4,74 mld. m³/an apele freatice și 4,94 mld. m³/an de apă subterană de adâncime, reprezentând circa 25% din apa de suprafață.

Calitatea apelor subterane depinde de surselor difuze de poluare provenite din agricultură și practicile ei neconforme (pesticide, dejecții de la porcine și păsări), nămoluri de la stațiile de epurare, reziduurile menajare și industriale și de slaba epurare sau lipsa de epurare a apelor uzate.

Regiunea Sud-Vest Oltenia este străbătută de numeroase râuri, cele mai importante fiind Oltul și Jiul, ce curg de la nord la sud, și de fluviul Dunărea, de la vest la est. Principalele lacuri naturale se numără Bistreț (județul Dolj) - al doilea ca dimensiune din țară, cu o suprafață de 1867 hectare, Zăton (județul Mehedinți) și Călcescu (județul Vâlcea).

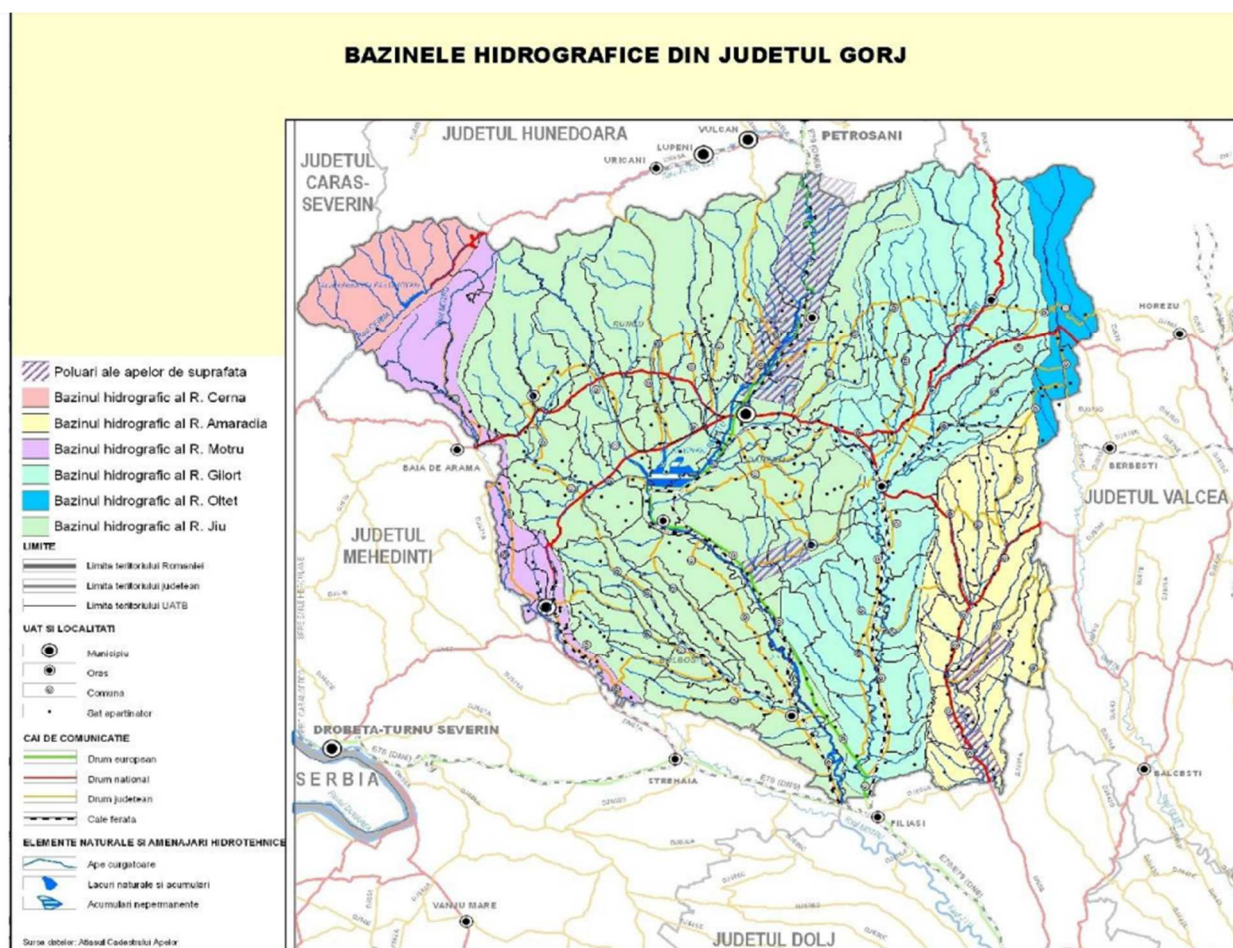
Problemele legate de calitatea apelor de suprafață și a celor subterane sunt cauzate în general de:

- eficiența de epurare scăzută a stațiilor de epurare existente;
- rata redusă a populației racordate la sistemele de colectare și epurare a apelor uzate;
- existența, în zonele neracordate la canalizare, a surselor punctiforme de contaminare care cresc riscul de eutrofizare a receptorilor naturali și riscul de îmbolnăvire al populației;
- managementul necorespunzător al deșeurilor municipale și industriale;

- utilizarea nerațională a îngrășămintelor chimice și a produselor de uz fitosanitar;
- dezvoltării zonelor urbane și protecției insuficiente a resurselor de apă, etc.

Comuna Crasna are pe teritoriul sau ape curgătoare cu izvoare foarte puternice . Debitul apelor curgătoare este determinat de apele carstice din munte și de influența climatului submediteranean, cu maximul pluviometric din lunile de toamnă și primăvară, când au loc creșteri ale debitelor.

Rețeaua hidrografică este alimentată de pâraie cu debite permanente, cu variații mici între sezonul estival și funcție de precipitațiile căzute, rețea ce se compune din următoarele pâraie: Ciocăzeaua Mare, Ciocăzeaua Mică, paraul Comenzii, Teiușul Mare, Crasna și Recea. Regimul de alimentare a rețelei hidrografice este mixt, freatic și pluvial și din această cauză debitul apelor este în strânsă legătură cu distribuția anuală a precipitațiilor. Alimentarea pâraielor este predominant superficială, mai mult de 70% din scurgerea medie provenind din ploi și zăpezi, ele au un regim de scurgere permanent, pe toată durata anului, asigurând astfel și necesitățile de apă ale vânatului.

O scurgere mai mare au apele în semestrul rece. Vara, scurgerea este mai redusă, întrucât cantitatea de precipitații este mai mică.

Sol și utilizarea terenului

Calitatea solurilor este afectată în diferite grade de poluare produsă de diferite activități

industriale și agricole. În domeniul protecției solurilor, prin poluare se înțelege orice dereglare care afectează calitatea acestora din punct de vedere calitativ și/sau cantitativ.

Obiectivele specifice de mediu:

- Reducerea suprafeței ocupate de situri contaminate;
- Îmbunătățirea calității factorilor de mediu din zonele amplasate și implementarea unei gestionări unitare la nivel național.

Obiective specifice socio-economice:

- Remedierea siturilor contaminate trebuie astfel făcută încât să fie atinsă o stare corespunzătoare pentru folosința ulterioară planificată;
- Asigurarea protecției resurselor de apă, a securității alimentare și a sănătății umane;
- Promovarea utilizării viitoare a siturilor remediate pentru dezvoltarea economică și socială în detrimentul scoaterii din circuitul agricol și silvic a terenurilor productive.

Biodiversitatea

Biodiversitatea este amenințată constant de o gamă largă de amenințări precum schimbările climatice, distrugerea și fragmentarea habitatelor, modificările de utilizare a terenurilor, introducerea de specii invazive etc.

Biodiversitatea este, de asemenea, esențială pentru protejarea securității alimentare la nivelul UE și la nivel mondial. Pierderea biodiversității amenință sistemele noastre alimentare, punând în pericol securitatea noastră alimentară și nutriția⁶.

Strategia UE privind biodiversitatea pentru 2030 stabilește modul în care Europa poate contribui la realizarea acestui obiectiv. Ca o etapă importantă, aceasta urmărește să asigure că până în 2030, biodiversitatea Europei se va afla pe calea redresării, în beneficiul oamenilor, al planetei, al climei și al economiei noastre, în conformitate cu Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă și cu obiectivele Acordului de la Paris privind schimbările climatice. La nivel comunitar, noile orientări strategice aferente perioadei de programare 2021- 2027 accentuează importanța acordată mediului. Astfel, în propunerea Comisiei Europene pentru cadrul financiar multianual 2021-2027, unul dintre cele cinci obiective de politică este „O Europă cu emisii scăzute de carbon și mai ecologică – Tranziția către o energie nepoluantă și echitabilă, investiții verzi și albastre, economia circulară, adaptarea la schimbările climatice și prevenirea riscurilor” și urmează să-i fie alocate cel puțin 30% din fondurile dedicate politicii de coeziune.

La nivel european, România deține un patrimoniu natural diversificat și valoros. La nivelul

⁶ Sursa: World Economic Forum (2020), The Global Risks Report 2020 (Raport privind riscurile globale pe 2020, Forumul Economic Mondial, 2020)

anului 2017, suprafața ariilor naturale protejate de interes național, raportată la suprafața țării, este de 6,15% , iar suprafața totală a siturilor Natura 2000, raportată la suprafața țării, este de 22,7%⁷.

În Regiunea Sud-Vest biodiversitatea este caracterizată de existența mai multor tipuri de habitate naturale, precum și numeroase specii de interes național și specii de interes comunitar. Dintre tipurile de habitate, menționăm: habitate de pajiști și tufărișuri în zonele montane-pajiști alpine “la peste 2000 de metri altitudine”, tufărișuri de jneapăn, ienupăr, smirdar și pajiști subalpine, fânețe montane, habitate de pădure, habitate de stâncării și peșteri : acestea se găsesc în zonele muntoase ale regiunii, sub forma de peșteri și grote, alături de pante stâncoase, chei, lespezi calcaroase, habitate de ape dulci: râurile și pâraurile, lacuri naturale și eleștee, habitate de mlaștini, habitate agricole. La nivelul regiunii au fost identificate următoarele tipuri de habitate de interes comunitar în baza cărora a fost constituită Rețeaua Ecologică Europeană Natura 2000, după cum urmează: habitate de dune; habitate de ape dulci; habitate de pajiști și tufărișuri; habitate din turbării și mlaștini habitate de stâncării și peșteri habitate de pădure. În ceea ce privește speciile faunistice, au fost identificate următoarele: pești, amfibieni și reptile, mamifere, păsări, nevertebrate etc.

La nivelul comunei Crasna ariile naturale protejate ocupa o mare parte din teritoriu. Cca 62 %

- Locul Fosilifer Buzesti (paleontologic);
- Pădurea Bărcului -Crasna, Novaci;
- Nordul Gorjului de Est ;
- Muntii Parang.

Posibile cauze care ar putea determina modificarea structurilor habitatelor sunt reprezentate de:

- dezvoltarea zonelor rezidențiale;
- tăieri ilegale de arbori;
- poluarea apelor de suprafață, subterane și a solului cu produse petroliere sau apă sărată, ape menajere, deșeuri;
- modificarea morfologiei terenurilor datorită activității de exploatare a unor resurse minerale (cariere, balastiere);
- schimbarea categoriei de folosință a terenurilor (extinderea intravilanului, scoaterea temporară sau definitivă din circuitul silvic);
- aplicarea necorespunzătoare a tehnologiilor agricole; - folosirea pesticidelor; - turismul necontrolat în zonele de agrement

⁷Sursa: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/dashboards/natura-2000-barometer>

Populația și sănătatea umană

Dezvoltarea comunei Crasna va contribui la apariția a noi entități economice, deci la creșterea locurilor de muncă și la creșterea cifrei de afaceri. Acest lucru presupune un avantaj, atât pentru economia comunei Crasna, cât și pentru locuitori. Totodată, prin dezvoltarea de noi oferte de muncă, se poate diminua tendința de emigrare atât la nivel regional, cât și la nivel național și internațional.

Pe lângă asta, conform Strategiei integrate de dezvoltare locală a comunei Crasna pentru perioada programatică 2024-2030 se dorește transformarea comunei Crasna într-o comuna inteligentă, fapt ce va avea efecte pozitive asupra vieții cetățenilor, inovării tehnologice, transporturilor inteligente, creșterii eficiente energetice, lucrătorilor și entităților economice, prin numeroase schimbări legate, de exemplu, de munca la distanță, de transparență sporită și facilitatea unei participări mai active la procesul decizional.

Această dezvoltare are ca primă direcție de orientare cetățenii, astfel încât comuna trebuie să fie dezvoltată pentru locuitorii acesteia și pentru a asigura un nivel ridicat al calității vieții în spațiul rural. Mai mult, transformare comunei se va face în scopul protejării mediului, fapt ce ar reduce poluarea, ar îmbunătăți calitatea vieții și sănătatea cetățenilor.

Managementul deșeurilor

Managementul deșeurilor cuprinde toate activitățile de colectare, transport, tratare, valorificare și eliminare a deșeurilor, inclusiv monitorizarea acestor operații. Responsabilitatea pentru activitățile de gestionare a deșeurilor revine generatorilor acestora în conformitate cu principiul „poluatorul plătește” sau după caz, producătorilor, în conformitate cu principiul „responsabilitatea producătorului”. Gestionarea acestora este o problemă acută la nivelul României, din punct de vedere al protecției mediului, mai ales în contextul cererii crescânde pentru toate produsele alimentare și nealimentare.

În cadrul Primăriei comunei Crasna u este creată o structură specializată și anume Serviciul de Utilități Publice, care se ocupa de gestionarea serviciului public de precollectare, colectare și transport a deșeurilor municipale, dar și de serviciul public de alimentare cu apă.

Problemele de mediu generate de nerezolvarea într-un termen rezonabil a aspectelor vulnerabile din domeniul gestionării deșeurilor sunt următoarele:

- poluarea aerului cu mirosuri neplăcute și cu suspensii antrenate de vânt (în zona depozitelor neconforme);
- poluarea cu nitrați, nitriți, substanțe organice și alte elemente poluante a apelor subterane;
- poluarea cu substanțe organice și suspensii a apelor de suprafață;
- consumarea unor cantități mari de resurse naturale neregenerabile;

- influențarea negativă a calității solului și subsolului de pe terenurile ocupate cu deșeuri și limitrofe depozitelor de deșeuri.

Prezenta strategie propune dezvoltarea de măsuri care să încurajeze prevenirea generării de deșeuri și reutilizarea, promovând utilizarea durabilă a resurselor:

- intensificarea accesării fondurilor europene pentru proiectele din acest domeniu;
- respectarea de către administrația publică locală a legislației din domeniul gestionării deșeurilor (cu accent pe colectarea selectivă);
- respectarea de către operatorii economici care desfășoară activități cu impact nesemnificativ a obligațiilor privind colectarea selectivă și valorificarea deșeurilor;
- cointeresarea populației pentru colectarea selectivă prin aplicarea de către operatorii serviciilor de salubritate a unor tarife diferențiate pentru modul de colectare a deșeurilor (selectiv sau în amestec);
- creșterea ratei de reciclare și îmbunătățirea calității materialelor reciclate, lucrând aproape cu sectorul de afaceri și cu unitățile și întreprinderile care valorifică deșeurile;
- promovarea valorificării deșeurilor din ambalaje;
- acordarea de facilități fiscale operatorilor economici care activează în domeniul colectării/valorificării acelor tipuri de deșeuri mai puțin atractive din punct de vedere al rentabilității economice;
- reducerea impactului produs de carbonul generat de deșeuri;
- încurajarea producerii de energie din deșeuri pentru deșeurile care nu pot fi reciclate.

Cele mai importante aspecte vulnerabile care se încadrează în domeniul managementului deșeurilor municipale sunt:

- nivelul scăzut de educare a populației în ceea ce privește impactul gestionării necorespunzătoare a deșeurilor asupra mediului;
- număr insuficient al punctelor de colectare selectivă a deșeurilor;
- inexistența unei strategii coerente în ceea ce privește gestionarea deșeurilor biodegradabile;
- lipsa din bugetele autorităților administrației publice locale a resurselor financiare pentru înființarea sistemelor de gestionare a deșeurilor și uneori slaba implicare a acestora în înființarea serviciilor de salubritate;
- apariția unor disfuncționalități în funcționarea lanțului „colectare – valorificare” a deșeurilor, datorate în principal inexistenței unor facilități fiscale pentru operatorii economici care activează în acest domeniu.

Obiectivele de mediu relevante pentru Strategia integrată de dezvoltare locală a comunei

Crasna pentru perioada programtică 2024-2030 sunt prezentate în tabelul de mai jos

Obiective de mediu relevante pentru Strategia integrată de dezvoltare locală a comunei Crasna pentru perioada programtică 2024-2030

Aspecte de mediu	Obiective de mediu propuse
Aer	OM.1 Îmbunătățirea calității aerului prin reducerea emisiilor generate de către trafic, activitățile industriale, încălzirea locuințelor cu combustibili solizi etc. OM.2 Îmbunătățirea calității aerului prin îmbunătățirea infrastructurii verzi și reducerea poluării.
Apă (de suprafață și subterană)	OM.3 Îmbunătățirea calității apelor prin modernizarea și reabilitarea rețelei de alimentare cu apă și a sistemului de canalizare OM.4 Îmbunătățirea stării corpurilor de apă și nedeteriorarea stării corpurilor de apă (Directiva Cadru Apă)
Sol	OM.5 limitarea și reducerea poluării punctiforme a solului OM.6 Menținerea stării ecologice ale solului
Schimbări climatice	OM.7 Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră generate din diferite domenii de activitate (transport, încălzirea rezidențiatului, gestionarea deșeurilor) pentru atingerea țintelor impuse de U.E. OM.8 Adaptarea la schimbările climaterice și prevenirea riscurilor naturale, promovând beneficiile ecosistemice și de anticipare a efectelor schimbărilor climatice și de luare de măsuri adecvate pentru a preveni sau minimiza efectele
Zgomot	OM.9 Limitarea zgomotului generat de diferite activități
Biodiversitate	OM.10 Îmbunătățirea și menținerea statutului de conservare pentru habitate și specii de floră și faună de importanță comunitară și națională
Peisaj	OM.11 Protejarea și conservarea peisajului natural
Aspecte culturale	OM.12 Păstrarea și conservarea peisajului natural OM.13 Păstrarea și conservarea tradițiilor și obiceiurilor locale prin turism durabil
Conservarea resurselor naturale	OM.14 Reducerea exploatării resurselor epuizabile și facilitarea utilizării celor regenerabile
Deșeuri	OM.15 Prevenirea generării deșeurilor și promovarea conceptului de “economie circulară”, reducerea cantităților de deșeuri generate și creșterea gradului de reciclare/valorificare, pentru toate tipurile de deșeuri, integrând soluțiile economiei circulare.
Populația și sănătatea umană	OM.16 Diminuarea emisiilor de poluanți din mediul înconjurător, ce ar putea determina îmbunătățirea stării de sănătate a populației și implicit creșterea calității vieții OM.17 Utilizarea de tehnologii curate (performante) care să genereze cât mai puține riscuri pentru personalul din unitățile cu diferite domenii de activitate
Aspecte privind transportul sustenabil	OM.18 Facilitarea infrastructurii pentru asigurarea transportului electric și cu vehicule nemotorizate
Eficiență energetică	OM.19 Îmbunătățirea eficienței energetice și utilizarea durabilă a resurselor

Obiectivele de mediu relevante pentru Strategia integrată de dezvoltare locală a comunei

Crasnapentru perioada programatică 2024-2030 au fost stabilite luând în considerare obiectivele existente la nivel național, comunitar sau internațional. Impactul implementării acestei strategii asupra mediului și sănătății umane este evaluat cu aceste obiective, evidențiind pentru fiecare componentă punctele slabe și punctele forte.

2.8. Profil și capacitate administrative

Administrația publică a Unității Administrativ Teritoriale a Comunei Crasna este formată din Consiliul Local ca autoritate deliberativă și Primarul ca autoritate executivă. Instituția primarului - Primăria este o instituție publică ce reprezintă structura funcțională cu activitate permanentă care aduce la îndeplinire hotărârile consiliului local și dispozițiile primarului, soluționând problemele curente ale colectivității locale din comuna Crasna

Consiliul local Consiliul Local reprezintă autoritatea legislativă al comunei, are inițiativă și hotărăște, în condițiile legii, în toate problemele de interes local, cu excepția celor care sunt date prin lege în competența altor autorități publice, locale sau centrale.

Atribuțiile consiliului local sunt reglementate de cap. III din Ordonanța de urgență nr. 57 din 3 iulie 2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare.

Comisiile de specialitate ale Consiliului local al comunei Crasna sunt:

- Comisia Comisia pentru activități economico-financiare, amenajarea teritoriului și urbanism, agricultură, gospodărire comunală, protecția mediului și turism;
- Comisia pentru învățământ, sănătate și familie, activități social-culturale, culte, muncă și protecție copii, tineret și sport;
- Comisia pentru administrație publică, juridică și de disciplină, apărarea ordinii și liniștii publice și a drepturilor cetățenilor.

Primarul

Atribuțiile Primarului sunt reglementate de cap. IV din Ordonanța de urgență nr. 57 din 3 iulie 2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare. Primarul reprezintă unitatea administrativ-teritorială în relațiile cu alte autorități publice, cu persoanele fizice sau juridice române ori străine, precum și în justiție. Primarul este stabilit prin vot public uninominal de către locuitorii municipiului, pe o perioadă de patru ani.

Pentru exercitarea corespunzătoare a atribuțiilor sale, primarul colaborează cu serviciile publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe de specialitate ale administrației publice centrale din unitățile administrativ-teritoriale, precum și cu consiliul județean.

În această calitate, primarul poate solicita prefectului, în condițiile legii, sprijinul conducătorilor serviciilor publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe de specialitate ale administrației publice centrale din unitățile administrativ-teritoriale, dacă sarcinile ce îi revin nu pot fi rezolvate prin aparatul de specialitate.

Primarul îndeplinește următoarele categorii principale de atribuții:

Primarul Comunei Crasna, reprezintă comuna în relațiile cu celelalte autorități publice, cu persoane fizice și juridice române și străine, precum și în justiție.

Primarul Comunei Crasna răspunde de buna funcționare a aparatului de specialitate, pe care îl conduce și controlează. Primarul poate delega atribuțiile care îi sunt conferite de lege și alte acte normative viceprimarului, secretarului general al Comunei Crasna, sau personalului din aparatul de specialitate, în funcție de competențele ce le revin în domeniile respective.

Primarul va putea stabili pentru personalul din aparatul de specialitate și alte sarcini decât cele prevăzute în prezentul regulament, corespunzător pregătirii și competențelor profesionale, în interesul bunei desfășurări a activității instituției, și în conformitate cu prevederile legale incidente.

Primarul Comunei Crasna își exercită drepturile și își îndeplinește îndatoririle ce îi revin pe întreaga durată a mandatului pentru care a fost ales.

Primarul Comunei Crasna, îndeplinește, în condițiile legii, următoarele categorii principale de atribuții:

1. atribuții exercitate în calitate de reprezentant al statului, în condițiile legii:

a) îndeplinește funcția de ofițer de stare civilă și de autoritate tutelară și asigură funcționarea serviciilor publice locale de profil;

b) atribuții privind organizarea și desfășurarea alegerilor, referendumului și a recensământului;

c) îndeplinește și alte atribuții stabilite prin lege.

2. atribuții referitoare la relația cu Consiliul Local:

a) prezintă Consiliului Local, în primul trimestru al anului, un raport anual privind starea economică, socială și de mediu a unității administrativ-teritoriale, care se publică pe pagina de internet a instituției în condițiile legii;

b) participă la ședințele Consiliului Local și dispune măsurile necesare pentru pregătirea și desfășurarea în bune condiții a acestora;

c) prezintă, la solicitarea Consiliului Local, alte rapoarte și informări;

d) elaborează, în urma consultărilor publice, proiectele de strategii privind starea economică, socială și de mediu a unității administrativ-teritoriale, le publică pe site-ul instituției și le supune aprobării Consiliului Local.

3. atribuții referitoare la bugetul local:

- a) exercită funcția de ordonator principal de credite;
- b) întocmește proiectul bugetului Comunei Crasna și contul de încheiere a exercițiului bugetar și le supune spre aprobare Consiliului Local, în condițiile și la termenele prevăzute de lege;
- c) prezintă Consiliului Local informări periodice privind execuția bugetară, în condițiile legii;
- d) inițiază, în condițiile legii, negocieri pentru contractarea de împrumuturi și emiterea de titluri de valoare în numele Comunei Crasna;
- e) verifică, prin compartimentele de specialitate, corecta înregistrare fiscală a contribuabililor la organul fiscal teritorial, atât a sediului social principal, cât și a sediului secundar.

4. atribuții privind serviciile publice asigurate cetățenilor:

- a) coordonează realizarea serviciilor publice de interes local, prin intermediul aparatului de specialitate sau prin intermediul organismelor prestatoare de servicii publice și de utilitate publică de interes local;
- b) ia măsuri pentru prevenirea și, după caz, gestionarea situațiilor de urgență;
- c) ia măsuri pentru organizarea executării și executarea în concret a activităților din domeniile prevăzute la art. 129 alin. (6) și (7) din OUG nr.57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare, respectiv privind administrarea domeniului public și privat al comunei și privind gestionarea serviciilor de interes local;
- d) ia măsuri pentru asigurarea inventarierii, evidenței statistice, inspecției și controlului furnizării serviciilor publice de interes local prevăzute la art. 129 alin. (6) și (7) din OUG nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare, respectiv privind administrarea domeniului public și privat al comunei și privind gestionarea serviciilor de interes local, precum și a bunurilor din patrimoniul public și privat al unității administrativ-teritoriale;
- e) numește, sancționează și dispune suspendarea, modificarea și încetarea raporturilor de serviciu sau, după caz, a raporturilor de muncă, în condițiile legii, pentru personalul din cadrul aparatului de specialitate, precum și pentru conducătorii instituțiilor și serviciilor publice de interes local;
- f) asigură elaborarea planurilor urbanistice prevăzute de lege, le supune aprobării Consiliului Local și acționează pentru respectarea prevederilor acestora;
- g) emite avizele, acordurile și autorizațiile date în competența sa prin lege și alte acte normative, ulterior verificării și certificării de către compartimentele de specialitate din punctul de vedere al regularității, legalității și de îndeplinire a cerințelor tehnice;

h) asigură realizarea lucrărilor și ia măsurile necesare conformării cu prevederile angajamentelor asumate în procesul de integrare europeană în domeniul protecției mediului și gospodăririi apelor pentru serviciile furnizate cetățenilor.

Pentru exercitarea corespunzătoare a atribuțiilor sale, primarul colaborează cu serviciile publice deconcentrate ale ministerelor și celorlalte organe de specialitate ale administrației publice centrale precum și autoritățile deconcentrate și locale de la nivel județean.

Viceprimarul este ales din rândul consilierilor locali, la propunerea primarului sau a consilierilor locali, este subordonat primarului și este înlocuitorul de drept al acestuia, care îi poate delega atribuțiile sale.

Viceprimarul Comunei Crasna, în cadrul atribuțiilor repartizate de către Primarul Comunei, asigură aducerea la îndeplinire a legilor, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, a hotărârilor Consiliului Local și a dispozițiilor Primarului Comunei Crasna, a altor acte normative și administrative, utilizând mijloacele și personalul din aparatul de specialitate.

Secretarul general al comunei Crasna este funcționar public de conducere, cu studii superioare juridice ce asigură respectarea principiului legalității în activitatea de emitere și adoptare a actelor administrative, stabilitatea funcționării aparatului de specialitate al primarului, continuitatea conducerii și realizarea legăturilor funcționale între compartimentele din cadrul acestora.

Primăria comunei Crasna reprezintă o structură funcțională cu activitate permanentă constituită din Primarul, Viceprimarul, Secretarul municipiului și din aparatul de specialitate al primarului. Primăria reprezintă autoritatea locală executivă, ducând la îndeplinire hotărârile consiliului local și dispozițiile primarului, soluționând problemele curente ale colectivității locale.

Aparat de specialitate

Pentru îndeplinirea atribuțiilor conferite de legislația în vigoare, Primăria Comunei Crasna, organizează și asigură funcționarea unui aparat de specialitate subordonat Primarului Comunei Crasna

Aparatul de specialitate al Primarului Comunei Crasna este structurat pe compartimente funcționale, în condițiile legii. Compartimentele funcționale ale acestuia sunt încadrate cu funcționari publici și personal contractual.

Strucura organizatorică a aparatului de specialitate al primarului :

- **Primar**
- **Viceprimar**
- **Secretar general al comunei – Funcție publică de conducere**
- **Serviciul financiar-contabilitate, salarizare, resurse umane, si deservire**
- **Compartiment achizitii publice**

- **Compartiment serviciul voluntar pentru situatii de urgenta**
- **Compartiment urbanism**
- **Compartiment agricol**
- **Compartiment relatii publice**
- **Compartiment protectia mediului**
- **Compartiment asistenta sociala**
- **Compartiment juridic**
- **Compartiment cultura**
- **Compartiment deservire**

În exercitarea atribuțiilor ce le revin, compartimentele de specialitate, funcționarii publici și personalul contractual din cadrul aparatului de specialitate al Primarului Comunei Crasna, vor colabora permanent.

În plan intern, Consiliul Local Crasna isi propune a obiectiv promovarea și dezvoltarea economico – socială, științifică și culturală, durabilă, optimă a teritoriului cu respectarea autonomiei și a atribuțiunilor comunei, in corelare cu documentele programatice judetene si regionale:

1. Întărirea și extinderea cooperării cu instituții și organizații internaționale și regionale;
2. Dezvoltarea economică sustenabilă și sprijin pentru IMM-uri;
3. Creșterea competitivității și a convergenței intra-regionale în privința actului administrativ.
4. Creșterea atractivității turistice și implicit dezvoltarea serviciilor turistice în comună.

Dezvoltarea prin investiții pentru creșterea interesului zonei și de punere în valoare a potențialului turistic.

Turismul pentru orice așezare constituie o alternativă pentru zonele defavorizate sau pentru cele afectate de restructurare și șomaj. Valoarea potențialului turistic al județului Gorj și stadiul actual de valorificare insuficient exploatat, permite conturarea unor direcții de dezvoltare. Datorită organizării regionale la nivelul zonei există posibilități multiple de a se investi în turism. Cadrul natural cu valoare deosebită, obiectivele turistice prezentate, favorizează dezvoltarea turismului de agrement și agroturismului.

2.9. Analiza SWOT

SWOT este o metodă utilizată pentru a ajuta la proiectarea unei viziuni de ansamblu Analiza asupra comunității locale. Ea funcționează ca o radiografie a comunei și evaluează în același timp factorii de influență interni și externi precum și poziția comunității locale în raport cu celelalte localități din zonă, cu scopul de a pune în lumină punctele tari și slabe ale comunității, în relație cu oportunitățile și amenințările existente la un moment dat.

SWOT este un acronim pentru puncte tari, puncte slabe, oportunități și amenințări. Prin definiție, punctele tari (S) și punctele slabe (W) sunt factori interni pe care îi aveți ca măsuri de control. De asemenea, prin definiție, oportunități (O) și amenințări (T) sunt factori externi asupra cărora, în esență, nu poate exista nici un control.

Analiza SWOT sprijină planificarea strategică în următorul mod:

- a. Este o sursă de informare pentru planificarea strategică.
- b. Construiește punctele tari ale organizației.
- c. Reversarea punctelor sale slabe.
- d. Maximizarea răspunsului sau la oportunități.
- e. Depășirea amenințărilor organizației.
- f. Ajută la identificarea competențelor de bază ale organizației.
- g. Ajută la stabilirea obiectivelor pentru planificarea strategică.
- h. Ajută la cunoașterea trecutului, prezentului și viitorului și astfel, valorificând datele din trecut și cele actuale, viitorul poate fi conturat.

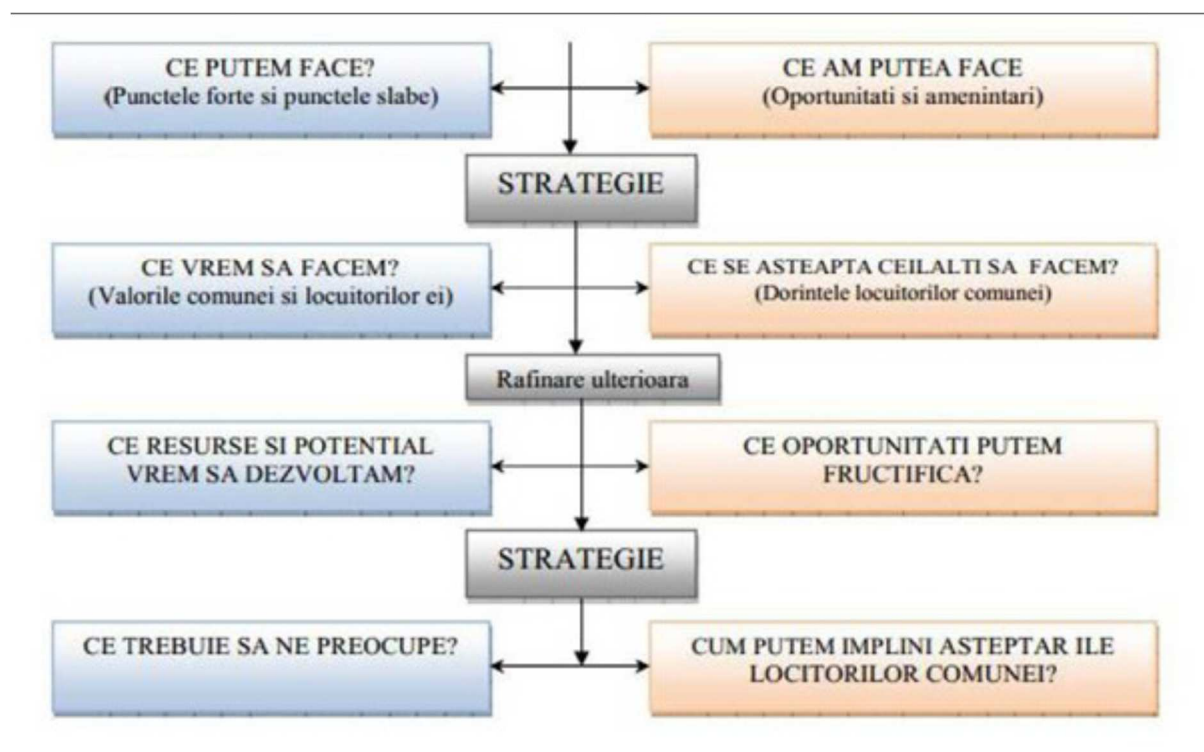
Vom încerca să stabilim punctele tari și slabe ale comunei, precum și oportunitățile prezente și viitoare, dar, și ce s-ar întâmpla, dacă am urmări planul de dezvoltare propus de prezenta strategie. De la bun început trebuie spus că, fără o strategie, nu te poți nici dezvolta, nici atrage investitori și nici fonduri europene. De aceea, conducerea primăriei Crasna a înțeles importanța acestui document și a făcut demersuri pentru realizarea acestei Strategii de Dezvoltare Locală.

Ceea ce dorim noi să evidențiem, sunt concluziile, analiza informațiilor cunoscute și sinteza lor printr-o altă perspectivă, mai aplecată spre dezvoltare, spre cerințele secolului XXI, spre programe și proiecte. Analiza de față stă la baza întregii lucrări și este forma modernă de a justifica proiectele.

Experiența internațională a arătat că proiectele și programele operaționale funcționează cel mai bine atunci când fac parte dintr-un cadru coerent și când există o coordonare la nivel strategic. Procesul de planificare strategică (PPS) a vizat definirea reperelor strategice de dezvoltare a comunității pe o perioadă de cel puțin 5 ani. Etapele metodologice principale ale Procesului de planificare strategică au fost următoarele: realizarea unei analize preliminare, stabilirea viziunii asupra dezvoltării strategice a comunității, analiza sectorială a domeniilor strategice principale și articularea documentului strategic.

Principiile care au stat la bază Procesul de planificare strategică au fost asigurarea validității științifice, implicarea comunității, transparența, obiectivitatea, coerența și continuitatea demersului.

Intrebări cheie care le utilizăm în realizarea analizei :

Punctele forte și cele slabe sunt legate de comună și de strategiile acesteia, și de modul cum se compară cu concurența.

Oportunitățile și amenințările vin dinspre mediul de piață și din direcția concurenței; de regulă, sunt factori asupra cărora zona, în general, nu are niciun control.

Analiza SWOT ia în considerare organizarea așezării, performanțele acesteia, produsele cheie și piețele strategice. Analiza SWOT permite concentrarea atenției asupra zonelor cheie și realizarea de prezumții (presupuneri) în zonele asupra cărora există cunoștințe mai puțin detaliate. În urma acestei analize se poate decide dacă zona își poate îndeplini planul, și în ce condiții.

Unele „oportunități” și „amenințări” vor apărea din „punctele tari” și „punctele slabe” ale comunei. Analiza își propune o prezentare a punctelor tari, slabe, a oportunităților și a riscurilor care determină spațiul geografic și socio-uman al comunei Crasna, împărțită pe capitolele, în vederea atragerii investitorilor și investițiilor în zonă.

I. Populație

Puncte Tari	Puncte Slabe
-evolutie demografica pozitiva; -echilibru intre numarul persoanelor de genul feminin si cel al persoanelor de gen masculin; -pondere mare a populatiei active in totalul populatiei comunei. -Interesul familiilor care ating limita de pensionare pentru a se muta de la locuințe în mediul urban situate la bloc, spe zone liniștite, cu mici gospodării de întreținere. -Liniștea conferită față de zonele de satele comunei, fata de zonele urbane . •Interes crescut pentru stabilire in mediul rural justificat de Prețul mai scăzut al locuințelor ; Interes crescut de intoarcere si stabilire in mediul rural datorat unei infrastructuri adecvate	-Reducerea ponderii populației tinere in totalul populatiei - Migrarea absolvenților de școală gimnazială catre zona urbana . - Îmbătrânirea populației / numar mare de persoane varsnice in comuna. - Nivel de calificare mediu, ocupatii limitate. -Migrarea absolventilor de studii superioare catre orasele mari - Migrarea populației către zona urbana datorita lipsei locurilor de munca
Oportunități	Amenințări
Crearea de noi locuri de munca - Implementarea unor programe de dezvoltare - Creșterea investițiilor în mediul rural în infrastructura de baza: extindere rețele de utilități, reabilitarea căilor de acces. - Posibilitatea accesării de finanțări naționale, europene sau internaționale pentru îmbunătățirea infrastructurii de educație și dezvoltarea resurselor umane	Creșterea gradului de dependență (persoane vârstnice / persoane active) datorită îmbătrânirii populației Menținerea scăzută a natalității (ceea ce va duce la îmbătrânirea populației) Scăderea numărului persoanelor active poate duce la deficit de personal pe piața muncii Creșterea șomajului Scăderea natalității

II. INFRASTRUCTURA

Puncte Tari	Puncte Slabe
- Comuna dispune de acces modern , rutier, catre toate localitatile invecinate si catre zonele urbane. Drumurile judetene si nationale sunt modernizate ; -Drumurile de acces locale sunt modernizate in proportie de peste 75 %, asigura acces facil si deplasare eficienta. -Comuna are asigurat accesul la alimentare cu apa, pe baza resurselor naturale (captari apa de suprafata), calitate foarte buna -Sistemul de canalizare este in curs de extindere, pentru locuitorii comunei. -Este asigurat accesul la energie electrica pentru toate satele comunei . -Televiziunea si telefonica sunt accesibile pentru toti locuitorii comunei. -Acces la internet si informatii; -Exista sistem de gestionare a deseurilor in comuna. -Comuna Crasna se afla pe lista localitatilor ce pot obtine finantare pentru alimentare cu gaze naturale, prin programul National Anghel Saligny. - Exista iluminat public stradal in toata comuna.	- Lipsa căi de acces pietonal/trotuare -Lipsa rigole/șanțuri de scurgere a apelor pluviale în unele din sate. - Existența unor sectoare din drumurile satești/străzi nemodernizate în satele comunei -Drumuri agricole nemodernizate - Lipsa infrastructurii de alimentare cu apa și canalizare în toate satele comunei - Lipsa a infrastructurii de alimentare cu gaz în comună, aflate abia în stadiul de documentație. -Nu exista rețea de transport în comun proprie, ci numai de tranzit - Nu există rețea de transport public între localitățile comunei și către celelalte localități -Utilitățile publice primare sunt in curs de extindere si dezvoltare .
Oportunități	Amenințări
Posibilitatea accesării fondurilor europene în perioada 2024-2030, pentru : - Extinderea și modernizarea infrastructurii comunei. - dezvoltarea unui sistem de transport in interiorul comunei, modern si eficient;	- Resurse financiare insuficiente pentru finanțarea și cofinanțarea proiectelor de dezvoltare a infrastructurii - Criza economică și financiară pe care o traversează întreaga țară ; -Nivel ridicat de birocrație care descurajează accesul la finanțări nerambursabile;

-Rezolvarea problemelor ecologice determinate de deșeurile menajere. -Creșterea confortului și siguranței locuitorilor.	-Excesul de informatii si reglementar care limiteaza si conditioneaza depunerea de proiecte si implicit dezvoltarea locala.

III. ECONOMIE

AGRICULTURA

Puncte Tari	Puncte Slabe
- Comună cu profil agra / agro-turistic -Exista si au fost modernizate drumuri de access in zonele impadurite (drumuri forestiere) - Potențial agricol și zootehnic mare – exploatații Agricole zootehnice numeroase; - Potential de productoe nio-un numar mare de producator sunt certificate pentru produse bion -Interes deosebit pentru puncta gastronomice locale care sa valorifice produsele Agricole din comuna. -Accesul foarte bun in localitate sis pre alte localitati cu potential de dezvoltare agro-turistica -Dezvoltarea sectorului de servicii -Existența unui numar relative mare de personae juridice care isi desfasoara activitatea in domeniul agricol -Suprafațe mari de terenuri cu pajisti si pasuni. -Interes major din partea autorității locale pentru atragerea investitorilor	• Grad redus de asociere a proprietarilor agricoli - numar redus de asocieri • Nu există rețele organizate de achiziționare si comercializare a produselor agricole (vegetale si zootehnice) -Utilizare slaba a a soiurilor și raselor autohtone, adaptate la condițiilor locale -Utilizarea practicilor agricole convenționale -Acces redus la sistemul de creditare pentru sectorul agricol, pentru inițiative de afaceri în mediul rural -Interesul scăzut al tinerilor pentru practicarea agriculturii -Structuri și sisteme slab dezvoltate pentru transferul de cunoștințe, consiliere, consultanță și inovare -Acces redus la terenurile agricole cauzat de prețurile ridicate - Dotări tehnice deficitare și insuficiente - Lipsa digitalizării în agricultură - Reticența agricultorilor de a se organiza în structuri asociative cu rol economic

	-Lipsa pieței de desfacere pentru unele produse precum și prețuri e vânzare scăzute datorate lipsei de asociere.
Oportunități	Amenințări
-Investiții în infrastructura destinate înființării și dezvoltării unei piețe agroalimentare locale Valorificarea potentialului de creștere a sectorului de produse ecologice; -Valorificarea creșterii interesului consumatorilor pentru alimentele naturale și sănătoase - Demersuri legislative pentru sprijinirea zonelor montane . -Înființarea de forme asociative cu rol economic și cooperarea între fermieri -Creșterea valorii nete adăugate la nivelul fermelor zootehnice și mixte -Existența fondurilor europene ce pot fi absorbite în vederea impulsivității afacerilor în agricultură ex. Programul Național de Dezvoltare Rurală / Planul National Strategic; -Adaptarea cerintelor de formare, cercetare /coniliere /consultanta la nevoile fermierilor si a micilor intreprinzatori.	• Îmbătrânirea forței de muncă în agricultură și depopulare • Prezența animalelor sălbatice – urși, cerbi, mistreți care distrug culturile • Degradarea solurilor • Cadrul legislativ instabil; • Creșterea numărului de fenomene climatice extreme și a intensității acestora • Răspândirea bolilor contagioase severe în rândul animalelor și păsărilor (ex. pesta porcină, etc) • Reticența fermierilor în utilizarea noilor tehnologii • Adâncirea discrepanțelor dintre zonele rurale și urbane din perspectiva calității vieții ; • Nivel ridicat de birocrație care descurajează accesul la finanțări nerambursabile; •Excesul de informatii si reglementary care limiteaza si conditioneaza depunerea de proiecte si implicit dezvoltarea locala. •Viziune limitata si limitative din partea autoritatilor

TURISM -AGROTURISM-Valorificare patrimoniu cultural

Puncte Tari	Puncte Slabe
-Numar mare de pensiuni, agropensiuni, structuri de cazare, realizate in ultima perioada in satele Comunei;	- Starea de degradare a unor obiective istorice , culturale protejate (schituri, manastiri, biserici, alte lacasuri/elemente de cult) cu arhitectura deosebita .

-Echipare moderna si diversificata a structurilor de cazare existente ; -Existenta unor obiective istorice care creaza potential de dezvoltare a turismului cultural si religios. -Existenta unei infrastructuri modern care asigura accesibilitatea teritoriului si contribuie la dezvoltarea turismului de drumetie; - Recunoasterea producatorilor locali ca prodatori bio care contribuie la promovarea turismului bio si gastronomic -Existenta unui numar mare de personae implicate in activitati turistice si interesate sa se implice pe viitor in dezvoltarea turistica a zonei; - Potențial natural deosebit, potential cultural și istoric recunoscut, favorabil dezvoltarii turismului si agroturismului . - Zona montana accesibila si nepoluata, atractiva atat pentru drumetii cat si pentru odihna si agrement. - Existenta unui punct de informare turistică care poate contribui la promovarea turistica a zonei	- Infrastructura de acces și /sau de mediu ne corespunzătoare sau lipsa în zonele turistice. - Functionarea necorespunzatoare a Centrului de informare turistica din lipsa de resurse. - Promovare insuficientă a zonei si a evenimentelor culturale. - Slaba dezvoltare a turismului rural. - Lipsa materialelor de promovare. - Infrastructura de sport și agrement slab dezvoltată. - Lipsa unor locuri de joaca pentru copii. - Venituri mici ale populației. -Amenajări insuficiente pentru protecția și vizitarea obiectivelor naturale și culturale. -Lipsa unor trasee amenajate si semnalizate pentru drumetii. - Numarul redus de innoptari in structurile de cazare; -Lipsa unor evenimente locale care sa asigure atat vizibilitatea zonei cat si cresterea numarului de zile de cazare in zona.
Oportunități	Amenințări
Posibilitatea accesării fondurilor europene pentru perioada 2024-2030 pentru : -dezvoltarea turistica a localitatii; -cresterea nivelului de promovare si vizibilitate a structurilor turistice din comuna; - Noi structuri turistice de cazare si de agrement care pot contribui direct la Crearea de noi locuri de munca.	-Interes scazut pentru implicarea in valorificarea potențialului turistic, fapt ce duce la scăderea interesului, a veniturilor populației dar și la pierdere de venituri pentru autoritățile locale. - Număr de locuri de munca redus, calificare scazuta; - Rămânerea în anonim a obiectivelor turistice datorita unor actiuni de promovare insuficiente si neeficiente.

- Implementarea unor programe de dezvoltare a turismului rural și de nișă. - Posibilitatea dezvoltării turismului de tranzit. - Promovarea tradițiilor, valorilor și culturii autohtone. - Includerea obiectivelor culturale în circuitele turistice și promovarea acestora la nivel regional, național și internațional. - Crearea de noi specializări și locuri de muncă și diversificarea acestora în domeniul cercetării, conservării, restaurării monumentelor, ansamblurilor și siturilor istorice. - Dezvoltarea de parteneriate public-privat pentru restaurarea patrimoniului. - Renovarea, reabilitarea, consolidarea și punerea în valoare a clădirilor istorice de patrimoniu ;	- Pierderea, cu timpul, a patrimoniului cultural imaterial (obiceiuri, tradiții, port popular, gastronomie, etc.) în condițiile depopulării, migrației tineretului spre țări din Uniunea Europeană și îmbătrânirii populației din zonele rurale. - Neincluderea pe lista de priorități pentru investiții a autorităților publice locale care au în administrare monumente istorice. - Lipsa unor politici culturale agregate (ale factorilor de decizie și ofertanților culturali), pentru creșterea participării populației la oferta culturală. - Preocupare scăzută a populației pentru cunoașterea și conservarea patrimoniului natural și cultural. -Neincluderea unor evenimente / manifestări culturale în circuitele culturale europene și internaționale ar putea să conducă la dispariția acestora. -Nivel birocratic excesiv, suprareglementari care descurajează depunerea și accesarea fondurilor europene nerambursabile.

IMM-uri / Agenti Economici /Investii private

Puncte Tari	Puncte Slabe
-numar mare de exploatare agricole ce functioneaza ca persoane juridice; -existenta unui numar relativ mare de societati comerciale, la nivelul comunei; -obiect de activitate diversificat, de la servicii diverse si turism pana la lucrari de constructii si comert.	-Capitalizare scazuta a societatilor comerciale; -lipsa fortei de munca ; -dezvoltare si echipare limitata a societatilor existente; -lipsa unui sistem de invatare si dezvoltare personala continua, in scopul adaptarii continue la cerintele pietii;

-societati cu numarmediu de angajati care au o durata de functionare de peste 10 ani care dovedeste o stabilitate si o functionalitate buna pe piata; -numar de locuri de munca generat de agentii economici care contribuie la absorbtia fortei de munca locale. Numar mare de persoane jusridice /societati care au accesat fonduri europene pentru infiintare si dezvoltare, fapt ce dovedeste capacitate buna de intelegere si implementare proiecte. Dezvoltarea foarte buna a antreprenoriatului din domeniul turismului si agroturismului, in ultimii ani .	-digitalizare redusa si utilizarea unor mecanisme economice inechite atat in comunicare cat si in relatia intre firme sau clienti. - Venituile reduse ale populatiei; - Numarul mic de investitii atrase in zona; -Investitori axati pe subzistenta si mentinerea pe piata; -Nivel de informare scazut asupra posibilitatilor de dezvoltare si acces la alte pietete. Lipsa unor forme de asociere si colaborare intre producatorii locali ; Valorificarea insuficienta a produselor locale.
Oportunități	Amenințări
Posibilitatea accesării fondurilor europene pentru perioada 2024-2030 pentru : -Infiintarea de noi societati prin accesare fonduri nerambursabile; -dezvoltarea societatilor existente, dotarea corespunzatoare a acestora; -digitalizarea agentilor economici; -promovarea asocierii si crearea unor structuri asociative care sa valorifice eficient productia zonala -participarea la diverse cursuri si specializari in scopul dezvoltarii afacerilor existente .	Interes scazut pentru accesare finantari nerambursabile datorita birocratiei excesive si a unor suprareglementari legislative -Lipsa predictibilitate fiscala – multiple reglementari si modificari fiscale in termene foarte scurte. -Venituri reduse care determina precautie si neimplicare. Interese scazut pentru promovarea zonei pentru crearea de structuri asociative care sa contribuie la produse cu valoare adaugata mare .

SECȚIUNEA 3: VIZIUNEA ȘI OBIECTIVELE DE DEZVOLTARE

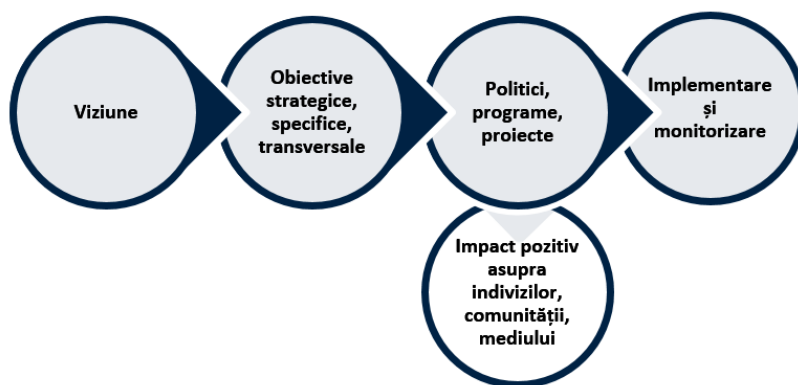
3.1. FUNDAMENTAREA FORMULĂRII VIZIUNII ȘI OBIECTIVELOR STRATEGICE

Viziunea și obiectivele de dezvoltare la nivel trebuie să reflecte cât mai bine nevoile reale ale comunității, precum și ceea ce se înțelege prin „binele comun”, așa cum este reprezentat și imaginat de către aceasta. În completarea analizei datelor statistice și evoluțiilor din ultimii ani, exercițiul consultărilor este esențial în formularea unor obiective comune de dezvoltare, validând ipoteze și configurând în mod pragmatic cea mai bună versiune posibilă a comunei pentru următorii zece ani.

Binele comun este greu de estimat și este evident faptul că nu va exista o strategie greșită sau corectă pe deplin, așa cum nevoile subiective ale fiecăruia sunt, în sine, valide. Pentru ca o strategie să își îndeplinească însă scopul, este important ca aceasta să fie elaborată pe baza unui proces cât mai incluziv, care să acopere nevoile diferiților actori și cât mai transparent. Aceasta presupune un set clar de priorități, cu o perioadă definită de implementare, bugete aferente și o comunicare continuă a stadiului implementării. Prioritizarea presupune ca proiectele majore, odată stabilite, să fie asumate ca atare și să nu fie schimbate cu altele, fără o fundamentare obiectivă. În mod ideal, aceste proiecte au capacitatea de a atrage și canaliza resursele potrivite, având la bază un consens general privind utilitatea lor.

În același timp, anul 2020 a demonstrat cât de importantă este capacitatea de adaptare rapidă la schimbări majore ce au afectat întreaga comunitate. Menirea unei strategii nu este de a fi un document rigid, ci de a ghida dezvoltarea pe termen mediu, astfel încât resursele și oportunitățile să poată fi utilizate în mod eficient și să se poată răspunde cu agilitate noilor provocări. Având o strategie bazată pe priorități și o viziune comună, dezvoltarea va fi mai ușor de susținut chiar și în perioade cu schimbări și provocări majore.

Figura 1. Elemente de planificare strategică

3.1.1. Principii de planificare integrată

Dezvoltarea viziunii, identificarea obiectivelor strategice și a mecanismelor de realizare a acestora se bazează pe un set de principii ce susțin abordarea integrată și un proces de planificare eficientă:

- (a) **Abordare participativă.** În cadrul procesului de elaborare a strategiei, au fost facilitate diverse procese de consultare și implicare a părților interesate (cercetări, sondaje, consultări tematice, platformă online pentru colectare de provocări și soluții), care au avut ca scop reflectarea nevoilor și priorităților identificate de către cetățeni și diverse grupuri-țintă. De asemenea, strategia propune măsuri de susținere și simplificare a procesului de participare

prin accelerarea digitalizării instituțiilor publice și oferă o listă de proiecte prioritare, a căror implementare poate fi monitorizată ușor.

- (b) **Prioritizare și responsabilitate asumată.** Unul dintre instrumentele esențiale pentru o strategie de succes, care să reprezinte mai mult decât o pre-condiție pentru accesare de fonduri este exercițiul prioritizării și asumării unei liste scurte de proiecte, ușor de monitorizat de către cetățeni. Procesul vizează obținerea unui portofoliu de proiecte prioritare care să se încadreze în bugetul de investiții estimat pentru perioada 2021-2030 și care să fie asumate ca atare, cu responsabilități și termene clare. Prioritizarea ar trebui să urmeze nevoile reale ale comunității, pentru care se vor identifica ulterior diverse surse de finanțare, preferabil externe.
- (c) **Integrare orizontală și verticală.** Planificarea eficientă necesită coordonarea instituțiilor și departamentelor cu responsabilități în acest sens de la nivel local, din diferite domenii, precum și a celor de la nivel județean, regional, național și european. Astfel, procesul de elaborare a strategiei a avut la bază identificarea și analiza diferitelor documente strategice relevante, cu scopul coordonării cu politicile regionale (nivel la care se asigură managementul FEDR) și cu obiectivele prioritare de la nivel național și european.
- (d) **Abordare inter-jurisdicțională.** Elaborarea strategiei a integrat nevoile de dezvoltare de la nivelul satelor din unitatea administrativ-teritorială ce compun comuna Crasna .
- (e) **Complementaritatea măsurilor *hard* și *soft*.** Pentru a elabora o strategie integrată, este important să se mențină un echilibru între investițiile „hard”, cum ar fi parcuri , dezvoltări rezidențiale, și investițiile „soft”, precum programe de sprijinire socială , programe și activități culturale.
- (f) **Continuitatea procesului de planificare.** Planificarea dezvoltării locale este un proces ciclic, ce necesită o întoarcere regulată către viziunea, obiectivele și măsurile propuse anterior, astfel încât să se asigure o evaluare realistă a acestora și o actualizare, în funcție de situația existentă la nivel local și direcțiile strategice relevante de la nivel regional, național și european.

3.2. Concept de dezvoltare spațială

Dezvoltarea spațială poate fi definită ca acea dezvoltare care asigură un echilibru teritorial al satisfacerii necesităților economice, sociale și ecologice ale generațiilor prezente și viitoare la aceeași rată.

Conceptul de dezvoltare spațială

În contextul politicilor de dezvoltare spațială, în majoritatea țărilor europene se folosesc frecvent o serie de expresii și concepte, unele fiind expresii de specialitate folosite în mod curent și introduse recent în vocabularul de specialitate, în special prin elaborarea și publicarea Principiilor Directoare sau a ESDP (Perspectiva asupra Dezvoltării Spațiale Europene). O definiție a acestor termeni și expresii a fost făcută abia în anul 2006 prin intermediul lucrării *Glosarul expresiilor cheie utilizate în domeniul politicilor de dezvoltare spațială din Europa*.

Înainte de a trece la definirea termenilor utilizați în domeniul dezvoltării spațiale, conform *Glosarului expresiilor cheie utilizate în domeniul politicilor de dezvoltare spațială din Europa*, vom face o scurtă trecere în revistă a istoriei și semnificației unor termeni utilizați înainte de apariția materialului amintit mai sus.

Conceptul de dezvoltarea spațială se referă la evoluția teritoriilor, sub toate aspectele (economic, social, de mediu, fizic), iar politica dezvoltării spațiale este un termen destul de recent, apărut în anii „90 (când au fost adoptate Perspectiva Europeană de Dezvoltare Spațială – PEDS și Principiile directe de la Hanovra).

Aceste concepte nu au o definiție clară, fiind foarte adesea compuse din termeni cu multe sensuri, alăturați, ca majoritatea conceptelor europene legate de dezvoltarea teritorială – *coeziune teritorială, dezvoltare policentrică*. În cele ce urmează, vom încerca o definire a termenului de dezvoltare spațială, concept care este echivalent cu cele de dezvoltare teritorială durabilă, dezvoltare durabilă în context teritorial, dezvoltare spațială sustenabilă și oricare altă combinație a termenilor sinonimi. Pentru a realiza enunțarea cât mai exactă a acestui concept, pornim de la definiția fiecărui termen în parte, urmând ca apoi să continuăm cu definirea conceptelor rezultate prin alăturarea lor.

□ *Dezvoltare* - reprezintă acțiunea de a (se) dezvolta și rezultatul ei. „A se dezvolta” înseamnă „a trece de la o stare calitativă veche la alta nouă, de la o treaptă inferioară la alta superioară, de la simplu la complex”, dar și „a se extinde, a crește, a se mări”. Cele două sensuri nu sunt însă perfect sinonime. Dezvoltarea presupune creștere, dar ceea ce o diferențiază de aceasta este tocmai schimbarea, trecerea la o stare nouă, la o treaptă superioară, la complexitate. În acest sens, vorbind despre dezvoltarea spațială trebuie să facem diferența între simpla creștere a unui oraș și dezvoltarea acestuia prin apariția de noi funcțiuni, a unor elemente inovatoare în plan arhitectural sau urbanistic.

□ *Spațial* - este termenul cu cele mai multe probleme, deoarece există mai multe interpretări ale spațiului:

□ Bidimensională – spațiul ca „loc, suprafață, întindere limitată”;

□ Tridimensională – spațiul ca „întreg neîntrerupt cu trei dimensiuni”;

□ n-dimensională (multidimensională) – spațiul ca „formă fundamentală de existență a materiei în cadrul căreia are loc mișcarea acesteia”;

În spiritul acestor interpretări, dezvoltarea spațială este înțeleasă ca fiind:

□ Fenomenul de extindere spațială a așezărilor omenești, urmată (sau nu) de salturi calitative (de exemplu, trecerea de la sat la oraș);

□ Dezvoltarea pe verticală a așezărilor omenești (presupune atât un salt calitativ la conceptul de locuință colectivă, precum și progresul tehnologic care să permită realizarea acestora);

□ Dezvoltarea așezărilor omenești într-un spațiu multidimensional guvernat de legi naturale, economice, sociale, culturale, fiecare dintre acești determinanți înregistrând salturi calitative odată cu evoluția așezărilor omenești.

Având în vedere complexitatea așezărilor omenești contemporane, dacă conceptul de dezvoltare spațială poate fi înțeles în toate cele trei ipostaze determinate de interpretarea spațialității, dezvoltarea spațială durabilă presupune cel de-al treilea sens al dezvoltării spațiale prin înțelegerea corectă a durabilității.

□ *Durabil* - este un termen care nu lasă loc de interpretări: „care ține mult timp; trainic, rezistent”.

se regăsește în dicționarele limbii române, dar apare în documentele cu caracter științific sau oficial. Având în vedere că „sustainable” provine din „sustain” – a (se) susține și „able” – capabil, din definiția acestuia derivă două interpretări care conduc la același rezultat, respectiv acela de „dezvoltare în limitele capacității de suport”:

□ „*Capacitatea de a susține*” – se referă la de capacitatea resurselor naturale de a susține dezvoltarea societății omenești pe timp nelimitat, adică la o utilizare durabilă a resurselor naturale. Altfel spus, se vorbește despre o utilizare a resurselor naturale în limitele capacității de suport.

□ „Capacitatea de autosusținere” – presupune o dezvoltare care să asigure evoluția sistemului socio-economic uman fără schimbări majore care ar putea periclita existența generațiilor viitoare.

Pentru o înțelegere completă a conceptului este necesar să definim capacitatea de suport.

Din punct de vedere economic, aceasta reprezintă capacitatea dinamică a mediului de a disponibiliza în condiții de echilibru resursele necesare consumului, pentru un număr bine definit de indivizi ai unei populații, precum și de a absorbi impacturile pozitive, și de a elimina pe cele negative generate de aceasta.

Din punct de vedere ecologic, aceasta este capacitatea structurii sistemelor ecologice de a susține existența componentei biotice (vii) și de a funcționa în condiții de echilibru dinamic. Declarația de la Rio de Janeiro cu privire la mediu și dezvoltare din 1992 arată, încă din preambul că, „omul se află în centrul preocupărilor pentru dezvoltare durabilă” și ca atare, dezvoltarea durabilă este susținută de trei piloni: economic, social și ecologic.

Următorul termen care necesită de asemenea clarificare, este cel de „durabilitate spațială”. Conform studiilor europene pe această temă, durabilitatea spațială este strâns legată de alte două concepte:

□ *Coeziune teritorială* – „distribuția echilibrată a activităților umane în teritoriu”- echilibrul fiind obținut prin policentricitate;

□ *Sistem urban policentric* – „organizare spațială de orașe caracterizată prin diviziunea funcțională a muncii, integrare economică și instituțională, cooperare politică”.

Deși definiția conceptului face referire strictă la așezările urbane, se consideră că aspectele de policentricitate se reflectă la diferite niveluri – continental, regional, local, putând vorbi și despre un sistem policentric **de așezări rurale**.

Altfel spus, durabilitatea spațială este echivalentă cu un echilibru în plan teritorial.

Și în cazul dezvoltării durabile factorii de comandă sunt definiți de cei trei piloni – economic, social și ecologic.

De exemplu, problemele economice determină ca problemele de mediu să fie neglijate, ceea ce determină periclitarea și chiar dispariția unor probleme. Factorii sociali determină anumite atitudini față de mediu cu consecințe asupra presiunilor exercitate asupra sistemelor ecologice. Determinanții ecologici includ factori naturali (temperatură, erupții vulcanice etc.) și artificiali (modificarea celor naturali prin acțiunea omului – efect de seră, reducerea stratului de ozon stratosferic, etc).

Strategiile de dezvoltare durabilă evidențiază interdependența între local și global, accentuând necesitatea cooperării în cadrul și între sectoarele economic, social și de mediu și urmărește distribuirea corectă a costurilor și beneficiilor dezvoltării.

Aceasta reprezintă un ansamblu de procese ce implică toate persoanele sau grupurile de persoane din interiorul sau exteriorul comunității interesate (stakeholders), prin care se stabilește o strategie cu obiective clare de atins într-o anumită perioadă determinată, precum și măsurile ce trebuie întreprinse pentru a le atinge.

Planificarea poate fi de tip:

1. expert (realizată de un grup de experți în domeniul planificării strategice a dezvoltării, utilizată în general atunci când strategia este cerută din exterior),

2. consultativ

3. participativ (cu participarea tuturor factorilor interesați ai comunității, demers care cere timp dar care este și cel mai recomandat pentru a avea susținerea întregii comunități și pentru o viziune cât mai realistă a viitorului acceptat de toți).

1.2. Strategiile locale de dezvoltare durabilă Strategiile locale de dezvoltare durabilă au următoarele caracteristici:

- Constituie un ansamblu de procese participative, care implică analiza și dezbateră problemelor comunității, planificarea și consolidarea capacităților având ca obiectiv progresele comunității;
- Este un proces pe termen lung, care reprezintă viziunea viitorului comunității, transpusă în obiective strategice și planuri de acțiune concrete.
- Presupune un angajament politic puternic.

Aspecte cheie în formularea obiectivelor de dezvoltare

Nevoile grupurilor-țintă sunt cele care ghidează prioritățile unei comunități. Ca atare, primul pas pentru o strategie de dezvoltare urbană implică inventarierea și definirea acestor nevoi. În acest sens, modelul piramidei lui Abraham Maslow, care continuă să fie folosită în științele sociale de peste 70 de ani, se află la baza stabilirii nevoilor cetățenilor, sectorului privat și al turiștilor.

Identificarea nevoilor acestor trei grupuri este esențială, deoarece, potrivit lui Philip Kotler, autoritățile locale abordează politicile și investițiile locale în raport cu trei categorii principale de constituenți: cetățenii, sectorul privat și turiștii.

Nevoile locuitorilor/cetățenilor ce pot fi atrași sunt grupate în următoarele categorii:

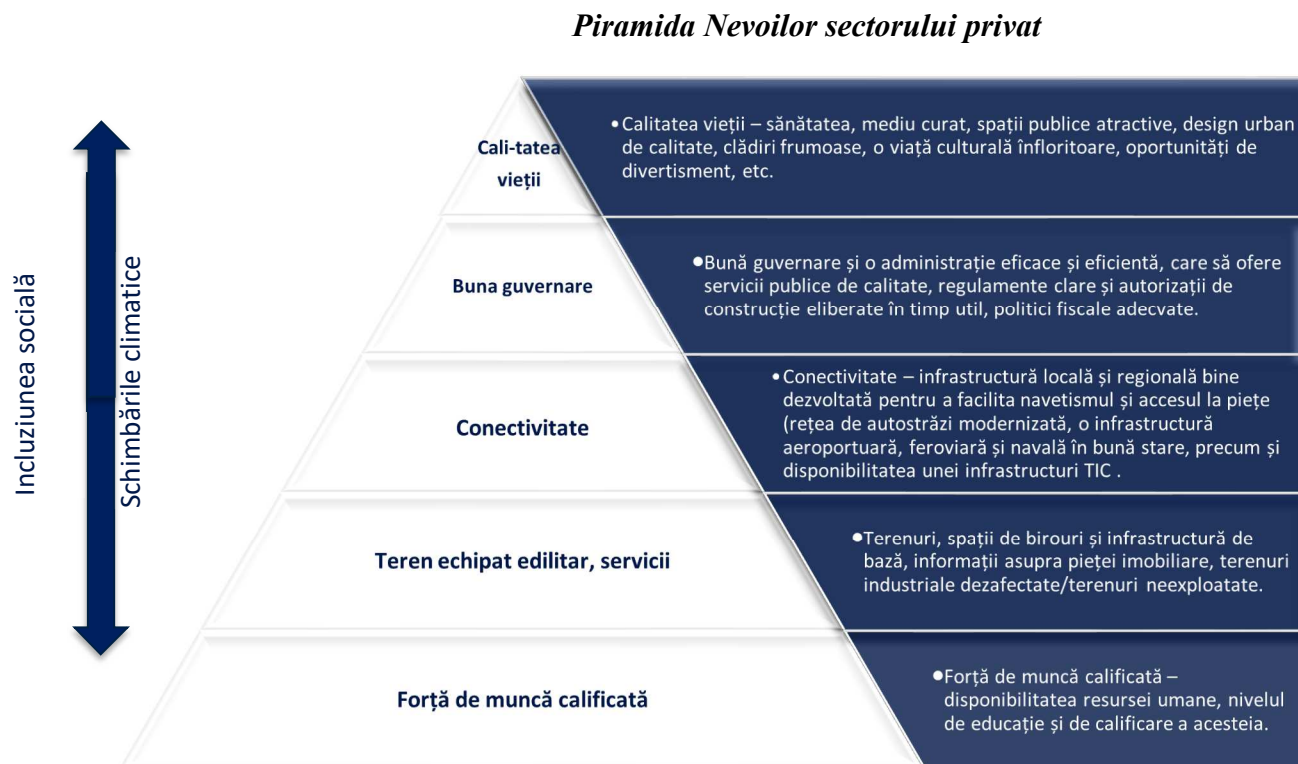
Piramida Nevoilor Cetățenilor

Aspecte Transversale

- Incluziune socială – aspecte legate de accesul grupurilor dezavantajate la locuri de muncă, la servicii și utilități publice și de combatere a sărăciei
- Schimbări climatice – controlul poluării datorate consumatorilor casnici și emisiilor de gaze cu efect de seră

Nevoile oamenilor de afaceri/reprezentanți ai companiilor private sunt grupate în următoarele categorii:

Aspecte Transversale

- Incluziune socială – aspecte legate de accesul grupurilor dezavantajate la locuri de muncă și de stimulare a activităților economice în zone marginalizate, sau în localități mai sărace
- Schimbări climatice – controlul poluării industriale și al emisiilor de gaze cu efect de seră

Nevoile turiștilor pot fi grupate în următoarele categorii:

Piramida Nevoilor turiștilor

Aspecte transversale

- Incluziune socială – aspecte legate de oportunitățile pe care acest sector le poate oferi grupurilor dezavantajate care trăiesc în zone marginalizate sau mai sărace.
- Schimbări climatice – controlul poluării datorate turiștilor.

Întreaga dezvoltare a comunității trebuie să se structureze în zona rezolvării nevoilor detaliate mai sus

Dezvoltarea teritoriului ca zona rurală, montană este direcția pe care comunitatea o propune și care va fi bazată pe:

- Consolidarea unei baze economice sustenabile - printr-o infrastructură adecvată care să permită promovarea și valorificarea potențialului turistic al comunei.
- Trecerea de la agricultura de subzistență la un sector agro-alimentar viabil;
- Diversificarea bazei economice în mediul rural, prin dezvoltarea IMM-urilor și a artizanatului, pentru susținerea valorilor și tradițiilor locale.
- Valorificarea potențialului turistic, Crearea unor produse turistice integrate;
- Dezvoltarea turismului în plan spațial prin crearea și corelarea factorilor turistici: relief, obiceiuri și tradiții locale, infrastructură de turism adecvată.
- proiecte care vizează reabilitarea și dotarea unităților de învățământ, extindere rețele tehnico-utilitare, reabilitare urbană, infrastructură pentru stații de încărcare vehicule electrice, reabilitare infrastructură.

3.3.VIZIUNEA 2030

VIZIUNE 2030

Comuna Crasna o zonă rurala care isi pastreaza specificul, o zona verde care valorifică eficient relieful si potentialul turistic, care creează oportunități pentru cetățenii săi și asigură o calitate a vieții în continuă creștere.

Viziunea privind dezvoltarea unui UAT este un exercițiu de imaginație colectivă care exprimă sintetic rezultatele planificate ale unei arii vaste de măsuri. Întrebările ce stau la baza formulării viziunii pleacă de la un nivel general - *Cum va fi zona montana a Judetului Gorj, a comunei Crasna peste câțiva ani?* la un nivel concret: *Ce își doresc locuitorii? Cum se poate răspunde nevoilor acestora și cum poate fi îmbunătățită calitatea vieții?*

Răspunsurile relevante oferite de către cetățenii din Comuna au fost selectate și prezentate în tabelul de mai jos.

Viziunea cetățenilor pentru Comuna Crasna

„Un UAT orientat spre binele cetățenilor.”

„O comuna civilizata, în care trecutul și viitorul să poată conviețui în armonie”.

„O comuna curata - Îmi doresc un sat curat, cu străzi fără gropi în asfalt, cu spații verzi . „

„O comuna ecologica, curata, organizata, cu multe spații verzi aerisite și amenajate peisagistic, cu copaci verzi pe toate arterele de circulație, cabluri electrice îngropate, parcuri organizate , fără aglomerație de mașini parcate. Trotuare curate, străzile la fel. ”

„Îmi doresc să realizăm piste pentru biciclete nu doar în scop recreativ, ci ca mijloc de transport spre locul de muncă, măcar acolo unde va fi posibil. De asemenea îmi doresc înființarea unor cluburi recreative și de socializare pentru diferite categorii de vârstă, fie că ne referim la tineri, adulți sau la seniori, să reînsuflețim viața artistică și culturală a comunei”

„Sper ca oamenii să fie responsabili în ceea ce privește selectarea gunoierului și să putem trai într-un mediu curat. Spații de joacă cât mai multe pentru copii și diferite activități extra pentru copii; să investim în educație”

Astfel, pentru orizontul de timp 2030, viziunea de dezvoltare a continuă liniile trasate anterior și își propune să devină „o zonă turistica atractiva, o zona in care traditiile si mestesugurile sunt definitorii , o comuna care identifica si creează oportunități pentru cetățenii săi pentru a asigura o calitate a vieții în continuă creștere”.

Strategia Integrată de Dezvoltare Locală a Comunei Crasna pentru perioada programatică 2024-2030 își propune:

➤ dezvoltarea unei structuri multipolare, cu poli principali susținuți de poli secundari, atât la scară rurală, cât și teritorială;

- expansiune rurală echilibrată, coroborată cu utilizarea eficientă a resurselor de teren și dezvoltarea infrastructurii;
- dezvoltarea spațială a teritoriului, ținând cont de organizarea teritorială a cererii și ofertei de mobilitate;
- dezvoltarea coordonată și susținută a zonelor de acces în comună;
- coordonarea integrată a dezvoltării comunei și a teritoriului său de influență (echilibru în dezvoltarea sistemului rural-urban);
- asigurarea unei creșteri economice care să fie echilibrată cu cerințele sociale și de mediu;
- planificarea strategică sub forma unui proces integrat, asumat la nivel teritorial;
- echilibru spațial în distribuirea serviciilor în teritoriu, în vederea evitării segregării socio-economice spațiale;
- colaborarea dintre guvernanta locală, mediul privat și societatea civilă, ca element cheie în susținerea progresului economic;
- îmbunătățirea economică a întregului mediu de afaceri;
- protecția și sprijinul pentru întreprinderile existente, precum și atragerea de noi afaceri, în care acestea să acționeze ca un instrument de marketing pentru promovarea climatului de afaceri local;
- stabilirea de parteneriate public-private atât la nivelul guvernantei locale, în procesul de luare a deciziilor privind dezvoltarea și planificarea teritorială, cât și în îmbunătățirea economiei locale, prin atragerea de investitori și realizarea unor parteneriate cu mediul privat local;
- valorificarea inteligentă și sustenabilă a patrimoniului cultural și natural pentru susținerea economiei locale.

Existența unei Strategii de Dezvoltare Locală elaborată în concordanță cu toate documentele programatice județene, regionale, naționale și europene demonstrează capacitatea administrativă și de planificare a administrației publice locale, precum și maturitatea proiectelor de investiții pe care si le propune. Viziunea reprezentanților autorității publice locale pentru 2024-2030 este una europeană, axată pe îndeplinirea unor obiective strategice bine definite și fundamentată **pe:**

- *O.S.1. Îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației comunei prin asigurarea accesului la utilitățile de bază, dezvoltarea infrastructurii de transport și crearea de noi locuri de muncă, oferind un teritoriu rural atractiv pentru tineri.* Se urmărește atragerea tinerilor în mediul rural prin oferirea unor condiții cât mai adecvate și mai apropiate de mediul urban în ceea ce privește infrastructura de transport, accesul la utilități și telecomunicații, spații verzi și de recreere, servicii publice și dezvoltare economică;

➤ *O.S.2. Creșterea economică prin atragerea de noi investitori în industrie, turism și servicii,* prin atragerea de fonduri nerambursabile, prin creșterea gradului de pregătire a resurselor umane din comuna și prin îmbunătățirea calității serviciilor publice și a infrastructurii comunitare;

➤ *O.S.3. Dezvoltarea sectorului educațional de la nivel local,* prin îmbunătățirea condițiilor de derulare a procesului educațional, prin implementarea unor măsuri concrete privind prevenirea și combaterea abandonului școlar și promovarea conceptului de învățare continuă, astfel încât toate categoriile socio-profesionale și de vârstă să participe și să se identifice cu comunitatea;

➤ *O.S.4. Sprijinirea și dezvoltarea activităților de cooperare, oferind oportunități pentru cooperarea cu sectorul privat,* fie sub forma investițiilor directe, fie sub forma parteneriatelor sau consultărilor permanente între parteneri, precum și prin bune practici și schimburi de experiență relevante;

➤ *O.S.5. Accesul și perspectiva îmbunătățirii condițiilor de viață pentru categoriile defavorizate;*

➤ *O.S.6. Protecția factorilor de mediu și utilizarea eficientă a resurselor naturale locale;*

➤ *O.S.7. Dezvoltarea tehnologică și digitalizarea,* asigurând astfel toate condițiile necesare comunicării și transferului de informații.

Astfel, analiza situației existente precum și condiționalitățile prevăzute în documentele strategice și programatice europene, regionale și județene, generează direcții de dezvoltare prioritare în raport cu așteptările comunității, considerate ca fiind principalele modalități de realizare a scopului de creștere generală a nivelului de dezvoltare al acesteia. Fiecare dintre aceste direcții presupun parcurgerea unui set de obiective strategice care pot fi realizate, prin acțiuni grupate în categorii specializate, care conțin proiecte, măsuri și intervenții specifice, de a căror prioritizare, planificare și mod de concretizare, depinde implementarea în condiții optime a Strategiei de Dezvoltare Locală și atingerii obiectivelor propuse. O astfel de organizare pune în legătură directă și obligatorie măsurile și programele de dezvoltare cu un obiectiv pragmatic, în scopul creării unui mecanism dinamic de dezvoltare. În contextul oportunităților economico-financiare, funcționarea acestui mecanism trebuie legată de inovare ca factor de dinamizare și progres dar și de facilitarea structurilor de asociere și intervenție teritorială, de tip integrat.

Pentru ca acestea să devină realitate, dezvoltarea competitivității economice trebuie realizată urmărind principiile dezvoltării convergente, intercorelării și al dezvoltării durabile. În acest sens, trebuie avute în vedere următoarele aspecte:

➤ Dezvoltarea convergentă are în vedere stimularea performanțelor fără a crea decalaje de dezvoltare la nivelul localității. În plus, se vizează reducerea diferențelor deja existente între comunități

pe plan social, economic, cultural și al accesului la servicii și infrastructura publică, caracteristice diferitelor zone.

➤ Intercorelarea presupune ca obiectivele strategiei să ia în calcul obiectivele planurilor și strategiilor regionale, naționale și europene dar și adaptarea măsurilor de acțiune în funcție de recomandările politicilor de guvernare ale diferitelor instituții ce acționează la nivel local și județean.

Dezvoltarea durabilă înseamnă propunerea unui tip de dezvoltare care să asigure un echilibru între aspectele sociale, economice și ecologice și care să ia

3.4.OBIECTIVE STRATEGICE ȘI SPECIFICE DE DEZVOLTARE

În contextul elaborării Politicii Urbane a României a fost identificată o paletă largă de obiective și măsuri asociate, ce au fost adaptate contextului local și priorităților de dezvoltare ale Comunei Crasna . În completarea rezultatelor analizei situației actuale și consultărilor organizate cu societatea civilă, în vederea stabilirii obiectivelor strategice și specifice au fost aplicate chestionare de prioritizare a pilonilor și obiectivelor Politicii Urbane a României, cu cca 30 de răspunsuri oferite de reprezentanți ai administrației locale și peste 50 de răspunsuri primite de la cetățeni. Rezultatele au fost luate în considerare de către administrația locală în cadrul procesului de stabilire a priorităților de dezvoltare ale comunei Crasna.

SECȚIUNEA 4: DIRECTII DE ACTIUNE, POLITICI SI PROGRAME DE DEZVOLTARE

4.1. ASPECTE CHEIE IN FORMULAREA POLITICILOR SI PROGRAMELOR

DIRECTII DE ACTIUNE

1.DEZVOLTARE ȘI INOVARE:

- CREAREA ȘI CONSOLIDAREA UNEI BAZE ECONOMICE SUSTENABILE - infrastructura fizica de baza eficienta, servicii publice active, in sprijinul cetateanului, facilitarea cooperării și parteneriatului între firme, autorități publice locale, instituții publice, instituții de educație și sănătate;
- ABORDAREA INTEGRATĂ A ASPECTELOR SOCIALE ȘI DE SĂNĂTATE – creșterea accesului la servicii sociale, la servicii de asistență medicală, sistem de educație orientat către toate nivelurile și spre întreg parcursul vieții, promovarea conceptului de societate bazată pe cunoaștere.

2.SCHIMBĂRI CLIMATICE ȘI ENERGIE:

- Reducerea presiunii generate de factorii socio-economici asupra mediului și respectarea principiilor de dezvoltare durabilă;

- Reducerea progresivă a efectelor negative ale activităților industriale asupra mediului respectiv reducerea efectelor negative ale activităților industriale asupra aerului, apei și solului;
- Management sustenabil al resurselor naturale și a spațiilor protejate - Îmbunătățirea gestiunii și cooperării asupra resurselor naturale și spațiilor protejate;
- Programe de informare și conștientizare privind o abordare durabilă a mediului;
- Acțiuni de eficientizare energetică a clădirilor de interes public și a fondului locativ.

3. EDUCATIE, SERVICII SOCIALE ȘI DE SĂNĂTATE

- Abordare integrată a aspectelor sociale - Sporirea accesului la serviciile de sănătate și educație, investiții în infrastructură în special pentru zonele defavorizate și grupurile vulnerabile;
- Sistem de educație dezvoltat pentru toate nivelurile - Crearea premizelor pentru promovarea conceptului de societate bazată pe cunoaștere;
- Consiliere și asistență pentru integrarea socială a grupurilor vulnerabile, Consilierea pentru integrare pe piața muncii a categoriilor vulnerabile;
- Acțiuni pentru creșterea gradului de conștientizare a nevoii de educație;
- Dezvoltare antreprenorială multisectorială - Promovarea culturii antreprenoriale respectiv educarea timpurie, din școală, a calităților antreprenoriale ale tinerilor;
- Digitalizare sistem educațional și de sănătate ;
- Eficientizare energetică a clădirilor din sistemul educațional, de sănătate și a celor de interes public.

4. CREAREA LOCURILOR DE MUNCĂ ȘI COMBATEREA SĂRĂCIEI

- Dezvoltare și coeziune comunitară în jurul identității locale
- Programe pentru îmbătrânirea activă în cadrul comunităților afectate de restructurări masive;
- Implicarea societății civile în viața comunității;
- Cooptarea sectorului privat în comunitate prin acțiuni de responsabilitate socială corporatistă;
- Consiliere și asistență pentru integrarea socială a grupurile vulnerabile;
- Consilierea pentru integrare pe piața muncii a categoriilor vulnerabile;
- Acțiuni pentru creșterea gradului de conștientizare a nevoii de educație;
- Promovarea incluziunii sociale active;
- Susținerea dezvoltării organizațiilor sociale;
- Infrastructura adecvată pentru activități sportive și turistice care să aducă venituri suplimentare și să contribuie la noi afaceri sustenabile în zona.

Directii de actiune propuse - Corelate cu obiectivele Strategiei Naționale pentru dezvoltare durabilă a României

1. Reducerea presiunii generate de factorii socio-economici asupra mediului :

- respectarea principiilor de dezvoltare durabilă;
- Reducerea progresivă a efectelor negative ale activităților industriale asupra mediului;
- Management sustenabil al resurselor naturale și a spațiilor protejate;
- Infrastructura adecvată pentru colectare selectivă, pentru recuperare, valorificare deșeurilor și transformare în materie primă.

2. Valorificarea potențialului turistic:

- Crearea unor produse turistice integrate, a unor complexe care să asigure servicii multiple menite să crească numărul de zile de cazare în localitate.
- Dezvoltarea turismului în plan spațial prin crearea și corelarea unor poli turistici - naturali și antropici.
- Dezvoltarea infrastructurii generale de acces la principalele obiective turistice din comuna și din județ;
- Dezvoltarea infrastructurii necesare corelării obiectivelor turistice prezente pe teritoriul județului (centre de informare turistică, oficiu de turism județean, puncte zonale de informare turistică, foișoare de observare, trasee marcate);
- Digitalizare și crearea aplicațiilor care să asigure vizibilitate și promovare turistică.

3.Consolidarea unei baze economice sustenabile

- Susținerea dezvoltării unor ramuri de producție, drept sectoare alternative domeniilor de bază (energetică și extractivă);
- Promovare și suport pentru crearea de noi zone de producție și servicii.
- Întărirea capacității administrative pentru o abordare proactivă și coerentă a problemelor de dezvoltare a comunei și județului.

4. Trecerea de la agricultura de subzistență la un sector agro-alimentar viabil:

- Stimularea asocierii fermierilor, Dezvoltarea lanțului producție – depozitare – procesare;
- Susținerea culturilor ecologice, a turismului și agroturismului.
- Diversificarea bazei economice în mediul rural, prin dezvoltarea microîntreprinderilor și a artizanatului, pentru susținerea valorilor și tradițiilor locale;
- Îmbunătățirea gestionării resurselor naturale și evitarea exploatării lor excesive, recunoașterea valorii serviciilor furnizate de ecosisteme.

5. Valorificarea terenurilor și resurselor :

- Asistență pentru pregătirea viabilizării terenurilor și includerea lor în circuitul economic;

- Atragerea de investiții și formarea de parteneriate public-privat pentru valorificarea resurselor (terenuri, resurse naturale);
- Consolidarea lanțurilor valorice la nivelul comunei și la nivelul județului Gorj.

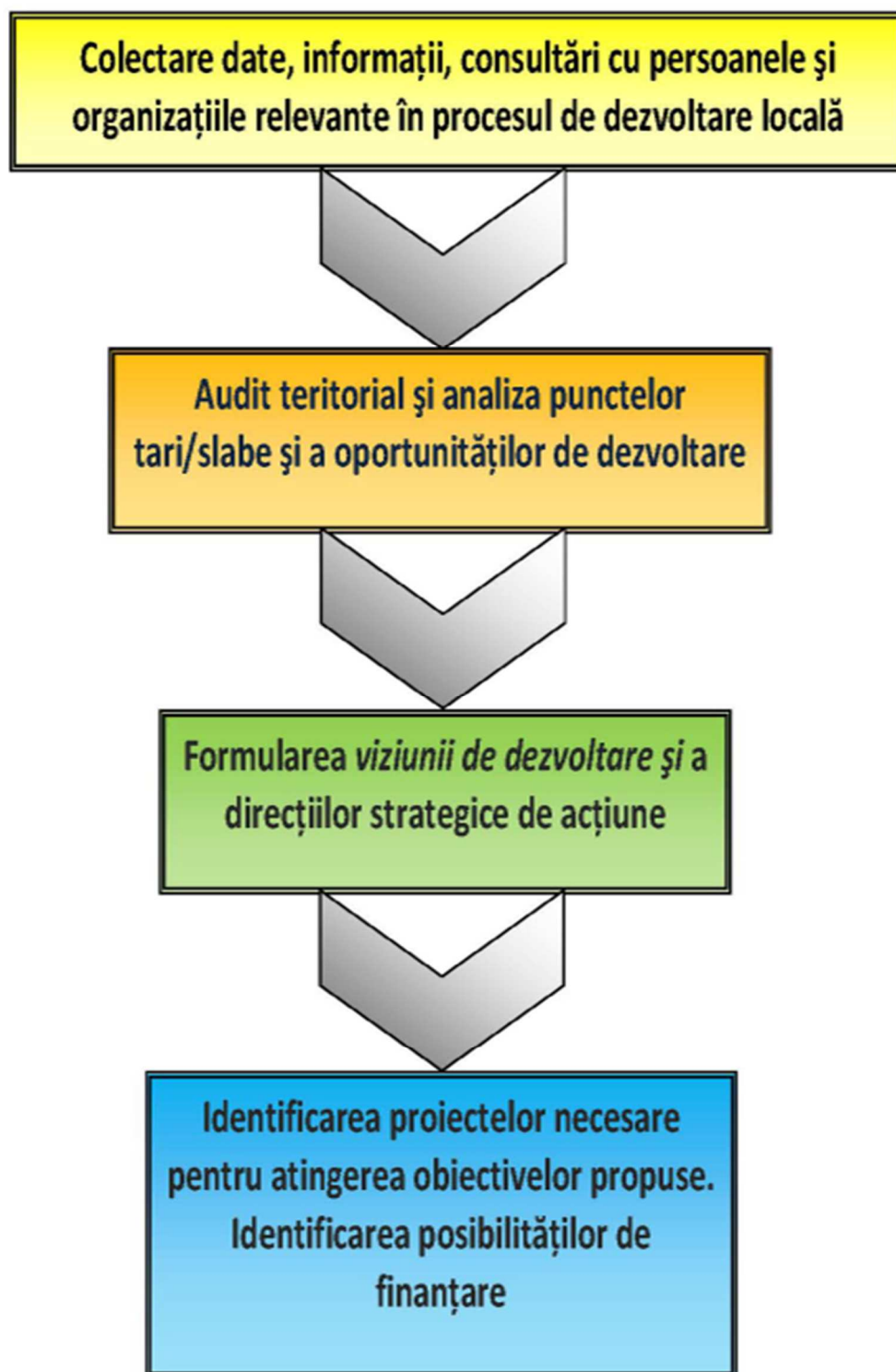
Dezvoltarea resurselor umane în sprijinul unei ocupări durabile și îmbunătățirea serviciilor sociale:

- Dezvoltare antreprenorială ca alternativă de ocupare; Reconversie profesională.
- Facilitarea formării de competente specifice, în vederea recalificării forței de muncă în sectoarele industriale alternative;
- Formarea abilităților antreprenoriale, corelate cu cerințele pieței.
- Sporirea accesului la serviciile de sănătate și educație;
- Investiții în infrastructură în special pentru zonele defavorizate și grupurile vulnerabile;
- Sistem de educație dezvoltat pentru toate nivelurile; educație non-formală și dezvoltare personală continuă.
- Crearea premizelor pentru promovarea conceptului de societate bazată pe cunoaștere;
- Dezvoltare și coeziune comunitară în jurul identității locale;
- Programe pentru îmbătrânirea activă în cadrul comunităților afectate de restructurări masive;
- Implicarea societății civile în viața comunității;
- Cooptarea sectorului privat în comunitate prin acțiuni de responsabilitate socială corporatistă;
- Consiliere și asistentă pentru integrarea socială a grupurilor vulnerabile .
- Consilierea pentru integrare pe piața muncii a categoriilor vulnerabile;
- Acțiuni pentru creșterea gradului de conștientizare a nevoii de educație;
- Dezvoltarea economiei sociale, Promovarea incluziunii sociale active;
- Susținerea dezvoltării organizațiilor sociale;

BENEFICIARI DIRECTI

Beneficiarii Strategiei sunt locuitorii comunei, autoritățile administrației publice locale, instituțiile publice, societatea civilă și sectorul privat. Datele incluse în Strategia de Dezvoltare locală se pot constitui în informații de bază în cazul participării comunei la constituirea unui GRUP DE ACȚIUNE LOCALĂ (GAL). Informațiile din Strategia de dezvoltare locală pot sta la baza deciziilor de dezvoltare la baza politicilor publice și în accesarea fondurilor europene.

Abordare de jos in sus utilizata in realizarea Strategiei de Dezvoltare

Politici de dezvoltare locala

1. COMUNA CRASNA - SPATIU PROSPER

Strategiile de Dezvoltare Durabila Județeană și cea a Comunei Crasna își propune să fie un traseu de urmat pentru a crește stilul de trai și calitatea vieții pentru toți locuitorii județului Gorj. Strategia Județeană urmărește să creeze o economie cu un grad crescut de prosperitate, cu o populație activă economic, care locuiește într-un județ în care cetățenii sunt mândri și legați de locurile unde locuiesc și muncesc. Un grad crescut de prosperitate va fi atins printr-o valorificare mai bună a resurselor existente și prin crearea de oportunități pentru comunitățile locale

Obiectivul strategic 1- Consolidarea unei baze economice sustenabile, va fi implementat prin următoarele domenii prioritare:

Domeniul prioritar 1.1 Valorificarea terenurilor și resurselor

- Acțiunea 1.1.1 Asistența pentru pregătirea viabilizării terenurilor și includerea lor în circuitul economic
- Acțiunea 1.1.2 Atragerea de investiții și formarea de parteneriate public-privat pentru valorificarea resurselor (terenuri, resurse naturale)
- Acțiunea 1.1.3 Promovarea comunității gorjene la nivel național

Domeniul prioritar 1.2 Susținerea dezvoltării altor ramuri industriale, drept sectoare alternative domeniilor de bază (energetica și extractivă)

- Acțiunea 1.2.1. Dezvoltarea zonelor rurale ca spații pentru dezvoltarea activităților economice alternative
- Acțiunea 1.2.2. Promovare și suport pentru noile zone industriale
- Acțiunea 1.2.3 Întărirea capacității administrative pentru o abordare proactivă și coerentă a problemelor de dezvoltare ale județului (vizând CJ Gorj, instituții subordonate și UAT-uri)

Domeniul prioritar 1.3 Consolidarea lanțurilor valorice la nivelul județului Gorj

- Acțiunea 1.3.1 Promovarea potențialului de aglomerație (cluster) în sectoarele conexe domeniilor industriale majore
- Acțiunea 1.3.2 Facilitarea cooperării și parteneriatului între firme, autorități publice locale și instituții de educație - cercetare

Domeniul prioritar 1.4 Trecerea de la agricultura de subsistență la un sector agroalimentar viabil

- Acțiunea 1.4.1 Stimularea asocierii fermierilor
- Acțiunea 1.4.2 Dezvoltarea lanțului producție - depozitare - procesare desfacere
- Acțiunea 1.4.3 Susținerea culturilor energetice
- Acțiunea 1.4.4 Diversificarea bazei economice în mediul rural, prin dezvoltarea microîntreprinderilor și a artizanatului, pentru susținerea valorilor și tradițiilor locale

2. COMUNA CRASNA – O COMUNA ACCESIBILA ANTREPRENORILOR

Susținerea dezvoltării antreprenoriatului local - micii întreprinzători, organizați sub forma de start-up-uri (firme nou -- înființate), micro-întreprinderi, întreprinderi, etc. - este o componentă vitală pentru o economie care are nevoie de diversificare, și în mod special pentru o economie care își propune să urmeze un model de dezvoltare durabilă și sustenabilă.

Tocmai de aceea, abordarea propusă de domeniile identificate pentru acest obiectiv strategic încearcă să răspundă provocărilor întreprinzătorilor gorjeni și, totodată, să reflecte prioritățile dezvoltării durabile și ale strategiei Europa 2020, respectiv creștere economică inteligentă durabilă și sustenabilă.

Obiectiv strategic 2 - Dezvoltarea antreprenorială multisectorială va fi implementată prin următoarele domenii prioritare:

Domeniul prioritar 2.1 Dezvoltare antreprenorială ca alternativă de ocupare

- Acțiunea 2.1.1 Facilitarea formării de competențe specifice, recalificării forței de muncă în sectoarele industriale alternative
- Acțiunea 2.1.2 Formarea abilităților antreprenoriale

Domeniul prioritar 2.2 Sprijinirea inițiativelor antreprenoriale și a întreprinderilor mici și mijlocii

- Acțiunea 2.2.1 Facilitarea accesului la finanțare
- Acțiunea 2.2.2 Asistență și dezvoltare antreprenorială

Domeniul prioritar 2.3 Promovarea culturii antreprenoriale

- Acțiunea 2.3.1 Promovarea unei atitudini antreprenoriale și creșterea gradului de conștientizare a gorjenilor asupra oportunităților antreprenoriale
- Acțiunea 2.3.2 Educarea timpurie, din școală, a calităților antreprenoriale ale tinerilor

3. COMUNA ATRACTIVA TURISTIC

Atat rolul economic major pe care il detine in prezent turismul, cat si impactul de pe care il poate exercita asupra acestui teritoriu in continuare, motiveaza includerea turismului printre obiectivele strategice de dezvoltare in cadrul Strategiei Dezvoltare a județului Gorj. Pe termen scurt si mediu, acest sector poate aduce un aport semnificativ la cresterea economica a județului. Unul din factorii cheie in procesul de relansare a economiei gorjene poate fi reprezentat de turism, prin prisma potențialului pe care fl are județul si care permite practicarea unei game largi de tipuri de turism. De asemenea, unul din principalele aspecte care trebuie abordate in cadrul strategiei il reprezinta utilizarea insuficient a potențialului turistic sau utilizarea acestuia in condiții neadequate.

Obiectiv strategic 3 - Valorificarea potențialului turistic este implementat prin următoarele domenii prioritare

Domeniul prioritar 3.1 Susținerea unei dezvoltării coerente a sectorului turistic

- Acțiunea 3.1.1 incurajarea asocierii in randul actorilor din sectorul turistic
- Acțiunea 3.1.2 Implicarea factorilor decizionali in sprijinirea dezvoltării Sectorului turistic
- Acțiunea 3.1.3 Implementarea sistemului de management al calității serviciilor de turism oferite in județ
- Acțiunea 3.1.4 Identificarea si dezvoltarea serviciilor conexe din sectorul turistic

Domeniul prioritar 3.2 Promovarea turistica a județului Gorj la nivel regional, național si internațional

- Acțiunea 3.2.1 Participarea la targuri de profil la nivel regional, național si internațional
- Acțiunea 3.2.2 Dezvoltarea mediului asociativ responsabil cu promovarea turistica a județului
- Acțiunea 3.2.3 Dezvoltarea si popularizarea de mijloace de informare privind oferta de servicii turistice a județului

Domeniul prioritar 3.3 Crearea unor produse turistice integrate

- Acțiunea 3.3.1 Dezvoltarea turismului in plan spațial prin crearea si corelarea a trei poli turistici (Zona Ranca - Zona Novaci - Zona Targu Jiu)
- Acțiunea 3.3.2 Dezvoltarea infrastructurii generale de acces la principalele

obiective turistice din județ

- Acțiunea 3.3.3 Dezvoltarea infrastructurii necesare corelării obiectivelor turistice prezente pe teritoriul județului (oficiu de turism județean și puncte zonale de informare turistică)

4. COMUNA CRASNA – ZONA ECOLOGICA

Acest obiectiv se fundamentează pe ideea că județul Gorj poate fi regenerat și transformat, păstrându-și în același timp identitatea dată de moștenirea industrială. În prezent județul este presărat de situri industriale abandonate, dezafectate sau folosite la capacitate minimă, care afectează la calitate mediul înconjurător și a peisajului general. Acestea pot fi integrate într-un nou peisaj rural, pentru crearea de noi oportunități, deopotrivă pentru locuitorii zonei și pentru turiști, de a avea acces la structuri cu funcții culturale, recreative și rezidențiale. Prin aceste acțiuni, se urmărește asigurarea faptului că mediul natural și construit este protejat și îmbunătățit.

Obiectiv strategic 4 - Reducerea presiunii generate de factorii socio economici asupra mediului și respectarea principiilor de dezvoltare durabilă, pentru îndeplinirea acestui obiectiv strategic au fost definite în următoarele domenii prioritare:

Domeniul prioritar 4.1 Creșterea calității vieții pentru locuitorii județului Gorj

- Acțiunea 4.1.1 Regenerarea spațiilor publice și îmbunătățirea condițiilor de locuire
- Acțiunea 4.1.2 Îmbunătățirea serviciilor pentru familii

Domeniul prioritar 4.2 Reducerea progresivă a efectelor negative ale activităților industriale asupra mediului

- Acțiunea 4.2.1 Reducerea efectelor negative ale activităților industriale asupra aerului, apei și solului
- Acțiunea 4.2.2 Consolidarea terenurilor în vederea reducerii riscurilor de alunecări și inundații

Domeniul prioritar 4.3 Management sustenabil al resurselor naturale și al spațiilor protejate

- Acțiunea 4.3.1 Îmbunătățirea gestiunii și cooperării asupra resurselor naturale și spațiilor protejate
- Acțiunea 4.3.2 Programe de informare și conștientizare privind o abordare durabilă a mediului

5. SERVICII SOCIALE DE CALITATE

Un alt aspect important integrat vieții sociale sunt nevoile sistemului de educație. În acest sens, considera ca o Abordare integrată a vieții sociale reprezintă un obiectiv esențial dezvoltarea echilibrată a județului. Obiectivul strategic este fundamentat pe aplicarea unei serii de acțiuni la nivel județean și local care vor genera o dezvoltare susținută a vieții sociale.

În contextul procesului actual de descentralizare a serviciilor sociale, asigurarea la un nivel ridicat de competență a acestor servicii este condiționată atât de cadrul de reglementare existent cât și de disponibilitatea autorităților publice de a dezvolta parteneriate.

Viziunea strategiei în acest domeniu urmărește dezvoltarea unei oferte complexe de

Servicii sociale la nivelul județului. Acest obiectiv strategic asigură creșterea competențelor de furnizare a acestui tip de servicii. Pentru aceasta este necesară asigurarea unui cadru de reglementare care să sprijine parteneriate pentru implementarea obiectivului dar și derularea de proiecte comune între instituțiile publice și cele din sectorul nonprofit.

Obiectiv strategic 5 - Abordare integrată a aspectelor sociale, se împarte în următoarele domenii prioritare:

Domeniul prioritar 5.1 Sporirea accesului la serviciile sociale, de sănătate și educație

- Acțiunea 5.1.1 Investiții în infrastructură în special pentru zonele defavorizate și grupurile vulnerabile
- Acțiunea 5.1.2 Sistem de educație dezvoltat pentru toate nivelurile
- Acțiunea 5.1.3 Crearea premizelor pentru promovarea conceptului de societate bazată pe cunoaștere

Domeniul prioritar 5.2 Dezvoltarea și coeziunea comunitară în jurul identității locale

-Acțiunea 5.2.1 Programe pentru imbatranirea activă în cadrul comunităților afectate de restructurări masive

-Acțiunea 5.2.2 Implicarea societății civile în viața comunității

-Acțiunea 5.2.3 Cooptarea sectorului privat în comunitate prin acțiuni de responsabilitate socială corporatistă

Domeniul prioritar 5.3 Consilierea și oferirea de asistență pentru integrarea socială a grupurilor vulnerabile

-Acțiunea 5.3.1 Consilierea pentru integrare pe piața muncii a categoriilor vulnerabile

-Acțiunea 5.3.2 Acțiuni pentru creșterea gradului de conștientizare a nevoii de educație

Domeniul prioritar 5.4 Dezvoltarea economiei sociale

-Acțiunea 5.4.1 Promovarea incluziunii sociale active

- Acțiunea 5.4.2. Susținerea dezvoltării organizațiilor sociale

Programe de dezvoltare locala prioritare

I. Modernizarea si dezvoltarea infrastructurii fizice de baza :

I.1. Modernizarea infrastructurii rutiere :

- a). Reparatii, reabilitare , modernizare infrastructura rutiera de interes local(drumuri vicinale, satesti, ulite);*
- b). Accesibilizare zone cu potential agricol prin infiintare si modernizare drumuri agricole .*
- c) Accesibilizare teritoriu , zone montane si forestiere prin infiintare si modernizare drumuri forestiere .*
- d) Identificare sprijin si dezvoltare servicii de transport in interiorul localității si in afara acesteia;*
- e) Accesibilizare obiective de interes public .*
- f) accesibilizare zone turistice prin creare de trasee, amenajare de poteci, drumuri si trasee turistice.*
- g)Infiintare Infrastructura de turism - piste de biciclete, trasee de ciclism, alte activități sportive*

I.2. Crearea, reabilitarea si modernizarea infrastructurii edilitare

- a) Creșterea capacității de stecare si distributie a apei prin modernizarea capacităților existente ;*
- b) Dezvoltarea infrastructurii de alimentare cu apa, modernizarea acesteia;*

- c) *Extinderea rețelilor de alimentare cu apă și identificarea de soluții pentru utilizarea eficientă a apei.*
- d) *Extinderea, dezvoltarea și modernizarea sistemului de canalizare a apelor uzate. Rețele noi de canalizare pentru toate gospodăriile, sisteme moderne de epurare și tratare a apelor uzate, reducerea la maximum a deversării necontrolate a apelor menajere.*
- e) *Standarde de viață ridicate, pentru toți locuitorii comunei prin aducerea în infrastructurii existente la standard european în domeniul calității apei potabile și a tratării apelor uzate ;*
- f) *Asigurarea accesului populației la utilități, prin investiții destinate fiecărei gospodării în parte.*
- g) *Dezvoltarea, modernizarea și extinderea rețelor de energie electrică și iluminat public stradal;*
- h) *Cresterea gradului de siguranță și confort al cetățenilor prin asigurarea unor condiții de iluminat public în toate localitățile comunei.*
- i) *Înființare rețea de distribuție gaze naturale și asigurarea accesului populației la gaze naturale*
- j) *Dezvoltarea , modernizarea și asigurarea accesului la servicii de telecomunicații, acces la internet în toate localitățile comunei.*

I.3. Dezvoltarea și modernizarea clădirilor publice și private, asigurarea accesului la servicii de calitate prin :

- a) *Finalizarea procesului de eliberare a documentelor de proprietate și înregistrarea proprietăților în sistemul integrat de cadastru și carte funciară;*
- b) *Modernizarea și renovarea imobilelor , clădiri publice și private, aducerea acestora la un nivel de eficiență energetică ridicat;*
- c) *Dezvoltarea unui sistem de gestionare a resurselor locale; utilizarea echilibrată a resurselor din teritoriu ; valorificare potențial local (economic, social, uman și cultural).*

- d) *Renovarea, modernizarea si dotarea unitatilor de invatamant, digitalizarea si modernizarea sistemului educațional;*
- e) *Renovarea, modernizarea, construirea unor spatii destinate asistentei medicale, asistentei sociale si spatii culturale;*
- f) *Creare infrastructura de agrement, sport, recuperare prin valorificarea potențialului natural al comunei.*
- g) *Infiiintare , dezvoltare, renovare si modernizare capacitate de cazare pe raza comunei .*
- h) *Infiiintare , dezvoltare, renovare si modernizare structure de sport, agrement , recreere si recuperare .*
- i) *Infiiintare infrastructura Parcuri in aer liber , Tabere pentru copii si alte structuri destinate petrecerii timpului liber ;*
- j) *Unitati scolare, unități de invatamant nonformale, modernizate, dotate , eficiente energetic, nepoluante;*
- k) *Inovare si utilizare energie verde in cladirile publice si private*

II. Protectia Mediului , Dezvoltare Durabila

II.1.Managementul deșeurilor publice :

- a. *Crearea unui sistem efficient de gestionare a deșeurilor, de colectare selectiva, direct de la sursa a deșeurilor menajere, eliminarea depozitarii necontrolate la nivel de commune;*
- b. *Dezvoltarea de sisteme integrate de colectare, tratare si eliminare a deșeurilor din localitatile comunei. Îmbunătățirea serviciilor de salubritate existente prin dotare corespunzatoare cu mijloace de colectare selective si mijloace de transport.*
- c. *Crearea de condiții de depozitare , reciclare si reutilizare a deșeurilor din gospodarii si din exploatațiile Agricole;*
- d. *Sisteme inovative de reciclare si reutilizare a deșeurilor reciclabile;*
- e. *Scaderea cantitatii de deșeuri ce ajung la gropile de gunoi;*

- f. Înființarea de puncte de compostare a deșeurilor menajere perisabile;*
- g. Creare de spații pentru depozitare și colectare deșeuri electronice ;*
- h. Creșterea calității mediului prin reducerea cantitativă și calitativă a deșeurilor menajere și prin colectarea selectivă a acestora.*

II.2. Eficiența Energetică, energie verde și iluminat public eficient

- a. Acțiuni concentrate pe reducerea emisiilor cu efect de seră;*
- b. Adoptarea de tehnologii și procurarea de echipamente care să asigure reducerea consumului de energie în clădirile/ instituțiile publice ;*
- c. Eficientizare energetică a clădirilor publice și creșterea gradului de independență energetică a acestora ;*
- d. Dezvoltarea inteligentă a serviciilor publice, climat adecvat de desfășurare a activității în perioade calde (vara) și reci (iarna)*
- e. Reducerea efectelor energiei termice asupra mediului înconjurător prin eficientizare energetică a clădirilor, utilizare energie verde, nepoluantă ;*
- f. Construire de clădiri verzi, adaptare sisteme de alimentare cu energie pentru mijloace de transport auto nepoluante .*

III. Servicii de calitate și o viață mai bună în mediul rural

III.1. Servicii educaționale la nivel European :

- a. Îmbunătățirea infrastructurii educaționale în vederea asigurării unui cadru propice de desfășurare a actului educațional în unitățile de învățământ de pe raza comunei ;*
- b. Îmbunătățirea calității actului educațional , asigurarea unui mediu benefic dezvoltării educaționale și personale a elevilor ;*
- c. Îmbunătățirea infrastructurii educaționale în vederea asigurării unui cadru propice de desfășurare a actului educațional în unitățile de învățământ de pe raza comunei ;*
- d. Asigurarea accesului la educație a populației aflate în situații de risc, implicit prevenirea abandonului școlar ;*

- e. *Digitalizare, tehnologii avansate, si dotari care sa asigure impulsionarea activitatii educationale si de studiu , la nivel local;*
- f. *Dotari si masuri de siguranta si prevenire a imbolnavirilor la copii si cadre didactice, in contextul actualei Pandemii .*
- g. *Educatie non formala, afterschool , activități educationala in afara scolii cu precadere in spatii libere, amenajate corespunzator.*

III.2. Asistenta medicala si asistenta sociala accesibile pentru toți membrii comunității

- a. *servicii medicale moderne, acces la mijloace si aparatura medicala performanta pentru toți locuitorii comunei , centre / spatii medicale dotate corespunzator;*
- b. *.asistenta medicala si monitorizare persoane vulnerabile prin telemedicina si mijloace moderne de consiliere , diagnosticare si tratare ;*
- c. *Sistem de servicii medicale accesibile destinate prevenirii imbolnavirilor, diagnosticarii precoce si indrumare in tratament. Îmbunătățirea starii de sănătate a populatiei si asigurarea unor servicii accesibile (prevenire,diagnosticare, tratare, monitorizare);*
- d. *Infiintarea, crearea si dezvoltarea unor servicii sociale conforme cu cerintele de calitate si cu nevoile comunității locale, adaptate nevoilor tuturor categoriilor de grupuri vulnerabile ;*
- e. *Infiintare, dotare Centre de zi pentru copii, adulti si varstnici, care sa raspunda nevoilor sociale si sa previna marginalizarea ;*
- f. *Infiintare Centru de recuperare, tratare, intretinere, sport si recreere, pentru cei care au ramas cu sechele POST COVID ;*

III.3. Pastrare identitate comunitate - valorificare patrimoniu material si imaterial local

- a. *Pastrarea arhitecturii si specificului local;*
- b. *Dezvoltarea si diversificarea activităților culturale;*
- c. *Pastrarea si valorificarea mostenirii culturale, istorice si spirituale;*
- d. *Promovarea traditiilor si obiceiurilor locale;*
- e. *Renovarea, modernizarea, dotarea si promovarea patrimoniului local , material si imaterial;*
- f. *Cresterea calității vieții socio-culturale , diversificarea activităților artistice si mestesugaresti, promovarea comunei si atragerea de turisti in zona;*

- g. *Valorificarea produselor gastronomice specifice zonei si a ospitalitatii locale prin incurajarea si sprijinirea agropensiunilor, fermelor si bucatariilor traditionale, a punctelor gastronomice locale.*
- h. *Infiintarea si promovarea unor puncte / spatii de expunere si vizitare a elementelor de patrimoniu;*
- i. *Sprijin si promovare pentru renovarea caselor de locuit si pastrarea specificului arhitectural local.*

III.4. Timp liber de calitate in mediul rural – facilitati de agrement si petrecere a timpului liber

- a. *Renovarea si dotarea spatiilor de joaca si a terenurilor sportive existente;*
- b. *Infiintarea , dotarea si utilizarea eficienta a noi spatii destinate petrecerii timpului liber : parcuri, locuri de joaca, locuri de antrenament, piste de biciclete, etc.*
- c. *Infiintarea si sustinerea activităților de agrement si a celor recreative;*
- d. *Facilitati destinate petrecerii timpului liber in mediu curat, la tara, atât pentru copii cat si pentru adulti - spatii multifunctionale destinate activităților recreative si sportive;*
- e. *Infrastructura sportiva moderna si accesibila ;*
- f. *Incurajarea si sustinerea competitiei sportive si a activităților specifice.*

IV.Dezvoltare economica si reducere diferente între sat si oras

IV.1. Spatiu rural atractiv – combaterea migrării populației

- a. *Sprijinirea accesului la finantari nerambursabile destinate instalarii tinerilor fermieri sau activităților non agricole care sa conduca la stabilirea tinerilor in mediul rural;*
- b. *Sporirea participării tinerilor la viață economică prin proiecte pilot în afaceri și experimentarea unor centre pentru dezvoltarea și folosirea eficientă a resurselor umane ;*
- c. *Stimularea formării profesionale continue prin implementarea unor programe de consiliere, orientare și reorientare a carierei pentru tineri și adulți .*
- d. *Crearea unei legături între comunitatea locală și AJOFM, Primărie și ISJ în vederea analizării situației și elaborării unor strategii comune și eficiente ;*

- e. *Extinderea funcției educative a societății la un ansamblu de instituții formative (școală, mass-media, familie, instituții, societăți comerciale, ONG)*
- f. *Activități de tipul învățării pe tot parcursul vieții destinate creșterii capacității de adaptare la cerințele socio-economice ale zonei.*

IV.2. Dezvoltarea unui mediu de afaceri stabil, competitiv și implicat social

- a) *Sprijinirea afacerilor și investițiilor private care utilizează resurse locale;*
- b) *Creșterea numărului de afaceri de familie și dezvoltarea culturii antreprenoriale;*
- c) *Stimularea înființării de întreprinderi sociale ;*
- d) *Îmbunătățirea colaborării între instituțiile publice și agenții economici.*
- e) *Crearea unui cadru unitar de colaborare și dezvoltare a relațiilor între societăți , în cadrul mediului de afaceri local și județean;*
- f) *Atragerea de investitori și investiții private în domeniul agriculturii, turismului, producției , meșteșugurilor și educației;*
- g) *Informare și promovare a surselor de finanțare ce vor putea fi accesate de persoanele fizice, persoanele juridice care vor să dezvolte afaceri în comuna.*
- h) *Creare de Spații de dezvoltare a afacerilor de tipul incubatoarelor de afaceri pentru sprijinirea micilor întreprinzători;*
- i) *Sprijinirea investitorilor și facilitati pentru centre de prelucrare legume, fructe, produse animaliere (lana, piei, etc).*
- j) *Unități de comerț moderne, cu diversitate mare de produse ;*
- k) *Unități de servire masă, restaurante, spații organizare evenimente*

IV.3. Agricultură – potențial de dezvoltare viitoare

- *Îmbunătățirea cooperării între fermieri și stimularea asocierii în vederea accesării de fonduri europene și dezvoltării organizate;*
- *Îmbunătățirea accesului la investiții prin stimularea și încurajarea înființării de cooperative ;*
- *Spații de preluare, prelucrare, procesare și vânzare legume;*
- *Spații de preluare, prelucrare, procesare și vânzare fructe;*
- *Spații de preluare, prelucrare, procesare și vânzare plante medicinale și fructe de pădure;*
- *Stimularea înființării de pepiniere pomicole și livezi de pomi fructiferi;*
- *Stimularea înființării de societăți care să asigure servicii în agricultură;*
- *Înființarea de unități de panificație , prelucrare și producție patiserie;*
- *Targuri de produse tradiționale, agricole , locale .*
- *Stimularea crescătorilor de animale , susținerea acestora ;*

- *Asigurarea conditiilor de colectare a gunoii de grajd, transformarea acestuia in ingrasaminte naturale, in scopul imbunatatirii calitatii solului ;*
- *Sprijin pentru infiintare unități de abatorizare si prelucrare a carni;*
- *Îmbunătățirea capacității de producție a fermelor mici, mijlocii si mari.*

V. ADMINISTRATIA PUBLICA IN SLUJBA CETATEANULUI

V.1. Administratie publica moderna, digitalizata, competenta si atenta la nevoile comunității prin :

- a). Îmbunătățirea continua a cunostintelor functionarilor publici;
- b).selectarea functionarilor si motivarea acestora in raport cu performantele obtinute;
- c)dotare cu mijloace si echipamente moderne care sa simplifice activitatea administrativa si comunicarea cu cetateanul ;
- d) digitalizare la nivelul administratiei publice locale care sa permită o comunicare si o simplificare birocratica substantiala; Dotare cu echipamente, soft si acces imbunatatit la internet si telecomunicatii.
- e)fluidizarea comunicarii intre institutiile publice de ;a nivel local, județean si central;
- f)Servicii publice diversificate, specializate, dotate corespunzator, deservite de functionari profesioniști, implicati, cu orientare spre rezolvarea problemelor comunității.
- g) dotarea cu utilaje si echipamente pentru serviciile publice de intretinere a spatilor publice, deservire , utilitati si situatii de urgenta;
- h) Initierea si dezvoltarea activităților de voluntariat in cadrul comunității locale, activități menite sa implice întreaga comunitate locala;
- i) cresterea transparentei decizionala in administratia publica locala;
- j) servicii de urbanism si arhitectura care sa contribuie la pastrarea arhitecturii locale si imbunatatirea calitatii fondului construit al comunei.

V.2. Îmbunătățirea si modernizarea serviciilor pentru prevenirea si interventia in situatii de urgenta:

- a). Procurarea de echipamente de comunicare, avertizare, interventie, in raport cu tipurile de riscuri (incendii, accidente rutiere, alunecari de teren, inundatii, etc)

b). Crearea unui serviciu voluntar de situații de urgență eficient. Îmbunătățirea gradului de operativitate și intervenție în situații de urgență, dotări corespunzătoare, inclusiv mijloace de transport;

c). Informare și dotarea pentru acțiuni de prevenire îmbolnăvirii, intervenție și deplasare în cel mai scurt timp către unitățile medicale a cazurilor ce necesită intervenție medicală;

d). Acțiuni de conștientizare, informare, dotare a cetățenilor cu mijloace de prevenire, curățenie dezinfectare, dezinsecție în scopul prevenirii îmbolnăvirilor și limitării efectelor bolilor și daunătorilor.

V.3. Parteneriate pentru dezvoltare locală

- Sprijin pentru înființare, consolidare și colaborare, de tipul parteneriate publice, parteneriate public-privat și parteneriate private;
- Participarea la constituirea de parteneriate de tipul Grupurilor de Acțiune Locală (GAL);
- Constituirea de parteneriate cu entități publice în scopul accesării de fonduri europene, implementării strategiilor locale și strategiilor de dezvoltare integrate, în vederea dezvoltării teritoriului.

VI. Turismul, agroturismul și agrementul - soluții de dezvoltare viitoare

VI.1. Valorificare și punere în valoare patrimoniu cultural existent prin :

- Sprijinirea acțiunilor și proiectelor care contribuie la renovarea, păstrarea și punerea în valoare a fondului locuit al comunei, cu păstrarea arhitecturii locale;
- Proiecte și activități menite să restaureze și să valorifice specificul local al satelor de munte și al vieții la țară;
- Conservarea și punerea în valoare a patrimoniului material și imaterial al comunei. Recuperarea, reconditionarea și valorificarea portului popular, a tradițiilor locale și a întâlnirilor între generații.
- reabilitare, întreținere, crearea și modernizare cai de acces către obiective de interes local. Amenajare de parcuri, de poteci, de trasee, drumuri pietonale, adaposturi, piste pentru ciclism și alte elemente de infrastructură care să contribuie la vizibilitatea și accesibilitatea teritoriului.
- Organizarea de evenimente culturale, sportive, gastronomice, expoziționale și alte tipuri de manifestări care să contribuie la creșterea interesului turistic și a numărului de nopți de cazare în zonă;

- Infintarea de tabere pentru copii, copii si parinti, pentru diverse activități recreative in aer liber;
- Infiintarea si sprijinirea initiativelor/proiectelor ce vizeaza activități de agreement ;
- Susținerea proiectelor de inchiriere echipamente sportive si de agreement in scopul facilitarii activităților sportive si de agreement in zona;
- Crearea de spatii de agreement, recuperare fizica si recreere . Sprijinirea proiectelor pentru structuri de cazare, agroturism agreement, sport, alte activități recreationale.

VII. Comuna Crasna – zona de investitii verzi

- a).Susținerea investițiilor verzi, nepoluante, a proiectelor prietenoase cu mediul;
- b) Sprijin pentru exploatarele Agricole care doresc sa obtina certificare BIO pentru procesele, produsele fermelor;
- c)Sprijin pentru activitatile mestesugaresc , cu materiale locale, nepoluante.
- d) Ecoturism si tehnologii prietenoase cu mediul in toate sectoarele de activitate ;
- f) proiecte si acțiuni de ecologizare , curatare si regularizare a apelor de suprafata din teritoriu.
- g)Acțiuni si activități care sa valorifice materialele reciclabile si sa contribuie la reducerea poluarii in teritoriu .

SECȚIUNEA 5: PORTOFOLIUL DE PROIECTE

LISTA COMPLETA PROIECTELOR (PE BAZA POLITICILOR SI PROGRAMELOR ELABORATE

Fișa de proiect – SIDL a comunei Crasna - pentru perioada programatică 2024-2030

SCHITUL CRASNA, JUD. GORJ

1.	Titlul proiectului	Consolidare, restaurare si punere in valoare Biserica "Sf. Nicolae" din sat Crasna, comuna Crasna, județul Gorj.
2.	Localizarea proiectului (inclusiv hartă/poză)	Comuna Crasna, județul Gorj, Strada Schitului
3.	Perioada de implementare estimată	Data estimată pentru depunerea cererii de finanțare • Octombrie 2024 Durata estimată de realizare a investiției

		• 36 de luni de la semnarea contractului de finanțare
4.	Solicitantul proiectului /Parteneri propuși	Unitatea de cult - Schitul Crasna "Sf. Nicolae", din comuna Crasna, jud. Gorj.
5.	Obiectivele proiectului	Obiectivul general al proiectului îl reprezintă realizarea tuturor activităților și lucrărilor necesare pentru consolidarea, restaurarea și punerea în valoare a Bisericii Sf. Nicolae, sat Crasna, comuna Crasna (datare 1636), cod LMI GJ-II-m-A-09288.01, parte componentă a Ansamblului Schitul Crasna, cod LMI GJ-II-a-A-09288.
6.	Încadrarea proiectului cu obiectivele strategice și prioritățile Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană	Proiectul are în vedere realizarea, urmărind o abordare integrată, a unor lucrări pentru consolidarea, restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural a monumentului istoric de importanță națională Biserica Sf. Nicolae", sat Crasna, comuna Crasna, cod LMI GJ-II-m-A-09288.01. Realizarea proiectului contribuie la îndeplinirea obiectivelor strategice prevăzute în cadrul Strategiei pentru dezvoltarea locală a comunei, cu privire la obiectivul specific Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului sustenabil și a securității în alte zone decât cele urbane. Prin proiect integrat de dezvoltare teritorială se înțelege un proiect care îndeplinește cel puțin una dintre următoarele condiții: a) proiectul implică diferite sectoare (cum ar fi sectoarele sociale, economice și de mediu), b) proiectul implică diferite teritorii administrative și c) proiectul implică mai multe tipuri de părți interesate (autorități publice, actori privați, ONG-uri). În acest sens, prin realizarea proiectului se urmărește implicarea comunității locale în participarea la activitățile religioase culturale specifice realizate în cadrul unității de cult, contribuția la îndeplinirea principiilor de protejare a mediului, precum și crearea premiselor sustenabile în vederea susținerii antreprenorialului local prin crearea unei infrastructuri de turism ofertante și valorificabilă. De asemenea, realizarea proiectului implică inclusiv autoritatea publică locală, respectiv întregul teritoriul administrativ al acesteia, prin valorificarea ulterioară a infrastructurii de turism directe și conexe rezultate ca urmare a introducerii obiectivului de patrimoniu în circuitul public pentru vizitare.

7.	Situația juridică a terenului/clădirii obiect al investiției	Parohia deținător al dreptului de proprietate asupra obiectivului de patrimoniu.
8.	Justificarea necesității proiectului / Modul în care acesta răspunde la nevoile specifice ale zonei	Acțiunile de conservare, protecție și valorificare durabilă a patrimoniului cultural vor aduce beneficii comunităților locale și vor contribui la îmbunătățirea gradului de utilizare a patrimoniului cultural și la creșterea dinamicii turistice și a eficienței economice a acestora. Astfel, sprijinul oferit dezvoltării infrastructurii de turism și obiectivelor de patrimoniu din mediul rural ar putea veni în completarea profilului valoric rural, prin creșterea potențialului zonei, care ar deveni atractive. În cazul în care proiectul nu primește finanțare, starea avansată de degradare a obiectivului de patrimoniu poate aduce în timp nu numai dezavantaje pentru beneficiarii direcți ai activității curente (Beneficiarul obiectivului de patrimoniu, membrii parohiei, populația din imediata vecinătate etc), dar și beneficiarilor indirecți autoritatea publică locală a comunei, prin imposibilitatea valorificării întregului potențial turistic creat ca urmare a realizării proiectelor proprii prioritare în cadrul Strategiei pentru dezvoltare locală.
9.	Grupul țintă al proiectului	Principalele grupuri țintă vizate sunt: • Populația comunei Crasna • Turiștii din județul Gorj, Dolj și regiunea SV Oltenia
10.	Scurtă descriere a activităților din cadrul proiectului	În cadrul proiectului sunt vizate realizarea următoarelor tipuri de activități: ○ restaurarea, consolidarea, protecția și conservarea monumentelor istorice din patrimoniul cultural național (categoria A) din mediul rural; ○ Restaurarea, protecția, conservarea a plasticii fațadelor, picturilor interioare, frescelor, picturilor murale exterioare, stucaturilor, iconostas etc.; ○ Dotări interioare (instalații, echipamente și dotări pentru asigurarea condițiilor de climatizare, siguranță la foc, antiefracție); ○ Restaurarea, protecția, conservarea unor dotări specifice, cu valoare de patrimoniu (de ex. mobilier specific, icoane, elemente de orfevrerie, fond carte veche etc.); ○ Asigurarea iluminatului interior și exterior și a celui arhitectural, ca parte a activității de bază; ○ Reabilitarea rețelelor de utilități ca parte a activității de bază; ○ Dotări pentru expunerea și protecția patrimoniului cultural mobil și imobil;

		○ Activități de marketing și promovare turistică a obiectivului restaurat, inclusiv digitalizarea acestuia; ○ Infrastructura digitală interactivă pentru vizitatori; ○ Delimitarea și împrejmuirea obiectivelor de patrimoniu, dacă este cazul; De asemenea, în cadrul proiectului pot fi cuprinse și Activități conexe (auxiliare) investiției de bază precum: ○ Reabilitarea/modernizarea căilor de acces (rutier) direct către obiectivele de patrimoniu sau către elementele din sit reabilite, fără creșterea capacității de transport, sau pentru asigurarea deplasării pietonale sau cu bicicleta; ○ Reabilitarea/modernizarea de parcuri pentru autovehicule de transport colectiv; ○ Reabilitarea/modernizarea de parcuri pentru mijloace de transport individuale care să nu conducă la creșterea capacității de parcare; ○ Amenajarea de standuri de biciclete; Amenajarea / marcarea de trasee turistice / itinerarii culturale la obiectivele de patrimoniu reabilite.
11.	Bugetul estimativ	3.500.000 Euro
12.	Surse de finanțare potențiale, inclusiv cheltuieli de operare și mentenanță	Programul Operațional Regional Sud - Vest Oltenia 2021-2027 • Prioritatea de investiții 7. Dezvoltare teritorială sustenabilă SPRIJIN PENTRU DEZVOLTARE TERITORIALĂ INTEGRATĂ APEL DE PROIECTE DEDICAT PATRIMONIULUI CULTURAL ÎN MEDIUL RURAL, PR SV/RURAL/1/7/5.2B/2024 Obiectiv specific 5.2. : Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului sustenabil și a securității în alte zone decât cele urbane.

Fișa de proiect – SIDL a comunei Crasna - pentru perioada programatică 2024-2030**Amenajare camping si spatii de campare.**

1.	Titlul proiectului	Amenajare camping si spatii de campare.
2.	Beneficiar direct/ Beneficiar indirect/ Parteneri	Din categoria beneficiarilor direcți/indirecți și partenerilor fac parte: • UAT Comuna Crasna, județul Gorj; • Turistii care viziteaza zona; • Cetatenii comunei Crasna;
3.	Dreptul de proprietate asupra terenurilor sau clădirilor (dacă este cazul)	UAT Comuna Crasna, județul Gorj
4.	Descriere proiect (Principalele lucrări și activități, in câteva fraze)	Creșterea atractivității turistice în comuna Crasna prin amenajarea unui camping si a unor spatii de campare prin diversificarea utilizarii resursei peisagistice pentru odihna si recreere. Obiectivul general este reprezentat de cresterea numarului de turisti care frecventeaza zona prin asigurarea unor conditii de campare la standarde europene, precum si cresterea competitivitatii economiei si a atractivitatii, reducerea disparitatilor existente intre mediul urban si rural, in scopul crearii unui climat favorabil dezvoltarii comunei Crasna. Obiectivul general este realizat prin obiective specifice: 1. Crearea unei facilitati moderne de recreere si petrecere a timpului liber 2. Cresterea numarului de turisti care frecventeaza zona Principalele lucrari si activitati: 1. Managementul si monitorizarea proiectului 2. Proiectare spatiu si amenajari conexe (studiu de fezabilitate, documentatie, avize si acorduri, proiect tehnic 3. Lucrari de constructii: - Amenajarea unui camping în comuna Crasna județul Gorj - Construcția unor foișoare și grătare - Construcția grupurilor sanitare pentru locurile la cort/rulotă - Constructie casute tematice - Crearea unor spații de recreere - Amenajarea unei parări și alei - Amenajarea unui loc de joacă pentru copii; - Amenajare zona de aventura;

		- Amenajare spatii pentru colectare deseuri; - Imprejmuire - Utilitati - Montare placute informative cu privire la urmatoarele: obiectivele turistice care se pot vizita pe raza comunei, protejarea mediului inconjurator, colectarea desurilor. - Alte dotari (utilaje si echipamente cu sau fara montaj) 4. Alte activitati eligibile: - Bransamente la utilitati - Obtinere avize, acorduri, autorizatii.
5.	Rezultate estimate (Se vor corela cu activitățile și cu indicatorii priorității la care se aplică)	Rezultate directe: • Amenajare/construire camping • Construcie foisoare • Construcie grup sanitar • Construire casute tematice • Amenajare parcare • Amenajare loc de joaca pentru copii • Amenajare zona de aventura • Amenajare spatiu pentru colectare deseuri • Lungime/suprafata alei pietonale • Suprafata imprejmuire • Placute informative
6.	Sursele de finanțare identificate Încadrarea ideii de proiect în cadrul uneia din următoarele priorități ale PR SV Oltenia 2021-2027: P3 - Eficienta energetica si infrastructura verde P4 - Mobilitate urbană sustenabilă P7 - Dezvoltare teritoriala sustenabila	Programul Operațional Regional Sud - Vest Oltenia 2021-2027 • Prioritatea de investiții 7. Dezvoltare teritoriala sustenabila
7.	Gradul de maturitate al proiectului (Studiu de fezabilitate/ Studiu de fezabilitate/ Proiect tehnic și detalii de execuție/ Studii de trafic/ Studii de marketing/ Sondaje/ Alte studii)	Idee de proiect – în curs de documentatie pentru pregatire nota conceptuala si tema de proiectare
8.	Calendar orientativ (durata proiectului și perioada estimată de punere în aplicare)	Data de inceput estimata – decembrie 2024 Data de finalizare – decembrie 2027 Durata de implementare - 36 de luni de la semnarea contractului de finanțare.

9.	Bugetul estimat al investiției si sustenabilitatea financiara a proiectului	500.000 euro
10.	Contribuția proiectului la dezvoltarea durabila	Prin proiect sunt vizate urmatoarele modalitati de dezvoltare durabila: • Gestionarea responsabilă a resurselor naturale: Implementează practici de economisire a apei, reciclare și gestionare adecvată a deșeurilor. Promovează utilizarea durabilă a resurselor naturale, cum ar fi apa și solul, pentru a preveni degradarea și epuizarea acestora; • Eficiența energetică: Adoptă tehnologii și practici care reduc consumul de energie și promovează utilizarea surselor de energie regenerabilă; • Educație și conștientizare: Dezvoltă programe educaționale pentru a informa și a sensibiliza oamenii cu privire la problemele și soluțiile de dezvoltare durabilă. Promovează conștientizarea și schimbările de comportament prin campanii de informare cu privire la protejarea mediului înconjurător;
11.	Ideea de proiect permite aspecte legate de principiile privind dezvoltarea durabilă, accesibilitatea, egalitatea de șanse, gen și nediscriminarea	Proiectul are un impact social pozitiv prin creșterea nivelului calitatii vietii cetatenilor si turistilor ca urmare a accesului la un spatiu de campare special amenajat care va deveni mult mai atractiv prin facilitatile pe care le va pune la dispozitie. La implementarea proiectului se va asigura egalitatea de sanse si de tratamentul intre angajati, femei si barbati in cadrul relatiilor de munca de orice fel, inclusiv prin introducerea de dispozitii pentru interzicerea discriminarilor bazate pe criterii de sex, apartenente la grupuri minoritare, rasa, religie, dizabilitati, etc.
12.	Ideea de proiect are caracter integrat ?	Ideea de proiect are caracter integrat. Proiectul implica mai multe tipuri de parti interesate: Autoritati publice, Parteneri privati - Agenti economici din domeniul turismului, G.A.L. ,Obsti, Persoane fizice.
13.	Modul de îndeplinire al condiționalităților specifice fiecărei priorități, după caz (Plan de mobilitate urbană durabilă, Registrul spațiilor verzi, Plan de marketing, etc)	Plan de marketing Planul de marketing vizeaza beneficiarii finali. Planul creaza si mentine un mix de marketing (produs, preț, imagine, distribuție, promovare, comunicare, impresii etc.) este esențială pentru dezvoltarea semnificativă a destinației turistice. Activități de marketing și promovare turistică a proiectului, inclusiv digitizarea acestuia în cadrul proiectului.
14.	Alte informații relevante	

Imagine cu caracter informativ

**Fișa de proiect – SIDL a comunei Crasna
pentru perioada programatică 2024-2030**

1.	Titlul proiectului	Crearea pistelor pentru bicicliști, in zona turistica Crasna, judetul Gorj, prin realizarea unui parc cu piste de cicloturism.

2.	Beneficiarul proiectului/Parteneri	UAT Comuna Crasna, județul Gorj/ Parteneri/Agenti economici din domeniul turismului.
3.	Dreptul de proprietate asupra terenurilor sau clădirilor (dacă este cazul)	UAT Comuna Crasna, județul Gorj
4.	Descriere proiect (Principalele lucrări și activități, în câteva fraze)	Creștere atractivității turistice în comuna Crasna prin modernizarea infrastructurii turistice a comunei Crasna prin realizarea unei parc cu piste de cicloturism cu diferite grade de dificultate. Obiectivul general este reprezentat de cresterea competitivitatii economiei si a atractivitatii, reducerea disparitatilor existente intre mediul urban si rural, in scopul crearii unui climat favorabil dezvoltarii comunei Crasna. Obiectivul general este realizat prin obiective specifice: 1. Crearea unei facilitati moderne de recreere si petrecere a timpului liber Principalele lucrari si activitati: 2. Management si monitorizare proiect 3. Proiectare spatiu si amenajari conexe (studiu de fezabilitate, documentatie, avize si acorduri, proiect tehnic 4. Lucrari de constructii: - Pentru realizarea/modernizarea infrastructurii pentru biciclete: piste pentru biciclete - Montare indicatoare de directie - Imprejmuire - Utilitati - Dotari (utilaje si echipamente cu montaj) 5. Echipamente fara montaj: - De accesorii de mobilier: rasteluri pentru biciclete, iluminat public, banci etc. 6. Alte activitati eligibile: - Bransamente la utilitati - Obtinere avize, acorduri, autorizatii.
5.	Rezultate estimate (Se vor corela cu activitățile și cu indicatorii priorității la care se aplică)	Amenajare/construire pista de bicicleta pe o suprafața de 20.000 mp. Amenajarea spatiu verde Lungime/suprafata alei pietonale realizate Creare spatii pentru recreere/agrement Amenajare suprafata locuri de recreere si popas
6.	Sursele de finanțare identificate Încadrarea ideii de proiect în cadrul uneia din următoarele priorități ale PR SV Oltenia 2021-2027: P3 - Eficienta energetica si infrastructura verde	Programul Operațional Regional Sud - Vest Oltenia 2021-2027 • Prioritatea de investiții 7. Dezvoltare teritoriala sustenabila

	P4 - Mobilitate urbană sustenabilă P7 - Dezvoltare teritorială sustenabilă	
7.	Gradul de maturitate al proiectului (Studiu de fezabilitate/ Studiu de fezabilitate/ Proiect tehnic și detalii de execuție/ Studii de trafic/ Studii de marketing/ Sondaje/ Alte studii)	Idee de proiect – în curs de documentare pentru pregătire nota conceptuală și tema de proiectare
8.	Calendar orientativ (durata proiectului și perioada estimată de punere în aplicare)	Data de început estimată – septembrie 2024 Data de finalizare – decembrie 2027 Durata de implementare - 36 de luni de la semnarea contractului de finanțare.
9.	Bugetul estimat al investiției și sustenabilitatea financiară a proiectului	1.000.000 euro
10.	Contribuția proiectului la dezvoltarea durabilă	Spatiile verzi contribuie la conceptul de protecția mediului, dezvoltare mediu natural. Prin proiect sunt vizate obiective care vizează accesibilitatea, siguranța și securitatea în circulație, mediu, eficiența economică.
11.	Ideea de proiect permite aspecte legate de principiile privind dezvoltarea durabilă, accesibilitatea, egalitatea de șanse, gen și nediscriminarea	Proiectul are un impact social pozitiv prin creșterea nivelului calității vieții cetățenilor ca urmare a accesului la un spațiu dedicat biciclistilor, care va deveni mult mai atractiv. La implementarea proiectului se va asigura egalitatea de șanse și de tratament între angajați, femei și bărbați în cadrul relațiilor de muncă de orice fel, inclusiv prin introducerea de dispoziții pentru interzicerea discriminărilor bazate pe criterii de sex, apartenență la grupuri minoritare, rasă, religie, dizabilități, etc.
12.	Ideea de proiect are caracter integrat ?	Are caracter integrat. Proiectul implică mai multe tipuri de părți interesate: Autorități publice parteneri privați - Agenți economici din domeniul turismului.
13.	Modul de îndeplinire al condiționalităților specifice fiecărei priorități, după caz (Plan de mobilitate urbană durabilă, Registrul spațiilor verzi, Plan de marketing, etc)	Plan de marketing, plan de dezvoltare urbană durabilă. Planul de marketing vizează beneficiarii finali. Planul creează și menține un mix de marketing (produs, preț, imagine, distribuție, promovare, comunicare, impresii etc.) este esențială pentru dezvoltarea semnificativă a destinației turistice. Activități de marketing și promovare turistică a proiectului, inclusiv digitizarea acestuia în cadrul proiectului.
14.	Alte informații relevante	

Imagine cu caracter informativ

**Fișa de proiect – SIDL a comunei Crasna
pentru perioada programatică 2024-2030**

1.	Titlul proiectului	Crearea infrastructurii publice de agrement, inclusiv a utilităților aferente, prin realizarea unui centru de aventura si educatie senzoriala
2.	Beneficiarul proiectului/Parteneri	UAT Comuna Crasna, județul Gorj/ Parteneri privati - Agenti economici din domeniul turismului, Persoane fizice
3.	Dreptul de proprietate asupra terenurilor sau clădirilor (dacă este cazul)	UAT Comuna Crasna, județul Gorj
4.	Descriere proiect (Principalele lucrări și activități, in câteva fraze)	Creștere atractivității turistice în comuna Crasna prin crearea unui centru de agrement compus din zona de aventura (tiroliana, pista de bob), cladire principala, casute pentru educatie senzoriala si parcare. Obiectivul general este reprezentat crearea unei zone de agrement cu scopul atragerii de turisti si vizitatori. Obiectivul general este realizat prin obiective specifice: - Amenajare zona de agrement si aventura cu diferite tiroliene, trambuline si piste de bob). - Construire cladire principala cu zona de informare, toalete, spatii de depozitare, spatiu expozitional; - Achizitie si montaj 10 casute tematice pentru educatie senzoriala (toate categoriile de varsta vor putea experimenta lucrul cu diferite materiale: lut, lemn, metal, papura, etc). - Construire parcare. Principalele lucrari si activitati: 1. Management si monitorizare proiect 2. Proiectare spatiu si amenajeri conexe (studiu de fezabilitate, documentatie avize si acorduri, proiect tehnic 3. Lucrari de constructii: - Edificarea cladirilor - Amenajarea parcarii - Amplasarea de panouri informative 4. Alte activitati eligibile: - Bransamente la utilitati - Obtinere avize, acorduri, autorizatii.
5.	Rezultate estimate (Se vor corela cu activitățile și cu	Rezultate estimate: Creare spatiu de agrement

	indicatorii priorității la care se aplică)	Cresterea numarului de turisti ce viziteaza Comuna Crasna.
6.	Sursele de finanțare identificate Încadrarea ideii de proiect în cadrul uneia din următoarele priorități ale PR SV Oltenia 2021-2027: P3 - Eficienta energetica si infrastructura verde P4 - Mobilitate urbană sustenabilă P7 - Dezvoltare teritoriala sustenabila	Programul Operațional Regional Sud - Vest Oltenia 2021-2027 • Prioritatea de investiții 7. Dezvoltare teritoriala sustenabila
7.	Gradul de maturitate al proiectului (Studiu de fezabilitate/ Studiu de fezabilitate/ Proiect tehnic și detalii de execuție/ Studii de trafic/ Studii de marketing/ Sondaje/ Alte studii)	Idee de proiect – în curs de documentare pentru pregatire nota conceptuala si tema de proiectare
8.	Calendar orientativ (durata proiectului și perioada estimată de punere în aplicare)	Data de inceput estimat – decembrie 2025 Data de finalizare – decembrie 2028 Durata de implementare - 36 de luni de la semnarea contractului de finanțare
9.	Bugetul estimat al investiției si sustenabilitatea financiara a proiectului	800.000 euro
10.	Contribuția proiectului la dezvoltarea durabila	Spatiile verzi contribuie la conceptul de protectia a mediului. In proximitatea centrului vor fi amenajate spatii verzi si parcuri prietenoase cu mediul.
11.	Ideea de proiect permite aspecte legate de principiile privind dezvoltarea durabilă, accesibilitatea, egalitatea de șanse, gen și nediscriminarea	Se vor incheia parteneriate cu alte entitati pentru implicarea tuturor categoriilor de persoane, pentru participare in cadrul activitatilor. Se va asigura accesibilitatea pentru toate categoriile de persoane. Proiectul respecta principiul DNSH.
12.	Ideea de proiect are caracter integrat ?	Ideea de proiect are caracter integrat. Proiectul implica mai multe tipuri de parti interesate: Autoritati publice, Parteneri privati - Agenti economici din domeniul turismului.
13.	Modul de îndeplinire al condiționalităților specifice fiecărei priorități, după caz (Plan de mobilitate urbană	Activități de marketing și promovare turistică a proiectului, inclusiv digitizarea acestuia în cadrul proiectului.

	durabilă, Registrul spațiilor verzi, Plan de marketing, etc)	
14.	Alte informații relevante	Prin înființarea acestui centru de agrement se dorește creșterea ofertei de agrement pentru oaspeții sosiți în comuna Crasna și reducerea segregării dintre diferitele categorii de vârstă (adolescenți, tineri, bătrâni) ce pot socializa în cadrul evenimentelor organizate în zona de educație senzorială.

Imagine cu caracter informativ

**Fișa de proiect – SIDL a comunei Crasna
pentru perioada programatică 2024-2030**

1.	Titlul proiectului	Centru de zi pentru varsnici în comuna Crasna, județul Gorj
2.	Beneficiarul proiectului/Parteneri	UAT Comuna Crasna, județul Gorj/ Parteneri ONG
3.	Dreptul de proprietate asupra terenurilor sau clădirilor (dacă este cazul)	UAT Comuna Crasna, județul Gorj
4.	Descriere proiect (Principalele lucrări și activități, în câteva fraze)	Centru de zi pentru varstnici porneste de la abordarea centrata pe prevenția declinului funcțional asigurând servicii de îngrijire de lungă durată pentru toți cei care au nevoie de îngrijire pe tot parcursul vieții. Proiectul are drept scop ameliorarea stării psihologice a bătrânilor singuri și vulnerabili prin diverse activități distractive, creative și spirituale, precum și îmbunătățirea calității vieții persoanelor vârstnice și prevenirea instituționalizării acestora. Acest centru previne excluziunea socială sau marginalizarea persoanelor vârstnice care la un moment dat se pot afla într-o situație de dificultate, singurătate, abandon, lipsă de sprijin psiho-social, prin asigurarea pe timpul zilei a unor activități de socializare, recreere și petrecerea timpului liber, consiliere socială, suport emoțional, consiliere psihologică, activități socio-medicale și consiliere juridică. Principalele lucrări și activități: - Management și monitorizare proiect - Proiectare spațiu și amenajări conexe (studiu de fezabilitate, documentație, avize și acorduri, proiect tehnic - Lucrări de construcții și instalații - Utilaje, echipamente tehnologice și funcționale care necesită montaj - Utilaje, echipamente tehnologice și funcționale care nu necesită montaj și echipamente de transport - Dotări - Alte activități eligibile: - Bransamente la utilități - Obținere avize, acorduri, autorizații.
5.	Rezultate estimate (Se vor corela cu activitățile și cu indicatorii priorității la care se aplică)	Rezultate directe: Creare de zi pentru varsnici Suprafața totală amenajată Dotări Număr persoane care vor beneficia de servicii
6.	Sursele de finanțare identificate Încadrarea ideii de proiect în cadrul uneia din următoarele	Finanțări nerambursabile / buget de stat / buget local

	priorități ale PR SV Oltenia 2021-2027: P3 - Eficienta energetica si infrastructura verde P4 - Mobilitate urbană sustenabilă P7 - Dezvoltare teritoriala sustenabila	
7.	Gradul de maturitate al proiectului (Studiu de fezabilitate/ Studiu de fezabilitate/ Proiect tehnic și detalii de execuție/ Studii de trafic/ Studii de marketing/ Sondaje/ Alte studii)	Idee de proiect – în curs de documentatie pentru pregatire nota conceptuala si tema de proiectare
8.	Calendar orientativ (durata proiectului și perioada estimată de punere în aplicare)	Data de inceput estimata – 2024 Data de finalizare –2027 Durata de implementare - 36 de luni de la semnarea contractului de finanțare.
9.	Bugetul estimat al investiției si sustenabilitatea financiara a proiectului	500.000 Euro
10.	Contribuția proiectului la dezvoltarea durabila	Serviciul de socializare și petrecere a timpului liber pentru persoane vârstnice din cadrul centrelor de zi are impact în limitarea unor situații de dificultate și vulnerabilitate, care pot duce la marginalizarea sau excludere socială, promovând participarea persoanelor vârstnice la viața socială și cultivarea relațiilor interumane. Centru de zi pentru varsnici se bazează pe responsabilitatea persoanei și a comunităților, obligația de întreținere prevăzută de Codul Civil, accesul la servicii de prevenire și, complementar, asistența socială.
11.	Ideea de proiect permite aspecte legate de principiile privind dezvoltarea durabilă, accesibilitatea, egalitatea de șanse, gen și nediscriminarea	Proiectul urmareste îngrijirea centrata pe persoana, ceea ce preusupune că beneficiarii de servicii sunt tratați cu respect și demnitate și că serviciile de îngrijire trebuie să fie acordate în concordanță cu nevoile, dorințele și preferințele acestora. La implementarea proiectului se va asigura egalitatea de sanse si de tratamentul intre angajati, femei si barbati in cadrul relatiilor de munca de orice fel, inclusiv prin introducerea de dispozitii pentru interzicerea discriminarilor bazate pe criterii de sex, apartenente la grupuri minoritare, rasa, religie, dizabilitati, etc.
12.	Ideea de proiect are caracter integrat ?	Are carcater integrat. Proiectul implica mai multe tipuri de parti interesate: Autoritati publice parteneri privati - Agenti economici

13.	Modul de îndeplinire al condiționalităților specifice fiecărei priorități, după caz (Plan de mobilitate urbană durabilă, Registrul spațiilor verzi, Plan de marketing, etc)	Planul creaza si mentiune un mix de de marketing (produs, preț, imagine, distribuție, promovare, comunicare, impresii etc.) este esențială pentru dezvoltarea sociala a zonei/
14.	Alte informații relevante	

Imagine cu caracter informativ -

**Fișa de proiect – SIDL a comunei Crasna
pentru perioada programatică 2024-2030**

1.	Titlul proiectului	Restaurare/Modernizare biserici si construire capele în comuna Crasna, județul Gorj
2.	Beneficiarul proiectului/Parteneri	UAT Comuna Crasna, județul Gorj/ Parteneri/Parohia Crasna/ Mitropolia Olteniei/ G.A.L. /Persoane fizice
3.	Dreptul de proprietate asupra terenurilor sau clădirilor (dacă este cazul)	UAT Comuna Crasna, județul Gorj
4.	Descriere proiect (Principalele lucrări și activități, în câteva fraze)	Obiectivul proiectului îl reprezinta realizarea tuturor activitatilor si lucrarilor care sunt necesare pentru renovarea/modernizarea bisericilor si pentru construirea capelilor. Proiectul are în vedere realizarea, urmărind o abordare integrată, a unor lucrări pentru renovarea bisericilor si construirea capelilor. Realizarea proiectului contribuie la îndeplinirea obiectivelor strategice prevăzute în cadrul Strategiei pentru dezvoltarea locală a comunei. În cadrul proiectului sunt vizate realizarea următoarelor tipuri de activități: - Restaurarea, protecția, conservarea a plasticii fațadelor, picturilor interioare, frescelor, picturilor murale exterioare, stucaturilor, iconostas etc.; - Dotări interioare (instalații, echipamente și dotări pentru asigurarea condițiilor de climatizare, siguranță la foc, antiefracție); - Restaurarea, protecția, conservarea unor dotări specifice, cu valoare de patrimoniu (de ex. mobilier specific, icoane, elemente de orfevrarie, fond carte veche etc.); - Asigurarea iluminatului interior și exterior și a celui arhitectural, ca parte a activității de bază; - Reabilitarea rețelelor de utilități ca parte a activității de bază; - Dotări pentru expunerea și protecția patrimoniului cultural mobil și imobil; - Activități de marketing și promovare turistică a obiectivului restaurat, inclusiv digitalizarea acestuia; - Infrastructura digitala interactivă pentru vizitatori; - Delimitarea și împrejmuirea obiectivelor de patrimoniu, dacă este cazul; De asemenea, în cadrul proiectului pot fi cuprinse și Activități

		conexe (auxiliare) investiției de bază precum: - Modernizarea căilor de acces (rutier) - Modernizarea de parcuri pentru mijloace de transport individuale care să nu conducă la creșterea capacității de parcare; - Amenajarea de standuri de biciclete. Principalele lucrari: - Management si monitorizare proiect - Proiectare spatiu si amenajari conexe (studiu de fezabilitate, documentatie, avize si acorduri, proiect tehnic - Lucrari de constructii si instalatii - Utilaje, echipamente tehnologice și funcționale care necesită montaj - Utilaje, echipamente tehnologice și funcționale care nu necesită montaj și echipamente de transport - Dotari - Alte activitati eligibile: - Bransamente la utilitati - Obținere avize, acorduri, autorizatii.
5.	Rezultate estimate (Se vor corela cu activitățile și cu indicatorii priorității la care se aplică)	Rezultate directe: Biserici Restaurarea / Modernizate Cai de acces / Dotari
6.	Sursele de finanțare identificate	Programe Operaționale Programe de finanțare nerambursabile Finantari atrase Buget de stat Buget Local
7.	Gradul de maturitate al proiectului (Studiu de fezabilitate/ Studiu de fezabilitate/ Proiect tehnic și detalii de execuție/ Studii de trafic/ Studii de marketing/ Sondaje/ Alte studii)	Idee de proiect – în curs de documentatie pentru pregătire nota conceptuala si tema de proiectare
8.	Calendar orientativ (durata proiectului și perioada estimată de punere în aplicare)	Data de inceput estimata – septembrie 2024 Data de finalizare – decembrie 2027 Durata de implementare - 36 de luni de la semnarea contractului de finanțare.
9.	Bugetul estimat al investiției si sustenabilitatea financiara a proiectului	1.000.000 ron
10.	Contribuția proiectului la dezvoltarea durabila	Acțiunile de renovare/modernizare a bisercilor vor aduce beneficii comunităților locale și vor contribui la îmbunătățirea

		gradului de utilizare a patrimoniului cultural si la creșterea dinamicii turistice și a eficienței economice a acestora. Construirea capelelor se impune ca urmare a aplicării normelor sanitare conforme cu legislația europeană, devenită obligatorie după aderarea la Uniunea Europeană și a apariției Legii 102/2014 privind cimitirele, crematoriile umane și serviciile funerare, a devenit necesară construirea capelelor mortuare care să satisfacă necesitățile privind securitatea sanitară și sănătatea publică, precum și cele legate de desfășurarea ceremoniei de înmormântare pentru locuitorii Comunei Crasna.
11.	Ideea de proiect permite aspecte legate de principiile privind dezvoltarea durabilă, accesibilitatea, egalitatea de șanse, gen și nediscriminarea	Acțiunile de restaurare/modernizare a bisericilor si construirea capelelor vor aduce beneficii comunităților locale și vor contribui la îmbunătățirea gradului de utilizare a patrimoniului cultural si la creșterea dinamicii turistice și a eficienței economice a acestora. Astfel, sprijinul oferit dezvoltării infrastructurii de turism si obiectivelor de patrimoniu din mediul rural ar putea veni în completarea profilului valoric rural, prin creșterea potențialului zonei, care ar deveni atractive.
12.	Ideea de proiect are caracter integrat ?	Are carcter integrat. Proiectul implica mai multe tipuri de parti interesate: Autoritati publice, Parohia Crasna, Mitropolia Olteniei, / Persoane fizice.
13.	Modul de îndeplinire al condiționalităților specifice fiecărei priorități, după caz	Plan de marketing, plan de dezvoltare urbana durabila. Planul de marketing vizeaza beneficiarii finali.
14.	Alte informații relevante	

**Fișa de proiect – SIDL a comunei Crasna
pentru perioada programatică 2024-2030**

1.	Titlul proiectului	Infiintare piata locala pentru expunere si vanzare fructe, legume si alte produse traditionale, precum si organizarea unor festivaluri tematice
2.	Beneficiar direct/ Beneficiar indirect/ Parteneri	• UAT Comuna Crasna, județul Gorj; • Parteneri privati - Agenti economici din mediul privat; • Cetatenii comunei Crasna; • Turistii care viziteaza zona;
3.	Dreptul de proprietate asupra terenurilor sau clădirilor (dacă este cazul)	UAT Comuna Crasna, județul Gorj
4.	Descriere proiect (Principalele lucrări și activități, în câteva fraze)	Infiintarea unei piete locale reprezintă o motrice pentru dezvoltarea locală , creează potențial și impact economic, social, turistic și cultural. Obiectivul general al proiectului este acela de a demonstra fezabilitatea unei piețe locale de produse agro-alimentare și de artizanat concepute sustenabil, concomitent cu impulsionarea afacerilor producătorilor de produse locale si produse tradiționale “Produs în Crasna- Gorj”. Obiectivele specifice: • elaborarea unui Plan de acțiuni pentru sprijinirea dezvoltării Piețelor locale agro-alimentare și de produse de artizanat; • constientizarea publică privitor la potențialul pe care îl poate oferi acest sector pentru dezvoltarea economiei locale; • informarea și promovarea proiectului prin activități de încurajare și sprijinire a afacerilor producătorilor de produse alimentare, a meșteșugarilor creatori de obiecte de artizanat, pentru păstrarea și perpetuarea obiceiurilor tradiționale locale și dezvoltarea pieței; • organizarea festivalului „Tinutul Vinului de Crasna”, „Ziua recoltei”; Principalele lucrari si activitati: Proiectare spatiu si amenajeri conexe (studiu de fezabilitate, documentatie avize si acorduri, proiect tehnic); Lucrari de constructii: - Amenjarea pietei agro-alimentare; - Amenajarea parcarii; - Achizitionare casute rustice din material lemnos, local; - Achizitionare stand expunere marfa; - Achizitionare rafturi pentru expunerea prodeselor; - Amplasarea de panouri informative;

		- Diseminare și informare publică prin roll-up, comunicate de presă (scrisă și online), broșuri, pliante, bannere; Alte activități eligibile: - Bransamente la utilități - Obținere avize, acorduri, autorizații.
5.	Rezultate estimate (Se vor corela cu activitățile și cu indicatorii priorității la care se aplică)	Rezultatele implementării acestei investiții sunt următoarele: • Venituri echitabile pentru fermieri și agricultori; • Cooperarea între partenerii locali și regionali în vederea promovării produselor locale, precum și a schimbului de bune practici; • Sprijinirea unor venituri agricole viabile; • Stimularea competitivității; • Crearea brandului turistic zonal; • Turism cu potențial ridicat de atractivitate; • Dezvolta un context favorabil creșterii economice și dezvoltării turismului; - • Deveni o zonă de interes pentru investitori; Activitățile vizate se vor corela cu indicatorii: • Amenajarea piete agro-alimentare; • Amenajarea parcare; • Achiziționare casute rustice din material lemnos, local; • Achiziționare stand expunere marfa; • Achiziționare rafturi pentru expunerea produselor; • Amplasarea de panouri informative; • Diseminare și informare publică prin roll-up, comunicate de presă (scrisă și online), broșuri, pliante, bannere;
6.	Sursele de finanțare identificate Încadrarea ideii de proiect în cadrul uneia din următoarele priorități ale PR SV Oltenia 2021-2027: P3 - Eficienta energetica si infrastructura verde P4 - Mobilitate urbană sustenabilă P7 - Dezvoltare teritoriala sustenabila	Programul Operațional Regional Sud - Vest Oltenia 2021-2027 • Prioritatea de investiții 7. Dezvoltare teritoriala sustenabila
7.	Gradul de maturitate al proiectului (Studiu de fezabilitate/ Studiu de fezabilitate/ Proiect tehnic și detalii de execuție/ Studii de trafic/ Studii de marketing/ Sondaje/ Alte studii)	Idee de proiect – în curs de documentare pentru pregătire nota conceptuală și tema de proiectare

8.	Calendar orientativ (durata proiectului și perioada estimată de punere în aplicare)	Data de început estimat – decembrie 2024 Data de finalizare – decembrie 2026 Durata de implementare - 36 de luni de la semnarea contractului de finanțare
9.	Bugetul estimat al investiției și sustenabilitatea financiară a proiectului	800.000 euro
10.	Contribuția proiectului la dezvoltarea durabilă	Dezvoltarea durabilă implică integrarea unor principii și practici care asigură conservarea resurselor naturale, protejarea mediului, promovarea justiției sociale și a bunăstării economice. Aceasta se bazează pe ideea că dezvoltarea economică și progresul social trebuie să se desfășoare în armonie cu mediul înconjurător, asigurând că resursele naturale sunt utilizate în mod responsabil și că impactul asupra ecosistemelor este minim. În urma implementării acestui proiect se va sprijini dezvoltare durabilă prin creșterea volumului de servicii oferite comunității și turistilor care tranzitează zona, stimularea competitivității, realizarea unor venituri echitabile pentru fermieri și agricultori, dezvoltarea unui context favorabil creșterii economice și dezvoltării turismului.
11.	Ideea de proiect permite aspecte legate de principiile privind dezvoltarea durabilă, accesibilitatea, egalitatea de șanse, gen și nediscriminarea	Proiectul are un impact social pozitiv prin diversificarea și creșterea calitatii serviciilor oferite cetățenilor, dar și turistilor ca urmare a accesului la piața locală modernă special amenajată care va deveni mult mai atractiv prin facilitățile pe care le va pune la dispoziție. La implementarea proiectului se va asigura egalitatea de șanse și de tratament între angajați, femei și bărbați în cadrul relațiilor de muncă de orice fel, inclusiv prin introducerea de dispoziții pentru interzicerea discriminărilor bazate pe criterii de sex, apartenențe la grupuri minoritare, rasă, religie, dizabilități, etc.
12.	Ideea de proiect are caracter integrat ?	Ideea de proiect are caracter integrat. Proiectul implică mai multe tipuri de părți interesate: Autorități publice, Obște, Muntele Crasna, Parteneri privați - Agenți economici din domeniul turismului, G.A.L. – Cheile Sohodolului Gorj.
13.	Modul de îndeplinire al condiționalităților specifice fiecărei priorități, după caz (Plan de mobilitate urbană durabilă, Registrul spațiilor verzi, Plan de marketing, etc)	Planul de marketing vizează beneficiarii finali. Planul creează și menține un mix de marketing (servicii, tarif, imagine, distribuție, promovare, comunicare, impresii etc.) este esențială pentru dezvoltarea semnificativă a destinației turistice. Activități de marketing și promovare turistică a proiectului
14.	Alte informații relevante	

Imagine cu caracter informativ

**Fișa de proiect – SIDL a comunei Crasna
pentru perioada programatică 2024-2030**

1.	Titlul proiectului	Modernizare si intretinere drumuri și poduri în comuna Crasna, județul Gorj
2.	Beneficiarul proiectului/Parteneri	UAT Comuna Crasna, județul Gorj/ Parteneri privati - Agenti economici / /Persoane fizice
3.	Dreptul de proprietate asupra terenurilor sau clădirilor (dacă este cazul)	UAT Comuna Crasna, județul Gorj
4.	Descriere proiect (Principalele lucrări și activități, în câteva fraze)	Modernizare si intretinere drumuri și poduri Proiectul vizeaza imbunatatirea accesibilitatii comunei Crasna prin cresterea calitatii infrastructurii În cadrul proiectului sunt vizate realizarea următoarelor tipuri de lucrari: modernizare, reparatii si intretinere drumuri si poduri. Prin intermediul proiectului se urmareste cresterea calitatii rețelei stradale la nivelul comunei Crasna, cresterea și exploatarea potențialului turistic cu efecte pozitive asupra bugetului, optimizarea transportului local. Principalele lucrari: - Management si monitorizare proiect - studiu de fezabilitate, proiect tehnic și detalii de execuție Avizele de specialitate necesare obținerii autorizațiilor de construire.
5.	Rezultate estimate (Se vor corela cu activitățile și cu indicatorii priorității la care se aplică)	Rezultate directe: Modernizare si intretinere drumuri Modernizare si intretinere poduri
6.	Sursele de finanțare identificate	Fonduri europene Bugetul de stat
7.	Gradul de maturitate al proiectului (Studiu de prefezabilitate/ Studiu de fezabilitate/ Proiect tehnic și detalii de execuție/ Studii de trafic/ Studii de marketing/ Sondaje/ Alte studii)	Idee de proiect – in curs de documentatie pentru pregatire nota conceptuala si tema de proiectare
8.	Calendar orientativ (durata proiectului și perioada estimată de punere în aplicare)	Data de inceput estimata – decembrie 2024 Data de finalizare – decembrie 2030 Durata de implementare - 72 de luni de la semnarea contractului de finanțare.

9.	Bugetul estimat al investiției si sustenabilitatea financiara a proiectului	400,000 Euro/ km
10.	Contribuția proiectului la dezvoltarea durabila	Proiectul contribuie la dezvoltarea durabilă a localitatii si este un instrument foarte important pentru implementarea strategiei nationale si a politicilor de dezvoltare regionala. Prin proiect se asigura cresterea mobilitatii prin investitii.
11.	Ideea de proiect permite aspecte legate de principiile privind dezvoltarea durabilă, accesibilitatea, egalitatea de șanse, gen și nediscriminarea	- Utilizarea de materiale prietenoase cu mediul (ecologice sau reciclate) și de soluții inovative în construcții și în construcția de infrastructură, indiferent de tipul acesteia; - Reutilizarea deșeurilor provenite de pe urma construcției infrastructurii edilitare; - Construirea de infrastructură verde.
12.	Ideea de proiect are caracter integrat ?	Are carcter integrat. Proiectul implica mai multe tipuri de parti interesate: Autoritati publice/Persoane fizice.
13.	Modul de îndeplinire al condiționalităților specifice fiecărei priorități, după caz (Plan de mobilitate urbană durabilă, Registrul spațiilor verzi, Plan de marketing, etc)	Prin proiect se promovează actiuni prin care se asigura cresterea mobilitatii la nivelul insfrastructurii rutiere obtinuta prin investitii.
14.	Alte informații relevante	

Imagine cu caracter informativ

**Fișa de proiect – SIDL a comunei Crasna
pentru perioada programatică 2024-2030**

1.	Titlul proiectului	Extinderea rețelilor de apa si canalizare în comuna Crasna, județul Gorj

2.	Beneficiarul proiectului/Parteneri	UAT Comuna Crasna, județul Gorj/ Parteneri privati - Agenti economici
3.	Dreptul de proprietate asupra terenurilor sau clădirilor (dacă este cazul)	UAT Comuna Crasna, județul Gorj
4.	Descriere proiect (Principalele lucrări și activități, în câteva fraze)	Extinderea rețelilor de apă și canalizare Proiectul are ca și obiectiv îmbunătățirea accesului la infrastructura edilitară – apă și canalizare în conformitate cu practicile și politicile UE în domeniu. În cadrul proiectului sunt vizate realizarea următoarelor tipuri de lucrări: lucrări pentru extinderea rețelei de alimentare cu apă și a rețelei de canalizare ,cu efecte pozitive asupra creșterii și exploatării potențialului turistic, implicit cu efecte pozitive asupra bugetului local. Principalele activități : - studiu de fezabilitate, proiect tehnic și detalii de execuție ; - Executie lucrari; - Bransamente la retele; - Montare echipamente .
5.	Rezultate estimate (Se vor corela cu activitățile și cu indicatorii priorității la care se aplică)	Rezultate directe: Extinderea rețelei de alimentare cu apă și canalizare canalizare 10 (km)
6.	Sursele de finanțare identificate	Budget local, Budget de stat, fonduri nerambursabile Fonduri europene Bugetul de stat
7.	Gradul de maturitate al proiectului (Studiu de fezabilitate/ Studiu de fezabilitate/ Proiect tehnic și detalii de execuție/ Studii de trafic/ Studii de marketing/ Sondaje/ Alte studii)	Idee de proiect – în curs de documentație pentru pregătire nota conceptuală și tema de proiectare
8.	Calendar orientativ (durata proiectului și perioada estimată de punere în aplicare)	Data de început estimată –2024 Data de finalizare –2030 Durata de implementare - 72 de luni de la semnarea contractului de finanțare.
9.	Bugetul estimat al investiției și sustenabilitatea financiară a proiectului	300.000 euro / km de rețea
10.	Contribuția proiectului la dezvoltarea durabilă	Proiectul contribuie la dezvoltarea durabilă a localității și este un instrument foarte important pentru implementarea strategiei naționale și a politicilor de dezvoltare regională.

		Prin proiect se asigura utilizarea eficienta a resurselor si principiul poluatorul plateste.
11.	Ideea de proiect permite aspecte legate de principiile privind dezvoltarea durabilă, accesibilitatea, egalitatea de șanse, gen și nediscriminarea	Evaluarea proiectului asupra mediului se realizează în conformitate cu prevederile legislației din domeniu și cerințele Comisiei Europene.
12.	Ideea de proiect are caracter integrat ?	Are caracter integrat. Proiectul implica mai multe tipuri de parti interesate: Autoritati publice, Persoane fizice.
13.	Modul de îndeplinire al condiționalităților specifice fiecărei priorități, după caz (Plan de mobilitate urbană durabilă, Registrul spațiilor verzi, Plan de marketing, etc)	Prin proiect se urmareste cresterea ratei de conectare la utilitati (apa si canalizare) a populatiei din localitatea Crasna.
14.	Alte informații relevante	

**Fișa de proiect – SIDL a comunei Crasna
pentru perioada programatică 2024-2030**

1.	Titlul proiectului	Modernizarea sistemului de iluminat public stradal în comuna Crasna, județul Gorj
2.	Beneficiarul proiectului/Parteneri	UAT Comuna Crasna, județul Gorj/ Parteneri privati - Agenti economici
3.	Dreptul de proprietate asupra terenurilor sau clădirilor (dacă este cazul)	UAT Comuna Crasna, județul Gorj
4.	Descriere proiect (Principalele lucrări și activități, în câteva fraze)	Propunerea de modernizare a sistemului de iluminat public stradal vine in contextul necesitatii scaderii consumului de energie electrica si a gazelor cu efect de sera. În cadrul proiectului sunt vizate realizarea următoarelor tipuri de lucrari: stalpi de iluminat public. Prin intermediul proiectului se urmareste modernizarea sistemului de iluminat public din localitatea Crasna, cu efecte pozitive asupra creșterii gradului de securitate a cetățenilor din cadrul comunității și a creșterii gradului de siguranță a circulației rutiere și pietonale, asupra creșterii și exploatarii potențialului turistic, implicit cu efecte pozitive asupra bugetului local. - Activitati d procurare, montare si punere in functiune retele de iluminat stradal; - Activitati de asistenta tehnica prin proiectant si diriginte de santier
5.	Rezultate estimate (Se vor corela cu activitățile și cu indicatorii priorității la care se aplică)	Rezultate directe: Modernizarea iluminatului public stradal in eficientizarii optime a a acestuia prin: stalpi de iluminat public, lampi, puncte de alimentare.
6.	Sursele de finanțare identificate	Fonduri europene Bugetul de stat
7.	Gradul de maturitate al proiectului (Studiu de fezabilitate/ Studiu de fezabilitate/ Proiect tehnic și detalii de execuție/ Studii de trafic/ Studii de marketing/ Sondaje/ Alte studii)	Idee de proiect – in curs de documentatie pentru pregatire nota conceptuala si tema de proiectare
8.	Calendar orientativ (durata proiectului și perioada estimată de punere în aplicare)	Data de inceput estimata – decembrie 2024 Data de finalizare – decembrie 2030 Durata de implementare - 72 de luni de la semnarea contractului de finanțare.

9.	Bugetul estimat al investiției si sustenabilitatea financiara a proiectului	300.000 euro
10.	Contribuția proiectului la dezvoltarea durabila	Prin proiect se asigura utilizarea eficienta a resurselor si principiul poluatorul plateste. In plus, consumul redus de energie electrica este, de asemenea, o caracterista ce pune o eticheta ecologica acestor corpuri pentru iluminat.
11.	Ideea de proiect permite aspecte legate de principiile privind dezvoltarea durabilă, accesibilitatea, egalitatea de șanse, gen și nediscriminarea	In implementarea proiectului se vor respecta principiile privind dezvoltarea durabilă, accesibilitatea, egalitatea de șanse, gen și nediscriminarea
12.	Ideea de proiect are caracter integrat ?	Are caracter integrat. Proiectul implica mai multe tipuri de parti interesate: Autoritati publicePersoane fizice care locuiesc pe raza localitatii si turistii sau cetatenii care se afla in localitate pentru activitati socio-culturale si economice.
13.	Modul de îndeplinire al condiționalităților specifice fiecărei priorități, după caz (Plan de mobilitate urbană durabilă, Registrul spațiilor verzi, Plan de marketing, etc)	Prin proiect se urmareste modernizare sistemului de iluminat public serviciu necesar pentru dezvoltarea unei localitati moderne prin sporirea a sigurantei traficului, a cetatenilor, prin cresterea confortului si orientarii in teren, prin cresterea beneficiilor aduse de intensificarea activitatii umane in exterior dincolo de lasarea intunericului.
14.	Alte informații relevante	

1.	Titlul proiectului	Infiintarea distributiei de gaze naturale si racorduri în comuna Crasna, județul Gorj
2.	Beneficiarul proiectului/Parteneri	UAT Comuna Crasna, județul Gorj/ Parteneri privati - Agenti economici Persoane fizice
3.	Dreptul de proprietate asupra terenurilor sau clădirilor (dacă este cazul)	UAT Comuna Crasna, județul Gorj
4.	Descriere proiect (Principalele lucrări și activități, în câteva fraze)	Propunerea de Infiintarea distributiei de gaze naturale si racorduri se incadreaza in prevederile tratatului de aderare a Romaniei la Uniunea Europeana. Romania s-a angajat sa imbunatateasca calitatea si accesul la infrastructura de gaze naturale, prin asigurarea serviciilor de alimentare cu gaze naturale in majoritatea zonelor urbane si ruralesi stabilirea structurilor regionale eficiente pentru managementul serviciilor de gaze naturale. Dată fiind situatia dificila din transporturi, cu implicatii in aprovizionare cu butelii de aragaz si reducerea la minim a taierilor de lemn din paduri si totodata protejarea acestora, prin confortul teminc necesar unui trai civilizat, pentru inlocuirea acestor tipuri de combustibili, se propune alimentarea cu gaze naturale a comunei Crasna, judetul Gorj. Prin intermediul proiectului se urmareste dezvoltarea spațiului rural, atrgerea investitiilor in zonelor rurale, crearea de noi locuri de munca, diminuarea tendintelor de declin social si economic, realizarea unui impact pozitiv asupra mediului uman, asupra starii de sanatate a populatiei, cat si asupra mediului fizic, inclusiv asupra cresterii și exploatarii potențialului turistic, cu efecte pozitive asupra bugetului local. Principalele lucrari: - managementul si monitorizarea proiectului - studiu de fezabilitate, proiect tehnic și detalii de execuție - executia unei retele de distributie gaze naturale care sa permita distributia gazelor naturale pentru consumatorii din cladirile civile, industriale si alte amenajari din intravilanul si extravilanul comunei Crasna. Avizele de specialitate necesare obținerii autorizațiilor de executie retea de distribuie gaze naturale.
5.	Rezultate estimate (Se vor corela cu activitățile și cu indicatorii priorității la care se aplică)	Rezultate directe: R1: Construirea unei retele de de distributie gaze naturale R2: Bransamente
6.	Sursele de finanțare identificate	Fonduri europene Bugetul de stat

7.	Gradul de maturitate al proiectului (Studiu de fezabilitate/ Studiu de fezabilitate/ Proiect tehnic și detalii de execuție/ Studii de trafic/ Studii de marketing/ Sondaje/ Alte studii)	Idee de proiect – în curs de documentatie pentru pregatire nota conceptuala si tema de proiectare
8.	Calendar orientativ (durata proiectului și perioada estimată de punere în aplicare)	Data de început estimată – decembrie 2024 Data de finalizare – decembrie 2030 Durata de implementare - 72 de luni de la semnarea contractului de finanțare.
9.	Bugetul estimat al investiției și sustenabilitatea financiară a proiectului	3.000.000 Euro
10.	Contribuția proiectului la dezvoltarea durabilă	Proiectul contribuie la dezvoltarea durabilă a localității și este un instrument foarte important pentru implementarea strategiei naționale și a politicilor de dezvoltare regională. Prin proiect se asigură utilizarea eficientă a resurselor și principiul poluatorul plătește. În plus, proiectul asigură ridicarea standardului de viață a populației prin îmbunătățirea nivelului de trai, asigură stoparea fenomenului de depopulare din mediul rural prin reducerea decalajelor etc.
11.	Ideea de proiect permite aspecte legate de principiile privind dezvoltarea durabilă, accesibilitatea, egalitatea de șanse, gen și nediscriminarea	În cadrul proiectului se va face o descriere a modului în care proiectul respectă legislația (acte normative, politici publice) în domeniul egalității de șanse și dezvoltării durabile. Proiectul va promova dezvoltarea durabilă, în primul rând, prin finanțarea unor activități orientate direct spre susținerea acestora, urmărind în principal protecția mediului, utilizarea eficientă a resurselor, atenuarea și adaptarea la schimbările climatice, biodiversitatea, rezistența în fața dezastrelor, prevenirea și gestionarea riscurilor.
12.	Ideea de proiect are caracter integrat ?	Are caracter integrat. Proiectul implică mai multe tipuri de părți interesate: Autorități publice / Persoane fizice care locuiesc pe raza localității și turiștii sau cetățenii care se află în localitate pentru activități socio-culturale și economice.
13.	Modul de îndeplinire al condiționalităților specifice fiecărei priorități, după caz (Plan de mobilitate urbană durabilă, Registrul spațiilor verzi, Plan de marketing, etc)	Prin proiect se urmărește înființarea unui sistem de distribuție a gazelor naturale în comuna Crasna, județul Gorj pentru a asigura un grad sporit de confort, pentru a reduce substanțial cheltuielile pentru încălzire și preparare hrană, pentru reducerea poluării mediului și protejarea stratului de ozon, prin micșorarea suprafețelor de pădure care se vor defriza.
14.	Alte informații relevante	

Sectiunea 6. IMPLEMENTAREA ,MONITORIZAREA SI EVALUAREA STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALA

1. Elemente de baza

Implementarea Strategiei de Dezvoltare implica identificarea surselor de finantare, scrierea de Cereri de Finantare, Implementarea proiectelor , sustenabilitatea si continuitatea acestora in așa fel încât rezultatele sa se materializeze in condiții imbunatatite de trai pentru întreaga comunitate .

Sursele de finantare pentru implementarea strategiei pot fi :

- Surse locale - buget local, donatii, sponsorizari, contributii de la parteneri locali, imprumuturi etc;
- Surse guvernamentale - prin proiecte, programe lansate si sustinute financiar de la bugetul de stat ;
- Surse externe - accesare de finantari nerambursabile, din fonduri europene, puse la dispozitia tarii noastre pentru perioada 2021- 2028.

Fonduri din bugetul local - aceste sume provin din veniturile UAT Crasna, au caracter limitat si sant in general insuficiente pentru a asigura sustinerea activitatii administrative si a serviciilor publice locale. **Resursele financiare ale bugetelor locale** se formează din sume și cote defalcate din impozitul pe venit și T.V.A., impozite locale (impozit pe clădiri, terenuri, mijloace de transport), taxe (în special pentru autorizații) și alte vărsăminte. Utilizarea fondurilor publice locale se face de către singurul ordonator principal al fiecărui buget local și de către ordonatorii de credite de subordine.

Creditele, deși sunt ușor de obținut pentru a finanța anumite proiecte de investiții, prezintă un mare dezavantaj, și anume plata dobânzilor. Rambursarea acestora se asigură de la bugetul local sau bugetul de stat, după caz, incluzând și costurile acestor sume, acestea fiind și motivele pentru care nu se recomandă contractarea creditelor pentru dezvoltarea locală.

Fondurile guvernamentale sunt fie fonduri pentru sustinerea activitatii administrative a cofinantarii pe proiecte si a investițiilor locale, fie ajutoare alocate de la Guvern prin intermediul

Ministerelor Finanțelor Publice, pentru stimularea unor anumite categorii de întreprinderi. Accesarea acestora se realizează direct, prin rectificări bugetare sau prin intermediul programelor destinate mediului public sau mediului privat (în special stimulării întreprinzătorilor tineri și susținerii meșteșugarilor)

Programe Naționale de Investiții cu destinația Dezvoltare Locală / Programe Naționale de Investiții / Interventii în situații de urgență - reprezintă sursa principală de finanțare pentru infrastructura locală pe baza principiul conform căruia în fiecare localitate din țară trebuie să fie asigurată o infrastructură adecvată, un set minim de servicii publice, în următoarele domenii: sănătate, educație, apă, canalizare, gaz, energie termică și electrică, inclusiv iluminat public, transport/drumuri, salubritate, cultură, culte, locuire și sport.

Parteneriatele public-private reprezintă o modalitate de introducere a managementului privat în serviciile publice pe calea unei legături contractuale pe termen lung între un operator și o autoritate publică. Parteneriatul public-privat asigură serviciul public în mod parțial sau în totalitate, pe baza fondurilor private atrase și făcând apel la know-how-ul sectorului privat.

Politica de coeziune - fonduri de coeziune - acest instrument a fost conceput pentru sprijinirea regiunilor rămase în urmă să recupereze decalajul economic și social față de cele mai dezvoltate regiuni ale Uniunii Europene, respective diversificarea economică a regiunilor confruntate cu probleme de restructurare economică și crearea de noi locuri de muncă. Politica de coeziune acționează prin intermediul Fondurilor Structurale:

- A. Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) urmărește consolidarea coeziunii economice și sociale în cadrul Uniunii Europene prin corectarea dezechilibrelor existente între regiunile acesteia. Fondul European de Dezvoltare Regională își concentrează investițiile asupra mai multor domenii prioritare cheie. Acest tip de intervenții se regăsește în Programe Operaționale .**

PROGRAME OPERAȚIONALE:

- **Programul Operațional Tranziție Justă (POTJ)** vizează priorități precum creșterea gradului de digitalizare a serviciilor publice pentru a reduce sarcina administrativă pentru mediul de afaceri, respectiv investiții în înființarea, dezvoltarea și operaționalizarea incubatoarelor de afaceri. O altă prioritate privește acțiunile de prevenire a generării de deșeuri și reducerea cantității acestora, precum și acțiuni de creștere a reutilizării eficiente și reciclării acestora.

- **Programe Operaționale Regionale** - Unul dintre obiectivele Programelor Operaționale Regionale este fructificarea avantajelor digitalizării în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor. De asemenea, urmărește favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității. Totodată Programele Operaționale Regionale sprijină construcția, reabilitarea, modernizarea, extinderea și echiparea (inclusiv accesibilizarea pentru persoane cu dizabilități) infrastructurii educaționale pe toate nivelurile.
- Program de Incluziune și Demnitate Socială cu obiectiv protejarea persoanelor vârstnice aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială, oferirea sprijinului financiar adecvat pentru persoanele cu dizabilități cu risc de sărăcie sau excluziune socială, precum și creșterea accesibilității și îmbunătățirea calității locuințelor, în special pentru populația vulnerabilă.

B. Fondul Social European (FSE)- este principalul instrument financiar al investițiilor în capitalul uman și un factor esențial pentru consolidarea coeziunii sociale, îmbunătățirea echității sociale și pentru creșterea competitivității în Europa. Aceste investiții sunt importante:

- ✓ **pe termen scurt**, pentru a atenua consecințele crizei economice actuale, în special creșterea șomajului și a nivelului de sărăcie;
- ✓ **pe termen mai lung**, ca parte a strategiei Europei de a-și remodela economia, creând nu doar locuri de muncă, ci și o societate favorabilă incluziunii.

C. Politica agricolă comună (PAC) are rolul de a asigura fermierilor un standard de viață rezonabil, iar consumatorilor produse agricole de calitate la prețuri rezonabile. Politica agricolă comună dispune de un set de reguli și mecanisme ce reglementează producția, comerțul și procesarea produselor agricole, un accent sporit punându-se pe dezvoltarea rurală.

Grupurile de Acțiune Locală sunt parteneriate public-private active, constituite din reprezentanți ai sectorului public și privat, desemnați dintr-un teritoriu rural omogen, care vor trebui să îndeplinească o serie de cerințe privind componența, teritoriul acoperit și care vor implementa o strategie integrată pentru dezvoltarea teritoriului. În plan național, administrația publică locală resimte nevoia găsirii unor soluții de finanțare. România a aderat la Uniunea Europeană asumându-și respectarea unor standarde pentru serviciile și lucrările publice pe care nivelul de dezvoltare locală și resursele locale nu le pot încă susține singure.

Scopul Strategiei de Dezvoltare Locală este de a determina direcțiile de dezvoltare, ritmul și scara acestei dezvoltări, de a eficientiza activitatea autorităților publice locale în gestionarea problemelor existente la nivel local, în utilizarea resurselor financiare, de a promova localitatea, de a

atrage fonduri externe (investiții, fonduri europene, alte fonduri) pentru a implementa proiectele investiționale planificate.

Strategia de Dezvoltare Locală reprezintă un instrument metodologic și legal, cu ajutorul căruia Consiliul Local și Primăria pot structura și planifica implementarea pachetului de politici, programe și proiecte pe termen mediu.

Pre-condiții de implementare a Strategiei de Dezvoltare Locală. Pentru implementarea cu succes a Strategiei de Dezvoltare Locală trebuie îndeplinite o serie de pre-condiții care împreună să convergă către același cadru optim de materializare a viziunii de dezvoltare locală. Pe baza expertizei acumulate în ultima perioadă de programare de către toți actorii implicați se poate concluziona faptul că există trei pre-condiții sine-qua-non de creare a cadrului general al implementării strategiei de dezvoltare:

1. Existența Strategiei de Dezvoltare Locală asumată de către toți actorii locali;
2. Existența capacității operaționale și financiare de implementare a Strategiei de Dezvoltare Locală;
3. Existența spațiului temporal optim de implementare a Strategiei de Dezvoltare Locală.

Alături de cele trei pre-condiții sine-qua-non, mai există trei pre-condiții de tip orizontal:

1. Comunicarea demersurilor de întreprins în implementarea Strategiei de Dezvoltare Locală;
2. Transparența în deciziile coroborate care constituie chiar actul de implementare a Strategiei de Dezvoltare Locală;
3. Susținerea implementării Strategiei de Dezvoltare Locală de către toate mediile beneficiare.

2. SURSE DE FINANTARE - 2022 - 2030

2.1.FONDURI GUVERNAMENTALE :

A. Programului Național de Investiții ”Anghel Saligny”

În cadrul programului se pot realiza obiective de investiții noi precum și intervenții la construcțiile existente care se referă la lucrări de construire, reconstruire, consolidare, reparație, modernizare, modificare, extindere, reabilitare, după caz, schimbare de destinație, protejare, restaurare, conservare, pentru următoarele categorii de investiții:

- a) alimentări cu apă și stații de tratare a apei;
- b) sisteme de canalizare și stații de epurare a apelor uzate;

- c) drumurile publice clasificate și încadrate în conformitate cu prevederile legale în vigoare ca drumuri județene, drumuri de interes local, respectiv drumuri comunale și/sau drumuri publice din interiorul localităților, precum și variante ocolitoare ale localităților;
- d) poduri, podețe, pasaje sau punți pietonale;
- e) sisteme de distribuție a gazelor naturale și a racordului la sistemul de transport al gazelor naturale, care au autorizație de construire valabilă.

Beneficiarii programului sunt unitățile administrativ-teritoriale reprezentate de autoritățile administrației publice locale, precum și unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, constituite în condițiile legii, pentru investițiile realizate prin asociațiile de dezvoltare intercomunitară.

Obiectivele de investiții care se realizează în cadrul programului trebuie să fie amplasate pe terenuri și/sau construcții, după caz, aflate în proprietate publică sau privată a unităților administrativ-teritoriale sau în administrarea acestora, cu respectarea prevederilor legale în vigoare. Prin excepție, în cazul în care obiectivul de investiții afectează și terenuri ape sau drumuri proprietate publică a statului și/sau a județului, iar beneficiarii nu dețin dreptul de proprietate/administrare asupra lor, investiția se poate realiza cu acordul prealabil al administratorului apelor, respectiv cu acordul prealabil și pe baza autorizației de amplasare și/sau de acces în zona drumului public, emisă de administratorul drumului respectiv, în temeiul legii.

Finanțarea programului se asigură din sume din transferuri, alocate bugetelor locale, de la bugetul de stat, aprobate cu această destinație în bugetul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, din sume din bugetele locale alocate cu această destinație și din alte surse legal constituite.

B. Programul de construcții de locuințe sociale conform legii nr. 114/1996

Scopul acestui program este construirea de locuințe sociale – locuințe cu chirie subvenționată, destinate unor categorii de persoane defavorizate prevăzute de lege, cărora nivelul de existență nu le permite accesul la o locuință în proprietate sau închirierea unei locuințe în condițiile pieței.

Obiectivul ce se dorește a fi atins este asigurarea unor condiții de locuit decente pentru categoriile sociale dezavantajate. Promovarea investițiilor de locuințe sociale reprezintă sarcina autorităților publice locale.

Sursele de finanțare ale acestui program provin de la bugetele locale și din bugetul de stat. Desfășurarea procesului investițional pentru construcția de locuințe sociale intră în sarcina autorităților administrației publice locale, cu finanțare din bugetele proprii. Statul sprijină financiar construcția de astfel de locuințe, prin alocarea de fonduri de la bugetul de stat în completarea fondurilor din bugetele locale, prin intermediul bugetului Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, la solicitarea fundamentată a consiliilor locale. Programul de finanțare a construcțiilor de locuințe sociale este un program multianual, care se derulează din anul 1997. Pentru fiecare an, fondurile de la bugetul de stat cu această destinație se aprobă prin legea bugetului de stat pe anul respectiv.

Conditii specifice

Caracteristici ale programului

- *caracteristici generale:*

- Repartizarea locuințelor se realizează de către consiliile locale, în urma propunerilor unor comisii sociale care analizează cererile de locuințe la nivel local.
- Au acces la locuințele sociale familiile sau persoanele cu un venit mediu net lunar pe persoană, realizat în ultimele 12 luni, sub nivelul câștigului salarial mediu net lunar pe total economie, comunicat de Institutul Național de Statistică în ultimul buletin statistic anterior lunii în care se analizează cererea, precum și anterior lunii în care se repartizează locuința.
- Chiria nominală este subvenționată din surse ale bugetelor locale, nivelul maxim al chiriei pentru locuințele sociale fiind de 10% din venitul net lunar pe familie.
- Locuințele sociale aparțin domeniului public al unităților administrativ-teritoriale și nu se vând.
- Locuințele sociale se pot realiza prin construcții noi sau reabilitarea unor construcții existente.

- *caracteristici principale:*

- Se desfășoară conform programelor de investiții promovate la nivel local, primăriile având calitatea de beneficiari;

- Locuințele sociale și de necesitate se realizează fără depășirea exigențelor minimale de dotare și confort la un grad de finisaj mediu, așa cum sunt prevăzute în anexa nr.1 la Legea locuinței nr.114/1996, republicată.

Aria eligibilă: Acest program se adresează primăriilor din întreaga țară.

Etape în depunerea proiectelor

- Consiliile locale transmit listele cuprinzând locuințele sociale propuse pentru finanțare, precum și documentele din care să rezulte stadiul promovării investițiilor de locuințe sociale propuse (studiul de fezabilitate și hotărârea consiliului local de aprobare a studiului, contractul de execuție etc);
- MDLPA inventariază listele cuprinzând locuințele sociale propuse pentru finanțare (completate conform Anexei nr. 11 din HG 1275/2000), transmise de către autoritățile publice locale;
- MDLPA elaborează propunerile pentru Programul anual, în baza inventarierii și a prioritizării investițiilor, apoi aprobă acest Program anual prin Ordin MDRAP;
- Se elaborează contractele de finanțare între MDLPA și unitățile administrativ-teritoriale incluse în program.
- Se elaborează și se aprobă listele de finanțare pe județe, localități și obiective de investiții – anexe la contractele de finanțare.
- Se transmit către unitățile administrativ-teritoriale contractele de finanțare împreună cu listele de finanțare;
- Fondurile aprobate de la bugetul de stat sunt numai pentru decontarea lucrărilor de construcții-montaj executate;
- Lunar se centralizează solicitările Consiliilor locale privind producția realizată și nedecontată la finele lunii, precum și a producției preliminate pentru luna în curs;
- Se repartizează lunar pe localități și obiective de investiții fondurile alocate de la bugetul de stat, pe baza solicitărilor Consiliilor locale, și se centralizează în Nota de fundamentare pentru deschiderile de credite bugetare;
- Nota de fundamentare pentru deschiderile de credite bugetare se aprobă lunar;
- Se virează lunar sumele în bugetele primăriilor;
- Se urmărește încadrarea plăților în plafoanele trimestriale și anuale aprobate;
- Se monitorizează programul;
- Se urmărește respectarea termenelor de punere în funcțiune a obiectivelor conform Programului anual aprobat.

- **Autorități implicate și rolul acestora:**
 Autoritățile implicate în derularea acestui program sunt Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, alături de Consiliile locale.
- **Surse de finanțare:**
 Bugetul local și bugetul de stat

C. Programul național de construcții de interes public sau social derulat prin intermediul Companiei Naționale de Investiții "C.N.I."- S.A..

Prezentarea generală a programului

Compania Națională de Investiții CNI S.A. este persoană juridică română, care se organizează și funcționează ca societate comercială pe acțiuni potrivit Ordonanței Guvernului nr. 25/2001 privind înființarea Companiei Naționale de Investiții, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 117/2002 cu modificările și completările ulterioare, a actului constitutiv propriu și a Legii nr. 31/1990 privind societățile comerciale, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

CNI S.A. are ca principal obiect de activitate executarea programelor de interes public sau social în domeniul construcțiilor, aprobate de către Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice. Prin Programul Național de Construcții de Interes Public sau Social, reglementat de Anexa 3 a Ordonanței Guvernului nr 25/200, cu modificările și completările ulterioare, se urmărește realizarea de investiții menite să asigure dezvoltarea economică și socială a țării prin crearea de noi locuri de muncă, dezvoltarea economiei pe plan local și îmbunătățirea condițiilor de viață a cetățenilor.

În implementarea obiectivelor de investiții se au în vedere solicitările primite de la autoritățile publice locale și de la alți potențiali beneficiari în vederea corelării acestor investiții cu necesitățile din teritoriu.

Principalele domenii în care CNI S.A. implementează investiții:

- Sport de masă sau de performanță (subprogramele săli de sport, bazine de înot și complexuri sportive, patinoare)
- Cultură și învățământ (subprogramele așezăminte culturale, instituții de învățământ superior de stat, săli de cinema)
- Social (subprogramele unități sanitare în mediul urban, lucrări în primă urgență)

- Justiție (obiectivele realizate în baza celor două memorandumuri încheiate între Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, Ministerul Public și Ministerul Justiției, respectiv Serviciul Român de Informații)

Finanțarea programului

Sursele de finanțare pentru realizarea de către C.N.I. a Programului național de construcții de interes public sau social se pot constitui din:

- bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, în limita fondurilor aprobate anual cu această destinație;
- bugetul local al unităților administrativ-teritoriale beneficiare;
- fonduri rambursabile contractate sau garantate în condițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 64/2007 privind datoria publică, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 109/2008, cu modificările ulterioare;
- veniturile proprii ale beneficiarilor instituții publice finanțate integral din venituri proprii;
- venituri proprii constituite potrivit prevederilor art. 40 din Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcții, cu modificările ulterioare;
- donații și sponsorizări ale persoanelor fizice sau juridice, române sau străine;
- alte surse legal constituite.

Pentru **Subprogramul Lucrări în primă urgență finanțarea** se realizează din venituri proprii ale Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, constituite potrivit prevederilor art. 40 din Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcții, cu modificările ulterioare, de la bugetul de stat, în limita fondurilor aprobate anual cu această destinație în bugetul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, precum și din alte surse de finanțare legal constituite.

Beneficiarii programului - Beneficiarii programului sunt statul, prin autoritățile administrației publice centrale, precum și autoritățile administrației publice locale și alte instituții publice, inclusiv persoane fizice și juridice, în cazul Subprogramului Lucrări în primă urgență.

Subprogramul Săli de sport - Scopul programului este construirea de noi săli de sport pe lângă instituțiile de învățământ de toate gradele, la orașe și la sate, în vederea asigurării cadrului de desfășurare a activităților sportive în condiții optime de confort și siguranță.

În cadrul acestui program există obiective care se realizează pe baza proiectelor pilot dar nu numai precum și obiective care vizează reabilitarea și modernizarea sălilor de sport deja existente pe raza localităților respective. Proiectele pilot la acest moment se referă la 3 tipuri de săli de sport:

- sală de educație fizică
- săli de sport școlare cu o capacitate de 100 de locuri pentru spectatori
- săli de sport cu o capacitate de 180 de locuri pentru spectatori

Beneficiarii investițiilor sunt statul, prin autoritățile administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, precum și alte instituții publice și instituții de interes public și persoane juridice recunoscute ca fiind de utilitate publică în condițiile legii, precum și alte entități ce funcționează în baza unor legi speciale.

Subprogramul Complexuri sportive - Prin acest program se urmărește construirea de noi complexuri sportive, finalizarea structurilor începute precum și reabilitarea celor existente cu rol în asigurarea infrastructurii necesare organizării de competiții sportive de amploare (cupe și campionate europene, evenimente FIFA etc.), competiții și evenimente care ar aduce un plus de valoare țării noastre atât din punct de vedere economic cât și turistic.

Beneficiarii investițiilor sunt statul, prin autoritățile administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, precum și alte instituții publice și instituții de interes public și persoane juridice recunoscute ca fiind de utilitate publică în condițiile legii, precum și alte entități ce funcționează în baza unor legi speciale.

Subprogramul Bazine de înot - Obiectivul programului este construcția de bazine de înot, finalizarea structurilor începute și reabilitarea bazinelor de înot existente în vederea dezvoltării infrastructurii sportive de acest gen care să permită dezvoltarea acestei discipline sportive la nivel național. Este cunoscut faptul că la momentul actual există situații în care din lipsa unei infrastructuri adecvate exista sportivi de performanță care se antrenează fie în piscine private de dimensiuni reduse fie pe saltele, așa cum este cazul disciplinei de sărituri.

În cadrul subprogramului sunt promovate 3 tipuri de bazine tip bazine olimpice, bazine de polo sau bazine didactic-școlare (dedicate în special uzului didactic la nivel local, pe lângă unitățile de învățământ) dar și reabilitarea și modernizarea de bazine de înot deja existente sau construcția de complexuri olimpice de natație cum este cazul celui de la Otopeni, jud. Ilfov.

Beneficiarii investițiilor sunt statul, prin autoritățile administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, precum și alte instituții publice și instituții de interes public și persoane juridice recunoscute ca fiind de utilitate publică în condițiile legii, precum și alte entități ce funcționează în baza unor legi speciale.

Subprogramul Patinoare artificiale

Obiectivul programului este construirea de patinoare artificiale noi, finalizarea structurilor începute și reabilitarea patinoarelor artificiale existente. În cadrul acestui subprogram pot fi promovate patinoare artificiale pentru competiții internaționale, cu caracter multifuncțional, patinoare artificiale pentru competiții interne/internaționale sau patinoare artificiale didactic-scolare și de agrement. De asemenea se pot reabilita structuri deja existente.

Beneficiarii investițiilor sunt statul, prin autoritățile administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, precum și alte instituții publice și instituții de interes public și persoane juridice recunoscute ca fiind de utilitate publică în condițiile legii, precum și alte entități ce funcționează în baza unor legi speciale.

Subprogramul Așezăminte culturale - Scopul programului este creșterea calității vieții culturale în mediul mic urban prin extinderea și susținerea infrastructurii culturale existente și prin diversificarea ofertei culturale. De asemenea se urmărește întărirea rolului așezămintelor culturale și transformarea acestora în centre comunitare de acces la informație și cultură și de coeziune socială, diversificarea ofertei culturale, creșterea gradului de acces și de participare a populației rurale la viața culturală.

În cadrul acestui program se reabilitează, modernizează și dotează centre culturale existente la nivelul autorităților locale atât din mediul rural cât și din mediul urban. Totodată se realizează și construcții noi menite să deservească comunitățile locale ca loc de desfășurare a manifestărilor artistice culturale la nivel local (exemple fiind centrele multifuncționale pentru tineri aflate în acest moment în implementare).

Beneficiarii investițiilor sunt statul, prin autoritățile administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, precum și alte instituții publice și instituții de interes public și persoane juridice recunoscute ca fiind de utilitate publică în condițiile legii, precum și alte entități ce funcționează în baza unor legi speciale.

Subprogramul Unități sanitare din mediul urban

Scopul programului este sprijinirea sistemului sanitar românesc prin modernizarea și reabilitarea unităților sanitare existente în mediul urban, fapt ce ar conduce la crearea de noi locuri de muncă precum și favorizarea păstrării medicilor în țară. De asemenea, se are în vedere îmbunătățirea condițiilor de spitalizare, în special în provincie, în spitalele județene asigurând accesul pacienților în unități sanitare care să respecte normele de igienă și să fie conforme standardelor.

Beneficiarii investițiilor sunt statul, prin autoritățile administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, precum și alte instituții publice și instituții de interes public și persoane juridice recunoscute ca fiind de utilitate publică în condițiile legii, precum și alte entități ce funcționează în baza unor legi speciale.

Subprogramul Lucrări în primă urgență

Programul are ca scop executarea de lucrări în scopul prevenirii și atenuării efectelor riscurilor naturale cauzate de cutremure de pământ, inundații, alunecări de teren, tasări și/sau prăbușiri de teren.

Principalele lucrări executate în cadrul acestui subprogram vizează reabilitarea infrastructurii rutiere (drumuri, podețe etc.) în special în cazul obiectivelor afectate de fenomene meteorologice deosebite precum inundațiile dar și consolidarea unor clădiri sau obiective de importanță afectate de cutremure sau alunecări de teren (amintim aici biserci, unități de învățământ, diguri, ziduri de sprijin etc.).

Beneficiarii investițiilor sunt statul, prin autoritățile administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, precum și alte instituții publice și instituții de interes public și persoane juridice recunoscute ca fiind de utilitate publică în condițiile legii, precum și alte entități ce funcționează în baza unor legi speciale, inclusiv persoane fizice și juridice.

Subprogramul Instituții de învățământ superior de stat

În cadrul acestui subprogram se consolidează, reabilitează sau modernizează sedii ale unor instituții de învățământ superior de stat sau se construiesc obiective care să deservească unități de învățământ superior de stat cu scopul susținerii sistemului educațional. Tot prin cadrul acestui subprogram se realizează și cămine studențești în peste 30 de centre universitare, având în vedere lipsa de spații de cazare destinate studenților în cadrul campusurilor studențești.

Beneficiarii investițiilor sunt statul, prin autoritățile administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, precum și alte instituții publice și instituții de interes public și persoane juridice recunoscute ca fiind de utilitate publică în condițiile legii, precum și alte entități ce funcționează în baza unor legi speciale.

Subprogramul Săli de cinema

În cadrul acestui subprogram se realizează reabilitarea și modernizarea sălilor de cinema cu scopul revitalizării acestora, creând astfel posibilitatea accesului la cultură în mod facil, în special în orașe în care posibilitățile de petrecere a timpului liber sunt reduse. Astfel se vor crea alternative de petrecere a timpului liber în special pentru tineri.

Beneficiarii investițiilor sunt statul, prin autoritățile administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, precum și alte instituții publice și instituții de interes public și persoane juridice recunoscute ca fiind de utilitate publică în condițiile legii, precum și alte entități ce funcționează în baza unor legi speciale.

Subprogramul Blocuri zone defavorizate

Programul urmărește reabilitarea construcțiilor cu destinația de locuințe, multietajate, aflate în proprietatea persoanelor fizice/juridice și care prezintă degradări grave la sistemul structural și deficiențe majore la sistemul termo/hidroizolare.

Beneficiarii acestui program pot fi persoanele fizice sau juridice, care dețin în proprietate blocuri de locuințe multietajate amplasate în localități din zone defavorizate, care prezintă degradări grave la sistemul structural și deficiențe majore la sistemul de termo/hidroizolare.

Alte obiective - De asemenea, în cadrul Programului Național de Construcții de Interes Public se pot realiza și alte tipuri de obiective, care nu se încadrează în vreunul din subprogramele enumerate anterior. Aceste obiective se aprobă prin ordin al ministrului dezvoltării regional și administrației publice, în condițiile legii.

De asemenea, tot în categoria alte tipuri de obiective realizate de către CNI se încadrează și lucrări precum construirea de sedii sociale destinate îngrijirii persoanelor cu handicap sau persoanelor vârstnice sprijinind astfel strategiile de asistență socială la nivel local, construirea de campusuri

școlare, reabilitarea piețelor agro-alimentare, reabilitarea obiectivelor de patrimoniu cum este cazul Cazinoului din Constanța.

Informații suplimentare legate de derularea programelor implementate de CNI se pot obține de pe site-ul CNI, www.cni.com.ro, de unde se pot descărca de asemenea atât ghidul de depunere cât și modelul de solicitare.

2.2.Fonduri europene nerambursabile

I. PLANUL NATIONAL DE RELANSARE SI REZILIENTA – PNRR

Modernizarea României cu ajutorul Mecanismului de Redresare și Reziliență (MRR) este o șansă istorică, un proiect național care aduce reformele necesare dezvoltării reale a unei țări europene din era verde și digitală.

Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR) este conceput așa încât să asigure un echilibru optim între prioritățile Uniunii Europene și necesitățile de dezvoltare ale României, în contextul recuperării după criza COVID-19 care a afectat semnificativ țara, așa cum a afectat întreaga Uniune Europeană și întreaga lume. Obiectivul general al PNRR al României este corelat în mod direct cu

Obiectivul general al MRR , așa cum este inclus în Regulamentul 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului, din 12 februarie 2021, art.4.

Astfel, obiectivul general al PNRR al României este dezvoltarea României prin realizarea unor programe și proiecte esențiale, care să sprijine reziliența, nivelul de pregătire pentru situații de criză, capacitatea de adaptare și potențialul de creștere, prin reforme majore și investiții cheie cu fonduri din Mecanismul de Redresare și Reziliență.

Obiectivul specific al PNRR este și el corelat cu cel al mecanismului, detaliat în Regulament, și anume de a atrage fondurile puse la dispoziție de Uniunea Europeană prin NextGenerationEU în vederea atingerii jaloanelor și a țăintelor în materie de reforme și investiții.

PNRR al României este structurat pe 15 componente care acoperă toți cei 6 piloni prevăzuți prin Regulament.

I. Tranziția verde	1. Sistemul de management al apei
	2. Împădurim România și protejăm biodiversitatea
	3. Managementul deșeurilor
	4. Transport sustenabil
	5. Fondul pentru Valul renovării
	6. Energie
II. Transformare digitală	1. Cloud guvernamental și sisteme publice digitale
III. Creștere inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii	1. Reforme fiscale și reforma sistemului de pensii
	2. Suport pentru sectorul privat, cercetare, dezvoltare și inovare
IV. Coeziune socială și teritorială	10. Fondul local pentru tranziție verde și digitală
	11. Turism și cultură
V. Sănătate, precum și reziliență economică, socială și instituțională	12. Sănătate
	13. Reforme sociale
	14. Reforma sectorului public, creșterea eficienței justiției și întărirea capacității partenerilor sociali
VI. Politici pentru noua generație	15. România Educată

II. PROGRAMUL OPERATIONAL TRANZITIE JUSTA

II. PROGRAMUL OPERATIONAL TRANZITIE JUSTA

Viziunea strategică a programului operational - POTJ se bazează pe obiective care vizează sprijinirea diversificării economice a celor mai afectate teritorii, împreună cu măsuri de recalificare și incluziune socială a lucrătorilor și a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, sprijinind totodată transformarea proceselor industriale necesară pentru o tranziție spre o economie neutră concomitent cu menținerea sau creșterea numărului locurilor de muncă din aceste sectoare. Prin acțiunile care vor fi selectate POTJ vrea să se asigure că trecerea către o economie neutră din punct de vedere climatic are loc în mod echitabil, respectându-se principiul că ”nimeni nu este lăsat în urmă”

Obiective specifice :

POTJ sprijină exclusiv activitățile care sunt direct legate de obiectivul său specific acela de a permite regiunilor și cetățenilor să abordeze impactul social, economic și de mediu al tranziției către o economie neutră din punct de vedere climatic. Acțiunile care vor face obiectul finanțării POTJ, așa cum se prevede în Pactul ecologic european și în Planul de Investiții pentru o Europă Durabilă, vin în completarea celorlalte acțiuni din următorul cadru financiar multianual pentru perioada 2021- 2028, însă din perspectiva unică de a contribui la abordarea consecințelor sociale și economice ale tranziției către neutralitatea climatică a Uniunii prin utilizarea la un loc a finanțărilor oferite în domeniul climei și al obiectivelor sociale la nivel regional

Priorități de investiții :

Prioritatea 1 - O tranziție justă prin dezvoltarea spiritului antreprenorial, a IMM-urilor, a cercetării și inovării și a digitalizării

Categorii de investiții:

- 1.1. Investiții în înființarea, dezvoltarea și operaționalizarea incubatoarelor de afaceri
- 1.2. Investiții în crearea de noi întreprinderi, inclusiv prin servicii de consultanță;
- 1.3. Investiții în activități de cercetare și inovare care conduc la creșterea competitivității întreprinderilor;
- 1.4. Dezvoltare economică prin promovarea transferului de tehnologii avansate și sprijinirea cooperării dintre industrie și cercetători;
- 1.5. Investiții productive în IMM-uri, inclusiv în întreprinderi nou înființate, care conduc la diversificare și reconversie economică;
- 1.6. Creșterea competitivității întreprinderilor prin digitalizare și competențe digitale avansate;

- 1.7. Creșterea gradului de digitalizare a serviciilor publice pentru a reduce sarcina administrativă pentru mediul de afaceri.

Prioritatea 2 – O tranziție justă prin investiții în tehnologii și infrastructura pentru energie curată cu emisii reduse

Categorii de investiții:

- 2.1. Investiții în dezvoltarea de tehnologii pentru o energie verde
- 2.2. Investiții în realizarea de parcuri fotovoltaice conectate la rețea (operationale)- poate fi o soluție finanțarea acestor parcuri pe terenurile ce aparțin fostelor mine sau uzine astfel realizându-se proiecte integrate decontaminare/regenerare/reconversie
- 2.3. Investiții în realizare de turbine eolice (ferme eoliene- conectate la rețea)
- 2.4. Investiții în ferme fotovoltaice pentru promovarea utilizării energiei din surse regenerabile la nivelul operatorilor industriali

Prioritatea 3 – O tranziție justă prin reducerea poluării și consolidarea economiei circulare

Categorii de intervenții

- 3.1. Investiții în regenerarea și decontaminarea siturilor poluate
- 3.2. Investiții în proiecte de restaurare și de reconversie a terenurilor inclusiv prin măsuri de management al apei și crearea de infrastructuri verzi în mediul urban
- 3.3. Investiții în schemele de gestionare a deșeurilor la nivel județean în vederea consolidării economiei circulare
- 3.4. Acțiuni de prevenire a generării de deșeurii și reducerea cantității acestora, precum și acțiuni de creștere a reutilizării eficiente și reciclării acestora.

Prioritatea 4 - O tranziție justă bazată pe creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă

Categorii de intervenții:

- 4.1. Perfecționarea lucrătorilor Calificare și recalificare în diverse sectoare verzi ale economiei
- 4.2. Sprijin financiar pt persoanele disponibilizate care sunt aproape de vârsta pensionării (Pension Bridging)

- 4.3. Asistență oferite persoanelor în căutarea unui loc de muncă(inclusiv pachete de mobilitate).
- 4.4.Incluziunea activa a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă (inclusiv sprijin medical)

Beneficiari eligibili :

Prioritatea 1.

- Întreprinderi (microîntreprinderi, IMM-uri, consorții de întreprinderi, întreprinderi mari),
- parteneriate între autorități publice locale/ centrale/structure subordonate acestora cu oricare dintre beneficiarii menționați,
- parteneriate ale întreprinderilor cu organizații CDI,
- universități,
- APL,
- institute de cercetare, entități de inovare și transfer tehnologic,
- entități administrator ale structurilor suport pentru afaceri.

Prioritatea 2. - Întreprinderi

Prioritatea 3.

- APL-uri și parteneriate ale acestora,
- Întreprinderi Prioritatea
- Persoane aflate în căutarea unui loc de muncă
- Șomeri
- Șomeri de lungă durată
- Persoane din grupuri dezavantajate pe piața muncii
- Persoane inactive
- Autorități și instituții publice
- Întreprinderi

- Furnizori de servicii de ocupare si formare
- AJOFM in colaborare cu angajatori

Indicatori de rezultat program :

Prioritatea 1.

- RCR 18 – IMM-uri care utilizează servicii ale incubatoarelor de afaceri la un an de la crearea incubatorului
- RCR 17 – Întreprinderi înființate cu 3 ani în urmă aflate încă pe piață
- RCR 05 – IMM-uri care introduc inovații la nivel intern
- RCR 06 – Cereri de brevete depuse la Oficiul European de Brevete produse sau procese
- RCR 04 – IMM-uri care introduc inovații în materie de comercializare sau organizare
- RCR 12 – Utilizatori de noi produse, servicii și aplicații digitale dezvoltate de întreprinderi •
- RCR 11 – Utilizatori de noi servicii și aplicații digitale publice

Prioritatea 2.

- RCR 31 – Total energie din surse regenerabile produsă (din care: energie electrică, termică)
- RCR 32 – Energie din surse regenerabile: Capacități conectate la rețea (operaționale
- RCR 29 – Emisii de gaze cu efect de seră estimate, generate de activitățile enumerate în anexa I la Directiva 2003/87/CE în întreprinderile care beneficiază de sprijin

Prioritatea 3

- Specific – mp2 pregătiți pentru a fi incluși în oferta de terenuri/spații disponibile pentru potențiale investiții sau zone verzi
- RCR 52 – Terenuri reabilite utilizate pentru zone verzi, locuințe sociale, activități economice sau la nivel de comunitate
- RCR 103 (deșeuri colectate separat)
- 2S9(deșeuri sortate, tratate și/sau compostate

10 Prioritatea 4.

- RCR 202 – persoane care dobândesc o calificare la încetarea calității de participant
- RCR 203 – persoane ocupate, inclusiv cele care desfășoară o activitate independent, la încetarea calității de participant.
- Specific – Persoane care și-au îmbunătățit nivelul de calificare urmare a perfecționării

Categorii de proiecte semnificative care se vor finanța:

Prioritățile sprijinite în cadrul POTJ vor fi identificate în cadrul fiecărui PTTJ și vor avea în vedere atât țintele și obiectivele asumate de România în cadrul documentelor programatice naționale (PNIESC, SNDI, SRDI) cât și obiectivele stabilite la nivel local în planurile și strategiile de dezvoltare. În identificarea acțiunilor prioritare sprijinite, un rol important va fi jucat de specificul demografic, particularitățile economice și industriale, specificul energetic precum și de potențialul și perspectivele de dezvoltare a anumitor sectoare în domeniul economic național .

III.PROGRAM OPERATIONAL REGIONAL (POR) SV OLTENIA

POR SV Oltenia reface orientările politicii de coeziune a UE pentru perioada 2021-2028, luând în considerare nevoile și provocările existente la nivelul regiunii, precum și concluziile Raportului de țară din 2019/2020 pentru ROMANIA și sprijină obiectivele de politica asumate la nivel de UE prin intermediul unor tipuri de investiții care să contribuie la competitivitatea regională, inovare și digitalizare, eficiența energetică, mobilitate și conectivitate.

Obiectivul strategic al POR SV este de a îmbunătăți competitivitatea economică, coeziunea socială și accesibilitatea regiunii cu utilizarea echilibrată a caracteristicilor specifice ale potențialului economic și cultural al regiunii. Strategia programului se concentrează pe valorificarea avantajelor competitive ale regiunii și pe abordarea blocajelor cheie în sectoare specifice (cum ar fi transportul, educația, mobilitatea, eficiența energetică, regenerarea urbană).

În acest sens, prin strategia programului sunt asumate o serie de obiective specifice regionale (OSR) corespunzătoare celor 5 OP stabilite de CE pentru perioada 2021–2028, :

- ✓ Creșterea capacității de CDI și transfer tehnologic și dezvoltarea antreprenoriatului (OSR 1)
- ✓ Accelerarea transformării digitale a economiei regionale și a domeniilor de interes public (OSR2);

✓ Reducerea emisiilor de carbon prin promovarea eficienței energetice, dezvoltarea infrastructurii verzi și îmbunătățirea transportului public urban; (OSR 3)

✓ Creșterea mobilității și conectivității prin dezvoltarea unei infrastructuri de transport rutier modernă; (OSR 4)

✓ Promovarea incluziunii prin asigurarea condițiilor optime în educație și sprijinirea infrastructurilor dedicate copiilor și tinerilor; (OSR 5)

✓ Dezvoltare integrată prin îmbunătățirea mediului urban și valorificarea patrimoniului cultural și turistic (OSR 6);

✓ Dezvoltarea capacității administrative pentru implementarea POR la nivel regional; (OSR7)

Totodată, intervențiile cheie realizate prin program vor contribui la atenuarea esecurilor de piață și a riscurilor existente identificate în lipsa intervenției publice.

Pentru zona rurală se vor finanta investiții astfel:

Axa Prioritară 6 – “Educație modernă și incluzivă” proiectele/investițiile vor oferi posibilitatea adresării deficiențelor majore ale sistemului educațional și ale pieței muncii, așa cum au fost semnalate și în cadrul Recomandărilor Specifice de Țară. **Forma de sprijin: grant**

Eficiența energetică a clădirilor

POR SV va contribui la SNRTL prin finanțarea lucrărilor de eficiență energetică a clădirilor catalogate în strategie de tip:

- ✓ Clădiri sociale, sanitare și ale instituțiilor de învățământ;
- ✓ D. Clădiri de birouri (sedii administrative aparținând autorităților și instituțiilor publice locale și centrale din regiune)

Renovarea eficientă din punct de vedere al costurilor a clădirilor din domeniul educației, sănătății sociale, a clădirilor de birouri și administrative include **măsuri din pachetul P3** conform SRTL, care ar putea reduce consumul de energie al clădirii până la cele mai scăzute niveluri, cu o pondere ridicată a utilizării de surse de energie regenerabile (de la apă caldă menajeră preparată solar și de la PV). Abordarea recomandată ar permite clădirilor renovate să atingă un nivel de performanță aferent clasei A din CPE sau sub 70 kWh/mpan de consum specific de energie

pentru încălzire. Conform SRTL, pachetul maximal de renovare - Pachetul P3 presupune un standard de renovare aprofundată sau NZEB, inclusiv toate opțiunile privind energia din surse regenerabile, cum ar fi

Tipuri de acțiuni pentru promovarea eficienței energetice: *Investiții în clădirile publice în vederea asigurării/creșterii eficienței energetice și măsuri pentru utilizarea unor surse regenerabile de energie;*

- Îmbunătățirea izolației termice a anvelopei clădirii (pereți exteriori, ferestre, tâmplărie, planșeu peste ultimul nivel, planșeu peste subsol), a șarpantelor și învelitoarelor, inclusiv măsuri de consolidare a clădirii și reabilitare termică a sistemului de încălzire/ și de furnizare a apei calde de consum;

- Sisteme alternative de producere a energiei electrice și/sau termice pentru consum propriu (pompe de căldură, panouri solare, panouri fotovoltaice);

- Sisteme de climatizare și/sau ventilare mecanică pentru asigurarea calității aerului interior;

- Lucrări de reabilitare/ modernizare a instalațiilor de iluminat în clădiri;

- Sisteme de management energetic integrat pentru clădiri, având ca scop îmbunătățirea eficienței energetice și monitorizarea consumurilor de energie;

- Orice alte activități care conduc la îmbunătățirea performanței energetice;

- Măsuri conexe care contribuie la implementarea componentei care nu conduc la creșterea eficienței energetice și includ lucrări de intervenție/activități aferente investiției de bază, inclusiv măsuri de consolidare structurală în funcție de nivelul de expunere și vulnerabilitate la riscurile identificate;

- Investiții în clădirile rezidențiale în vederea asigurării/creșterii eficienței energetice:

- Lucrări de reabilitare termică a elementelor de anvelopă, inclusiv măsuri de consolidare a elementelor de construcție;

- Lucrări de reabilitare termică a sistemului de încălzire/ a sistemului de furnizare a apei calde de consum;

- Instalarea unor sisteme alternative de producere a energiei din surse regenerabile (pompe de căldură, panouri solare, panouri fotovoltaice);

- Sisteme de management energetic integrat pentru clădiri;

- Orice alte activități care conduc la îmbunătățirea performanței energetice;
- Măsurile conexe care contribuie la implementarea componentei care nu conduc la creșterea eficienței energetice și includ lucrări de intervenție/activități aferente investiției de bază;
- Sprijin acordat autorităților și instituțiilor publice pentru elaborarea documentației proiectului și/sau a documentelor strategice relevante și creșterea capacității administrative în domeniul eficienței energetice;

Grup tinta: cetățenii (persoane fizice din urban și rural) care utilizează clădirile (proprietarii și utilizatorii clădirilor reabilite)

Îmbunătățirea accesului la servicii inclusive și de calitate în educație, instruire și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii, inclusiv prin promovarea adaptării la educația și instruirea de la distanță și on-line

Tipuri de acțiuni:

1. Investiții în dezvoltarea infrastructurii educaționale pentru nivel antepreșcolar și preșcolar
 - construcția/ reabilitarea/ modernizarea/ extinderea/ echiparea infrastructurii educaționale preșcolare (grădinițe);
2. Investiții în dezvoltarea infrastructurii educaționale pentru învățământ primar, secundar, inclusiv învățământ special;
 - construcția/reabilitarea/ modernizarea/ extinderea/ echiparea infrastructurii educaționale pentru învățământul primar, secundar (școli gimnaziale, licee TVET, licee și colegii teoretice)
3. Investiții în dezvoltarea infrastructurii educaționale pentru învățământ terțiar
 - construcția/reabilitarea/ modernizarea/ extinderea/ echiparea infrastructurii educaționale pentru învățământul terțiar

Enumerarea tipurilor de acțiuni vizate nu este exhaustivă având în vedere faptul că acestea vor fi detaliate prin ghidurile solicitantului.

Complementar, se pot face și intervenții asupra infrastructurii tehnico-edilitare aferente obiectivului de investiții vizat.

Grup tinta :

1. Elevi, prescolari care utilizează infrastructura de învățământ construită/ reabilitată/ modernizată/ extinsă/ echipată

2. Studenti care utilizeaza infrastructura de invatamant construita/ reabilitata/ modernizata/ extinsa/ echipata

3. Cadre didactice care utilizeaza infrastructura de invatamant construita/ reabilitata/ extinsa/ echipata

Investitiile vor fi realizate in localitatile urbane si rurale din regiune, fiind sprijinite cu precadere unitatile de invatamant aflate in teritorii care au o arie de recrutare extinsa, cele din randul comunitatilor rurale, izolate, marginalizate/dezavantajate si/sau confruntate cu un nivel ridicat al parasirii timpurii si abandonului scolar.

***Consolidarea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică,
incluziunea socială și inovarea social***

Tipuri de acțiuni:

➤ Reabilitarea, modernizarea, extinderea și dotarea taberelor de elevi și preșcolari/centrelor multidisciplinare de tineret, prin:

- dotarea taberelor si centrelor de agreement, echiparea construcțiilor cu echipamente și dotări moderne, performante, care să satisfacă standardele actuale, inclusiv nevoile persoanelor cu deficiențe; inclusiv dotarea cu echipamente care să asigure siguranța copiilor și acordarea primului ajutor, pentru activitățile care presupun un anumit grad de dificultate/risc; reamenajarea spațiilor interioare si exterioare existente și/sau extinderea acestora cu spații exterioare noi, inclusiv înprejmuirea acestora; se va acorda o atenție deosebită funcționalității spațiilor exterioare (de exemplu: piscine, terenuri de fotbal sau de tenis, mese de ping-pong etc.);
- Dotări specifice generate de extinderea și diversificarea gamei de activități de educației nonformală și agreement.

➤ Modernizarea/ reabilitarea / extinderea clădirilor pentru înființarea de noi tabere școlare prin:

- Expertizarea tehnică a infrastructurii de cazare și pregătire și servire a mesei existente și stabilirea necesarului de lucrări atât pentru conformarea cu toate cerințele de funcționare cât și pentru asigurarea unui nivel de confort ridicat.
- Execuția lucrărilor de reabilitare, modernizare, extindere a infrastructurii existente și unde este cazul, completarea cu construcții noi (clădiri, spații destinate activităților de educație nonformală, agrement și/sau practicării sporturilor); Dotarea cu utilaje, echipamente, obiecte de inventare în vederea asigurării serviciilor de cazare și servire a mesei și pentru desfășurarea activităților de educație nonformală și agrement;
- Derularea procedurilor de autorizare
- reamenajarea spațiilor interioare și exterioare existente și/sau extinderea acestora cu spații exterioare noi; se va acorda o atenție deosebită funcționalității spațiilor exterioare.

Scopul acestor intervenții este de a contribui la creșterea incluziunii socio-profesionale a copiilor și tinerilor, a copiilor și tinerilor aflați în risc de sărăcie și excluziune socială, a copiilor și tinerilor cu nevoi speciale, din grupuri și comunități defavorizate, prin creșterea accesului la servicii de calitate și programe de educație formală și non-formală acordate în centrele de agrement.

Grup tinta -Elevi, prescolari, studenti, cadre didactice .

Teritoriu - Investițiile vor putea fi finanțate atât în mediul urban cât și în rural.

Favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității în zonele urbane

Tipuri de acțiuni:

1. Conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și servicii culturale în mediul urban;

- Restaurarea, consolidarea, protecția și conservarea monumentelor istorice de categoria A și a celor de categoria B din mediul urban;
- Zonele centrale istorice și zonele construite protejate aflate pe lista monumentelor de patrimoniu;

- Dotări interioare (instalații, echipamente și dotări pentru asigurarea condițiilor de climatizare, siguranță la foc, antiefracție);
- Dotări pentru expunerea și protecția patrimoniului cultural mobil și imobil;
- Activități de marketing și promovare turistică a obiectivului restaurat, inclusiv digitizarea acestuia,
- Refacerea/amenajarea cailor de acces către obiectivele reabilitate;

2. Dezvoltarea infrastructurii de turism si activelor turistice publice;

- Crearea și extinderea infrastructurii de agrement, inclusiv a utilităților aferente;
- Infrastructuri integrate de exploatare turistică sustenabilă
- obiective turistice naturale amenajate în scop turistic precum și crearea infrastructurilor conexe de utilitate publică
- trasee turistice/tematice, locuri de recreare și popas amenajate, puncte (foișoare) de observare/ filmare/ fotografiere, piste de biciclete

3. Îmbunătățirea mediului urban prin regenerarea fizică a spațiilor publice urbane; • Revitalizarea zonelor centrale ale localităților urbane;

- Spatii/zone publice din interiorul localităților urbane, inclusive amenajări de locuri de joacă pentru copii precum și zone și echipamente pentru activități sportive de întreținere pentru tineri și adulți de tipul fitness în aer liber)
- Cladiri cu functiuni culturale;
- Crearea si modernizarea spatiilor publice urbane:pasaje pietonale, scuaruri, trotuare, etc

De asemenea, se va urmări acordarea de sprijin financiar pentru îmbunătățirea capacității administrative a autorităților publice locale, realizarea de documente strategice Astfel, POR va finanța protecția, conservarea și valorificarea durabilă a obiectivelor de patrimoniu cultural și natural și a serviciilor culturale în mediul urban și infrastructura turistică. Complementar, pot fi incluse activități care să vizeze îmbunătățirea accesului către resursele și obiectivele turistice și intervenții asupra infrastructurii tehnico-edilitare aferente obiectivului de investiții vizat.

Grup tinta - Populația din zonele în care se vor realiza intervențiile, turiști .

Favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității în afara zonelor urbane

Tipuri de acțiuni vizate:

1. Dezvoltarea patrimoniului turistic cultural, în special în zone rurale, prin:

- ✓ restaurarea, consolidarea, protecția și conservarea monumentelor istorice din patrimoniul UNESCO și patrimoniul cultural național (categoria A) din mediul rural;
- ✓ dotări interioare (instalații, echipamente și dotări pentru asigurarea condițiilor de climatizare, siguranță la foc, antiefracție);
- ✓ dotări pentru expunerea și protecția patrimoniului cultural mobil și imobil;
- ✓ activități de marketing și promovare turistică a obiectivului restaurat, inclusiv digitizarea acestuia, în cadrul proiectului;
- ✓ dezvoltarea de infrastructuri publice la scară mică pentru valorificarea monumentelor istorice din patrimoniul UNESCO și patrimoniul cultural național (categoria A) din mediul rural; (proximitatea față de obiectivul de patrimoniu va fi o condiție obligatorie și va fi operationalizată la nivel de Ghid specific) .

2. Dezvoltarea infrastructurii publice de turism și activelor turistice publice în stațiunile turistice din mediul rural, prin:

- ✓ amenajarea obiectivelor turistice naturale de utilitate publică precum și crearea/modernizarea infrastructurilor conexe de utilitate publică;
- ✓ dezvoltarea de infrastructuri publice la scară mică pentru valorificarea atracțiilor turistice;
- ✓ crearea și extinderea infrastructurii de agrement, inclusiv a utilităților aferente;
- ✓ activități de marketing și promovare turistică ale obiectivului finanțat;
- ✓ crearea/reabilitarea aleilor pietonale, pistelor pentru bicicliști, reabilitarea trotuarelor;
- ✓ crearea/reabilitarea/modernizarea/amenajarea spațiilor verzi (achiziția și montarea elementelor constructive de tipul alei, foișoare, pergole, grilaje etc.; plantarea/ gazonarea suprafețelor, inclusiv plantare arbori), realizarea sistemelor de irigații pentru spațiile verzi;

✓ construirea/ modernizarea căilor de acces la principalele obiective turistice naturale; aceste activități sunt eligibile numai în cazul în care se poate argumenta că valorificarea obiectivului turistic este afectată de infrastructura de acces deficitară .

Grup tinta

- Turisti din zonele in care au fost realizate intervențiile
- Populația din zonele in care au fost realizate intervențiile

IV. PROGRAMUL OPERAȚIONAL CREȘTERE INTELIGENTĂ, DIGITALIZARE ȘI INSTRUMENTE FINANCIARE (POCIDIF)

Acest program propune măsuri în domeniile cercetării, dezvoltării și inovării/specializării inteligente și în domeniul digitalizării, finanțate fie prin granturi, fie prin instrumente financiare cu respectarea regulilor de ajutor de stat, după caz, pentru a răspunde provocărilor identificate la nivel național. Programul contribuie la realizarea Obiectivului de Politică 1 – OP1 „o Europă mai competitivă și mai inteligentă, prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente și a conectivității TIC regionale” prin următoarele obiective specifice:

- (i) dezvoltarea și creșterea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate;
- (ii) valorificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice;
- (iii) intensificarea creșterii durabile și a competitivității IMM-urilor și crearea de locuri de muncă în cadrul IMM-urilor, inclusiv prin investiții productive;
- (iv) dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat;

I. Cercetare, Dezvoltare și Inovare (CDI)/Specializare Inteligentă (SI)

Priorități :

P1 Susținerea și promovarea unui ecosistem de CDI atractiv și competitiv în ROMANIA

Intervențiile vizate de program, pentru P1, sunt:

- ✓ ***Integrarea ecosistemului național CDI în Spațiul de Cercetare European și internațional*** .Această acțiune va sprijini îmbunătățirea interconectării actorilor din ecosistemul de cercetare și inovare românesc cu cei din spațiul european/internațional care va permite o dezvoltare mai eficientă a sistemului de CDI în ansamblu. Mai mult, va permite utilizarea în comun a resurselor și a capacității și dezvoltarea științei deschise și a inovației, care este cea mai directă cale către internaționalizarea sistemului de știință și inovare.
- ✓ ***Crearea și încurajarea colaborării actorilor din sistemul public și privat în domeniul CDI*** .Activitățile vor include investiții pentru creșterea atractivității sistemului național CDI, pe următoarele paliere: upgrade de infrastructură și echipamente, dezvoltarea capacităților, atragerea cercetătorilor lideri în domeniul lor și a talentelor, proiecte în parteneriat pentru stimularea productivității economice a întreprinderilor. Va fi încurajat un dialog continuu privind provocările societale și demersurile de cunoaștere necesare, care să antreneze producătorii de cunoaștere și beneficiarii într-un proces de co-creare și validare. Intervențiile vor stimula universitățile/INCD-urile/ICAR - urile pentru a se răspunde nevoilor întreprinderilor pentru o mai bună poziționare pe lanțul valoric al inovării, creându-se astfel premisele unui ecosistem în care este facilitată corelarea în termeni reali între ofertă și cerere, cu utilizarea infrastructurilor existente, încurajând organizațiile de cercetare să iasă în întâmpinarea nevoilor întreprinderilor.
- ✓ ***Sprijin pentru proiecte în domeniul tehnologiilor avansate*** - Beneficiile pe termen lung ale infrastructurilor de cercetare pentru societate sunt indiscutabile, indiferent de mărimea sau accentul științific în cauză. Facilitățile științifice la scară largă modelează intrinsec regiunea în care sunt localizate fiind importante nu numai în rolul de contributory la competitivitate, dar și în agende pentru coeziune și integrare. De asemenea, acestea au și un impact extraordinar asupra competențelor personalului, cercetătorilor și studenților, constituindu-se în instrumente pentru realizarea colaborării între diferiții actori relevanți, precum și pentru asigurarea transferului tehnologic, precum și pentru creșterea numărului de tineri cercetători prin cooptarea absolvenților de studii superioare tehnice în activitățile derulate la nivelul acestor infrastructuri.

II. E-guvernare și digitalizare în educație, cultură și în afaceri

Priorități P 2 Digitalizare în administrația publică centrală, educație, cultură și mediu de afaceri

A). Digitalizarea în administrația publică

Intervențiile POCIDIF în administrația publică:

- EV ale cetățenilor sau firmelor fie cele din SNADR (care nu au fost finanțate prin POC), fie cele care vor fi identificate prin Catalogul serviciilor publice
- Proiecte de interoperabilitate care vor include atât proiecte ca refacerea PCUe, hub de interoperabilitate guvernamental cât și proiecte punctuale de interoperabilizare a sistemelor deja existente. Se va pune accentul pe folosirea building-block-urilor europene și conectarea la Single Digital Gateway
- Susținere a procesului guvernamental de luare a deciziilor prin sisteme și soluții complexe (ex: Big Data, Inteligență artificială, soluții bazate pe cloud, Supercomputer, Blockchain, Quantum Computing etc.).
- Dezvoltare platforme informatice alimentate cu datele generate de administrația publică – Open Data Măsurile de politică publică (soluții) – legătura cu intervențiile POCIDIF

Politica publică eGov identifică problemele centrale și propune soluțiile pentru depășirea acestora după cum urmează:

- Stabilirea și operaționalizarea punctului nodal (hub-ului) guvernamental de interoperabilitate la nivelul administrației publice.
- Crearea catalogului național al serviciilor publice și, coroborat, identificarea completă a registrelor de date necesare viitoarelor servicii publice electronice. - Consolidarea P.C.U.e.
- Continuarea dezvoltării sistemelor informatice necesare pentru serviciile publice electronice asociate evenimentelor de viață tratate în SNADR 2020 și procedurilor administrative stabilite prin Regulamentul (UE) nr. 2018/1724.
- Dezvoltarea [...] altor sisteme informatice asociate unor domenii sau sectoare cheie de intervenție publică (Open Data)
- Dezvoltarea unor proiecte non-sectoriale care să sprijine la nivel orizontal dezvoltarea e-guvernării (proiecte de big data, inteligență artificială, blockchain, high performance computing, quantum computing).

B). Digitalizarea în educație

Prioritatea vizează următoarele intervenții:

- Dezvoltarea sistemului de management al școlarității prin intermediul unei platforme digitale integrate. Aceasta va asigura: un mod unitar de dezvoltare a bazelor de date necesare sistemului educațional, realizarea unor evaluări unitare la nivel național, organizarea și desfășurarea concursurilor și examenelor naționale pentru elevi, identificarea și centralizarea necesităților unitare la nivelul fiecărei instituții de învățământ preuniversitar din perspectiva managementului școlarității, fiind necesară inclusiv asigurarea managementului și mentenanței platformei.
- Creșterea accesului la învățământul superior prin digitalizarea portofoliului educațional al studenților dar și prin interconectarea nevoilor pieței muncii cu oferta educațională și de cercetare ce poate fi susținută de instituțiile de învățământ superior prin intermediul doctoranzilor și masteranzilor.
- Campusuri 3D în realitate virtuală, care vor permite colaborarea dintre cadrele didactice și studenți într-un mediu virtual multiutilizatori de tip metavers, vizitarea replicilor virtuale a campusurilor universitare inclusiv desfășurarea activităților didactice (laboratoare interactive în mediu virtual).
- Asigurarea accesului la internet și la infrastructura wireless, în unitățile de învățământ preuniversitar. Necesitatea derivă din nevoile elevilor și ale cadrelor didactice de a fi interconectate și de a avea acces la internet în toate spațiile în care se desfășoară activități educaționale (în laboratoare, săli de clasă, biblioteci, etc.). Astfel se poate asigura susținerea activităților didactice online și totodată acces la resurse de interes educațional.
- Necesitatea de a asigura conținut educațional interactiv (inclusiv simulări 3D, jocuri, filme, realitate virtuală și augmentată) pentru elevii din învățământul preuniversitar inclusiv învățământul gimnazial și liceal. Această nevoie poate fi soluționată prin intermediul unei platforme digitale ce poate fi dezvoltată la nivel național, care va fi susținută prin intermediul unor rețele de centre educaționale prin care va fi dezvoltat conținutul educațional multimedia, în scopul prevenirii părăsirii timpurii a școlii și a îmbunătățirii competențelor cheie ale elevilor astfel încât să se poată atinge profilul absolventului, conform documentelor de politici educaționale în vigoare.

C). Digitalizarea în cultură

Digitizarea are beneficii sociale, culturale și economice și este o soluție pentru preservarea patrimoniului cultural și dezvoltarea de noi servicii culturale inovative, în special în contextul pandemic actual.

Lista orientativă de proiecte identificate de Ministerul Culturii va răspunde următoarelor nevoi concrete ale sectorului cultural:

1. E-patrimoniu - Protejarea, punerea în valoare și promovarea patrimoniului cultural imobil și a peisajelor culturale, cu accent pe patrimoniul vulnerabil la dezastre precum cutremure, alunecări de teren incendii, inundații, secetă. Totodată, se impune facilitarea realizării principalelor procese administrative cu referire la monumentele istorice și stakeholderii care interacționează cu acestea și simplificarea întregului proces administrativ, a interacțiunii Utilizator-Administrație cu scopul de atingere a dezideratului oricărui utilizator-cetățean de a rezolva nevoia sa on-line, pe principiul Prin un click (One click away). Intervenția va contribui semnificativ la dezvoltarea teritorială care integrează componenta culturală, la turismul cultural cu beneficii directe pentru comunități și la dezvoltarea infrastructurii de servicii și a ofertei culturale pentru producție și consum cultural de proximitate. Operațiunile se vor realiza complementar și în un mod continuator cu proiectele E-cultura: Biblioteca digitală a României, finanțat prin POC și Monumente istorice: abordare strategică și politici publice optimizate, finanțat prin POCA.

2. E-film: Promovarea și punerea în valoare a patrimoniului cinematografic național prin demararea inventarierii și catalogării colecțiilor cinematografice, digitizarea, arhivarea digitală, restaurarea și punerea la dispoziția publicului a filmelor și a materialelor non-filmice pe platforma culturalia.ro. Arhivele de film trebuie să intre într-un amplu proces de revitalizare și re tehnologizare, legat, pe de o parte, de accesibilizarea colecțiilor, și, pe de altă parte, de racordarea la schimbările de paradigmă impuse de lumea digitală.

3. E-audiență: Sectoarele culturale și creative au nevoie de informații clare, complete și agregate corespunzător în scopul adaptării ofertei culturale, atragerii audienței și creșterii eficienței activității. Prin urmare este necesară realizarea registrului național al operatorilor culturali, colectarea și analiza de date din sector, precum și pregătire profesională în domeniul digital și al analizei datelor pentru lucrătorii culturali.

D). Digitalizarea în mediul de afaceri

Sprijinul prin grant este extrem de necesar pentru:

- co-finanțarea activității de sprijinire a digitalizării economiei derulate de Huburile de Inovare Digitala Europene din Romania (EDIH) care vor fi selectate la nivel european și co-finanțate prin Programul Europa Digitala. In acest cadru se vor co-finanța (pana la 50%) din bugetele aferente planurilor de acțiune ale EDIH-urilor; Aceasta raspunde nevoii de ghidaj, de acompaniere a IMM-urilor in procesul de digitalizare, prin finanțarea lor indirecta, prin intervenții ca testarea de instrumente IT in cadrul firmei, cursuri aplicate pentru decidenti sau pentru angajati, acordarea de

consultanta de specialitate, inclusiv pentru obtinerea de finantari suplimentare pentru digitalizare. Măsura se adresează IMM-urilor mai puțin mature.

- finanțarea dezvoltării la nivelul IMM-urilor din domeniul IT&C, de noi tehnologii/servicii/aplicații(Blockchain, AI, IOT, automatizare/robotizare, etc.), cu impact asupra digitalizării și dezvoltării economice a IMM-urilor din toate domeniile.

V.PROGRAM OPERATIONAL SANATATE (POS)

Obiectiv program - asigurarea accesului egal la asistență medicală și asigurarea rezilienței sistemelor de sănătate, inclusiv în ceea ce privește asistența medicală primară, precum și promovarea tranziției de la îngrijirea instituționalizată către îngrijirea în familie și în comunitate.

Interventii prin program - Investiții în infrastructura:

a. **cabinetelor medicilor de familie** (inclusiv puncte de lucru pentru medicii de familie, diferite forme de asociere a cabinetelor în grupuri de practică medicală și centre de permanență) cu prioritate cele din mediul rural, zone marginalizate, zone greu accesibile, inclusiv în zonele neacoperite cu servicii de MdF sau în care infrastructura existentă este precară sau lipsește.

b. **structurilor publice responsabile cu distribuția vaccinurilor** la nivel teritorial - Exemple acțiuni eligibile: dotare (mijloace de transport adaptate care să asigure menținerea lanțului de frig)

c. **publică în care se furnizează servicii de asistență medicală școlară**, inclusiv servicii de asistență stomatologică (ex: cabinete medicale, inclusiv cabinete medicale stomatologice organizate în unități de învățământ, dotarea cu unități mobile pentru asigurarea accesului copiilor și tinerilor care urmează o formă de învățământ la servicii de calitate).

d. **publică a unităților sanitare/** altor structuri publice care desfășoară activități medicale de tip ambulatoriu/ acordă asistență medicală ambulatorie

Se va acorda prioritate:

- unităților sanitare publice care vor implementa programe de screening populațional/ diagnosticare precoce și tratament (OIS: cancer, hepatite, tuberculoză, etc.)

- structurilor sanitare/ altor structuri publice care desfășoară activități medicale de tip ambulatoriu/ acordă asistență medicală ambulatorie de obstetrică ginecologie, inclusiv unitățile sanitare care vor implementa programe de screening / diagnosticare și tratament în vederea creșterii capacității acestora de a oferi servicii de screening prenatal și de îngrijire a gravidei
- unităților sanitare publice integrate spitalelor de pediatrie, inclusiv investiții în infrastructura publică în care se furnizează servicii de asistență medicală stomatologică acordată copiilor cu nevoi speciale (categorie care include și pe cea a copiilor cu boli rare)
- înființarea/ reabilitarea/ dotarea de cabinete de asistență medicală stomatologică în structura ambulatoriilor integrate spitalelor de pediatrie și spitalelor publice care au secții de pediatrie, care să furnizeze servicii de asistență medicală stomatologică acordată copiilor, inclusiv copiilor cu nevoi speciale
- ambulatoriilor sau structurilor de tip ambulatoriu care furnizează servicii de sănătate mintală
- dispensare TB (care furnizează servicii destinate persoanelor suspecte/ confirmate cu tuberculoză)
- ambulatoriilor sau structurilor de tip ambulatoriu care furnizează servicii ambulatorii .

Grup tinta :

- Cabinete de medicină de familie/diferite forme de asociere a cabinetelor în grupuri de practică și centre de permanență
- Structuri publice responsabile cu distribuția vaccinurilor la nivel teritorial
- Unități școlare publice unde se vor furniza servicii de asistență medicală școlară, inclusiv servicii de asistență stomatologică
- Unități sanitare publice/ alte structuri publice care desfășoară activități medicale de tip ambulatoriu/ acordă asistență medicală ambulatorie

- Unități sanitare publice cu paturi de acuity care se reorganizează/ reconvertesc secții în paturi de spitalizare de zi .

Obiectiv specific : *îmbunătățirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, sustenabile și la prețuri abordabile, inclusiv la servicii care promovează accesul la locuințe și la îngrijire centrată pe individ, inclusiv asistență medicală; modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecție socială, punând un accent deosebit pe copii și grupurile defavorizate; îmbunătățirea accesibilității, inclusiv pentru persoanele cu handicap, a eficacității și a rezilienței sistemelor de sănătate și a serviciilor de îngrijire pe termen lung*

Prioritati :

A.Îmbunătățirea accesibilității și eficacității asistenței medicale primare și integrarea cu serviciile de asistență medicală comunitară

a. dezvoltarea de instrumente de suport care să faciliteze creșterea accesibilității și eficacității serviciilor de asistență medicală primară și integrarea cu serviciile de asistență medicală comunitară

Exemple de acțiuni eligibile:

- ghiduri, proceduri/ protocoale de lucru/ acreditare, management de caz, metodologii/ standarde etc.:
- procedura de acreditare a cabinetelor de medicină de familie ca si furnizori de AMC; definirea încadrării medicului în echipa medicală comunitară ;
- dezvoltarea de metodologii/ standarde/ proceduri de „parcurs terapeutic” pentru cele mai frecvente patologii cu care se confruntă medicii de familie și sprijin pentru asigurarea implementării acestora, inclusiv asigurarea legăturii ce celelalte nivele - asistență oferită în regim ambulatoriu sau spitalizare continuă ;
- dezvoltarea de proceduri și protocoale de lucru în sistem integrat pentru asistența medicală comunitară cu medicina de familie, inclusiv mecanisme care asigură accesul la îngrijire medicală de înaltă calitate

b. dezvoltarea competențelor personalului implicat în furnizarea serviciilor și a paletei de servicii de asistență medicală primară, inclusiv pentru echipa medic de familie-

asistent medical comunitar) (ex. dezvoltare curriculum/ materiale de instruire; furnizare programe de instruire

c. furnizarea de servicii medicale

- furnizarea de servicii privind diagnosticul, monitorizarea, tratamentul și recuperarea acordate pacientului cronic (ex. HTA, diabet etc) în comunitate
- furnizarea de servicii de asistență medicală primară, cu accent pe servicii preventive acordate

B. Îmbunătățirea accesibilității și eficacității serviciilor oferite în regim ambulatoriu:

a. dezvoltarea de instrumente de suport care să faciliteze creșterea accesibilității și eficacității serviciilor oferite în regim ambulatoriu

Exemple de acțiuni eligibile:

- studii/ analize/ ghiduri, proceduri/ protocoale de lucru/ acreditare, management de caz, metodologii/ standarde ;
- analiză de impact privind tipurile de afecțiuni (diagnostice) medicale și cazurile rezolvate cu procedură chirurgicală care pot fi mutate din spitalizare continuă în spitalizare de zi și din spitalizare de zi în ambulatoriu ;
- actualizarea/ elaborarea costurilor reale ale serviciilor/ procedurilor etc. medicale și chirurgicale oferite în regim ambulatoriu, dezvoltarea de pachete de servicii medicale oferite în ambulatoriu, cu indicarea duratelor estimative ale serviciilor medicale furnizate în ambulatoriu pentru afecțiunile (diagnosticele) identificate și ale serviciilor medicale furnizate în ambulatoriu pentru cazurile rezolvate cu procedură chirurgicală identificate

b. dezvoltarea competențelor personalului implicat în furnizarea serviciilor în regim ambulatoriu (ex. dezvoltare curriculum/ materiale de instruire; furnizare programe de instruire; măsuri de întărire a capacității furnizării serviciilor medicale de tip ambulatoriu, inclusiv prin furnizarea de modele, implementarea de proiecte pilot etc.)

C. Implementarea de programe de sănătatea reproducerii, inclusiv stimularea natalității prin măsuri de suport a cuplurilor infertile

a. dezvoltarea de instrumente de suport

Exemple de acțiuni eligibile:

- dezvoltarea și implementarea unor protocoale în domeniul reproducerii și a unui plan integrat de investigații pentru cuplul infertil ;
- elaborarea de ghiduri, estimarea nevoilor de servicii de îngrijire perinatală și de sănătate a femeii și a nou născuților bazate inclusiv pe moașă în vederea integrării acestora, protocoale și criterii de transfer între specialiști ;
- dezvoltarea rețelei de servicii bazate inclusiv pe moașă care să faciliteze interconectarea acestora cu ceilalți specialiști furnizori de servicii pentru sănătatea reproductivă

b. dezvoltarea competențelor personalului implicat în implementarea de programe de sănătatea reproducerii, inclusiv a celor implicați în furnizarea de servicii medicale de prevenție în domeniul sănătății prenatale (ex. dezvoltare curriculum/ materiale de instruire; furnizare programe de instruire; măsuri de întărire a capacității furnizării serviciilor medicale de tip ambulatoriu, inclusiv prin furnizarea de modele, implementarea de proiecte pilot etc.)

c. furnizarea de servicii integrate de diagnostic pentru cuplul infertil ;

d. Campanii de educare a personalului medical și a publicului larg privind rolul moașei în îngrijirea prenatală și reproductivă

D. Implementarea de măsuri de sprijin destinate recuperării persoanelor cu tulburări psihice

Exemple de acțiuni eligibile:

- a. dezvoltarea competențelor personalului implicat în tratarea persoanelor cu tulburări psihice, inclusiv programe de formare destinate părinților ai căror copii suferă de tulburări psihice sau altor aparținători
- b. furnizarea de servicii/ măsuri de sprijin destinate recuperării persoanelor cu tulburări psihice

E. Îmbunătățirea accesibilității și eficacității rețelei de medicină școlară, inclusiv a celei stomatologice, ca parte a asistenței medicale primare adresate copiilor și tinerilor care urmează o formă de învățământ, atât din mediul urban, cât și din mediul rural

a. dezvoltarea de instrumente de suport care să faciliteze creșterea accesibilității și eficacității rețelei de medicină școlară, inclusiv a celei stomatologice

Exemple de acțiuni eligibile:

- definirea cadrului strategic și de reglementare pentru asigurarea asistenței medicale în unitățile de învățământ ;
- evaluarea necesarului de servicii medicale pentru unitățile de învățământ ;
- dezvoltarea de instrumente de suport/ norme/ standarde etc. privind condițiile de mediu din unitățile de învățământ ;
- dezvoltarea unui pachet minimal de servicii pentru unitățile de învățământ în funcție de numărul de copii o elaborarea costului pachetului de servicii;
- dezvoltarea instrumentelor de practică pentru a asigura sănătatea copiilor și tinerilor în unitățile de învățământ o campanii de conștientizare

b. asigurarea de personal suficient din punct de vedere numeric și dezvoltarea competențelor personalului pentru furnizarea serviciilor de sănătate în unități de învățământ,

Exemple de acțiuni eligibile:

- definirea categoriilor profesionale implicate în furnizarea asistenței medicale în unitățile de învățământ, definirea responsabilității și a complementarității cu pachetul de servicii de bază pentru copii, furnizat de medicul de familie o definirea modalităților de furnizare, modalităților de plată și a standardelor minime de cost ;
- dezvoltare curriculum/ materiale de instruire; furnizare programe de instruire, inclusiv dezvoltarea de noi competențe și asigurarea graduală a nevoii de servicii.

c. asigurarea accesului copiilor/ tinerilor la servicii de medicina școlară și/ sau stomatologică

Exemple de acțiuni eligibile: furnizarea de servicii de medicină școlară si/sau stomatologică copiilor/ tinerilor care urmează o formă de învățământ

Prioritatea: Servicii de reabilitare, paliativă și îngrijiri pe termen lung adaptate fenomenului demografic de îmbătrânire a populației, impactului dizabilității și profilului epidemiologic al morbidității

Obiectiv specific : asigurarea accesului egal la asistență medicală și asigurarea rezilienței sistemelor de sănătate, inclusiv în ceea ce privește asistența medicală primară, precum și promovarea tranziției de la îngrijirea instituționalizată către îngrijirea în familie și în comunitate.

Intervenții financiare pentru :

a. Investiții în infrastructura publică :

- unităților sanitare care furnizează servicii de reabilitare/ recuperare, inclusiv rețeaua balneară pe profile de patologii
- unităților sanitare care furnizează servicii de paliativă și îngrijiri medicale pe termen lung
- unităților sanitare acute în vederea transformării acestora în unități sanitare care furnizează servicii de reabilitare/ recuperare, servicii de paliativă și îngrijiri medicale pe termen lung
- unităților medico-sociale care furnizează servicii medicale specifice persoanelor vulnerabile, inclusiv îngrijiri de lungă durată .

Exemple de acțiuni eligibile: Dotare/ extindere/ modernizare/ reabilitare

b. Investiții în infrastructura centrelor/ unităților /unităților sanitare/unităților medico-sociale care furnizează servicii de paliativă și îngrijiri medicale pe termen lung . Exemple de acțiuni eligibile: Dotare/ extindere/ modernizare/ reabilitare.

VI. Program Operational Educatie si Ocupare (POEO)

Viziunea de dezvoltare Obiectivul național de politică privind educația și ocupare este: „O Românie mai socială cu acces egal la ocupare durabilă, de calitate, la un sistem de educație relevant pentru piața muncii, stimulat pentru învățarea pe tot parcursul vieții, o societate bazată pe solidaritate și condiții de viață mai bune pentru toți cetățenii” coerent cu obiectivul de politică 4 al Uniunii Europene „O Europă mai socială, prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale”.

Viziunea de dezvoltare cuprinde 2 obiective majore:

- (i) „Consolidarea funcționării eficiente a pieței muncii și facilitarea accesului și a participării incluzive și egale la ocupare de calitate și durabilă pentru resursa de forță de muncă”

și

(ii), „Optimizarea sistemelor de educație și formare pentru a răspunde cerințelor pieței muncii, concomitent cu promovarea accesului egal la educație și stimularea învățării pe tot parcursul vieții”. **Obiectivele specifice vor urmări:**

i. îmbunătățirea accesului la ocupare pentru toți,

ii. modernizarea instituțiilor și a serviciilor oferite pe piața muncii pentru anticiparea nevoii de competențe și furnizarea de sprijin personalizat, adaptat nevoilor individuale,

iii. promovarea participării echilibrate după gen pe piața muncii și asigurarea echilibrului între viața profesională și viața de familie, inclusiv prin acces la servicii de îngrijire a copiilor și a persoanelor dependente,

(iii bis) promovarea adaptării lucrătorilor, întreprinderilor și antreprenorilor la schimbare, îmbătrânirea activă și în condiții bune de sănătate și asigurarea unui mediu de lucru adecvat, care să prevină riscurile profesionale,

iv. îmbunătățirea calității, eficacității și relevanței sistemului de educație și formare, pentru piața muncii, pentru sprijinirea dobândirii competențelor cheie, inclusiv digitale,

v. promovarea accesului egal la educație și formare de calitate, favorabile incluziunii,

vi. promovarea învățării pe tot parcursul vieții, în special a unor oportunități flexibile de perfecționare și reconversie profesională, facilitând tranzițiile și promovând mobilitatea profesională.

Obiective specifice:

(a) îmbunătățirea accesului la piața muncii și măsuri de activare pentru toate persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, în special pentru tineri, îndeosebi prin implementarea Garanței pentru tineret, pentru șomerii de lungă durată și grupurile defavorizate de pe piața muncii și pentru persoanele inactive, precum și prin promovarea desfășurării de activități independente și a economiei sociale;

(b). modernizarea instituțiilor și a serviciilor pieței muncii pentru ca acestea să evalueze și să anticipeze necesitățile în materie de competențe, să asigure o asistență promptă și personalizată și să sprijine corelarea cererii și a ofertei, tranzițiile și mobilitatea pe piața muncii;

(c) promovarea unei participări echilibrate din perspectiva genului la piața muncii, condiții de muncă egale și un echilibru mai bun între viața profesională și cea privată, inclusiv prin intermediul accesului la servicii de îngrijire a copiilor și a persoanelor aflate în întreținere, la prețuri abordabile;

(d) promovarea adaptării la schimbare a lucrătorilor, a întreprinderilor și a antreprenorilor , a îmbătrânirii active și în condiții bune de sănătate și a unui mediu de lucru sănătos și bine adaptat, care să reducă riscurile la adresa sănătății;

(e) îmbunătățirea calității, a caracterului incluziv, a eficacității și a relevanței pentru piața muncii a sistemelor de educație și formare, inclusiv prin validarea învățării nonformale și informale, pentru a sprijini dobândirea de competențe cheie, inclusiv de competențe antreprenoriale și digitale, precum și prin promovarea introducerii sistemelor de formare duală și a ucenicilor;

(f) promovarea accesului egal la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii, precum și a absolvirii acestora, în special pentru grupurile defavorizate, de la educația și îngrijirea timpurie, educația și formarea generală și profesională până la învățământul terțiar, precum și educația și învățarea în rândul adulților, inclusiv prin facilitarea mobilității în scop educațional pentru toți și a accesibilității pentru persoanele cu dizabilități;

(g) promovarea învățării pe tot parcursul vieții, în special a oportunităților flexibile de perfecționare și recalificare pentru toți, ținând seama de competențele antreprenoriale și digitale, anticipând mai bine schimbările și noile cerințe în materie de competențe pe baza nevoilor pieței muncii, facilitând tranzițiile profesionale și încurajând mobilitatea profesională.

Prioritati de investiții :

1. Crearea unui ecosistem dedicat tinerilor:

➤ înființarea/dezvoltarea de centre (fixe și mobile)/cluburi de tineret la nivel comunitar cu implicarea autorităților locale și a unor entități publice sau private care să ofere activități specifice adaptate tinerilor conform acțiunii 1.i.2, dar și activități culturale educative (ex.: consiliere deschisă și individuală pentru tineri, ateliere de lucru, de creativitate, dezvoltarea competențelor sociale, civice, instruire pentru utilizarea tehnologiei moderne, sesiuni de educație digitală, de management al carierei, de comunicare și muncă în echipă, pentru participare la instruirii în ocupații cerute pe piața muncii, informare privind drepturi și obligații pe piața muncii și interacțiunea cu instituții din domeniul muncii: ITM, AJOFMuri etc.), inclusiv activități de promovare a acestora

- asigurarea lucrătorilor/ consilierilor de tineret la nivelul centrelor/cluburilor/ furnizorilor de servicii de tineret publice sau private sau de alți actori interesați, selectați și din rândul tinerilor și instruiți pentru furnizarea de servicii de identificare a tinerilor în vederea înregistrării acestora la Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă și oferirea serviciilor de ocupare.
- utilizarea infrastructurii existente și neutilizate la nivelul UAT (construcții folosite anterior pentru școli sau case/cămine culturale) ca resurse primare pentru dezvoltarea activităților pentru tineret sau pentru inițierea de activități economice independente de către tineri.

2. Servicii de identificare înregistrare, pregătire și furnizarea ofertei propriu-zise pentru tineri, inclusiv tineri NEET, prin:

- servicii de identificare în vederea înregistrării la ANOFM, precum și servicii personalizate de informare, consiliere și orientare în carieră ;
- furnizarea de pachete integrate de măsuri personalizate în funcție de profilul tinerilor, inclusiv NEET (management de caz);
- acordarea de prime ca urmare a angajării/ subvenții acordate angajatorilor, inclusiv pentru utilizarea unor forme de muncă flexibile;
- programe de formare profesională/ucenicie/stagii/internship-uri/stagii scurte la diferiți angajatori pentru a lua contact cu domeniul respectiv de activitate, stimulare angajatori post-ucenicie;
- instruire, formare competențe cheie, dezvoltare competențe transversale, cu accent pe competențe digitale de bază, competențe culturale și creativitate, management al carierei, competențe de comunicare și muncă în echipă, competențe verzi;
- servicii de evaluare și certificare a competențelor obținute în contexte informale sau nonformale;
- dezvoltarea de competențe transversale și de implicare proactivă vizând teme, precum: învățarea nonformală; mediu și educație ecologică; cetățenie activă, educație civică și democrație participativă; educație pentru un stil de viață sănătos și activ, stagii de voluntariat național și internațional, inclusiv prin programe de tip „Tânăr voluntar”, schimburi interculturale internaționale de tineri; democrație digitală și contracararea știrilor false; artă și cultură;
- dezvoltarea de competențe specifice pentru a face față provocărilor viitorului vizând teme precum industrii creative; soluții digitale pentru comunitate; robotică; inventică;

- furnizarea de servicii de acompaniere socio-profesională, alături de cele de ocupare: prime de instruire destinate acoperirii cheltuielilor asociate instruirii - transport, masă etc., subvenționarea costurilor aferente obținerii permisului de șofer (pe diverse clase, în funcție de necesități);
- desfășurarea la nivel național a unor campanii de informare și conștientizare privind măsurile de identificare, înregistrare, pregătire și furnizarea ofertei propriu-zise, derulate de ANOFM și partenerii acesteia;

.3. Activarea potențialului antreprenorial al tinerilor: formare competențe antreprenoriale, tutorat/mentorat, asistență/consiliere/coaching pentru tineri cu inițiativă în organizații, role models, formare în management de proiect, organizațional sau strategic, schimb de experiență cu tineri români din diaspora, acordarea de granturi pentru inițierea de noi afaceri (start-up) sau incubatoare de afaceri, inclusiv prin punerea la dispoziție de spații în cadrul construcțiilor lipsite de folosință, aflate în proprietatea publică a UAT, asistență și consultanță post-înființare.

4. Înființarea/ dezvoltarea întreprinderilor sociale de inserție, pentru susținerea tinerilor cu accent pe tineri NEET, inactivi, șomeri și șomeri de lungă durată, inclusiv prin: acoperirea costurilor de calificare la locul de muncă, consiliere și orientare profesională, subvenționarea contractelor de muncă și plasarea pe piața muncii la finalul perioadei de sprijin, inclusiv cu acordarea de servicii de acompaniere socio-profesională și sociale.

Tipuri de proiecte / rezultate :

- crearea unor centre /cluburi de tineret;
- formarea/asigurarea consilierilor de tineret;
- dezvoltarea unor pachete integrate de măsuri dedicate tinerilor, inclusiv acțiuni/programe de calificare la locul de muncă;
- servicii de acompaniere socioprofesională și sociale;
- introducerea unor programe de pregătire practică în cadrul agenților economici pentru facilitarea dobândirii de experiențe; servicii de informare;
- dezvoltarea potențialului antreprenorial al tinerilor; înființare/dezvoltare întreprinderi de inserție ș.a.

5.. Dezvoltarea și asigurarea calității sistemului de ÎETC, prin:

- completarea cadrului de asigurare a calității educației timpurii, prin definirea unor standarde minime de program (activitatea psiho-pedagogică și activități le suport), precum și pentru revizuirea standardelor ocupaționale pentru personalul din IETC (didactic și nedidactic) și dezvoltarea de standarde ocupaționale pentru funcții noi (profesor pentru educația timpurie, ajutor de educatoare);
- formarea personalului implicat în evaluarea și monitorizarea asigurării calității;
- realizarea monitorizării formării continue a cadrelor diactice și raportarea la progresul copiilor, îndeosebi la progresul copiilor din grupurile vulnerabile (cu dizabilități, de etnie romă, din mediul rural etc.);
- elaborare și editare ghiduri cu bune practici pentru sprijinirea implementării noului curriculum și a principiilor de bază ale educației incluzive, cu un accent deosebit pe strategii didactice inovatoare (inclusiv predare online și formarea competențelor digitale);

6. Diversificarea și flexibilizarea serviciilor de suport socio-educățional prin susținerea de acțiuni/ măsuri strategice la nivel local pentru îmbunătățirea accesului copiilor cu vârste de la naștere la 6 ani la educația timpurie:

- înființarea, dezvoltarea și furnizarea serviciilor standard și complementare de educație, îngrijire și supraveghere, în funcție de nevoi (acoperirea localităților unde asemenea servicii lipsesc /creșterea capacității serviciilor existente/ asigurarea participării copiilor provenind din grupuri dezavantajate);
- dezvoltarea serviciilor integrate standard de educație timpurie în cadrul grădinițelor
- dezvoltarea/extinderea serviciilor complementare (centre de joacă și mișcare, ludoteci etc.) în vederea asigurării numărului de locuri necesar participării la IETC și facilitării accesului copiilor care provin din grupuri dezavantajate,

Operațiunile vor avea în vedere prioritar furnizarea serviciilor integrate de educație, îngrijire și supraveghere, inclusiv cu asigurarea mesei copiilor, precum și măsuri complementare sau acompaniere care să faciliteze participarea copiilor provenind din grupuri dezavantajate și prevenirea abandonului, precum:

- asigurarea materialelor educaționale pentru toți copiii antepreșcolari și preșcolari din comunitate (jocuri educative, cărți de colorat, caiete de lucru, plastilină, acuarele etc.);
- asigurarea serviciilor/cheltuielilor de transport – măsuri de acompaniere în funcție de nevoi pentru copiii care aparțin grupurilor vulnerabile (vouchere, îmbrăcăminte, încălțăminte, rechizite, echipamente IT, obiecte de strictă necesitate);

– activități pentru stimularea participării la educația timpurie și prevenirea abandonului: programe de informare, consiliere și educație parentală pentru părinții/ reprezentanții legali/ tutorii copiilor de vârstă antepreșcolară și preșcolară, cu focalizare pe părinții/ persoanele care au în grijă copiii provenind din grupuri vulnerabile etc.

7. Dezvoltarea sistemului de formare inițială și continuă a cadrelor didactice pentru ÎETC (inclusiv dezvoltarea mentoratului didactic):

- formarea continuă în vederea aplicării curriculumului;
- implementarea unui sistem de granturi la nivelul unităților de învățământ pentru dezvoltarea profesională la nivel de unitate și dezvoltarea comunităților de învățare. Acestea vor viza inclusiv pilotarea și implementarea unor strategii/ abordări de predare, inovatoare și eficiente.
- susținerea formării inițiale din liceele pedagogice prin acordarea de burse de studiu elevilor;
- susținerea formării inițiale din programele de studiu care vizează formarea cadrelor didactice pentru IETC prin oferirea de burse de studiu studenților, în vederea susținerii activităților practice din program.

8. Susținerea participării elevilor în programe de tip SDS (scoala după școală) , complementar cu masă caldă, în vederea consolidării competențelor, învățării remediale și accelerării învățării prin activități educative:

➤ asigurarea serviciilor educaționale în cadrul programului SDS pentru:

- activități cu sprijin specializat (supraveghere și îndrumare în efectuarea temelor, recuperare pentru elevii cu dificultăți cognitive, emoționale, tulburări de limbaj prin activități remediale, consiliere, logopedice, activități de încurajare a lecturii independente etc.), ateliere/activități tematice, activități culturale sau care folosesc resursele culturale și alte activități de tip recreativ;
- pachete de activități pentru accelerarea învățării și performanță (pregătirea pentru participarea la competiții și olimpiade școlare, concursuri sportive, artistice, pe discipline, participarea/ organizarea de festivaluri, expoziții, realizarea de publicații școlare, participarea la activități de cooperare europeană), pachete de activități de sprijin (asigurarea de asistență psihopedagogică pentru recuperarea decalajelor în învățare, activități de suport pentru efectuarea temelor, consiliere psihologică) și pachete de pregătire pentru viață (organizarea de activități de dezvoltare personală, activități care vizează dezvoltarea atitudinii active și implicarea elevului, stil de viață sănătos, educație pentru carieră etc.

➤ **asigurarea personalului didactic și de îngrijire, precum și a spațiilor și resurselor** pentru realizarea procesului educațional, a celor destinate servirii mesei, precum și practicării unor activități sportive sau a activităților cultural-artistice, inclusiv a celor care presupun deplasarea din școală (asigurare transport, bilete de acces etc);

➤ **sprijinirea parteneriatelor dintre unitățile de învățământ și mediul privat** pentru organizarea și diversificarea ofertei de optionale, inclusiv în domeniul sportiv și cel cultural;

➤ **organizarea programelor remediale**, prin:

– organizarea și finanțarea orelor/programelor remediale și a măsurilor de suport individual și de grup (inclusiv dezvoltare personală, dezvoltarea competențelor socio-emoționale, coaching, abilități digitale, educație pentru dezvoltare durabilă, educație prin sport și oferirea posibilității practicării unor activități sportive, educație prin cultură etc.), pentru dezvoltare competențe cheie, în vederea asigurării succesului școlar;

- sprijin prin măsuri integrate, pentru școli cu nevoi de ameliorare a rezultatelor școlare și de creștere a ratei de absolvire și a ratei de tranziție către nivelul următor de învățământ, inclusiv prin organizare și finanțare scheme de granturi;

– asigurarea accesului elevilor la o varietate de activități și servicii de consiliere și orientare profesională, pentru dezvoltare personală, înzestrare cu competențe necesare pentru un management eficient al propriei persoane/parcurs educațional/carieră;

– organizarea și finanțarea de programe de sprijin individualizat, pentru asigurarea oportunităților egale pentru copiii expuși riscului de abandon școlar, inclusiv prin aplicarea datelor de cercetare și generalizarea bunelor practici;

– dezvoltarea unor programe regionale/ locale de susținere a tranziției de la gimnaziu la învățământul secundar superior, care să includă pachete de sprijin individualizat pentru copiii identificați la risc și care să înceapă cel puțin din clasa a VII-a și să fie extins până cel puțin în clasa a X-a.

9. Pachete personalizate de măsuri în vederea sprijinirii accesului și participării la educație:

➤ Facilitarea transportului elevilor către/ de la unitățile școlare, prin măsuri adaptate fiecărei comunități, respectiv elaborarea de planuri de intervenție și acordarea de sprijin financiar pentru aplicarea măsurilor, inclusiv asigurarea resursei umane și a finanțării costurilor operaționale și de

mentenanță ale mijloacelor de transport, inclusiv pentru asigurarea participării acestora la activități sportive organizate în școală sau cluburi sportive;

- Măsuri de acompaniere în funcție de nevoi pentru copiii care aparțin grupurilor vulnerabile
- Dezvoltarea de programe de informare și conștientizare privind participarea la educație, educația incluzivă prin derularea de programe de informare, consiliere și educație parentală pentru părinții/ reprezentanții legali/tutorii copiilor și tinerilor din învățământul preuniversitar, cu focalizare pe părinții/ persoanele care au în grijă copiii provenind din grupuri vulnerabile, campanii de conștientizare derulate la nivelul actorilor educaționali și a opiniei publice, în general, cu privire la importanța educației, rolul acesteia în dezvoltarea personală și profesională a individului.
- Asigurarea accesului la servicii de educație culturală și artistică copiilor din grupurile dezavantajate din mediul rural și mic-urban (unde accesul la asemenea servicii de bază este deosebit de restrâns iar riscul de excludere totală a copiilor este major) .
- Sprijinirea/ încurajarea mobilității cadrelor didactice către zonele în care se înregistrează deficit, în special în zonele rurale, prin: acordarea de stimulente financiare, asigurarea cazării și a transportului 3.f.3. **10.Îmbunătățirea accesului și a participării la educație a copiilor cu dizabilități și/sau cerințe educaționale speciale (CES), inclusiv la activități sportive și culturale adaptate**
- achiziție echipamente și tehnologii asistive și alte mijloace de învățare adaptate diferitelor categorii de dizabilitate/nevoi pentru copiii/ elevii/ tinerii cu dizabilități/CES;
- accesibilizarea clădirilor/spațiilor unităților de învățământ pentru a asigura accesul persoanelor cu dizabilități/CES la educație în comunitățile în care trăiesc;
- achiziția de echipamente și aparatură sportivă adaptată;
- încurajarea utilizării unor metode alternative de educație prin sport, cultură și creativitate (SCC), inclusiv prin parteneriate cu entități private și publice care activează în zona de cultură și audiovizual
- măsuri privind susținerea și dezvoltarea unei rețele de ateliere protejate destinate copiilor cu dizabilități sau CES
- sprijinirea/ încurajarea cadrelor didactice de sprijin prin acordarea de stimulente financiare.

11. Organizarea unor oportunități variate de dezvoltare profesională pentru personalul didactic, în vederea asigurării unui sistem de educație incluziv

➤ dezvoltare programe de formare continuă pentru cunoașterea și implementarea metodelor și instrumentelor adecvate pentru individualizarea învățării (adaptarea tehnicilor de predare-învățare-evaluare la nevoile specifice și interesele elevilor, inclusiv la nevoile copiilor cu dizabilități/ CES (inclusiv cursuri de formare destinate cadrelor didactice, profesorilor de sprijin sau mediatorilor școlari în utilizarea limbajului mimico-gestual, în vederea abordării copiilor cu dizabilități auditive), mecanisme de lucru online, inclusiv pentru asigurarea asistării/predării la clase virtuale ("profesor virtual"), revizuirea/adaptarea sistemului de evaluare, dezvoltarea competențelor cadrelor didactice pentru valorificarea în plan educațional a contextelor nonformale și informale etc.;

➤ dezvoltare/ extindere programe pentru formarea/utilizarea/valorificarea personalului cu rol educativ/didactic din cadrul organizațiilor culturale publice și private.

➤ programe de mentorat didactic în comunitățile vulnerabile, inclusiv cele cu populație roma.

12. Dezvoltarea și extinderea Programului „A doua șansă” (ADS), pentru facilitarea finalizării învățământului obligatoriu, de către persoanele care au părăsit timpuriu școala.

➤ informare, consiliere și orientare potențiali beneficiari, pentru conștientizarea beneficiilor și optarea informată pentru participarea la Program;

➤ înscriere și participare la programe ADS flexibile, inclusiv diversificarea modulelor de pregătire profesională și a formelor de organizare a activităților de învățare (de exemplu, online);

➤ furnizare servicii suport personalizate pentru susținerea participării la programul ADS, pentru diminuarea riscului de părăsire a programului înainte de finalizare (de ex. servicii de transport/decontare transport, asigurare hrană, servicii de îngrijire pentru persoane dependente aflate în grija cursanților, dispozitive tehnico-medicale, materiale educaționale, sprijin material pentru situații de urgență etc.);

➤ informare, consiliere și orientare școlară și profesională a cursanților, pentru identificarea realistă a alternativelor de acțiune la finalizarea programului ADS: continuare studii, continuare pregătire în sistemul de formare profesională a adulților, ocupare loc de muncă etc.;

13. Intervenții pentru învățământul terțiar

Măsuri de prevenire și combatere a abandonului universitar pentru grupurile dezavantajate/subreprezentate de studenți

- susținerea unor activități specifice în cadrul centrelor de consiliere și orientare în carieră (sesiuni, tabere, training-uri, workshop-uri, etc), inclusiv prin organizarea unor activități de schimb de bune practici și studii, coordonate la nivel național (comunitate bune practici etc.)
- servicii de consiliere relevante, mentorat, inclusiv cu studenți voluntari din ani mai mari, tutoriat;
- granturi pentru universități pentru dezvoltarea capacității de sprijinire a studenților cu risc de abandon prin operaționalizarea mecanismelor instituționale de identificare și monitorizare a nevoilor studenților în cadrul centrelor de consiliere și orientare profesională (inclusiv pentru dezvoltarea de strategii instituționale de atragere a studenților din medii defavorizate), precum și acordarea serviciilor de sprijin studenților cu risc de abandon (ex. burse sociale, facilitarea participării la burse ale locurilor de muncă, acordarea unor pachete de sprijin: cazare și masă gratuite, decontare transport etc.).
- Măsuri de sprijin în vederea creșterii accesului la studii universitare
- acordarea de granturi la nivelul școlilor pentru: organizarea unor programe dedicate de pregătire și facilitare a tranziției la învățământul superior cu posibilitatea de a identifica copiii la risc de a nu finaliza cu absolvirea examenului de bacalaureat și susținerea acestora cu programe remediale și de suport, programe adecvate de suport educațional și social; inclusiv prin parteneriate pentru oferire servicii educaționale adaptate categoriilor de elevi în risc, între licee, universități și alți actori relevanți pentru sistemul de educație;
- implementarea unui sistem de stimulare a universităților pentru a realiza acțiuni specifice în vederea atragerii elevilor din grupuri defavorizate (caravane, cursuri demonstrative în școlile din mediul rural, materiale de informare cu privire la facilitățile sociale pentru studenți etc.)
- sprijinirea inițiativelor de accesibilizare a universităților, inclusiv prin achiziția de echipamente IT și dezvoltarea de instrumente specifice pentru admiterea studenților cu dizabilități la programele universitare (ghid de admitere, platformă online etc).

14. Măsuri privind asigurarea calității educației pentru toți, în corelație cu dinamica pieței muncii (schimbări tehnologice și structurale etc.) și societății

Tipuri de subacțiuni:

- elaborare/ revizuire standarde de performanță pe niveluri de educație (inclusiv realizarea de standarde de performanță pe niveluri);
- revizuirea/dezvoltarea curriculumului național;
- actualizarea/îmbunătățirea mecanismului de anticipare a nevoilor de competențe, în vederea adaptării permanente a ofertei educaționale;
- actualizarea/îmbunătățirea mecanismului de monitorizare a absolvenților de învățământ secundar și terțiar;
- formarea cadrelor didactice (inclusiv prin masterat didactic/programe de conversie/ reconversie profesională și programe de formare care asigură dubla specializare), mobilități și schimburi de bune practice, cu accent pe didactica specialității, în special pentru discipline STEAM;
- monitorizarea și evaluarea calității serviciilor oferite în unitățile de învățământ preuniversitar;

15. Facilitarea accesului informat și a participării active la programe de educație, în acord cu interesele și competențele elevilor/studentilor, cât și cu nevoile pieței muncii

Tipuri de acțiuni:

- dezvoltarea și extinderea serviciilor de consiliere și orientare profesională oferite de CJRAE/ CMBRAE/ Centrele de orientare și consiliere/ Cabinetelor de consiliere și orientare de la nivelul școlilor (formarea personalului, suplimentarea personalului, asigurarea dotărilor/ echipamentelor, bateriilor de teste, softurilor, platformelor digitale și a altor materiale necesare, diversificarea serviciilor oferite, etc);
- cooptarea angajatorilor, partenerilor sociali și organizațiilor nonguvernamentale, în furnizarea serviciilor de consiliere și orientare profesională, precum și implicarea rețelelor alumni în vederea facilitării accesului pe piața muncii a noilor absolvenți și a monitorizării integrării acestora pe piața muncii;
- dezvoltarea și furnizarea serviciilor de informare, consiliere, coaching individual, îndrumare și evaluări vocaționale pentru elevii și familiile acestora (părinți, tutori), pentru o realistă identificare a intereselor și a competențelor elevilor, a opțiunilor de continuare a studiilor și a planului de carieră, pentru asigurarea relevanței pregătirii socio-profesionale.

16. Măsuri privind flexibilizarea și diversificarea oportunităților de formare și dezvoltare a competențelor cheie ale elevilor

Tipuri de acțiuni:

- dezvoltare/ revizuire/ diversificare curriculum la decizia școlii (inclusiv materiale suport pentru implementare și evaluare), cu implicarea activă a elevilor/părinților/ reprezentanților legali/ tutorilor; dezvoltare parteneriate între unități de învățământ și agenți economici/ organizații publice și private relevante,
- finanțarea programelor colaborative cu micii antreprenori locali/ deținători de competențe practice și cu muzeele/ așezămintele culturale pentru dezvoltarea aptitudinilor profesionale crearea și/sau furnizarea suportului necesar (materiale educaționale, cursuri, softuri educaționale, echipamente, dotarea unităților școlare cu sisteme de teleșcoală și învățământ deschis la distanță etc.), pentru dezvoltarea și evaluarea competențelor elevilor (în mod particular a competențelor digitale și antreprenoriale), pentru asigurarea premiselor formării profesionale în acord cu cerințele și tendințele manifestate în societatea contemporană. Materialele suport vor avea în vedere și integrarea învățării față în față cu învățarea online/la distanță.

17. Promovarea dezvoltării programelor de studii terțiare de înaltă calitate, flexibile și corelate cu cerințele pieței muncii

Tipuri de sub-acțiuni:

- programe de dezvoltare a competențelor antreprenoriale (întreprinderi simulate, târguri IS, programe antreprenoriale în acord cu cerințele pieței și cu cele ale studenților, etc);
- încheierea unor parteneriate sustenabile cu potențiali angajatori pentru facilitarea tranziției de la educație la un loc de muncă, prin instituirea unui sistem funcțional de stagii de practică la potențiale locuri de muncă, programe de internship etc., adresate studenților și cursanților colegiilor organizate la nivelul instituțiilor de învățământ superior (ISCED 4-7), inclusiv prin încurajarea implicării angajatorilor în dezvoltarea/ actualizarea programelor de studii;
- susținerea angajabilității absolvenților de învățământ terțiar prin realizarea de analize (pe baza datelor din procesul de monitorizare) în vederea identificării unor nevoi orizontale de dezvoltare a ofertei educaționale (ex.: AI, digitalizare, big data etc.)

18. Dezvoltarea și implementarea unor programe universitare, la solicitarea agenților economici, organizațiilor de CDI, pentru adaptarea ofertei universităților la solicitările pieței muncii

Tipuri de sub-acțiuni:

- dezvoltarea programelor de masterat aplicate/masterat didactic, doctorate profesionale, școli doctorale interdisciplinare inclusiv în domeniile de specializare inteligentă;
- atragerea de studenți/doctoranzi/postdoctoranzi în domeniile relevante pentru piața muncii, prin diverse mecanisme: burse, susținere mobilități etc.;
- susținerea excelenței, prin oferirea de burse doctorale și postdoctorale în domeniile de specializare inteligentă;
- dezvoltarea de cursuri deschise, online, platforme e-learning pentru competențe cerute de către piața muncii și digitalizarea de cursuri în varianta blended.

19. Implementarea unui program pentru internaționalizarea învățământului superior, în vederea creșterii calității, eficienței și relevanței acestuia

Tipuri de sub-acțiuni:

- sprijinirea atragerii de studenți din străinătate, în special în domeniile în care România are lipsă de specialiști, inclusiv prin dezvoltarea de mecanisme specifice pentru debirocratizarea procesului de admitere- digitalizarea procesului;
- granturi pentru instituțiile de învățământ superior membre ale rețelilor de universități europene/universități și/sau care doresc să accedă la astfel de rețele (mobilități studenți, proiecte colaborative privind dezvoltarea relațiilor cu mediul economic european);

20. Sprijinirea mobilității internaționale de tip Erasmus+ prin asigurarea unui sprijin financiar suplimentar față de grantul Erasmus+, pentru instituțiile cu acreditare, în scopul satisfacerii cererii de mobilitate internațională.

21. Optimizarea mecanismului de monitorizare și evaluare a politicilor publice privind formarea profesională la nivel de sistem

Tipuri de sub-acțiuni:

- formarea actorilor relevanți pentru implementarea mecanismului, care contribuie la implementarea mecanismului, de la nivel regional/ județean/ local (școli IPT, companii, structuri regionale și locale de parteneriat, inspectorate școlare);
- optimizarea și aplicarea metodologiei de colectare și analiză a datelor, a instrumentelor și indicatorilor stabiliți, astfel încât fie posibilă analiza măsurii în care oferta de programe de formare profesională este adaptată cererii de forță de muncă și nevoilor individuale ale formabililor /

realizarea rapoartelor naționale în scopul fundamentării deciziilor privind actualizări sau modificări legislative/ metodologice la nivel de sistem.

– dezvoltarea unei platforme/modul al unei platforme cu privire la contractele individuale de pregătire practică a elevilor la operatorii economici.

22. Crearea și aplicarea unui mecanism privind asigurarea calității învățării la locul de muncă (WBL) și certificarea rezultatelor învățării în formarea profesională inițială pentru a crește relevanța calificărilor pentru piața muncii

Tipuri de sub-acțiuni:

- dezvoltarea metodologiei de aplicare a mecanismului și a standardelor asociate;
- dezvoltarea și implementarea unei metodologii de acreditare a operatorilor economici implicați în pregătirea practică a elevilor din învățământul dual care să asigure spațiile, tehnologiile și personalul calificat, pe principalele sectoare/zone cu necesități și capacități în domeniu;
- formarea actorilor implicați în implementarea mecanismelor de asigurare a calității în învățarea la locul de muncă și de certificare a rezultatelor învățării din ÎPT (tutori de practică, profesorii coordonatori de practică, evaluatorii de competente, inspectori școlari pentru IPT etc.). Formarea va include tutorii de practică pentru dezvoltarea competențelor pedagogice, didactice și metodice, în lucru cu elevii.
- vizite de monitorizare a calității învățării la locul de muncă, la operatorii economici parteneri ai unităților de învățământ care furnizează componenta de învățare la locul de muncă;
- îmbunătățirea mecanismului de certificare a calificărilor profesionale din IPT (implementarea unui sistem național de monitorizare inclusiv prin actualizarea sistemelor informatice cu aceste informații);

23. Creșterea calității și a validității proceselor de predare-învățare-evaluare în ÎPT

Tipuri de sub-acțiuni:

- stagii de formare a cadrelor didactice din școlile înscrise în rețelele partenariale la operatorii economici parteneri, pentru dezvoltarea caracterului practic – aplicativ al disciplinelor/modulelor;
- susținerea unor rețele partenariale între școlile din IPT (vizite de studiu, schimb de experiență evaluare reciprocă, învățare colegială etc.) în vederea extinderii sistemului de colaborare a

personalului didactic; **24. Sprijinirea dezvoltării școlilor pentru sustinerea și recunoașterea excelenței în IPT**

Tipuri de sub-acțiuni:

- culegerea datelor pentru aplicarea metodologiei de identificare/recunoaștere a excelenței în IPT pe baza criteriilor de performanță instituțională și acordarea unei Diplome/Certificat de excelență în IPT;
- acordarea unor granturi pentru sustinerea dezvoltării școlilor identificate pentru sustinerea excelenței; – implicarea organizațiilor culturale publice și private pentru dezvoltarea unor centre de excelență profesională în meșteșuguri vechi și rare (cu mare căutare în domeniul patrimoniului), cât și în ocupații inovative, în care competențele culturale și creative joacă un rol de bază.

25. Adaptarea serviciilor educaționale adresate elevilor și personalului didactic din ÎPT, în corelație cu dinamica pieței muncii (schimbări tehnologice și structurale, digitalizare etc.), inclusiv pentru persoanele cu dizabilități sau pentru cele provenind din grupuri vulnerabile

Tipuri de sub-acțiuni:

- îmbunătățirea și aplicarea mecanismului de anticipare a nevoilor de competențelor în IPT prin elaborarea de studii în rândul operatorilor economici pentru a identifica nevoile pentru anumite calificări, inclusiv calificări emergente și noi competențe;
- actualizarea documentelor de planificare strategică a IPT la nivel regional, județean și local (Planul de acțiune regională pentru IPT - PRAI, Planul de acțiune local pentru IPT-PLAI, Planul de acțiune școlar - PAS); – elaborarea de standarde de pregătire profesională și curricula pentru calificări profesionale noi pentru IPT și/sau revizuirea celor existente, ca urmare a evoluțiilor tehnologice care susțin dezvoltarea sustenabilă și economia verde (IT&C, inteligență artificială, robotica, 3d printing);
- formarea cadrelor didactice pentru actualizarea competențelor profesionale în raport cu realitățile tehnologice ale operatorilor economici. Formare va include inclusiv competente transversale, cu accent pe cele antreprenoriale, digitale;
- formarea personalului didactic asociat (specialiști din partea operatorilor economici, care urmează module de formare pe teme de metodica și didactica specialității);
- implementarea programelor de dezvoltare a competențelor antreprenoriale ale elevilor (firme de exercitiu, târguri, concursuri, certificări ale firmelor de exercitiu etc.);

- finanțarea stagiilor de practică, pentru sprijinirea dezvoltării competențelor profesionale ale elevilor (finanțarea costurilor asociate organizării participării elevilor la învățarea la locul de muncă)
- finanțarea costurilor asociate organizării examenelor de certificare a calificărilor profesionale.

26. Dezvoltarea și extinderea serviciilor de consiliere (CJRAE/CMBRAE, inclusiv formarea personalului din centrele de consiliere, diriginți), pentru îmbunătățirea accesului informat la programe de educație și formare profesională, în acord atât cu interesele elevilor cât și cu nevoile pieței muncii, cu implicarea angajatorilor și/sau a organizațiilor neguvernamentale, precum și susținerea furnizării serviciilor de consiliere în cariera pentru alegerea de trasee profesionale prin IPT;

27. Asigurarea unui sprijin financiar suplimentar față de grantul Erasmus+ pentru instituțiile acreditate, în scopul satisfacerii cererii de mobilitate internațională (sprijinirea mobilității internaționale Erasmus+ pentru ÎPT).

Proiecte – acțiuni sprijinite :

- sprijinirea operatorilor economici care furnizează componenta de învățare la locul de muncă prin finanțarea costurilor asociate organizării participării elevilor la învățarea la locul de muncă;
- stagii de formare a cadrelor didactice;
- colaborarea în rețele parteneriale;
- programe de dezvoltare a competențelor antreprenoriale ale elevilor;
- organizarea de târguri ale firmelor de exercițiu și concursuri antreprenoriale în colaborare cu agenții economici.

28. Măsuri pentru facilitarea accesului la programele de formare profesională, precum și pentru prevenirea și combaterea abandonului școlar și a părăsirii timpurii a școlii la nivelul ÎPT

Tipuri de acțiuni:

- acordarea de sprijin financiar pentru cazare, masă și transport, pentru elevii din grupuri sau medii defavorizate (aparținând etniei roma, persoanelor cu dizabilități sau deficiențe sau din mediul rural etc.), identificarea nevoilor educaționale specifice ale elevilor din grupurile vulnerabile și centrarea pe elev a demersului educațional;

- formarea personalului didactic pentru individualizarea învățării și utilizarea de tehnici didactice inovative, adaptate nevoilor grupurilor dezavantajate/cu dizabilități;
- extinderea/ generalizarea intervențiilor complementare de sprijin, pentru elevii din grupuri vulnerabile (programe de sprijin individualizat).

29. Dezvoltarea de programe de informare și conștientizare pentru întreaga comunitate, de sprijin, consiliere și educație parentală, cu focalizare pe părinții copiilor provenind din grupuri vulnerabile (inclusiv pentru persoane care au în grijă copiii ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate), pentru prevenirea și combaterea abandonului școlar și a părăsirii timpurii a școlii.

Tipuri de sub-acțiuni:

- dezvoltarea unei campanii naționale de informare-conștientizare privind oportunitățile oferite de IPT. Campania va viza:

a) actorii educaționali (elevi, profesori, părinți etc.) cu privire la necesitatea deschiderii sistemului către grupurile vulnerabile și extinderii/ generalizării intervențiilor complementare de sprijin a elevilor din grupuri vulnerabile

și

b) întreaga societate cu privire la importanța educației, a rolului acesteia în dezvoltarea personală și profesională a individului și în dezvoltarea socială și economică, servicii de consiliere, educație parentală).

30. Dezvoltarea și furnizarea de programe remediale în vederea sprijinirii elevilor din clasa a IXa, pentru creșterea nivelului de competență în citit, matematică și științe

Tipuri de sub-acțiuni:

- furnizarea programelor remediale cu asigurarea condițiilor suport necesare pentru derularea programelor remediale (masă caldă, transport pentru elevi, materiale didactice, etc.

Rezultate/ acțiuni sprijinite -acordarea de sprijin financiar pentru cazare, masă și transport, pentru elevii din grupuri sau medii defavorizate; formarea personalului didactic pentru individualizarea învățării și utilizarea de tehnici didactice inovative, adaptate nevoilor grupurilor dezavantajate/cu dizabilități; acțiuni de informareconștientizare; ș.a

31. Furnizarea serviciilor de identificare, îndrumare, sprijin și management de caz pentru persoanele din grupuri dezavantajate, inclusiv prin crearea unor echipe mobile mixte, în vederea facilitării accesului pe piața muncii, inclusiv campanii de informare cu privire la beneficiile oferite

de înregistrarea ca persoană în căutarea unui loc de muncă, de obținerea unei calificări profesionale și/sau a unui loc de muncă.

32. Furnizarea de pachete prestabilite de măsuri de ocupare, în vederea integrării socioprofesionale a persoanelor din grupuri dezavantajate pe piața muncii, urmare a rezultatului profilării, inclusiv prime și subvenții:

- servicii personalizate de informare, consiliere și orientare (management de caz);
- servicii de sprijin în găsirea unui loc de muncă/ mediere/ integrare pe piața muncii;
- programe de formare profesională/ ucenicie la locul de muncă/ stagii/ alte programe de pregătire în vederea îmbunătățirii nivelului de competențe;
- servicii de evaluare și certificare a competențelor obținute în contexte informale sau nonformale;
- furnizarea de servicii de acompaniere socio-profesională, alături de cele de ocupare, pentru categorii de persoane dezavantajate în piața muncii;
- furnizarea de prime ca urmare a ocupării, inclusiv subvenții pentru angajatori - furnizarea de pachete de măsuri pentru stimularea mobilității, inclusiv pentru relocare - acordarea de granturi furnizorilor acreditați de servicii de ocupare dimensionate în funcție de perioada pentru care persoana rămâne ocupată (cel puțin 6 /12 luni după semnarea unui contract de muncă);

33. Finanțarea de intervenții integrate în zone cu deficit de forță de muncă și migrație sezonieră, care să cuprindă printre altele și următoarele acțiuni:

- identificarea dimensiunii fenomenului de deficit de forță de muncă și migrație sezonieră prin inițierea de studii;
- identificarea persoanelor care se supun migrației sezoniere și a celor ocupate în agricultura de subzistență, motivarea acestora prin acțiuni specifice;
- proiectarea serviciilor suport pentru reducerea deficitelor în parteneriat cu comunitatea locală, cu partenerii sociali și cu alte părți interesate (angajatori, etc), inclusiv cu diaspora în perspectiva migrației de întoarcere;
- furnizarea de pachete de măsuri adaptate conform acțiunii 6.a.2.

Acțiuni /rezultate :

- servicii personalizate de informare, consiliere și orientare (management de caz);

- servicii de sprijin în găsirea unui loc de muncă/ mediere/ integrare pe piața muncii;
- programe de formare profesională/ ucenicie la locul de muncă/ stagii/ alte programe de pregătire în vederea îmbunătățirii nivelului de competențe;
- servicii de evaluare și certificare a competențelor obținute în contexte informale sau nonformale sau măsuri integrate pentru zonele cu deficit de forță de muncă și migrație sezonieră.

34. Sprijin acordat angajatorilor/ consorțiilor de angajatori pentru amenajarea unor spații destinate supravegherii și îngrijirii copiilor cu vârstă preșcolară (0-6 ani) sau pentru crearea de parteneriate cu entități specializate care oferă servicii de îngrijire copii, în vederea asigurării echilibrului dintre viața profesională și cea de familie .

35. Stimularea angajatorilor pentru utilizarea unor forme de muncă noi sau flexibile, inclusiv prin finanțarea investițiilor care să permită utilizarea acestor forme.

36. Măsuri de sprijin pentru păstrarea locurilor de muncă în activitățile /sectoarele economice afectate de probleme sistemice:

- sprijin pentru întreprinderile a căror activitate este afectată direct/indirect ca urmare a unor crize sistemice/ sectoriale /declarării unor situații de urgență /alertă (ex. pandemia COVID – 19), inclusiv subvenții;
- subvenții acordate profesioniștilor și celor care au încheiate convenții individuale de muncă în cazul reducerii activității;
- subvenții acordate angajatorilor pentru plata unei părți din salariu, în vederea menținerii locurilor de muncă, pentru angajații care au beneficiat de șomaj tehnic - sprijin acordat angajatorilor pentru desfășurarea activității în regim de telemuncă sau muncă la domiciliu Ex. programe de muncă redusă sau programe flexibile de muncă de tipul „Kurzarbeit”) ;
- facilitarea procesului de outplacement, respectiv tranziția către noi locuri de muncă a lucrătorilor care urmează să fie disponibilizați/ concediați, inclusiv prin programe de formare care să asigure reconversia profesională, coaching individual, îndrumare și evaluări vocaționale în perioadele de tranziție în carieră, care să susțină alegerea corectă a unui nou parcurs profesional și efectuarea unui plan de carieră;
- sprijin pentru participarea la programe de formare care vizează îmbunătățirea abilităților de bază și transversale, a competențelor antreprenoriale, precum și evaluarea și certificarea competențelor obținute în contexte informale sau nonformale;

37. Sprijinirea angajatorilor pentru condiții de muncă adaptate nevoilor lucrătorilor:

- Sprijin pentru îmbunătățirea activității de management al resurselor umane în companii (ex. practici pentru integrarea/ adaptarea noilor angajați la locul de muncă, mecanisme de planificare prospectivă a ocupării forței de muncă și a competențelor etc) ;
- Dezvoltarea de instrumente (orientări/ghiduri) specifice în scopul creșterii calității locurilor de muncă și prevenirea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale, cu un accent deosebit pe grupurile vulnerabile cele mai afectate de pandemie;
- Îmbunătățirea programelor de formare în domeniul securității și sănătății în muncă pentru sporirea competențelor de evaluare și de prevenire a riscurilor prin revizuirea standardelor ocupationale aferente ocupațiilor specifice din domeniul securității și sănătății în muncă ;
- Introducerea unor modele inovatoare de organizare a muncii, productive și „verzi” în întreprinderi, practici care să asigure sănătatea și securitatea la locul de muncă, care îmbunătățesc statutul profesional și de sănătate al angajaților, care asigură un tratament egal la locul de muncă, inclusiv pentru nevoile lucrătorilor vârstnici.

38. Campanii de promovare pentru conștientizarea angajatorilor și lucrătorilor cu privire la drepturile și obligațiile angajatorilor și salariaților, precum și cu privire la rolul activităților de SSM .

39. Finanțarea serviciilor de susținere a îmbătrânirii active prin implicarea lucrătorilor vârstnici în programe de tip shadow/tutelă/tutoriat/mentorat pentru formarea și integrarea lucrătorilor noi .

Finantare pentru acțiuni ce vor viza: subvenții acordate angajatorilor pentru plata unei părți din salariu, în vederea menținerii locurilor de muncă, pentru angajații care au beneficiat de șomaj tehnic; facilitarea procesului de outplacement, sprijin pentru participarea la programe de formare care vizează îmbunătățirea abilităților de bază și transversale, asigurarea sănătății și securității la locul de muncă, susținerea îmbătrânirii active ș.a.

40. Dezvoltarea unor instrumente și structuri colaborative/ participative, cu rol în:

- sensibilizarea și promovarea economiei sociale și a antreprenoriatului, inclusiv cel social, (de ex.: promovarea de politici publice naționale și locale favorabile dezvoltării economiei sociale, bazate pe „dovezi” rezultate din monitorizare, organizarea de conferințe, forumuri, reuniuni și de evenimente de recunoaștere publică a modelelor de antreprenoriat social de succes, la nivel național, regional sau local, generice sau specific), inclusiv prin acordarea de premii;

– monitorizarea și evaluarea evoluției economiei sociale în România pentru o mai bună cunoaștere a sectorului și îmbunătățirea vizibilității economiei sociale (colectarea periodică de date cu privire la potențialul de dezvoltare sau la impactul economic și social pe care îl au întreprinderile sociale, realizarea de studii, analize – „Observator național al economiei sociale”);

– sprijinirea entităților de economie socială, inclusiv prin sprijin reciproc/cooperare, schimb de bune practici și suport în relaționarea cu celelalte sectoare – public și privat (de ex.: rețele de „ambasadori” ai antreprenoriatului social, spații și servicii de tip co-working, inclusiv incubatoare sociale, „centre de cunoștințe online”, portaluri care să susțină interacțiunea și sinergia dintre actorii din țară sau din SM, interesați de ecosistemul de economie socială din România, portaluri de evenimente cu newsletter-uri dedicate, piețe virtuale (platforme) de produse și servicii/lucrări produse/executate de întreprinderile sociale etc.);

41. Programe de sprijin antreprenorial (formare în competențe antreprenoriale, tutorat/ mentorat, asistență/ consiliere, role models, programe de formare în management de proiect programe de formare pentru administratorii schemelor de antreprenoriat etc), inclusiv prin activarea potențialului antreprenorial al unor persoane aparținând grupurilor dezavantajate.

42. Acordarea de granturi pentru inițierea de noi afaceri (start-up) și incubatoare de afaceri .

43. Asistență și consultanță în afaceri post înființare pentru depășirea dificultăților economice, inclusiv prin programe de pregătire a managerilor și sprijin pentru inovare

44. Sprijin prin granturi și instrumente de microcreditare cu partajarea riscului pentru înființare/dezvoltare/inovare/scalare/extindere/de întreprinderi sociale și întreprinderi sociale de inserție, inclusiv în domeniul oferirii de servicii sociale și prin promovarea patrimoniului cultural și a sectoarelor culturale și creative ca domenii cu potențial pentru dezvoltarea economiei sociale.

45. Asistență și consultanță post înființare pentru întreprinderile sociale și întreprinderile sociale de inserție, inclusiv programe de pregătire a resurselor umane din cadrul acestor entități și sprijin pentru digitalizarea activității.

46. Sprijinirea angajatorilor/ocupării în întreprinderi sociale de inserție pentru insertia socio-profesională a lucrătorilor defavorizați, prin acoperirea costurilor de calificare la locul de muncă – contracte de muncă subvenționate pe perioade cuprinse între 6 – 24 luni cu plasarea pe piața muncii la finalul perioadei

Sprijin financiar pentru acțiuni ce vor viza: promovarea antreprenoriatului, antreprenoriatului social și economiei sociale; granturi pentru înființare întreprinderi; asistență și consultanță în afaceri post înființare pentru depășirea dificultăților economice, inclusiv prin programe de pregătire a managerilor și sprijin pentru inovare; acordarea de granturi pentru înființare/ dezvoltare/ inovare/ scalare/ extindere/ de întreprinderi sociale și întreprinderi sociale de inserție, inclusiv în domeniul oferirii de servicii sociale; sprijinirea angajatorilor întreprinderi sociale de inserție pentru inserția socio-profesională a lucrătorilor defavorizați.

47.Încurajarea participării la învățarea pe tot parcursul vieții prin extinderea/diversificarea oportunităților de formare, prin:

- formarea unei atitudini favorabile învățării pe tot parcursul vieții prin consiliere și orientare, inclusiv prin campanii de informare și conștientizare;
- dezvoltarea sistemelor de consiliere a carierei pentru adulți prin: elaborarea unui studiu pentru identificarea nevoilor actuale; dezvoltarea/preluarea de instrumente de consiliere și utilizarea tehnologiilor informatice și de comunicare în consilierea carierei pentru adulți; formarea profesională a practicienilor prin programe de master; dezvoltarea unor standarde de calitate pentru consilierea carierei pentru adulți; implementarea unui sistem de furnizare de servicii de consilierea carierei pentru adulți, inclusiv prin vouchere
- sprijinirea înființării și funcționării centrelor comunitare de învățare permanentă (CCIP), inclusiv prin implicarea instituțiilor așezămintelor culturale, și asigurarea resurselor umane și a resurselor materiale necesare acestora, care să răspundă nevoilor de formare identificate la nivelul comunităților și continuarea cointerесării companiilor în sprijinirea înrolării angajaților în asemenea programe;
- dezvoltarea unor programe de actualizare a competențelor cheie pentru alfabetizarea funcțională;
- sprijinirea parteneriatelor între furnizori de formare (din învățământul secundar și terțiar) și reprezentanți ai mediului de afaceri pentru dezvoltarea și implementarea unor programe de formare continuă (în special în domeniile de specializare inteligentă) care să răspundă nevoilor de competențe identificate la nivelul sectoarelor economice; acțiunea poate să includă și autorizarea unităților de învățământ și a instituțiilor de învățământ superior ca centre de evaluare și certificare a competențelor profesionale obținute pe alte căi decât cele formale.

48. Sprijinirea mobilității internaționale Erasmus+ pentru educația adulților prin asigurarea unui sprijin financiar suplimentar față de grantul Erasmus+ pentru instituțiile cu acreditare, cu scopul satisfacerii cererii de mobilitate internațională.

49.. Dezvoltarea și testarea de instrumente inovative de evaluare a competențelor dobândite în sistem nonformal și informal pentru facilitarea mobilității în ocupare a forței de muncă, inclusiv instrumente digitale, la nivel sectorial. Se pot finanța parteneriate public-privat (centre de evaluare a competențelor în parteneriat cu SPO/ONG/instituții care lucrează cu grupuri țintă specifice, organizații culturale publice și private, pentru o mai mare recunoaștere și validare a competențelor dobândite în contextul non-formal și informal al activităților educative derulate de acestea).

50. Implementarea programului „Pachet de bază pentru persoanele fără/cu nivel scăzut de formare” care include 3 servicii:

- servicii de orientare în carieră și consiliere profesională;
- servicii de evaluare a competențelor deținute;
- programe personalizate de dobândire a competențelor de limba română, matematică, competențe IT de bază, calificare de nivel 1 sau/și 2 și certificare.

51. Implementarea programului „Ține pasul” care vizează programe de actualizare a competențelor specifice ale angajaților ca urmare a evoluțiilor tehnologice rapide și a apariției de noi competențe, însoțite de serviciile de consiliere profesională.

52. Furnizarea de către angajatori, inclusiv clustere de angajatori, de programe de formare pentru progresul în carieră al angajaților defavorizați (supuși riscului disponibilizării, angajați parttime, angajați supuși sărăciei în muncă, angajați care și-au reluat activitatea după o perioadă de inactivitate etc.), inclusiv formare colaborativă, care poate să includă următoarele servicii:

- servicii de orientare în carieră și consiliere profesională;
- programe de dobândire a competențelor profesionale și transversale care permit evoluția în carieră;
- dezvoltarea competențelor relaționale.

53. Implementarea programului „Competențe digitale pentru piața muncii” care vizează programe de dobândire a competențelor digitale, structurate pe niveluri (inițiere, intermediar, avansat), precedate de o evaluare a nivelului de competențe digitale.

54. Sprijinirea sportivilor aflați la final de carieră pentru dobândirea de competențe în vederea reintegrării pe piața muncii.

VII. PROGRAM OPERATIONAL INCLUZIUNE SI DEMNITATE SOCIALA

= POIDS =

Scopul POIDS este de a sprijini incluziunea socială a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile, mai ales ale celor cu risc ridicat, inclusiv prin reducerea decalajului rural-urban în ceea ce privește sărăcia și excluziunea socială și creșterea accesului la servicii de calitate pentru populația vulnerabilă.

Obiective generale:

1. Creșterea accesului la servicii sociale pentru populația vulnerabilă, cu precădere din mediul rural prin înființarea și dezvoltarea de servicii sociale la nivel local
2. Creșterea calității serviciilor sociale destinate persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile prin asigurarea de personal de specialitate bine pregătit la nivel local și infrastructura adecvată
3. Reducerea gradului de excluziune socială pentru grupurile vulnerabile prin oferirea de sprijin și servicii accesibile pentru depășirea situațiilor de dificultate în care se află
4. Creșterea capacității sistemului național de asistență socială de a răspunde la nevoile populației vulnerabile prin dezvoltarea capacității furnizorilor de servicii sociale publici și privați la nivel local
5. Creșterea capacității autorităților locale de a identifica și evalua nevoile sociale ale comunității într-un mod participativ și de a elabora planuri de acțiune adecvate.

Rezultatele așteptate:

1. Sprijinirea implementării a aproximativ 40 de Strategii de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității în mediul urban și rural
2. Sprijinirea implementării strategiei de dezvoltare locală din zonele rurale, cu accent pe incluziunea socio-medicală a copiilor
3. Asigurarea de locuințe sociale pentru cel puțin 3800 de persoane vulnerabile
4. Asigurarea accesului la servicii primare de asistență sociomedicală pentru cel puțin 40% din populația României (aproximativ 2000 de UAT-uri din mediul rural)

5. Creșterea capacității serviciilor de îngrijire sociomedicală a persoanelor vârstnice la domiciliu cu cel puțin 2000 de îngrijitori pentru persoanele vârstnice din mediul rural
6. Sprijin pentru clarificarea situației juridice pentru cel puțin 200 de așezări informale (rurale)
7. Dezvoltarea capacității serviciilor destinate copiilor cu probleme comportamentale prin înființarea a opt centre pilot
8. Susținerea financiară pentru integrare socială și angajare a cel puțin 4700 de tineri la părăsirea sistemului instituționalizat
9. Susținerea financiară a cel puțin 470.000 de copii școlari (ciclul primar și gimnazial), proveniți din familii sărace, pentru participarea la tabere, minim pentru asistenți personali pentru copiii cu dizabilități
10. Facilitarea incluziunii sociale a 50 000 de copii din comunitățile marginalizate prin sport și cultură
11. Furnizarea de servicii pentru prevenirea separării de familie pentru 14 100 copii
12. Sprijin financiar pentru cel puțin 20.000 de familii monoparentale
13. Creșterea capacității serviciilor de îngrijire la domiciliu pentru vârstnici cu cel puțin 12000 de servicii sociale și socio-medicală în mediul rural și urban
14. Dezvoltarea infrastructurii pentru 75 de comunități de sprijin cu locuințe temporare pentru cel puțin 1500 de persoane vârstnice vulnerabile
15. Creșterea capacității de servicii de sociale și socio-medicale pentru angajarea a cel puțin 4700 de adulți cu dizabilități prin înființarea a 47 de centre de servicii
16. Creșterea capacității serviciilor de sprijin pentru a asigura asistenta socială și medicală persoanelor cu capacitate de exercițiu limitată prin înființarea a 47 de echipe județene care vor asista cel puțin 47.000 de persoane vulnerabile.
17. Creșterea capacității serviciilor mobile de recuperare pentru persoanele cu dizabilități prin înființarea a 47 de echipe mobile care vor furniza servicii pentru cel puțin 7000 de persoane vulnerabile/dizabilitati .
18. Creșterea capacității serviciilor de recuperare pentru copiii cu dizabilități cu cel puțin 47 de centre de care vor beneficia cel puțin 4700 de copii anual

19. Sprijin pentru cel puțin 49.500 de persoane cu dizabilități, prin furnizarea de echipamente/tehnologie asistativă .
20. Creșterea capacității serviciilor de îngrijire la domiciliu pentru persoanele cu dizabilități prin dezvoltarea rețelei de Asistenți Personali Profesioniști cu cel puțin 1175 de asistenți personali profesioniști .
21. Creșterea capacității de servicii alternative de tip familial prin înființarea de noi locuințe protejate pentru persoanele cu dizabilități cu cel puțin 3.200 de locuri nou create .
22. Creșterea capacității serviciilor de zi pentru adulții cu dizabilități prin înființarea a 80 de noi servicii furnizate pentru cel puțin 5.000 de persoane cu dizabilitati.
23. Furnizare de soluții de viață pentru persoane vulnerabile și servicii comunitare .
24. Înființarea a 85 de servicii de tip Respiro pentru 3.000 de copii cu dizabilități și familiile lor .
25. Creșterea capacității serviciilor de îngrijire la domiciliu pentru persoanele cu dizabilități prin dezvoltarea rețelei de Asistenți Personali Profesioniști cu cel puțin 1175 de asistenți personali profesioniști .
26. Creșterea capacității serviciilor pentru migranți prin extinderea cu 12 noi centre regionale de integrare și 12 centre regionale de cazare precum si un nou centru de cazare cu 500 de locuri
27. Creșterea capacității serviciilor pentru victimele traficului de ființe umane prin extinderea cu 6 noi locuințe protejate și servicii de asistență pentru cel puțin 2000 de persoane .
28. Creșterea capacității serviciilor pentru victimele violenței domestice prin extinderea cu 47 de noi locuințe protejate și servicii de asistență pentru cel puțin 10.000 de persoane .
29. Creșterea capacității serviciilor pentru persoane dependente de alcool sau droguri prin înființarea a 47 de servicii de care vor beneficia cel puțin 2000 de persoane
30. Creșterea capacității serviciilor pentru persoanele eliberate din penitenciar prin înființarea a 47 de servicii de sprijin .
31. Creșterea capacității serviciilor pentru persoanele fără adăpost prin înființarea a 47 de servicii la nivel mational.
32. Creșterea calității serviciilor pentru toate categoriile de persoane vulnerabile prin asigurarea formării pentru specialiștii din serviciile sociale publice și private

33. Asigurarea de ajutor material pentru aproximativ 2.900.000 de persoane dezavantajate
34. Asigurarea de ajutor material pentru aproximativ 1.200.000 de copii
35. Asigurarea de mese calde prin intermediul cantinelor sociale pentru 280.000 de persoane în situații de vulnerabilitate .

Prin acest program vor fi susținute comunitățile marginalizate :

- **din mediul rural, respectiv persoanele vârstnice (Prioritatea 4)**, către care se alocă și cea mai mare parte din anvelopa financiară a programului),
- **persoanele vârstnice din mediul urban (Prioritatea 6)**,
- **copiii , familiile monoparentale cu copii în întreținere (Prioritatea 5)**,
- **persoanele cu dizabilități (Prioritatea 7)**, și alte grupuri vulnerabile
- **(Prioritatea 8) precum persoanele fără adăpost**, victimele violenței domestice, persoanele eliberate din penitenciar, migranții și persoanele dependente de alcool și droguri, ultima categorie fiind în creștere în România.

Pentru a încuraja comunitățile locale să dezvolte abordări integrate de jos în sus, programul finanțează, prin:

Prioritatea 1:

- Strategiiile de Dezvoltare Locală plasate sub Responsabilitatea Comunității. Această prioritate vine în sprijinul comunităților cu provocări locale și stimulează capacitatea de schimbare prin încurajarea dezvoltării și descoperirii potențialului neexploatat din comunități, creșterea participării și a implicării în construirea comunității. Programul își propune să lase la dispoziția grupurilor de acțiune locală (GAL) deciziile referitoare la mărimea grupului țintă și obiectivele ce se doresc atinse (în linie cu obiectivele de politică FSE+), fie că doresc să creeze mai multe locuri de muncă, să diminueze rata abandonului școlar sau să înființeze un centru comunitar, în funcție de nevoile și specificul populației locale, conform obiectivelor FSE+ ce pot fi alese în cadrul strategiilor.
- **Prioritatea 2** care este implementată prin mecanismul DLRC este destinată combaterii sărăciei copiilor din zonele rurale. Prin măsurile implementate de GAL-urile rurale în cadrul acestei Prioritati, copiii din comunitățile rurale marginalizate vor avea posibilitatea de a

merge în tabere de creație sau sportive. Sprijin social va fi oferit și copiilor vulnerabili ai căror părinți lucrează în străinătate.

- **Prioritatea 3** va finanța infrastructura pentru locuințe sociale, aceasta fiind o măsură de sprijin foarte utilă pentru grupurile vulnerabile din mediul urban.
- **Prioritatea 4** va sprijini populația rurală aflată sub incidența cea mai mare a riscului de sărăcie și excluziune socială. Astfel, se urmărește dezvoltarea sistemului de asistență socială primară, cu asistenți sociali și tehnicieni în asistență socială la nivel local precum și prin asigurarea intervenției integrate prin dezvoltarea rețelei comunitare de asistență socio-medicală și a consilierilor școlari. În acest fel se asigură accesul la servicii pentru populația din mediul rural, mediul în care sunt identificate și cele mai multe probleme sociale în rândul grupurilor vulnerabile (copii, persoane vârstnice, minoritatea romă, persoane cu dizabilități, familii monoparentale și familii cu mulți copii). Fiind cunoscute problemele cu care se confruntă persoanele vârstnice și lipsa serviciilor pentru această categorie, se urmărește prioritizarea și dezvoltarea serviciilor de îngrijire pentru persoanele vârstnice la nivel local în mediul rural. În acest context, vor fi două măsuri, **una de sprijin pentru UAT din mediul rural** în evaluarea nevoilor și realizarea planurilor de acțiune pentru dezvoltarea serviciilor sociale și una pentru dezvoltarea serviciilor la nivel local. De asemenea, va exista o măsură complementară, dirijată spre sprijinirea autorităților locale pentru reglementarea statutului juridic al așezărilor neoficiale informale (persoane din minoritatea romă) pentru cel puțin 200 de așezări.
- **Prioritatea 5** urmărește elaborarea de măsuri care să contribuie la reducerea deprivării materiale care afectează copiii (prin sprijinirea familiilor monoparentale), reducerea riscului de separare a copilului de familie precum și dezvoltarea de servicii specializate pentru copii.
- **Prin Prioritatea 6** vor fi sprijinite persoanele vârstnice, categorie afectată de sărăcie (nivelul veniturilor din pensii fiind redus în România), de boli, de izolare, excluziune și de lipsa serviciilor sociale de îngrijire pentru bătrâni. Numărul total de servicii autorizate de îngrijire a persoanelor vârstnice la domiciliu este de doar 259 la nivel național iar căminele rezidențiale de bătrâni sunt insuficiente (557 în toată țara conform Ministerului Muncii și Protecției Sociale 2020). Din cele 259 de servicii autorizate de îngrijire a persoanelor vârstnice, **doar 86 sunt în zona rurală**. Persoanele vârstnice fără sprijin din partea familiei sunt expuse unui risc mai mare al sărăciei și excluziunii sociale, în special femeile în vârstă.

- **Prioritatea 7.** Persoane cu dizabilitati - Această categorie de persoane este expusă unui risc crescut de sărăcie și excluziune sociala , unele dintre persoanele cu dizabilități mintale sau psihosociale aflându-se într-un raport de tip „cerc vicios” cu sărăcia. POIDS va avea în vedere și susținerea unor măsuri destinate oferirii de servicii sociale pentru încadrarea în muncă dar și pentru cei care necesită sprijin în vederea exercitării capacității legale. În vederea dezvoltării serviciilor pentru persoanele cu dizabilități va exista o măsură de sprijin pentru formarea Asistenților Personali Profesioniști în vederea îndeplinirii prevederilor legale și a strategiei în domeniu.
- **Prin Prioritatea 8** se vor implementa măsuri pentru alte grupuri aflate în risc de excluziune sociala . Pentru aceste persoane măsura vizează dezvoltarea de servicii de sociale la nivel național . Măsurile din cadrul POIDS destinate persoanelor fără adăpost vor urmări dezvoltarea capacității de intervenție pentru această categorie, în mediul urban, serviciile dezvoltate urmând să fie integrate cu serviciile de sociale existente la nivel local .
- **Prioritatea 9** – ajutor material pentru persoanele dezavantajate .În baza definiției naționale a sărăciei absolute, aproximativ 5% din populație nu își permite să achiziționeze un nivel minim de consum de bunuri și servicii. O mare parte din populație se confruntă cu lipsuri materiale grave și nu își permite lucruri considerate necesare pentru o viață decentă, conform standardelor statelor sociale ale UE. În sprijinul acestor persoane vin măsurile Prioritatii 9, pentru cele mai defavorizate, obiectivul vizat în cadrul acestei priorități fiind creșterea calității prin acordarea de vouchere pentru achiziția de alimente sau mese calde. O măsură va fi adresată copiilor, astfel încât la naștere sau la începerea ciclului școlar primar, familiile să fie sprijinite material. Vor fi sprijiniți aprox. 200.000 de copii/an, proveniți din familii cu venituri scăzute prin asigurarea unui ajutor tip “pachet nou născut” sau “pachet micul școlar”. Măsurile prin care se distribuie pachetele alimentare, pachetele pentru „nou-născuți” și „micii școlari” vor fi însoțite de măsuri auxiliare precum informații privind toate serviciile sociale existente din zonă. În acest sens, serviciile sociale vor fi mapate la nivelul fiecărui județ și prezentate în broșuri care însoțesc pachetele. Acțiunile din cadrul acestor operațiuni vor fi însoțite de măsuri de acompaniere, prin asistență sociala, medicala, educație sanitară din partea serviciilor deja existente în comunitate, finanțate sau nu prin proiecte europene.

VIII. PROGRAM NATIONAL STRATEGIC (P.N.S.)

Autoritate de management MADR – organism intermediar – AFIR

Obiective Generale si specifice

Obiectiv General 1 - Promovarea unui sector agricol inteligent, rezilient și diversificat care să asigure securitatea alimentară

- *Obiectiv Specific 1.* Sprijinirea veniturilor exploatațiilor agricole viabile și a rezilienței în întreaga Uniune pentru sporirea securității alimentare
- *Obiectiv Specific 2* - Consolidarea orientării către piață și creșterea competitivității;
- *Obiectiv Specific 3.* - Îmbunătățirea poziției fermierilor în lanțul valoric

Obiectiv General 2 - Consolidarea acțiunilor de protejare a mediului și a celor împotriva schimbărilor climatice și contribuția la obiectivele Uniunii Europene

în materie de mediu și climă

- *Obiectiv Specific 4.* Contribuția la atenuarea și adaptarea la schimbările climatice, precum și la energia durabilă
- *Obiectiv Specific 5.* Promovarea dezvoltării durabile și a gestionării eficiente a resurselor naturale, cum ar fi apa, solul și aerul
- *Obiectiv Specific 6.* Contribuția la protejarea biodiversității, îmbunătățirea serviciilor ecosistemice și conservarea habitatelor și a peisajelor

Obiectiv General 3. Consolidarea structurii socio-economice a zonelor rurale

- *Obiectiv Specific 7.* Atragerea și susținerea tinerilor agricultori și facilitarea dezvoltării afacerilor în zonele rurale;
- *Obiectiv Specific 8.* Promovarea ocupării forței de muncă, a creșterii, a incluziunii sociale și a dezvoltării locale în zonele rurale, inclusiv a bioeconomiei și a silviculturii durabile;
- *Obiectiv Specific 9.* Îmbunătățirea răspunsului agriculturii UE la cerințele societății privind alimentația și sănătatea, inclusiv alimente sigure și nutritive, produse într-un mod sustenabil, precum și deșeuri alimentare și bunăstarea animalelor .

OBIECTIV TRANSVERSAL PROMOVAREA CUNOAȘTERII, INOVĂRII ȘI DIGITALIZĂRII ÎN AGRICULTURĂ

Budget si alocari financiare conform PAC 2021 -2028:

Propunerea Comisiei pentru cadrul financiar multianual (CFM) aferent perioadei 2021-2028 include 365 de miliarde EUR pentru PAC (în prețuri curente). Acest quantum corespunde unei proporții medii de 28,5 % din bugetul general al UE pentru perioada 2021-2028.

Pentru România este propusă suma de 20,5 miliarde EUR din care:

- 13,5 miliarde este destinată plăților directe
- 363 mil EUR alocate către măsurile de sprijinire a pieței (FEGA)
- 6,7 miliarde EUR alocate pentru dezvoltarea rurală (FEADR).

Tipuri de intervenții ce vor fi sprijinite din FEGA:

1) Plățile directe (ca și în actualul exercițiu bugetar vor fi decuplate și cuplate).

- Plățile directe decuplate:

- > sprijinul de bază pentru venit în scopul sustenabilității (BISS);
- > sprijinul redistributiv complementar pentru venit în scopul sustenabilității (PR);
- > sprijinul complementar pentru venit pentru tinerii fermieri;
- > schemele pentru climă și mediu (ecoscheme)

- Plata directă cuplată: sprijinul cuplat pentru venit;

2) Intervenții sectoriale (sectorul fructelor și legumelor, sectorul apiculturii, sectorul vitivinicol).

Tipuri de intervenții ce vor fi sprijinite din FEADR

- Angajamente în materie de mediu și climă și alte angajamente;
- Plăți pentru constrângeri naturale sau alte constrângeri specifice anumitor zone;
- Plăți pentru dezavantaje specifice anumitor zone, generate de anumite cerințe obligatorii;
- Investiții;
- Instalarea tinerilor fermieri și întreprinderi rurale noi înființate;
- Instrumente de gestionare a riscurilor;
- Cooperare;
- Schimb de cunoștințe și informare.

Interventii financiare prin PNS 2024-2028

SPRIJINUL DE BAZĂ PENTRU VENIT ÎN SCOPUL SUSTENABILITĂȚII (BISS) – plăți directe

Crearea/modernizarea infrastructurii de bază din spațiul rural

Alocare: 4.791.574.398 euro

Art. 16 -Tipuri de intervenții sub formă de plăți directe și 21 Sprijinul de bază pentru venit în scopul sustenabilității (BISS)

Aria teritorială de aplicabilitate -Întreg teritoriul României

Indicator de realizare -O.7-Numărul de hectare care beneficiază de sprijin de baza pentru venit în scopul sustenabilității

Indicator de rezultat -O.4-Corelarea sprijinului pentru venit cu standardele și bune practici agricole și de mediu

-Sprijinul de bază pentru venit se va acorda pentru fiecare hectar eligibil declarat de un fermier activ. BISS presupune acordarea unei plăți unice pe hectar. BISS este o plată decuplată de producție.

-Toți solicitanții care îndeplinesc condițiile de eligibilitate au dreptul de a primi sprijin de bază pentru venit în scopul sustenabilității (BISS).

- Fermierul desfășoară o activitate agricolă pe teritoriul României și este “fermier activ”, conform definiției din Capitolul specific din PNS.
- Să exploateze un teren agricol cu o suprafață de cel puțin 1 ha, suprafața parcelei agricole să fie de cel puțin 0,3 ha, iar în cazul sereilor, solarilor, viilor, livezilor, culturilor de hamei, pepinierele, arbuștilor fructiferi, suprafața parcelei agricole trebuie să fie de cel puțin 0,1 ha.
- Pentru legume cultivate în sere și solarii, care beneficiază de sprijin cuplat, suprafața minimă a exploatației este de 0,3 ha, iar suprafața minimă a parcelei este de 0,03 ha.
- În cazul pajiștilor, fermierii trebuie să cosească cel puțin o dată pe an sau să dețină un număr de animale prin care să se asigure o încărcătură minimă de 0,3 UVM/ha.

- Fermierii au obligația de a respecta GAEC-urile și SMR-urile specifice activității fermelor vegetale, respectiv GAEC1, GAEC3, GAEC4, GAEC5, GAEC6, GAEC7, GAEC8, GAEC9, SMR1, SMR2, SMR3, SMR4, SMR13, după caz.

Tipul și intensitatea sprijinului

Plată anuală unitară pe suprafață rezultată ca raport între plafonul anual al intervenției BISS și numărul de hectare eligibile determinate de APIA în fiecare an de plată după finalizarea controalelor administrative și pe teren.

Investiții în crearea și dezvoltarea de activități neagricole

Alocare: 200.000.000 euro

Art. 73 (2) - Investiții

Aria teritorială de aplicabilitate - Spațiul rural (definit ca totalitatea comunelor – UAT)

Indicator de realizare - O.24 Numărul de operațiuni sau unități de investiții productive neagricole (în afara fermei) sprijinite

Indicator de rezultat - R.39 Dezvoltarea economiei rurale: Numărul de întreprinderi rurale, inclusiv cele din domeniul bioeconomiei, dezvoltate cu sprijinul PAC

Nevoile la care răspunde intervenția

- Creșterea numărului de locuri de muncă în sectorul neagricol în zonele rurale;
- Sprijinirea activităților neagricole pentru creșterea veniturilor alternative pentru populația rurală;
- Dezvoltarea bioeconomiei și a economiei circulare;
- Nevoia de acces la instrumente financiare;
- Creșterea numărului de locuri de muncă și diversificarea tipologiilor de locuri de muncă în zonele rurale, în vederea atragerii tinerilor pentru a se stabili în aceste zone;
- Susținerea egalității de gen prin promovarea implicării populației feminine în antreprenariat.

Principalul scop al intervenției este acela de a promova **dezvoltarea de activități economice neagricole** în zonele rurale din România.

Zonele rurale joacă un rol socio-economic important în România, acestea reprezentând o mare parte din suprafața totală a României, acoperind aproximativ jumătate din populație. Prin intervenția care vizează dezvoltarea activităților non-agricole în mediul rural, aceste zone pot beneficia de o dezvoltare a afacerilor care ar conduce la **reducerea sărăciei** existente în zonele rurale și la **crearea de noi locuri de muncă**.

Scopul sprijinului acordat prin această intervenție este de a promova dezvoltarea economică rezilientă, durabilă și digitală în zonele rurale prin creșterea numărului de activități non-agricole desfășurate în zonele rurale, precum și dezvoltarea activităților non-agricole existente, care să conducă la crearea de locuri de muncă, creșterea veniturilor populației rurale și reducerea discrepanțelor dintre mediul rural și urban.

Beneficiari eligibili

- micro-întreprinderi din spațiul rural;
- *beneficiarii se vor supune prevederilor legislației europene și naționale în vigoare privind acordarea ajutorului de minimis.*

Condițiile de eligibilitate specifice legate de beneficiari și aria de aplicabilitate

- Solicitantul trebuie să se încadreze în categoria beneficiarilor eligibili;
- Investiția trebuie să se realizeze în spațiul rural;
- Solicitantul trebuie să nu fie în insolvență sau incapacitate de plată;
- Investiția trebuie să se încadreze în cel puțin unul din domeniile sprijinite prin intervenție;
- Solicitantul trebuie să demonstreze capacitatea de a asigura cofinanțarea investiției;
- Viabilitatea economică a investiției trebuie să fie demonstrată pe baza prezentării unei documentații tehnico-economice;
- Întreprinderea nu trebuie să fie în dificultate în conformitate cu legislația în vigoare;
- Investiția va fi precedată de o evaluare a impactului preconizat asupra mediului și dacă aceasta poate avea efecte negative asupra mediului, în conformitate cu legislația în vigoare.

Principii de selecție

- Utilizarea soluțiilor digitale
- Bioeconomie/economie circulară
- Activități de turism și alimentație publică integrate în activități economice de producție și

procesare a produselor agroalimentare

- Activități de agrement
- Promovarea egalității de gen în antreprenoriat

Tipul și intensitatea sprijinului -Rambursarea costurilor eligibile Intensitatea sprijinului nerambursabil **este de 65%** (art. 73, alin. 4 Reg. PNS) Valoare medie a sprijinului public/proiect: **190.000 euro.**

Cheltuieli neeligibile

- costurile de exploatare, inclusiv cheltuielile specifice de înființare și funcționare a întreprinderilor;
- achiziționarea de vehicule pentru transportul rutier de mărfuri, pentru uz personal și pentru transport persoane;
- prestarea de servicii agricole, procesarea și comercializarea produselor prevăzute în Anexa I din TFUE;
- producția de electricitate din biomasă ca și activitate economică;
- cheltuielile cu achiziționarea de bunuri și echipamente "second hand".

LEADER - Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității

Alocare: 578.852.878 euro

Art. 77 (1) (b) din REGULAMENTUL PAC

- 1.Implementarea operațiunilor selectate în cadrul strategiei, incluzând activitățile de cooperare și pregătirea acestora;
- 2.Gestionarea, monitorizarea și evaluarea strategiei, precum și animarea acesteia, inclusiv facilitarea schimburilor între părțile interesate;

Aria teritorială de aplicabilitate -Teritoriul eligibil LEADER compus din UAT comune și UAT orașe mici cu o populație mai mică de 20.000 locuitori.

Nevoile la care răspunde intervenția

- ☐ Creșterea numărului de locuri de muncă în sectorul neagricol în zonele rurale;
- ☐ Sprijinirea dezvoltării locale sub responsabilitatea comunității;
- ☐ Asigurarea infrastructurii de bază, accesului la TIC și servicii adecvate pentru îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale;
- ☐ Sprijinirea activităților neagricole pentru creșterea veniturilor alternative pentru populația rurală;

- Reducerea sărăciei, promovarea incluziunii sociale și a nediscriminării;
- Conservarea și valorificarea durabilă a patrimoniului natural și cultural, material și imaterial.

Indicatori de rezultat -Acoperirea LEADER

- Având în vedere că LEADER este o inițiativă de jos în sus, contribuțiile preconizate ale acestei intervenții la rezultatele și obiectivele PNS nu pot fi stabilite înainte de selectarea SDL.
- După selectarea SDL, la indicatorii de rezultat existenți în PNS se va adăuga contribuția preconizată în SDL-uri și se vor putea introduce indicatori de rezultat suplimentari, în cazul în care nu există alte intervenții care să contribuie

Structura Strategiei de Dezvoltare Locală

1. Prezentarea teritoriului și a populației acoperite – analiza diagnostic;
 2. Componenta parteneriatului; Analiza SWOT - analiza punctelor tari, punctelor slabe, oportunităților și amenințărilor;
 3. Obiectivele strategiei, evaluarea nevoilor și strategia de intervenție;
 4. Intenții de cooperare cu alte parteneriate de tip GAL;
 5. Procesul de implicare a comunității în dezvoltarea strategiei respective;
 6. Prezentarea măsurilor; inclusiv tipuri de măsuri și de operațiuni care urmează să fie finanțate din fiecare fond implicat;
 7. Descrierea complementarității și/sau contribuției la obiectivele altor strategii relevante (naționale, sectoriale, regionale, județene etc.);
 8. Descrierea planului de acțiune;
 9. Organizarea viitorului GAL - Descrierea mecanismelor de gestionare, monitorizare și evaluare a strategiei; Planul de finanțare al strategiei;
 10. Procedura de evaluare și selecție a proiectelor depuse în cadrul SDL;
- Descrierea mecanismelor de evitare a posibilelor conflicte de interese conform legislației naționale.

Sarcinile Grupurilor de Acțiune Locală

- a) consolidarea capacității actorilor locali de a dezvolta și implementa operațiuni;
- (b)elaborarea unei proceduri și a unor criterii de selecție nediscriminatorii și transparente, care să evite conflictele de interese și să garanteze că niciun grup individual de interese nu controlează deciziile de selecție;

- (c) pregătirea și publicarea cererilor de propuneri;
- (d) selectarea operațiunilor, stabilirea cuantumului sprijinului și prezentarea propunerilor către organismul responsabil pentru verificarea finală a eligibilității înainte de aprobare;
- (e) monitorizarea progreselor înregistrate în direcția atingerii obiectivelor strategiei;
- (f) evaluarea implementării strategiei.

Grupul de Acțiune Locală poate avea statut de beneficiar și poate implementa operațiuni în conformitate cu strategia, separării funcțiilor este respectat.

Condițiile de eligibilitate specifice legate de beneficiari și aria de aplicabilitate

- ✓ GAL-urile sunt formate din reprezentanți ai intereselor socioeconomice locale ale sectoarelor public și privat, în care niciun grup individual de interese nu controlează procesul decizional;
- ✓ LEADER se aplică în teritorii coerente cu o populație de minim 30.000 de locuitori, reprezentate de Unități Administrative Teritoriale - comune și Unități Administrative Teritoriale - orașe mici cu o populație de maximum 20.000 de locuitori. Având în vedere densitatea redusă a populației în zona Delta Dunării, pentru această zonă se va accepta un prag minim de 5.000 locuitori;
- ✓ Teritoriul acoperit de GAL trebuie să fie omogen;
- ✓ Prezența unui singur GAL pe teritoriul eligibil LEADER;
- ✓ Ponderea populației urbane aferentă orașelor incluse în GAL nu depășește 50% din totalul populației acoperite de GAL.

La selecția SDL vor fi urmărite o serie de principii care vizează:

- ☐ structura și componența parteneriatul, gradul de reprezentare a mediului privat și a societății civile;
- ☐ acoperirea teritorială, fiind prioritizate GAL-uri care acoperă o suprafață mai mare;
- ☐ includerea intervențiilor inovative, care vizează în special digitalizarea și protecția mediului;
- ☐ includerea intervențiilor destinate îmbunătățirii calității vieții, cum ar fi: renovarea și conservarea patrimoniu cultural și natural, îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor sociale și de sănătate, susținerea micilor antreprenori, crearea de lanțuri scurte etc.;
- ☐ caracterul multisectorial al strategiei.

Tipuri de intervenții Abordarea LEADER

- va continua să ofere sprijin financiar pentru crearea și dezvoltarea de microîntreprinderi și investiții în infrastructura la scară mică, exploatarea potențialului istoric și cultural și sprijin pentru locuitorii din zonele acoperite de Strategiiile de Dezvoltare Locală.

- se bazează pe inițiative locale care combină soluții ce răspund problematicii identificate la nivelul comunităților locale, reflectate în acțiuni specifice acestor nevoi și finanțarea proiectelor cu o valoare de maximum 200.000 euro.

În cadrul Strategiilor de Dezvoltare Locală va fi sprijinit conceptul de ”Sate inteligente”, care presupune proiecte de dezvoltare inteligentă a satelor ce vizează valorificarea cunoștințelor comunităților locale pentru a identifica soluții utilizând tehnologia și inovarea în scopul îmbunătățirii calității vieții în mediul rural în domenii precum, reducerea depopulării și a handicapurilor demografice, îmbunătățirea calității serviciilor locale sau a siguranței, respectarea mediului local, lipsa locurilor de muncă și a oportunităților de dezvoltare a afacerilor, tranziția către o economie circulară, cu emisii reduse de carbon sau excluziunea digitală.

Se poate acorda sprijin în cadrul unei strategii pentru înființarea unei întreprinderi cu activități neagricole în zonele rurale, în baza unui plan de afaceri.

Sprijinul este limitat la cuantumul maxim de 70.000 EURO și poate fi diferențiat în funcție de criteriile obiective ale GAL.

Tipul și intensitatea sprijinului

- ❖ Rambursarea costurilor eligibile ;
- ❖ Sumă forfetară

Intensitatea sprijinului poate fi de maximum 100% pentru:

- Implementarea operațiunilor selectate în cadrul strategiei, incluzând activitățile de cooperare și pregătirea acestora și
- Gestionarea, monitorizarea și evaluarea strategiei, precum și animarea acesteia, inclusiv facilitarea schimburilor între părțile interesate.

În cazul investițiilor finanțate prin SDL, se limitează rata maximă de sprijin în conformitate cu prevederile art. 73 din Regulamentul UE de stabilire a normelor privind sprijinul pentru PNS.

Cheltuieli neeligibile

- ☐ intervenții aferente Pilonului I
- ☐ intervențiile aferente art. 65 și 66 reg. PNS
- ☐ investițiile în irigații
- ☐ managementul riscurilor
- ☐ grupuri de producători
- ☐ investiții pentru infrastructură de drumuri și apă/canal

Valoarea adăugată a intervenției LEADER Valoarea adăugată a LEADER

□ reiese din faptul că strategiile trebuie să promoveze inovarea și să reflecte modalitatea în care aceasta este abordată în cadrul proceselor și activităților specifice.

□ derivă din acele inițiative locale care combină soluții ce răspund problematicii existente la nivelul comunităților locale, reflectate în acțiuni specifice pentru soluționarea acestor nevoi. Colaborarea între partenerii publici și privați oferă posibilitatea actorilor locali să conlucreze în folosul comunităților rurale, iar acest tip de abordare strategică trebuie susținută și dezvoltată, GAL-urile reprezentând soluția concretă de creștere a calității vieții și dezvoltare economică, socială și culturală a spațiului rural prin implicarea pe termen lung a cetățenilor în deciziile strategice ale teritoriilor acoperite de parteneriat.

LEADER, ca abordare inovatoare, bazată pe cooperare și implementată într-o anumită regiune, generează valoare adăugată în respectiva regiune în special datorită implicării de jos în sus a populației și a participării integrate a reprezentanților sectoarelor economice.

Valoarea adăugată a SDL poate fi generată atât de caracterul inovator al intervenției LEADER, cât și de impactul generat de aceasta la nivelul respectivului teritoriu. Cuantificarea valorii adăugate se va realiza cu ajutorul indicatorilor specifici propuși în fiecare SDL.

Finanțarea multifond

Este prevăzută posibilitatea aplicării mecanismului multifond, cu componentă FSE+, prin includerea în SDL a intervențiilor prin care se asigură **accesul copiilor săraci la tabere** și/sau **suport pentru copii ai căror părinți sunt plecați în afara țării pentru muncă**, în baza nevoilor identificate la nivel local.

Atunci când sprijinul acordat strategiilor este disponibil din FEADR și FSE+, autoritățile de management competente înființează un comitet mixt pentru toate fondurile în cauză, pentru selectarea acestor strategii și pentru a monitoriza implementarea acestora.

FEADR este fondul din care se vor sprijini toate costurile de pregătire, gestiune și animare menționate la articolul 34 alineatul (1) literele (a) și (c), în legătură cu aceste strategii, din Reg. UE 1060/2021.

Pentru SDL-urile care primesc sprijin din cele două fonduri, în funcție de deciziile autorităților de management implicate se poate extinde opțiunea fondului principal pentru una dintre variantele următoare:

□ utilizarea FEADR pentru a acoperi cheltuielile de funcționare GAL și animare pentru implementarea SDL, similar perioadei de programare 2014-2020:

- ❖ Comitetul responsabil cu selecționarea strategiilor de dezvoltare locală va desemna, în conformitate cu normele și procedurile naționale, un fond principal (FEADR) care să suporte toate costurile de funcționare și animare, pentru strategia de dezvoltare locală. Decizia de aprobare a unei strategii de dezvoltare locală stabilește alocările pentru fiecare fond în cauză, responsabilitățile în materie de gestionare și sarcinile de control în condițiile programelor în raport cu strategia de dezvoltare locală. Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității susținută din fondurile ESI în cauză se realizează în cadrul uneia sau mai multor priorități ale programului sau programelor relevante, în conformitate cu normele specifice fondurilor ESI în cauză. și / sau

□ alegerea FEADR ca "lead fund", ceea ce presupune aplicarea regulilor FEADR strategiei implementate. Autoritatea de Management care gestionează FEADR trebuie să furnizeze celeilalte AM informațiile necesare, iar aceasta din urmă va monitoriza și efectua plăți în conformitate cu regulile stabilite în FSE+.

Termenul limita de finalizare a primei runde de selecție a Strategiilor de Dezvoltare Locală

Autoritățile de management competente finalizează prima rundă de selecție a strategiilor și se asigură că Grupurile de Acțiune Locală selectate își pot îndeplini sarcinile stabilite la articolul 33 alineatul (3) în termen de **12 luni de la data deciziei prin care se aprobă programul** sau, în cazul strategiilor sprijinite de mai multe fonduri, în termen de 12 luni de la data deciziei prin care se aprobă ultimul program în cauză. Decizia de aprobare a unei strategii stabilește alocarea aferentă fiecărui fond și programul în cauză și prevede responsabilitățile în ceea ce privește sarcinile de gestiune și control din cadrul programului sau al programelor.

Denumirea intervenției - *SPRIJINUL COMPLEMENTAR PENTRU VENIT PENTRU TINERII FERMIERI*

Alocare: 100.000.000 euro (20.000.000 euro/an)

Art. 16 -Tipuri de intervenții sub formă de plăți directe și 30 Sprijinul complementar pentru venit pentru tinerii fermieri (YF)

Aria teritorială de aplicabilitate - □Întreg teritoriul României

Indicator de realizare

- O.6-Numărde hectare care beneficiază de sprijin de baza pentru venit pentru tinerii fermieri

Indicator de rezultat

- R.4-Corelarea sprijinului pentru venit cu standardele și bune practici agricole și de mediu
- R.36-Reînnoirea generațională: Numărul de tineri fermieri care beneficiază de sprijin din partea PAC pentru înființare(necesară și o defalcare pe sexe)

Nevoile la care răspunde intervenția

- Asigurarea menținerii producției agricole concomitent cu îmbunătățirea performanțelor economice și creșterea veniturilor pentru fermele mici/medii/ferme de familie
- Creșterea gradului de reziliență a exploatațiilor agricole la impactul negativ al factorilor climatici și asigurarea securității alimentare

Descrierea cerințelor intervenției

1.Sprijinul complementar pentru venit se va acorda pentru fiecare hectare eligibil declarat de un fermier activ,ca supliment laBISS.

2.Intervenția presupune acordarea unei plăți pe hectarul eligibil declarat de tânărul fermier, decuplată de producție.

3.Sprijinul complementar pentru venit sub forma unei plăți per hectar eligibil se acordă tinerilor fermieri care au dreptul la o plată în temeiul sprijinului de bază pentru venit în scopul sustenabilității (BISS) și se acordă fermierilor care exploatează suprafețe agricole cuprinse între1 -100 ha.

4.Din perioada pentru care se acorda acest sprijin se scade numărul de ani care au trecut dela prima depunere a cererii de plata la APIA.F ermierii care au beneficiat de această plată ntegral în perioada de programare PAC 2014-2020 nu mai pot solicita sprijinul complementar pentru venit pentru tinerii fermieri în perioada 2024-2028.

Domenii de intervenție și beneficiari eligibili -PLATĂ DIRECTĂ –DECUPLATĂ DE PRODUCȚIE

Beneficiari eligibili

☐Tineri fermierii activi (între 1-100 ha)

Condițiile de eligibilitate specifice legate de beneficiari și aria de aplicabilitate

- Fermierul care beneficiază de plata BISS.

- Fermieri care gestionează ferme cuprinse între 1-100ha, acestea fiind limitele de dimensiune impuse.
- Tânărul fermier care îndeplinește condițiile prevăzute în secțiunea specifică din PNS (definiții), respectiv:
 - Limita superioară de vârstă: 40 ani;
 - Este instalat pentru prima dată ca șef al exploatației;
 - Deține formarea sau competențele adecvate necesare.

Se poate acorda pentru maximum 5 ani de la prima solicitare, prin depunerea cererii unice de plată.

Tipul și intensitatea sprijinului - Plată anuală unitară pe suprafață rezultată ca raport între plafonul anual al intervenției YF și numărul de hectare eligibile determinate de APIA în fiecare an de plată după finalizarea controalelor administrative și pe teren.

INFRASTRUCTURA FIZICA DE BAZA

I. CREAREA/MODERNIZAREA INFRASTRUCTURII DE BAZĂ DIN SPAȚIUL RURAL – INFRASTRUCTURA DE APĂ/APĂ UZATĂ

Alocare - 250.000.000 euro / cca 180 proiecte

Arie teritorială de aplicabilitate - Spațiul rural (totalitatea comunelor - UAT);

Indicator de realizare - O.22 – Numărul de operațiuni sau unități care beneficiază de sprijin pentru infrastructuri .

Indicator de rezultat - R.41- Conectarea Europei Rurale

Nevoile la care raspunde interventia: Asigurarea infrastructurii de bază, accesului la TIC și servicii adecvate pentru îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale.

Beneficiari eligibili - Comunele – Unități administrative teritoriale;

Condiții de eligibilitate specifice legate de beneficiari și aria de aplicabilitate

1. Solicitantul trebuie să se angajeze să asigure întreținerea/mentenanța investiției, pe o perioadă de minim 5 ani de la ultima plată ;

2. Solicitantul nu trebuie să fie în insolvență sau incapacitate de plată ;

Investiția trebuie realizată în mediul rural;

3. Solicitantul trebuie să demonstreze necesitatea și oportunitatea investiției ;

4. Investiția în infrastructura de apă / apă uzată trebuie să se realizeze în localitățile rurale care fac parte din aglomerări între 2.000 – 10.000 l.e.
5. Investiția în infrastructura de apă / apă uzată trebuie să fie în conformitate cu Master Planurile aprobate pentru apă / apă uzată ;
6. Proiectul de investiții în infrastructura de apă / apă uzată trebuie să dețină avizul Operatorului Regional ce atestă funcționalitatea sistemului și conformitatea pentru soluția de funcționare
7. Investiția în infrastructura de apă trebuie să se realizeze în mod obligatoriu împreună cu rețeaua de apă uzată , dacă aceasta nu există.
8. Investiția va fi precedată de o evaluare a impactului asupra mediului, dacă aceasta poate avea efecte negative asupra mediului, în conformitate cu legislația în vigoare.

Principii și criterii de selecție

- a) Proiecte care deservește localități cu o populație cât mai mare ;
- b) Proiecte care deservește cât mai mulți locuitori;
- c) Localități care nu au mai primit anterior sprijin comunitar pentru o investiție similară;

Principiul prioritizării investițiilor care vin în completarea celor finanțate prin POS Mediu, POIM, PODD, PNRR și / sau fonduri naționale . Proiecte care vin în completarea unor investiții deja existente finanțate și finalizate prin fonduri europene sau din alte fonduri / surse de finanțare. (Se constituie ca o completare a proiectelor finanțate și finalizate prin POS Mediu, POIM/ PODD, PNRR și/sau fonduri naționale).

Tipul și intensitatea sprijinului - intensitatea sprijinului nerambursabil este de 100 % (art.73 , alin 4, Reg. PNS)

Valoare medie a sprijinului public / proiect : 1.400.000 euro.

II. CREAREA /MODERNIZAREA INFRASTRUCTURII DE BAZĂ DIN SPATIUL RURAL - INFRASTRUCTURA RUTIERĂ

Alocare - 250.000.000 euro / cca 250 proiecte

Arie teritorială de aplicabilitate - Spațiul rural (totalitatea comunelor - UAT);

Indicator de realizare - O.22 – Numărul de operațiuni sau unități care beneficiază de sprijin pentru infrastructuri .

Indicator de rezultat - R.41- Conectarea Europei Rurale

Nevoile la care răspunde intervenția: Asigurarea infrastructurii de bază, accesului la TIC și servicii adecvate pentru îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale.

Beneficiari eligibili - Comunele – Unitati administrativ teritoriale;

Conditii de eligibilitate specifice legate de beneficiari si aria de aplicabilitate

- 1.Solicitantul trebuie sa se angajeze sa asigure intretinerea/mentenanta investitiei, pe o perioada de minim 5 ani de la ultima plata ;
2. Solicitantul nu trebuie sa fie in insolventa sau incapacitate de plata ;
3. Investitia trebuie realizata in mediul rural;
- 3.Solicitantul trebuie sa demonstreze necesitatea si oportunitatea investitiei ;
4. Investitia va fi precedata de o evaluare a impactului asupra mediului, daca aceasta poate avea efecte negative asupra mediului, in conformitate cu legislatia in vigoare.

Principii si criterii de selectie

➤ **Principiul gradului de acoperire a populatiei deservite :**

- a) Proiecte care deservesc localitati cu o populație cat mai mare ;
- b) Localitati care nu au mai primit anterior sprijin comunitar pentru o investitie similara;

➤ **Principiul conectivitatii in vederea asigurarii legaturii cu principalele cai rutiere si alte cai de transport**

- Investitii in infrastructura de drumuri care asigura legatura cu principalele cai rutiere si/sau feroviare si/sau cai navigabile.

➤ **Principiul rolului multiplu in sensul accesibilizarii agentilor economici, a zonelor turistice, a investițiilor sociale, accesibilizarii altor investiții din fonduri europene**

Proiecte care prevad cai de acces cu rol multiplu.

Tipul si intensitatea sprijinului - rambursarea costurilor eligibile (art.73, alin.4 Reg. PNS)

Valoarea medie a sprijinului public /proiect :1.000.000 euro.

VIZIUNE DE DEZVOLTARE LOCALA -PORTOFOLIUL DE PROIECTE PRIORITARE

Viziunea pentru 2028 creionează în perspectivă imaginea COMUNEI IDEALE pentru comunitatea locală ținând cont în același timp de realitatea actuală a comunei , de resursele disponibile, de rezultatele analizei SWOT care a reliefat punctele tari și slabe, oportunitățile și amenințările identificate la nivelul Comunei Crasna .

Viziunea de dezvoltare a Comunei Crasna, proiectată pentru 2020, este fundamentată pe 5 direcții strategice de dezvoltare:

1. COMUNA CRASNA – COMUNA ATRACTIVA , INTERESANTA SI IN CONTINUA SCHIMBARE

Una dintre cele mai importante direcții pe care Comuna Crasna trebuie să o urmeze pentru a menține tinerii și populația activă în comuna , stopând manifestarea fenomenul de îmbătrânire a populației, constă în construirea unei comunități locuibile și atractive cu un mediu local sigur, alături de un sistem educațional eficient, o asistență medicală calitativă și un mediu ambiant plăcut.

Atractivitatea pentru locuit a comunei crește atunci când prin funcțiunile sale publice oferă un mediu prosper din punct de vedere economic ce satisface nevoile materiale și ne-materiale ale locuitorilor săi. Localizarea avantajoasă a Comunei Crasna , între munti prezintă premisele necesare transformării acestei comune într-o localitate atractiva pentru locuit, având în vedere că acesta are de partea sa cadrul natural deosebit, un mediu de afaceri local care prezintă potențial de dezvoltare, importante resurse materiale și umane disponibile. Prin urmare, Comuna Crasna poate deveni o comuna montana model a județului, în care locuitorii săi să beneficieze de un standard de viață ridicat într-un cadru natural frumos, cu o infrastructură modernă, servicii publice calitative și un management local sănătos.

Unul dintre aspectele cheie ce stă la baza dezvoltării locale este cel legat de performanțele și capacitatea administrației publice locale. Este vitală reorientarea atitudinii autorității publice locale de la cea de „administrare” la cea de „management”, integrând în programul de dezvoltare al comunei aspecte cheie ce țin de filozofia sectorului privat. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de bază (infrastructura rutieră, de alimentare cu apă, canalizare, de telecomunicații, de sănătate, educație și servicii sociale) reprezintă prioritatea numărul unu pentru ca Localitatea Crasna să se poată poziționa ca o comuna atractiva pentru locuit, accesul facil la utilități și servicii publice calitative constituind una din necesitățile materiale de bază ale populației.

De asemenea, un alt aspect care contribuie semnificativ la atragerea și menținerea populației active în comuna este reprezentat de starea și diversitatea infrastructurii de petrecere a timpului liber, fiind esențiale investițiile în amenajarea unor zone pentru practicarea sporturilor, piscine închise și în aer liber și centre de agrement.

Mai mult, administrația locală trebuie să încurajeze organizarea periodică de diverse activități și evenimente locale – spectacole de muzică live, expoziții, târguri de produse locale, acțiuni cultural-tradiționale - precum și să sprijine dezvoltarea unei zone de petrecere a timpului liber , care integrate vor oferi locuitorilor alternative diverse de petrecere a timpului liber, contribuind la dezvoltarea spiritului local și la consolidarea identității locale. Pe lângă eforturile întreprinse de managementul local în direcția administrării și modernizării serviciilor publice oferite populației, este vitală susținerea și dezvoltarea mediului de afaceri local în vederea asigurării prosperității economice locuitorilor săi.

Asemănător oamenilor, afacerile se dezvoltă, de regulă, în condițiile existenței unei economii de piață și, sunt atrase de comunități vibrante care oferă standarde ridicate în ceea ce privește calitatea vieții. Crearea unui mediu de viață calitativ și atractiv pentru locuit va avea un impact direct asupra creșterii populației tinere și mature în Comuna Crasna , fenomen ce va angrena sporirea numărului de investitori atrași prin prisma forței de muncă disponibile și mediului ambiant plăcut al comunei.

Astfel, este importantă conturarea unei imagini clare a activelor și a potențialului comunei precum și promovarea adecvată a acestuia.

2. COMUNA CRASNA – UN ADEVĂRAT PARTENER AL MEDIULUI DE AFACERI

Pentru a-și dezvolta o economie sustenabilă, Comuna Crasna trebuie să consolideze baza sa economică existentă dar și să identifice modalități de a valorifica oportunitățile economice locale folosind capacitatea și resursele disponibile, astfel încât să diversifice paleta de activități economice practicate de mediul de afaceri local, reducând dependența economiei comunei de domeniul principal reprezentat de comerț.

Evoluția tehnologiei din ultimii ani a permis ca o gamă variată de locuri de muncă să fie mai mobile și importanța sporită a economiei bazate pe cunoaștere au condus la diminuarea locurilor de muncă „ancorate” într-o anumită locație datorită materiilor prime sau clienților. Analizând tendințele mediului de afaceri din ultimii ani se constată că firmele se pot localiza acolo unde vor avea acces la forță de muncă, medii de afaceri competitive și facilități.

Prin urmare este esențială orientarea administrației publice locale spre crearea unui mediu economico-social atractiv pentru existenții și potențialii investitori, cu scopul de a pune bazele unei economii sustenabile a comunei .

Este necesară conștientizarea importanței planificării orientate către cerințele pieței, în care rolul administrației locale este de a crea un mediu de afaceri prietenos investitorilor, de a iniția acțiuni de promovare a imaginii comunei , de a face cunoscute oportunitățile de investiții și resursele care pot fi valorificate din punct de vedere economic, de a facilita investițiile prin măsuri/politici fiscale atractive și prin informarea populației locale.

Astfel, în următoarea perioadă programatică 2022 – 2028, este important ca administrația locală să asigure capacitatea fizică necesară pentru dezvoltarea suplimentară industrială și comercială în comuna, astfel încât acesta să devină un loc atractiv și competitiv pentru afaceri și dezvoltare locala.

Este esențială corelarea dimensiunii mediului de afaceri cu dimensiunea populației rezidente a comunei, astfel încât dezvoltarea pentru uz rezidențial să nu devină exagerată în raport cu dezvoltarea pentru uz industrial sau comercial.

Un dezechilibru în sensul unui uz rezidențial de mare densitate poate conduce pe termen mediu și lung la sufocarea mediului de afaceri, cauzată de efecte precum creșterea valorii terenurilor și clădirilor sau insuficiența suprafețelor de teren necesare investițiilor. Mai mult, administrația publică locală trebuie să utilizeze puținele instrumente pe care le are la dispoziție pentru a crea un mediu atractiv, comparativ cu comunele din regiune, prin practicarea unei politici de impozitare a terenurilor și activelor prietenoasă investitorilor, precum și prin asigurarea unor condiții flexibile de concesiune a terenurilor/clădirilor pentru realizarea de investiții.

Astfel, pentru a defini un cadru favorabil dezvoltării afacerilor, Comuna Crasna trebuie să acționeze ca un partener al mediului de afaceri și să întreprindă măsuri prin care aceasta va deveni competitivă și atractivă pentru dezvoltatori și investitori, în comparație cu locațiile alternative din zonele învecinate. Asigurarea unor costuri reduse de dezvoltare (impozite scăzute pe proprietate), promovarea resurselor materiale disponibile, reducerea procedurilor birocratice de obținere a aprobărilor necesare realizării de investiții, acțiuni de educare și informare a populației pentru o atitudine pozitivă cu privire la efectele și beneficiile dezvoltării mediului de afaceri local, reprezintă acțiuni ce sunt la îndemâna administrației publice locale pentru a crea un mediu favorabil dezvoltării afacerilor.

3. COMUNA CRASNA – COMUNA DEZVOLTATA SI ATRACTIVA TURISTIC

Având în vedere potențialul turistic propriu de care dispune , reprezentat de obiective naturale și cultural-istorice, și localizarea strategică extrem de favorabilă Comuna Crasna poate

valoriza turistic obiectivele pe care le detine si care pot atrage un număr considerabil de turiști. Astfel, Comuna Crasna are avantajul concurențial de a fi localizat aproape de Orase ca Tirgu Jiu , Novaci si Statiunea Ranca, de obiectivele naturale importante și consacrate, avantaj ce îl poate propulsa ca important centru turistic al Județului Gorj .

Evident, acest avantaj trebuie valorificat prin transformarea Comunei într-o destinație turistică de succes, fiind necesare o serie de eforturi și politici comune ale administrației publice locale și a operatorilor economici locali care activează în turism. Cheia dezvoltării cu succes a comunei din punct de vedere turistic constă în trasarea următoarelor direcții:

- ❖ acces și accesibilitate ridicată
- ❖ infrastructură de turism dezvoltată,
- ❖ atracții și activități de zi diverse,
- ❖ atracții și activități nocturne,
- ❖ dezvoltarea și promovarea bucătăriei locale,
- ❖ servicii de informare turistică, a căror implementare integrată va conduce la conturarea imaginii localitate - destinație turistică, ce poate concura din punct de vedere turistic la nivel național și internațional.

Astfel, provocarea administrației publice locale în materie de turism este de a crea o destinație turistică care sa ofere experiențe de calitate vizitatorilor săi în acord cu necesitățile acestora.

Acces și accesibilitate ridicată - o destinație de turism rural modernă trebuie să dispună de o infrastructură rutieră care sa asigure accesul facil al vizitatorilor către și în interiorul acesteia. Este important ca administrația publică locală să reabiliteze și să modernizeze infrastructura rutieră locala dar și să facă demersurile necesare pentru reabilitarea drumurilor de acces către Comuna Crasna , care nu sunt în administrarea proprie.

De asemenea, extrem de importantă este și orientarea facilă a vizitatorilor din orașe spre obiectivele turistice principale ale regiunii, fiind necesară amplasarea de panouri informative și de direcționare în scop turistic.

Infrastructură de turism dezvoltată - Pe lângă dezvoltarea infrastructurii și crearea unor condiții moderne și atractive de cazare, este necesară dezvoltarea unei infrastructuri turistice care să permită oferirea de servicii de petrecere a timpului liber, sport, turism rural, turism de drumeție, turism de agrement, turism cultural, afaceri și alte activități care contribuie la ocuparea timpului turiștilor pe perioada de sejur.

Pentru a deveni o destinație turistică atractivă și competitivă este necesar ca în comuna Crasna să se dezvolte structuri de primire turistică care să ofere o paletă variată de facilități cu scopul creării unor experiențe deosebite pentru turiști.

Atracții și activități de zi diverse - Dezvoltarea economică din ultimii ani, precum și accesul la informație și servicii turistice din ce în ce mai competitive ca urmare a concurenței din afara României au condus la conturarea unui alt tip de consumator, comparativ cu cel cu care era obișnuit mediul turistic românesc. În prezent, turiștii sunt în căutarea de senzații, emoții, relații inter-umane, experiențe noi, aceste aspecte contând din ce în ce mai mult în decizia pentru o anumită destinație turistică. Astfel, se recomandă ca administrația publică locală să organizeze în parteneriat cu mediul privat din domeniul turistic sesiuni de informare/workshop-uri care vizează importanța organizării unor astfel de activități care determină satisfacția turiștilor într-o măsură mai ridicată decât produsele turistice clasice oferite. Prin urmare, pachetele/produsele turistice ce urmează a fi dezvoltate și oferite turiștilor trebuie să includă și tipuri de activități care conduc la experiențe, senzații și emoții noi, ceea ce va contribui direct la diferențierea comunei Crasna de alte destinații turistice similare și crearea unei identități atractive. Un impact extrem de ridicat asupra deciziei turiștilor de a se întoarce într-o anumită locație îl are și modalitatea prin care cei care lucrează în turism interacționează cu aceștia, fiind necesară dezvoltarea și specializarea capitalului uman implicat în turism.

Atracții și activități nocturne - Localitățile comunei Crasna , ca destinație turistică si agroturistica de succes trebuie să ofere turiștilor facilități pentru petrecerea timpului liber după ora 18.00. Astfel, este necesară dezvoltarea unor zone de servire a mesei , a unor zone de derulare a unor activități si manifestări tradiționale , spatii în care se organizează spectacole cu muzică live, divertisment, activități culturale și de artă, furnizând turiștilor o gamă diversă de posibilități de petrecere a timpului liber pe timpul serii și al nopții.

Dezvoltarea și promovarea bucătăriei locale - O bucătărie cu specific local, cu preparate unice, contribuie în mare măsură la adăugarea de experiențe turiștilor. Este oportun să se identifice preparatele/mâncărurile tradiționale, cu specific local, iar pensiunile agropensiunile, restaurantelor să-și dezvolte/ creeze meniurile în această direcție, utilizând produse locale proaspete și de calitate superioară.

Servicii de informare turistică - Revitalizarea si relansarea turismului rural - Serviciile calitative și integrate de informare a turiștilor sunt esențiale pentru o destinație turistică de succes. Este necesar ca modalitățile de transmitere și punere la dispoziție a informațiilor necesare turiștilor să acopere toate canalele de informare la care aceștia apelează, de la centre de informare turistică până la pagini de prezentare web. În aceeași măsură persoanele care lucrează în domeniul turistic trebuie

încurajate să cunoască foarte bine produsele cu specific local și programul de evenimente/activități organizate în oraș pentru ca la rândul lor să le poată oferi/recomanda potențialilor turiști.

Fundamentală, în atingerea acestei direcții de dezvoltare, este abordarea de tip parteneriat public-privat, singura care poate conduce la maximizarea valorificării superioare a întregului potențial turistic oferit de zonă. Succesul, depinde în mare măsură și de realizarea unei strategii de marketing care să conducă la identificarea și atragerea unui număr cât mai mare de categorii de turiști, prin promovarea intensă a zonei de sub munte din punct de vedere turistic.

4. COMUNA CRASNA – PARTENER AL DEZVOLTĂRII MICRO-REGIONALE

Este necesar și oportun ca, întreaga comunitate din Comuna Crasna să-și dezvolte relațiile și să coopereze cu comunitățile învecinate care pot completa paleta de resurse disponibile la nivelul acesteia, având în vedere ca această strategie va conduce avantaje economice comune.

Comunele învecinate oferă „baza de teren” necesară dezvoltării investițiilor mari, creșterii rezidențiale, comerciale și industriale, precum și obiective turistice importante care atrag un număr considerabil de turiști în regiune.

Astfel, Comuna Crasna și comunele învecinate sunt interdependente iar o cooperare eficientă trebuie să se axeze pe sprijinirea dezvoltării punctelor forte ale fiecărei comunități în parte. Toate comunitățile vor avea de câștigat, de exemplu, când ocuparea forței de muncă crește la nivel regional ca urmare a eforturilor comune de creștere a atractivității zonei pentru investitori.

Această interdependență demonstrează importanța cooperării în scopul dezvoltării economice a zonei. Cooperarea între comunitățile învecinate în beneficiul regional, este productivă și benefică pentru fiecare parte implicată, cu condiția ca fiecare administrație publică locală să-și protejeze în continuare interesele economice proprii.

Este recomandabil Comunei Crasna și comunităților învecinate să coopereze pe probleme economice care să aibă ca rezultat beneficii reciproce, cum ar fi îmbunătățirea la nivel regional a infrastructurii de transport, de marketing, atragerea de investitori, crearea de centre pentru dezvoltarea afacerilor/centre de cercetare și inovare, agrearea unor politici comune de dezvoltare turistică a zonei, etc..

Prin urmare, adoptarea unei atitudini și orientări ale administrației publice locale spre cooperare și înțelegere a contextului regional este esențială pentru dezvoltarea economică a Comunei Crasna. Angajat deja în parteneriate și structuri care vizează dezvoltarea micro-regională, Comuna Crasna a inițiat formarea unui Grup de Acțiune Locală care își propune să dezvolte aceste parteneriate, fiind deschis și către alte parteneriate noi, în vederea valorificării eficiente și durabile a resurselor și oportunităților existente la nivel de microregiune și nu numai.

5. COMUNA CRASNA – COMUNA EFICIENTA ENERGETIC SI IMPLICATA ACTIV IN PASTRAREA CONDITIILOR DE MEDIU .

Aceasta direcție se concentrează pe problematica de mediu si de reducere a emisiilor de CO₂, vizează:

1. modernizarea clădirilor publice – eficientizarea energetica a acestora .
2. obținerea de finanțări pentru de activități/acțiuni specifice realizării de investiții pentru creșterea performanței energetice a clădirilor publice (școli, grădinițe, unități sanitare, cămine culturale, etc) , prin
 - îmbunătățirea izolației termice a anvelopei clădirii (pereți exteriori, ferestre și uși, planșeu peste ultimul nivel, planșeu peste subsol), a șarpantelor și învelitorilor; precum și a altor elemente de anvelopă care închid spațiul climatizat al clădirii;
 - introducerea, reabilitarea și modernizarea, după caz, a instalațiilor pentru prepararea, distribuția și utilizarea agentului termic pentru încălzire și a apei calde de consum, a sistemelor de ventilare și climatizare, a sistemelor de ventilare mecanică cu recuperarea căldurii, inclusiv sisteme de răcire pasivă, precum și achiziționarea și instalarea echipamentelor aferente și racordarea la sistemele de încălzire centralizată, după caz;
 - utilizarea surselor regenerabile de energie; – implementarea sistemelor de management energetic având ca scop îmbunătățirea eficienței energetice și monitorizarea consumurilor de energie (de exemplu, achiziționarea, instalarea, întreținerea și exploatarea sistemelor inteligente pentru gestionarea și monitorizarea oricărui tip de energie pentru asigurarea condițiilor de confort interior);
 - înlocuirea corpurilor de iluminat fluorescent și incandescent cu corpuri de iluminat cu eficiență energetică ridicată și durată mare de viață, tehnologie LED, cu respectarea normelor și reglementărilor tehnice; – optimizarea calității aerului interior prin ventilație mecanică cu unități individuale sau centralizată, după caz, cu recuperare de energie termică pentru asigurarea necesarului de aer proaspăt și a nivelului de umiditate, care să asigure starea de sănătate a utilizatorilor în spațiile în care își desfășoară activitatea;
 - orice alte activități care conduc la îndeplinirea realizării scopului proiectului (înlocuirea circuitelor electrice, lucrări de demontare/montare a instalațiilor și echipamentelor montate consumatoare de energie, lucrări de reparații și etanșări la nivelul îmbinărilor și străpungerilor la fațade etc.)
3. Inovarea sistemului integrat de gestionarea deșeurilor prin colectare selectivă, valorificare, reciclare si refolosire deșeuri.

Proiecte Prioritare : I. Dezvoltarea infrastructurii locale de baza

I.1. Alimentare cu Apa

♦ Asigurarea alimentării continue cu apă a folosințelor și, în special, a populației prin :

1. Finalizarea investițiilor începute și utilizarea de noi surse de apă (izvoarele existente);
2. Extinderea rețelei de alimentare cu apă în așa fel încât să se asigure distribuția apei către toate gospodăriile comunei.
3. Îmbunătățirea capacităților de captare a apei, de tratare și înmagazinare a acesteia;
4. economisirea apei și prevenirea pierderilor din rețeaua de distribuție a apei.
5. Modernizarea și extinderea rețelelor de alimentare cu apă din comuna ;
6. Identificare de soluții pentru recuperare, folosire eficientă a apei și promovarea economiei circulare .
7. Amenajare izvoare apă pe trasee turistice, amenajare fântâni stradale și mobilier adecvat pentru popasuri.

♦ Amenajarea ecologică a râurilor prin :

1. îmbunătățirea și realizarea de habitate corespunzătoare conservării biodiversității;
2. asigurarea de debite corespunzătoare pe cursurile de apă, în scopul protecției ecosistemelor acvatice;
3. asigurarea continuității debitului pe cursurile de apă.
4. Corectare torenți și ziduri de sprijin în zone cu predispoziție naturală către inundații și rupere de maluri.

♦ **Amenajarea ecologică a iazurilor / helesteelor** alimentate din apele locale ; Popularea helesteelor introducerea acestora într-o formă de turism piscicol, cu accesare fonduri rambursabile și nerambursabile.

Susținerea investițiilor care vizează amenajarea bazinelor de creștere și valorificare a păstrăvului de munte.

Ape cât mai curate, fără depozite de deșeuri care să asigure atât un mediu curat cât și un habitat sănătos pentru pești, plante, pasări, oameni.

♦ Reducerea riscului producerii de inundații prin:

1. colaborarea cu Apele Române și instituțiile de la nivel Județean / Regional, în vederea realizării de lucrări de protecție contra inundațiilor ,
2. realizarea de regularizări de albie, ziduri de gabioane , îndiguiri, concomitent cu protejarea zonelor umede;
3. interzicerea amplasării construcțiilor în zonele inundabile.

Resursele financiare necesare pentru prioritate I – buget local, buget de stat, fonduri europene nerambursabile.

I.2. Canalizare menajera , canalizare ape pluviale.

Crearea, extinderea si modernizarea infrastructurii locale , a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare, constituie elemente de bază pentru comunitatea rurală. Acestea sunt necesare pentru a asigura condiții de sănătate, protecția mediului, accesibilitatea și, în general, condiții optime de trai. Infrastructura asigură, de asemenea, premisele pentru dezvoltarea unei economii rurale competitive.

În urma nevoilor identificate, pentru noua perioadă de programare se are în vedere extinderea rețelelor de canalizare/tratare a apei reziduale întrucât acestea, pot contribui la eforturile comune de asigurare a unei dezvoltări durabile în comunitățile rurale.

Rezultatul acestor investiții va fi concretizat într-o infrastructură de apă/apă uzată viabila, functionala, care va contribui la diminuarea tendințelor de declin social și economic și la îmbunătățirea nivelului de trai în zonele rurale.

Soluțiile nu pot fi date decât de studii de specialitate care vor prezenta soluții pentru realizarea unui sistem de canalizare adecvat. În prezent rețeaua de canalizare asigura preluarea apelor menajere doar de la un număr limitat de gospodarii, se va efectua o documentație de avizare lucrări de intervenții care să soluționeze necesitatea de extindere a rețelei existente.

Pentru satele mai îndepărtate se va avea în vedere găsirea unor soluții care să fie eficiente atât din punct de vedere al costurilor cât și din punct de vedere al preluării apelor uzate de la populație și agenții economici din zona. Soluțiile trebuie să fie în conformitate cu Master planul Regional / Județean de alimentare cu apă și canalizare.

Estimarea costurilor se va face numai după realizarea unui studiu de fezabilitate în acest sens, în raport cu lungimea rețelelor de distribuție, tipul de stație de epurare, necesarul de stații de pompare pe rețea. De asemenea este foarte importantă identificarea de terenuri care să fie puse la dispoziție pentru realizarea stației de epurare/ stațiilor de pompare , întrucât investițiile publice trebuie amplasate pe terenuri ce aparțin domeniului public local.

Pentru satele/ catunele izolate se va avea în vedere rețele de canalizare mici, cu stații mici , vidanjabile.

Resursele financiare necesare pentru prioritate I – buget local, buget de stat, fonduri europene nerambursabile.

I.3. Infrastructura rutiera :

- ◆ Modernizarea drumurilor comunale din interiorul comunei
- ◆ Reabilitarea si modernizarea drumurilor satesti ,drumurilor stradale vicinale si de acces la proprietati , inclusiv a podurilor si podetelor .
- ◆ Amenajarea unor parări auto in zonele in care exista institutii publice.
- ◆ Realizarea unor zone pietonale (trotuare).
- ◆ Realizarea de piste de biciclete, pentru promovarea utilizarii acestor mijloace ecologice ;
- ◆ Modernizare drumuri de exploatare agricola care sa asigure preluarea traficului cu utilaje agricole de pe drumul național si județean;
- ◆ Reabilitare si modernizare drumuri forestiere si de acces in zone cu destinatie silvica;
- ◆ Imbunatatire infrastructura de acces la obiectivele turistice , infrastructura aflata in patrimoniul public / privat al comunei sau in patrimoniu persoanelor juridice;
- ◆ Realizarea unui complex auto- moto – sport cu structura rutiera adecvata, respectiv cu piste si amenajari rutiere omologabile la nivel național si la nivel FIA.
- ◆ Realizarea unor amenajari pentru carting , piste pentru biciclete;
- ◆ Amenajarea traseelor turistice pentru acces pietonal, pentru acces cu bicicleta si auto. Infrastructura de acces la obiectivele de interes turistic - trasee turistice , poteci, zone de observare.
- ◆ Asigurarea de statii de incarcare auto pentru masinile electrice, in întreaga comuna.

Resursele financiare necesare pentru prioritate I – buget local, buget de stat, fonduri europene nerambursabile.

I.4. Infrastructura socio - economica si culturala :

- ❖ Reabilitarea/modernizarea si dotarea Caminelor culturale si asezamintelor culturale din Comuna Crasna; Eficientizare energetica, reducere consum de energie si emisii de dioxid de carbon.
- ❖ Reabilitarea /modernizarea si dotarea Cabinetelor medicale din Comuna;
- ❖ Reabilitarea /modernizarea si dotarea unitatilor de invatamant ; Eficientizare energetica, reducere consum de energie si emisii de dioxid de carbon.
- ❖ Reabilitarea /modernizarea si dotarea – unitatilor de cult de pe raza comunei;
- ❖ Reabilitarea /modernizarea si dotarea stanelor si constructiilor speciale pentru crescatorii de animale;
- ❖ Crearea unor spatii adecvate pentru desfasurarea de actiuni cu caracter public- privat – complex multifunctional care sa asigure atât Sali de curs pentru formare profesionala cat si pentru invatare si dezvoltare personala continua. Spatii adecvate pentru activități diverse cu accent pe cultura , turism, ecologie, energie verde.

- ❖ Reabilitarea /modernizarea si dotarea spatiilor destinate activităților sociale; Eficientizare energetica, reducere consum de energie si emisii de dioxid de carbon.
- ❖ Reabilitarea /modernizarea si dotarea unitatilor de agrement, cazare si turism din domeniul public si privat al comunei;
- ❖ Reabilitarea /modernizarea pastrarea clădirilor monument istoric si de patrimoniu;
- ❖ Reabilitarea /modernizarea si dotarea clădirilor cu arhitectura specifica;
- ❖ Crearea unui muzeu al comunei , muzeu care sa includa o zona in care sa regasim istoria zonei, o zona in care mestesugurile si arta asigura activități si produse curente si o zona in care digitalizarea si tehnologia informatica sa armonizeze cele doua zone .
- ❖ Construirea si dotarea unui centru multifunctional pentru sănătate;
- ❖ Construirea si dotarea unui centru multifunctional cultural cu spatii adecvate pentru producție , expunere, promovare si marketing produse mestesugaresti.
- ❖ Construirea unor spatii cu destinatie speciala, pentru persoanele aflate in situatii sociale de risc.
- ❖ Construirea unei cantine sociale, pentru asigurarea unei mese calde persoanelor defavorizate;
- ❖ Construirea si dotarea unor centre inteligente de instruire in diverse domenii, cu conexiune digitala adaptata atât pentru nevoile celor aflati in cautarea unui loc de munca dar si pentru cei care au nevoie de forta de munca.

Resursele financiare necesare pentru prioritate I – buget local, buget de stat, fonduri europene nerambursabile.

Proiecte Prioritatea II. Gestionarea deșeurilor si protectia mediului

II.1. Gestionarea deșeurilor

- ◆ Realizarea unui sistem de colectare selective a deșeurilor si valorificarea acestora;
- ◆ Acțiuni de educație, informare si constientizare privind importanta protejarii mediului inconjurator.
- ◆ Asigurare infrastructura pentru colectare selectiva a deșeurilor, minim 5 tipuri;
- ◆ Acțiuni pentru colectarea si valorificarea biomasei si compostului.
- ◆ Crearea unui sistem inteligent de gestionare a deșeurilor, impreuna cu comunele vecine care sa asigure atât colectarea selectiva cat si depozitarea temporara, selectarea, transformarea, reciclarea, valorificarea.

Reducerea cantitatii de deșeuri menajere (amestec) ce urmeaza a fi transportate la gropile de gunoi si valorificarea unei cantitati cat mai mari din deseurile colectate.

Resursele financiare necesare pentru prioritate II.– buget local, buget de stat, fonduri europene nerambursabile.

II.2.Evaluarea si protejarea Zonelor expuse riscurilor naturale și antropice

- ◆ Prevenirea inundațiilor teritoriului apărat prin îndiguire, corectare torenți și amenajare albiei .
- ◆ Regularizare de cursuri de apă, îndigui și lucrări de prevenire a inundațiilor
- ◆ Lucrări de desecare și eliminare a excesului temporar de apă de pe terenurile agricole.
- ◆ Protejarea și valorificarea zonelor înalte , limitarea construcțiilor în zonele cu faună și floră rară.

Resursele financiare necesare pentru prioritate II.– buget local, buget de stat, fonduri europene nerambursabile.

II.3. Valorificarea potențial forestier

- ◆ Reconstrucția ecologică a pădurilor deteriorate structural de factori naturali și antropici; împădurirea unor suprafețe cât mai întinse .
- ◆ Menținerea volumului recoltelor anuale de lemn la nivelul posibilităților pădurilor;
- ◆ Conservarea biodiversității și asigurarea stabilității, sănătății și polifuncționalității pădurilor;
- ◆ Creșterea suprafețelor împădurite, combaterea eroziunii solului și alunecărilor de teren ;
- ◆ Accesibilizarea zonelor de exploatare forestieră în mod corect, prin crearea de drumuri forestiere amenajate corespunzător, modernizate .

Resursele financiare necesare pentru prioritate II.– buget local, buget de stat, fonduri europene nerambursabile.

Proiecte Prioritatea III – Dezvoltare economică durabilă

III.1. Agricultură

- ◆ Trecerea la o agricultură cu exploatații private, performante și profitabile ;
- ◆ Înființarea de ferme de subsistență formate prin cumpărarea sau arendarea de terenuri agricole ;
- ◆ Folosirea rațională îngrășămintelor chimice și promovarea utilizării îngrășămintelor naturale ;
- ◆ Asigurarea unei baze tehnico-materiale moderne și performante – înnoirea parcului de utilaje .
- ◆ Creșterea gradului de mecanizare a proceselor tehnologice ;
- ◆ Creșterea capacității de depozitare a produselor agricole
- ◆ Ameliorarea efectivelor de animale și îmbunătățirea tehnologiilor de exploatare ;
- ◆ Promovarea produselor agricole naturale.
- ◆ Promovarea asocierii agricultorilor ;
- ◆ Promovarea investițiilor în pomicultură și creșterea animalelor ;
- ◆ Susținerea înființării de microintreprinderi care să asigure preluarea și prelucrarea produselor agricole ;
- ◆ Promovarea pregătirii profesionale și manageriale a fermierilor ;
- ◆ Promovarea investițiilor din sectorul agricol și nonagricol;

- ♦ Susținerea înființării lanțurilor complete pentru produsele din agricultura : producere, depozitare prelucrare, comercializare
 - ♦ Incurajarea și promovarea produselor tradiționale. Interconectarea inteligentă a agricultorilor , a actorilor care asigură formarea profesională și instrumentele de ocupare a forței de muncă .
- Relansarea turismului și agroturismului rural.

Resursele financiare necesare pentru prioritate III– buget local, buget de stat, fonduri europene nerambursabile.

III.2. Industria

- ♦ Atragerea de investiții și investitori care să valorifice potențialul local;
- ♦ Recuperarea tradiției micii industrii – bazată pe lanțuri de preluare, depozitare, producție și distribuție produse ;
- ♦ Dezvoltarea serviciilor financiare și de consultanță care să asigure informare corectă și eficientă, în scopul obținerii de finanțări pentru comunitatea locală ;
- ♦ Creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă , prin stimulare și facilități acordate micilor întreprinzători și marilor investitori.
- ♦ Dezvoltarea sectorului IMM cu activitate în domeniul producției , prelucrării și marketingului.
- ♦ Soluționarea problemei eliminării controlate a deșeurilor toxice și periculoase.

Resursele financiare necesare pentru prioritate III– buget local, buget de stat, fonduri europene nerambursabile.

III.3. Transporturile

- ♦ Reabilitarea și modernizarea infrastructurii și echipamentelor de transport;
- ♦ Asigurarea interconectării și interoperabilității între rețelele și modurile de transport;
- ♦ Utilizarea modurilor de transport ecologice; Adaptare infrastructura de transport, asigurare baze de încărcare pentru mașini electrice, transport electric și hibrid local.
- ♦ Utilizarea de mijloace de transport performante tehnic și operaționale pentru toate tipurile de transport
- ♦ Aplicarea măsurilor preventive pentru limitarea efectelor poluării
- ♦ Extinderea transporturilor combinate și intermodale.

Investiții în relocarea rețelilor de utilități aeriene , în zona subterană, în așa fel încât rețelele care utilizează cabluri aeriene să fie cât mai puțin vizibile și să afecteze cât mai puțin partea vizuală a teritoriului .

Resursele financiare necesare pentru prioritate III– buget local, buget de stat, fonduri europene nerambursabile.

III.4. Comerțul

- ◆ Susținerea dezvoltării rețelei comerciale la standarde ridicate. Crearea de condiții pentru livrare directă, de la producător la consumator.
- ◆ Atragerea marilor comercianți en-gros și en-detail, care să ofere servicii și produse de calitate ridicată și la prețuri accesibile
- ◆ Acordarea atenției cuvenite componentelor de protecție a mediului: depozitarea mărfurilor, generarea de deșeuri și ambalarea acestora. Promovarea unui comerț care să asigure recuperarea și re folosirea ambalajelor.
- ◆ Protejarea aspectului arhitectural-estetic al fațadelor , aspectele de publicitate trebuie adaptate la specificul rural.
- ◆ Ridicarea nivelului general de educație și de calificare profesională în domeniul comerțului și serviciilor, crearea de magazine on-line și livrarea la domiciliu constituie priorități ce necesită valorificare .
- ◆ Extinderea unităților comerciale existente și ridicarea nivelului calitativ al prestației comerciale, odată cu creșterea gradului de ocupare al forței de muncă în această ramură a economiei.

Resursele financiare necesare pentru prioritate III. 4 – buget local, buget de stat, fonduri europene nerambursabile

III.5. Dezvoltarea turismului

- ◆ Susținerea acțiunilor de Creare și diversificare a ofertei și serviciilor turistice / agroturistice; Asigurare de servicii turistice care să mențină turistul o perioadă cât mai mare , respectiv creșterea numărului de innoptări în unitățile de cazare de pe raza comunei Crasna și din zonă .
- ◆ Promovarea asocierii activității turistice cu educația și protecția științifică a mediului ;
- ◆ Integrarea turismului local în circuitul turistic județean și național; crearea unei infrastructuri complexe de Sport – miscare- motorsport – servicii de cazare și alimentație care să asigure pachete pentru turiștii din țară și din afara țării.
- ◆ Creșterea capacității informaționale și de promovare a turismului, crearea unei infrastructuri de tip agenție turism care să asigure servicii tip tur operator. Conectarea tuturor actorilor din cazare-turism- agroturism, în așa fel încât să fie posibile pachete turistice de 3-7 zile.
- ◆ Investiții financiare durabile în turism, care să asigure un venit sigur locuitorilor și să prefigureze o dezvoltare viitoare, Atragerea de granturi care să fie destinate cu prioritate activităților care contribuie la relansarea turismului .
- ◆ Modernizarea capacităților și a dotărilor de turism existente. Granturi pentru modernizare

capacitati existente, pentru refacere fatade si pentru noi afaceri in turism , agroturism . Relansarea si revitalizarea turismului cu valorificarea potențialului natural existent.

Resursele financiare necesare pentru prioritate III– buget local, buget de stat, fonduri europene nerambursabile.

Proiecte Prioritatea IV - Dezvoltarea durabilă a localităților componente ale comunei

- ◆ Revigorarea spațiului rural prin sprijinirea dezvoltării, creării și diversificării activităților economice echilibrate, în toate satele componente ale comunei .
- ◆ Stabilizarea populației din mediul rural prin crearea de condiții socio-economice care sa asigure condiții de viața mai bune decât cele din mediul urban.
- ◆ Crearea de noi locuri de muncă prin creșterea angajării în sectorul agricol si neagricol.
- ◆ Creșterea veniturilor populației din exploatarea rațională a terenurilor agricole si a pădurilor .
- ◆ Eficientizare energetica a clădirilor publice , a clădirilor rezidentiale unifamiliale si multifamiliale.
- ◆ Extinderea zonelor împădurite, în scopul creșterii valorii adăugate a produselor forestiere.
- ◆ Modernizarea și diversificarea proceselor economice de exploatare și prelucrare a lemnului.
- ◆ Susținerea financiară a industriei locale, diversificarea activităților alternative agriculturii ca de exemplu încurajarea meșteșugurilor și a agroturismului sunt măsuri indirecte prin care este stabilizată populația de la sate .
- ◆ Pentru revigorarea activităților economice din mediul rural și diversificarea acestora se impune susținerea activităților agricole prin realizarea de servicii specifice, a activităților de agroturism, a producției de artizanat și a altor activități cu specific agricol (sericicultura, apicultura, cultivarea ciupercilor, plantelor medicinale și a fructelor de pădure), înființării de pensiuni agroturistice, modernizarea celor existente și dezvoltarea serviciilor pentru petrecerea timpului liber (terenuri de sport, echitație, ciclism etc.)
- ◆ Conversia la o agricultură organică, protecția zonelor cu o biodiversitate specială care prezintă o importanță naturală și menținerea sau îmbunătățirea peisajului rural sau a mediului natural
- ◆ Introducerea de facilități pentru fermieri care să ducă la practici agricole prin care să se păstreze bio-diversitatea, să se mențină resursele genetice locale și care să aibă un impact scăzut asupra mediului
- ◆ În ce privește domeniul silvic, este necesara acordarea de sprijin financiar pentru comunitatea locala în ceea ce privește împădurirea terenurilor abandonate precum și pentru deținătorii de păduri și terenuri agricole degradate din sectorul privat
- ◆ Investiții vor trebui efectuate și în crearea de noi pepiniere, modernizarea celor existente și dotarea lor cu echipamente de prelucrarea solului, însămânțări, executarea lucrărilor de menținere etc. Pentru

ușurarea accesului în zona exploatațiilor forestiere, trebuie susținută construcția și modernizarea rețelei de drumuri forestiere;

♦ Valorificarea potențialului turistic al comunei – crearea unui complex integrat care să fie centrul de evenimente al comunității.

♦ Vitalizarea mediului economic local – condiții și facilități pentru antreprenoriat și pentru reconversie profesională.

♦ Atragerea de capital străin prin infrastructura modernă, prin calitatea mediului înconjurător, prin capacitate de adaptare și forța de muncă pregătită corespunzător.

♦ Reconversia și recalificarea profesională – condiții de pregătire profesională, reconversie, corelate cu cerințele mediului de afaceri și cu posibilitățile de dezvoltare antreprenorială.

♦ Crearea unui sistem eficient și inteligent, digitalizat, de comunicare a IMM-urilor cu autoritățile locale, ONG-uri, asociații profesionale, științifice, civice, culturale, instituții de învățământ.

♦ Acordarea de facilități fiscale, inclusiv la nivel local și de granturi pentru înființare de noi afaceri și dezvoltarea celor existente.

♦ Colaborarea cu Agenția de Dezvoltare Regională « Sud Vest - Oltenia », patronate, organizații specializate capabile să sprijine inițiativa locală a IMM-urilor.

♦ Promovarea și mediatizarea potențialului economic și a oportunităților de afaceri locale.

♦ Rețea de drumuri reabilitate și modernizate, zone de picnic, trasee semnalizate și amenajate, infrastructura rutieră pentru turism, motor-sport, ciclism.

♦ Rețea de drumuri comunale asfaltate care asigură legături bune între satele componente.

Infrastructura silvică, forestieră, poteci și trasee marcate și semnalizate corespunzător. Refugii și locuri de observare.

♦ Sistematizarea localității, dezvoltarea rețelei stradale prevăzută cu trotuare și șanturi pentru dirijarea apelor pluviale

♦ Sistematizarea terenurilor agricole, tarlalizare, comasare, rețea de drumuri de exploatare;

♦ Dezvoltarea spațiilor verzi, de agrement și a amenajărilor sportive

♦ Dezvoltarea zonelor de circulație și transport local modern, cu stații de încărcare electrice pe teritoriul comunei.

♦ Completarea și dezvoltarea echipării edilitare, cu relocarea utilitatilor amplasate aerian, în rețele subterane, cu vizibilitate redusă.

♦ Extinderea și modernizarea capacităților de captare, înmagazinare, distribuție, a rețelelor de apă potabilă și canalizare. Iluminat public eficient și inteligent; Capacități de producere energie electrică prin panouri fotovoltaice/ alte surse de energie verde.

♦ Creșterea siguranței în exploatarea rețelei electrice:

1. Stații de alimentare și baterii de stocare electrice pentru stimularea utilizării automobilelor electrice .
2. Eficientizare energetică a clădirilor publice și scăderea emisiilor de dioxid de carbon, păstrarea mediului înconjurător, promovarea economiei circulare .
3. Asigurarea accesului la energie electrică și termică pentru toți consumatorii;
4. Energie curată și eficiență energetică;

Resursele financiare necesare pentru prioritate IV– buget local, buget de stat, fonduri europene nerambursabile.

Proiecte Prioritatea V Sănătatea publică

- ◆ Realizarea de programe comune ale unităților sanitare și organizațiilor neguvernamentale în vederea obținerii de fonduri necesare îmbunătățirii bazei materiale. Promovarea unui proiect pentru realizarea unui dispensar medical comunal care să asigure atât diagnosticarea cât și tratamentul ambulatoriu al persoanelor din comuna, în condiții optime. Un asemenea dispensar ar crea atât locuri de muncă la nivel local și ar contribui la atragerea personalului calificat (cabinete specializate : stomatologie, cardiologie, neurologie, etc).
- ◆ Realizarea de programe de educație pentru sănătate coroborate cu servicii comunitare adecvate.
- ◆ Demersuri pentru creșterea fondurilor alocate sănătății și atragerea implicării comunității în păstrarea, prevenirea și combaterea îmbolnăvirilor.
- ◆ Realizarea unui centru medical la nivelul comunei și a unei „farmacii sociale” pentru persoanele defavorizate
- ◆ Acordarea de facilități cadrelor medicale care doresc să lucreze în mediul rural.

Eficientizare energetică a unităților și cabinetelor sociale, colectare selectivă și diferențiată a deșeurilor din sănătate / medicale, asigurarea unui cadru de prevenție a bolilor, crearea unor spații/ centre de recuperare medicală, la nivelul comunei, în coroborare directă cu amenajările turistice și medicale existente .

Resursele financiare necesare pentru prioritate V – buget local, buget de stat, fonduri europene nerambursabile

Resursele financiare necesare pentru prioritate V– buget local, buget de stat, fonduri europene nerambursabile

Proiecte Prioritatea VI. Educația permanentă și formarea profesională

- ◆ Infrastructura educațională eficientă energetic, cu consum redus de energie și emisii scăzute de dioxid de carbon. Dezvoltarea și îmbunătățirea relațiilor dintre instituțiile de învățământ și administrația locală. Depistarea la nivelul comunității locale necesităților și priorităților de formare

profesionala.

- ◆ Realizarea unui sistem de asistentă și educație, tip centre de zi – after school pentru copii din localitățile componente ale comunei;
- ◆ Utilizarea spațiilor de învățământ dezafectate prin restrângerea activității, pentru activități de formare profesională în domeniul agricol și non agricol, în raport cu cerințele comunității. Creare de condiții pentru învățare continuă, pentru formare profesională, reconversie profesională și învățare pe întreaga durată a vieții.
- ◆ Identificarea unor resurse financiare extrabugetare pentru susținerea acțiunilor de educație și formare profesională continuă, pentru educație non-formală, informală și dezvoltare personală.
- ◆ Derularea de programe de formare continuă a cadrelor didactice, digitalizarea procesului de învățământ și adaptarea acestuia la noile tehnologii și provocări.
- ◆ Modernizarea infrastructurii și dotărilor sistemului de învățământ, atât pentru elevi cât și pentru cadre didactice. Procurare de tablete și instrumente inteligente pentru prescolari, școlari și elevi din toate ciclurile de învățământ.
- ◆ Modernizarea și actualizarea programelor de educație, a bazei materiale și tehnologice, în acord cu cerințele pregătirii pentru societatea informațională;
- ◆ Furnizarea fundamentelor pentru educația ulterioară și pentru atitudinile necesare viitorului loc de muncă, prin consilierea în vederea orientării spre programe de formare profesională adaptate cerințelor socio-economice ale localității.
- ◆ Realizarea unui catalog cu ofertele educaționale alternative- catalog disponibil în format electronic, accesibil și adaptat continuu cerințelor pieței.
- ◆ Crearea unui web-site privind posibilitățile de educație în afara sistemului școlar; aplicații digitale pentru interconectare elevi și realizare de platforme pentru învățare/comunicare on-line.
- ◆ Organizarea de cursuri de recalificare în diverse meserii, pentru care există cerere pe piața muncii – formarea și
- ◆ Asistarea psihologică și socială pentru prevenirea apariției fenomenelor deviante
- ◆ Monitorizare permanentă a pieței locurilor de muncă și o accesibilitate mai mare la aceasta
- ◆ Educarea tinerilor în scopul învățării cât mai multor meserii, având în vedere schimbările permanente care au loc în societate. Promovarea învățării continue și a recalificării, în raport cu cerințele de piață.

Resursele financiare necesare pentru prioritate VI– buget local, buget de stat, fonduri europene nerambursabile

Proiecte Prioritatea VII. Cultură, sport, religie și spiritualitate

- ◆ Identificarea unor soluții alternative pentru finanțarea activității instituțiilor de cultură (cămine

culturale, biblioteca comunală)

- ◆ Organizarea unui forum al instituțiilor și organizațiilor interconectarea acestora și digitalizarea serviciilor.
- ◆ Realizarea de proiecte comune de promovare a obiceiurilor și tradițiilor locale
- ◆ Construirea unui așezământ de cultura – centru multifuncțional care să asigure desfășurarea activităților culturale și care să includă un muzeu local, muzeu în evoluție, cu spații pentru istorie, pentru prezent și viitor. Digitalizarea și realizarea de aplicații care să promoveze valorile istorice, culturale, naturale, arhitecturale din zona.
- ◆ Corelarea activității instituțiilor de cultură și artă cu condițiile socio-economice actuale. Activități culturale integrate: socializare, festivaluri și competiții.
- ◆ Amenajarea și dotarea locurilor de joacă și a terenurilor destinate inițierii sportive în grădinițe și școli. Sali de sport, amenajări adecvate pentru turism, sport, cultura.
- ◆ Amenajarea și dotarea terenurilor și a sălilor de sport în școli. Construirea unei Sali de sport moderne și eficiente.
- ◆ Implicarea bisericii și cultelor în realizarea de programe (separate sau comune) de prevenire a delinvenței juvenile, consiliere familială, reintegrare socială, prevenire a abandonului copiilor
- ◆ Realizarea de programe de creștere a nivelului spiritual, prin implicarea tuturor membrilor comunității în viața spiritual – religioasă ;
- ◆ Scutirea/reducerea taxelor și impozitelor locale pentru imobilele în care se desfășoară activități sociale, educative, de învățământ, de către culte.
- ◆ Crearea unui climat în care fiecare cetățean să se simtă acasă, prin promovarea egalității de șanse .
- ◆ Intensificarea activităților educaționale în familie, școală, biserică și media
- ◆ Sincronizarea mai bună a acțiunilor administrației publice locale și a organelor ordinii publice – infrastructura adecvată pentru sport, turism , miscare, ciclism, carting – complex integrat care să asigure un pachet cât mai variat de servicii.
- ◆ Crearea de locuri de muncă, prin investiții noi și înlesniri acordate investitorilor și granturi destinate antreprenorilor care doresc să dezvolte afaceri în sport, turism , cultura.
- ◆ Îmbunătățirea sistemului de iluminat public în toate zonele, eficiența energetică și consum scăzut de energie pentru clădirile publice implicate în cultura, sănătate, religie, educație, sport, turism.
- ◆ Îmbunătățirea dotării cu mijloace auto, tehnică de comunicare, dotare modernă , digitalizare a tuturor serviciilor care sunt implicate în sport, turism, cultura, religie.

Resursele financiare necesare pentru prioritate VII – buget local, buget de stat, fonduri europene nerambursabile

Proiecte Prioritatea VIII - Sprijinirea afacerilor .

- ◆ Diversificarea metodelor de comunicare și informare a cetățenilor, digitalizarea serviciilor administrative, simplificarea și eliminarea birocratiei excesive .
- ◆ Implicarea cetățenilor în analiza și soluționarea problemelor comunității locale. Granturi și sprijin financiar pentru proiectele inovative.
- ◆ Încorporarea considerentelor de dezvoltare durabilă în educația și instruirea profesională; Incurajarea și susținerea activităților private destinate formării profesionale, învățării informale, neo-formale, reconversiei profesionale și învățării pe întreaga durată a vieții.
- ◆ Crearea unui sentiment de responsabilitate personală și colectivă asupra mediului prin colectare selectivă, reciclare deșuri și sprijin pentru afacerile care vor fi implicate în reciclare, valorificare deșuri.
- ◆ Îmbunătățirea calității și diversificarea serviciilor de telefonie fixă, și mobilă, asigurare acces la internet pe raza întregii comuna.
- ◆ Ridicarea nivelului de cultură și educație prin utilizarea IT, prin digitalizare și învățare folosire tehnologie /internet.
- ◆ Realizarea unei infrastructurii de comunicații performante, interconectarea mediului de afaceri cu administrația publică
- ◆ Dezvoltarea de produse și servicii IT – prioritizarea și sprijinirea mediului de afaceri ce activează în acest domeniu. Identificare și sprijinirea afaceri inovative, proiecte pilot, cercetare- dezvoltare – inovare.
- ◆ Ușurarea accesului la credite, granturi și linii de finanțare accesate cu sprijinul administrației publice locale, a structurilor de afaceri și a serviciilor de consultanță.
- ◆ Diversificarea ofertei de credite pentru IMM-uri – promovarea tuturor tipurilor de finanțări, sprijin și informare privind facilitățile financiare existente pe piață.
- ◆ Sprijin pentru diversificarea către activități non-agricole, crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi.

Resursele financiare necesare pentru prioritate VIII– buget local, buget de stat, fonduri europene nerambursabile

Proiecte - Prioritatea IX - Creșterea ocupării forței de muncă, dezvoltarea resurselor umane și a serviciilor sociale

- ◆ Crearea unei platforme digitale / legături între comunitatea locală și AJOFM, Primărie și Inspectorate școlare Județean în vederea analizării situației și elaborării unor strategii comune și eficiente. Reconversie profesională și adaptare la cerințele angajatorilor. Atentie și sprijin formării și reconversiei în domenii cerute de turism și agro-turism;
- ◆ Crearea de unități formatoare la locul de muncă pentru domeniile noi solicitate pe piața muncii

- ◆ Realizarea de studii și sondaje care să evidențieze necesitățile, cerințele și exigentele pieței muncii atât în prezent cât și pentru următorii 5 ani, dat fiind faptul că un ciclu educațional durează între 3 și 4 ani de studiu.
- ◆ Includerea unor materii, în curriculum-ul educațional (opțional) a unităților de învățământ, care să asigure pregătirea de bază în domeniile căutate pe piața muncii.
- ◆ Extinderea funcției educative a societății la un ansamblu de instituții formative (școala și universitatea, dar și mass-media, familia, comunitățile, instituțiile, societățile comerciale, ONG-urile).
- ◆ Diversificarea și extinderea ofertei de educație permanentă
- ◆ Coordonarea instituțională a principalilor „actori” ai proceselor educaționale (instituțiile publice și societatea civilă, instituțiile politice, partenerii sociali, centrele de inovare și dezvoltare)
- ◆ Sporirea participării tinerilor la viață economică, prin proiecte pilot în afaceri și experimentarea unor centre pentru dezvoltarea și folosirea eficientă a resurselor umane. Proiecte de educație non formală cooperare și colaborare între generații și educație pe tot parcursul vieții.
- ◆ Valorificarea potențialului creativ al tineretului, prin stimularea activităților tehnico-aplicative în domeniul informatic, prin cultivarea grijii publice a statului față de tinerii talentați.
- ◆ Acordarea de șanse egale tuturor tinerilor, pe parcursul întregului proces educațional. Tinerii sunt și trebuie să fie egali în cadrul procesului de învățământ. Tocmai de aceea vor fi eliminate practicile care favorizează orice fel de discriminări.
- ◆ Sprijinirea structurării sistemelor de educație și instruire pentru tineret, în sensul promovării cunoașterii limbii, culturii și tradițiilor naționale.
- ◆ Crearea condițiilor care să asigure sporirea participării tinerilor la viață economică prin promovarea unui sistem formativ pentru a facilita mobilitatea tinerilor între sistemul de învățământ și piața muncii.
- ◆ Stimularea aptitudinilor antreprenoriale ale tinerilor prin învățare și prin implicarea acestora în structurile economice private, inclusiv prin acordarea de credite și facilități fiscale.
- ◆ Facilitarea accesului tinerilor pe piața muncii, a adaptării și readaptării acestora la rigorile economiei de piață.
- ◆ Inițierea și susținerea de programe de informare, consiliere și orientare profesională a tinerilor, precum și susținerea de inițiative în domeniul consilierii de carieră, reconversiei profesionale și medierii muncii.
- ◆ Valorificarea potențialului creativ al tinerilor prin alfabetizarea și specializarea în domeniul tehnicii de calcul și utilizării tehnologiei moderne, construirea unui sistem formativ adaptat evoluției școlare a tinerilor supradotați și înființarea unor centre de valorificare a creativității tehnico-științifice.

- ◆ Dezvoltarea unui sistem de îngrijire medico-socială la domiciliu, de tip «home-care», pentru persoanele vârstnice dependente, cu venituri modeste, lipsite de suport informal real (vecini, rude, prieteni) sau sunt bolnavi care necesită îngrijire de durată, fiind imobilizați la pat. Crearea unor sisteme deschise, de tip sat de vacanță pentru vârstnici, în care, persoanele vârstnice să poată avea acces, gazduire și îngrijire / suport din partea unor servicii sociale adecvate.
- ◆ Acordarea de facilități privind protecția socială a pensionarilor, privind reducerea cu un anumit procent a impozitelor pe locuințe, pentru pensionarii cu venituri modeste.
- ◆ Creșterea și diversificarea serviciilor medico-sociale pentru vârstnici, economisirea resurselor.
- ◆ Implicarea autorităților, cu atribuții în domeniul protecției persoanelor vârstnice, în stoparea degradării condițiilor de viață.
- ◆ Asigurarea unei asistente medicale permanente pentru copii și persoane defavorizate;
- ◆ Recrutarea copiilor pentru a merge la școală, reducerea abandonului școlar.
- ◆ Reintegrarea copiilor cu probleme sociale în societate, prin participarea la activități sociale și culturale ale comunității
- ◆ Organizarea de cursuri de calificare în diverse meserii cerute pe piața muncii
- ◆ Asistarea și protecția socială a copiilor cu probleme în familie, aflați în situație de risc;
- ◆ Inițierea și sprijinirea voluntariatului și a soluțiilor ce întăresc și dezvoltă comunitatea.
- ◆ Programe de consiliere a părinților în vederea păstrării copiilor cu handicap sever în familie
- ◆ Formarea unor deprinderi de muncă (după capacitate), în vederea ocupării timpului persoanei cu handicap în mod plăcut și util
- ◆ Schimbarea mentalității societății față de persoana cu handicap
- ◆ Încurajarea înființării unor cluburi sau centre de zi, pentru copii, pentru adulți, pentru vârstnici.
- ◆ Consiliere legislativă în domeniul protecției sociale, în vederea dobândirii unor drepturi
- ◆ Punerea în relație a familiei, copilului și adolescentului cu resursele din mediul social
- ◆ Sprijinirea familiilor și copiilor în găsirea unor soluții de rezolvare a problemelor depistate împreună
- ◆ Distribuirea de broșuri informative referitoare la nevoile copilului, adolescentului și la comportamentele adecvate pentru părinți și celelalte persoane implicate în procesul de asistare și educare a copilului
- ◆ Sprijinirea copilului, adolescentului în efortul său educativ, prin organizarea de grupe de "meditații" pentru copiii cu dificultăți de învățare
- ◆ Crearea, de către asistentul social, a unei rețele de suport social pentru copil, prin implicarea familiei, a colegilor de clasă și a personalului didactic
- ◆ Acordarea mai multor ajutoare materiale copiilor defavorizați atât la nivel local cât și național

◆ Implicare mai pregnantă a comunității școlare în rezolvarea unor probleme cu care se confruntă membrii săi.

Prevenire si combatere **delicvență juvenilă**:

◆ O mai bună colaborare între instituțiile responsabile în prevenirea și diminuarea delicvenței juvenile

◆ Reintegrarea delicvenților în comunitate

◆ Măsuri legislative, care să încurajeze agenții economici să angajeze persoane care provin din case de copii, penitenciare și sunt calificați într-o meserie

◆ Implicarea mai concretă a organizațiilor neguvernamentale în munca de prevenție

◆ Prezența mai susținută a autorităților în școli.

◆ Colaborarea între autorități locale și organizațiile neguvernamentale în prevenirea consumului de droguri.

Resursele financiare necesare pentru prioritate IX– buget local, buget de stat, fonduri europene nerambursabile

Proiecte -Prioritatea X – CREAREA UNEI ADMINISTRATII PUBLICE LOCALE MODERNE CARE SA FIE ATAT UN PARTENER EFICIENT CAT SI UN REPREZENTANT AL INTERESELOR COMUNITATII LOCALE

- ❖ instruirea si pregătirea continua a functionarilor publici din aparatul propriu si a personalului contractual;
- ❖ dotarea cu aparatura si tehnica informatica , digitalizarea si reformarea sistemului administrativ.
- ❖ asigurarea accesului la mijloace moderne de informare si comunicare , in așa fel încât legatura cu cetățenii sa fie continua si usoare;
- ❖ crearea unui cadru de colaborare interinstitutionala cu toți factorii decizionali de pe raza comunei si la nivel județean
- ❖ participarea la schimburi de experienta ca sa asigure preluarea bunelor practici din alte instituții
- ❖ implicarea administratiei publice in toate domeniile care pot asigura indeplinirea obiectivelor propuse;
- ❖ implicarea in parteneriate care sa contribuie la dezvoltarea locala;
- ❖ atragerea persoanelor foarte bine pregatite in activitatea de administratie publica;
- ❖ alte activități destinate reformarii administratiei publice locale si orientarii acesteia către cetatean si către nevoile de dezvoltare ale comunității locale.

Resursele financiare necesare pentru prioritate X– buget local, buget de stat, fonduri europene nerambursabile

Proiecte ce vor fi propuse pentru viitoarea Strategie de Dezvoltare a zonei , in contextul PNS .

AXA LEADER:

- Exploatarea inovativă a potențialului local și crearea de concepte integrate pentru punerea în valoare a punctelor forte intrinseci;
- Conștientizarea locuitorilor și a vizitatorilor privind bogăția biodiversității și unicitatea peisajului tradițional;
- Transmiterea conceptului de "protecție prin utilizare" și implementarea măsurilor identificate în acest sens în rândul producătorilor și a consumatorilor;
- Întărirea identității locale prin măsuri active de promovare ;
- Medierea intereselor legate de teritoriu privind proiectele majore de infrastructură ;
- Proiecte inovatoare care includ utilizarea TIC
- Cabinet medical specializate : stomatologie / punct farmacie mobil pentru comunitățile izolate - parteneriat public privat
- Dezvoltarea de activități de tip junior - ranger pentru protejarea biodiversității;
- Sisteme de indicatoare cu denumirile străzilor, de intrare / ieșire din localități, obiective turistice, instituții, s.a.m.d.
- Dezvoltarea de concepte noi privind serviciile pentru populație, spre exemplu: utilizarea TIC de către vârstnici ;
- Sprijinirea tinerilor întreprinzători în procesul de calificare profesională și pornirea inițiativelor de afaceri ;
- Programe inovative privind activități educative și sociale, multiculturale câștigarea interesului grupului ținta format din tineri;
- Implicarea tinerilor în procesul decizional, câștigarea interesului tinerilor și copiilor. Exemplu: sume acordate special pentru tineri (13-25ani) pentru inițierea de afaceri; cooperare cu adulții; „Consiliu al tinerilor" care se ocupă de gestionarea unui astfel de program ;
- Cooperare cu inițiative similare din țară și străinătate; exemplu: tabere de inovare (proiect de cooperare transnațional) - grupuri de tineri din mai multe țări pentru training + întâlniri cu oameni de afaceri ;
- Programe de formare profesională pentru tinerii care părăsesc școala timpuriu (în parteneriat cu școlile din teritoriu);
- Activități „itinerante" pentru tineri; exemplu: incurajarea înființării de trupe muzicale și/sau teatru sa călătoreasca în teritoriu și sa cunoasca alți tineri;
- Programe de formare profesională pentru tinerii care părăsesc școala timpuriu (în parteneriat cu unitățile de învățământ din teritoriu) ;

- Training pentru ferme și fermieri inovativi, în colaborare și parteneriat cu universități din țară și din străinătate ;
- Accesarea de Finanțări pentru proiecte care propun utilizarea energiei regenerabile ;
- Intensificarea procesării lemnului și a produselor agricole autohtone ;
 - Activități derulate pentru conștientizarea locuitorilor cu privire la suplimentarea veniturilor prin diversificarea producției și adăugarea de valoare la nivel local prin standarde de calitate și diverse sisteme de certificare
 - Crearea de posibilități de participare la schimburi de experiență ;
 - Adăugarea de valoare produselor tradiționale prin accesarea măsurilor de finanțare pentru linii tehnologice de procesare legume și fructe (achiziționarea de aparatură de sterilizat, cupte, fabricarea iaurt, etc.)
 - Înființarea și amenajarea/dotarea de piețe de desfacere precum și depozite pentru producătorii din zonă ;
 - Accesarea fondurilor disponibile pentru sprijinirea agriculturii de semi-subzistență, procesare produse agricole ;
 - Înființarea unui Birou mobil de consultanță pentru fermieri ;
 - Organizarea de sesiuni de comunicare și instruire pentru producătorii agricoli din teritoriu, iar pe termen mediu și lung instituționalizarea unor întâlniri anuale sau bi-anuale între Direcțiile Agricole, autorități publice, agenți economici, institute de cercetare și educație în domeniul agricol și fermieri locali.
 - Sprijinirea inițiativelor inovatoare de adăugare de valoare și mediatizarea bunelor practici;
 - Informare și calificare privind concepte integrate de certificare ecologică;
 - Sprijinirea menținerii activităților tradiționale, meșteșugărești ;
 - Creșterea atractivității sectorului secundar pentru forța de muncă din teritoriu ;
 - Susținerea populației pentru a utiliza surse alternative pentru încălzire a locuințelor (energie verde) ;
 - Elaborarea și pilotarea unei Strategii de marketing local, pentru creșterea vizibilității produselor și serviciilor locale, precum și a oportunităților pentru dezvoltarea de afaceri ;
 - Dezvoltarea de activități specifice pentru promovarea în zonă a agroturismului , turismului cultural și didactic;
 - Crearea de oferte turistice și orientarea spre turismul activ , pentru întreținerea sănătății ;
 - Sprijinirea inițiativelor de turism rural și dezvoltarea/mediatizarea/conștientizarea conceptelor de turism sustenabil ;
 - Înființarea unui muzeu satesc în aer liber ;

- Realizarea unui catalog de prezentare a ofertei turistice a zonei ;
- Amenajarea de poteci tematice, piste de biciclete, marcaje turistice cu respect pentru mediul înconjurător ;
- Reabilitare, modernizare și dotare clădiri istorice de categoria B;
- Construire și/sau reabilitare/modernizare și dotare așezăminte culturale;
- Înființare cluburi tematice pentru realizare produse în vederea valorificării lor în scop turistic ;
- Înființarea de Centre de agrement ;
- Menținerea și integrarea tinerilor în viața economică și socială a comunei ;
- Implementarea de programe de formare continuă, implicit creșterea accesului și participării populației la aceste programe
- Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii educaționale: școli, biblioteci publice, s.a.
- Sprijinirea inițiativelor de implicare civică și conștientizarea populației privind importanța acestor acțiuni (ex. Promovarea activităților de voluntariat în folosul comunității)
- Sprijinirea cooperării între comunele (membre GAL) , pentru crearea/menținerea infrastructurii sociale precum și crearea de noi servicii, precum : înființarea unui Centru de terapie cu ape termale / recuperare/fizioterapie care să deservească întreaga zonă .
- Asigurarea mobilității populației în teritoriu prin oferte inovative.
- Dezvoltarea infrastructurii pentru practicarea sportului și a infrastructurii de agrement, precum și organizarea de competiții sportive între locuitorii comunelor membre GAL.
- Adaptarea infrastructurii la nevoile persoanelor vârstnice și a persoanelor cu dizabilități
- Întărirea identității culturale, ca bază a atractivității regionale și a stimei de sine; punerea în valoare, dezvoltarea patrimoniului cultural local și organizarea de evenimente culturale
- Organizarea de "tabere de vară" (instruiri) pentru tinerii din zonă (Proiecte de turism rural prin dezvoltarea de activități specifice și speciale pentru persoane cu dizabilități), "îngrijire verde" - proiecte pentru creșterea și diversificarea de produse și servicii sociale (ex. "terapia cu cai")
- Înființarea unor centre de asistență socio-medicală de tip « Cămine pentru vârstnici » cu capacitate redusă, în comună
- Achiziția de dotări și echipamente pentru diverse servicii publice locale
- Programe de consiliere și orientare școlară pentru combaterea și prevenirea abandonului școlar, programe de asistență și educație după școală « after - school »
- Programe tip "a doua șansă" pentru tinerii care au părăsit timpuriu școala
- Înființarea de cabinete medicale în unități de învățământ
- Participarea la parteneriate pentru activitatea practică a unor licee / școli de meserii în domenii ce țin de specificul local ;

- Diversificarea și modernizarea serviciilor oferite de bibliotecile comunale (ex. arhive digitale, biblionet ,etc.)
- Realizarea de studii etnografice ale zonei

In perioada 2022 – 2028 proiectele si investitiile ce vor fi realizate in comuna vor fi corelate cu Prioritățile de dezvoltare propuse in aceasta strategie de dezvoltare .

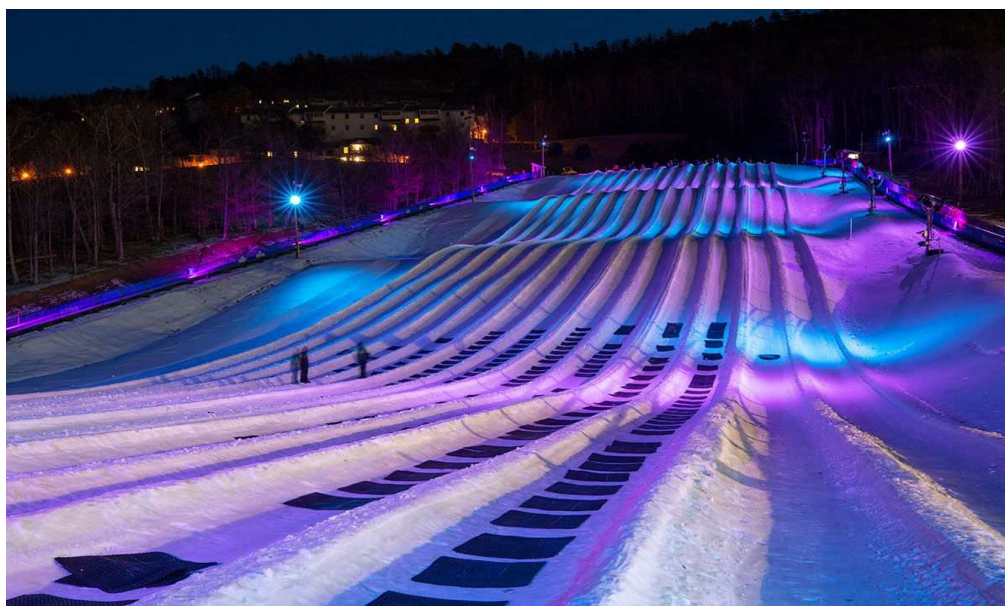
**Fișa de proiect – SIDL a comunei Crasna
pentru perioada programatică 2024-2030**

1.	Titlul proiectului	Crearea infrastructurii publice de agrement în zona turistica Crasna, județul Gorj, prin amenajarea unei partii pentru sanius, precum si pentru alte sporturi de iarna .
2.	Beneficiar direct/ Beneficiar indirect/ Parteneri	• UAT Comuna Crasna, județul Gorj; • Obstea Muntele Crasna; • Turistii care viziteaza zona; • Cetatenii comunei Crasna; • Agentii economici din domeniul turismului; • Persoane fizice
3.	Dreptul de proprietate asupra terenurilor sau clădirilor (dacă este cazul)	• UAT Comuna Crasna, județul Gorj;
4.	Descriere proiect (Principalele lucrări și activități, in câteva fraze)	Creșterea atractivității turistice din comuna Crasna prin amenajarea unei partii pentru sanius, precum si pentru alte sporturi de iarna care are ca scop principal diversificarea timpului alocat recreere. Zona turistica Crasna are potentialul să-și creeze o identitate turistică unitară ce utilizează imaginea naturii și a comunităților locale. În acest mod, respectul pentru natură și oamenii locului devine valoarea esențială a acestui tip de dezvoltare și devine parte din mediul local de afaceri cât și din activitățile administrației publice. Obiectivul general este reprezentat de cresterea numarului de turisti care frecventeaza zona prin asigurarea unor zone de

		agrement in scopul crearii unui climat favorabil dezvoltarii comunei Crasna. Obiectivul general este realizat prin obiective specifice: 1. Crearea unei facilitati moderne de recreere si petrecere a timpului liber prin amenajarea unei partii pentru sanius, precum si pentru alte sporturi de iarna; 2. Cresterea numarului de turisti care frecventeaza zona Principalele lucrari si activitati: • Proiectare spatiu si amenajari conexe (studiu de fezabilitate, documentatie, avize si acorduri, proiect tehnic) • Lucrari de constructii si echipamente: - Amenajare partie de sanius; - Amenajare piste pentru snow tubing și zorbing; - Achizitionarea de echipamente necesare pentru snow tubing si zorbing; - Achizitionarea altor echipamente necesare (nocturna) • Bransamente la utilitati; • Montare placute informative cu privire la urmatoarele: regulile in timpul activitatii recreative, obiectivele turistice care se pot vizita pe raza comunei, protejarea mediului inconjurator, colectarea desurilor.
5.	Rezultate estimate (Se vor corela cu activitățile și cu indicatorii priorității la care se aplică)	Acest obiectiv va contribui la cresterea interesului din punct de vedere turistic si implicit a numarului de turisti care vor vizita zona. Activitatile vizate se vor corela cu indicatorii: • Amenajarea partie pentru sanius • Amenajarea partie pentru snow tubing • Amenajarea partie pentru zorbing • Nocturna • Placute informative
6.	Sursele de finanțare identificate	Programe nationale si europene
7.	Gradul de maturitate al proiectului (Studiu de fezabilitate/ Studiu de prefzabilitate/ Proiect tehnic și detalii de execuție/ Studii de trafic/ Studii de marketing/ Sondaje/ Alte studii)	Idee de proiect – in curs de documentatie pentru pregatire nota conceptuala si tema de proiectare
8.	Calendar orientativ (durata proiectului și perioada estimată de punere în aplicare)	Data de inceput estimata – decembrie 2024 Data de finalizare – decembrie 2027 Durata de implementare - 36 de luni de la semnarea contractului de finanțare.

9.	Bugetul estimat al investiției si sustenabilitatea financiară a proiectului	5.000.000 Euro
10.	Contribuția proiectului la dezvoltarea durabilă	Dezvoltarea durabilă implică integrarea unor principii și practici care asigură conservarea resurselor naturale, protejarea mediului, promovarea justiției sociale și a bunăstării economice. Aceasta se bazează pe ideea că dezvoltarea economică și progresul social trebuie să se desfășoare în armonie cu mediul înconjurător, asigurând că resursele naturale sunt utilizate în mod responsabil și că impactul asupra ecosistemelor este minim. În urma implementării acestui proiect se va sprijini dezvoltare durabilă prin creșterea volumului de servicii cerute de turiști, implicit de noi locuri de muncă și venituri crescute la bugetul local.
11.	Ideea de proiect permite aspecte legate de principiile privind dezvoltarea durabilă, accesibilitatea, egalitatea de șanse, gen și nediscriminarea	Proiectul are un impact social pozitiv prin diversificarea și creșterea calitatii serviciilor oferite turiștilor ca urmare a accesului la servicii de agrement într-un cadru special amenajat care va deveni mult mai atractiv prin facilitățile pe care le va pune la dispoziție.
12.	Ideea de proiect are caracter integrat ?	Ideea de proiect are caracter integrat. Proiectul implica mai multe tipuri de partii interesate: Autorități publice, Parteneri privați - Agenți economici din domeniul turismului.
13.	Modul de îndeplinire al condiționalităților specifice fiecărei priorități, după caz (Plan de mobilitate urbană durabilă, Registrul spațiilor verzi, Plan de marketing, etc)	Plan de marketing Planul de marketing vizează beneficiarii finali. Planul creează și menține un mix de marketing (servicii, tarife, imagine, distribuție, promovare, comunicare, impresii etc.) este esențială pentru dezvoltarea semnificativă a destinației turistice. Activități de marketing și promovare turistică a proiectului
14.	Alte informații relevante	

Imagine cu caracter informativ

5.2.Mecanismul de prioritizare – conform procedura de selectie si prioritizare a proiectelor.

Selectia se realizeaza de catre o comisie de verificare numita de UAT Comuna Crasna. Principiile si criteriile de selectie si prioritizare vor fi aprobate prin Hotararile Consiliului Local Crasna.

5.3.Lista de proiecte si sursele de finantare - va fi finalizata si supusa aprobarii Consiliului Local Crasna.

SECȚIUNEA 6: IMPLEMENTAREA, MONITORIZAREA SI EVALUAREA STRATEGIEI

6.1 Responsabilitatile si planul de actiune pentru implementarea strategiei.

Responsabilitatea implementarii strategiei integrate de dezvoltare revine UAT Comuna Crasna si actorilor implicati in dezvoltarea comunitatii : aparatul propriu al primarului comunei Crasna, agenti economici, unitati de cult, servicii descentralizate , cetateni din comuna Crasna. Doar implicarea intregii comunitati poate duce la identificarea solutiilor la problemele de dezvoltare locala.

Conditii de trai mai bune si o viata cu o calitate ridicata presupun implicarea intregii comunitati locale.

Pentru fiecare proiect vor fi cautate surse de finantare, vor fi identificati experti si specialist care vor fi contractati pentru a realiza documentatii de calitate.

Implementarea Strategiei de Dezvoltare implica identificarea surselor de finantare, scrierea de Cereri de Finantare, Implementarea proiectelor , sustenabilitatea si continuitatea acestora in așa fel încât rezultatele sa se materializeze in condiții imbunatatite de trai pentru întreaga comunitate .

Sursele de finantare pentru implementarea strategiei pot fi :

- Surse locale - buget local, donatii, sponsorizari, contributii de la parteneri locali, imprumuturi etc;
- Surse guvernamentale - prin proiecte, programe lansate si sustinute financiar de la bugetul de stat ;
- Surse externe - accesare de finantari nerambursabile, din fonduri europene, puse la dispozitia tarii noastre pentru perioada 2021- 2028.

A. Fonduri din bugetul local - aceste sume provin din veniturile UAT Crasna, au caracter limitat si sant in general insuficiente pentru a asigura sustinerea activitatii administrative si a serviciilor publice locale. **Resursele financiare ale bugetelor locale** se formează din sume și cote defalcate din impozitul pe venit și T.V.A., impozite locale (impozit pe clădiri, terenuri, mijloace de transport), taxe (în special pentru autorizații) și alte vărsăminte. Utilizarea fondurilor publice locale se face de către singurul ordonator principal al fiecărui buget local și de către ordonatorii de credite de subordine.

Creditele, deși sunt ușor de obținut pentru a finanța anumite proiecte de investiții, prezintă un mare dezavantaj, și anume plata dobânzilor. Rambursarea acestora se asigură de la bugetul local sau bugetul de stat, după caz, incluzând și costurile acestor sume, acestea fiind și motivele pentru care nu se recomandă contractarea creditelor pentru dezvoltarea locală.

B.Fondurile guvernamentale sunt fie fonduri pentru susținerea activității administrative a cofinanțării pe proiecte și a investițiilor locale, fie ajutoare alocate de la Guvern prin intermediul Ministerelor Finanțelor Publice, pentru stimularea unor anumite categorii de întreprinderi. Accesarea acestora se realizează direct, prin rectificări bugetare sau prin intermediul programelor destinate mediului public sau mediului privat (în special stimulării întreprinzătorilor tineri și susținerii meșteșugarilor)

C.Programe Naționale de Investiții cu destinația Dezvoltare Locală / Programe Naționale de Investiții / Interventii in situatii de urgenta - reprezintă sursa principală de finanțare pentru infrastructura locală pe baza principiul conform căruia în fiecare localitate din țară trebuie să fie asigurată o infrastructură adecvată, un set minim de servicii publice, în următoarele domenii: sănătate, educație, apă, canalizare, gaz, energie termică și electrică, inclusiv iluminat public, transport/drumuri, salubritate, cultură, culte, locuire și sport.

Parteneriatele public-private reprezintă o modalitate de introducere a managementului privat în serviciile publice pe calea unei legături contractuale pe termen lung între un operator și o autoritate publică. Parteneriatul public-privat asigură serviciul public în mod parțial sau în totalitate, pe baza fondurilor private atrase și făcând apel la know-how-ul sectorului privat.

Politica de coeziune - fonduri de coeziune - acest instrument a fost conceput pentru sprijinirea regiunilor rămase în urmă să recupereze decalajul economic și social față de cele mai dezvoltate regiuni ale Uniunii Europene, respective diversificarea economică a regiunilor confruntate cu probleme de restructurare economică și crearea de noi locuri de muncă. Politica de coeziune acționează prin intermediul Fondurilor Structurale:

D. Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) urmărește consolidarea coeziunii economice și sociale în cadrul Uniunii Europene prin corectarea dezechilibrelor existente între regiunile acesteia. Fondul European de Dezvoltare Regională își concentrează investițiile asupra mai multor domenii prioritare cheie. Acest tip de intervenții se regăsește în Programe Operaționale .

E. PROGRAME OPERAȚIONALE:

- **Programul Operațional Tranzitie Justă (POTJ)** vizează priorități precum creșterea gradului de digitalizare a serviciilor publice pentru a reduce sarcina administrativă pentru mediul de afaceri, respectiv investiții în înființarea, dezvoltarea și operaționalizarea incubatoarelor de

afaceri. O altă prioritate privește acțiunile de prevenire a generării de deșeuri și reducerea cantității acestora, precum și acțiuni de creștere a reutilizării eficiente și reciclării acestora.

- **Programe Operaționale Regionale** - Unul dintre obiectivele Programelor Operaționale Regionale este fructificarea avantajelor digitalizării în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor. De asemenea, urmărește favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității. Totodată Programele Operaționale Regionale sprijină construcția, reabilitarea, modernizarea, extinderea și echiparea (inclusiv accesibilizarea pentru persoane cu dizabilități) infrastructurii educaționale pe toate nivelurile.
- Program de Incluziune și Demnitate Socială cu obiectiv protejarea persoanelor vârstnice aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială, oferirea sprijinului financiar adecvat pentru persoanele cu dizabilități cu risc de sărăcie sau excluziune socială, precum și creșterea accesibilității și îmbunătățirea calității locuințelor, în special pentru populația vulnerabilă.

Fondul Social European (FSE)- este principalul instrument financiar al investițiilor în capitalul uman și un factor esențial pentru consolidarea coeziunii sociale, îmbunătățirea echității sociale și pentru creșterea competitivității în Europa. Aceste investiții sunt importante:

- ✓ **pe termen scurt**, pentru a atenua consecințele crizei economice actuale, în special creșterea șomajului și a nivelului de sărăcie;
- ✓ **pe termen mai lung**, ca parte a strategiei Europei de a-și remodela economia, creând nu doar locuri de muncă, ci și o societate favorabilă incluziunii.

Politica agricolă comună (PAC) are rolul de a asigura fermierilor un standard de viață rezonabil, iar consumatorilor produse agricole de calitate la prețuri rezonabile. Politica agricolă comună dispune de un set de reguli și mecanisme ce reglementează producția, comerțul și procesarea produselor agricole, un accent sporit punându-se pe dezvoltarea rurală.

Grupurile de Acțiune Locală sunt parteneriate public-private active, constituite din reprezentanți ai sectorului public și privat, desemnați dintr-un teritoriu rural omogen, care vor trebui să îndeplinească o serie de cerințe privind componența, teritoriul acoperit și care vor implementa o strategie integrată pentru dezvoltarea teritoriului. În plan național, administrația publică locală resimte nevoia găsirii unor soluții de finanțare. România a aderat la Uniunea Europeană asumându-și respectarea unor standarde pentru serviciile și lucrările publice pe care nivelul de dezvoltare locală și resursele locale nu le pot încă susține singure.

Scopul Strategiei de Dezvoltare Locală este de a determina direcțiile de dezvoltare, ritmul și scara acestei dezvoltări, de a eficientiza activitatea autorităților publice locale în gestionarea

problemelor existente la nivel local, în utilizarea resurselor financiare, de a promova localitatea, de a atrage fonduri externe (investiții, fonduri europene, alte fonduri) pentru a implementa proiectele investiționale planificate.

Strategia de Dezvoltare Locală reprezintă un instrument metodologic și legal, cu ajutorul căruia Consiliul Local și Primăria pot structura și planifica implementarea pachetului de politici, programe și proiecte pe termen mediu.

Pre-condiții de implementare a Strategiei de Dezvoltare Locală. Pentru implementarea cu succes a Strategiei de Dezvoltare Locală trebuie îndeplinite o serie de pre-condiții care împreună să conveargă către același cadru optim de materializare a viziunii de dezvoltare locală. Pe baza expertizei acumulate în ultima perioadă de programare de către toți actorii implicați se poate concluziona faptul că există trei pre-condiții sine-qua-non de creare a cadrului general al implementării strategiei de dezvoltare:

1. Existența Strategiei de Dezvoltare Locală asumată de către toți actorii locali;
2. Existența capacității operaționale și financiare de implementare a Strategiei de Dezvoltare Locală;
3. Existența spațiului temporal optim de implementare a Strategiei de Dezvoltare Locală.

Alături de cele trei pre-condiții sine-qua-non, mai există trei pre-condiții de tip orizontal:

1. Comunicarea demersurilor de întreprins în implementarea Strategiei de Dezvoltare Locală;
2. Transparența în deciziile coroborate care constituie chiar actul de implementare a Strategiei de Dezvoltare Locală;
3. Susținerea implementării Strategiei de Dezvoltare Locală de către toate mediile beneficiare.

SURSE DE FINANTARE ORIENTATIVE

1.FONDURI GUVERNAMENTALE :

A. Programului Național de Investiții ”Anghel Saligny”

În cadrul programului se pot realiza obiective de investiții noi precum și intervenții la construcțiile existente care se referă la lucrări de construire, reconstruire, consolidare, reparație, modernizare, modificare, extindere, reabilitare, după caz, schimbare de destinație, protejare, restaurare, conservare, pentru următoarele categorii de investiții:

- a) alimentări cu apă și stații de tratare a apei;
- b) sisteme de canalizare și stații de epurare a apelor uzate;
- c) drumurile publice clasificate și încadrate în conformitate cu prevederile legale în vigoare ca drumuri județene, drumuri de interes local, respectiv drumuri comunale și/sau drumuri publice din interiorul localităților, precum și variante ocolitoare ale localităților;

d) poduri, podețe, pasaje sau punți pietonale;

e) sisteme de distribuție a gazelor naturale și a racordului la sistemul de transport al gazelor naturale, care au autorizație de construire valabilă.

Beneficiarii programului sunt unitățile administrativ-teritoriale reprezentate de autoritățile administrației publice locale, precum și unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, constituite în condițiile legii, pentru investițiile realizate prin asociațiile de dezvoltare intercomunitară.

Obiectivele de investiții care se realizează în cadrul programului trebuie să fie amplasate pe terenuri și/sau construcții, după caz, aflate în proprietate publică sau privată a unităților administrativ-teritoriale sau în administrarea acestora, cu respectarea prevederilor legale în vigoare. Prin excepție, în cazul în care obiectivul de investiții afectează și terenuri ape sau drumuri proprietate publică a statului și/sau a județului, iar beneficiarii nu dețin dreptul de proprietate/administrare asupra lor, investiția se poate realiza cu acordul prealabil al administratorului apelor, respectiv cu acordul prealabil și pe baza autorizației de amplasare și/sau de acces în zona drumului public, emisă de administratorul drumului respectiv, în temeiul legii.

Finanțarea programului se asigură din sume din transferuri, alocate bugetelor locale, de la bugetul de stat, aprobate cu această destinație în bugetul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, din sume din bugetele locale alocate cu această destinație și din alte surse legal constituite.

Programul național de construcții de interes public sau social derulat prin intermediul Companiei Naționale de Investiții "C.N.I."- S.A..

Prezentarea generală a programului

Compania Națională de Investiții CNI S.A. este persoană juridică română, care se organizează și funcționează ca societate comercială pe acțiuni potrivit Ordonanței Guvernului nr. 25/2001 privind înființarea Companiei Naționale de Investiții, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 117/2002 cu modificările și completările ulterioare, a actului constitutiv propriu și a Legii nr. 31/1990 privind societățile comerciale, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

CNI S.A. are ca principal obiect de activitate executarea programelor de interes public sau social în domeniul construcțiilor, aprobate de către Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației

Publice. Prin Programul Național de Construcții de Interes Public sau Social, reglementat de Anexa 3 a Ordonanței Guvernului nr 25/200, cu modificările și completările ulterioare, se urmărește realizarea de investiții menite să asigure dezvoltarea economică și socială a țării prin crearea de noi locuri de muncă, dezvoltarea economiei pe plan local și îmbunătățirea condițiilor de viață a cetățenilor.

În implementarea obiectivelor de investiții se au în vedere solicitările primite de la autoritățile publice locale și de la alți potențiali beneficiari în vederea corelării acestor investiții cu necesitățile din teritoriu.

Principalele domenii în care CNI S.A. implementează investiții:

- Sport de masă sau de performanță (subprogramele săli de sport, bazine de înot și complexuri sportive, patinoare)
- Cultură și învățământ (subprogramele așezăminte culturale, instituții de învățământ superior de stat, săli de cinema)
- Social (subprogramele unități sanitare în mediul urban, lucrări în primă urgență)
- Justiție (obiectivele realizate în baza celor două memorandumuri încheiate între Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, Ministerul Public și Ministerul Justiției, respectiv Serviciul Român de Informații)

Finanțarea programului

Sursele de finanțare pentru realizarea de către C.N.I. a Programului național de construcții de interes public sau social se pot constitui din:

- bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, în limita fondurilor aprobate anual cu această destinație;
- bugetul local al unităților administrativ-teritoriale beneficiare;
- fonduri rambursabile contractate sau garantate în condițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 64/2007 privind datoria publică, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 109/2008, cu modificările ulterioare;
- veniturile proprii ale beneficiarilor instituții publice finanțate integral din venituri proprii;
- venituri proprii constituite potrivit prevederilor art. 40 din Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcții, cu modificările ulterioare;
- donații și sponsorizări ale persoanelor fizice sau juridice, române sau străine;

- alte surse legal constituite.

Pentru **Subprogramul Lucrări în primă urgență finanțarea** se realizează din venituri proprii ale Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, constituite potrivit prevederilor art. 40 din Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcții, cu modificările ulterioare, de la bugetul de stat, în limita fondurilor aprobate anual cu această destinație în bugetul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, precum și din alte surse de finanțare legal constituite.

Beneficiarii programului - Beneficiarii programului sunt statul, prin autoritățile administrației publice centrale, precum și autoritățile administrației publice locale și alte instituții publice, inclusiv persoane fizice și juridice, în cazul Subprogramului Lucrări în primă urgență.

Subprogramul Săli de sport - Scopul programului este construirea de noi săli de sport pe lângă instituțiile de învățământ de toate gradele, la orașe și la sate, în vederea asigurării cadrului de desfășurare a activităților sportive în condiții optime de confort și siguranță.

În cadrul acestui program există obiective care se realizează pe baza proiectelor pilot dar nu numai precum și obiective care vizează reabilitarea și modernizarea sălilor de sport deja existente pe raza localităților respective. Proiectele pilot la acest moment se referă la 3 tipuri de săli de sport:

- sală de educație fizică
- săli de sport școlare cu o capacitate de 100 de locuri pentru spectatori
- săli de sport cu o capacitate de 180 de locuri pentru spectatori

Beneficiarii investițiilor sunt statul, prin autoritățile administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, precum și alte instituții publice și instituții de interes public și persoane juridice recunoscute ca fiind de utilitate publică în condițiile legii, precum și alte entități ce funcționează în baza unor legi speciale.

Subprogramul Complexuri sportive - Prin acest program se urmărește construirea de noi complexuri sportive, finalizarea structurilor începute precum și reabilitarea celor existente cu rol în asigurarea infrastructurii necesare organizării de competiții sportive de amploare (cupe și campionate europene, evenimente FIFA etc.), competiții și evenimente care ar aduce un plus de valoare țării noastre atât din punct de vedere economic cât și turistic.

Beneficiarii investițiilor sunt statul, prin autoritățile administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, precum și alte instituții publice și instituții de interes public și persoane juridice recunoscute ca fiind de utilitate publică în condițiile legii, precum și alte entități ce funcționează în baza unor legi speciale.

Subprogramul Bazine de înot - Obiectivul programului este construcția de bazine de înot, finalizarea structurilor începute și reabilitarea bazinelor de înot existente în vederea dezvoltării infrastructurii sportive de acest gen care să permită dezvoltarea acestei discipline sportive la nivel național. Este cunoscut faptul că la momentul actual există situații în care din lipsa unei infrastructuri adecvate exista sportivi de performanță care se antrenează fie în piscine private de dimensiuni reduse fie pe saltele, așa cum este cazul disciplinei de sărituri.

În cadrul subprogramului sunt promovate 3 tipuri de bazine tip bazine olimpice, bazine de polo sau bazine didactic-școlare (dedicate în special uzului didactic la nivel local, pe lângă unitățile de învățământ) dar și reabilitarea și modernizarea de bazine de înot deja existente sau construcția de complexuri olimpice de natație cum este cazul celui de la Otopeni, jud. Ilfov.

Beneficiarii investițiilor sunt statul, prin autoritățile administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, precum și alte instituții publice și instituții de interes public și persoane juridice recunoscute ca fiind de utilitate publică în condițiile legii, precum și alte entități ce funcționează în baza unor legi speciale.

Subprogramul Patinoare artificiale

Obiectivul programului este construirea de patinoare artificiale noi, finalizarea structurilor începute și reabilitarea patinoarelor artificiale existente. În cadrul acestui subprogram pot fi promovate patinoare artificiale pentru competiții internaționale, cu caracter multifuncțional, patinoare artificiale pentru competiții interne/internaționale sau patinoare artificiale didactic-scolare și de agrement. De asemenea se pot reabilita structuri deja existente.

Beneficiarii investițiilor sunt statul, prin autoritățile administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, precum și alte instituții publice și instituții de interes public și persoane juridice recunoscute ca fiind de utilitate publică în condițiile legii, precum și alte entități ce funcționează în baza unor legi speciale.

Subprogramul Așezăminte culturale - Scopul programului este creșterea calității vieții culturale în mediul mic urban prin extinderea și susținerea infrastructurii culturale existente și prin diversificarea ofertei culturale. De asemenea se urmărește întărirea rolului așezămintelor culturale și transformarea acestora în centre comunitare de acces la informație și cultură și de coeziune socială, diversificarea ofertei culturale, creșterea gradului de acces și de participare a populației rurale la viața culturală.

În cadrul acestui program se reabilitează, modernizează și dotează centre culturale existente la nivelul autorităților locale atât din mediul rural cât și din mediul urban. Totodată se realizează și construcții noi menite să deservească comunitățile locale ca loc de desfășurare a manifestărilor artistice culturale la nivel local (exemple fiind centrele multifuncționale pentru tineri aflate în acest moment în implementare).

Beneficiarii investițiilor sunt statul, prin autoritățile administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, precum și alte instituții publice și instituții de interes public și persoane juridice recunoscute ca fiind de utilitate publică în condițiile legii, precum și alte entități ce funcționează în baza unor legi speciale.

Subprogramul Lucrări în primă urgență

Programul are ca scop executarea de lucrări în scopul prevenirii și atenuării efectelor riscurilor naturale cauzate de cutremure de pământ, inundații, alunecări de teren, tasări și/sau prăbușiri de teren.

Principalele lucrări executate în cadrul acestui subprogram vizează reabilitarea infrastructurii rutiere (drumuri, podețe etc.) în special în cazul obiectivelor afectate de fenomene meteorologice deosebite precum inundațiile dar și consolidarea unor clădiri sau obiective de importanță afectate de cutremure sau alunecări de teren (amintim aici biserici, unități de învățământ, diguri, ziduri de sprijin etc.).

Beneficiarii investițiilor sunt statul, prin autoritățile administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, precum și alte instituții publice și instituții de interes public și persoane juridice recunoscute ca fiind de utilitate publică în condițiile legii, precum și alte entități ce funcționează în baza unor legi speciale, inclusiv persoane fizice și juridice.

2.Fonduri europene nerambursabile

I. PLANUL NATIONAL DE RELANSARE SI REZILIENTA – PNRR

Modernizarea României cu ajutorul Mecanismului de Redresare și Reziliență (MRR) este o șansă istorică, un proiect național care aduce reformele necesare dezvoltării reale a unei țări europene din era verde și digitală. Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR) este conceput așa încât să asigure un echilibru optim între prioritățile Uniunii Europene și necesitățile de dezvoltare ale României, în contextul recuperării după criza COVID-19 care a afectat semnificativ țara, așa cum a afectat întreaga Uniune Europeană și întreaga lume. Obiectivul general al PNRR al României este corelat în mod direct cu

Obiectivul general al MRR , așa cum este inclus în Regulamentul 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului, din 12 februarie 2021, art.4.

Astfel, obiectivul general al PNRR al României este dezvoltarea României prin realizarea unor programe și proiecte esențiale, care să sprijine reziliența, nivelul de pregătire pentru situații de criză, capacitatea de adaptare și potențialul de creștere, prin reforme majore și investiții cheie cu fonduri din Mecanismul de Redresare și Reziliență.

Obiectivul specific al PNRR este și el corelat cu cel al mecanismului, detaliat în Regulament, și anume de a atrage fondurile puse la dispoziție de Uniunea Europeană prin NextGenerationEU în vederea atingerii jaloanelor și a țintelor în materie de reforme și investiții.

PNRR al României este structurat pe 15 componente care acoperă toți cei 6 piloni prevăzuți prin Regulament.

I. Tranziția verde	1. Sistemul de management al apei
	2. Împădurim România și protejăm biodiversitatea
	3. Managementul deșeurilor
	4. Transport sustenabil
	5. Fondul pentru Valul renovării
	6. Energie
II. Transformare digitală	1. Cloud guvernamental și sisteme publice digitale

III. Creștere inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii	1. Reforme fiscale și reforma sistemului de pensii
	2. Suport pentru sectorul privat, cercetare, dezvoltare și inovare
IV. Coeziune socială și teritorială	10. Fondul local pentru tranziție verde și digitală
	11. Turism și cultură
V. Sănătate, precum și reziliență economică, socială și instituțională	12. Sănătate
	13. Reforme sociale
	14. Reforma sectorului public, creșterea eficienței justiției și întărirea capacității partenerilor sociali
VI. Politici pentru noua generație	15. România Educată

PROGRAMUL OPERATIONAL TRANZITIE JUSTA

Viziunea strategică a programului operational - POTJ se bazează pe obiective care vizează sprijinirea diversificării economice a celor mai afectate teritorii, împreună cu măsuri de recalificare și incluziune socială a lucrătorilor și a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, sprijinind totodată transformarea proceselor industriale necesară pentru o tranziție spre o economie neutră concomitent cu menținerea sau creșterea numărului locurilor de muncă din aceste sectoare. Prin acțiunile care vor fi selectate POTJ vrea să se asigure că trecerea către o economie neutră din punct de vedere climatic are loc în mod echitabil, respectându-se principiul că ”nimeni nu este lăsat în urmă”

Obiective specifice :

POTJ sprijină exclusiv activitățile care sunt direct legate de obiectivul său specific acela de a permite regiunilor și cetățenilor să abordeze impactul social, economic și de mediu al tranziției către o economie neutră din punct de vedere climatic. Acțiunile care vor face obiectul finanțării POTJ, așa cum se prevede în Pactul ecologic european și în Planul de Investiții pentru o Europă Durabilă, vin în completarea celorlalte acțiuni din următorul cadru financiar multianual pentru perioada 2021- 2028, însă din perspectiva unică de a contribui la abordarea consecințelor sociale și economice ale tranziției către neutralitatea climatică a Uniunii prin utilizarea la un loc a finanțărilor oferite în domeniul climei și al obiectivelor sociale la nivel regional

Prioritati de investiții :

Prioritatea 1 - O tranziție justă prin dezvoltarea spiritului antreprenorial, a IMM-urilor, a cercetării și inovării și a digitalizării

Categorii de investiții:

- 1.1. Investiții în înființarea, dezvoltarea și operaționalizarea incubatoarelor de afaceri
- 1.2. Investiții în crearea de noi întreprinderi, inclusiv prin servicii de consultanță;
- 1.3. Investiții în activități de cercetare și inovare care conduc la creșterea competitivității întreprinderilor;
- 1.4. Dezvoltare economică prin promovarea transferului de tehnologii avansate și sprijinirea cooperării dintre industrie și cercetători;
- 1.5. Investiții productive în IMM-uri, inclusiv în întreprinderi nou înființate, care conduc la diversificare și reconversie economică;
- 1.6. Creșterea competitivității întreprinderilor prin digitalizare și competențe digitale avansate;
- 1.7. Creșterea gradului de digitalizare a serviciilor publice pentru a reduce sarcina administrativă pentru mediul de afaceri.

Prioritatea 2 – O tranziție justă prin investiții în tehnologii și infrastructura pentru energie curată cu emisii reduse

Categorii de investiții:

- 2.1. Investiții în dezvoltarea de tehnologii pentru o energie verde
- 2.2. Investiții în realizarea de parcuri fotovoltaice conectate la rețea (operationale)- poate fi o soluție finanțarea acestor parcuri pe terenurile ce aparțin fostelor mine sau uzine astfel realizându-se proiecte integrate decontaminare/regenerare/reconversie
- 2.3. Investiții în realizare de turbine eolice (ferme eoliene- conectate la rețea)
- 2.4. Investiții în ferme fotovoltaice pentru promovarea utilizării energiei din surse regenerabile la nivelul operatorilor industriali

Prioritatea 3 – O tranziție justă prin reducerea poluării și consolidarea economiei circulare

Categorii de intervenții

- 3.1. Investiții în regenerarea și decontaminarea siturilor poluate

- 3.2. Investiții în proiecte de restaurare și de reconversie a terenurilor inclusiv prin măsuri de management al apei și crearea de infrastructuri verzi în mediul urban
- 3.3. Investiții în schemele de gestionare a deșeurilor la nivel județean în vederea consolidării economiei circulare
- 3.4. Acțiuni de prevenire a generării de deșeuri și reducerea cantității acestora, precum și acțiuni de creștere a reutilizării eficiente și reciclării acestora.

Prioritatea 4 - O tranziție justă bazată pe creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă

Categorii de intervenții:

- 4.1. Perfecționarea lucrătorilor Calificare și recalificare în diverse sectoare verzi ale economiei
- 4.2. Sprijin financiar pt persoanele disponibilizate care sunt aproape de varsta pensionării(Pension Bridging)
- 4.3. Asistență oferite persoanelor în căutarea unui loc de muncă(inclusiv pachete de mobilitate).
- 4.4. Incluziunea activa a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă (inclusiv sprijin medical)

Beneficiari eligibili :

Prioritatea 1.

- Întreprinderi (microîntreprinderi, IMM-uri, consorții de întreprinderi, întreprinderi mari),
- parteneriate între autorități publice locale/ centrale/structure subordonate acestora cu oricare dintre beneficiarii menționați,
- parteneriate ale întreprinderilor cu organizații CDI,
- universități,
- APL,
- institute de cercetare, entități de inovare și transfer tehnologic,
- entități administrator ale structurilor suport pentru afaceri.

Prioritatea 2. - Întreprinderi

Prioritatea 3.

- APL-uri și parteneriate ale acestora,
- Întreprinderi Prioritatea
- Persoane aflate în căutarea unui loc de muncă
- Șomeri
- Șomeri de lungă durată
- Persoane din grupuri dezavantajate pe piața muncii
- Persoane inactive
- Autorități și instituții publice
- Întreprinderi
- Furnizori de servicii de ocupare și formare
- AJOFM în colaborare cu angajatori

Indicatori de rezultat program :

Prioritatea 1.

- RCR 18 – IMM-uri care utilizează servicii ale incubatoarelor de afaceri la un an de la crearea incubatorului
- RCR 17 – Întreprinderi înființate cu 3 ani în urmă aflate încă pe piață
- RCR 05 – IMM-uri care introduc inovații la nivel intern
- RCR 06 – Cereri de brevete depuse la Oficiul European de Brevete produse sau procese
- RCR 04 – IMM-uri care introduc inovații în materie de comercializare sau organizare
- RCR 12 – Utilizatori de noi produse, servicii și aplicații digitale dezvoltate de întreprinderi •
- RCR 11 – Utilizatori de noi servicii și aplicații digitale publice

Prioritatea 2.

- RCR 31 – Total energie din surse regenerabile produsă (din care: energie electrică, termică)
- RCR 32 – Energie din surse regenerabile: Capacități conectate la rețea (operaționale

- RCR 29 – Emisii de gaze cu efect de seră estimate, generate de activitățile enumerate în anexa I la Directiva 2003/87/CE în întreprinderile care beneficiază de sprijin

Prioritatea 3

- Specific – mp2 pregătiți pentru a fi incluși în oferta de terenuri/spații disponibile pentru potențiale investiții sau zone verzi
- RCR 52 – Terenuri reabilitate utilizate pentru zone verzi, locuințe sociale, activități economice sau la nivel de comunitate
- RCR 103 (deșeuri colectate separat)
- 2S9(deșeuri sortate, tratate și/sau compostate)

10 Prioritatea 4.

- RCR 202 – persoane care dobândesc o calificare la încetarea calității de participant
- RCR 203 – persoane ocupate, inclusiv cele care desfășoară o activitate independent, la încetarea calității de participant.
- Specific – Persoane care și-au îmbunătățit nivelul de calificare urmare a perfecționării

Categorii de proiecte semnificative care se vor finanța:

Prioritățile sprijinite în cadrul POTJ vor fi identificate în cadrul fiecărui PTTJ și vor avea în vedere atât țintele și obiectivele asumate de România în cadrul documentelor programatice naționale (PNIESC, SNDI, SRDI) cât și obiectivele stabilite la nivel local în planurile și strategiile de dezvoltare. În identificarea acțiunilor prioritare sprijinite, un rol important va fi jucat de specificul demografic, particularitățile economice și industriale, specificul energetic precum și de potențialul și perspectivele de dezvoltare a anumitor sectoare în domeniul economic național.

III.PROGRAM OPERATIONAL REGIONAL (POR) SV OLTENIA

POR SV Oltenia reface orientările politicii de coeziune a UE pentru perioada 2021-2028, luând în considerare nevoile și provocările existente la nivelul regiunii, precum și concluziile Raportului de țară din 2019/2020 pentru ROMANIA și sprijină obiectivele de politica asumate la nivel de UE prin intermediul unor tipuri de investiții care să contribuie la competitivitatea regională, inovare și digitalizare, eficiența energetică, mobilitate și conectivitate.

Obiectivul strategic al POR SV este de a îmbunătăți competitivitatea economică, coeziunea socială și accesibilitatea regiunii cu utilizarea echilibrată a caracteristicilor specifice ale potențialului economic și cultural al regiunii. Strategia programului se concentrează pe valorificarea avantajelor competitive ale regiunii și pe abordarea blocajelor cheie în sectoare specifice (cum ar fi transportul, educația, mobilitatea, eficiența energetică, regenerarea urbană).

În acest sens, prin strategia programului sunt asumate o serie de obiective specifice regionale (OSR) corespunzătoare celor 5 OP stabilite de CE pentru perioada 2021–2028, :

- ✓ Creșterea capacității de CDI și transfer tehnologic și dezvoltarea antreprenoriatului (OSR 1)
- ✓ Accelerarea transformării digitale a economiei regionale și a domeniilor de interes public (OSR2);
- ✓ Reducerea emisiilor de carbon prin promovarea eficienței energetice, dezvoltarea infrastructurii verzi și îmbunătățirea transportului public urban; (OSR 3)
- ✓ Creșterea mobilității și conectivității prin dezvoltarea unei infrastructuri de transport rutier modernă; (OSR 4)
- ✓ Promovarea incluziunii prin asigurarea condițiilor optime în educație și sprijinirea infrastructurilor dedicate copiilor și tinerilor; (OSR 5)
- ✓ Dezvoltare integrată prin îmbunătățirea mediului urban și valorificarea patrimoniului cultural și turistic (OSR 6);
- ✓ Dezvoltarea capacității administrative pentru implementarea POR la nivel regional; (OSR7)

Totodată, intervențiile cheie realizate prin program vor contribui la atenuarea esecurilor de piață și a riscurilor existente identificate în lipsa intervenției publice.

Pentru zona rurală se vor finanta investiții astfel:

Axa Prioritară 6 – “Educație modernă și incluzivă” proiectele/investițiile vor oferi posibilitatea adresării deficiențelor majore ale sistemului educațional și ale pieței muncii, așa cum au fost semnalate și în cadrul Recomandărilor Specifice de Țară. **Forma de sprijin: grant**

Eficiența energetică a clădirilor

POR SV va contribui la SNRTL prin finanțarea lucrărilor de eficiență energetică a clădirilor catalogate în strategie de tip:

- ✓ Cladiri sociale, sanatate si ale institutiilor de invatamant;
- ✓ Cladiri de birouri (sedii administrative apartinand autoritatilor si institutiilor publice locale si centrale din regiune

Renovarea eficientă din punct de vedere al costurilor a clădirilor din domeniul educației, sănătății social, a clădirilor de birouri si administrative include **măsuri din pachetul P3** conform SRTL, care ar putea reduce consumul de energie al clădirii până la cele mai scăzute niveluri, cu o pondere ridicată a utilizării de surse de energie regenerabile (de la apă caldă menajeră preparată solar și de la PV). Abordarea recomandată ar permite clădirilor renovate să atingă un nivel de performanță aferent clasei A din CPE sau sub 70 kWh/mpan de consum specific de energie pentru încălzire. Conform SRTL, pachetul maximal de renovare - Pachetul P3 presupune un standard de renovare aprofundată sau NZEB, inclusiv toate opțiunile privind energia din surse regenerabile, cum ar fi

Tipuri de acțiuni pentru promovarea eficienței energetice: *Investiții în clădirile publice în vederea asigurării/creșterii eficienței energetice și măsuri pentru utilizarea unor surse regenerabile de energie;*

- Îmbunătățirea izolației termice a anvelopei clădirii (pereți exteriori, ferestre, tâmplărie, planșeu peste ultimul nivel, planșeu peste subsol), a șarpantelor și învelitoarelor, inclusiv măsuri de consolidare a clădirii și reabilitare termică a sistemului de încălzire/ și de furnizare a apei calde de consum;
- Sisteme alternative de producere a energiei electrice și/sau termice pentru consum propriu (pompe de căldură, panouri solare, panouri fotovoltaice);
- Sisteme de climatizare și/sau ventilare mecanică pentru asigurarea calității aerului interior;
- Lucrări de reabilitare/ modernizare a instalațiilor de iluminat în clădiri;
- Sisteme de management energetic integrat pentru clădiri, având ca scop îmbunătățirea eficienței energetice și monitorizarea consumurilor de energie;
- Orice alte activități care conduc la îmbunătățirea performanței energetice;
- Măsuri conexe care contribuie la implementarea componentei care nu conduc la creșterea eficienței energetice și includ lucrări de intervenție/activități aferente investiției de bază, inclusiv măsuri de consolidare structurală în funcție de nivelul de expunere și vulnerabilitate la riscurile identificate;

- Investiții în clădirile rezidențiale în vederea asigurării/creșterii eficienței energetice:

Lucrări de reabilitare termică a elementelor de anvelopă, inclusiv măsuri de consolidare a elementelor de construcție;

Îmbunătățirea accesului la servicii inclusive și de calitate în educație, instruire și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii, inclusiv prin promovarea adaptării la educația și instruirea de la distanță și on-line

Tipuri de acțiuni:

1. Investiții în dezvoltarea infrastructurii educaționale pentru nivel antepreșcolar și preșcolar

- construcția/ reabilitarea/ modernizarea/ extinderea/ echiparea infrastructurii educaționale preșcolare (grădinițe);

2. Investiții în dezvoltarea infrastructurii educaționale pentru învățământ primar, secundar, inclusiv învățământ special;

- construcția/reabilitarea/ modernizarea/ extinderea/ echiparea infrastructurii educaționale pentru învățământul primar, secundar (scoli gimnaziale, licee TVET, licee și colegii teoretice)

3. Investiții în dezvoltarea infrastructurii educaționale pentru învățământ terțiar

- construcția/reabilitarea/ modernizarea/ extinderea/ echiparea infrastructurii educaționale pentru învățământul terțiar

Enumerarea tipurilor de acțiuni vizate nu este exhaustivă având în vedere faptul că acestea vor fi detaliate prin ghidurile solicitantului.

Complementar, se pot face și intervenții asupra infrastructurii tehnico-edilitare aferente obiectivului de investiții vizat.

Consolidarea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială

Tipuri de acțiuni:

➤ Reabilitarea, modernizarea, extinderea și dotarea taberelor de elevi și preșcolari/centrelor multidisciplinare de tineret, prin:

- dotarea taberelor și centrelor de agrement, echiparea construcțiilor cu echipamente și dotări moderne, performante, care să satisfacă standardele actuale, inclusiv nevoile persoanelor cu

deficiențe;inclusiv dotarea cu echipamente care să asigure siguranța copiilor și acordarea primului ajutor, pentru activitățile care presupun un anumit grad de dificultate/risc;reamenajarea spațiilor interioare și exterioare existente și/sau extinderea acestora cu spații exterioare noi, inclusiv înprejmuirea acestora; se va acorda o atenție deosebită funcționalității spațiilor exterioare (de exemplu: piscine, terenuri de fotbal sau de tenis, mese de ping-pong etc.);

- Dotări specifice generate de extinderea și diversificarea gamei de activități de educației nonformală și agreement.

Favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității în afara zonelor urbane

Tipuri de acțiuni vizate:

1. Dezvoltarea patrimoniului turistic cultural, în special în zone rurale, prin:

✓ restaurarea, consolidarea, protecția și conservarea monumentelor istorice din patrimoniul UNESCO și patrimoniul cultural național (categoria A) din mediul rural;

✓ dotări interioare (instalații, echipamente și dotări pentru asigurarea condițiilor de climatizare, siguranță la foc, antiefracție);

✓ dotări pentru expunerea și protecția patrimoniului cultural mobil și imobil;

✓ activități de marketing și promovare turistică a obiectivului restaurat, inclusiv digitizarea acestuia, în cadrul proiectului;

✓ dezvoltarea de infrastructuri publice la scară mică pentru valorificarea monumentelor istorice din patrimoniul UNESCO și patrimoniul cultural național (categoria A) din mediul rural; (proximitatea față de obiectivul de patrimoniu va fi o condiție obligatorie și va fi operationalizată la nivel de Ghid specific) .

2. Dezvoltarea infrastructurii publice de turism și activelor turistice publice în stațiunile turistice din mediul rural, prin:

✓ amenajarea obiectivelor turistice naturale de utilitate publică precum și crearea/modernizarea infrastructurilor conexe de utilitate publică;

- ✓ dezvoltarea de infrastructuri publice la scară mică pentru valorificarea atracțiilor turistice;
- ✓ crearea și extinderea infrastructurii de agrement, inclusiv a utilităților aferente;
- ✓ activități de marketing și promovare turistică ale obiectivului finanțat;
- ✓ crearea/reabilitarea aleilor pietonale, pistelor pentru bicicliști, reabilitarea trotuarelor;
- ✓ crearea/reabilitarea/modernizarea/amenajarea spațiilor verzi (achiziția și montarea elementelor constructive de tipul alei, foișoare, pergole, grilaje etc.; plantarea/ gazonarea suprafețelor, inclusiv plantare arbori), realizarea sistemelor de irigații pentru spațiile verzi;
- ✓ construirea/ modernizarea căilor de acces la principalele obiective turistice naturale; aceste activități sunt eligibile numai în cazul în care se poate argumenta că valorificarea obiectivului turistic este afectată de infrastructura de acces deficitară .

Grup tinta

- Turisti din zonele in care au fost realizate intervențiile
- Populația din zonele in care au fost realizate intervențiile

V.PROGRAM OPERATIONAL SANATATE (POS)

Obiectiv program - asigurarea accesului egal la asistență medicală și asigurarea rezilienței sistemelor de sănătate, inclusiv în ceea ce privește asistența medicală primară, precum și promovarea tranziției de la îngrijirea instituționalizată către îngrijirea în familie și în comunitate .

Interventii prin program - Investiții în infrastructura:

- a. **cabinetelor medicilor de familie** (inclusiv puncte de lucru pentru medicii de familie, diferite forme de asociere a cabinetelor în grupuri de practică medicală și centre de permanență) cu prioritate cele din mediul rural, zone marginalizate, zone greu accesibile, inclusiv în zonele neacoperite cu servicii de MdF sau în care infrastructura existentă este precară sau lipsește.
- b. **structurilor publice responsabile cu distribuția vaccinurilor** la nivel teritorial -
Exemple acțiuni eligibile: dotare (mijloace de transport adaptate care să asigure menținerea lanțului de frig)

c. **publică în care se furnizează servicii de asistență medicală școlară**, inclusiv servicii de asistență stomatologică (ex: cabinete medicale, inclusiv cabinete medicale stomatologice organizate în unități de învățământ, dotarea cu unități mobile pentru asigurarea accesului copiilor și tinerilor care urmează o formă de învățământ la servicii de calitate).

d. **publică a unităților sanitare**/ altor structuri publice care desfășoară activități medicale de tip ambulatoriu/ acordă asistență medicală ambulatorie

VI. Program Operational Educatie si Ocupare (POEO)

Viziunea de dezvoltare Obiectivul național de politică privind educația și ocupare este: „O Românie mai socială cu acces egal la ocupare durabilă, de calitate, la un sistem de educație relevant pentru piața muncii, stimulativ pentru învățarea pe tot parcursul vieții, o societate bazată pe solidaritate și condiții de viață mai bune pentru toți cetățenii” coerent cu obiectivul de politică 4 al Uniunii Europene „O Europă mai socială, prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale”.

Viziunea de dezvoltare cuprinde 2 obiective majore:

(i), „Consolidarea funcționării eficiente a pieței muncii și facilitarea accesului și a participării incluzive și egale la ocupare de calitate și durabilă pentru resursa de forță de muncă”

și

(ii), „Optimizarea sistemelor de educație și formare pentru a răspunde cerințelor pieței muncii, concomitent cu promovarea accesului egal la educație și stimularea învățării pe tot parcursul vieții”. **Obiectivele specifice vor urmări:**

i. îmbunătățirea accesului la ocupare pentru toți,

ii. modernizarea instituțiilor și a serviciilor oferite pe piața muncii pentru anticiparea nevoii de competențe și furnizarea de sprijin personalizat, adaptat nevoilor individuale,

iii. promovarea participării echilibrate după gen pe piața muncii și asigurarea echilibrului între viața profesională și viața de familie, inclusiv prin acces la servicii de îngrijire a copiilor și a persoanelor dependente,

(iii bis) promovarea adaptării lucrătorilor, întreprinderilor și antreprenorilor la schimbare, îmbătrânirea activă și în condiții bune de sănătate și asigurarea unui mediu de lucru adecvat, care să prevină riscurile profesionale,

- iv. îmbunătățirea calității, eficacității și relevanței sistemului de educație și formare, pentru piața muncii, pentru sprijinirea dobândirii competențelor cheie, inclusiv digitale,
- v. promovarea accesului egal la educație și formare de calitate, favorabile incluziunii,
- vi. promovarea învățării pe tot parcursul vieții, în special a unor oportunități flexibile de perfecționare și reconversie profesională, facilitând tranzițiile și promovând mobilitatea profesională.

Obiective specifice:

- (a) îmbunătățirea accesului la piața muncii și măsuri de activare pentru toate persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, în special pentru tineri, îndeosebi prin implementarea Garanței pentru tineret, pentru șomerii de lungă durată și grupurile defavorizate de pe piața muncii și pentru persoanele inactive, precum și prin promovarea desfășurării de activități independente și a economiei sociale;
- (b). modernizarea instituțiilor și a serviciilor pieței muncii pentru ca acestea să evalueze și să anticipeze necesitățile în materie de competențe, să asigure o asistență promptă și personalizată și să sprijine corelarea cererii și a ofertei, tranzițiile și mobilitatea pe piața muncii;
- (c) promovarea unei participări echilibrate din perspectiva genului la piața muncii, condiții de muncă egale și un echilibru mai bun între viața profesională și cea privată, inclusiv prin intermediul accesului la servicii de îngrijire a copiilor și a persoanelor aflate în întreținere, la prețuri abordabile;
- (d) promovarea adaptării la schimbare a lucrătorilor, a întreprinderilor și a antreprenorilor , a îmbătrânirii active și în condiții bune de sănătate și a unui mediu de lucru sănătos și bine adaptat, care să reducă riscurile la adresa sănătății;
- (e) îmbunătățirea calității, a caracterului incluziv, a eficacității și a relevanței pentru piața muncii a sistemelor de educație și formare, inclusiv prin validarea învățării nonformale și informale, pentru a sprijini dobândirea de competențe cheie, inclusiv de competențe antreprenoriale și digitale, precum și prin promovarea introducerii sistemelor de formare duală și a uceniciilor;
- (f) promovarea accesului egal la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii, precum și a absolvirii acestora, în special pentru grupurile defavorizate, de la educația și îngrijirea timpurie, educația și formarea generală și profesională până la învățământul terțiar, precum și educația și învățarea în rândul adulților, inclusiv prin facilitarea mobilității în scop educațional pentru toți și a accesibilității pentru persoanele cu dizabilități;

(g) promovarea învățării pe tot parcursul vieții, în special a oportunităților flexibile de perfecționare și recalificare pentru toți, ținând seama de competențele antreprenoriale și digitale, anticipând mai bine schimbările și noile cerințe în materie de competențe pe baza nevoilor pieței muncii, facilitând tranzițiile profesionale și încurajând mobilitatea profesională.

Prioritati de investiții :

1. Crearea unui ecosistem dedicat tinerilor:

- înființarea/dezvoltarea de centre (fixe și mobile)/cluburi de tineret la nivel comunitar cu implicarea autorităților locale și a unor entități publice sau private care să ofere activități specifice adaptate tinerilor conform acțiunii 1.i.2, dar și activități cultural educative (ex.: consiliere deschisă și individuală pentru tineri, ateliere de lucru, de creativitate, dezvoltarea competențelor sociale, civice, instruire pentru utilizarea tehnologiei moderne, sesiuni de educație digitală, de management al carierei, de comunicare și muncă în echipă, pentru participare la instruiți în ocupații cerute pe piața muncii, informare privind drepturi și obligații pe piața muncii și interacțiunea cu instituții din domeniul muncii: ITM, AJOFMuri etc.), inclusiv activități de promovare a acestora
- asigurarea lucrătorilor/ consilierilor de tineret la nivelul centrelor/cluburilor/ furnizorilor de servicii de tineret publice sau private sau de alți actori interesați, selectați și din rândul tinerilor și instruiți pentru furnizarea de servicii de identificare a tinerilor în vederea înregistrării acestora la Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă și oferirea serviciilor de ocupare.
- utilizarea infrastructurii existente și neutilizate la nivelul UAT (construcții folosite anterior pentru școli sau case/cămine culturale) ca resurse primare pentru dezvoltarea activităților pentru tineret sau pentru inițierea de activități economice independente de către tineri.

2. Servicii de identificare înregistrare, pregătire și furnizarea ofertei propriu-zise pentru tineri, inclusiv tineri NEET, prin:

- servicii de identificare în vederea înregistrării la ANOFM, precum și servicii personalizate de informare, consiliere și orientare în carieră ;
- furnizarea de pachete integrate de măsuri personalizate în funcție de profilul tinerilor, inclusiv NEET (management de caz);
- acordarea de prime ca urmare a angajării/ subvenții acordate angajatorilor, inclusiv pentru utilizarea unor forme de muncă flexibile;

- programe de formare profesională/ucenicie/stagii/internship-uri/stagii scurte la diferiți angajatori pentru a lua contact cu domeniul respectiv de activitate, stimulare angajatori post-ucenicie;
- instruire, formare competențe cheie, dezvoltare competențe transversale, cu accent pe competențe digitale de bază, competențe culturale și creativitate, management al carierei, competențe de comunicare și muncă în echipă, competențe verzi;
- servicii de evaluare și certificare a competențelor obținute în contexte informale sau nonformale;
- dezvoltarea de competențe transversale și de implicare proactivă vizând teme, precum: învățarea nonformală; mediu și educație ecologică; cetățenie activă, educație civică și democrație participativă; educație pentru un stil de viață sănătos și activ, stagii de voluntariat național și internațional, inclusiv prin programe de tip „Tânăr voluntar”, schimburi interculturale internaționale de tineri; democrație digitală și contracararea știrilor false; artă și cultură;
- dezvoltarea de competențe specifice pentru a face față provocărilor viitorului vizând teme precum industrii creative; soluții digitale pentru comunitate; robotică; inventică;
- furnizarea de servicii de acompaniere socio-profesională, alături de cele de ocupare: prime de instruire destinate acoperirii cheltuielilor asociate instruirii - transport, masă etc., subvenționarea costurilor aferente obținerii permisului de șofer (pe diverse clase, în funcție de necesități);
- desfășurarea la nivel național a unor campanii de informare și conștientizare privind măsurile de identificare, înregistrare, pregătire și furnizarea ofertei propriu-zise, derulate de ANOFM și partenerii acesteia;

.3. Activarea potențialului antreprenorial al tinerilor: formare competențe antreprenoriale, tutorat/mentorat, asistență/consiliere/coaching pentru tineri cu inițiativă în organizații, role models, formare în management de proiect, organizațional sau strategic, schimb de experiență cu tineri români din diaspora, acordarea de granturi pentru inițierea de noi afaceri (start-up) sau incubatoare de afaceri, inclusiv prin punerea la dispoziție de spații în cadrul construcțiilor lipsite de folosință, aflate în proprietatea publică a UAT, asistență și consultanță post-înființare.

4. Înființarea/ dezvoltarea întreprinderilor sociale de inserție, pentru susținerea tinerilor cu accent pe tineri NEET, inactivi, șomeri și șomeri de lungă durată, inclusiv prin: acoperirea costurilor de calificare la locul de muncă, consiliere și orientare profesională, subvenționarea contractelor de muncă și plasarea pe piața muncii la finalul perioadei de sprijin, inclusiv cu acordarea de servicii de acompaniere socio-profesională și sociale.

Tipuri de proiecte / rezultate :

- crearea unor centre /cluburi de tineret;
- formarea/asigurarea consilierilor de tineret;
- dezvoltarea unor pachete integrate de măsuri dedicate tinerilor, inclusiv acțiuni/programe de calificare la locul de muncă;
- servicii de acompaniere socioprofesională și sociale;
- introducerea unor programe de pregătire practică în cadrul agenților economici pentru facilitarea dobândirii de experiențe; servicii de informare;
- dezvoltarea potențialului antreprenorial al tinerilor; înființare/dezvoltare întreprinderi de inserție ș.a.

5.. Dezvoltarea și asigurarea calității sistemului de ÎETC, prin:

- completarea cadrului de asigurare a calității educației timpurii, prin definirea unor standarde minime de program (activitatea psiho-pedagogică și activități le suport), precum și pentru revizuirea standardelor ocupaționale pentru personalul din IETC (didactic și nedidactic) și dezvoltarea de standarde ocupaționale pentru funcții noi (profesor pentru educația timpurie, ajutor de educatoare);
- formarea personalului implicat în evaluarea și monitorizarea asigurării calității;
- realizarea monitorizării formării continue a cadrelor diactice și raportarea la progresul copiilor, îndeosebi la progresul copiilor din grupurile vulnerabile (cu dizabilități, de etnie romă, din mediul rural etc.);
- elaborare și editare ghiduri cu bune practici pentru sprijinirea implementării noului curriculum și a principiilor de bază ale educației incluzive, cu un accent deosebit pe strategii didactice inovatoare (inclusiv predare online și formarea competențelor digitale);

6. Diversificarea și flexibilizarea serviciilor de suport socio-educățional prin susținerea de acțiuni/ măsuri strategice la nivel local pentru îmbunătățirea accesului copiilor cu vârste de la naștere la 6 ani la educația timpurie:

- înființarea, dezvoltarea și furnizarea serviciilor standard și complementare de educație, îngrijire și supraveghere, în funcție de nevoi (acoperirea localităților unde asemenea servicii lipsesc /creșterea capacității serviciilor existente/ asigurarea participării copiilor provenind din grupuri dezavantajate);

- dezvoltarea serviciilor integrate standard de educație timpurie în cadrul grădinițelor
- dezvoltarea/extinderea serviciilor complementare (centre de joacă și mișcare, ludoteci etc.) în vederea asigurării numărului de locuri necesar participării la IETC și facilitării accesului copiilor care provin din grupuri dezavantajate,

Operațiunile vor avea în vedere prioritar furnizarea serviciilor integrate de educație, îngrijire și supraveghere, inclusiv cu asigurarea mesei copiilor, precum și măsuri complementare sauacompaniere care să faciliteze participarea copiilor provenind din grupuri dezavantajate și prevenirea abandonului, precum:

- asigurarea materialelor educaționale pentru toți copiii antepreșcolari și preșcolari din comunitate (jocuri educative, cărți de colorat, caiete de lucru, plastilină, acuarele etc.);
- asigurarea serviciilor/cheltuielilor de transport – măsuri de acompaniere în funcție de nevoi pentru copiii care aparțin grupurilor vulnerabile (vouchere, îmbrăcăminte, încălțăminte, rechizite, echipamente IT, obiecte de strictă necesitate);
- activități pentru stimularea participării la educația timpurie și prevenirea abandonului: programe de informare, consiliere și educație parentală pentru părinții/ reprezentanții legali/ tutorii copiilor de vârstă antepreșcolară și preșcolară, cu focalizare pe părinții/ persoanele care au în grijă copiii provenind din grupuri vulnerabile etc.

7. Dezvoltarea sistemului de formare inițială și continuă a cadrelor didactice pentru ÎETC (inclusiv dezvoltarea mentoratului didactic):

- formarea continuă în vederea aplicării curriculumului;
- implementarea unui sistem de granturi la nivelul unităților de învățământ pentru dezvoltarea profesională la nivel de unitate și dezvoltarea comunităților de învățare. Acestea vor viza inclusiv pilotarea și implementarea unor strategii/ abordări de predare, inovatoare și eficiente.
- susținerea formării inițiale din liceele pedagogice prin acordarea de burse de studiu elevilor;
- susținerea formării inițiale din programele de studiu care vizează formarea cadrelor didactice pentru IETC prin oferirea de burse de studiu studenților, în vederea susținerii activităților practice din program.

8. Susținerea participării elevilor în programe de tip SDS (scoala după scoala) , complementar cu masă caldă, în vederea consolidării competențelor, învățării remediale și accelerării învățării prin activități educative:

➤ ***asigurarea serviciilor educaționale în cadrul programului SDS pentru:***

- activități cu sprijin specializat (supraveghere și îndrumare în efectuarea temelor, recuperare pentru elevii cu dificultăți cognitive, emoționale, tulburări de limbaj prin activități remediale, consiliere, logopedice, activități de încurajare a lecturii independente etc.), ateliere/activități tematice, activități culturale sau care folosesc resursele culturale și alte activități de tip recreativ;
- pachete de activități pentru accelerarea învățării și performanță (pregătirea pentru participarea la competiții și olimpiade școlare, concursuri sportive, artistice, pe discipline, participarea/ organizarea de festivaluri, expoziții, realizarea de publicații școlare, participarea la activități de cooperare europeană), pachete de activități de sprijin (asigurarea de asistență psihopedagogică pentru recuperarea decalajelor în învățare, activități de suport pentru efectuarea temelor, consiliere psihologică) și pachete de pregătire pentru viață (organizarea de activități de dezvoltare personală, activități care vizează dezvoltarea atitudinii active și implicarea elevului, stil de viață sănătos, educație pentru carieră etc.

➤ ***asigurarea personalului didactic și de îngrijire, precum și a spațiilor și resurselor*** pentru realizarea procesului educațional, a celor destinate servirii mesei, precum și practicării unor activități sportive sau a activităților cultural-artistice, inclusiv a celor care presupun deplasarea din școală (asigurare transport, bilete de acces etc);

➤ ***sprijinirea parteneriatelor dintre unitățile de învățământ și mediul privat*** pentru organizarea și diversificarea ofertei de optionale, inclusiv în domeniul sportiv și cel cultural;

➤ ***organizarea programelor remediale, prin:***

- organizarea și finanțarea orelor/programelor remediale și a măsurilor de suport individual și de grup (inclusiv dezvoltare personală, dezvoltarea competențelor socio-emoționale, coaching, abilități digitale, educație pentru dezvoltare durabilă, educație prin sport și oferirea posibilității practicării unor activități sportive, educație prin cultură etc.), pentru dezvoltare competențe cheie, în vederea asigurării succesului școlar;

- sprijin prin măsuri integrate, pentru școli cu nevoi de ameliorare a rezultatelor școlare și de creștere a ratei de absolvire și a ratei de tranziție către nivelul următor de învățământ, inclusiv prin organizare și finanțare scheme de granturi;
- asigurarea accesului elevilor la o varietate de activități și servicii de consiliere și orientare profesională, pentru dezvoltare personală, înzestrare cu competențe necesare pentru un management eficient al propriei persoane/parcurs educațional/carieră;
- organizarea și finanțarea de programe de sprijin individualizat, pentru asigurarea oportunităților egale pentru copiii expuși riscului de abandon școlar, inclusiv prin aplicarea datelor de cercetare și generalizarea bunelor practici;
- dezvoltarea unor programe regionale/ locale de susținere a tranziției de la gimnaziu la învățământul secundar superior, care să includă pachete de sprijin individualizat pentru copiii identificați la risc și care să înceapă cel puțin din clasa a VII-a și să fie extins până cel puțin în clasa a X-a.

9.Pachete personalizate de măsuri în vederea sprijinirii accesului și participării la educație:

- Facilitarea transportului elevilor către/ de la unitățile școlare, prin măsuri adaptate fiecărei comunități, respectiv elaborarea de planuri de intervenție și acordarea de sprijin financiar pentru aplicarea măsurilor, inclusiv asigurarea resursei umane și a finanțării costurilor operaționale și de mentenanță ale mijloacelor de transport, inclusiv pentru asigurarea participării acestora la activități sportive organizate în școală sau cluburi sportive;
- Măsuri de acompaniere în funcție de nevoi pentru copiii care aparțin grupurilor vulnerabile
- Dezvoltarea de programe de informare și conștientizare privind participarea la educație, educația incluzivă prin derularea de programe de informare, consiliere și educație parentală pentru părinții/ reprezentanții legali/tutorii copiilor și tinerilor din învățământul preuniversitar, cu focalizare pe părinții/ persoanele care au în grijă copiii provenind din grupuri vulnerabile, campanii de conștientizare derulate la nivelul actorilor educaționali și a opiniei publice, în general, cu privire la importanța educației, rolul acesteia în dezvoltarea personală și profesională a individului.
- Asigurarea accesului la servicii de educație culturală și artistică copiilor din grupurile dezavantajate din mediul rural și mic-urban (unde accesul la asemenea servicii de bază este deosebit de restrâns iar riscul de excludere totală a copiilor este major) .

➤ Sprijinirea/ încurajarea mobilității cadrelor didactice către zonele în care se înregistrează deficit, în special în zonele rurale, prin: acordarea de stimulente financiare, asigurarea cazării și a transportului.

10.Îmbunătățirea accesului și a participării la educație a copiilor cu dizabilități și/sau cerințe educaționale speciale (CES), inclusiv la activități sportive și culturale adaptate

➤ achiziție echipamente și tehnologii asistive și alte mijloace de învățare adaptate diferitelor categorii de dizabilitate/nevoi pentru copiii/ elevii/ tinerii cu dizabilități/CES;

➤ accesibilizarea clădirilor/spațiilor unităților de învățământ pentru a asigura accesul persoanelor cu dizabilități/CES la educație în comunitățile în care trăiesc;

➤ achiziția de echipamente și aparatură sportivă adaptată;

➤ încurajarea utilizării unor metode alternative de educație prin sport, cultură și creativitate (SCC), inclusiv prin parteneriate cu entități private și publice care activează în zona de cultură și audiovizual

➤ măsuri privind susținerea și dezvoltarea unei rețele de ateliere protejate destinate copiilor cu dizabilități sau CES

➤ sprijinirea/ încurajarea cadrelor didactice de sprijin prin acordarea de stimulente financiare.

11.Organizarea unor oportunități variate de dezvoltare profesională pentru personalul didactic, în vederea asigurării unui sistem de educație incluziv

➤ dezvoltare programe de formare continuă pentru cunoașterea și implementarea metodelor și instrumentelor adecvate pentru individualizarea învățării (adaptarea tehnicilor de predare-învățare-evaluare la nevoile specifice și interesele elevilor, inclusiv la nevoile copiilor cu dizabilități/ CES (inclusiv cursuri de formare destinate cadrelor didactice, profesorilor de sprijin sau mediatorilor școlari în utilizarea limbajului mimico-gestual, în vederea abordării copiilor cu dizabilități auditive), mecanisme de lucru online, inclusiv pentru asigurarea asistării/predării la clase virtuale ("profesor virtual"), revizuirea/adaptarea sistemului de evaluare, dezvoltarea competențelor cadrelor didactice pentru valorificarea în plan educațional a contextelor nonformale și informale etc.;

➤ dezvoltare/ extindere programe pentru formarea/utilizarea/valorificarea personalului cu rol educativ/didactic din cadrul organizațiilor culturale publice și private.

➤ programe de mentorat didactic în comunitățile vulnerabile, inclusiv cele cu populație roma.

12. Dezvoltarea și extinderea Programului „A doua șansă” (ADS), pentru facilitarea finalizării învățământului obligatoriu, de către persoanele care au părăsit timpuriu școala.

- informare, consiliere și orientare potențiali beneficiari, pentru conștientizarea beneficiilor și optarea informată pentru participarea la Program;
- înscriere și participare la programe ADS flexibile, inclusiv diversificarea modulelor de pregătire profesională și a formelor de organizare a activităților de învățare (de exemplu, online);
- furnizare servicii suport personalizate pentru susținerea participării la programul ADS, pentru diminuarea riscului de părăsire a programului înainte de finalizare (de ex. servicii de transport/decontare transport, asigurare hrană, servicii de îngrijire pentru persoane dependente aflate în grija cursanților, dispozitive tehnico-medicale, materiale educaționale, sprijin material pentru situații de urgență etc.);
- informare, consiliere și orientare școlară și profesională a cursanților, pentru identificarea realistă a alternativelor de acțiune la finalizarea programului ADS: continuare studii, continuare pregătire în sistemul de formare profesională a adulților, ocupare loc de muncă etc.;

13. Intervenții pentru învățământul terțiar

Măsurile de prevenire și combatere a abandonului universitar pentru grupurile dezavantajate/subreprezentate de studenți

- susținerea unor activități specifice în cadrul centrelor de consiliere și orientare în carieră (sesiuni, tabere, training-uri, workshop-uri, etc), inclusiv prin organizarea unor activități de schimb de bune practici și studii, coordonate la nivel național (comunitate bune practici etc.)
- servicii de consiliere relevante, mentorat, inclusiv cu studenți voluntari din ani mai mari, tutoriat;
- granturi pentru universități pentru dezvoltarea capacității de sprijinire a studenților cu risc de abandon prin operaționalizarea mecanismelor instituționale de identificare și monitorizare a nevoilor studenților în cadrul centrelor de consiliere și orientare profesională (inclusiv pentru dezvoltarea de strategii instituționale de atragere a studenților din medii defavorizate), precum și acordarea serviciilor de sprijin studenților cu risc de abandon (ex. burse sociale, facilitarea participării la burse ale locurilor de muncă, acordarea unor pachete de sprijin: cazare și masă gratuite, decontare transport etc.).

- Măsuri de sprijin în vederea creșterii accesului la studii universitare
- acordarea de granturi la nivelul școlilor pentru: organizarea unor programe dedicate de pregătire și facilitare a tranziției la învățământul superior cu posibilitatea de a identifica copiii la risc de a nu finaliza cu absolvirea examenului de bacalaureat și susținerea acestora cu programe remediale și de suport, programe adecvate de suport educațional și social; inclusiv prin parteneriate pentru oferire servicii educaționale adaptate categoriilor de elevi în risc, între licee, universități și alți actori relevanți pentru sistemul de educație;
- implementarea unui sistem de stimulare a universităților pentru a realiza acțiuni specifice în vederea atragerii elevilor din grupuri defavorizate (caravane, cursuri demonstrative în școlile din mediul rural, materiale de informare cu privire la facilitățile sociale pentru studenți etc.)
- sprijinirea inițiativelor de accesibilizare a universităților, inclusiv prin achiziția de echipamente IT și dezvoltarea de instrumente specifice pentru admiterea studenților cu dizabilități la programele universitare (ghid de admitere, platformă online etc.).

14. Măsuri privind asigurarea calității educației pentru toți, în corelație cu dinamica pieței muncii (schimbări tehnologice și structurale etc.) și societății

Tipuri de subacțiuni:

- elaborare/ revizuire standarde de performanță pe niveluri de educație (inclusiv realizarea de standarde de performanță pe niveluri);
- revizuirea/dezvoltarea curriculumului național;
- actualizarea/îmbunătățirea mecanismului de anticipare a nevoilor de competențe, în vederea adaptării permanente a ofertei educaționale;
- actualizarea/îmbunătățirea mecanismului de monitorizare a absolvenților de învățământ secundar și terțiar;
- formarea cadrelor didactice (inclusiv prin masterat didactic/programe de conversie/ reconversie profesională și programe de formare care asigură dubla specializare), mobilități și schimburi de bune practice, cu accent pe didactica specialității, în special pentru discipline STEAM;
- monitorizarea și evaluarea calității serviciilor oferite în unitățile de învățământ preuniversitar;

Creșterea calității și a validității proceselor de predare-învățare-evaluare în ÎPT

Tipuri de sub-acțiuni:

- stagii de formare a cadrelor didactice din școlile înscrise în rețelele parteneriale la operatorii economici parteneri, pentru dezvoltarea caracterului practic – aplicativ al disciplinelor/modulelor;
- susținerea unor rețele parteneriale între școlile din IPT (vizite de studiu, schimb de experiență evaluare reciprocă, învățare colegială etc.) în vederea extinderii sistemului de colaborare a personalului didactic;

Sprijinirea dezvoltării școlilor pentru susținerea și recunoașterea excelenței în IPT

Tipuri de sub-acțiuni:

- culegerea datelor pentru aplicarea metodologiei de identificare/recunoaștere a excelenței în IPT pe baza criteriilor de performanță instituțională și acordarea unei Diplome/Certificat de excelență în IPT;
- acordarea unor granturi pentru susținerea dezvoltării școlilor identificate pentru susținerea excelenței; – implicarea organizațiilor culturale publice și private pentru dezvoltarea unor centre de excelență profesională în meșteșuguri vechi și rare (cu mare căutare în domeniul patrimoniului), cât și în ocupații inovative, în care competențele culturale și creative joacă un rol de bază.

Adaptarea serviciilor educaționale adresate elevilor și personalului didactic din ÎPT, în corelație cu dinamica pieței muncii (schimbări tehnologice și structurale, digitalizare etc.), inclusiv pentru persoanele cu dizabilități sau pentru cele provenind din grupuri vulnerabile

Tipuri de sub-acțiuni:

- îmbunătățirea și aplicarea mecanismului de anticipare a nevoilor de competențelor în IPT prin elaborarea de studii în rândul operatorilor economici pentru a identifica nevoile pentru anumite calificări, inclusiv calificări emergente și noi competențe;
- actualizarea documentelor de planificare strategică a IPT la nivel regional, județean și local (Planul de acțiune regională pentru IPT - PRAI, Planul de acțiune local pentru IPT-PLAI, Planul de acțiune școlar - PAS); – elaborarea de standarde de pregătire profesională și curricula pentru calificări profesionale noi pentru IPT și/sau revizuirea celor existente, ca urmare a evoluțiilor tehnologice care susțin dezvoltarea sustenabilă și economia verde (IT&C, inteligență artificială, robotica, 3d printing);

- formarea cadrelor didactice pentru actualizarea competențelor profesionale în raport cu realitățile tehnologice ale operatorilor economici. Formare va include inclusiv competente transversale, cu accent pe cele antreprenoriale, digitale;
- formarea personalului didactic asociat (specialiști din partea operatorilor economici, care urmează module de formare pe teme de metodica și didactica specialității);
- implementarea programelor de dezvoltare a competențelor antreprenoriale ale elevilor (firme de exercitiu, târguri, concursuri, certificari ale firmelor de exercitiu etc.);
- finanțarea stagiilor de practică, pentru sprijinirea dezvoltării competențelor profesionale ale elevilor (finanțarea costurilor asociate organizării participării elevilor la învățarea la locul de muncă)
- finanțarea costurilor asociate organizării examenelor de certificare a calificărilor profesionale.

Măsuri pentru facilitarea accesului la programele de formare profesională, precum și pentru prevenirea și combaterea abandonului școlar și a părăsirii timpurii a școlii la nivelul ÎPT

Tipuri de acțiuni:

- acordarea de sprijin financiar pentru cazare, masă și transport, pentru elevii din grupuri sau medii defavorizate (aparținând etniei roma, persoanelor cu dizabilități sau deficiențe sau din mediul rural etc.), identificarea nevoilor educaționale specifice ale elevilor din grupurile vulnerabile și centrarea pe elev a demersului educațional;
- formarea personalului didactic pentru individualizarea învățării și utilizarea de tehnici didactice inovative, adaptate nevoilor grupurilor dezavantajate/cu dizabilități;
- extinderea/ generalizarea intervențiilor complementare de sprijin, pentru elevii din grupuri vulnerabile (programe de sprijin individualizat).

29.Dezvoltarea de programe de informare și conștientizare pentru întreaga comunitate, de sprijin, consiliere și educație parentală, cu focalizare pe părinții copiilor provenind din grupuri vulnerabile (inclusiv pentru persoane care au în grijă copiii ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate), pentru prevenirea și combaterea abandonului școlar și a părăsirii timpurii a școlii.

Tipuri de sub-acțiuni:

- dezvoltarea unei campanii naționale de informare-conștientizare privind oportunitățile oferite de IPT. Campania va viza:

a) actorii educaționali (elevi, profesori, părinți etc.) cu privire la necesitatea deschiderii sistemului către grupurile vulnerabile și extinderii/ generalizării intervențiilor complementare de sprijin a elevilor din grupuri vulnerabile

și

b) întreaga societate cu privire la importanța educației, a rolului acesteia în dezvoltarea personală și profesională a individului și în dezvoltarea socială și economică, servicii de consiliere, educație parentală).

Stimularea angajatorilor pentru utilizarea unor forme de muncă noi sau flexibile, inclusiv prin finanțarea investițiilor care să permită utilizarea acestor forme.

Măsuri de sprijin pentru păstrarea locurilor de muncă în activitățile /sectoarele economice afectate de probleme sistemice:

- sprijin pentru întreprinderile a căror activitate este afectată direct/indirect ca urmare a unor crize sistemice/ sectoriale /declarării unor situații de urgență /alertă (ex. pandemia COVID – 19), inclusiv subvenții;
- subvenții acordate profesioniștilor și celor care au încheiate convenții individuale de muncă în cazul reducerii activității;
- subvenții acordate angajatorilor pentru plata unei părți din salariu, în vederea menținerii locurilor de muncă, pentru angajații care au beneficiat de șomaj tehnic - sprijin acordat angajatorilor pentru desfășurarea activității în regim de telemuncă sau muncă la domiciliu Ex. programe de muncă redusă sau programe flexibile de muncă de tipul „Kurzarbeit”) ;
- facilitarea procesului de outplacement, respectiv tranziția către noi locuri de muncă a lucrătorilor care urmează să fie disponibilizați/ concediați, inclusiv prin programe de formare care să asigure reconversia profesională, coaching individual, îndrumare și evaluări vocaționale în perioadele de tranziție în carieră, care să susțină alegerea corectă a unui nou parcurs profesional și efectuarea unui plan de carieră;
- sprijin pentru participarea la programe de formare care vizează îmbunătățirea abilităților de bază și transversale, a competențelor antreprenoriale, precum și evaluarea și certificarea competențelor obținute în contexte informale sau nonformale;

Sprijinirea angajatorilor pentru condiții de muncă adaptate nevoilor lucrătorilor:

- Sprijin pentru îmbunătățirea activității de management al resurselor umane în companii (ex. practici pentru integrarea/ adaptarea noilor angajați la locul de muncă, mecanisme de planificare prospectivă a ocupării forței de muncă și a competențelor etc) ;
- Dezvoltarea de instrumente (orientări/ghiduri) specifice în scopul creșterii calității locurilor de muncă și prevenirea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale, cu un accent deosebit pe grupurile vulnerabile cele mai afectate de pandemie;
- Îmbunătățirea programelor de formare în domeniul securității și sănătății în muncă pentru sporirea competențelor de evaluare și de prevenire a riscurilor prin revizuirea standardelor ocupationale aferente ocupațiilor specifice din domeniul securității și sănătății în muncă ;
- Introducerea unor modele inovatoare de organizare a muncii, productive și „verzi” în întreprinderi, practici care să asigure sănătatea și securitatea la locul de muncă, care îmbunătățesc statutul profesional și de sănătate al angajaților, care asigură un tratament egal la locul de muncă, inclusiv pentru nevoile lucrătorilor vârstnici.

Campanii de promovare pentru conștientizarea angajatorilor și lucrătorilor cu privire la drepturile și obligațiile angajatorilor și salariaților, precum și cu privire la rolul activităților de SSM .

Finanțarea serviciilor de susținere a îmbătrânirii active prin implicarea lucrătorilor vârstnici în programe de tip shadow/tutelă/tutoriat/mentorat pentru formarea și integrarea lucrătorilor noi .

Finantare pentru acțiuni ce vor viza: subvenții acordate angajatorilor pentru plata unei părți din salariu, în vederea menținerii locurilor de muncă, pentru angajații care au beneficiat de șomaj tehnic; facilitarea procesului de outplacement, sprijin pentru participarea la programe de formare care vizează îmbunătățirea abilităților de bază și transversale, asigurarea sănătății și securității la locul de muncă, susținerea îmbătrânirii active ș.a.

Dezvoltarea unor instrumente și structuri colaborative/ participative, cu rol în:

- sensibilizarea și promovarea economiei sociale și a antreprenoriatului, inclusiv cel social, (de ex.: promovarea de politici publice naționale și locale favorabile dezvoltării economiei sociale, bazate pe „dovezi” rezultate din monitorizare, organizarea de conferințe, forumuri, reuniuni și de evenimente de recunoaștere publică a modelelor de antreprenoriat social de succes, la nivel național, regional sau local, generice sau specific), inclusiv prin acordarea de premii;

– monitorizarea și evaluarea evoluției economiei sociale în România pentru o mai bună cunoaștere a sectorului și îmbunătățirea vizibilității economiei sociale (colectarea periodică de date cu privire la potențialul de dezvoltare sau la impactul economic și social pe care îl au întreprinderile sociale, realizarea de studii, analize – „Observator național al economiei sociale”);

– sprijinirea entităților de economie socială, inclusiv prin sprijin reciproc/cooperare, schimb de bune practici și suport în relaționarea cu celelalte sectoare – public și privat (de ex.: rețele de „ambasadori” ai antreprenoriatului social, spații și servicii de tip co-working, inclusiv incubatoare sociale, „centre de cunoștințe online”, portaluri care să susțină interacțiunea și sinergia dintre actorii din țară sau din SM, interesați de ecosistemul de economie socială din România, portaluri de evenimente cu newsletter-uri dedicate, piețe virtuale (platforme) de produse și servicii/lucrări produse/executate de întreprinderile sociale etc.);

Programe de sprijin antreprenorial (formare în competențe antreprenoriale, tutorat/ mentorat, asistență/ consiliere, role models, programe de formare în management de proiect programe de formare pentru administratorii schemelor de antreprenoriat etc), inclusiv prin activarea potențialului antreprenorial al unor persoane aparținând grupurilor dezavantajate.

Acordarea de granturi pentru inițierea de noi afaceri (start-up) și incubatoare de afaceri .

Asistență și consultanță în afaceri post înființare pentru depășirea dificultăților economice, inclusiv prin programe de pregătire a managerilor și sprijin pentru inovare

Sprijin prin granturi și instrumente de microcreditare cu partajarea riscului pentru înființare/dezvoltare/inovare/scalare/extindere/de întreprinderi sociale și întreprinderi sociale de inserție, inclusiv în domeniul oferirii de servicii sociale și prin promovarea patrimoniului cultural și a sectoarelor culturale și creative ca domenii cu potențial pentru dezvoltarea economiei sociale.

Asistență și consultanță post înființare pentru întreprinderile sociale și întreprinderile sociale de inserție, inclusiv programe de pregătire a resurselor umane din cadrul acestor entități și sprijin pentru digitalizarea activității.

Sprijinirea angajatorilor/ocupării în întreprinderi sociale de inserție pentru insertia socio-profesională a lucrătorilor defavorizați, prin acoperirea costurilor de calificare la locul de muncă – contracte de muncă subvenționate pe perioade cuprinse între 6 – 24 luni cu plasarea pe piața muncii la finalul perioadei

Sprijin financiar pentru acțiuni ce vor viza: promovarea antreprenoriatului, antreprenoriatului social și economiei sociale; granturi pentru înființare întreprinderi; asistență și consultanță în afaceri post înființare pentru depășirea dificultăților economice, inclusiv prin programe de pregătire a managerilor și sprijin pentru inovare; acordarea de granturi pentru înființare/ dezvoltare/ inovare/ scalare/ extindere/ de întreprinderi sociale și întreprinderi sociale de inserție, inclusiv în domeniul oferirii de servicii sociale; sprijinirea angajatorilor întreprinderi sociale de inserție pentru inserția socio-profesională a lucrătorilor defavorizați.

Încurajarea participării la învățarea pe tot parcursul vieții prin extinderea/diversificarea oportunităților de formare, prin:

- formarea unei atitudini favorabile învățării pe tot parcursul vieții prin consiliere și orientare, inclusiv prin campanii de informare și conștientizare;
- dezvoltarea sistemelor de consiliere a carierei pentru adulți prin: elaborarea unui studiu pentru identificarea nevoilor actuale; dezvoltarea/preluarea de instrumente de consiliere și utilizarea tehnologiilor informatice și de comunicare în consilierea carierei pentru adulți; formarea profesională a practicienilor prin programe de master; dezvoltarea unor standarde de calitate pentru consilierea carierei pentru adulți; implementarea unui sistem de furnizare de servicii de consilierea carierei pentru adulți, inclusiv prin vouchere
- sprijinirea înființării și funcționării centrelor comunitare de învățare permanentă (CCIP), inclusiv prin implicarea instituțiilor așezămintelor culturale, și asigurarea resurselor umane și a resurselor materiale necesare acestora, care să răspundă nevoilor de formare identificate la nivelul comunităților și continuarea cointerесării companiilor în sprijinirea înrolării angajaților în asemenea programe;
- dezvoltarea unor programe de actualizare a competențelor cheie pentru alfabetizarea funcțională;
- sprijinirea parteneriatelor între furnizori de formare (din învățământul secundar și terțiar) și reprezentanți ai mediului de afaceri pentru dezvoltarea și implementarea unor programe de formare continuă (în special în domeniile de specializare inteligentă) care să răspundă nevoilor de competențe identificate la nivelul sectoarelor economice; acțiunea poate să includă și autorizarea unităților de învățământ și a instituțiilor de învățământ superior ca centre de evaluare și certificare a competențelor profesionale obținute pe alte căi decât cele formale.

Implementarea programului „Pachet de bază pentru persoanele fără/cu nivel scăzut de formare” care include 3 servicii:

- servicii de orientare în carieră și consiliere profesională;
- servicii de evaluare a competențelor deținute;
- programe personalizate de dobândire a competențelor de limba română, matematică, competențe IT de bază, calificare de nivel 1 sau/și 2 și certificare.

Implementarea programului „Ține pasul” care vizează programe de actualizare a competențelor specifice ale angajaților ca urmare a evoluțiilor tehnologice rapide și a apariției de noi competențe, însoțite de serviciile de consiliere profesională.

Furnizarea de către angajatori, inclusiv clustere de angajatori, de programe de formare pentru progresul în carieră al angajaților defavorizați (supuși riscului disponibilizării, angajați parttime, angajați supuși sărăciei în muncă, angajați care și-au reluat activitatea după o perioadă de inactivitate etc.), inclusiv formare colaborativă, care poate să includă următoarele servicii:

- servicii de orientare în carieră și consiliere profesională;
- programe de dobândire a competențelor profesionale și transversale care permit evoluția în carieră;
- dezvoltarea competențelor relaționale.

Implementarea programului „Competențe digitale pentru piața muncii” care vizează programe de dobândire a competențelor digitale, structurate pe niveluri (inițiere, intermediar, avansat), precedate de o evaluare a nivelului de competențe digitale.

Sprijinirea sportivilor aflați la final de carieră pentru dobândirea de competențe în vederea reintegrării pe piața muncii.

PROGRAM OPERATIONAL INCLUZIUNE SI DEMNITATE SOCIALA

= POIDS =

Scopul POIDS este de a sprijini incluziunea socială a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile, mai ales ale celor cu risc ridicat, inclusiv prin reducerea decalajului rural-urban în ceea ce privește sărăcia și excluziunea socială și creșterea accesului la servicii de calitate pentru populația vulnerabilă.

Obiective generale:

1. Creșterea accesului la servicii sociale pentru populația vulnerabilă, cu precădere din mediul rural prin înființarea și dezvoltarea de servicii sociale la nivel local
2. Creșterea calității serviciilor sociale destinate persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile prin asigurarea de personal de specialitate bine pregătit la nivel local și infrastructura adecvată
3. Reducerea gradului de excluziune socială pentru grupurile vulnerabile prin oferirea de sprijin și servicii accesibile pentru depășirea situațiilor de dificultate în care se află
4. Creșterea capacității sistemului național de asistență socială de a răspunde la nevoile populației vulnerabile prin dezvoltarea capacității furnizorilor de servicii sociale publici și privați la nivel local
5. Creșterea capacității autorităților locale de a identifica și evalua nevoile sociale ale comunității într-un mod participativ și de a elabora planuri de acțiune adecvate.

Rezultatele așteptate:

1. Sprijinirea implementării a aproximativ 40 de Strategii de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității în mediul urban și rural
2. Sprijinirea implementării strategiei de dezvoltare locală din zonele rurale, cu accent pe incluziunea socio-medicală a copiilor
3. Asigurarea de locuințe sociale pentru cel puțin 3800 de persoane vulnerabile
4. Asigurarea accesului la servicii primare de asistență sociomedicală pentru cel puțin 40% din populația României (aproximativ 2000 de UAT-uri din mediul rural)
5. Creșterea capacității serviciilor de îngrijire sociomedicală a persoanelor vârstnice la domiciliu cu cel puțin 2000 de îngrijitori pentru persoanele vârstnice din mediul rural
6. Sprijin pentru clarificarea situației juridice pentru cel puțin 200 de așezări informale (rurale)
7. Dezvoltarea capacității serviciilor destinate copiilor cu probleme comportamentale prin înființarea a opt centre pilot
8. Susținerea financiară pentru integrare socială și angajare a cel puțin 4700 de tineri la părăsirea sistemului instituționalizat
9. Susținerea financiară a cel puțin 470.000 de copii școlari (ciclul primar și gimnazial), proveniți din familii sărace, pentru participarea la tabere, minim pentru asistenți personali pentru copiii cu dizabilități

10. Facilitarea incluziunii sociale a 50 000 de copii din comunitățile marginalizate prin sport și cultură
11. Furnizarea de servicii pentru prevenirea separării de familie pentru 14 100 copii
12. Sprijin financiar pentru cel puțin 20.000 de familii monoparentale
13. Creșterea capacității serviciilor de îngrijire la domiciliu pentru vârstnici cu cel puțin 12000 de servicii sociale si socio-medicala în mediul rural si urban
14. Dezvoltarea infrastructurii pentru 75 de comunități de sprijin cu locuințe temporare pentru cel puțin 1500 de persoane vârstnice vulnerabile
15. Creșterea capacității de servicii de sociale si socio-medicale pentru angajarea a cel puțin 4700 de adulți cu dizabilități prin înființarea a 47 de centre de servicii
16. Creșterea capacității serviciilor de sprijin pentru a asigura asistenta sociala si medicala persoanelor cu capacitate de exercițiu limitată prin înființarea a 47 de echipe județene care vor asista cel puțin 47.000 de persoane vulnerabile.
17. Creșterea capacității serviciilor mobile de recuperare pentru persoanele cu dizabilități prin înființarea a 47 de echipe mobile care vor furniza servicii pentru cel puțin 7000 de persoane vulnerabile/dizabilitati .
18. Creșterea capacității serviciilor de recuperare pentru copiii cu dizabilități cu cel puțin 47 de centre de care vor beneficia cel puțin 4700 de copii annual
19. Sprijin pentru cel puțin 49.500 de persoane cu dizabilități, prin furnizarea de echipamente/tehnologie asistativă .
20. Creșterea capacității serviciilor de îngrijire la domiciliu pentru persoanele cu dizabilități prin dezvoltarea rețelei de Asistenți Personali Profesioniști cu cel puțin 1175 de asistenți personali profesioniști .
21. Creșterea capacității de servicii alternative de tip familial prin înființarea de noi locuințe protejate pentru persoanele cu dizabilități cu cel puțin 3.200 de locuri nou create .
22. Creșterea capacității serviciilor de zi pentru adulții cu dizabilități prin înființarea a 80 de noi servicii furnizate pentru cel puțin 5.000 de persoane cu dizabilitati.
23. Furnizare de soluții de viață pentru persoane vulnerabile și servicii comunitare .

24. Înființarea a 85 de servicii de tip Respiro pentru 3.000 de copii cu dizabilități și familiile lor .
25. Creșterea capacității serviciilor de îngrijire la domiciliu pentru persoanele cu dizabilități prin dezvoltarea rețelei de Asistenți Personali Profesioniști cu cel puțin 1175 de asistenți personali profesioniști .
26. Creșterea capacității serviciilor pentru migranți prin extinderea cu 12 noi centre regionale de integrare și 12 centre regionale de cazare precum și un nou centru de cazare cu 500 de locuri
27. Creșterea capacității serviciilor pentru victimele traficului de ființe umane prin extinderea cu 6 noi locuințe protejate și servicii de asistență pentru cel puțin 2000 de persoane .
28. Creșterea capacității serviciilor pentru victimele violenței domestice prin extinderea cu 47 de noi locuințe protejate și servicii de asistență pentru cel puțin 10.000 de persoane .
29. Creșterea capacității serviciilor pentru persoane dependente de alcool sau droguri prin înființarea a 47 de servicii de care vor beneficia cel puțin 2000 de persoane
30. Creșterea capacității serviciilor pentru persoanele eliberate din penitenciar prin înființarea a 47 de servicii de sprijin .
31. Creșterea capacității serviciilor pentru persoanele fără adăpost prin înființarea a 47 de servicii la nivel național.
32. Creșterea calității serviciilor pentru toate categoriile de persoane vulnerabile prin asigurarea formării pentru specialiștii din serviciile sociale publice și private
33. Asigurarea de ajutor material pentru aproximativ 2.900.000 de persoane dezavantajate
34. Asigurarea de ajutor material pentru aproximativ 1.200.000 de copii
35. Asigurarea de mese calde prin intermediul cantinelor sociale pentru 280.000 de persoane în situații de vulnerabilitate .

Prin acest program vor fi susținute comunitățile marginalizate :

- din mediul rural, respectiv persoanele vârstnice (Prioritatea 4), către care se alocă și cea mai mare parte din anvelopa financiară a programului),
- persoanele vârstnice din mediul urban (Prioritatea 6),
- copiii , familiile monoparentale cu copii în întreținere (Prioritatea 5),

- **persoanele cu dizabilități (Prioritatea 7)**, și alte grupuri vulnerabile
- **(Prioritatea 8) precum persoanele fără adăpost**, victimele violenței domestice, persoanele eliberate din penitenciar, migranții și persoanele dependente de alcool și droguri, ultima categorie fiind în creștere în România.

Pentru a încuraja comunitățile locale să dezvolte abordări integrate de jos în sus, programul finanțează, prin:

Prioritatea 1:

- Strategiile de Dezvoltare Locală plasate sub Responsabilitatea Comunității. Această prioritate vine în sprijinul comunităților cu provocări locale și stimulează capacitatea de schimbare prin încurajarea dezvoltării și descoperirii potențialului neexploatat din comunități, creșterea participării și a implicării în construirea comunității. Programul își propune să lase la dispoziția grupurilor de acțiune locală (GAL) deciziile referitoare la mărimea grupului țintă și obiectivele ce se doresc atinse (în linie cu obiectivele de politică FSE+), fie că doresc să creeze mai multe locuri de muncă, să diminueze rata abandonului școlar sau să înființeze un centru comunitar, în funcție de nevoile și specificul populației locale, conform obiectivelor FSE+ ce pot fi alese în cadrul strategiilor.
- **Prioritatea 2** care este implementată prin mecanismul DLRC este destinată combaterii sărăciei copiilor din zonele rurale. Prin măsurile implementate de GAL-urile rurale în cadrul acestei Prioritati, copiii din comunitățile rurale marginalizate vor avea posibilitatea de a merge în tabere de creație sau sportive. Sprijin social va fi oferit și copiilor vulnerabili ai căror părinți lucrează în străinătate.
- **Prioritatea 3** va finanța infrastructura pentru locuințe sociale, aceasta fiind o măsură de sprijin foarte utilă pentru grupurile vulnerabile din mediul urban.
- **Prioritatea 4** va sprijini populația rurală aflată sub incidența cea mai mare a riscului de sărăcie și excluziune socială. Astfel, se urmărește dezvoltarea sistemului de asistență socială primară, cu asistenți sociali și tehnicieni în asistență socială la nivel local precum și prin asigurarea intervenției integrate prin dezvoltarea rețelei comunitare de asistență socio-medicală și a consilierilor școlari. În acest fel se asigură accesul la servicii pentru populația din mediul rural, mediul în care sunt identificate și cele mai multe probleme sociale în rândul grupurilor vulnerabile (copii, persoane vârstnice, minoritatea roma, persoane cu dizabilități, familii monoparentale și familii cu mulți copii). Fiind cunoscute problemele cu care se confruntă

persoanele vârstnice și lipsa serviciilor pentru această categorie, se urmărește prioritizarea și dezvoltarea serviciilor de îngrijire pentru persoanele vârstnice la nivel local în mediul rural. În acest context, vor fi două măsuri, **una de sprijin pentru UAT din mediul rural** în evaluarea nevoilor și realizarea planurilor de acțiune pentru dezvoltarea serviciilor sociale și una pentru dezvoltarea serviciilor la nivel local. De asemenea, va exista o măsură complementară, dirijată spre sprijinirea autorităților locale pentru reglementarea statutului juridic al așezărilor neoficiale informale (persoane din minoritatea roma) pentru cel puțin 200 de așezări.

- **Prioritatea 5** urmărește elaborarea de măsuri care să contribuie la reducerea deprivării materiale care afectează copiii (prin sprijinirea familiilor monoparentale), reducerea riscului de separare a copilului de familie precum și dezvoltarea de servicii specializate pentru copii.
- **Prin Prioritatea 6** vor fi sprijinite persoanele vârstnice, categorie afectată de sărăcie (nivelul veniturilor din pensii fiind redus în România), de boli, de izolare, excluziune și de lipsa serviciilor sociale de îngrijire pentru bătrâni. Numărul total de servicii autorizate de îngrijire a persoanelor vârstnice la domiciliu este de doar 259 la nivel național iar căminele rezidențiale de bătrâni sunt insuficiente (557 în toată țara conform Ministerului Muncii și Protecției Sociale 2020). Din cele 259 de servicii autorizate de îngrijire a persoanelor vârstnice, **doar 86 sunt în zona rurală**. Persoanele vârstnice fără sprijin din partea familiei sunt expuse unui risc mai mare al sărăciei și excluziunii sociale, în special femeile în vârstă.
- **Prioritatea 7.** Persoane cu dizabilitati - Această categorie de persoane este expusă unui risc crescut de sărăcie și excluziune sociala , unele dintre persoanele cu dizabilități mintale sau psihosociale aflându-se într-un raport de tip „cerc vicios” cu sărăcia. POIDS va avea în vedere și susținerea unor măsuri destinate oferirii de servicii sociale pentru încadrarea în muncă dar și pentru cei care necesită sprijin în vederea exercitării capacității legale. În vederea dezvoltării serviciilor pentru persoanele cu dizabilități va exista o măsură de sprijin pentru formarea Asistenților Personali Profesioniști în vederea îndeplinirii prevederilor legale și a strategiei în domeniu.
- **Prin Prioritatea 8** se vor implementa măsuri pentru alte grupuri aflate în risc de excluziune sociala . Pentru aceste persoane măsura vizează dezvoltarea de servicii de servicii de sociale la nivel național . Măsurile din cadrul POIDS destinate persoanelor fără adăpost vor urmări dezvoltarea capacității de intervenție pentru această categorie, în mediul urban, serviciile dezvoltate urmând să fie integrate cu serviciile de sociale existente la nivel local .

- **Prioritatea 9** – ajutor material pentru persoanele dezavantajate .În baza definiției naționale a sărăciei absolute, aproximativ 5% din populație nu își permite să achiziționeze un nivel minim de consum de bunuri și servicii. O mare parte din populație se confruntă cu lipsuri materiale grave și nu își permite lucruri considerate necesare pentru o viață decentă, conform standardelor statelor sociale ale UE. În sprijinul acestor persoane vin măsurile Prioritatii 9, pentru cele mai defavorizate, obiectivul vizat în cadrul acestei priorități fiind creșterea calității prin acordarea de vouchere pentru achiziția de alimente sau mese calde. O măsură va fi adresată copiilor, astfel încât la naștere sau la începerea ciclului școlar primar, familiile să fie sprijinite material. Vor fi sprijiniți aprox. 200.000 de copii/an, proveniți din familii cu venituri scazute prin asigurarea unui ajutor tip “pachet nou născut” sau “pachet micul școlar”. Măsurile prin care se distribuie pachetele alimentare, pachetele pentru „nou-născuți” și „micii școlari” vor fi însoțite de măsuri auxiliare precum informații privind toate serviciile sociale existente din zonă. În acest sens, serviciile sociale vor fi mapate la nivelul fiecărui județ și prezentate în broșuri care însoțesc pachetele. Acțiunile din cadrul acestor operațiuni vor fi însoțite de măsuri de acompaniere, prin asistență socială, medicală, educație sanitară din partea serviciilor deja existente în comunitate, finanțate sau nu prin proiecte europene.

Responsabilitățile și planul de acțiune pentru implementarea strategiei

Pregătirea și adoptarea Strategiei naționale integrate 2024-2030 pentru comuna Crasna, județul Gorj au fost coordonate de către Primăria Crasna, județul Gorj, însă responsabilitatea implementării acesteia va fi împărțită între Primăria comunei Crasna, dar și cu alți actori publici și privați implicați în punerea în practică a proiectelor.

Tabel . Calendar orientativ al etapelor de implementare a strategiei

2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Pregătire proiecte / cereri de finanțare						
Semnare contracte finanțare fonduri UE 2021-2027						
Achiziții publice pentru executare lucrări și servicii fonduri UE 2021-2027						
Achiziții publice (buget local)						
Execuție lucrări / servicii fonduri UE 2021-2027						
Execuție lucrări / servicii						
		Raport de monitorizare				Raport de evaluare

						finală

Etapa 1 – pregătirea proiectelor

Etapa 1 se referă, în esență, la activități necesare maturizării propunerilor de proiecte (de ex. identificarea exactă a locațiilor și clarificarea regimului juridic al imobilelor, elaborarea/actualizarea unor documentații tehnice, încheierea de acorduri de parteneriat etc.) și identificării/validării sursei de finanțare (care depinde de aprobarea/modificarea unor programe de către administrația centrală). În cazul tuturor proiectelor, indiferent de sursă, acest lucru presupune, după cum am descris anterior, întocmirea unor note de fundamentare/conceptuale pentru proiecte de investiții de către diferitele structuri interne ale Primăriei comunei Crasna, includerea acestora în programul de investiții asociat bugetului local, pregătirea temelor de proiectare, elaborarea de caiete de sarcini, studii de piață și alte documentații pregătitoare pentru procedurile de achiziție a proiectării, organizarea procedurii propriu-zise de achiziție și derularea etapelor proiectării (inclusiv obținere certificate de urbanism, avize și acorduri, verificare de proiect), pregătirea și derularea procedurii de avizare, aprobarea documentațiilor și a indicatorilor tehnico-economici, respectiv nominalizarea prin dispoziție a Primarului de implementare a Proiectului pentru fiecare proiect în parte, indiferent de sursa de finanțare.

Tot în această etapă se vor realiza și eventualele achiziții de imobile sau exproprieri, ca și acorduri de parteneriat, în cazul în care acestea vor fi necesare pentru implementarea proiectelor. În cazul proiectelor finanțate din fonduri guvernamentale și/sau europene aferente perioadei de programare 2021-2027, acest lucru presupune, suplimentar, pregătirea cererilor de finanțare. Instrucțiunile privind conținutul și procedura de depunere, evaluare, contractare, monitorizare, vor fi aplicate în conformitate cu normele/ghidul solicitantului din cadrul fiecărui program de finanțare. Cererile de finanțare vor fi, după caz, întocmite de personalul propriu din cadrul Compartimentelor din aparatul de specialitate, sau prin consultanți experți selectați în prealabil, prin procedură de achiziție publică, de către primăria comunei Crasna. Proiectele cu documentații astfel aprobate vor fi incluse în programul de investiții al Primăriei comunei Crasna în vederea demarării procedurilor de achiziție a execuției, consultanței pentru implementare, supervizării lucrărilor etc.

În cadrul proiectelor de tip “soft” care nu implică executarea de lucrări de construcții, pașii anterior vor fi, în mod evident, simplificați în ceea ce privește componenta de proiectare, ceea ce va scurta timpul de pregătire.

Etapa 2 - Contractarea proiectelor finanțate din fonduri externe și achiziția lucrărilor de construcție / serviciilor

Etapa 2 cuprinde activități specifice pregătirii și semnării contractelor de finanțare din fonduri externe, prin diferite programe, în funcție de specificul fiecărui proiect, respectiv derularea procedurilor de achiziție publică pentru lucrări și servicii.

Procedura de contractare se va realiza în conformitate cu condițiile menționate de autoritățile de management ale fiecărui program operațional. Pentru această sub-etapă, activitățile supuse procesului de monitorizare se refera la:

- Semnarea contractelor de finanțare cu autoritățile de management ale fiecărui program de finanțare externă;
- Includerea în bugetul local anual, pe baza cash-flow-ului, a sumelor necesare pentru implementarea proiectelor contractate din fonduri externe, inclusiv avansuri primite, cofinanțări, cheltuieli neeligibile etc..

Procedura propriu-zisă de achiziție a lucrărilor și serviciilor (indiferent de sursa de finanțare a proiectului) este coordonată de Compartimentul de Achiziții Publice, însă pregătirea documentelor suport pentru procedură (referate de necesitate, note estimative/justificative, caiete de sarcini, studii de (pre)fezabilitate, proiecte tehnice, planuri urbanistice zonale/de detaliu, drafturi de contract, de fișe de date etc.) se face responsabilul care gestionează proiectele în cauză. Totodată, acestea sunt implicate în formularea de răspunsuri la solicitările de clarificări/contestațiile din partea potențialilor ofertanți, participă la comisiile de evaluare a ofertelor și participă la procedura de achiziție până la momentul semnării contractelor.

Monitorizarea la nivelul acestei sub-etape va viza următoarele activități:

- Lansarea și derularea (clarificări, contestații) procedurilor de achiziții publice pentru realizarea de lucrări și servicii - atât pentru proiectele finanțate prin Fonduri Europene Structurale de Investiții, cât și pentru proiectele finanțate din bugetul local și/sau alte surse;
- Comunicarea publică asupra procedurilor de achiziții (lansare procedură, depunere oferte, declarare câștigător) – pentru transparentizarea activității Primăriei comunei Crasna;
- Semnarea contractelor de execuție lucrări și de servicii;
- Verificarea intermediară a respectării calendarului de implementare conform angajamentelor asumate prin contractul de finanțare – în cazul proiectelor cu finanțare externă.

Etapa 3. Execuția și finalizarea lucrărilor și serviciilor contractate

Aceasta etapă este cea mai importantă în procesul de implementare a Strategiei Integrate de Dezvoltare Rurală în sensul că va cuprinde executarea propriu-zisă a lucrărilor / serviciilor, dar și de diferite situații neprevăzute care pot apărea (de ex. probleme legate de soluțiile tehnice, relocarea unor rețele de către diferiți operatori, potențiala insolvență sau slaba mobilizare a resurselor

de către contractanți, rezilierea unor contracte de execuție/prestare, dificultăți în asigurarea cash-flow-ului pentru plăți lucrări de către Primaria Comunei Crasna etc.).

Concret, în această etapă vor întocmi ordinele de începere pentru contractanți, vor fi predate amplasamentele, vor fi obținute autorizațiile de construcție, vor fi relocate utilități, se vor coordona și monitoriza diriginții de șantier, experții tehnici, potențialii consultanți, vor fi verificate și avizate situațiile de lucrări și de plată, facturile de decontare, notele de constatare, dispozițiile de șantier, vor fi organizate ședințe de progres, vor fi organizate comisiile de recepție, va fi monitorizată comportarea în exploatare în perioada de garanție etc. În paralel, pentru proiectele cu finanțare externă vor fi întocmite periodic rapoartele solicitate de finanțator, în funcție de cerințele fiecărui program în parte, vor fi organizate vizite de monitorizare, misiuni de audit, acțiuni de control etc.

Activitatea de monitorizare din această etapă se va concentra asupra stadiului de implementare și a condițiilor de finalizare a proiectelor, în coordonare cu atingerea obiectivelor Strategiei Integrate de Dezvoltare Rurală și a indicatorilor specifici conținuți în documentațiile tehnice aprobate. Activitățile supuse procesului de monitorizare cuprind:

- Urmărirea implementării lucrărilor și a serviciilor contractate, conform graficului din planul de lucru;
- Monitorizarea procesului de recepție a lucrărilor și a îndeplinirii indicatorilor de realizare imediată.

Sfârșitul acestei etape (anul 2030) echivalează și cu pregătirea raportului de Evaluare finală a implementării Strategiei Integrate de Dezvoltare Rurală, care se va realiza de către personalul propriu al aparatului de specialitate sau de către un consultant extern și care va întocmi un raport ce va viza următoarele aspecte:

- Evaluarea gradului de realizare a indicatorilor de rezultat cuprinși în Strategiei Integrate de Dezvoltare Rurală;
- Evaluarea gradului de realizare a indicatorilor de impact menționați în strategie;
- Evaluarea sustenabilității rezultatelor obținute (de ex. asigurarea cheltuielilor de operare și mentenanță aferente obiectivelor realizate, asigurarea necesarului de resurse umane pentru funcționarea acestora etc.);
- Identificarea motivelor care au stat la baza succesului sau insuccesului în implementarea proiectelor prioritare;
- Identificarea riscurilor manifestate și neplanificate;
- Prezentarea lecțiilor învățate din implementarea actualei Strategiei Integrate de Dezvoltare Rurală pentru planificarea și mai ales implementarea investițiilor în perioada următoare (post 2030).

6.1. Sistemul de monitorizare și evaluare

Mecanismul de monitorizare și evaluare a Strategiei Integrate de Dezvoltare Rurala se referă la o serie de activități structurate după cum urmează:

- analiza procesului de implementare a Strategiei Integrate de Dezvoltare Rurala și ulterior a proiectelor prioritare cuprinse în strategie - pe baza specificațiilor de proiect, a indicatorilor, precum și a modului în care acestea răspund cerințelor finanțatorilor (Fonduri Europene Structurale și de Investiții, bugete naționale, bugete locale, alte fonduri rambursabile);
- facilitarea și îmbunătățirea continuă a proceselor de pregătire și implementare a proiectelor;
- îmbunătățirea mecanismelor interne de cooperare între direcțiile Primăriei comunei Crasna;
- implementarea formelor de comunicare eficientă cu partenerii de proiect și cu companiile contractate pentru lucrări și servicii;
- realizarea de activități de informare publică pe parcursul implementării strategiei.

6.2. O analiză a riscurilor/un plan de diminuare a riscului în implementarea SDT/SDL

6.3. Comunicarea cu beneficiarii proiectelor și promovarea strategiei

O componentă vitală în cadrul unei Strategii Naționale Integrate 2024-2030 pentru comuna Crasna, județul Gorj este comunicarea cu publicul larg. Scopul strategiei de comunicare și informare din cadrul Strategiei Naționale Integrate 2024-2030 pentru comuna Crasna, județul Gorj este informarea populației și a mediului de afaceri din comuna Crasna, județul Gorj cu privire la planificarea în mod strategic a proiectelor de investiții în corelare cu sursele de finanțare disponibile pentru o dezvoltare integrată armonioasă pe termen scurt, mediu și lung.

Scopul și obiectivele strategiei de comunicare și informare ale Primăriei Comunei Crasna ce pot fi aplicate în domeniu sunt descrise în paragrafele următoare.

Pornind de la obiectivul declarat al acestei strategii, pot fi definite două obiective generale:

- Obiectiv general nr. 1: creșterea nivelului de informare al populației, a partenerilor interesați și a mediului de afaceri, a actorilor relevanți în elaborarea și implementarea Strategiei Naționale integrate 2024-2030 pentru comuna Crasna, județul Gorj, dezvoltarea infrastructurii publice rurale, a premiselor dezvoltării mediului de afaceri și îmbunătățirea calității serviciilor publice;

- Obiectivul general nr. 2: creșterea nivelului de transparență prin informarea publicului larg asupra măsurilor preconizate incluse în Strategia nationala integrata 2024-2030 pentru comuna Crasna, judetul Gorj.

Aceste obiective generale sunt împărțite într-un număr de 4 obiective specifice:

- Obiectiv specific nr. 1: informarea populației și a partenerilor interesați (existenți și potențiali), asupra priorităților, măsurilor și rezultatelor implementării acestora, dar și a responsabilităților administrației locale în ceea ce privește informarea și publicitatea măsurilor propuse în Strategia nationala integrata 2024-2030 pentru comuna Crasna, judetul Gorj.

- Obiectiv specific nr. 2: asigurarea unui grad ridicat de transparenta pentru activitatile desfasurate de catre Primaria Comunei Crasna in scopul gestionarii actiunilor din cadrul comunei. În acest sens, se are în vedere informarea populației, a partenerilor interesați și a mediului de afaceri asupra scopului general, importanței, priorităților măsurilor specifice și rezultatelor prevăzute de către Strategia nationala integrata 2024-2030 pentru comuna Crasna, judetul Gorj.

- Obiectiv specific nr. 3: asigurarea comunicării interne și inter-instituționale în scopul coordonării efective a măsurilor de publicitate desfășurate, în special pe parcursul perioadei de implementare a Strategiei nationale integrate 2024-2030 pentru comuna Crasna, judetul Gorj.

- Obiectiv specific nr. 4: asigurarea informării și consultării populației proiectelor incluse în cadrul Strategiei nationale integrate 2024-2030 pentru comuna Crasna, judetul Gorj în ceea ce privește necesitatea, avantajele și efectele benefice ale implementării strategiei în materie de protecția mediului, dezvoltării infrastructurii publice, creării de locuri de muncă, creșterea calității vieții, creșterea securității și siguranței populației, etc.

Activitati de informare si publicitate

Pentru îndeplinirea obiectivelor stabilite sunt prevăzute următoarele activități:

- Colaborarea cu partenerii sociali si economici in organizarea unei reuniuni de lucru la nivel local pentru a transmite informatii cheie privind Strategia nationala integrata 2024 – 2030 pentru comuna Crasna, judetul Gorj (**prioritati**, conditii de eligibilitate, procedure, criterii, detalii de contact etc.);

- Dezvoltarea unei baze de date atat a factorilor principali implicati, cat si a persoanelor care au o responsabilitate asupra implementarii deciziilor pentru a putea informa in timp util toate categoriile de factori implicati, a bazei de date privind informatiile ce trebuie diseminate, cat si a indicatorilor tehnico-economici si in special a rezultatelor asteptate;

- Stabilirea unui plan coerent de comunicare si informare, a calendarului evenimentelor ce sunt programate si a principalilor indicatori de constientizare;

- Stabilirea unei retele de comunicare (seminarii la nivel local, intalniri ad-hoc) pentru a facilita dialogul cu partenerii si beneficiarii implicati, in vederea asigurarii unui flux constant de informatii privind implementarea Strategiei nationale integrate 2024-2030 pentru comuna Crasna, judetul Gorj.

Grupurile țintă cărora se vor adresa activitățile de informare și comunicare publică privind Strategia nationala integrata 2024-2030 pentru comuna Crasna, judetul Gorj și proiectele incluse în planul de acțiune al acesteia sunt:

- structurile din cadrul Primăriei comunei Crasna
- GAL Cheile Sohodolului;
- societăți comerciale cu capital public;
- posibili parteneri, cum ar fi: autorități publice locale / județene / regionale / naționale;
- organizatii non-guvernamentale;
- agenții economici ce își desfășoară orice activitate economică în comuna Crasna și nu numai;
- persoanele rezidente din comuna Crasna, persoanele aflate în vizite sau în scop lucrativ cât și turiștii care frecventează comuna Crasna;
- diferitele asociații profesionale relevante în Municipiul Targu Jiu;
- agenții de turism;
- Camera de Comert si Insustrie Gorj;
- potențiali investitori;
- etc.

Primăria comunei Crasna va derula activitățile din cadrul acestui proiect specifice domeniului de informare, comunicare și publicitate. Se va asigura de gestionarea permanentă a activității de informare, comunicare și publicitate precum și de relațiile cu celelalte entități responsabile cu gestionarea proiectului, inclusiv dezvoltarea și întreținerea relațiilor cu mass-media.

Se vor colecta și distribui în mod regulat informațiile interne referitoare la proiect prin buletine informative.

Se va pune la dispoziție o sală de ședințe/ conferințe dotată cu proiector și acces la internet (inclusiv wireless).

